

శ్రీహయగ్రీవాయనమః.

—శ్లోక—

శ్రీమత్సమస్తకర్తామస్తానంబులకు
కాలజ్ఞానం బత్వావశ్యకంబు గాననది దెలియుటకై
పురుషార్థచతుష్టయసాధనవేదత్రితయాంగంబైన
జ్యోతిశ్శాస్త్రంబతివిస్తరముగ
నిఖిలతంత్రస్వతంత్రులగు
ఋషీశ్వరులచే నేర్పరచబడియుండెను
అట్టిశాస్త్రంబతివిస్తరంబుగనుండుటచేత
సకలజనులకుదురవగాహంబనితలచితత్వాతాంశముగ
నిఖిలవేదవేదాంగపారగవిద్వజ్జనశీరోమణులగు
చింతలపాటివేంకటసోమయాజులచే
కాలామ్నతనామాంకితగ్రంథంబును
తద్వ్యాఖ్యానంబునుజేయబడియె
అట్టిజ్యోతిశ్శాస్త్రసారంబగునీకాలామ్నతగ్రంథము-
వావిళ్ల || అనంతనారాయణశాస్త్రులచేతను
వావిళ్ల || రామస్వామిశాస్త్రులచేతను
సరస్వతి || తిరివేంగడాచార్యులచేతను,
నాయాళ్లోకముల యభిప్రాయము నాయామూల
వ్యాఖ్యానములక్రిందబెనుగుచేడేటపగచబడిలేఖక
ప్రమాదానిజనితదోషములులేనట్లుబరిష్కరింపబడి
సరస్వతీనిలయాఖ్యస్వకీయముద్రాక్షరశాలయందు
ముద్రింపబడి.

శాలీవాహనశకసంవత్సరంబులుగల్గి
అగు నేటిరాక్షసనామసంవత్సరనిజామాఢశుద్ధ
శ్రయోదశీశుక్రవారంబునబ్రసిద్ధిజేయబడియె

ప్రథమబిందువు.

- స్లోకసంఖ్య- విషయములు.
- ౧ ఇష్టదేవతాప్రాకాశన.
- ౨ తిథివాతాధిపతులగర్భయము.
- ౩ నక్షత్రాధిపతినాణయము.
- ౪ నక్షత్రములకుక్షిప్రాదిసంజ్ఞలు.
- ౫ గ్రహములకు కూరసౌఖ్యపురుషస్త్రీనపుంసకసంజ్ఞాజాతినిణాయములు.
- ౬ చంద్రునిపూర్ణాక్షిణత్వతత్ఫలములు.
- ౭ ప్రహరజ్యోతిర్గనవిషయము.
- ౧౦ గర్భాధానవిషయము.
- ౧౩ ఋతుకాలనిణాయము.
- ౧౪ పుంసవనకాలము.
- ౧౫ సీమంతకాలము.
- ౧౬ జాతకముకాలము.
- ౧౭ నామకరణకాలము.
- ౧౮ అన్నప్రాశనకాలము.
- ౨౦ కేశఖండనవిషయము.
- ౨౧ కణావేధవిషయము.
- ౨౨ చౌళకాలము.
- ౨౩ అంకురార్పణకాలము.
- ౨౪ గ్రహహుచ్చసీచములత్రికోణనిణాయములు.
- ద్వితీయబిందువు.
- ౨౫ ఉపనయనప్రకరణము.

స్లోకసంఖ్య- విషయములు.

- ౨౬ వేదాధిపతులనిణాయము.
- ౩౫ షడ్వర్ణసంక్షిప్తస్వరూపము.
- ౩౬ జన్మనక్షత్రమునజేయదగినకార్యములు.
- ౩౮ అక్షరాభ్యాసకాలము.
- ౩౯ విద్యారంభవిషయము.
- ౪౦ అనన్యాయనవిషయము.
- ౪౪ వేదప్రసాదానవ్రతములకుకాలనిణాయము.
- ౪౫ సమావతానకాలము.
- తృతీయబిందువు.
- ౪౬ వివాహాశ్రమకరణము.
- ౫౭ చంద్రగురుశుక్రలకువృద్ధత్వబాలత్వనిణాయము.
- ౫౮ త్రిశ్శేషస్వరూపము.
- ౬౦ వివాహతొగియోగ్యసంబంధములు.
- ౬౨ షడ్వర్ణునిర్ణయమునకుసాధకులనిరావృత్తిపతులనిర్ణయము.
- ౭౭ కుశాప్తమభ్యుగుప్రత్యుదోషములు.
- ౮౫ కాలసహారస్వరూపము.
- ౮౬ బ్రాహ్మరచక్రలక్షణము.
- ౯౦ పంచశతానచక్రలక్షణము.
- ౯౧ విషవాడిదోషము.
- ౯౭ వివాహలగ్నమునకుగ్రహసంపత్తి.

౧౦౩ వివాహాలగ్నమున కుదోషా

పవాదము,

౧౦౪ నాడికూటలక్షణము

౧౦౫ రాశికూటము,

౧౦౬ గృహమిత్రత్వములు,

౧౦౭ యోనికూటము,

౧౦౮ స్త్రీ దూరకూటము,

౧౦౯ గణకూటము

౧౧౦ చూపేంద్రకూటము,

౧౧౧ వశ్యవగుణ.

౧౧౨ దినకూటము,

౧౧౩ గణకూటము

౧౧౪ శాస్త్రాదులకు తత్త్వస్థి

చితివర్గములు

సత్తుర్థ బిందువందు

గలవిషయములు

౧౧౫ శ్రావణహోమాను కాలము

౧౧౬ యోరకాలము,

౧౧౭ గాఢకుమారులకు చుర్రికా

బంధనకాలము,

౧౧౮ నూతనవధూగృహ ప్రవేశ

కాలము

౧౧౯ నిషేక కాలనిర్ణయము

౧౨౦ నూతనవస్త్రధారణము

రణకాలనిర్ణయము,

౧౨౧ ద్వాదశలగ్నములకుఘటి

కాప్రమాణనిర్ణయము

పంచమబిందువందుగల

విషయములు,

౧౨౨ ఈశ్వోకము మొదలు యా

శ్రాశ్రకరణము

౧౨౩ వారశూలనక్షత్రశూలలు

౧౨౪ పరిమాతలదవక్రలక్షణము

౧౨౫ ద్వాదశలగ్నములకు గమన

విషయమైఫలములనిర్ణయము

౧౨౬ ప్రతిశుక్రభౌమబుధదోష

ములు,

౧౨౭ యాత్రాఫణిచక్రలక్షణము

౧౨౮ చంద్రగర్భసమ్మతి,

౧౨౯ అడలస్వరూపలక్షణము,

౧౩౦ త్యంకస్వరూపలక్షణము,

౧౩౧ యాత్రాచంద్రకంటకస్థి

యము,

౧౩౨ యాత్రాలలాటము

౧౩౩ గమనవజాకాలము

౧౩౪ అభిజిత్తస్థిపాపం చకమందు

గమననిషేధనిర్ణయము

౧౩౫ నానాయాత్రలకులగ్ననిర్ణ

యము,

౧౩౬ స్థిరచరయోగినులకుఫలము

౧౩౭ గమననిషిద్ధనక్షత్రములు,

౧౩౮ దినభుక్తివారభుక్తిస్వరూప

ములు,

౧౩౯ చంద్రద్వాదశావస్థాప్రకా

రద్వయము,

౧౪౦ బుచరయోగము,

౧౪౧ బాల్యాదిస్థిరవివేచనము

౧౧౩ పంథారాహు చక్రనిరూప
ణము.

౧౧౪ సూర్య చంద్రనాడీ నిర్ణా
యము.

౧౧౫ సర్వదిగ్గమననిరయము.

౧౧౬ ప్రయాణమునకుముఖ్యనక్ష
త్రములు.

౧౦౭ యాత్రాయోగములు.

౧౦౮ తారాబలనిర్ణయము.

౧౦౯ చంద్ర బలనిర్ణయము.

౧౧౦ నిగమామనలక్షణము.

౧౧౧ యాత్రాశుభశకునములు.

౧౧౨ యాత్రాశ్రోత్రురుతములకుఫ
లములు.

౧౧౩ గౌళీవాక్పతనఫలములు

౧౧౪ కాక రుతఫలము.

౧౧౫ ప్రతిప్రయాణలక్షణము.

౧౧౬ ప్రయాణవిషయమై విప్రా
దులకునియతఫలములు.

షష్ఠబిందువగుదు.

గలవిషయములు.

౧౨౦ ఈశ్వోకముమొదలు.

వాస్తవప్రకరణము.

౧౨౧ రాజభృత్యార్పణము

౧౨౨ గ్రామార్పణలక్షణము.

౧౨౩ యాత్రార్పణము.

౧౨౪ నామనక్షత్రాదులయందు

జేయదగిన కార్యములు

౧౨౫ జలగతి కూపఖననములకుది

శ్చేద్యము.

౧౨౬ గృహకర్మకాచక్రలక్షణము.

౧౨౭ యాత్రమునకునవనర్ధగణిత
క్రమము.

౧౨౮ నక్షత్రములకుతిర్థగణిత
ముఖ్యత్వములు.

౧౨౯ వాస్తవపురుషస్థితిక్రమము

౧౩౦ శంకులక్షణము.

౧౩౧ గృహదిశ్చేద్యము.

౧౩౨ ధర్మజాడ్యామములు.

౧౩౩ గృహముగట్టుటకుముఖ్యకా
లము

౧౩౪ స్తంభ ప్రతిష్ఠాలగ్నమునకు
రాజయోగములు.

౧౩౫ గృహప్రవేశవిషయము.

౧౩౬ గృహములకుద్వా రగర్భము
ములు.

౧౩౭ గృహదృష్టినిర్ణయము.

౧౩౮ వృషభచక్రలక్షణము.

౧౩౯ కలశచక్రలక్షణము.

సప్తబిందువగుదు

గలవిషయములు

౧౪౦ సకల దేవతాప్రతిష్ఠాకా
ము

౧౪౧ పశుబంధన కాలము.

౧౪౨ ఈశ్వోకముమొదలు

పైతృకవిషయము.

౧౪౩ మానసికాదులకు విశేష కా
లము.

౨౯౨ జనహాలయోద్ధయము.

౨౯౩ వజ్రచక్రశాస్త్రప్రకాశము

౩౦౦ గంగాశాస్త్రఫలము.

౩౦౨ నిశ్చితార్థసాంవత్సరికము
లకు కాలశిశ్యము

౩౦౪ నవశాస్త్రసంఖ్య - అశ్వినంచ
చయనకాలము

౩౦౫ నవనవిధి

౩౦౬ తిలకితక వాసోదక కాలనిర్ణయము.

౩౦౯ సాహిత్యశాస్త్ర పక్షిములకు
కాలనిర్ణయము.

౩౧౦ ధోరణియశిక్షణము.

౩౧౨ సంక్రాంతిపుణ్య కాలనిర్ణయము

౩౧౬ అభ్యంగననిధి.

౩౧౮ యమకంటకగుళికార్థప్రహారస్వరూపము.

౩౧౯ అవచాత్రిమృత్పాదస్థి
రూపనిర్ణయము.

౩౨౦ పాదచ్ఛాయాగత ఘటికా
నిర్ణయము

౩౨౨ విష్ణుదినములు.

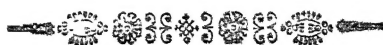
౩౨౩ హుచక్రము

౩౨౪ బీజఫలచక్రము,

౩౨౬ బీజ వాపనము శ్రవిణి.

౩౨౮ బీజావాసమునకు శ్రవణ
నక్షత్రములు.

౩౨౯ బీజావాసమునకు శ్రవణ
నిర్ణయము

శ్రీ హయగ్రీవ పరబ్రహ్మణే నమః,

—ॐॐॐ—

జ్ఞానానందకాయం దేవనిర్మలస్ఫటికాకృతిమ్ ।
అథారంసర్వవిద్యానాం హయగ్రీవముపాస్త హే॥

కాలామృతే - సవ్యాఖ్యానే - ప్రథమచిందు ప్రారంభః.

—ॐॐॐॐॐॐॐॐॐॐॐ—

మూ॥ శ్రీగుణ్దేవేకట నాయకిం కుల గురుం సత్త్వా సదాభీష్టదం జ్యోతి
శ్శాస్త్ర పయోనిధిప్రమథనాత్సరంసమత్తమృతిమ్ ।
విశ్వద్విత్వగుణోహరంకృదుపదంసం యేవతస్సంస్ఫుటం
గర్భాధానమృఖింపిపాసుసుభంకాలామృతలచ్చృహమ్

—ॐॐॐॐॐॐॐॐॐॐॐ—

వ్యాఖ్యానసీతకా.

శ్లో॥ శ్రీగుణ్దేవతల పాటివంశజలదేశ్చితాంశునాధీనుశాధ్యాత్వాత్మస్మ
నివారణాయపూగయే శ్రీగణేశాయనమః । టికాజ్యోతిషశాస్త్రత
త్త్వమఖిలంసర్వకృత్యసంభాద్యతే శ్రీగుణ్దేవతలయజ్ఞనాబుధముదే
కాలామృతసోప్యజ్ఞ్వగా॥ శ్రీగుణ్దేవతల పాటివంశ మహిత శ్రీవేంకటా
ఖ్యోగుహాశాంశశృంగరకింకరత్నసుషువే శ్రీచన్న మాంబాచయమ్ ।
యస్యోగప్రతపోధనాః శ్రువిదాః శ్రీయల్లయజ్ఞాదయశ్చ త్వారస్సస
మానాదగామ్యునిధిమః శ్రీగురసంజాపకాః ॥ వేదంయోజుషసంగ
తగుపామోక్షేణల్లిలయానుద్వానివ్వపివర్త శాస్త్రనిజయేష్వేకాధిప
త్వేగతః । జ్యోతిశ్శాస్త్రసుధారసంకలతయం దౌత తాదికేజాగరి
త్సేయంవేంకటయాజకౌవిజయతే శ్రీకుండినేపట్టణే ॥ కాలామృతస్మయ
త్త్వంసారికేళఫలౌపమమ్ । విభజ్యతేపిబంశ్వస్య సారంజ్యోతిషమంద
వః॥ అథత ప్రథవాకస్వదిక్షిమితస్మగ్రంథస్యనిష్ప్రత్యాహపరిపూర
ణసంప్రదాయావిచ్ఛేదలక్షణఫలసాధనత్వాత్-అశ్వినిస్త్రీయావస్తుని

గ్రేహోవాపితన్ముఖమిన్యాశీరాన్యన్య తహస్యప్ర బంధముఖలక్షణత్వాచ్చ
విశేష్టేష్టదేవతానమస్కారలక్షణంను శమాదావాచరణచిక్కిరింప
తిజానీతే.....

వ్యాఖ్యాన ప్రారంభం.

శ్రీమదతి || ఆదాశ్రీశబ్దప్రయోగాద్వణగణావిభుభేరభ్యుచ్చయః
శమక్తం || శ్లోకః || దేవతావాచకాశ్శబ్దాయేచభక్తాదివాచకాః | తేన
దేవేనైవసింహ్యాఃస్యగ్నిసింహగణతోపివేతి || కులగురుంగృహదైవం - ఇష్టదై
వమిత్యర్థః - అశ్రమలశబ్దోగృహపర్యాయః - అశవప్రశ్నాశ్రమానై
అయోర్యాకాంశేఅభ్యుపద్యే || శ్లో || గచ్ఛతామానులకులంభరతేనతదాన
ఘేపిప్రయోగః - అభీష్టం తస్మిన్తాథానందదాతీశ్వరీష్టదం - శ్రీమదేవంకట
నాయకంశ్రీరస్యాస్త్రీశ్రీమాన్(4)కవస్యాస్త్రీస్త్రిష్టిహతుప్ - వేంపా
పంకటదహతీతి వేంకటః - వేమిపాపాదేన తోయం - నానానాయ
కశ్చేతి - అథనాభీమోభీశసే - ఇతివత్ - నామైకదేవేనాగ్రహణమి
త్సుశ్చేద్యేంకటశబ్దశ్చకటాచలార్థకః - తస్యనాయకఇతి - అశవమోక్తం
బ్రహ్మాండపురాణే || శ్లో || సర్వపాపానివేంప్రాపయింకటస్తద్దాహరణ్య
తే | సర్వపాపకహూయస్తాద్యేంకటాచలఇత్యర్థః | తాన్యశంవేం
కటనాయకం - సనాసర్వదా - గ్రంథస్యాహంభ్యేఅంలేదేవ్యర్థః || మంగ
లాదీనిగుంగళమధ్యానిగుంగళాంశానిశాస్త్రాణిప్రధంభఇతిభాష్యకార
వచనప్రామాణ్యాత్ - సత్వానమస్తారంకృత్యా - జ్యోతిశ్చాస్త్రవయో
నినిప్రసాదశాత్ - జ్యోతిషాంసత్త్వాణాంగ్రహణాంచ - శాస్త్రంత
త్ప్రధానత్వాత్తస్యవచేశః - తదేవపయోనిధిఃషీరాంబుధిః || ౧ || వయః
క్షీరంపయోంబుచేత్యమరః - తస్యప్రమథకాత్విలోదనాత్సహ్యక్ష్పర్యా
లోదనాదిత్యర్థః - సారఃస్థిరాంశః యస్సమున్నన్నఇతిశేషః || ౨ || సారో
బద్ధేగాంశేచేత్యమరః - తంసారం - సముఖ్యమ్యసంగృహ్య - విన్నవ్య
శఃసారోహరింవిమసాంవిన్యంప్రపంచః సమూహఇతియోవత్ - తస్యమ
నోహరం - సమృద్ధయహృగయాహ్లాదకమిత్యర్థః - ఇరంకియూపశేషణం
అమృతవిశేషణమితివాబోధ్యం - మృదువదంమృదునిపేలవానిపదాని
యస్యతత్రోక్తం - సచాతిపరవగాహమిత్యర్థః - అర్థాధానముఖిగ

స్వాధానశబ్దేనతద్యోగ్యనక్షత్రాదిప్రతిపాదకగ్రంథోపద్యతే - తదే
 వముఖంబదిర్యస్యతత్తథోక్తం - కించ - పిపాసుసులభం - పాతుమిచ్ఛాపి
 పానుః (*) పిపతేస్సన్నంతాదుప్రత్యయః - తస్యసులభం - కాలామృతమి
 తివి శేష్యానురూపేణపిపాసుసులభమిశ్యుక్తం - అన్యథాశ్రవణాహాస్య
 గ్రంథస్యపానాయోగ్యత్వాత్ - కాలామృతంకాలామృతాఖ్యంగ్రంథం
 సంక్షేపతఃఅల్పార్థతఃఅనతివిస్తరాదిత్యర్థః - సంస్కృటంఇతరగ్రంథాం
 పేక్షంయథాతథా - అహంవచ్చికథయామి (*) వచపరిభాషణఇతిథాతో
 ర్వతఃమానసామీప్యేవతఃమానవద్వేలిభవిష్యదర్శేత్ - నతువతఃసా
 నే - మంగళోనుభవప్రతిజ్ఞాబంధస్యాద్యగ్లోకస్యకాలామృతపదవాచ్యశో
 బ్దానువ్యాఖ్యానేనాంతర్భావాత్ - ప్రతిజ్ఞాతస్యచాద్యాప్యనారబ్ధిభి
 త్వాదిహిదిక్ - నర్వత్రాప్రగ్రంథేశాదూహవిశ్రేణితప్యజ్జం || స్లో || సూ
 త్యాశ్చైవకానశాస్త్రవాస్తవసూత్రాణాంవిశ్రేణితమితితత్తథాత్.***

అవతరణిక || గ్రంథకర్తతానుజ్ఞేపైశుగ్రంథమునిర్విస్తుముగాసమాప్తి
 నొందుటకొఱపసిద్ధజేవతాప్రార్థనాపూర్వకముగాగ్రంథవివరమునుదె
 లియజేయుచున్నాడు || తా || ఇష్టదైవంబును - ఇష్టములనుచువాడును-సం
 పదధిస్తానదేవతయగు నలమేలుమంగాసమేతుండును పాపనాశకరుండు
 నునగువేంకటేశ్వరస్వామికి నెల్లప్పుడునువందనంబుజేసిజ్యోతిశ్చాస్త్ర
 జ్ఞనేపాలసముద్రముంబరిశోధించుటవలన బుట్టినసారాంశమునుసంగ్ర
 హించి - విద్యత్సమూహారమ్యంబగునట్లు - మృచుపదములుగలదియును- గ
 త్యాధానాదిపోశకకర్తయొగ్యంబులగుతిధివారనక్షత్రాదులదెలియజే
 యునదియునుశ్రోత్రముచేపానముజేయదలచిన వారలకతిసులభముగా
 దెలియునదియునునగు కాలామృతమను గ్రంథమునుసూక్ష్మముగానితర
 గ్రంథాపేక్షలేనట్లునేదెలియజేప్పదననితాత్పర్యము.***

అ|| అ|| అథగత్యాధానాద్యుపయోగితేనతిధివాగాధిపతీనాహ || మూ||
 పహ్నిప్రప్తప్రహిమాప్రిజాగణపతిస్సర్వకుమారోరవిగౌరీశోవసునాగ
 భర్తసారయఃకామఃకలిందూపితా | ఏతేసర్వనినాధిపాస్సగ్రంథతేవారే
 శ్వరాభానగ్రంథం ద్రోభూమిజఇందుజోగురుభృగూహందోభవేయః
 క్రమాత్.***

వ్యాఖ్యానము || వహ్నితి || ఏతేవహ్నిర్విదయఃపోడశసర్వదినాధిపాః
 ప్రతిపత్ప్రశ్నోపోడశదినాధిపాఃక్రమాత్సన్ధ్యః - తథాహి - వహ్నిరగ్నిః
 ప్రతిపత్తి - సప్తాబ్రహ్మర్షితీయా యాః || ౧ || సప్తాప్రజాపతిగ్వేధాత్స
 మరః - హిమాద్రిజాపార్వతీత్పతీయా యాః - గణపతీర్విఘ్నేశ్వరశ్చ
 తుఢ్యాః - సర్వః శేషఃపంచమ్యాః - కుమారీసుమారస్వామీనస్త్యాః - రవి
 సూర్యస్తస్తనూః - శౌరేశశ్శివోష్టనూః - వినివిజిత్తపనిమైనావమ్యాః -
 వాగాద్విజాఃదశమ్యాః - ధర్మయినపకాదశ్యాః - హరిర్విష్ణుఃద్వాదశ్యాః
 కామోనున్నథఃత్రయోదశ్యాః || ౧ || కానుఃపంచశశస్తరభ్యమర - కిలిః
 కిలిపురుషఃచతుర్దశ్యాః - ఇంపశ్చంద్రఃపౌర్ణమాస్యాః - పితౄఃపిత్రి
 త్తాపితరఃఅమావాస్యాయాః - క్రమాదగ్నిపాః - అథ ధృగ్నిపరూపణానంత
 రం - తేప్రసిద్ధాఃభాస్కరాదయః వారేష్వరాఃక్రమాద్భువేయః - అత్రతచ్ఛ
 బ్రహ్మప్రసిద్ధాద్ధికత్వాన్నయచ్ఛబ్దాపేక్షా - భాస్కరఃసూర్యఃభానుఃవారఃస్య
 చంద్రఃసోమవారస్య - భూమిజఃఅంగారకఃకుజవారస్య - ఇంపఃజ్యోతిషసౌ
 హ్యవారస్య - గురుబృహస్పతిగ్గురువారస్య - భృగుశ్శుక్రశుక్రవారస్య -
 మింపశ్శనిశ్శనివారస్య || ౧ || శనిమందౌపగుకాలౌవిత్తమరః*****

అదినిచారాధిపతులజేష్వరున్నాడు || తా || పాడ్యమికిలగ్నియు - ఓదియ
 కుబ్రహ్మయును - తనియకుపార్వతియును - చవితికివిఘ్నేశ్వరుండును - పంచ
 మికిలది శేషుండును - పక్షికికుమారస్వామియు - సప్తమికిసూర్యుండును - అష్ట
 మికిశేపుడు - నివమికిఅష్టనసువులు - దశమికిదిగ్దజములును - ఏకాదశికియము
 డును - ద్వాదశికివిష్ణువును - త్రయోదశికినున్నచుడును - చతుర్దశికిలిపురు
 షుడును - పౌణఃపమికిచంద్రుడును - అమావాస్యకుపితృదేవతలును - వీరలీ
 క్రమంబునదినాధిపతులనంబడుదురు * గ్రహణీయునాదివారమునకుసూర్యు
 డును - సోమవారమునకుచంద్రుడును - కుజవారమునకంగారకుడును - బు
 ధవారమునకుబుధుడును - గురువారమునకుబృహస్పతియును - శుక్రవా
 రమునకుశుక్రుడును - శనిదవారమునకుశనైశ్వరుండును - వీరలీక్రమమున
 వారాధిపతులనంబడుదురు*****
 ౩ || అధవత్క్రాంతిపతీవాహ || మూ || ఋతేశాలభద్రకాలహుశభు
 క్తేహేమ్మయక్రాంతిపతీవాహాగిపితరోభగార్థమరవిత్వస్త్రాగుగా

ఖ్యాతః క్రమాత్ । ఇంద్రాగ్ని అపి మిత్రశ క్రదనుజాస్తోయాఖ్యవిశ్వత్తభూ
 శ్రీ శాఖ్యావసంతోయపాజవరణాహిర్ముఖ్యపూషాహ్మయాః॥*****
 వ్యా॥ యుతే శాఖి॥ అభీధివారాధిసలినిరూః శాంతరం-ఎతే క్రమాత్-
 యుతే శాఖిన్విన్యాదిన్ త్రాధిసతయః స్మరిః-ధాహి-దస్త్రకాలహు
 తభగ్నశ్చేంద్రురూద్రాదితీజ్యానాగాః ఆశ్విన్యాః పస్తా ఆశ్విని దేవతే-
 భరణ్యాః కాలోయనః - కృత్తికాయాః హుతభుక్ అగ్ని-హిహిణ్యాః బ్ర
 హ్మ-మృగశీర్షపృథ్వీమశ్చంద్రః-ఆగ్రా-యారుద్రశ్చివ-పునర్వసౌర్వరది
 టిః దేవసూతా - పుష్యస్యజ్వలిగురుః-ఆశ్రేషాయాః నాగాః సర్పాః - మ
 ఘాయాః పితరః - పూర్వఫల్గున్యాః భగస్సూర్యవిశేషః-ఉత్తరఫల్గున్యాః అ
 ర్యమాఅయమపి ద్వాదశాదిత్యా న్యతః-హస్తస్యరసిః-చిత్రాయాః తప్త
 మ్నాశ్చంద్రః॥ చిత్రానక్షత్రమింద్రాదేవతీత్రుతేః-స్వాత్యాః ఆశుగః వాయుః
 విశాఖాయాశ్చంద్రశ్చ అగ్నిశ్చ-ఇంద్రాగ్ని(+) దేవతాద్వంద్వచేత్యానజ్ఞ-
 ఇంద్రాగ్ని అపి త్ర(+) ఈనూదేవవచనం ప్రకృత్యామితి ప్రకృత్యా త్వా
 త్రప్రకృతీ బావః - అనూరాధాయాః మిత్రసూర్యవిశేషః - జ్యేష్ఠాయాః శ
 క్రః ఇంద్రః-మూలస్యదనుజః రాక్షసః-పూర్వాషాఢాయాః తోయాఖ్యాఅ
 ప్సంజ్ఞాః ఉత్తరాషాఢాయాః విశ్వేవిశ్వే జేవాః-అభిజిత్-ఆశ్విభూః బ్రహ్మ
 శ్రవణః-శ్రీశాఖ్యోన్మి-ధనిష్ఠాయాః సనవః శతతారాణాంతోయపోవ
 రుణః - పూర్వాభాద్రాయాః అజవరణః అజైకపాత్-ఉత్తరాభాద్రా
 యాః అహిర్ముఖ్యః జ్యైష్ఠ్యః రుద్రమూర్తేః భేదః - రేవత్యాః పూషాహ్మ
 యః పూషామిత్రసూర్యభేదః॥*****
 అ॥ నక్షత్రాధిపతుల జెప్పుచున్నాడు॥ తా॥ ఆశ్వినికి నశ్విని దేవతలును-భరణికి
 యమిందుకు కృత్తికకి గ్నియు-హిహిణికి బ్రహ్మయు-మృగశిరకు చంద్రుండు
 ను-ఆగ్రామశివుండును-పునర్వసువుకదితి దేవియును-పుష్యమికి గురుండు
 ను-ఆశ్రేషకు సర్పములును-నాఖికు పితృదేవతలును-పుబ్బకు భగుడ నేసూర్య
 విశేషుండును-ఉత్తరకు అర్యముడ నేసూర్య విశేషుండును - హస్తకు సూ
 ర్యుండును - చిత్రకింద్రుండును - స్వాతికి వాయువును-విశాఖికింద్రాగ్ను
 లును-అనూరాధమిత్రుడ నేసూర్యవిశేషుండును-జ్యేష్ఠకు దేవేంద్రుండు
 ను-మూలకు రాక్షసుడును-పూర్వాషాఢకు నుదకంబులును- ఉత్తరాషాఢ

కువిశ్వేదేవులును-అభిజిత్తుకుబ్రహ్మయు-శ్రవణమునకువిష్ణువును-ధనస్వకు
అష్టవసువులును-శతతారకువయలును-ఘనాగ్నిభాద్రకజచరణుండును-
ఉత్తరాభాద్రకుహిర్వుష్ణుండును- రేవతికపూమాఖ్య సూర్యవిశేషుం
డును - వీరలీక్రమముననుత్తరాధిపతులనంబడుదురు*(ఇందుజెప్పబడిన
సూర్యవిశేషులు ద్వాదశాదిత్యులలోకొందరిని తెలుసుకోవలయు.*****

౪॥ అ॥ అథనక్షత్రాణామక్షిప్రదారుణమృదుస్థిరోగ్రసాధారణచ
రసంజ్ఞామాహ॥ మూ॥ క్షిప్రంనస్తరపీఠ్యమానురశివజ్యేష్ఠరగందారుణం
చిక్రాంత్యేందుభమైత్రభంశుభభవేద్ద్వాపూర్వాక్షరాభంస్థిరమ్
ఉగ్రంకాలమఖాత్రిపూర్వమనలేంద్రాగ్నితూసాధారణంస్వాత్యాదిత్య
హరిత్రయంచరమిదంసద్యాశ్చస్వసంజ్ఞాఫలమ్।*****

వ్యా॥ క్షిప్రమితి॥ దస్త్రంచ- రవిశ్చ-ఇశ్చ- తేహంసమాహరః-ద
స్త్రవీశ్చ-అగ్నిశ్చ-కేనగ్నశ్రవసా-ఇత్యంవోహోధ్యః అగ్నివీచాస్త్రపుష్క
త్రయం-క్షిప్రాక్షిప్రసంజ్ఞకం-అనువచితవ్యే-అగ్రములా-ద్రాక్ష్యేష్టాక్షే
షావకుష్టయ-దారుణందారుణసంజ్ఞకం-చిక్రాంత్యేందుభమైత్రభంచ
క్రాంతేవతీశ్చ-రశిమానూగాధాచయష్టయం-మృదుమృదుసంజ్ఞకం- బ్రా
హ్మక్షరాభారోహిణ్యుత్తరోత్తరాషాఢోత్తరాభాద్రాచతుష్ట
యంస్థిరంస్థి-సంజ్ఞకం-యత్రయత్రసామాన్యేనోత్తరాగ్రహణంక్రియతే-
తత్రశత్రోత్తరోత్తరాషాఢోత్తరాభాద్రాణాంగ్రహణమిత్యేతచ్ఛాస్త్రసమ
యః-కాలమఖాత్రిపూర్వం-భరణీమఖాపూర్వఫల్గునీపూర్వాషాఢాపూ
ర్వాభాద్రాణాంపంచకం-ఉగ్రంఉగ్రసంజ్ఞకం-అనలేంద్రాగ్నితూకృత్తికావి
శాఖాద్వయంతుసాధారణంసాధారణసంజ్ఞకం-తుశబ్దఃపాదపూరణార్థకః
॥౨॥ కుహిచన్తహవైపాదపూరణ ఇత్యనురః-స్వాత్యాదిత్య హరిత్రయం
స్వాక్షిపునర్వ సూశ్రవణభవిష్టాశ్చవిషజాంపంచకంచరంచరసంజ్ఞకం-
తానినక్షత్రాణిస్తత్యేకంస్వసంజ్ఞాఫలందయః-యస్యయాభృశీసంజ్ఞాత
ద్యాస్త్రఫలందాతీ-వ్యః-క్షిప్రనక్షత్రంశీఘ్రఫలమిత్యాది*****

అ॥ నక్షత్రములకుక్షిప్రదారుణమృదుస్థిరోగ్రసాధారణచరసంజ్ఞల
జెప్పుచున్నాడు॥ తా॥ అగ్ని-హస్త-పుష్యమియ్య-కిన్న-క్షిప్ర-నక్షత్రము
లు-మూల-ఆద్ర-జ్యేష్ఠ-ఆశ్లేష-యారన్నదారుణమృదు-త్రములు-చిత్త
రేవతి-మృగశిర్షము-అనూరాధ-ఈర-మృదు-నక్షత్రములు-గోహిణి-ఉత్త

ర-ఉత్తరాసాధ-ఉత్తరాభాద్ర - ఈ ౨న్న - ఉగ్రనక్షత్రములు - కృ
త్తిక - విశాఖ - ఈ ౨న్న - సాధారణనక్షత్రములు - స్వాతి -
పునర్వసు-శ్రవణము-ధనిష్ఠ-శతభిషక్కు- ఈ ౫న్నచరనక్షత్రములు-యీచె
ప్పబడిననక్షత్రములుతమతమపంజ్జలయొక్క ఫలములనిచ్చును- అనగా-ఈ
ప్రనక్షత్రములుశీఘ్ర ఫలమును - దారుణనక్షత్రములుభయఫలమును -
మృశునక్షత్రములుగృశుఫలమును - శ్చిరనక్షత్రములుస్థిరఫలమును- ఉగ్ర
నక్షత్రములుఉగ్రఫలమును-సాధారణనక్షత్రములుసామాన్యఫలమును-చ
రనక్షత్రములుచంచలఫలమును - యీచెప్పబడినప్రకారమువాటివాటి
ఫలములనిచ్చుననితాత్పర్యము.

౨॥ అ॥ గ్రహణాం క్రూరసౌమ్యపురుషస్త్రీనపు సకసంజ్ఞాంశాతి
నిర్ణయంచదశకయతి॥ మూ॥ క్రూరాబానుతమశ్చనిధిజకుజాశ్చక్రస్య
సౌమ్యేందవస్సౌమ్యాక్షేపురుషాః కుజార్చసురమౌగాహింసంచుక్రాస్త్ర
యః॥ తచ్చేషాస్తునపుంసకాగురుభూమిసౌగుజాకాశ్చసౌమ్యో
చంద్రబుభౌతదస్యకులజోహంచస్తునణే॥ శ్వరః॥

వ్యా॥ కూ॥ రా॥ తి॥ భానుతమశ్శుభస్వజకు జానుస్సర్వరాహుశనికే
త్వంగారకాఃపంచైతేహ్రారాః పాపగ్రహాభిత్వర్ధః-శుక్రార్చసామ్యేం
దవశ్శుక్రగురుబుధచంద్రాశ్చత్వారసౌమ్యాసౌమ్యగ్రహశ్శుభగ్ర
హాభిత్వర్ధః-అత్రాయంవిశేషః-బుధఃపాపగ్రహాయుక్తశ్చేత్సాసోభవతి-
చంద్రక్షీణదశాయాంపాపః-పూర్ణదశాయాంశుభభి-ఉక్తంచ-బాలబో
ధివ్యాం॥ శ్లో॥ బుధఃపాపఃయుతఃపాపక్షీణచంద్రస్తథైవచేతి-కుజాకాగు
రవఃపుగుమఃపుకుషగ్రహః-రాహిష్వాదుశుక్రాస్త్రీయఃస్త్రీగ్రహః-
తశ్చేహస్త్రీక్షగ్రహవిశిష్టః-బుధశచైశ్చరకేతవఃనపుంసకాఃపండగ్ర
హః-గురుభుగూవిప్రాబ్రాహ్మణగ్రహః-కుజాకాకాన్తసాక్షత్రియగ్ర
హః-చంద్రబుధౌచైశ్చౌవైశ్యగ్రహః-మందస్తుశచైశ్చగ్నుతదన్యకు
లజః-తేభ్యఃబ్రహ్మక్షత్రియవైశ్యకులేభ్యఃఅన్యస్త్రిశూద్రకులేజాతభి
తథోక్తః(*)నప్రమ్యాంజనేర్దత్తఃఉప్రత్యయః-వణేశశ్వగః-శూద్రవణేశ
శ్వరభిశ్చగణః-నసువణేశశ్వరభిశ్చనేనబ్రాహ్మణాదివణేశశ్వరభిశ్చే
వలభ్యతేపతఃశూద్రకులాధిపభిశ్చేన్న-నీచవంశజాతస్యైది-పంకాధి

పతి త్వామోగ్యాత్ ||*****

అ || నవగ్రహములకు శుభాశుభాసంజ్ఞలనున్న పురుషస్త్రీ నపుం
సకసంజ్ఞలనున్న - బ్రాహ్మణానిజాతినిగ్రహమునందెలియజేయుచున్నా
డు || తా || సూర్యుడు - కుజుడు - శని - రాహువు - కేతువు - యీగ్రహపాపగ్ర
హములు - చంద్రుడు - బుధుడు - బృహస్పతి - శుక్రుడు యీరన్న శుభగ్ర
హములు - వీరిలోబుధుడుపాపగ్రహముతోకూడినట్లే తేపాపియైనది -
చంద్రుడుక్షీణగతముచుపాపియనినది - పూర్ణగతముచుశుభకరుడనినది
తామసగ్రహము - సూర్యుడు - అంగారకుడు - బృహస్పతియీరన్నపురుషగ్ర
హములు - చంద్రుడు - శుక్రుడు - రాహువుయీరన్నస్త్రీగ్రహములు -
బుధుడు - శని - కేతువుయీరన్ననపుంసకగ్రహములు - బృహస్పతి - శుక్రు
డుయీరన్న బ్రాహ్మణగ్రహములు - సూర్యుడు - అంగారకుడు - యీ
న్నక్షత్రియగ్రహములు - చంద్రుడు - బుధుడు - యీతనైశ్యగ్రహములు -
శనైశ్చరుడు - శూద్రవ్యవహారికానిపంచదశవర్ణములకధిపతియైనశూ
ద్రుడుయీగ్రహమునగ్రహములవర్ణనిణయముచుదెలియదగినది.***

౬ || అ || అథచంద్రస్యపూర్ణత్వంతీణత్వంచదశయశ్చక్షురౌ
న్యాహ || మూ | అష్టమ్యోరుభయోశ్చనుధ్యనుగతశ్చక్షాన్యయోర్వ్యత్య
యేపూణఃక్షీణఇతిక్రమాచ్ఛతధరఃపూర్ణశ్చభోమంగళేకృష్ణాహౌదిన
పంచకంశుభకరంతన్నగ్రహంనుద్యవంతస్యాంత్యంధమాకిధతశివ
తాచ్చక్షేతుతద్వ్యత్యయమ్ ||*****

వ్యా || అష్టమ్యోరితి || ఉభయోఃశుక్లకృష్ణయోరష్టమ్యోఃనుధ్యగణః
శేషధరఃచంద్రఃపూర్ణః - శుక్లాన్యయోఃశుక్లాచలన్యాచశుక్లాన్యయోర్వ్య
త్యయేవిషయాసేనతిఉభయోర్వార్ధ్యగతశ్చంద్రఃక్షీణోభవతి - క్రమాత్పూ
ర్ణఃమంగళేశుభకర్తృణి - శుభఃశుభకరఇత్యర్థః - తీణత్వశుభకరఇత్యర్థా
ల్లభ్యతే - అనేనైతదుక్తంభవతి - శుక్లాష్టమ్యుత్తరార్ధమారభ్యకృష్ణాష్టమి
పూర్వార్ధపర్యంతంనుద్యవః - తత్రస్థితఃశశీపూర్ణః - కృష్ణాష్టమ్యుత్తరా
ర్ధమారభ్యశుక్లాష్టమీపూర్వార్ధపర్యంతంయోయంనుద్యవః కాలః - తత్రగ
తఃక్షీణోభవతి - అస్థాయంవిశేషః - కృష్ణార్ధకృష్ణపక్షప్రథమభాగేయ
దినపంచకంతచ్ఛుభకరం - పూణఃచంద్రత్వాదిభావః - తన్నగ్రహంత

స్వకృష్టపక్షస్వహద్యహం - పప్తాదిగతమివర్యంతం ద్వితీయం పంచకం -
మద్యహం - అల్పఫలదమిశ్యర్థః - అనతిపూర్ణ చంద్రత్వాదిభావః - తస్య
కృష్టపక్షస్వాంత్యం పకాదశీమారభ్యదర్శ పర్యంతం చరమపంచకం - అథ
మాభిధం అథ మసంక్షకం అశుభకరమిత్యర్థః - తత్ర అతిక్షీణచంద్రత్వాదితి
భావః - శశినివశాస్త్రీణత్వమధ్యత్వపూర్ణత్వవశాత్ శుక్లేశుక్లపక్షేతు - త
ద్వ్యత్యయం ఉ కన్తై సరీశ్యం - తదాశుక్లప్రశివ దారభ్య తస్మంచమీష
ర్యంతం అథ మాభిధం - క్షీణచంద్రత్వాత్ శుక్లపక్షీమారభ్య తస్మంచమీషర్యం
తం మద్యహం - అనతిక్షీణచంద్రత్వాత్ శుక్లే కాదశీమారభ్యపూర్ణమావ
ర్యంతం శుభకరం పూర్ణ - చంద్రత్వాదితి. ~~అనతిక్షీణచంద్రత్వాదితి~~
అ॥ చంద్రునిపూర్ణత్వక్షీణత్వములన విడిచి ఫలముల నవివరింపుచున్నాడు॥
తా॥ చంద్రుడు శుక్లశుక్లాష్టమి మొదలు కృష్ణాష్టమి వర్యంతము పూర్ణుడును,
కృష్ణ శుక్లాష్టములకు శుద్ధనినములయందు క్షీణంబును - పూర్ణ చంద్రుడు శు
భకరంబును క్షీణచంద్రుడు శుభకరుడని తాత్పర్యము) * (శుక్లము - శుక్లపక్షే
కాదశి మొదలు కృష్ణపక్షం చమివరకు పూర్ణ - చంద్రుడౌటవలన శుభకర
మనియును - శుక్లపక్షపక్షి మొదలు అదశమి వర్యంతము - కృష్ణపక్షపక్షి మొ
దలు కృష్ణదశమి వర్యంతము - మద్యహం చంద్రుడౌటవలన అల్ప ఫలప్రదమని
యును - కృష్ణే కాదశి మొదలు శుద్ధపంచమి వరకు మిక్కిలి క్షీణచంద్రుడౌట
వలన అశుభకరమనియును తాత్పర్యము ~~అనతిక్షీణచంద్రత్వాదితి~~

౭॥ అ॥ అథ గర్వాధాన హేతుభూతస్య ప్రథమాతావస్య శుభాశుభ
నక్షత్రవారాణామస్య గ్రహసంపత్తిం చ దృశ్యతి ॥ మూ॥ కన్యా యాః
ప్రథమార్త వే శుభకరాణ్య ద్యంతములో త్రరా బ్రాహ్మ్యజ్యేయం సేవ
పంచకహరిశ్రీశ్యేవ నాన్యానితు॥ వారాశ్యేందుజుజీవశుక్రశశి నాం తేషాం
చ దగ్ధా శ్శుభా. కేం గ్రోపాంత్యధనశ్రికోణసహితాశ్చ స్యే రిలాభత్వి
గాః॥ వ్యా॥ కన్యా యాః॥ అద్యంతములో త్రరా అది అశ్విన్ అంత్యో
రేవతి - మూల - మ్రసిద్ధా - ఉత్తరాశ్శత్రురాత్రయం బ్రాహ్మ్యజ్యేయం దిసేవ
చాచకహరిశ్రీబ్రాహ్మ్యోహిణీ - ఇశ్యం సుష్యః - ఇంద్రుః శుక్రగణీషణ - ది
సేవచంచకం హస్తమిశ్రాస్వాతీవిశాఖానూరాధాః - హరిత్రీణీత్రచణగ
నిష్ఠాతతభిజిత్తానిస్తవదశక్షత్రాణ్యేవ - కన్యా యాః ప్రథమార్త వే

ప్రథమరజసిశుభకరాణినియనిశుభాగ్రాఫునగ్వసూజ్యేస్తాకృత్తికా
 పూర్వఫల్గునీపూర్వాసాధాపూర్వాభాద్రాపదశ్యాశ్రేమాదశైతాని
 సమస్తానిశుభకరాణి - భిముజజీవశుక్రశశినాంసంబంధినోవాసరా
 శ్చశుభకరాః - తేషాం భుజుజజీవశుక్రశశినాంవగాశ్చశుభా
 షుభకరాః - ఆశ్రవ్యశజ్యేచలగ్నహూరాద్రేక్షాణనవాంశద్వానశం
 శక్రివాంశాశ్చ చ్యుతే - కేంద్రోపాంత్యధగ్రినోణససీతాః - కేం
 ద్రాణిలగ్నచతుర్థసప్తనదశమావి - ఉపాంత్యమేకాదశస్థానంధసంద్వితీ
 యం - త్రికోణోపంశునవమా - ఆర్దవలగ్నస్య ఉక్తిస్థానేషుస్థితాశ్శుభాః
 శుభగహాశ్శుభకరాః - అన్యేపాపగ్రహణిరిలాభశ్రిగాః - షష్ఠైకాదశ
 త్రితీయస్థానగతాస్తంశుభకగాభవంతి*****.....

అ || తొలుగుగుర్తవిషయమైశుభాశుభనక్షత్రముల జేపుచున్నాడు ||
 రా || అర్చిని - రోహిణి - శ్చగ్నశీర్షము - పుష్యము - ఉత్తరము - చిత్త - శ్చార్చిని - వి
 శాఖ - అనూరాధ - మూల - ఉత్తరాషాఢ - శ్రవణం - ధనిష్ఠ - శతభి - ఉ
 త్తరాబాధ్ర - రేవతి - యీ - గిరి - నక్షత్రములనుంచునగుగ్రాడినట్టులైతేశు
 భకరణనియును - భరణి - కృత్తిక - ఆద్రా - పునర్వసు - ఆశ్లేష - శుభపుబ్బు -
 జ్యేష్ఠ - పూర్వాసాధ - పూర్వాభాద్ర - యీగం - నక్షత్రములయంశును
 రాచిసట్టులైతే అశుభకరణనియును - సోమ - బుధ - గురు - శుక్ర - వా
 రణులయంచునగుగ్రాడినట్టులైనగుం శకరణనియును - వీ - లగ్నములన
 గా - వృషభము - మిథునము - కర్కాటకము - కన్య - తుల - ధనుస్సు - మీనము -
 శుభగ్నములును - చంద్ర హూరమును - యీలగ్నముల జేక్షాణములును
 నవాంశ - ద్వానశాంశ - త్రింశాంశములును - శుభకరణులయందొంపనితా
 శ్చోష్ఠము) (ఒకలగ్నమునకు హూరలు రెండు - అందు ప్రథమాదిజే'ల
 గ్నములయందు మొదటిభాగముసూర్య హూరయును - రెండవభాగము
 చంద్ర హూరయును - ద్వితీయాదిసగులగ్నములయందులగ్న ప్రథమభా
 గముచంద్ర హూరయనియును - రెండవభాగముసూర్య హూరయని
 యును - (జేక్షాణమనగాలగ్నతృతీయభాగమనియును తాత్పర్యము) (గు
 ణియు శుభగ్రహములుగజస్వలయియునలగ్నగుండును లగ్నమునకు రెండ
 వయింటను - నాలుగవయింటను - ఆయిదవయింటను - ఏడవయింటను - తొమ్మి
 దవయింటను - ఎనిమిదవయింటను - పదనకొండవయింటనున్నట్టులై శుభకరముల

నియుచ - పాపగ్రహములు - ౩-౬ - ౧౧-యీస్థానములయందునున్నట్లులే నిమిష కరములని తాత్పర్యము.*****

౮ || అ || పూర్వోక్తనుభామ్యగ్రసక్షా శ్రాణాం పూరవాసరాణాం చఫలమాహ || మూ || దుఃఖీస్యాత్పూర్వయోరదితభేదాబంధకీశక్రభేద్యక్షోనిష్పతగార్కిభౌమదినకృద్వా రెషురోగాతికృత్ | వైధవ్యా సుతనిర్ధనాశుభఫలంయామృత్రిపూర్వోష్టగేష్వే కద్విత్రిచతుష్పదాని యువతేర్దమ్యైక్రమాదార్తవే || వ్యా || దుఃఖీతి || పిశ్య రౌద్రయోఃసుభా గ్రయోః - యిస్యాఃకన్యాయాఃప్రథమరజోద్భవ్యతే - సాదుఃఖీస్యాత్ అదితభేదపునర్వసూనక్షత్రేచేత్ - సాబంధకీవ్యభిచారిణీస్యాత్ - శక్రభే జ్యేష్ఠాయాం అగ్నేష్టత్రికాయామపిచేత్ - నిష్పతరాదనిక్రతమా - అర్కిభౌమదినకృద్వా రెషుశన్యంగారకరివివాసరేషుచేత్ - రోగార్తికృత్ రోగప్రముక్తపీడాకృత్ - యామృత్రిపూర్వోష్టగేష్వభరణీపూర్వఫల్గునీ పూర్వషాఢాపూర్వాభాద్రా శ్రేణాసుపకద్విత్రిచతుష్పదానిప్రథమ ద్విత్రియశ్చ త్రియచతుర్థపాదాయువతేకన్యా యాఃక్రమాత్వైధవ్యా సుతనిర్ధనత్వంతశుభఫలంచదమ్యః - భరణ్యాదిమాక్తనక్షత్రేషుప్రథ మపాదాఃవైదవ్యం - ద్విత్రియపాదాఃఅపుత్రత్వం - త్రిత్రియపాదాఃదారిద్ర్యం - తురీయపాదాఃఅశుభఫలంచక్రమాద్దమ్యరిగ్యన్యాయః*****

౯ || ఈరజోవిషయమైముందుజెప్పుబడినదుష్టనక్షత్ర వారఫలంబులజెప్పుచున్నాడు || తా || మఖ - ఆద్రా - యీనక్షత్రములయందుబ్రథమర జస్వలయైనవనితదుఃఖియగును - పునర్వ సుయందువ్యభిచారిణీయగును - జ్యేష్ఠ - కృత్తిక - యీ అయందుమిక్కిలిదరిద్రురాలగును - భరణీ - పుబ్బ - పూషా - పూర్వా - ఆశ్లేష - యీనక్షత్రములమొదటిపాదమునందుపిథవ యగును - రేండ్లవపాదమునందుగొడ్డురాలగును - మూడవపాదమునందు దరిద్రురాలగును - నాలుగవపాదమునందుసశుభఫలములనుబొందును)*(ను తియును-అదిత్య-మంగళ-శనివారములయందురజస్వలయైనతోగములచేపీ డింపబడునని తాత్పర్యము.*****

౯ || అ || రజో దుష్టకాలమాహ || మూ || సంధ్యోభస్మగపర్వ పాతపతి ఘూరిత్రాప్తమీద్వాదశీషస్థీపిష్టివిషావమాదిదవసాదుష్టగు-సంస్థారవిః | రం ధ్రేందుత్పిథనోడుభర్తురశుభాయోగానిశా వైగృతిపాపాక్రాంతభ

మస్త సావనసతికన్యార్తవేదోషకృత్ || వ్యా || సంధ్యేతి || సంధ్యాసూరో న
 యాస్తమయకాలః - ఉపప్లవః ఉపగ్రవకాలః - గ్రహణకాలోవా-పర్వాణి
 అనూవాస్యేపూర్ణిమాకృష్ణాష్టమీకృష్ణచతుర్దశీసంక్రాంతయః - పాతః
 వ్యతీపాతోమహాపాశ్చపరిభూయోఽవిశేషః - రిక్తాశ్చక్షుర్ధీనవమీచతు
 ర్దశ్యః - అష్టమీద్వాదశీషష్ఠ్యః - తుద్వయగతాః విష్టిర్భువ్రకరణం - విషాని
 నాడ్యః - అవమః దినశ్రయః - ఆదిశబ్దేన త్రిమ్యస్పృశాదయః || శ్లో || దిన
 శ్రయంస్పృశత్యేకోవారస్సాదవమంహితత్ | ప్రివాన్స్పృక్షీధిర్భువ్ర
 త్రిమ్యస్పృశితినిందితభివ్యక్తం - దుష్టతాసంస్థాదుష్టనక్షత్రాణిభూర్వ
 క్తకృత్తికాదీనితేమస్థితోరవిభట్టఃపత్యుః - రంధ్రేపఃప్రమచంగ్రః - ని
 ధనూడునైధనతారాద-అశుభాయోగా-వగ్రవిష్కంభగండవ్యామా
 తశూలాఽగండాదయః - నిశారాఃప్రివైధ్యతిప్రసిద్ధాపాపాక్రాంత
 భంపాపగ్రహాక్రాంతనక్షత్ర-రాశిర్వాఅసపాపవశిర్బజ్జోలగ్న
 త్సప్తమేపాపగ్రహస్థితృకన్యాయాఃఆర్తవేప్రథమార్తవే - దోషకృత్.

అ|| సమగ్రకుమృష్టకాలములనుచెప్పుచున్నాడు || తా || సూర్యోదయకా
 లంబునుసూర్యాస్తమయకాలంబునుగ్రహణకాలంబునుఅమావాస్యయు
 ను - పున్నమయును - కృష్ణాష్టమియును - కృష్ణచతుర్దశీయును - మేషాదిసం
 క్రమణములును - వ్యతీపాతనామయోగమును - మహాపాతలనగావ్యప్ర
 వైప్రలును - పరిభూనామయోగమును - చవితియును - షష్టియును - అష్టమి
 యును - నవమియును - ద్వాదశీయును - చతుర్దశీయును - భద్రకగణము
 ను - త్యాజ్యఘడియలును - అవమయనగామాడుతిధులుగలసినవారమును -
 త్రిమ్యస్పృశ - అనగామాడువారములతోగూడినతిధియును - క్రిందజెప్ప
 బడినకృత్తికాదిదుష్టనక్షత్రములయందుసూర్యుడుండగాను - సమగ్రాది
 నవనితపెనిమిటిరాశికి - ఎనిమిదవయింటచంద్రుడుండగాను నైధనతార
 యనగాజన్మనక్షత్రమునకుఁగవ-నక్షత్రమును - వజ్రము-విష్కంభము - గం
 ఢము - వ్యాఘాతము - శూల - అతిగండము - క్షిమిమొదలునలశుభయో
 గములును - రాత్రి - వైధ్యతినామయోగమును - పాపగ్రహములగుసూ
 ర్యాంగారకశనిరాహుకేతువులచేనాక్రమింపబడిననక్షత్రములును - ర
 జస్వలయైనలగ్నమునకుయేదవలగ్నమునందుసూర్యాదిపాపగ్రహంబు
 లుండగానీచెప్పబడినకాలములుప్రథమాతఃపమునకుదోషకరంబులనుట,

౧౦ || ఆ || పృచ్ఛకవిగృహాత్పరవిందువస్త్రనిర్ణయమాహ || మూ ||
 సప్తైకాష్టచతుష్టడతీనవదిష్టత్రానిసంఖ్యాఃక్రమాద్రామాద్యభిక్
 రాభిరానుశశభృచ్ఛంద్రారజోబిందవః | జీర్ణంశ్యానులర్క్తపున్యగులి
 సంకామాయదిత్రంవతద్వస్త్రంధాతుమయంచపృచ్ఛకవిశాస్త్రాచ్య
 దికామృఫలమ్ || వ్యా || సప్తేతి || పృచ్ఛకఃదైవజన్యప్రాగాదిదిక్షుస్థిత్యా
 యదిపృచ్ఛతి - తదాదైవజన్యపుత్రసంఖ్యాంబిందుసంఖ్యాంవస్త్రయము
 చక్రమాద్యదేత - యథాప్రాగాభిగేస్థిత్యా యదిపృచ్ఛతి - తదాదైవ
 జన్యఃసప్తసప్తపుత్రాఃఆగ్నేయభాగేస్థిత్యా యదిపృచ్ఛతి - తదాదైవ
 దక్షిణదిగ్భాగే - ఆప్తపుత్రాః - నైఋత్యదిగ్భాగేచత్వారిపుత్రాః - ప
 శ్చిమేషట్ - వాయువ్యభాగేఅక్షిణద్వే - ఉదగ్భాగేనవపుత్రాః - ఈశా
 న్యేదిక్ దశపుత్రాభి - ఆధవిందునిర్ణయః - పృచ్ఛకఃప్రాచ్యాంస్థిత్యా
 యదిపృచ్ఛతి - తదారామాఃత్రయోరజోబిందవః - ఆగ్నేయేలద్రయస్సప్తర
 జోబిందవః - దక్షిణేఅబ్ధయశ్చత్వారిః - నైఋత్యాం రోద్వేదిందూ -
 ప్రతీచ్యాంఅబ్ధయశ్చత్వారిః - వాయువ్యేరామాస్త్రయోరజోబిందవః - ఉ
 దీచ్యాంశశభృదేకః - ఈశాన్యేచంద్రఃఏకఃరజోబిందురితి - ఆథవస్త్రని
 ర్ణయః - ప్రాచ్యాంస్థిత్యా యదిపృచ్ఛతి - తదాతద్వస్త్రంరజోహుషితలజీర్ణం
 ఆగ్నేయాంశ్యానులంశ్యానులవర్ణం - దక్షిణాయాంర్క్తగర్క్తవర్ణం - నైఋత్యా
 న్శుభ్రంశ్వేతం - పశ్చిమేషఃలింగమాలిన్యయక్తం - వాయువ్యేకామా
 యం - ఉదీచ్యాంచిత్రం - ఈశాన్యేధాతుమయం - వస్త్రమితిప్రాచ్యాది
 కాస్తాఫలంప్రాగాదిదిక్ఫలంవక్తవ్యం || ౧ || దిశస్తుకకుభాకాస్తాభివ్యవహరః.

అ || ప్రశ్నజేసినదిస్తునుపట్టిపుత్రబిందువస్త్రములనిర్ణయంజెడిక్రమమునుబె
 ట్టుచున్నాడు || తా || అడుగవచ్చినవాడుజ్యోస్థ్యుడైనతనకురుద్బుదిననుం
 డియడిగిన నేడుగురుకొమారులనియు ౩ రజోబిందువులనియు జీర్ణవస్త్ర
 మనియుంజేప్పవలయు - ఆగ్నేయదిక్కుననుండియడిగిన నెకకొమారుండ
 నియు - ౨ - బిందువులనియు - కష్టవలువయనియు - దక్షిణదిశనుండియడిగి
 న నెకమండు కొమారులనియు - ౪ - బిందువులనియు - ఎట్టివిలువయని
 యు - నిఋత్య తిదిక్కుననుండియడిగిన - నలుగురుకొమారులనియు ౨ నిం

దువులనియు - వెల్లవలుచునునియు - పశ్చిమ దిశనుండి యడిగిన సార్ధమ
కొనానలనియు - ర - బిందువులనియు - మలినవ స్త్రమనియు - వాయువ్య
దిశనుండియుడిగి - నిరువులకొమారులనియు - ౩ - బిందువులనియు - టెంగావి
చీరయనియు - కుబేరికొమ్మన నుండి యడిగిన - లోహ్యం ద్రుకొమా
రులనియు - ౧ - బిందువనియు - పెద్దపన్నెలుగలవ స్త్రమనియు - ఈశా
న్యదిశనుండి యడిగిన - పదుగురుకొమారులనియు - ౧ - బిందువనియు - గైరిక
భాగముయమైనవ స్త్రమనియు - నీక్రమమునజ్యోతిష్కాదులు త్రబిందు
వ స్త్రనిర్ణయములంబెప్పవలయుననితాత్పర్యము.

౧౧ || ౨ || పూర్వోక్తవ స్త్రనిర్ణయస్ఫుటించు సంగ్రహాయాశ్చ ఫలమా
హ || మూ || శ్యానంగుత్మకరంగృథ శుభకరందీప్రంబదారి ద్ర్యకృ
క్రక్తం వ్యాధికరం నితంతుకరం వస్త్రం రజోమాషిణం ప్రీతాంబిందు
సమత్వమానుయకరం వ్యాప్రదం వాచాదీదిరమానారవిషమత్వమేవ సుత
కృద్భాగ్యప్రదం సర్వదా || వ్యా || శ్యాన మిగిలజోమాషిణం వస్త్రం శ్యా
మంచేత్ - న్యుత్మకరం - వృశంబద్ధిప్రంచేచ్ఛ భకరం - చిత్తంబిత్త
ణం చేద్దారి ద్ర్యకృత్ - రక్తం చేద్ద్యాధికరం రోగప్రదం -
భితుశ్వేతంచేత్తు తకరంపుత్ర ప్రదమితవ క్తవ్యం - ఆర్తవే సుధమరజసి
చిందుసమత్వంబిందుమానారజోబిందుమానాం సమత్వంయుక్తవ్యం ప్రీతా
మానుయకరం రోగప్రదం - కింబకన్యాప్రదం ప్రీతానకరంచ - విష
మత్వమేవ - ఆయుక్తవ్యంతుసతకృత్ - పురుషసంతానకరం - కింబసర్వదా
భాగ్యప్రదమైవప్యప్రదం.

౨ || ఈచెప్పబడినవస్త్రములకునుబిందుసంఖ్యకును ఫలములనుజే
ప్రమములు || తా || కష్టచీరగట్టుకొనిరజస్వలయయిన సాశకరమనియు -
గట్టిచీరయమునకుంగట్టకరమనియు - పెద్దపన్నెలుగలచీరయమున - దారి
ద్ర్యమునుజేసెదనియు - ఎట్టిచీరయమున - రోగప్రదమనియు - తెల్లచీర
యయిన - కొమారులు గలుగుదురనియును - ముడియు ప్రీలకుమొనటి
సహర్తయందు - ౨ - ర - ఇట్టిసమిది చువులుగల్గిన - రోగకరమనియు ప్రీ
సంతానకరమనియు - ౧ - ౩ - ఇట్టిబేసి బిందువులుగల్గిన - పురుషసంతానక

రహస్యము - ఎల్లప్పుడు సౌభాగ్య ప్రదహనియును తాత్పర్యము.!

౧౨ || అ || అథ కాగణభూత సౌత్తవ సోదై శానంతరం కార్యభూతస్య
గర్భాధానస్య వర్జ్య కాలమాహ || మూ || గర్భాధానమరిష్టమస్త - ఓ ధౌ పా
ప గ్రహా క్రాంతభేద నా హి ద్వయ కాలమూలనిధనజ్యేష్ఠాం యోగ్యోఽన్యోఽన్య
మ ! షష్ఠీ చిష్టి విహవమానుపరిమావ్యభేది వావై నృతానంధ్యా పర్వచతుర్థ
నీన్రాపిశ్య శ్రాద్ధేషుపాతేభవేత్. * * * * *
వ్యా || గర్భాధానిమితి || అష్టనాశిరౌదంపశ్చోగ్రప్తనచం నే - పాపగ్రహా
క్రాంతభేదాపగ్రహస్థితనక్షత్రేన సాహిద్వయికాలమూలనిధనజ్యే
ష్ఠాంత్యజన్తోదురు - సప్రతి - అర్హిసీ - అహిద్వయం - ఆశ్రేషానాఘే - కాలః - భర
ణీ - మూలాప్రసిద్ధా - నిధనంద - పత్యోనైకధనతాగా - జ్యేష్ఠాప్రసిద్ధా - అం
త్యా రేవతీజన్తోదురు - పత్యోజన్తనక్షత్రం తేషువనక్షత్రేషుచషష్ఠీచ
క్షుప్తయగతావిష్టిభక్తక్రకణం - విషావిషవాడికాః - అవనూదివస్రయం
ఏతానుపరిమావ్యభేదపరిమాయాః పూర్వాద్భేదివాః హ్ని వై నృతావై నృ
తినామయోగే - సంవ్యయోఽపిభయసంధ్యయోః - పర్వసుపంచ - ర్వసు -
చతుర్దశ్యాం శుక్లచతుర్దశ్యాం - కృష్ణచతుర్దశ్యాః పర్వాంశః పాతత్యే - గతా
ర్థత్వాత్ - చతే అచరిత్రతది నేపిత్యశ్రాద్ధేషు శ్రాద్ధసవసేషుపాతేచవ్య
తీపాతేన హాపాలేచక్షురేష్యే రేషు గర్భాధాన సౌత్తవ్యది - అర్హిష్ఠం శు
భంభవేత్ - విధ్యగ్నేలిజ్ఞే. * * * * *

అ || గర్భాధానమునకుకొంత గాని కాలముల జెప్పచున్నాడు || తా || భా
ర్యాభి తలరాశి కైనిమిదవయింబచం న్నడుండగాను - ముందు జెప్పబడిన
సూర్యాది పాప గ్రహములుండిననక్షత్రములయందును - అర్హి - భరణి -
ఆశ్రేష - నాఘ - జ్యేష్ఠ - మూల - రేవతి - ఈనక్షత్రములయందును - భాగ్యభగ్న
లజన్తనక్షత్రములకేడననక్షత్రమునందును - పక్షుద్వయ గతషష్ఠీయం
దునుపరిమాచానయోగపూర్వ - భాగమునందును - పవతియందును - వై
భ్యలిశాశియోగం - చందును - సూర్యోదయాస్తమయకాలంబులయందు
ను - పంచపర్వములనం గాకృష్ణాష్టమి - కృష్ణచతుర్థి - పూర్ణిమా - అమావా
స్య - సంక్రాంతిలు - ఈదివములయందును - శుక్లచతుర్థియందును - ఏకాదశి
మొదలుగాగలప్రతిదివములయందును - శ్రాద్ధదినములయందును - ఏ

తీపాతనామయోగమునందునీజెప్పబడిన కాలముల యందుగర్భాధానము చేయగూడదని తాత్పర్యము.*****

౧౩||౨||అథ ఋతుకాలస్థిరయమాహ||మూ|| స్త్రీణామారవదర్శనాదిది
నతస్సాన్యత్తోడకర్తుమపాపుత్రాధీవరయేత్సమాసుసుముఖీతాస్తేష్వప
శుగ్ధాశ్చకామ | పుంలగ్నేపురుషైరవేషితయుతేపుంవద్గతుంస్యైర్గ్రహై
జ్జకపేదగ్నున తాం గేమనిసుతస్తదవ్యత్యయేపుత్రికా|| వ్యా|| స్త్రీణామితి||
ఆర్థకచర్మనాదిదినతః||యితౌభవంతిర్తవం (*) తత్రభవభగ్నిత్వగుణః - త
స్యసంసారకర్మకంతస్యకర్మకాంత్రధనుదివసంతస్తాతపోదశయుతుకుపాశి
బుసురాత్రయఃస్యః - రజోదర్మనాదిచక్షూరభ్యపోదశదినవభివ్యాప్త్య
యిదుపాశ్చాత్కః - పుత్రార్ధీపుత్రసంతానాభిలాషీ - సమాస్తేష్వతా
పముకుకుపానుసుముఖీనుకులవతీం - శుద్ధాంస్నానాది నాశుద్ధాం
క్ష్మణాంరజస్వలానియమేనతీణాగ్రిం - భార్యామితశేషః - వరయేద్దచ్చే
త్ - అత్రాయంవిశేషః - పోదశసుతద్యాశ్చసోనింధ్యాః - శస్త్రజ్ఞాః
పరిత్యజ్య - శేషానువరయేదితి-తదుక్తం|| స్తోఋతుస్వాఖ్యావికాః స్త్రీణాం
రాత్రయష్టోడశస్త్వతాః | చతుర్భ్యస్త్యివతైస్సార్ధమహూభిస్సవ్య
సప్తతైః || శాసామాగ్యాశ్చవస్త్రస్పరింగావికాదశీచ చాన్రయోనశీ
చశేహస్త్రవ్రతవాదతగాత్రయతి-నకేవలమేతావత్పుంవద్గతుంధ్యైర్ద
శవే చడ్వగ్దఉచ్యతే-పురుషసంజ్ఞికరాశివర్గఃపుంవర్గః-యద్యాపురుషగ్ర
హఃపతిగాశివర్గః-పుంవర్గః-తత్స్థితైఃపురుషైఃపుంగవైఃఅవేషితేద్యస్తే
యుతేవా - విశేషణసమాసః - పుంలగ్నేపురుషసంజ్ఞికలగ్నే పుంలగ్నానిను
మేషమిరుసనింహతులాభస్యపంభాః - తేషామస్య తజీలగ్నే - జీవేగు
రౌలగ్నునతాం గేగర్భాధానలగ్నే తస్య పంచమేనవమేవాస్థితేయది -
సుతఃపుత్రజాయత్యతిశేషః - తదవ్యత్యయేఉక్తలక్షణవ్యత్యయే - స్త్రీ
వగళసంధ్యైస్త్రీగ్రహైఃచంద్రశుక్రరాహుభిః-అవేషితేయుతేనాస్త్రీ
లగ్నేవృషభకర్కటకన్యాపుష్యకమకరమీనానామస్య తజీవా - గురౌ
లగ్నహుచహనమాదిక్తస్థానేచ్ఛస్త్రీతేనాయదిపుత్రికేత్యర్థః

అ|| ఋతునివసముల నిణయమునుగర్భాధానకాలనిణయము
నుజెప్పుచున్నాడు || తా|| స్త్రీకురచోదరేశనదివసముయింపబడు

నారురా త్రులు ఋతురా త్రులనం బడు-పుత్ర సంతానమును గోరినమా
 నవుం డీపదునాటురా త్రులలో ననుదివసంబులఋతున్నానాదలచేబరి
 శుద్ధురాలును-ఋతు నియమాదులచేత కృశించినదేహములదియునుతనక
 త్యంత ప్రీయురాలునగు నిగ్గులునుబొందవలయు-పాటియునుపురుష రా
 సులగు మేషమిధునసంహతులాధనుఃకుంభవడ్పర్గుల యందై నను-పురుష
 గ్రహరాసులైన మేష సింహ వృశ్చికధనుమీనముల వడ్పర్గులయందై న
 నుఈరాసులుపురుష గ్రహములగుడియుండినప్పటికినిచూడబడియుండిన
 వృషికినిబృహస్పతిలగ్నపంచమనవమస్థానములయందునుండగానుగర్భా
 ధానముజేసినట్టులైనబుత్రుండుగలుగు ననియు - స్త్రీ రాసులైన వృష
 భకర్కటక కన్యావృశ్చిక మకరమీన రాసుల యందై నను స్త్రీ గ్ర
 హ రాసులైనవృషభ కర్కటకతులా రాసుల వడ్పర్గులయందై నను -
 లగ్నముస్త్రీ గ్రహములచేచూడబడియైనను స్త్రీ గ్రహములతోగుడియై
 ననుండగాను లగ్నపంచమనవమస్థానంబులయందు బృహస్పతిలేకయుండ
 గానుగర్భాధానము జేసినట్టులైనకొమార్తెగలుగున నితాత్మర్యము (*)
 యినియు నుం గాక ఈ పదునాటుదివసములలో నాదిన నాలుగురాత్రు
 లుచుపదనకొండవ రాత్రియునుపదమూడవరాత్రియు నీయాటురాత్రు
 లునింద్యములనియును నితరములగు పదిరాత్రులు తమంబులనియు గొం
 దరియభి ప్రాయము-అయిదవశ్లోకంబున స్త్రీ పురుష గ్రహముల నిణా
 యంబును అటువదియాటవశ్లోకముమొనలైదుశ్లోకములయందువడ్పర్గుల
 అ || అధపుంసవనకాలమాహ || [త్రుణమునుచెప్పబడియున్నది]

గత || మూ || కుగ్యాత్పంస వనంకరత్రయవిధి శ్రోణత్రయంశ్రవణధనిస్తోతతభి
 రామిత్రాంత్యాదితి మూలదస్త్రశశభృద్భేష్యాద్యగర్భే స్ఫుటేలగ్నే
 పుంగ్రహవాసరేరవిగృహం త్యక్త్యాభినద్వాప్యమారిత్రాభిద్రవివరితే
 హ్నియవతామాసేత్యతీయేపతిః ||

వ్యాకుర్యాదితి || ఆద్యగర్భేప్రథమగర్భేవ్యక్తేసతి-కరత్రయంహ
 ద్దతి శ్రాస్తాతయః - విధి.రోహిణీ- శ్రోణత్రయంశ్రవణధనిస్తోతతభి
 షజః-ఆర్యఃపుష్యః-ఉత్తరాడత్రరాత్రయం-మిత్రంఅనూరాధాంత్యో
 కేవతీ-అదితిః పునర్వసూమూలా ప్రసిద్ధా దస్త్రః-అశ్విని-శశభృత్-షుగ
 శీర్షం-పతేమభేషునతు త్రేషు||ని||నతుత్రమ్మతుంభంతారేత్యమరః -లగ్నే
 పుంలగ్నేపుంగ్రహవాసరేరవిగృహంహాణామన్యతమేవాసరేరవిగృహంసి

మృత్యుంజయస్య పివృశ్చికః పి-త్యక్త్వా - యద్యపి సింహః పుంలగ్న స్తథాపి
 కఠోక్త్యాః పిన్ధశ్వాశ్చాభ్యుజ్యోతిమా రిత్రాభినవచ్చి తే అనాదర్యః క్రితః
 ఘోరపాపః * గర్భ్యః-భిద్రావీవత్యమాణ పక్షుచ్చిద్రాణిపతై ర్వివర్జితేప
 సే-త్కఠియేమాసే(*) పద్దన్సోమాసుహృదిది కైకల్పిక శ్వాన్నమాసాదేశః
 పశ్యంత్యువ తౌభావ్యాయాం - పుంసవసం పుంసవ నాఖ్యంకర్షకుర్యా
 త్తత్కఠియేమా స ఇతిగర్భవ్యక్తోపలక్షణాం - నతనియమార్థం - పుంసవ

నంవ్యక్తేగర్భ ఇతిమాసనియమాస్యా ప స్తం జేనానుక్తత్వాత్.....*

అ || పుంసవకాలనిర్ణయమును చెప్పచున్నాడు || తా || తొల్లగర్భము
 కలిగినవనితకుమూడవమాసమునందును - అశ్వినీ - రోహిణి - మృగశిరశః -
 ము - పురర్షసు - పుష్యమి - ఉత్తర - మాస్త - చిత్త - స్వాతి - అనూరాధ -
 మూల-ఉత్తరాషాఢశ్రవణం-ధనిష్ఠ-శతభిషక్కు-ఉత్తరాభాద్ర-రేవతి-ఈశ
 తు-శ్రములయందును - వృశ్చికసింహరాసులకితరరాసులయందును - చవి
 తి - నవమి - చతుర్దశి - అమావాస్యయైనదిను ములబ్రహ్మత్యజించియితరము
 లైనశుభదినములయందునుగర్భమునకుశుభముగలుగుటకయి - పెనిమి
 టియైనపురుషుండుపుంసవనము నెడికర్తనుజేయవలయునని తాత్పర్య
 ము(*)నుఱియు నాప స్తంబసూక్తమునందు స్త్రీలకుగర్భము స్పష్టముగా
 నగుపడిన పిమ్మటపుంసవనముజేయవలసినదనిచెప్పియున్నదిగాని మాసని
 యనుముచెప్పియుండలేదు గావుననిచ్చట నుమూడవమాసానిచెప్పటగ
 ర్భవ్యక్తోపలక్షణార్థమేయనితెలియవలయు.....*****

౧౫ || అ || అగ్నిసంకత కాలమాహా || మూ || పూర్వం పుంస వనేయ
 కైవకృణంశాసవ్యవస్థాం వినాసీమంతేపితృకైవమాస విషయేషష్ఠేచ
 తుర్ధేష్టకేలగ్నదంత్యసుతాప్తకేషురహితేష్వగ్రాదిపాపగ్రహైశ్చం
 ద్రేలగ్నవివజ్ఞితేచనవమేశుద్దేసచుంపుంసవే | వ్యా || పూర్వమితి || పూ
 ర్వస్త్రిశ్లోకేచక్రైసకథితంయన్నక్షత్రవాసరాదికముక్తం - మాసవ్య
 వస్థాం మాసనియమాసినా-సీమంతేపితృకైవ-నత్రాద్రాదికం - మాసవిష
 యేషు - షష్ఠేచతుర్ధేషుషేపితేషామవ్యత మేమాసినీమంతం సీమంతో
 న్నయనాఖ్యంకర్షకుర్యాత్ - లగ్నత్రీమంతలగ్నదంత్యసుతాప్తకేషు
 ద్వాదశవంచమాప్తమేష్వగ్రాదిపాపగ్రహైశ్చం ద్రైశ్చం ద్రాదిభిః - రహితేషు
 వివజ్ఞితేషుసత్సు చంద్రేలగ్నవివజ్ఞితేచంద్రాకాంతలగ్న ఇత్యథాః-నవ
 మేశుద్దేసీమంతలగ్నన్నవ

మలగ్నే గ్రహవర్జితే సతి - సీమంతంకార్యం - సమంపుంసవే ఉత్తరాద్ధో
త్తం - సర్వంపుంసవ నేచసమంబోధ్యమ్.....

అ || సీమంత కాలమును చెప్పదున్నాడు || తా || పూర్వార్థో కంబున పుం
సవనవిషయమై చెప్పిన మాసక్రమముదప్పితక్కిన దినవారనక్షత్రాదు
లు సీమంతమునకును గ్రాహ్యంబులు మాసవిషయమై - నాలవ మాసమునం
దు నాతివనూనమునందు నెనిమిదవమాసమునందును - పంచమాస్తమిదాస్వ
దశముల యందు సూర్యంగారక శని రాహు కేతు క్షీణవగ్రాహిపాపగ్ర
హములు లేకయుండగా నచం ద్రుడులగ్నమునందు లేక యుండగాను సవ
హశుద్ధిగలగ్నమునందు సీమంతము జేయవలయునని తెల్పుము. ఉత్తరా
ద్ధమున జేప్పినదిన్నియు పుంసవమునందును సమానమేయని తెలియదగినది

౧౬ || అ || అథ శాతకర్తృ కాలమాహ || మూ || శాతకర్తృ దినాదిగా
దశ దినాత్తజ్జాతకర్తృత్వజేషు ర్వా దుప్రది నే ధవాక్చరక్షిప్తా
ఖ్యమై త్రోడుము | రిక్తమారహితే వృఖండదివ సేలగ్నే శుభే హాసరే పూ
ర్వాష్టే సురపూజితే సుగురౌచ్య క్షేదసామ్యాయనే || వ్యా || శాతకర్తృ ||
అత్తజేషు మారే - శాతే సతి శాతది నాదిః పన్నదివ సమంభ్య అదశది వాద్య
శదివసర్వంతందశదినమ ధ్యేయస్థికాస్థికాదివ సేతజ్జాతకర్తృ అత్తజేషు
గ్రహయేషు ర్వాత్ - అథ వారుప్రది నే సకాదశేహివాకుర్వాత్ - ఏ
కాదశది నే సతి తే సతిః పరక్షిప్తాఖ్యమై త్రోడుము స్థిరాణి రోహిణ్యు
త్తరాత్రయం - చరాణి స్వాతీ పురవసూత్ర వణధనిష్ఠా శతభిషజః - క్షి
ప్తాఖ్యాః అశ్వినీ హస్తపుష్యాః మైత్రోడు అనూ రాధా నక్షత్రం
తేషు నక్షత్రేషు - రిక్తమారహితే రిక్తాః పూర్వోక్తాః - అమాదర్శపతైః ర
హితే సత్యిన్నత్యత్యర్థః - అఖండదివ సే అఖండమగ్రే వత్సృతిశు భే శుభగ్ర
హాధిపేలగ్నే తన్నిధేవాసరేచ పూర్వాష్టే అహ్నిః పూర్వభాగే - అను
రపూజితే సుక్రే - సురగురౌబృహస్పతౌచవ్య క్షేపన స్తంగ తే సతీత్యర్థః -
సామ్యాయనే ఉత్తరాయణే శాతకర్తృకు ర్వాత్ *****

అ || శాతకర్తృ కాలమును చెప్పదున్నాడు || తా || పుత్రోన్మిత్తి కాల
మందైనను - పుత్రోత్పత్తిని మొదలు ౧౦-నివనములవరకు నేనినమం
దైనను శాతకర్తృము చేయవలసినది ముగియు - ౧౧ - వ- దివననుందైన జే
యవలయు - నీచెప్పబడినదివనములలో జేయవలెనే - అశ్వినీ - రోహిణి -
పునర్వసు - పుష్యమి ఉత్తర - హస్త - స్వాతి - అనూరాధ - ఉత్తరాషాఢ

శ్రవణము - ధనిష్ఠ - శత భిషక్కు-ఉత్తరాభాద్ర - ఈనక్షత్రములయం
దును - చవితి - నవమి - పున్నమ - అమావాస్య-ఇవిదప్పణక్తేనతిథులయం
దును - ఉత్తరాయణనుంచును - గుగుశుక్రమూఢములులేనికాలములయం
దును - పూర్ణతిథియందును - సోమ - బుధ-బృహస్పతి - శుక్ర - వారముల
యందును - శుభగ్రహాధిపలగ్నములయందునీలక్షణముక్తమయినశుభది
నపూర్వార్థానుమదుజాతకర్తముజేయవలెననితాత్పర్యము*****

౧౭ || అ || అథనామకరణ కాలమాహా || మూ || జాతానంతరమేవనా

మకరణంలేవ్వి కాదశాహేస్ఫుటంపుత్రస్యైవసమాతురంతుయవతేకా
ర్యంతోవ్యత్యయమ్ | శుద్ధిద్వితకవచ్చనామ్నిసకలైస్తద్వాదశేషోడశే
ద్వావింశేవృథవింశకేహ్నిహితంజాతివ్యవస్థావినా || వ్యా || జాతానం
తరమితి || జాతానంతరమేవనామకరణం - రోహిణిమూర్ధశ్శ్విఃఇత్యాదిన
క్షుక్రనామకరణంరహస్యంకర్తవ్యం - నక్షత్రనామచనిర్దిశతి - తద్రహ
స్యంభవతీత్యాపస్తంజేనోక్తత్వాత్ - ఏకాదశాహేపకాదశదినేస్ఫుటం -
వ్యవహారనామవ్యక్తంకర్తవ్యమిత్యర్థఃపుత్రస్యైవసమాతురం నామకర్త
వ్యంయథా - శివః - మహేశ్వరఇత్యాది - యువతేకన్యాయాస్తుతతఃపు
రుషాన్వ్యత్యయంవిషమాతురంనామయథాపార్వతీభవానీత్యాదికార్యం
నామ్నినామకరణేశుద్ధిః - లగ్నాదిశుద్ధిః - జాతకర్తవత్ - సకలైఃవాతుర్వ
జ్యైఃజాతివ్యవస్థావినాజాతిభేదంవినా - ద్వాదశేజన్మతఃద్వాదశే -
షోడశే - ద్వావింశే - అథవావింశకేహ్నిదినసేవాతన్నామకరణంవిహి
తమావశ్యకమిత్యర్థః - నను || శ్లో || దశాహంద్వాదశాహంచపక్షంమాసమ
మక్రమాదిత్యాదినా బ్రహ్మణాదీనాంవగ్ధానామాశౌచభేదస్య దృష్ట
త్వాత్కథం - జాతివ్యవస్థావినైతిసంగచ్ఛతఇతిచేత్మైవం || శ్లో || సర్వే
షాందశరాత్రేణసూతకేశుద్ధిరిష్టతఇతిజాతాశౌచవిషయేవిశేషవచనే
నసామాన్యవచనస్యభాధితత్వాదితిదిక్ *****

అ || నామకరణ కాల నిర్ణయమునుచెప్పుచున్నాడు || తా || కొమారు

డుకలిగినక్షణంబుననక్షత్ర నామమన గారోహిణినక్షత్ర మందుబుట్టిన
వానికిరోహిణుడు ఈ మొదలగునక్షత్ర నామకరణమునురహస్యముగాజే
సి- ౧౧ - వదినసనుంచు కుమారవిషయమైనమానవర్ణములు౧౧లపేరనగా
కృష్ణః - శివః - మహేశ్వరః - ఇట్టివ్యవహారనామములును-కూతురివిషయ
మైనబేసియత్తురములు౧౧నామమనగా - జానకీ - పార్వతీ - భవానీ-ఇట్టినా

హములు నిశ్చయించ వలెను - ఈ నామకరణ విషయమై లగ్నాదిశుద్ధిపూర్వశ్లోకమునందు జాతకర్త మునకు నిర్ణయించిన ప్రకారమున తేలియవలయు ౧౧ - వదివస నుండు చేయనిపక్ష మునకు బ్రాహ్మణులు మొదలు గాగల ౪ - వర్ణములకు - ౧౨ - దివసముల పర్యంతము జాతాశౌచ నుని విశేషవచనములుండట వలన జాతిభేదము లేక నాలుగువర్ణములవారు నుపుట్టిన దినము మొదలు-౧౨వదివస నుండును-౧౬వదివస నుండును - ౨౨ వదివస నుండును- ౨౦వదివస నుండును నామకరణముజేయవచ్చునని గానవర్ణము

౧౩ || అథాన్న ప్రాశనకాలమాహ || మూ || అన్న ప్రాశనవర్ణకస్య శుభదంమాస్యే వయ్యస్తే శుభే | షష్ఠాదావథపంచమాదిషమేమాసే వధూనాం శుభే | వాక్సౌమ్యగృహే విశుద్ధదశమే నందాష్టమీ ద్వాదశీరిక్తా మారహితే దినే చరన్ముచక్షిప్రధృవాభ్యో డుషు || వ్యా || అన్న ప్రాశనమితి || షష్ఠాదౌ ఆదిశబ్దేన అష్టమదశమద్వాదవాడవ్యంతే - తస్మిన్ మాస్యే వ అన్న ప్రాశనం అష్టకస్య శిశో శుభదం శుభప్రసం - ఆథవధూనాం స్త్రీణాం పంచమాదిషమేమాసే పంచనాన ప్రమావవమై కాన శేషువిషమేషు శుభదం - శుభే శుభగృహాధిపే వారే విశుద్ధదశమే శుద్ధోగ్రహరహితాదశమోయస్య సతథోక్తః - తస్మిన్ సౌమ్యగృహే వ్యవభక్తగృహకాదిననుగాశీనామస్య తమే సౌమ్యగృహాధిపతిలగ్నేవా - సనురాశీనాం సౌమ్యరాశీస్త్వాక్రూరస్సౌమ్యః - పురుషా వనితే త్యదినావరాహమిహిరేణోక్తత్వాత్ - నందాష్టమీ ద్వాదశీరిక్తామాహితే నందా ప్రతిపక్షస్యైకాదశ్యః - అష్టమీపక్షస్యైతాద్వాదశీపక్షస్యైతాదిరిక్తతిథయః - అనూదశః - ఏతైరిహితే - ఏద్యుర్నిరిక్తాదినే - చరన్ముచక్షిప్రధృవాభ్యో డుషు - చరాస్వాతీపునర్వసూత్రవిధనిష్ఠాశతభిషజః - వ్యూహనిదిత్రా కేవతీన్యగశీష్వానూరాథాః - క్షిప్రాణితిశ్చినీహస్తపుష్యాః - ధృవాణిరోహిణ్యుత్తరాశ్రయం - ఉపమపతత్సంజ్ఞికనక్షత్రేషు చ అన్న ప్రాశనం శుభదమితి యోజ్యమ్.....

అ || అన్న ప్రాశనకాలనిర్ణయముచెప్పచున్నాడు || తా || పురుషశివునివిషయమై షష్ఠాదిసనుమాసములనగా - ౬ - ౮ - ౧౦ - ఈ నెలలయందును - స్త్రీశిశువువిషయమై పంచమాదివిషమమాసములనగా - ౫ - ౭ - ౯ - ఈ నెలలయందును - సోమ - బుధ - గురు - శుక్ర వాసురములయందును - అన్న ప్రాశనలగ్నమునకు - ౧౦ బ్రహ్మములు లేకయుండ గాను -

వృషభకర్ణాటకవిభునకన్యాదనస్థినములనెడిశుభలగ్నములయందును
 పాద్యమి - చరితి - పద్మి - అష్టమి - నవమి - ఏకాదశి - ద్వాదశి - అమా
 వాహ్న - పున్నమ - ఈశింములనిషేధించియుతరదినములయందును - అశ్వి
 ని - రోహిణి - కృత్తిక - పునర్వసు - పుష్యమి - ఉత్తర - మాస్త - చిత్త -
 స్వాతి - అనూరాధ - ఆర్ద్ర - గామధ - శ్రవణం - ధనిష్ఠ - శతభిషక్ - ఉత్తరాభా
 ద్ర - రేవతీ - శుక్రములందును అన్నప్రాశనముజేయవలెనని తాత్పర్యము

౧౯ || అ || అన్నప్రాశనలగ్నగ్రహఫలమాహ || ము || కష్టిలగ్నగ
 తేరనాశనుకలేవ, శ్రేణాశ్చియుకకర్ణాల్లందాబహునశ్రద్ధోవనిసుతేపి
 శ్వాతిశ్చానివాన్ | జ్ఞేజీకేబహుభోగవాభ్యునుతేపిస్థాయరగ్నాన్న
 జేవాశాంగీశనుసిన్ధుజేన్యననీహంగన్నభోక్తాభవేత్ || వ్యా || కష్టి ||
 రనాసూర్యేలగ్నగ్రహతేనవిజాలఅన్నభోక్తాయనికష్టికష్టరోగవాన్యకేత్
 లగ్నగ్రహతేనవేద్యవీతిపదద్వయ సర్వప్రబోధ్యంతనుకలేక్షణచంద్రే సదా
 భిత్తుకః - పూర్ణేందాపూర్ణచంద్రేబహునశ్రద్ధోబహున్నదాతా - అవని
 సుతేకుజేపితార్థితమైశ్యరోగపీడితః జ్ఞేయశ్చాననాన్ - జీకేగ్రహము
 భోగవాభ్యునుతేనుకేదీస్థాయ - అగ్నాన్నజేవనైశ్యకేనాగ్ని
 వాశరోగయుక్తశరీరః - తనునిరాపగ్నజేకేతాచ - శనీగ్రహభవేత్

అ || అన్నప్రాశనలగ్నగ్రహదున్న - ఫలములజెప్పచున్నాడు || శా ||
 అన్నప్రాశనలగ్నగ్రహందుసూర్యుడుండిను - చిన్నవాడుకన్నురోగముగల
 వాడునుక్షీణచంద్రుడుడినను - దరిద్రుండును - పూర్ణచంద్రుడుండినను -
 అన్నదాతయును - అంగారకుండుండినను మైశ్యరోగముజేపిడింపబడువా
 డును - బుధుడుండినను - విశేషజ్ఞానవంశుండును - శురువుండిననుమిక్కిలి
 భోగవంశుండును - శుభుడు డిననుదీర్ఘాయువులవాడును - శనైశ్యుడుం
 డినను వాశరోగముతోపాడినశరీరముగలవాడును - రాహుకేతువులుండి
 ననుమిక్కిలిదరిద్రుండొనని తాత్పర్యము

౨౦ || అ || శిరోఃకేశఖండనమాసాదీనాహ || ము || జన్మాదౌననమనసి
 పుత్రవిషయేస్త్రీశాంతుశిష్యయేకార్యంశాదినుకేశఖండనమిదం
 పూర్వేహిసామ్యాయనే | ఆశిష్యత్వయదప్రపాక్షశభ్యున్యైశ్చప్రయా
 ర్కప్రయేపూర్ణాహిశుభవాసకేజయినేవాప్తకన్యమావజితే || వ్యా ||
 జన్మాదావతి || పుత్రవిషయేజన్మాదౌజరప్రభృతిసమనాసేర్నితీయ చ
 తుర్థాదిమాసేషుస్త్రీశాంతుతన్వత్వయేఉక్తవైచరిత్యేషుతీయపంచ

మాదివిషయమున సేవ్యుని - పూర్వేహి పూర్వా ధేరామ్యాః సేవత్ర
 గాయత్రీ - ఆదిత్యద్వయన ప్రసాద్యతశశ్చర్చిషు స్రయార్క స్రయేలని తే
 ర్వేవ తాకమాదిత్యం (౧) దిత్వాదిత్యవచ్యుర్నిప నాధినిష్కటిణ్య ప్రశ్నయః -
 పునర్వసూత దాదిద్వయంపునర్వ సూపుష్యవ్యయం - ౨ ప్రశ్నానీహిష్ట్య
 రేవతీశశశ్చత్వగశీర్ధంబిష్టుత్రయంఅర్కప్రయంసప్రాసక్తనేతేషు
 నక్షత్రేషుపూర్ణాహేపూర్ణాణిథౌశుభవాసరేశుభనినేజనానికా - అప్త
 వ్యమావర్ణితే అప్తమేవజ్జితేనయదినే అమావర్ణితే సూర్యానిథౌవేతేషునాస
 నక్షత్రాదిషు - ఇరమాదిషు కేకశింశుడనగకార్యంకర్తవ్యమిత్యథా.....

అ || బాలరకు కేకశింశుడనిషు ౪ మై నాసముమొలయి కాలములనా
 యేష్వుచున్నాడు || కా || పుత్రపిషయమైపుత్రీనని మొలలునరి నెలలయిన - ౨
 ర - ౬ - యా నెలలయించును - స్త్రీ పిషయమై జేసి నెలలయిన - ౩ - ౫ - ౭ -
 యా నెలలయించును - ఉభయలకు సుత్రరాయణనంచును - పూర్వయాను
 మంచును - అశ్విని - వృశ్చిక - పునర్వసు - పుష్యమి - హస్త - చిత్త - స్వాతి -
 త్రవణం - దశమ - శతభిషక్ - రేవతీనక్షత్రములయించును - సోమ - బుధ - గు
 రు - శుక్ర వారములయించును - తదియ - ౬ - మి - శ్రమోదశి - అమావాస్య
 యాదిసములనువి నా - క్రింద జెప్ప బడిన మాసనక్షత్రములతో గూడి. పూ
 ర్ణాతిథియంచు బాలరకు కేకశింశుడనము జేయవలయునని తాత్పర్యము.....

అ || అ || కణః వేదయోగ్యకాలమాహ || మూ || జాతాద్వాదశి షోడశే
 హ్ని నద నేసుద్దేప్తవే సప్తవేషష్టేమాసిశుభేవ వారభవ నేర్హాసు వేధ్యా
 శిశోః | ర్త్రిపర్వనిశాది నాదిరహితేన పూర్ణతిథ్య ర్త్రయోః సాష్టాదిత్యకర
 ద్వయో త్తరహర శ్రోణవ్యయా ర్థేంచుషు.....

వ్యా || జాతాదితి || జాతాద్వాదశి షోడశి వేదానశ షోడశే ద్వాదశేషోడశే
 వాలహ్నిదివసేనిన నేఅప్తమేలగ్నేశుద్దేగ్రహవర్జితేనతి - అథ వాలప్తమే
 సప్తవేషష్టేవామాసిశుభేవారభవ నేసుభవాసరేశుభ గ్రహాదితిలగ్నే
 చ - రిక్తాపర్వనిశాది నాదిరహితేన పూర్ణతిథ్య ర్త్రిపర్వనిశాది పంచవర్షాది
 నిశారాత్రిః - దినాదిః ప్రతిపత్ - ఏతైః రహితే సంపూర్ణాః ధౌసంపూర్ణ
 నక్షత్రే పితయోః సాష్టాదిత్యకరద్వయో త్తరహర శ్రోణవ్యయా ర్థేంచు
 షు - రేవతీపునర్వసూహస్తది త్రోగ్రరాత్రయూత్రా శ్రవణదనిష్టాపు
 ష్యకృగశిషేషుద్వాదశనక్షత్రేషుశిశోర్దాలస్యకర్తౌసువేధ్యా - క
 ణ వేధ్యాంకర్తకర్తవ్యమిత్యథాః || ***** ||

అ || బాలుకకుచెవులుకుట్టడమునకుయోగ్యకాలములనుచెప్పచున్నాడు || తా || శిశువుపట్టిందిమొగలుపండ్రెండవదివసనందై నను - పదునాటవదివసందైనను - పదియిందునుకర్ణి వేళలగ్నమున - కనిమిదవయింటను యెగ్రహములుతెకయుండ గాను - చెవులుకట్టవలసినది యీచెప్పబడిన కాలముల నతిక్రమించినను - ౬ - ౭ - ౮ - యీ నేలలయందును - సోను - బుధ - గురు - శుక్ర వారములయందును - వృషభ - మిథున - కర్కాటక - కన్యా - దనుమీ - నలగ్నములయందును - చపితి - నవమి - చతుదశి - పూర్ణిమ - అనువస - కృష్ణాష్టమి - కృష్ణచతుదశి - సంక్రమణములు - రావి శుక్లపాడ్యమి - వీల్లను వినా - పూర్వతిథులయందును - సంపూర్ణానక్షత్రములయందును - విృగశిషాఆర్ద్ర - పునర్వసు - లుష్యమి - హస్త చిత్త - ఉత్తర - ఉత్తరాషాఢ - శ్రవణం - ధనిష్ఠ - ఉత్తరాభాద్ర - రేవతీనక్షత్రములయందు బాలుకకుచెవులుకుట్టవలయునని తాత్పర్యము.....

అథచౌలకాలమాహ || మూ || మధ్యేషాత్తరివాయుమిద్రవ రుణబ్రహ్మభిదేషాత్తమేచి త్రాంత్యేందుపునర్వసూద్వయకర శ్రోణద్వయాద్యేదివా | బాలస్యత్రితయేథవంచమస మేమాసాదిరిక్తాష్టమిప ర్వాన్యాసుశుభాంశవారభవనచౌలవిశుద్ధేష్టమే || వ్యా || మధ్యేష్టి || ఉత్తరవాయుమిద్రవరుణబ్రహ్మభిదేషాత్తరాత్రయస్వాత్యనూరాధా శతతారారోహిణ్యాఖ్యేషునుధ్యేషునుధ్యమనతు త్రేషుదితాదత్యేందు పునర్వసూద్వయకరశ్రోణద్వయాద్యేచి త్రారేవతీన్యగశీర్షపునర్వసూ పుర్యహస్తశ్రవణధనిష్ఠాస్వినీప్రభృత్యుత్తమేశ్రేష్ఠనతు త్రేదివాదివా భాగేబాలస్యత్రితయేసమేసంవత్సరే || హేయనోస్త్రీశరణమాభ్యసరః | అథవాపంచమసమేపంచమపక్షేవామాసాదిరిక్తాష్టమిపర్వాన్యాసు మాసాదిశుక్లప్రతిపత్రిక్తాఃప్రాగుక్తాఃఅష్టమీపక్షద్వయగతాపర్వాణి పంచపర్వాణిచన్యాసుపఖ్యేన్యాసుతిథిష్టితిశేషః | శభాంశవారేభవ నేశుభగ్రహనవాంశేశుభలగ్నేచవిశుద్ధేష్టమేలగ్నదృష్టచుస్థానేగ్రహర హితేనతిచౌలంచూడాకిర్తకర్తవ్యమితి శేషః.....

అ || చౌలకాలనిణాయమునుచెప్పచున్నాడు || తా || కొమారుడుపుట్టినదిమొదలుమూడవసంవత్సరమందును - విదవసంవత్సరమందును - శుక్లపాడ్యమి - శచితి - నవమి - చతుగశి - శుక్లకృష్ణాష్టములు - పౌర్ణమా - అమా

వాన్య - చతుర్దశీసంక్రమాణము - పట్లనునిషేధించి - యితరములై నట్లగుల
యందును - సోమ - బుధ - గురు - శుక్ర - యాశుభ వారిములయందును - వృష
భ - మిథున - కర్కటక - కన్య - ధనుస్సు - నము - యాశుభ గ్రహములగుము
దును - శుభ గ్రహములయొక్క నవాంశలయందును - రోహిణి - ఉత్తర -
స్వాతి - ఆనూరాధ - ఉత్తరాషాఢ - శతభిషక్ - ఉత్తరాభాద్ర - యానతు
శ్రములునుద్యములగుటవలన - చౌలకర్తకు శ్రేష్ఠములు కావుగనుక - అశ్వినీ
ని - మృగశీర్ష - పునర్వసు - పుష్యమి - హస్త - చిత్త - శ్రవణం - ధనిష్ఠ - యా
యుత్తమనక్షత్రములయందు జేయననుకూలించనివత్తుమున - యాక్రంద
నుదహించబడిననుద్యమనక్షత్రములయందైనను - అష్టమశుద్ధిగలగ్న
మందుచిన్నవానికి - చౌలకర్త జేయడముయొక్కంబని శాస్త్రవ్యము.....

అ॥ అ॥ అథా. కురార్యణకాలమాహ॥ మూ॥ కర్తవ్యవిధితోంకు రా
ర్పణవిధిశ్చైలానికర్తాదితోరాప్రేష్టవశరాగ్నిశైలగణనాస్వేతాసున
ద్యోగవా॥ రిక్తాపర్వవిషప్రదోషరహితేవారెశుభానాంగ్యహాక్షిప్ర
స్వాతిమృదుప్రవాసురకషభావిష్ణుత్రయాభ్యోడుము॥ వ్యా॥ కర్తవ్యశ్రీ॥
అంకురార్యణకాలమోత్పత్త్యర్థంబీజావాః - తస్యోధిః - విధితః స్వగృ
హ్యాక్తాధానేన (*) సార్వభక్తీకస్తసిః - చౌలానికర్తానితః ఆదిశబ్దే
నాన్నప్రాశసోపనయనవివాహసంకల్పంనవనాదయోగ్యమ్యంతే -
తేషాంకర్తాదితః కర్తణ్యపూర్వమేవశరాగ్నిశైలగణనానుచంచమత్యతీ
యసప్తనాస్వేతాసురాత్రిప్రేష్టవ - నక్షాదివేత్త్యేవకారార్థః - అథసద్య
శ్శోభనదినాత్పూర్వరాత్రౌవారిక్తాపర్వవిషప్రదోషరహితేరిక్తాః ప్రసి
ద్ధాః పర్వాణిపంచపర్వాణి - హాః పిషఘటికాః - ప్రదోషః పశుర్ధీనప్రమీత్ర
యోగశీనాంప్రదోషః - సర్వతిథీనాంప్రదోషకాలోవా - ఎతైః రహితేది
నక్షత్రశేషః - శుభానాం శుభగ్రహాణాం సంబంధివారే శుభగ్రహసంబంధి
లగ్నేక్షిప్రాణిశ్చివీహస్తప్రమ్యాః - స్వాతిప్రసిద్ధామృదునిచిత్రారెవతీ
మృగశీర్షానూరాధాః - ధ్రువాణిరోహిణ్యుత్తరాత్రయం - ఆసురః మూ
లా - మఖాప్రసిద్ధా - విష్ణుత్రయం శ్రవణధనిష్ఠాశతభిషజః - ఎతేషు సప్తద
శనక్షత్రేషు కర్తవ్యః.....

అ॥ అంకురారోపణమునకు కాలనిర్ణయముజెప్పచున్నాడు॥ తా॥
అంకురారోపణమును - గృహ్యసూత్రములలోజెప్పినప్రకారము - అన్న
ప్రాశన చౌల ఉపనయన - వివాహ - సీమంత - పుంసవన కర్తములకు

భూర్భువః సవితా విష్ణుః సూర్యా దినానికి సూర్య రాత్రియందైనను - సన్య
స్కారము దైనను - పర రాత్రియందైనను - ఇట్లు చే మనిషుడు నందున -
ముసూర్తి దినానికి ౩వ రాత్రియందైనను ౫వ రాత్రియందైనను ౭వ రా
త్రియందైనను - చవితి - నవమి - చతు దశ - లూరి క్తి - ఘంటలు - పూ
ర్ణిమ - అమావాస్య - కృష్ణాష్టమి - కృష్ణ చతుర్దశి - సుక్ర నూనమి వీస
ర్వములును - చవితి - సప్తమి - శ్రయోదశి - ప్రహరములు - త్యాజ్య
ఘంటలును - నిషేధించి - సోమ - బుధ - బృహస్పతి - శుక్ర వారము - యిం
దును - వ్యభిచారి - కర్మాటక - కన్య - ధనుర్మీరములైన శుభ గ్రహముల
యొక్క లగ్నములయందును - ఆశ్విని - పుష్యమి - హస్త - స్వాతి - చిత్త - రేవ
తి - మృగశీర్ష - ఆనూరాధ - రోహిణి - ఉత్తర - ఉత్తరాషాఢ - ఉత్తరాభాద్ర
పదా - శబ - శ్రవణ - ధనిష్ఠ - శతభిష నక్షత్రములయందును - అంకురాధో
పణము జేయవలయునని శాస్త్రవ్యయి,

అం || అ || స్ర హోణాముచ్చనీవ మూలక్రికోణాం యనూహా || మూ ||
షేషోశార్దూకం స్పృతశశగృహం సాగ్రస్తు చ్చాభిధాదిగ్రామోనును యుద్ధి
సంశరమితంతారాక్రమాద్వింశతిః | స్వస్థో చ్చాస్తగృహం స్వనీచభవ
సంసూర్యాదితస్సంహగో నీషాష్టమృతసమూత్ప కలశోమూలక్రికోణా
క్షేధాః || వ్యా || మేషత్వే || మేషః స్రుధ్యః శాశ్వతభవ - నుకరశ్చ ప్రసిద్ధః - స
తీకన్యా - శశిప్రహంకర్కటక - మీరః ప్రసిద్ధః సూర్యచ స తేనవరా శయః శ్ర
మాత్సూర్యాదీనాం సప్తానాం ఉచ్చాబిధాః ఉచ్చసంక్షిప్తానాని - తథా
హి - సూర్యస్య మేషః - చంద్రస్య వృషభః - కుజస్య కుకిరి - బుధస్య కన్యా -
గురోః కర్కటకః - శుక్రస్య మీనః - శనేస్తుగ్రాహణి వివేకః - దిక్ మేషేర
శమోభాగః - రాహవృషభే శ్రీత్యోభాగః - మనుషుక్ మనుషుగ్గంతు
మానాం యుక్ మనుషుక్ అష్టాపంగో భాగభ్యగ్ధః - అశ్రవం శ్రవాయేన
మనుశబ్దః పునః పర్వతే - తథాచ మనుశబ్దః పర్వతే పంఖ్యా వాచీను నా
యున క్తీతి మనుయక్ - నక రే అష్టాపంగో భాగభ్యగ్ధః - దివంకన్యాః
పంచదశోభాగః - శరమిశంకర్కటకే పంచమోభాగః తారామీనే సప్త
వింశోగః - వింశతిస్తుబాయాం పింశోభాగః - ఏతే పరమోచ్చ భాగాభ్యు
చ్చుతే - స్వస్థో చ్చాస్తగృహం స్వస్థాన్యగ్ధః ఉచ్చాత్ అస్తగృహం సప్త
స్థానం - స నీచనవసంస్వస్థానం - యథా - సూర్యస్య తులానీచః - త
ద్దశమోభాగః పరమనీచః - చంద్రస్య వృషభికోనీచః - తిస్య త్పరీయోభాగః

పరమానీచః - కుజస్య కర్కటకోనీచః - తస్యాష్టావింశో భాగః పరమానీచః - బు
 దన్యమీరనీచః - కస్య పంచదశో భాగః పరమానీచః - గురోర్ద్యుకరోనీచః - క
 స్య పంచమో భాగః పరమానీచః - శుక్రస్య కన్యానీచః - తస్యాస్పృహ్యవింశో
 భాగః పరమానీచః - శనైర్యేషానీచః - లస్య వింశో భాగః పరమానీచః - సూ
 ర్యాదిశసూర్యప్రభృతిస్త్యగ్రహణామిత్యంశః)*(సాన్వవిభక్తికస్తసిః -
 సింహగోమేషాష్టమనస్తలత్పకలశః - సూర్యస్య సింహః - చంద్రస్య
 వృషభః - కుజస్య వేషః - బుధస్య కన్యా - గురోః ధనుః - శుక్రస్య తులా - శ
 నేః కుంభః - మూలస్త్రికౌశాభిధాః - ఏతేస్తరశయః - మూలస్త్రికోణ
 సంజ్ఞికః - నమసూర్యస్య సింహస్య యే శ్రంములత్రికోణంచ - చంద్ర
 స్య వృషభఉద్బోములత్రికోణంచ - కుజస్య వేషః స్వయే శ్రంములత్రి
 కోణంచ - బుధస్య కన్యాస్వయే శ్రంములత్రికోణంచ - గురోర్ధను
 స్వయే శ్రంములత్రికోణంచ - శుక్రస్య తులాస్వయే శ్రంములత్రికో
 ణంచ - శనైః కుంభస్వయే శ్రంములత్రికోణంచ భవః - ఏవంచ సతీస్వయే
 శ్రంములత్రికోణంచ - సూర్యస్య సింహస్వయే శ్రంములత్రికోణంచ - కథంచ కుంభకృత
 ఇతిచేదచ్యతే - సింహే ఆద్యాః వింశతిభాగాః సూర్యస్య మూలత్రికోణం -
 అపరైః శభాగాః స్వయే శ్రం - వృషభేతస్య భాగత్రయంచంద్రస్యోచ్చం -
 అపరైః కుంభవింశతిభాగాః మూలత్రికోణం - కేషే ద్యాదశభాగా కుజస్య
 మూలత్రికోణం - అపరైః దశభాగాః స్వయే శ్రం - కన్యాయాం పంచదశ
 భాగాః బుధస్యోచ్చం - అపరైః పంచభాగాః మూలత్రికోణం - తో ధశభా
 గాః - స్వయే శ్రం ధనుషిదశభాగాః గురోర్ములత్రికోణం - అన్యే వింశతిభా
 గాః స్వయే శ్రం - తులాయాం పంచదశభాగాః శుక్రస్య మూలత్రికోణం - అ
 న్యే పంచదశభాగాః స్వయే శ్రం - కుంభే వింశతిభాగాః శనైర్ములత్రికోణం
 అన్యే దశభాగాః స్వయే శ్రం - తథాచ సారావశ్యాం ॥ శ్లో ॥ వింశతిరంతాస్యిం
 హేత్రికోణమపరైః పంచదశభాగైః సూర్యస్య - ఉచ్చం భాగత్రయం వృషభే
 స్సాస్య త్రికోణమపరైః - ద్వాదశభాగామేషే త్రికోణమపరైః వృ
 వనంబౌమస్య - ఉచ్చబృహకన్యాయాం బుధస్య త్రికోణం - కైస్స దాచిత్వం -
 పరతస్త్రికోణజాతం పంచభిరంతైః స్వరాశిం పరతః - దశభిర్భాగైః జీవా
 వస్య త్రికోణమపరైః వృషభవనంచాపే - శుక్రస్య సైవంత్రికోణం - ధయో
 జ్ఞాకే పరైః స్వరాశి - కుంభే త్రికోణం జభేంజస్వరపేయభాసంహతితి ॥

అ॥ సూర్యాదిస్త్యగ్రహములఉచ్చపరమోచ్చనీచపరమానీచస్వయే

త్రములత్రికోణములజెప్పుచున్నాడు || తా || సూర్యునికి శేష గాళి ఉచ్చగాళి అందుగిందో భాగము పరమోచ్చము ఉండచ్చు - ఇకేడవద సతులా రాళినీచ గాళి - అందుగిందో భాగము పరమనీచము - ఈ గ్రహమునకు సింహ గాళిలో మొదట ౨౦ భాగములు మూలత్రికోణమున్న మిగతగం భాగములు స్వత్రేత్రమున్న - చంద్రగ్రహము నకు వృషభ రాళియుచ రాళి - అందు ౩వ భాగము పరమోచ్చము - ఈయుచ్చ రాళి కేడవదగు వృశ్చిక రాళినీచ గాళి - అందు ౩వ భాగము పరమనీచము - ఈ గ్రహమునకు వృషభ రాళిలో మొదట - ౩ - భాగములు ఉచ్చమున్న మిగత ౨ భాగములు మూలత్రికోణమున్న - అంగారక గ్రహమునకు సుకర రాళియుచ్చ రాళి - అందు ౧౦వ భాగము పరమోచ్చము - ఈ సుకర రాళి కేడవదైన కర్కటక రాళినీచ రాళి - అందు ౧౦వ భాగము పరమనీచము - ఈ గ్రహమునకు శేష గాళిలో ౧౨ భాగములు మూలత్రికోణమున్న - మిగత ౧౮ భాగములు స్వత్రేత్రమున్న - బుధగ్రహమునకు కన్యా గాళియుచ్చ రాళి - అందు ౧౨వ భాగము పరమోచ్చము - ఈ గాళి కేడవదైన మీన రాళినీచ రాళి - అందు ౧౨ భాగము పరమనీచము - ఈ గ్రహమునకీచేప్పబడిన కన్యా రాళిలో ౧౨ భాగములు ఉచ్చమున్న మిగత ౧౪ భాగములు మూలత్రికోణమున్న - బృహస్పతి కర్కటక రాళియుచ్చ రాళి - అందు ౪వ భాగము పరమోచ్చము - ఈ రాళి కేడవదైన సుకర రాళినీచ రాళి - అందు ౪వ భాగము పరమనీచము - ఈ గ్రహమునకు ధనూ రాళిలో మొదట ౧౦ భాగములు మూలత్రికోణమున్న - మిగత ౨౦ భాగములు స్వత్రేత్రమున్న - శుక్రగ్రహము నకు మీన గాళియుచ్చ రాళి - అందు ౨వ భాగము పరమోచ్చము - ఈ గాళి కేడవదైన కన్యా రాళినీచ రాళి - అందు ౨వ భాగము పరమనీచము - ఈ గ్రహమునకు తులా రాళిలో మొదట ౨ భాగములు మూలత్రికోణమున్న - మిగత ౩ భాగములు స్వత్రేత్రమున్న - శనైశ్చర గ్రహమునకు తులారాళియుచ్చ రాళి అందు ౨౦వ భాగము పరమోచ్చము - ఈయుచ్చ రాళి కేడవదైన మేష రాళినీచ రాళి - అందు ౨౦వ భాగము పరమనీచము - ఈ గ్రహమునకు కుంభ రాళిలో మొదట ౨౦ భాగములు మూలత్రికోణమున్న ౧౦ భాగములు స్వత్రేత్రమున్న వరుసనన ప్రగ్రహముల ఉచ్చాత్మ్యచ్ఛాదీర్ణయముల దేలియవలయు || శ్లో || యజ్ఞనా వేంకటాభ్యేనరదితాయాం సతాం ముడే

కాలామృతస్య టీకాయామాద్యో బిందుభూషణః

ప్రథమబిందుస్సమాప్తః.

శ్రీహరి వాచనము.

ద్వితీయ విండు ప్రారంభము.

౧౫ || అ|| అథ బ్రహ్మక్షత్ర విశాముపనయనయోగ్య కాలమాహ || మూ ||
 బ్రహ్మక్షత్ర విశాముపనయనం వత్సేవనం తే క్రమా క్రిష్ణరైశః దీహవ
 ణానియ తేత త్రాపి సాధారణాః మాసామాఘముఖాస్తవంచ జననాద్వా
 గభాతో జ్యేష్ఠ మేని త్యే విప్ర శిశోః క్రమాన్మృ ఇవిశో రేకాద శేద్వాదశే ||
 వ్యా || బ్రహ్మేతి || అథ శబ్దంకు ర్భాణానంతరమి త్యానంత ర్యార్థకోమత
 గభాతో భావా బ్రహ్మక్షత్ర విశాముపనయనముపన యనాఖ్యంకర్తృక్ర
 మాత్ వత్సేకథయామి - ఎసం తే బ్రహ్మణానాం - గ్రిష్ణరైక్షత్రయీ
 ణాం - శతదివై శ్యేనామితియనాః - ఇహాన్త్యవణానియ తే బ్రహ్మణాది
 వర్ణానామ్మతునియ మేపి - త త్రాప్య చనయనే - మాఘముఖాః మాఘ
 ద్యాః పంచమాసాః సాధారణాః - బ్రహ్మక్షత్ర విశాంతుల్యాః - జననాజ్ఞననా
 దారభ్య వాఅథ వాగభాతః గర్భా దారభ్య వాని త్యే - గర్భాప్త మేషుబ్రా
 హ్మణముపనీ త త్యాదివిధి ప్రాప్తే అప్త మేజ్యేవిప్ర శిశోః బ్రహ్మణకుమార
 స్య - నృపవిశోః క్షత్రియ వై శ్యకుమారయో రేకాద శేవపదాద్వాదశేవర్షే
 చ - క్రమాత్ - ఉపనయనం కార్యమిత్యధ్యాహరః. *****

అ || బ్రహ్మక్షత్రయవై శ్యులకుపనయన కాలమును క్రమము గాజేష్ఠ
 మున్నాడు || తా || బ్రహ్మణులకు గర్భసంవత్సరము మొదలైనను - జననసం
 వత్సరము మొదలు గానైన నెనిమిదవ సంవత్సరమునందును - వసంతయుతు
 వుయందును - క్షత్రియులకు గిరివ సంవత్సరమునందును గ్రిష్ణర్తువుయందు
 ను - వైశ్యులకు గిరివ సంవత్సరమునందును శరదృతువుయందును - షాటి
 యునీవిధి మునర్దిర్ల యింపబడినయుతువులయందును - మాఘమాసముమొ
 దలు జ్యేష్ఠమాసమువరకు శ్రేష్ఠమాసములొటవలన జాతిభేదనిమిత్తములేక
 నీహమాసములయందును - బ్రహ్మక్షత్రయవై శ్యులకుపనయనకర్తృజేయడ
 ముముఖ్యమని తాత్పర్యము. *****

౧౬ || అ|| ఉపనయనాబ్ధివిషయేవ త్సంతరమాహ || మూ || కామ్యా జ్యేష్ఠ
 ధపంచమాదివిష మేషుష్ఠేచతు ర్థసరేవాంధం త్యేవహిమధ్య మేతుదశ మే
 చై వాచృకాలాత్యయే | కృష్ణాదాదినపంచ కేశుభది నేప త్యేవశత్యేవినాది

త్తానధ్యయనానిమధ్యమతీతినందేఅపిద్వాదశీ || వ్యా || కామ్యాబ్జితీ || కా
మ్యాబ్జేతు - సప్తమేబ్రహ్మవర్చ సకామమష్టమతి యుష్టామం నవమే లేజ
స్థామం - దశమేన్నాద్య కామం - ఎకాదశభిన్రియకామం - ద్వాదశేపశు
కామం - త్రిత్యాపస్తంబోక్తకామ్యవషే - అథవాపంచమాదివిషమేతిశ
జ్ఞేనసప్తమానవమైకాదశానాంగ్రహణం - ఏషామన్యతమేవిషమేజ్ఞే - సమే
షుషష్ఠీతపస్తంబేనగగ్భాష్టమేషు బ్రాహ్మణముపనయీతేత్యశ్రబహు
వచనస్యగర్భవష్టగర్భసప్తమగ్భాష్టమానాంస్వీకృతత్వాత్తన్యసనిధి
య - చష్టశత్యుక్తవా - తస్యగభాషష్టస్వీకారపత్నావలంబేనైవపంచ
మాబ్జగ్రహణసిద్ధిః - గభాషష్టఃజన్మతఃపంచమోభవతి - అన్యథాపంచమా
బ్జగ్రహణేమానాభావాత్ - చతుర్థేవతుర్థవర్షే - పరేకేచనవాంఛంతుష్ట
వయనమితిశేషః - పరేత్యత్యనేననాయమస్తత్పక్షః - మానాభావాదిత్యస్వ
రసస్సూచ్యతే - హీతిప్రసిద్ధాదైవాత్విధివశాత్కాలాత్యయేడాక్తసంవ
త్సరాతిక్రమణేసతి - మధ్యమేజఘన్యేదశమేజ్ఞేవా - కృష్ణాదౌకృష్ణపత్నా
దౌదినపంచకేపూణాచంద్రత్వాత్ - శుభదినేపంచాంగశుద్ధిదినేవశత్యే
పత్నే శుక్లపత్నే || ని || వళత్సోధవళోజానత్యత్యమరః - ఆద్యపంచకంవినా
విహాయేర్థ్యర్థక్షీణచంద్రత్వాత్ - శుక్లపత్నే ఆదిపంచకమాత్రనిషేధేన
ద్వితీయతృతీయపంచకయోఃస్వీకారః - పూర్ణచంద్రత్వాత్ - రిక్తాఃపూ
ర్వోక్తాఃఅనధ్యయనానివత్సయమాణానిమధ్యమతీతినందేషష్టేకాదశ్యో
ద్వాదశీప్రసిద్ధావతానివినావిహాయుడేపనయనంకర్తవ్యమిత్వర్థః ||*~*~*

అ || ఉపనయనమునకుపత్నాంతరముజేసంవత్సరములగర్భయింపుచు
వ్వాడు || తా || బ్రాహ్మణాదిజాతిత్రయమునకుజననముమొదలు-౧-౬-౭
౮-౯ - ఈసంవత్సరములయందును - ఈచేప్పబడినకాలములయందుచేయ
డమునకుదైవవశమువల్లఅనుకూలించనిపక్షమునకు- ౧౦-౧౧ - ఈసంవత్స
రములయందును - కృష్ణపాడ్యమిమొదలైదుదినములయందును-శుక్లపాడ్య
మిమొదలు-౧౨ - దినములవర్జించిమిగతదినములయందును - శుభకరములైన
తిథివారసత్వత్రయోగకరణములతోగూడినదినములయందును - చవితి-న
వమి - మధ్యమములగుషష్టేకాదసులుద్వాదశి-పీట్లనువిడిచి - ౩౯ - ౪౦ -
శ్లోకములయందుచేప్పబడినప్రకారముఅనధ్యయనదివసములనువజ్జీఁచి
క్రింగజేప్పబడిననిర్ణయకాలములందుఉపనయనముజేయవలెననితాత్పర్య
ము (•) ముడియునాలవసంవత్సరమందునుఉపనయనకర్తజేయడముకొం

దరికిష్టమైనప్పటికి గ్రంథకర్తకనమ్మ తమాటవలన విధింపబడలేదు.*****

౨౭ || అ || ఉపనయనస్య వారసత్వత్రలగ్ననిర్ణయమాహ||మూ|| శుక్రా
శ్యేందుజవాసరేశశశినోర్వాసరాచమధ్యో తయోర్ని త్రాంత్యాదిమృగ
స్థిరాదిగురుశ్రోణిత్రయాకాత్రయే|స్వాంశాదన్యశుభాంశగేహిమక
శ్రోణాదిస్వాంశగేలగ్నేచ ద్రవివజితేశుభది నేపూర్వేహిశుభేష్ట
మే || వ్యా || శుక్రేతి|| శుక్రాశ్యేందుజవాసరేశశుక్రగురుబుధవాసరే -
తయోఃప్రసిద్ధయోఃఅకశశినోర్స్వార్యచంద్రయోఃసంబంధినాభానుసో
మనాసరాచమధ్యోశుక్రబుధావివడపనయనేనముఖ్యా నాపికుజశనివాస
రవజ్జనున్యో - కింతుమధ్యమఫలదా - మిత్రాంత్యాదిమృగస్థిరాదిగురుశ్రో
ణిత్రయాకాత్రయే - అనూరాధారేవశ్యస్వినిమ్నగశీష-రోహిణీఉత్త
రాత్రయపునర్వసూపుష్యశ్రవణధనిష్ఠాశతశిషగ్న్స్తదిత్రాస్వాతయః
ఏతేషుపొడవనత్వత్రేషు - కించ - హిమకరేచంద్రేస్వాంశాత్ - కకట
కాంశాత్ - అన్యశుభాంశగేబుధగురుశుక్రాణాంతంశగేసతి - శ్రోణాది
తిస్వాంశగేశ్రవణపునర్వస్వోన్వాంశగేశ్రవణచతుర్థపాదేపునర్వసూ
చతుర్థపాదేవాస్థితేసతికించచంద్రవివర్జితేలగ్నే శుభదినేషం చాదిశుద్ధి
ది నేపూర్వేహిపూర్వాష్టాష్టమేఉపనయనలగ్నాదష్టమేశుద్ధేగ్రహవ
జితేసతిఉపనయనముఖ్యమితి శేషః.*****

అ || ఉపనయనమునకు వారసత్వత్రలగ్ననిర్ణయములజెప్పవచ్చును ||
తా || ఉపనయనవిషయమైబుధ-బృహస్పతి- శుక్రవారములు శ్రేష్ఠముల
నియును - ఆదిత్యసోమవారములు మధ్యమములనియును - అనూరాధ - రే
వతి-అశ్విని-మృగశిర - ఉత్తర - ఉత్తరాషాఢ- ఉత్తరాభాద్ర - పునర్వసు -
పుష్యమి - శ్రవణ-ధనిష్ఠ-శతభిషక్-హస్త-చిత్ర - స్వాతి - రోహిణీఈ
నత్వత్రములు శ్రేష్ఠములనియును - చంద్రుడు స్వకీయాంశమందుండగాను
న్న - స్వాంశమయినకర్కాటకమునంచి-బుధ-గురు-శుక్రలయొక్క-అం
శమునుపొందియుండగానున్న - శ్రవణ - పునర్వసుపుల నాలవ పాదము
ందుండగానున్న - చంద్రుడు లేనిలగ్నమందును-శుభదినపూర్వాష్టామందు
ను - ఉపనయనలగ్నమునకెనిమిదవయింటయేగ్రహములు లేకయుండగా
నున్న - ఉపనయనమునకుయోగ్యకాలమనితాత్పర్యము.*****

౨౮ || అ || వటోర్వశ్శ్రేణాదిబలమాహ||మూ|| వశోశాకాకాకీవీజ్యవేదవ
బలంచాబ్దేందుతారాబలంతత్రాచార్యకుమారయోగురుబలంతేభ్యో

హిముఖ్యం ప్రతే । తేహంవాధాక బాల్యమాధ్యరహి తేముల త్రికోణాల
యేస్వోచ్చస్వస్వలయమిత్ర రాశిసహితే ప్వి తేషు కార్యగ్రవ తమ్ ॥ వ్యా ॥
వణేశేతి ॥ వణేశాకకవీజ్య వేదపబలంవణేశావి ప్రాణాంగురుఃక్ష
త్రియశాణారవివైశ్యానాంచంద్రః తేహంచఅర్కసూర్యకవిశ్శుక్రఃభి
జ్యోగురుః - వేదపఃస్వ శాఖాధిపతిఃప తేహంచబలం - అబ్జేందుతారాబలం
అబ్జజేఅబ్జాధిపతిర్లక్ష్య తే - తస్యచబలం ఇందోశ్చంద్రస్య తారాయశా
శ్చబలంచత త్రోసనయ సేవటోశ్చింతనియ్యమితి శేషః - తేభ్యఃవణేశా
దిభ్యఃగురుబలం ప్రతేషవనయసేచచార్యకుమారయోర్ముఖ్యమావశ్యకం -
హీతి ప్రసక్తౌ తేహంచవణేశాదీనాంవార్ధక బాల్యమాధ్య రహితేవృద్ధస్య
భావోవార్ధకంమూఢస్య భావోమాధ్యంబాలస్య భావోబాల్యం (*) గుణప
చనేత్యాదినావ్యర్థ - ఏతైఃరహితేసతి ఏతేషువర్ణేశాదిగ్రహేషుముల
త్రికోణానిపూర్వోక్తాఃస్వోచ్చాస్వప ప్రాగుక్తాని మేషోగారీత్యాదీనిస్వా
లయాఃస్వత్రైత్రాణి - మిత్రరాశయః - మిత్రత్రైత్రాణిపత్రైస్సహితేషు
సత్సుప్రతండవనయనంకార్యం. *****

అ ॥ ఉపనయనవ టువుకువర్ణేశుడు మొదలై నవారిబలములజేష్టుడు
నాడు ॥ తా॥ వర్ణేశబలమన గాబ్రాబ్రాణులకుబృహస్పతిబలమున్ను త్కృత్రి
యులకుసూర్యబలమున్ను - వైశ్యులకుచంద్రబలమున్ను - అందరికీనిసూ
ర్యశుక్రగురుబలములున్ను - తమతమ వేదాధిపతులబలమున్ను - ఉపనయ
నముచే సేసంవర్ణిరాధిపతిగ్రహబలమున్ను - చంద్ర తారాబలమున్ను - ఈ
వర్ణేశాదిబలములకంటెఆచార్యవటువులకుబృహస్పతిబలమున్ను - అవశ్య
ముచూడతగినది - ఈవర్ణేశాదులకుమూఢబాలవృద్ధత్వములొకయుండగా
నున్ను - ఈగ్రహములేతమతమముల త్రికోణములయందున్ను ఉచ్చస్థా
నములయందున్ను - స్వత్రైత్రమిత్రత్రైత్రములయందున్నువుండగానుచ
నయనముజేయడమునకుముఖ్య మని తాత్పర్యము. *****

అ ॥ అథ వేదాధిపతినాహ ॥ మూ ॥ ఋగ్వేద ప్రభృతీశ్వరా
గురుభ్యగుత్తౌపుత్ర సామ్యావ్రతేస్వీయంవేదపలగ్న వాసరబలంక్షీత
త్రయందులభమ్ | లగ్నేందుఃక్షయరోగిణంచకురుతేస్వోచ్చస్థిత్వోప
భాకంలగ్నాద్వేదశగంరవింయదికుజఃపశ్యన్త రోనేత్రహృతే ॥ వ్యా ॥
ఋగ్వేదేతి ॥ గురుభ్యగుత్తౌపుత్ర సామ్యాఃగురుశుక్రాంగారకబుధా
శ్చత్వారిః - ఋగ్వేదప్రభృతీశ్వరాఃఋగ్యజుస్సమాధర్షణానామధి

పాశ్రమాత్సవ్యః ప్రతేదపనయనేస్వీయంస్వకీయంస్వశబ్దాతో సంబంధాశ్చేత్యప్రత్యయః - వేదపలగ్నవాసరబలంస్వకీయాయోవేదః తస్మాద్ధిపతేస్సప్తకీయంయజ్జర్జలగ్నంతదధివతేశ్చస్వకీయాయోజన్తవాసరఃతదధివతేశ్చబలంవటోశ్చింతనియ్యం - ఎతత్త్రయంవేదపలగ్నవాసరబలత్రితయః - దుగ్ధభంప్రాయశోనలభ్యతిత్యర్థః - లగ్నేందుః ఉపనయనలగ్నచంద్రః సోష్ఠ్యచ్ఛుష్టిలోపివృషభస్థితోపి - అస్థికంవటుంక్షయరోగిణంక్షయరోగవంతంబుగుతే - నసులగ్నేచంద్రవివర్జితభిషూర్వామేవోక్తత్వాత్తునాదానీలగ్నేందుఃక్షయరోగిణంచకురుత్యతిలగ్నచంద్రస్థేధః - కిషుర్ధంకర్తవ్యభిషేదుచ్యతే || శ్లో || చాలేప్రతేప్రయాణేవప్రవేశేనాజదర్శనేలగ్నచంద్రశుభప్రోక్షఃవివాహేపరివర్ణయేత్ - ఇగ్నిస్త్రికాశ్లోకేపిన్యమానవ్రతశబ్దంఉపనయనపరంకృత్వా ఉపనయనేలగ్నచంద్రశుభకరిభితిభ్రాంతిర్వాభూనిశిపునరుక్తం - వ్రతశబ్దస్యవేదవ్రతచతుష్టయపరత్వాత్ - తథాచకాశ్యపవసిష్టా || శ్లో || స్తోచ్చసంస్థాపిశితాంశువ్రాతినయదిలగ్నః | తంకరోహశేసునిస్వంతతంక్షయరోగిణమితీకాశ్యపః || ప్రాలేయరశ్మేయదిలగ్నసంస్థేశశ్శువక్షేపిభవేత్సరోగి | వ్రతీచసౌమ్యగ్రహవగ్రహేపిఖలూపినిస్వస్రూతికర్తహీనభివసిష్టః || కుజఃఅంగారకఃలగ్నాద్వాదశగడుపనయనలగ్నాద్వాదశలగ్నస్థంరవింశత్యేకస్థితోయదిగురోఃఉపనయనకర్తుఃనేత్రహృత్నేగ్రహారాభవతి *

అ || వేదాధిపతులజెప్పుచున్నాడు || తా || ఋగ్వేదమునకుగురువును - యజుర్వేదమునకుకుక్రుడును - సామవేదమునకుఅంగారుకుడును - అధర్వణవేదమునకుబుధుడును - వీరలీక్రమమునవేదాధిపతులనంబడుదురు - ఉపనయనవిషయమైస్వకీయవేదాధిపతిబలమును - వటువుయొక్కజన్తలగ్నాధిపతిబలమును - జర్జవాసరాధిపతిబలమును - యివిముఖ్యంగానుండవలెను - ఈచెప్పబడిన ౩ బలములును మేకకాలమందుదొరకడముండునరము - హతీయుచంద్రుడుఉపనయనలగ్నమందున్నస్వకీయమైనఉచ్చరాశీయందున్ననువటువునుక్షయరోగవంతునిగాజేసును - ఉపనయనలగ్నమునకుండునుండెడిసూర్యునికిఅంగారకవీక్షణముకలిగినట్లైననువటువుతండ్రిఅంధుండౌననితాత్పర్యము. *****

౩౦ || అ || వణిశాది నాంఫలవిచారంకుర్వణఉపనయనలగ్ననిర్ణయమాహా! మహా! నిచస్థేముపరాజితేష్వరిగృహస్థేష్వస్తగేషుప్రలేపణాధిక

వీజ్య వేదపతిషుస్యాదంశ్యతుల్యోపటుః | అనై శ్రీరప్పఖిలైకవింశతిమహాదో
 షైర్వియు క్షేఖిలేకేంద్రే పాపవివర్జితేయదిశుభేలగ్నేచకార్యం ప్రతమ్ ||
 వ్యా || నీచ స్థేషితి || ప్రతేఉపనయనేవర్ణాధీశకవీజ్య వేదపతిషువర్ణాధీ
 శాఃపూర్వోక్తాః - కవిశ్శుక్రః ఇజ్యోగురుః - వేదపతయశ్చపూర్వోక్తః - ప
 తేషునీచ స్థేషునీచరాశిగతేషు పరాజితేషు గ్రహయుక్తేశత్రు పరాజితే
 షులరి గృహస్థేషుశత్రుత్వే త్రగతేషు అస్తగేషు అస్తమితేషుచ సత్సువటుః
 ఉపసీతకుమారః - అంత్యతుల్యః నికృష్టజాతిసమానస్సృష్టి - అనై ష్యేఉక్తా
 తి క్షేఅఖిలైకవింశతిమహాదో షైశ్చ వియుక్తైరహితైలగ్నే - కించఅఖిలే
 కేంద్రేలగ్నేచతుర్థసప్తమదశమకేంద్రేపాపవివర్జితేపాపగ్రహగహితేస
 తియది - ఉపనయనలగ్నాత్కేంద్రే శుభగ్రహాక్రాంతయేసి ప్రతముపన
 యనకార్యం - అనేనకేంద్రేషుసంపగ్రహాక్రాంతేష్వపితేషుశుభగ్ర
 హాయుతేషుసత్సునదోషభింతాత్పగ్యార్థః - తదుక్తం వజ్జవిలాసే || శ్లో ||
 లగ్నాదికేంద్రేష్యథవాత్రికోణేదేవేజ్యదైత్యార్చితసోమసామ్యాః | ఏకో
 నిహంతిస్సుజితాదిదోషాభానుగృథాగాథమివాంధకారమితి. *****

అ || వర్ణాధిపతులఫలమునువివరింపుచున్నవాడై ఉపనయనమునకుల
 గ్న నిర్ణయమును చెప్పుచున్నాడు || తా || వర్ణాధిపతులును - గురు - శుక్రులును -
 వేదాధిపతులును - వీరలు - నీచ గాసులయందుండ గానుశత్రుగ్రహములతో
 గూడియుండ గాను - శత్రుత్వేములయందుండ గాను ఈ గ్రహములెలస్త
 మయమయివుండగాను ఉపనయనముచేసినట్లైనవటువుచండాలునితోస
 మానుడనిచెప్పవలెను - హతియుఁడు (వశ్లోకము మొదలుచెప్పబొయ్యెడి) ౨౧
 కమహాదోషములవర్ణించి కేంద్రములనగాలగ్న - చతుర్థ - సప్తమ - దశమ
 స్థానములయం దుపాపగ్రహములు లేకయుండ గాను - శుభగ్రహములు
 కేంద్రస్థానములయందుండ గాను శుభలగ్నమునందుపనయనకర్త చేయదగ్గ
 దనిభావము,

౩౦ || అ || ఉపనయనలగ్నాశ్చేంద్రేషుపాపగ్రహాక్రాంతేషు
 సత్సుయేదోషాః తేషాంసంక్షాంనిదిశాశత త్తద్దోషఫలమాహ || మూ || ల
 గ్నాత్కేంద్రగతేరహస్సుజితశత్రుత్వాచార్యశిష్యోప్రణాభామేమాజితనా
 మకస్తజననింహంత్యేవచుండేకులమ్ | దోషోయంరుధిగాభిధస్తమసిచేదు
 గ్రాభిహోబాలకంరథ్రాఖ్యపితరంధ్వజేనగదశత్రీత్యభి కేంద్రాభిధమ్ ||
 వ్యా || లగ్నాదితి || ప్రతేలగ్నాదుపనయనలగ్నాద్రహాసూర్యేకేంద్రగతే
 చేత్స్సుజితశత్రుత్వాభిహోషః - సత్సాచార్యశిష్యోపితృపుత్రహంబి -

భౌమేలంగారకేకేంద్రగతేచేత్ కూజితనామకౌదోషఃసతుజన్మంసహో
త్తాతరంహంతిశనైశ్చ రేకేంద్రగతేచేత్ అయందోషోరుధిరాభిధః - కులం
కులౌద్భవజనేమాపవద్యతే-తమసిరాహౌకేంద్రగతేచేత్ - ఉగ్రాభిధో
దోషః - బాలకంవటుంహంతి - ధ్వజేకేతౌకేంద్రగతేచేత్ - రంధ్రాభ్యుస
దోషఃపితరఃవటుజనకం - హంతీతనర్వత్రయోజ్యం - నగదశక్షిణ్యబీతిల
గ్నాత్ సప్తమదశమలగ్న చతుర్థస్థానానికేంద్రాభిధంకేంద్ర సంజ్ఞికాని

అ || ఉపనయనలగ్నమునకు కేంద్రస్థానములయందుపాప గ్రహము
లుండగాగలిగెడిదోషనామములను ఆదోషఫలములనుచెప్పవచ్చును ||
తా || కేంద్రస్థానములనగాలగ్నము - లగ్నమునకురవస్థానములివస్థానము
లివస్థానము - ఈకేంద్రస్థానములయందుసూర్యుడుండినస్పృశితమనుదో
షము - ఆదోషము ఉపనీతునికేని నతనితండ్రికినిమారకంబనియును - అం
గారకుడుండకూజితమనుదోషము - ఆదోషమతనితండ్రికి మారకంబనియు
ను - శనియుండినరుధిరమనుదోషము - ఆదోషమతనిగోత్రజాలకు మార
కంబనియును - రాహువుండినఉగ్రమనుదోషము - ఆదోషముపనీతునికీమా
రకంబనియును - కేతువుండినరంధ్రమనుదోషము - ఆదోషమునతనితండ్రి
కిమారకంబనియును తాత్పర్యము.....

౩౨ || అ || వటోర్ధురుబలమాహ||మూ|| జీవకిర్కటచాపమీనగృహగ
స్తద్భాగసంస్థాపివాజన్మద్వాదశరంధ్రగోయదివటోర్విద్యాధాదసన్న్య
ద్వతే | స్త్రీగోయగ్నతులామృగాఖ్యగృహగస్తద్భాగసంస్థాపివావి
ద్యాచారసుఖాయురధరహితంకుర్యాద్దురుస్తంశిశుమ్ || వ్యా || జీవత్తి||జీ
వోబృహస్పతిఃకిర్కటచాపమీనగృహగకిర్కటధనుర్నినరాశిమస్థితస్స
ధనుమీ - నయోస్వత్త్రత్వాత్కర్కటస్యోచ్చత్వాచ్చేతిభావః - య
ద్వాతద్భాగసంస్థాపివాతేషాంకిర్కటమీనధనుషాంయేభాగాః అంశాః
తేషుస్థితోపివా - జన్మద్వాదశరంధ్రగోపివటోర్విద్యార్థదః సంపత్సారస్వ
తప్రదస్సన్న్యత్త్రతేఉపనసమయే స్త్రీగోయగ్నతులామృగాఖ్యగృహ
గఃకన్యావృషభమిధునతులామకరసంజ్ఞకరాశిమస్థితోవాతద్భాగసంస్థా
పివాతేషాంకన్యావృషభమిధునతులామకరాణాంభాగాః అంశాః ఏతేషు
స్థితోపివాఅపిశబ్దార్థఃయత్రకుత్రస్థితాఽపి ఏతేఅంశాః - అయోగ్యాత్తి
త్యర్థః - కన్యావృషభమిధునతులానాంశత్రయేత్వాత్ మకరస్యనీచ
త్వాదితిత్తిభావః - గురుస్తంశిశుండపనీతకుమారం - విద్యాచారసుఖాయ

రథశరహితంకుర్యాత్. *****

అ॥ ఉపనయనవిషయమైగురుబలమునుచెప్పుచున్నాడు॥తా॥కర్తాట కథనుర్చినరాసులయందైనీరాసులఅంశములయందైననుఉపనీతునిజన్మ రాశియందైననురాటనైననుగతిటనైననుబృహస్పతియందుగాఉపనయన పటువుసంపూర్ణవిద్యావంతుండునుభాగ్యవంతుడుగుననియును - వృషభమిథునకన్యాతులామకరరాసులయందైనను - వీల్లలంశములయందెచ్చటనైననుగురువుండగానుపనయనమైనవాడువిద్యాచారసుఖాయుర్ధనములకానొకటియైననులేనిర్భాగ్యుడననితాత్పర్యము,.....

33॥ అ॥ అథసర్వగ్రహాంశగతచంద్రఫలమాసా॥మూ॥కుర్యాత్పాతకినంపటుంశశధరస్సూర్యాంశగస్సాంశగోనిస్సంభూమిసుతాంశమాయుభభృతంజ్ఞాంశంతువిద్యాయుతమ్ । జీవాంశంక్రతుకారిణభృగుసుతస్యాంశంవివాహాన్నితంపండాంశంగతఅశుచోపనయనేచండాలసేవాకరమ్ ॥ వ్యా॥ కుర్యాదితి॥ శశదరఃచంద్రః - సూర్యాంశగస్సింహాంశగతశ్చేద్వటుంపాతకినంపాపరతంకుర్యాత్ - సాంశగశ్చేత్కర్కటాంశగతశ్చేత్నిస్సందగిన్రంకుర్యాదితిపటుమితిసరశ్రయోజ్యం - భూమిసుతాంశగఃభూమిసుతోంగారకఃతస్యాంశౌమేషవృశ్చికాతత్రగతశ్చేదామువభృతంశస్త్రజీవినం - జ్ఞాంశంబుధస్యాంశంకన్యామిథునయోరన్యశరాంశగతశ్చేద్విద్యాయుతంవిద్యావంతం - జీవాంశంబృహస్పతేరంశంధనుర్చినయోరన్యతరాంశంగతశ్చేత్క్రతుకారిణమాహితాగ్నిం - భృగుసుతస్యాంశంభృగుసుతస్యశుక్రస్య అంశంతులావృషభయోరన్యతరాంశంగతశ్చేదాశుశిన్రుంవివాహాన్నితంపక్షివంతముపనయనే ఉపనయనకాలేమండాంశంసంగస్య శనైశ్చరస్య అంశంమకరకుంభయోరన్యతరాంశంగతశ్చేద్వటుంచండాలసేవాకరంకుర్యాత్ *****

అ॥ చంద్రుడున్నరాశిఫలమునుచెప్పుచున్నాడు॥తా॥చంద్రుడుసింహరాశియందుండగాఉపనయనమైనవాడుపాపవంతుండును - కర్కాటకరాశియందున్నదగిన్రంకుడును - మేషవృశ్చికరాసులయందున్న ఆయుధధరుండును - కన్యామిథునరాసులయందున్న పండితుండును - ధనుర్చినరాసులయందున్న సోమయాజియును-తులావృషభరాసులయందున్న శ్రీఘ్రమునబార్యవంతుండును - మకరకుంభరాసులయందున్న చండాలసేవకుండును - యారీతినచంద్రుడీరాసులయందుండగానుపనయనమైనవాడిభా

ములగలవాడగునని తాత్పర్యము.*****

38 || అ || అక్షరపనయనని పేద కాలమాహా||ము||పూర్వేష్యశ్చపలే
హని ప్రతదినా తస్మాచ్ఛత్రేది నేనధ్యాయశ్చ రజస్వలాస్య జనసిగ్భ
న్వితావాశిశోః | పి త్రో శ్చత్రయవత్సరోయదిగురోస్సంధ్యాః జితృద్వవా
బాలోవాయదికర్ణ వేధరహితోనై తేషు కార్యం ప్రతమ్ || వ్యా||పూర్వేష్య
రితి || ప్రతదినా త్తడవనయనది నాత్పూర్వేష్యః పూర్వ నివేపరేహనిపరది
నేచతస్మాత్ ప్రతదినాచ్ఛత్రేది నేనధ్యాయోయది చశిశోర్వటోస్స
జనసిమా తారజస్వలా వాయది ప్రతముపనియనంన కార్యం - నాందీముఖా
త్పూర్వంచేన్నిపేధః - తదనంతరంచేన్నివోమః-తథాచోక్తం||శ్లో || నాందీ
ముఖేకృతేవశ్చాన్యాయదిరజస్వలా | మాంజీబంధం ప్రకుర్వీతత ప్రా
శ్చేనైవ కారయేదితి - గర్భాన్నితావాశిశోర్జననీ అంశర్వక్షీయదిపంచ
మమాసామాన్యం నిపేధః ప్రాశ్చేన్నదోమః - తథాచోక్తం || శ్లో || గర్భిణీ
యదిపత్నీ చేన్నకుర్యాదుపనాయనం | పంచమాసాదధఃకుర్యాదతః షోడశ్యం
న కారయేదితి - కించ శిశోః పి త్రోః మాతాచపితాచపితరౌ-పితామాత్రే
త్యేకశేషః - తయోః త్రయవత్సరః పృత్యాబ్ధిశ్చగురోశ్చ || ని || గురుస్తుగీష్ప
తాశ్రేష్ఠేః పితరీదుర్భరభిశ్చాద్యర్థః పితృః-పిత్రోః త్రయవత్సరోయది
చ - సంధ్యాభిజిత్సన్త సంధ్యానర్తకః జితృక్షేతిద్వంద్వంతే శ్రూయమా
ణః సన్తశబ్దః - ప్రత్యేకమభిసంబంధ్యతే - సంధ్యానర్త సూర్యస్థితదాశిః - అ
భిజిత్సన్త సూర్యస్థిత రాశేశ్చతుర్థరాశిః - ఏతయోశ్చ బాలః పుటః - కరవే
ధరహితోయదిచ ప్రతంన కార్యం-అత్ర కృష్ణజ్ఞాదిసపంచకమితివాక్యేనకృ
ష్ణపక్షే ఆదిపంచకస్య ప్రశయోగ్యత్వం - స్వీకృతంభవతి - శుక్లపక్షే శ్వేతీ
యత్యతీయపంచకేపిస్వీకృతే - అత్ర శుక్లప్రతదినాత్పూర్వేష్యః పరేహనిచ
తుర్థేహనిచ - అనధ్యాయోయదిడవనయననిపేధః కృతః-తథాచసతికృ
ష్ణజ్ఞాదిసపంచకఇతివాక్యంవైఫల్యంసాగ్ధాత్ - కృష్ణపక్షేష్యపంచకాంతః
పాశిద్వితీయపంచమ్యోర్విపేధప్రతీతేః శ్వేతీయాః పూర్వేష్యః ప్ర
తిపదఃపంచమ్యాశ్చతుర్థేనాప్తమ్యాశ్చ సన్ధ్యాతతత్పక్షే శ్వేతీయామా
త్రావశిష్టత్వేనపంచకస్వీకారోవ్యర్థః - ద్వితీయాపంచమ్యోః గ్రంథాంత
రే ప్రతయోగ్యత్వేనస్వీకృతత్వాచ్చ - తథాహి||శ్లో||ద్వితీయాచశ్వేతీయా
చపంచమీసప్తమీతథా | ప్రయోదశీచదశమీప్రశస్తాస్తిథయోప్రతీతి
తస్మాద్ప్రతదినాత్పూర్వేష్యః పరేహనిచతుర్థేనాధ్యాయనిపేధః

ఐంతనీయఃతథాచదర్పణే || శ్లో || ప్రతబంధనపూర్వే ద్యుఃపరేచ్యురితియ
ద్వచః - తదసన్తునిభిః ప్రోక్తంవచనానాంవిరోధతథితి*****

అ || ఉపనయనమునకుకొఱగానికాలములజెప్పుచున్నాడు || తా || ఉపన
యనముహలార్తదిగమునకుపూర్వదివసముపరదివసమురవదివసముప్రీతిలో
నొకదివసముఅనధ్యా యదివస మైయుండగానున్న ఆబాలునితోగొని
కర్తముజేయకముగమరజస్వలయైనను - ౬ మాసములగభిణయైనను - కు
మారునినిగ్లంధ్రులున్న పితావహీపితామహులున్న చనిపోయినసంవ
త్సరసంధును - సూర్యుడున్న గాశియందును - యారాశికి రవరాశియం
డునుబాలునికిచెవులుకుట్టకయుండగానున్న ఉపనయనము జేయగూడద
నితాత్పర్యము అచవశ్లోకమందుకృష్ణపక్షములో మొదటిపాదము శ్రేష్ఠ
మనిచెప్పియొక్కోకమందు అనధ్యయములు లేకయుండగా చేయవలయు
ననిచెప్పటవలనవ్యాఖ్యానార్థమునేగ్రహించవలెను*****

32 || అ || పక్షస్థునకు ప్రస్థరూపందర్శయక తేషు సర్వకర్తనిషేధమా
హ || మూ || జన్మర్తంజనోడుకర్తదశశంసాంఘాతికంపోడశంవై నాశాఖ్య
హభక్తి వింశమఃపభంతత్పూచవింశగమది | ఋతుంమానససంజ్ఞికంద్విసవ
మతత్యాముదాయాభిధంత్యా జ్వంసప్రమభంతునై ధనమిదంసర్వేషుక
ర్తస్వపి || వ్యా || జన్మర్తమితి || యస్మిన్నతు శ్రేణనంభవతితన్నతు శ్రంజన
మోడుసంజ్ఞికందశమంజన్మనక్షత్రా త్దశమర్తంకిర్త్య కర్తసంజ్ఞికం - పో
డశంజన్మనక్షత్రా త్పోడశంభం సాంఘాతికం సాంఘాతికంసంజ్ఞికం శ్రీ
వింశంజన్మనక్షత్రా త్త్రయోవింశంభంనక్షత్రంవై నాశాఖ్యం - తత్ప్ర
చవింశంతస్సాజన్మత్యోత్పంచవింశం ఋతుంయదిమానసంమానససంజ్ఞ
ికం - తద్విసవమంజన్మత్యోగిష్టదశభంసాముదాయాభిధంసాముదాయ
కసంజ్ఞికం - సప్రమభంతుజన్మత్యోత్పన్నునక్షత్రంతునై ధనంనై ధనసం
జ్ఞికంత్వనముక్తనక్షత్రంప్రసప్తకంసర్వేషుభుకర్తస్వపిఉపనయనాదిసకలశు
భకమహాసుత్యాజ్యమ్,*****

అ || పక్షస్థునకు ప్రస్థరూపముదెలియజేయుచున్న వాడై వాట్ల
యందుసమస్త కార్యములకునిషేధమునుచెప్పుచున్నాడు || తా || ఏనక్షత్ర
మందుజన్మించినవానికిఆనక్షత్రముజన్మనక్షత్రమునియు - జన్మనక్షత్రము
నకుగంవనక్షత్రముకిర్తనక్షత్రమునియు - గంవనక్షత్రముసాంఘాతికమ
నియు - అకినీనక్షత్రమునై గాశమనియు - గంవనక్షత్రముసాముదాయక

హనియు - ౭వనక్షత్రమునైదనహనియు - ౨౨వనక్షత్రముమానసహనియు
ఈప్రకారముగానీసంక్షుబ్ధులనక్షత్రములయందుఉపనయనముమొదలయి
నకార్యములేవిన్నిచేయకూడదనితాత్పర్యము. *****

౩౬ || ఆ || జన్మర్త్యకార్యాకార్యాణ్యాహ||మూ|| జన్మర్త్యశుభనంబిషే
కహునినాశ్చైలాన్నభుక్త్యోకృహమాంజీబంధనపట్టబంధనమహీప్రా
స్త్యక్షరావాప్తిః | పభ్యోన్యేష్వశుభప్రదంచనువనేసేమతసంగ్రా
మయోర్ధ్వార్థానపిశృక్రియాత్మరభిషగ్యాత్రావివాహేష్వపి || వ్యా||
జన్మర్త్యమితి || జన్మర్త్యంజన్మనక్షత్రం-నిషేకమబయోఃనిషేకయాగయోః
చౌలాన్నభుక్త్యోఃమాడాకర్మాన్నప్రాశనయోః - కృహహలకర్మణి -
హమాంజీబంధనమువనయనం - పట్టబంధనంపట్టాభిషేకఃమహీప్రాప్తిః
శ్రగ్రహణంతక్షరావాప్తిఃఅక్షరస్వీకారః - ఎతేషుశుభదంశుభప్రదం -
ఎభ్యోనిషేకాదిభ్యఃఅన్యేషువ్యతిరీక్తేషునువనేపుంసవనేపంగ్రామసీమం
తయోఃయుద్ధసీమంతకర్మణోగర్భాధానపిశృక్రియాత్మరభిషగ్యాత్రా
వివాహేషిషుగర్భాధానం - పిశృక్రియాత్రాధ్యక్ష-త్వం-త్రైరకర్మ-భి
షకబోషధసేవా - యాత్రాప్రయాణం - వివాహాఃప్రసిద్ధిః - ఎతేషుజ
న్మర్త్యంతశుభదంభవతి - అయన్నిషేధపురుషపరః స్త్రీణాంశువివాహే
శుభదమేవ - తథాచచ్యవనః||శ్లో|| జన్మర్త్యంజన్మనూనశ్చతథాజన్మదినంశు
భం | స్త్రీణాంజన్మత్రయం శ్రేష్ఠంవివాహేసర్వసమ్మతమితి. *****

అ || జన్మనక్షత్రమందుచేయతగినకార్యములను - చేయకూడనికార్య
ములనుచెప్పుచున్నామః || తా||జన్మనక్షత్రము - నిషేకమందును - యాగ
హందును - చౌళకర్మయందును - అన్నప్రాశనమందును - వ్యవసాయహం
దును - ఉపనయనమందును - పట్టాభిషేకమందును - భూసంపాదనయందు
ను - అక్షరాబ్యాసకాలమందును - వీటియందుశుభకరహనియు - ఈచెప్ప
బడిననిషేకాదులకంటె ఇతరకర్మలయందనగా - పుంసవనకర్మయందు
ను - యుద్ధములయందును - సీమంతకర్మయందును - గర్భాధానమందును -
త్రైధికర్మయందును - త్రైరకర్మయందును - బోషధసేవయందును - ప్రయా
ణమందును - వివాహమందును - వీటియందుఅశుభప్రదహనితాత్పర్యము -
స్త్రీలకువివాహనిషయమైజన్మనక్షత్రము శ్రేష్ఠమనిగ్రంథాంతరహందు
చెప్పియుండుటవలనఈవివాహనిషేకముపురుషవిషయమనితెలియదగు

౩౭ || అ || ఉపనయనలగ్నస్వదోషాపపాదనూహ||మూ|| దోషాణాం

యుతం నిహంతి బలవాణా లగ్న స్థిత శ్చేందుజః శుక్ర ప్రద్విగుణంగురుదశ
గుణం లగ్నంచ పంచేష్టికమ్ | లగ్నస్థోపచయే స్థితో గృహః తిః క్రూరో బలీ
చేన్ద్వ తేలగైర్న కాదశ గోరపశ్చ సకలాణాతో మాన్నిహంత్యే వతాన్ వాన్ |
దోషాణామితి || ఇందుజోబుధః బలవాణాస్థానాదిషడ్బలయుక్తస్స - లగ్న
స్థిత శ్చేదుపనయనలగ్న స్థితో యదిదోషాణాం గుణంతంత సహస్రం నిహం
తినాశయతి - శుక్రః లగ్నంతో యదితద్విగుణం లక్షద్వయం నిహంతి బలవాణా
గురుం లగ్నగత శ్చేత్ దశగుణం దశలక్ష దోషాణిహంతి - పంచేష్టికం లగ్నం
దశగుణం పంచేష్టికబలయుక్తలగ్న సుపిదశలక్ష దోషాణిహంతి పంచేష్టికం
చ || శ్లో || కాలాధిసో లగ్నపటగుణశ్చ త్రయేష్టికంచంద్ర బలంచతుర్ధం |
పంచేష్టికంచేత సహస్ర రశ్మిర్నిక్షిప్తం పంచబలేన శస్త్రం - కాలాధిపలగ్న
ధిపగురుసూర్యచంద్రమౌభివృష్టం లగ్నం పంచేష్టికమిత్యభినీయతే - కా
లాధిపతయః || శ్లో || ప్రాకూర్వరాత్రా బలవాణశశాంకః శుక్రోధకరా
త్రాచకుజోనిశాంతే - ప్రాతర్బుధోమధ్యదినేచ సూర్యశ్శనిదిశాంతే స
తతంబలీజ్యః | గృహపతిః ఉపనయనలగ్నాధిపతిః - లగ్నస్థ ఉపచయస్థితో
యదితృతీయషష్ఠై కాదశ దశమాని ఉపచయస్థానాని తేషు స్థితో యదిద్విల
క్షదోషాణిహంతి - క్రూరస్సూర్యాం గారకశనీనామన్యతమః బలవాణా
సకాశపచయస్థిత శ్చేత్ లక్షద్వయదోషాణిహంతి ప్రతే ఉపనయనేరవిః
బలయుక్తస్స - లగ్నైర్న కాదశ గోరపనయనలగ్నైర్న కాద శేస్థిత శ్చేత్ తాన్
సకలాణాదోషాణిహంత్యే వనసంసయత్యే వకారాధాః *****

అ || ఉపనయనలగ్నమునకు దోషాపవాదములను జెప్పవచ్చును || తా ||
బుధకుస్థానాదిషడ్బలములతో గూడి ఉపనయనలగ్నముందుండినట్లైన లక్ష
దోషములను పోగొట్టువాడును - శుక్రః డులగ్నముందుండినట్లైనను - రేండు
లక్షలదోషములను హరింపజేయుచున్నాడనియును - బృహస్పతిలగ్నముందుం
డిననులగ్నము పంచేష్టికబలముగలైనను గంటలక్షలదోషములను పోగొట్టున
నియు పంచేష్టికమనగా కాలాధిప - లగ్నాధిప - గురు - సూర్యచంద్రులబలము
లగ్నాధిపతి - ఉపనయనలగ్నముయొక్క ఉపచయమందనగా - 3వ
యింటను - ౬యింటను - ౧౧వయింటను - ఈ స్థానములయందుండిన - అలక్ష
దోషములను హరించుననియును - సూర్యాంగారకశనైశ్చరులలో బలయు
క్తమై యేగ్రహమైన - లగ్నతృతీయ - షష్ఠై కాదశ స్థానములయందుండినను -

అలక్షలదోషములనుహరించుననియును - ఉపనయనవిషయమైనూర్వ్యుడు
ఉపనయనలగ్నముచుపదనకొండవస్థానమంచుండినట్లైన - సర్వదోషము
లనుహరించుననితాత్పర్యము.*****

౩౨ || అ || అథాక్షరస్వీకారయోగ్యకాలమాహ|| మూ|| బాలానాంశు
భవాసరహ్నిధిభవేశుద్ధేక్షరస్వీకృతికార్యాపంచమవత్సరేప్రతిపదంరి
క్తాప్తమీషప్యమాః | హిత్యాపూర్ణచరేస్థిరచరగృహేవ్యక్తేగురౌభాగ
వేమిత్రాంత్యాన్యరవిశ్రయాదిగురుశ్రోణాసుసామ్యాయనే || వ్యా ||
బాలానామితి || శుభవాసరేశుభదినేఅహ్నదివాభాగే - నిధనేఅక్షరస్వీ
కారలగ్నారప్తమస్థానే - శుద్ధేగ్రహరహితేసతి - పంచమవత్సరేజన్మతః
పంచమవత్సరప్రతిపదంపక్షచ్ఛయగతప్రతిపత్తీని - రిక్తాప్తమీషప్యమాః
రిక్తాపూర్వోక్తాఃఅప్తమీషప్యోపక్షచ్ఛయగతేఅమాఅమావాస్యా - ఎ
తాఃపంచతిథిఃహిత్యాహిమ - పూర్ణసూర్య - చరేచరరాశౌస్థరేస్థిర
రాశౌవాస్థితేసతీతేషః - చరగృహేచరలగ్నగౌరభార్గవేశుక్రేచవ్యక్తే
సతి - అనస్తమితేసతీత్యర్థః - మిత్రాంత్యాన్యరవిశ్రయాదిగురుశ్రోణా
సు - అనూరాధారేవత్సస్థిసీహస్తమిత్రాస్వాతిపుష్యసూపుష్యశ్రవణేము
నవనక్షత్రేసుసామ్యాయనే ఉత్తరాయణేబాలానానుక్షరగ్రహణధార
ణపటూనామిత్యర్థః - ననుస్తనంధయానానుక్షరస్వీకృతికార్యా*****

అ || అక్షరాభ్యాసమునకుయోగ్యకాలమునుచెప్పుచున్నాడు|| తా|| శు
భవాసరములయందును - పరతియందును.అక్షరస్వీకా లగ్నమునకు- యె
నిమిదవయింటయేగ్రహములేకయుండ గానున్న - జననాంభ్యము - ౫వ
సంవత్సరమంచును - శుక్ల - కృష్ణ-పాడ్యములను-రిక్తీకథులను శుక్లకృష్ణాప్త
ములను- అమావాస్యను-యూతిథులనువిశిచి - సూర్యుడు-చరరాసులయం
దనగ - మేష-కర్క - బక - శులా-మకరరాసులయందుండగానున్న - స్థిర
రాసులనగావృభసింహవృశ్చికకుంభ రాసులయందుండగానున్న చరల
గ్నములయందున - గురు-శుక్రులు - అస్తమయమునపొందకయుండగాను
న్న - అనూరాధ-రేవతి-అశ్విని-హస్త చిత్త-స్వాతి-పునర్వసు - పుష్యమి -
శ్రవణము - శ్రౌతిమ్బిదిగతములయందును-ఉత్తరాయణమంచును- బా
లురకుఅక్షరాభ్యాసముచేయడముముఖ్యమనితాత్పర్యము.*****

౩౩ || అ || అథవిద్యారంభయోగ్యయోగ్యకాలమాహ|| మూ|| విద్య
రంభవిధిర్నివైవశుభదోషభ్యాయరిక్తాపినాదప్రార్కృతయసోమశంచక

హరిక్ర వ్యావపూర్వక్రమే | శాఖే శార్యకపజ్జసోమదిసక్త ద్వా రెఘులగ్నై
చ రేన్ విద్యాబుధసోమయోఃపరమతంత శస్త్రంతుజేర్కెభ్య సేత్ || వ్యా ||
విద్యారంభేతి || విద్యారంభవిధివిద్యోపక్ర మణవిధానందివై వదివాభాగప
వశుభదః - ఎవ కారణనరాశ్రాపతి - అనభ్యాయరిక్తాః అనభ్యయనానివ
త్సూనాణనిరిక్తాఃసూర్యోక్తాః - ఎతావినావిహాయ(*)ప్రథగ్ననానాభి
స్త్రుతీయాన్యతరన్యమితిద్వితీయా - ద సార్కత్రయసోమపంచకహ
రిక్ర వ్యావపూర్వక్రమే - దస్త్రఃఅశ్వినీఅర్కత్రయం-హస్తదిశాస్పాత
యః- సోమపంచకంఘృగళీర్హద్రాఃపునర్వసూపున్యాశ్రేణాఃహరిఃశ్రవ
ణంక్ర వ్యాదోమూలా(*) అదభక్షణత్తథాణో.వక్ష్వసూసశబ్దేషివ ఎదే
వోప్రత్యయః పృషోదరాదిత్వామపపదస్యక్ర వ్యాదేశః - క్రవ్యాదఃరా
క్షుః || ని || క్రవ్యాదోస్తపతశర ఇత్యనురఃరాక్షసాధిచైవకత్వాత్మూ
లేదౌపచారికః పూర్వక్రయం పూర్వఫల్గునీ పూర్వాషాఢా పూర్వాభా
ద్రాణాంత్రయంఎతేషుచతుర్దశనక్షత్రేషుశాఖే శార్యకపజ్జసోమదిసక్త
ద్వారెఘుశాఖేఃసూర్యోక్తఃతస్యవారేగురుశుక్రబుధసోమరవివాసరె
ఘవచరేచరాణిమేషకర్కటశులామకరాణితేషామన్యతమేలగ్నశుభః
సోమద్వాబుధసోమయోఃవారయోఃవిద్యారంభఃనశుభద ఇతిపరమశంకే
మాందిత్వేక్షుః - శస్త్రంధనుర్విద్యాకుజేభౌమవాసరేఅర్కెరవివాసరేచ
అభ్య సే ర్షివక్రమేక్

౧ || విద్యారంభమునకుయోగ్యయోగ్యకాలముల జెప్పించునాడు ||
తా||రం-౪౧-౪౨వశ్లోకములయందుజెప్పబోయ్యెడిఅనాధ్యాయములును-
రిక్తలిఘులును వీట్లనుడిచి-పవటియందును-ఆశ్వినీ హస్తవిత్త-స్వాని-ఘృ
గళీన్-ఆరుద్ర-పునర్వసు-పున్యమి-ఆశ్రేష-శ్రవణం-మూల-పూర్వఫల్గుని-
పూర్వాషాఢ-పూర్వాభాద్ర - ఈ౧౪నక్షత్రములయందును - గురు-శు
క్ర-బుధ-సోమ-భానువారములయందును - చరలగ్నములయందును - వి
ద్యాభ్యాసముచేయడముముఖ్యమనియును - అంగారక - బానువారముల
యందు- శస్త్రవిద్యాభ్యాసముచేయవలయుననియభిప్రాయము- సోమ-
బుధవారములయందు - విద్యాభ్యాసముచేయడముకొందరికి అనన్యుతమై
నప్పేడికిని- గ్రంథకర్తఋష్టానుసారముగా ఈరెండువారములుశ్రేష్ఠములే

౨ || అదానభ్యాసనిర్ణయమాహ||మూ|| అప్యరైవరరాశిగేదయ
నేస్యోఽప్యక్షిణీసాతిధిశ్చౌత్వోపాంత్యసుమధ్యమాదితిథయఃపక్షేషుచా

నద్యయాః । ప్రాతఃపంచతునాడికాఃక్షయతికౌవృద్ధోశ్రయోశ్రయష్ట
టస్సయంక్రమఃస్సమత్వముభయోర్నాడిచతుష్కంసదా ॥ వ్యా॥ ౬వీతి॥

అక్కెరవాచరరాశిగేమేచకర్కటకులామకరరాశిగతేసతి-తదయనేచ
రరాశ్యయగగతేసతి-యాతిథిఃసాతిథిఃపక్షిణీ-అనధ్యాయస్సాక్షి-పక్షిణీ
సాధివిసః ॥ ౧ ॥ ఆగమవర్తమానాహర్యక్తాయాశిపక్షిణీశ్యమరి-అం
త్యోంపాత్యసుమధ్యమాదిధయః అంత్యేనర్మపాన్యమాస్యోదిపాంతేడ
భయచతుడశ్యోమమధ్యమేఅప్తశ్యాఆదీప్రతిపదౌపతాస్తిధయఃపత్యే
మశ్లకక్ష్మయోత్త్యథః-అనధ్యయాఅధ్యయనాయోగ్యాః-క్షయతి
ధౌపంచనఘటికాఃపృథ్విధివృద్ధోశ్రయఃతిప్రోఘటికాః-ప్రతిపదప్తయోః
ఘటికాః-ప్రాతస్తుప్రాతఃకాలేతువ్యాప్నవంతిచేత్-తదాఅనధ్య
యః-అథఅనంతతంక్షయతికౌశ్రయఃవృద్ధోషష్టుటికాః-సాయంసాయం
కాలేక్రమశఃక్రమాశ్చవైమీశ్రయోదశ్యఃవ్యాప్నవంతిచేత్తదాఅన
ధ్యయః-సమత్వేవృద్ధిక్షయరహితేనీదేభయోఃసాయంప్రాతఃకాల
యోర్నాడిచతుష్కంఅనధ్యయతిధిఘటికాచతుష్టయంవ్యాప్నవంతిచేత్
తదాఅనధ్యయఃసదేత్యనేనగత్యానధ్యయ-పక్షిణిః-నతునైమిత్తిక
తిగమ్యతే

అ ॥ ౧త్యముగావచ్చెడిఅనధ్యయనములజేప్పుచున్నాడు ॥ తా ॥ మేష

కర్కటకులామకరసంక్రాంతలయంచనుశాశులఅయనములయం
దును ఒకటిన్నరదిశసగనియు - పాడ్యమి - అప్తమి - చతుడశి-పూణి-
హ - అమావాస్య - ఈ ధులును - క్షయకాలచంచనయాన - పాడ్యమి -
అప్తమీలు (ఘడియలువుండిననువృద్ధియందు ౩ ఘడియలును - వృద్ధిక్షయ
ములు లేకయుండగా రఘడియలును సాయంకాలమందు సప్తమిత్రయో
ధసులలోక్షయవృద్ధిసావ్యములయంచుక్రమముగా - ౬-౩-౪ - ఘడియ
లు౬పక్షిచతుడశులుకలిశియున్నతిధులును - ఈచెప్పబడినవన్నినిత్యా
నధ్యయనములనితాత్పర్యము

౪౧ ॥ అ ॥ శుక్లపత్యేనైమిత్తికానధ్యయానాహ ॥ మూ ॥ చైత్రేమా
ధవషష్ఠయోరిపిదాశుక్లతృతీయాశుచౌషష్ఠీసాదశమీష్టపౌర్ణమి
మాసేద్వితీయాత్పిషే । ఊజేమాస్యధవంచమీతపసిచేత్సానప్రమీత్వా
దశీమాఘేభాద్రపదాదిమృత్తిమశుచౌపాషేసితైకాదశి ॥ వ్యా ॥ చైత్ర
ఇతి ॥ చైత్రేప్రసిద్ధేమాధవషష్ఠయోఃమాధవఃవైశాఖఃషష్ఠీభాద్రపదః ॥ ౧ ॥
వైశాఖేమాధవోరాధఇశ్యమరః-తయోశ్చశుక్లపక్షతృతీయా-శుచౌ

అపాఢేశుక్లపక్షి - సాదశమీ - అపాఢేశుక్లదశమీ - ఇహోజనవమీ అశ్వయ
జకాతికయోశుక్లనవమీ || ౧ || స్యాదాశ్వినశ్చమోహ్యశ్వయజోపిస్యాత్తు
కార్తికే - బాహుశ్చోజాకాతికకృత్తుభయప్రప్యమరః - మాసేద్వి
తీయాత్విషేషమాసే అశ్వయజమాసే శుక్లద్వితీయా - ఉజ్జేమాసి
కాతికమాసీశుక్లపంచమీ - తపసిచేత్ మాఘమాసే సప్తమీ ప్రసక్తాఢే
ద్వాదశీభాద్రపదాదిషుభాద్రపదాశ్వయజకాతికేషు త్రిషుమాసే
షుశుచాఅపాఢే || ౧ || శుద్ధస్థియంతమాథిత్యమరః - పాపేమాసిశుక్ల
కాదశీచైత్రేవైశాఖేశుక్లతీయాఅపాఢేశుక్లసప్తమీశ్వేకాదశ్యః -
భాద్రపదేత్వతీయైకాదశ్యో అశ్వయజేశుక్లకాదశీకాతికేశుక్లపంచ
మీనవషేకాదశ్యఃపాపేశుక్లద్వితీయాదశమ్యేకాదశ్యఃమాఘేశుక్లసప్త
మీద్వాదశ్యోసర్వమ్మితి త్వాశుక్లపక్షేషు యోజననైమిత్తికానధ్యాయా
తిఫలితం ||

అ || శుక్లపక్షమునగుండు నైమిత్తికానధ్యయములను చెప్పుచున్నా
ము || తా || చైత్ర శుద్ధద్వితీయవైశాఖ శుద్ధద్వితీయ - అపాఢేశుద్ధపక్షి - దశ
మీ - ఏకాదశి - భాద్రపదశుద్ధ - తృతీయ - ఏకాదశి - అశ్వయజశుద్ధ - ఏకాదశి
కాతిక శుద్ధ - పంచమీ - నవమీ - ఏకాదశి - పుష్యశుక - ఓమీ - దశమీ -
ఏకాదశి - మాఘశుద్ధ - సప్తమీ - ద్వాదశి - ఈ - ౧౬ - న్నుశుక్ల పక్షము నందు
నైమిత్తికానధ్యయములనితాత్పర్యము

౪౦ || అ || అకృష్ణపక్షేషు నైమిత్తికానధ్యాయానాహ || మూ || త
చ్చేషాస్తుసితేశాశ్వతిథయఃపక్షీ త్రయోదశ్యథోయామ్యత్కంచతప
స్యకాతికశుచిష్యేవద్వితీయాఇమాః | సంధ్యాగజితమన్యకాలపతితా
వృష్టిశ్చతిస్తోష్టకాఃకానధ్యయనేకృతోపనయనంస్యాత్కర్తవీనాన్తార్తి
కృత్ || వ్యా || తచ్చేషాఇతి || తచ్చేషాఃఉక్తావశిష్టాస్సితేశ రాకృష్ణపక్షగ
తాఃతిథయఃపక్షీభాద్రపదేమాసి త్రయోదశీ అధోయామ్యత్కంచ భా
ద్రపదకృష్ణపక్షపవత్రయోదశ్యాఃపూర్వస్యాం యస్యాంతిధాభరణీనక్ష
త్రమాయాతి-సాతిథితృతపస్యకాతికశుచిష్యతపస్యఃఫాల్గుణః || ౧ || స్వా
తృతపస్యఃఫాల్గుణికకృత్తుమరః - కాతికః ప్రసిద్ధఃశుచిఃఅపాఢేపక్షేద్వితీ
యా ఇమాఃపంచకృష్ణపక్షేషు నైమిత్తికానధ్యాయాఃసంధ్యాప్రాతఃసం
ధ్యాకాలఃగజితంక్షేమధ్వనిః ఉదయాత్పూర్వంయామంతఉదయాంత
రంఘటికాద్వయంపతస్తా లగజితం - ఉక్తం || శ్లో || ఉదత్పూర్వయా

మేతువరేతుఘటికాద్వయమ్ | తస్మిన్ గజత్వ సభ్యా యః పున స్సం
స్కారమహాతీతి-అన్యకాల పతితా వృష్టిః అకాలవృష్టిః అకాలశ్చ || శ్లో ||
అనూ రాధక్షమారభ్యపోడశ యేది వాకరః | యావచ్చరతి తత్కాలమ
కాలం మనురబ్రవీత్-తి స్తోష్ట కాః || శ్లో || మాగ-శీష-చపా-షేచ మాభే
ఫాల్గునపవచ | కృష్ణాష్టమ్యశ్చ తి స్తోష్టాః పూర్వయా పరయా సహేతి రిక్తాః
పూర్వోక్తాః అనభ్యా యాః పూర్వోక్తాః నైమిత్తికాశ్చ పతేమకృతోపనయ
సంవటోః కర్తవీనాతి-కృతోస్యాత్.....

అ || కృష్ణపక్షనైమిత్తికానధ్యయనముల జెప్ప చున్నారు || తా || ఆషా
ఢబహుళద్వితీయ - భాద్రపదబహుళ శ్రయోదశి - ఈబహుళ శ్రయోద
శికి - పూర్వముయేతి యిందు - భరణీశు తి మువచ్చుచున్నదో-ఆతిథిన్ని
కాతీ-కబహుళద్వితీయ - ఫాల్గున బహుళద్వితీయ - ఈన్ను - కృష్ణప
క్షనైమిత్తికానధ్యయనములు గానవీటియందును-ఉదయసాయం కాలముల
యందును-ఉరిమే కాలమందును - సూర్యుడు అనూ రాధ మొదలు-హృశీర్ష
మువరకు- ఈగిలనక్షత్రములయందునుండగావర్తింపుచుండె నేనిట్టి కాల
మందునుతి స్తోష్టకలన గా-మాగ-శీష-బహుళ-సప్తమి అష్టమి-నవమి-పు
ష్యబహుళ - సప్తమి - అష్టమి - నవమి - మాఖబహుళ - సప్తమి - అష్టమి -
నవమి - ఫాల్గునబహుళ - సప్తమి - అష్టమి - నవమి - వీట్లయందును-రిక్తతి
థాలయందును - కిందటిశ్లోకమందుచెప్పబడిన శుక్లపక్షనైమిత్తికానధ్యయ
నములయందును-వీట్లయందుపుపనయనముచేసిసత్తై న-చిన్నవాడుకర్తవీ
నుడగునని తాత్పర్యము.....
౪౩ || అ || ప్రసంగసంగత్వా ఉపనయనకర్తృణాహ || మూ || పుత్రాం
శ్చోపనయేత్పితై వహివటోస్తాతేరిదూరం తేచేద్బాలస్య పితామహ స్స
చనచేద్భ్రాతృపితృసోపినో | కర్తాసోదరపిసోపియదినోజ్ఞాతిశ్చకర్తా
తదానోజ్ఞేతోపిససౌత్రజస్స కులజఃకర్తాప్రతేయంక్రమః || వ్యా || పు
త్రానిధి || పితాజనకపవపుత్రాణకుమారానుపనయేత్ ఉపనయ
నసంస్కారవతఃకుర్యాత్ - ఏవకారేణతస్మిన్స్థితేసతివాన్యఃకతాభ
వతీతిగమ్యతే - వటోస్తాతేపితరి || ౧ || తాతస్తుజనక-పితేత్యుతరః - విదూ
రందూరదేశంగతేచేత్ - బాలస్యపితామహఃపితృపితాకతా-నచపి
తామహూపినోచేద్యదిపితృవటోజనకస్యభ్రాతృజ్యేష్ఠఃకన్యోవా
పితృవృశత్యర్థః - సోపిపితృప్రౌపినోచేత్తదాసోదరపిజ్యేష్ఠభ్రాతా-

సోపిసోదరోపినోచేద్యదితదాజ్ఞాతస్సపిండోవాకతాసోపి సపిండోపినో
 షేద్యదిసగోత్రజఃసమా నగోత్రజాతఃయఃకశ్చిత్కతాసోపినోచేత్స
 కులజఃసమానకులజాతఃకర్తా-అయము క్తప్రకారిఃప్రతేడిపనయనేక్రమః

మర్యాదా

అ || ఉపనీతుని తండ్రి మొదలునగోత్రపర్యంతము కర్తలనుక్రమ
 ముగాజెప్పచున్నాడు || తా || తండ్రి కు మారునికిఉపనయనముచేయుడము
 ముఖ్యము - తండ్రి చేశాంతరమునందున్నపక్షమునకు తాతయనగా - తం
 డ్రితండ్రి యును - అతడు లేనిపక్షమునకు - పితృసహౌదరులయిన - పె
 తండ్రిపినతండ్రులును-వారు లేనిపక్షమునకు-జ్యేష్ఠుడైనసహౌదరుడు
 ను - అతడు లేనిపక్షమునకు - జ్ఞాతి యును - వారు లేనిపక్షమునకు - సగో
 త్రులునువారు లేనిపక్షమునకు - స్వకులజులును- వీరిలీక్రమమున - ఉపన
 యనముజేయవచ్చుననితాత్పర్యము.

౪౪ || అ || అధవేనప్రత్యగోదానయోఃకాలనిర్ణయనూహ||మూ||హం
 జీబంధనకర్తృణోధవిహితంపూర్వంచ గోదానతఃకతకవ్యంక్రమశశ్చశు
 స్టయమిదంవేదప్రతానామపిచాలేయత్తధితంతదక్రకధితంపక్షవ్యవ
 స్థాంవినా ప్రాప్తేషోడశవత్సరేతుఃపితంగోదానకర్తృవతత్||వ్యా||మాం
 జీతి || మాంజీబంధనకర్తృతఃఉపనయనకర్తృణః || సార్వభక్తికస్యః-అథ
 నంతరంగోదానతః గోదానకర్తృణః పూర్వంచేదప్రతానాం ఆగ్నేయ
 ప్రాజాపత్యసౌమ్యవైశ్వదేవాఖ్యప్రతానాంవిహితంస్వగృహ్యాక్తం
 ఇదంచతుష్టయంక్రమశః-ఉక్తక్రమాత్కతకవ్యం-వషణ్యవస్థాంవినా
 సంవత్సరనియమంవినాదాలేచూడాకర్తృణీయత్కధితం-యాగృజ్ఞక్షుశ్ర
 లగ్నవాగాదికముక్తంఅత్రాపీవ్రతచతుష్టయేపితదేవతాదృష్టుత్రా
 దికమేవకధితంఉక్తం-షోడశవత్సరేప్రాప్తేసతియత్కర్తృవిహితం-త
 దేవకర్తృగోదానమిత్యవ్యతే-అసేషోడశవత్సగోదానాఖ్యంకర్తృకతక
 వ్యమిత్యభిప్రా యః

అ || వేదవ్రతములకునుగోదానకర్తృమునకుతానిర్ణయములనుజెప్ప
 చున్నాడు || తా || వేదవ్రతములనగా - ఆగ్నేయ-ప్రాజాపత్య-సౌమ్య-వై
 శ్వదేవ-వ్రతములను - ఉపనయనానంతరమందును-గోదానవ్రతమునకు
 ముందుగాను సంవత్సరనియమములేకనెయేసంవత్సరమందైనను - చౌశ
 కర్తృకుచెప్పబడిననక్షత్రాలగ్నాదులయందు - వేదవ్రతములుచేయవలయు

ననియు-పనియూటవసంవత్సరమందుగోదానమనెడికర్త ముజేయవలయు
ననియుతాత్పర్యము

౪౫ || అ || అథసమావర్తనకాలమాహా||మూ|| వానావేదసమూహమం
గసహితంచాధీశ్వలభ్యానగురోరాజ్ఞాంయజ్ఞసుతాన్ధినస్సృరభతైకాగ్యం
సమావర్తనమ్ | పూర్వాష్టేశుభవాసరేచరగృహంత్యక్త్యావచందాష్ట
మీర్త్యావర్తదినత్రయాణిచమృదుక్షీప్రస్థిరక్షేష్విపి || వ్యా || నానేతి ||
అంగైఃఛ నఃకల్పవ్యాకరణజ్యోతిషనిరుక్తశితౌభిస్సహితంయంతానా
వేదసమూహంచాశుర్వేదసముచ్చయంతగీశ్వలభ్యస్యగురోరాచార్యస్య
అజ్ఞాంలభ్యానం ప్రాప్త్యగురుణామనుజ్ఞాతృత్యర్థః - యేయజ్ఞకర్తృతా
ర్థినఃయాగపుత్రాభిరాపిణఃతైస్సమావర్తనంసమావతానాఖ్యంకర్తృపూ
ర్వాష్టేఅహ్నఃపూర్వభాగేశుభవాసరేచరగృహంపూర్వోక్తచరరా
శీనందాఃపూర్వోక్తాఃఅప్తమీపక్షద్యయగతారిక్తాప్తపూర్వోక్తాఃపర్వా
ణిపంచపర్వాణినిత్రయంతవమః ఏతానిచత్యక్త్యావిహాయ - మృదుక్షీ
ప్రస్థిరక్షేష్ముమృదుగ్నిచిత్రానూరాధారేవతీమృగశీషాణిక్షీప్రాణిఅ
శ్వినీహస్తపుష్యః - స్థిరాణిరోహిణ్యుత్తరాత్రయం ఏతేష్వీకాదశనక్ష
త్రేషుకార్యమ్.

అ || సమావర్తనమునకు కాలనిర్ణయమునుచెప్పచున్నాడు||తా|| యాగ
కర్మనుంగుమారులనుంగోరెడివారునాటుగువేదములను-వేదాంగములన
గా - శితౌవ్యాకరణముమొదలగుషడంగములను జదివిగురువుననుజ్ఞవడ
సినసమావర్తనంబునునామంబుగలకర్తను - చరరాసులనగా - మేష-కర్క
ట-తులూమకతరాసులను - పాడ్యమి - షష్ఠిశుక్లకృష్ణాప్తములనుపంచపర్వ
ములనుదినత్రయమునగామూడుదినములతో గూడినవారములను - అమా
వాస్యనువీటినివిడిచి - పగటిపూర్వయామమందును - శుభవారములందు
ను - చిత్త-అనూరాధ-రేవతి-మృగశీర్షము-అశ్విని-పుష్యమి - హస్త - రోహి
ణి-ఉత్తర-ఉత్తరాషాఢ-ఉత్తరాభాద్ర-ఈగణనక్షత్రములయందుసమా
వతానకర్తజేయవలెననితాత్పర్యము.

శ్లో || యజ్ఞనావేంకటాభ్యేనరచిశాయాం సతాంముడే

కాలామృతస్యతీకాయాంద్వితీయోబిందురప్యగ్నాత్

ద్వితీయబిందుస్సమాప్తః.

శ్రీహయగ్రీవాయనమః.

తృతీయబిందుప్రారంభః,

౪౬ || అ || అథవివాహప్రకరణమాహ || మూ || ఆదౌ స్వేప్పితదేవతాం
గ్రహగణసంపూజ్యకర్తుస్తదాశారాచంద్రబలాన్వితేశుభది నేలగ్నేశు
భేవాసరే జ్యోతిశ్చాస్త్రవిదంప్రశాంతమనసన్నత్వా యథాస్వంగురుం
తాంబూలాదిసమప్యతస్యతువదేద్వధ్వావరస్యాపిభమ్ || వ్యా || ఆదావి
తి || ఆదౌప్రకమతః స్వేప్పితదేవతాం స్వేష్టదేవతాంగ్రహగణసూర్యా
దిగ్రహబృందంచ సంపూజ్యసమ్యగభ్యర్చ్యతదాతస్మిన్నా లేక ర్తుః వివాహ
కర్తుః వరస్యపితుః కన్యాదాతుర్వేత్యర్థః - తారాచంద్రబలాన్వితేశుభదినే
పంచాంగశుద్ధివసేశుభవాసరే ప్రశాంతమన సంనిష్క్రొపాంతః కరణం
జ్యోతిశ్చాస్త్రవిదంజ్యోతిషతత్వజ్ఞంగురుం యథాస్వంగురుమివనత్వానమ
స్కుత్యతాంబూలాది ఆదిశబ్దేన గంధమాల్యవస్త్రాభరణాని సమప్యద
త్వావధ్వాః కన్యాయాః వరస్యచభంజన్తనక్షత్రం వదేత్ విజ్ఞాపయేత్ -
జ్యోతిశ్చాస్త్రజ్ఞాయేతి శేషః - కన్యాదాతాస్వదుహితృనక్షత్రం వరజన
కః స్వపుత్రనక్షత్రం జ్యోతిశ్చాస్త్రవిదుషేవిజ్ఞాప్య - మదాగమనలగ్నవ
శాచ్ఛుభాశుభఫలం వక్తవ్యమితి ప్రార్థయేదిత్యర్థః.*****

అ || వివాహప్రశంసనుచెప్పుచున్నాడు || తా || వివాహకర్తయగువరునితం
ద్రైవివాహప్రయత్నారంభమునందుత్పదైవమునున్న సూర్యాదినవగ్ర
హములనున్న భక్తియుక్తుడై పూజచేసితనకు తారాచంద్రబలములుచక్ర
గావున్నదివనమందును - శుభదినశుభలగ్న శుభవారములయందు శాంత
చిత్తుడగుజ్యోతిశ్చాస్త్రవేత్తనుగురుభావముతో నమస్కరించి తాంబూల
దక్షిణాదులచేసంతుష్టుంజేసెయ్యాజ్యోతిష్టునికీకన్యావరులనక్షత్రములదే
లిపిమేమువచ్చినలగ్నమునుబట్టి శుభాశుభఫలములనుచెప్పవలయుననివివా
హకర్తప్రార్థించవలెననితాత్పర్యము.*****

౪౭ || అ || అథద్వాభ్యాంశ్లోకాభ్యాంపుచ్చకలగ్నవశాత్ఫలాఫతేదర్శ
యతి || మూ || పాపః శంభవమగోవిందస్తతసాంకుర్యాత్సజామిత్రగంక

న్యాయం గుగతోవరం నిధనగోహన్యాయచ్చ కన్యాయరౌ । చంద్రోష్ణప్తను
గోధవారిపుగతిః ప్రప్టుర్విలగ్నాన్చ లీపశ్చైవ నప్తనువర్షతశ్చ పుత్రసౌమ్యై
ర్నయ్యుక్తేతః ॥ వ్యా ॥ పాపభిః ॥ పాపాపాపగ్రహాః ప్రప్టుః పుచ్చకస్య ల
గ్నా త్పంచమగోయదికన్యాయినస్తతనయాం వినిష్టాః తనయాః యస్య
స్తాంతథోక్తాంశ్చ సప్తజామిత్యథః కుర్యాత్ - సపాపగ్రహాః జామిత్ర
గః పుచ్చకలగ్నాత్పిప్తమలగ్నగతోయదికన్యాయాన్యాయాత్ నాశయేత్ - స
ఏవలగ్నగతిః పుచ్చకలగ్నస్థోయదివరం హన్యాత్ - సపాపగ్రహాః కన్యాయ
స్థానగతోయదికన్యాయరౌ హన్యాత్ చంద్రోపి బలిన్ ఆప్తహగతశ్చై
దధవారిపుగతోవాచస్థస్థానగతోవాయది సౌమ్యైః శుభగ్రహైః - యు
క్తోవాచక్షితోవానచేవ్యదివివాహానంతరం అప్తనువర్షశ్చిప్తమవమా
త్పురతః పూర్వమేవ కన్యాయరౌ హన్యాత్ ఏవం సర్వత్ర ప్రశ్నేషు ద్రష్టవ్యం

అ॥ రెండు శ్లోకముల చేత - అడిగినలగ్నమును బట్టి ఫలాఫలముల జెప్పఁచు
నాడు॥ తా॥ అడిగినలగ్నమునకు - (వయింట) పాపగ్రహముండినట్లైనవివా
హకన్యాయముతపుత్రులనుగలదాన్నిగాజేసును - రటనున్న పక్షమునందు
కన్యకనునశింపజేసును - పుచ్చకలగ్నములనున్నట్లైనవరుణ్నినశింపజేసు
ను - రటనున్నట్లైనకన్యాయరులనునశింపజేసును - మఱియు - చంద్రుడు పు
చ్చకలగ్నమునకు లబ్ధుడగుచున్నపుడు శుభగ్రహములతో గూడినను చూడబ
డిననుకన్యాయరులను వివాహానంతరము ర సంతకములకు ముందుగానే న
శింపజేసునని తాత్పర్యము.*****

ర౪॥ మూ॥ లగ్నాత్పంచమసంస్థితౌ గురుబుధౌ వధ్యాస్య పుత్రప్రదౌ
శుక్రః పూర్ణనిశాకరశ్చ బలినాతస్య శ్చ కన్యాప్రదౌ । ఏతే లగ్నగతావర
స్య సుఖదాస్త్రీరత్నలాభప్రదా జామిత్రేయదిసంస్థితాస్తయవతేపుర
త్నలాభప్రదాః ॥ వ్యా ॥ లగ్నాదితి ॥ గురుబుధౌ లగ్నాత్పుచ్చకలగ్నా
త్పంచమసంస్థితౌ పంచమస్థానగతౌ యదివధ్యాః కన్యా యాః సుపుత్రప్ర
దౌ భవత్యతిశేషః శుక్రః పూర్ణనిశాకరశ్చ శుక్రపూర్ణచంద్రాబలినౌ
సంతౌ పంచమస్థానగతౌ యదితస్యాః కన్యా యాః కన్యాప్రదౌ స్త్రీ సంతా
నప్రదౌ ఏతే సురుబుధశుక్రపూర్ణచంద్రాః ఏతేషాం మధ్యే కోవా లగ్నగత
శ్చేత్ వరస్య సుఖప్రదాః కంచస్త్రీరత్నలాభప్రదాశ్చ భవంతి - సకలలక్షణ
లక్షితకన్యాప్రదాశ్చ భవంతి జామిత్రే పుచ్చకలగ్నాత్పిప్తమలగ్నే స్థిత

కాలావృతే - సవ్యాఖ్యానే.

శ్రేష్ఠ్యవతేఃవధ్యాఃపుంరత్నలాభప్రదాయాసయావనవిద్యావినయసంప
స్థవరప్రదాభవంతి. * * * * *

అ || శుభఫలములను చెప్పుచున్నాడు || తా || అడిగినలగ్నమునకుఁ బగు
రుబుధులుండినట్లైనకన్యకనునుపుత్రవంతురాలునిజేతురనియును - శుక్ర
పూర్ణచంద్రులుబలవంతులై యటవున్నపక్షమందుకన్యకను స్త్రీసంతాన
ముగలదానిగాజేతురనియును - మఱియునిచేప్పబడినబుధ-గురు - శుక్ర
చంద్రులలో నొకరై ననులగ్నమందున్నపక్షమునకువరునికిమిక్కిలీనుభిము
నున్న సకలలక్షణసంపన్నురాలగు స్త్రీ నిన్ని యిత్తురనియును - పృచ్ఛ
కలగ్నమునకుఁ బగున్నను ఈకన్యకకురూపయావనవిద్యావినయసంపన్ను
డయినగునిత్తు నియర్థము..... * * * * *

౪౯ || అ || కన్యావరణప్రకారమాహ || మూ || ఏవంసత్సమయంవిచార్య
మనసాశ్రీవేంకటేశంస్తరణకన్యాదాతృగృహంప్రవిశ్యసహతైస్సంభా
ష్యకత్రైవతామ్ | కన్యాంశీలగుణాన్వితాంస్సకలజాంసక్షత్రరాశ్యాది
భిస్సరైర్వస్తైరనుకూలినీంచవరయేత్స్వర్ణాదిపాలంకృతామ్ || వ్యా || ఏవమి
తి || ఏవముక్తరీత్యాసత్సమయంశుభలగ్నంవిచార్య మనసాశ్రీవేంకటేశం
వేంకటేశమిత్యుపలక్షణంబుపై వమిత్యర్థః - స్తరణకన్యాదాతృగృహం
ప్రవిశ్యత్రైకన్యాదాతృజనైస్సహసంభాష్య శీలగుణాన్వితాంశీలంసదా
చారగుణాస్సముద్రికలక్షణోక్తాఃతైరన్వితాయుక్తాంస్సకలజాంస్స
కీయకులోద్భవాంత్రైపురోవ్యస్తైర్వీనక్షత్రరాశ్యదిభిః | అదిశబ్దేన
గృహమైత్రీగణమాటాదయఃతైరనుకూలినీం అనుకూలవలీం స్వర్ణాదినా
నువర్ణముక్తావిద్రుమవిత్రవస్త్రాదినాఅలంకృతారీభూషితాంతాంకన్యాం
కత్రైవవరయేత్ - వివాహకత్రైవగిత్వయేత్. * * * * *

అ || కన్యకనువివాహమునకునిశ్చయించెడిక్రమమునుచెప్పుచున్నా
డు || తా || ఈక్రిందచెప్పబడినప్రకారముశుభలగ్నమునువిచారించిమనము
ననిష్ఠపై వంబునున్నరింపుచుకన్యకనిచ్చునాగృహమునుబ్రవేశించి వా
ర్గతోసంభాషించినదాచారపతియై - సాముద్రికశాస్త్రమందుచెప్పబడిన
లక్షణములతోఁగూడినదైతమకులమందుబుట్టినదై - నక్షత్రరాశిగృహమై
త్రాయులచేననుకూలవత్తియై - బంగారు - ముత్యములు - పొగడములు - యివి
మొనలయినవాట్లచేనలంకరింపబడినదై యున్నకన్యకనువరునికితండ్రిని

శ్చయింపవలెననితాత్పర్యము. * * * * *

౫౦ || అ || వివాహసంవత్సరనియమమాహ||మూ||జాతాత్మప్రసాదాబ్జ తోధవిషమేష్వ జ్ఞేషుపుంసాంశుభోగోదానాహ్వయకర్తృలోపకరణేచేత్వంచమాబ్దాదిషు| కన్యానాంసమవత్సరేషువిహితఃపాణిగ్రహాపుత్రకృజ్జాతాద్వాదశవత్సరాత్తునియమోనేయంవ్యవస్థాపరే||వ్యా||జాతాదిః||జాతాత్జన్మతఃసప్తనశాబ్దతఃసప్తదశవర్షాత్-అథఅంతరంవిషమేష్వజ్ఞేషుఅయ్యగ్నసంవత్సరేషువిశేషవింశత్యేకవింశత్యాదిషుపుంసాంపాణిగ్రహావివాహాశుభదశగోదానాహ్వయకర్తృలోపకరణేచేత్గోదానాభ్యుకర్తృలోపోయదిపంచమాబ్దాదిషుపంచమాదివిషమేషుశుభదశవత్సరేషుచేత్వంచమానాభావాత్కన్యానాంస్త్రీణాంతుసమవత్సరేషువిహితః - పాణిగ్రహావివాహాపుత్రకృత్పురుషసంతానప్రవేశజాతాత్జన్మతఃదశవర్షాద్వాదశప్రభృతీదశమవషణ్ముఖివ్యాప్యఅయంనియమఃపరేదశవర్షాదూర్ధ్వకంతియంవ్యవస్థామర్యాదానాస్తదశవర్షాదూర్ధ్వకంరజోదర్శనసమయత్వాదితిభావః. * * * * *

అ || వివాహముజేయదగినసంవత్సరములజెప్పుచున్నాడు||తా||పుట్టిన ౧౭ వసంవత్సరము మొదలుకొనిబేసినసంవత్సరములయందును - గోదానవ్రతముచేయనివత్సరము ౫ వసంవత్సరము మొదలు బేసినసంవత్సరములయందుపురుషులకువివాహయోగ్యంబనియునుస్త్రీలకు సరిసంవత్సరములయందువివాహముపుత్రప్రదమనియును ౧౦సంవత్సరములకుపైనరజోదర్శనసమయపూటవలన బేసినసంవత్సరములయందునుజేయవచ్చుననుట *

౫౧ || అ || ద్వితీయవివాహయోగ్యయోగ్యకాలమాహ||మూ||ఉద్వాహాత్సమనంతరయదిపుంపాణిగ్రహేచ్ఛుర్భవేత్తద్వర్షాద్యసమాబ్దపవశుభదస్తస్యాన్యపాణిగ్రహః| స్యాత్పత్నీమృతవత్సరాదివిషమేషషేకవివాహశుభోయుగా జ్ఞేత్వశుభప్రదోపివిషమేమాసేతికేషాంతుతమ్ || వ్యా || ఉద్వాహాదితి|| ఉద్వాహాద్వివాహాత్సమనంతరమేవయఃపుమాకాపుంపాణిగ్రహేచ్ఛుఃవివాహకాంతౌవాకభవేద్యదితద్వర్షాద్యసమాబ్దపవపూర్వావివాహవత్సరాదివిషమాబ్దపవతస్యపుంసఃఅన్యపాణిగ్రహఃఅన్యస్త్రీవివాహాశుభదస్తస్యాత్పవంబహువివాహేష్వపిబోధ్యం - పత్నీమృతవత్సరాదివిషమేషస్త్రీయస్త్రీవత్సరేషుతాతద్వత్సరప్రభృతీవిషమేషషేకవివాహశుభోయుగా బేశుసమసంవత్సరేతుఅశుభప్రదోపి

విషమేమాసిశుభప్రదత్తితేషాంచిన్నతంత్రాయంవిశేషః॥ శ్లో॥ అపు
త్రిణీగృణాభార్యాతస్యాభతుఃవివాహకమ్ । యుగ్మాజ్యేయుగ్మామా
సేవాకుర్యాచ్చేచ్ఛుభనోమతః । ప్రజావశ్యాంచభార్యాయాంమృతా
యాం గ్రాహ్యణస్యతు । విషమాజ్నేతుకతావ్యోవివాహశ్శుభకృన్భవేత్

అ॥ ద్వితీయవివాహమునకుయోగ్యకాలముల జెప్పుచున్నాడు॥ తా॥ వి
వాహమైనతర్వాత భార్యజీవవత్తియై యుండగా మరలవివాహమునుగో
రినవాడే ప్రళయవివాహసంవత్సరము మొదలు జేసిసంవత్సరములయందు
ను- భార్యపృ సెందినవెనుక చక్షువైనదిమొదలుకొనిజేసిసంవత్సరము
లయందును కొందరిమతానుసారముగా సరిసంవత్సరములలోజేసినెలల
యందును - ద్వితీయాదివివాహముచేయదగినదనితాత్పర్యము(*) ఇచ్చట
భార్యపుత్రిహీనురాలై మృతిసెందినసమవశములందు సమమాసముల
యందె నజేయదగుననియును - పుత్రవత్తియై మృతినొందినజేసి వశముల
యందు జేయవలయుననికొందరియభిప్రాయము*****

౨౭॥ ఆ॥ అథవివాహయోగ్యమాసనిర్ణయమాహ॥ మూ॥ కుంభాజోక్ష
నృయుగ్మాతాళిసదనేష్వర్కేస్థిశేఫాల్లునేమాఖేమాధవశుక్రయోశ్చశు
భదస్తూర్జ్యయేషద్యమః । చైత్రేమీనగతేదనుగ్మాగగతేపాషేచయు
గ్మాన్వితేపాషాఖేశుభోధనార్గ్యషయుతేవ్యగ్రేవివాహశ్శుభః ॥ వ్యా॥
కుంభేతి॥ అర్కేనూర్వేకుంభాజోక్షనృయుగ్మాతాళిసదనేషుకుంభమేషవృ
షభమిధునశులాకాశిమృద్ధితేసతిఫాల్లునేమాఖేచమాధవశుక్రయోఃవై
శాఖజ్యేష్ఠమాసయోః॥ ౧॥ నైశాఖేమాధవోరాధోజ్యేష్ఠశుక్రతృత్యభ
యత్రాయోమరః - వివాహశ్శుభదఃఉద్భవ్యేకార్తికిమర్గశీషమాస
ద్వయే॥ ౨॥ బాహులోర్దౌకార్తికిః క్షయోమరః - మధ్యమఃఅనుత్తమః-అర్ధే
మీనగతేసఃచైత్రమాసిధనర్తృగగతేధనుగగతేమకరగతేనాయదిపాషే
మాసియుగ్మాన్వితేమిధునగతేసతిచఆషాఢేమాసి - అపిశబ్దాత్కర్కటగ
తేఆషాఢేపిసశుభఃఅశుభప్రదఃతథాచాపస్తంభేనఉత్తమఃచనైదాగు
మిత్యాసాథత్రయస్యాపినిషిద్ధత్వాత్ - ధనుర్గమయుతేపాషాఢిక్లేమా
సిఅర్కధనుర్గతేమకరగతేసతివివాహశ్శుభఃచైత్రేమీనగతేత్తత్యనేమీన
చైత్రనిషేధః-వింధ్యస్యోత్తరదేశానామేవ-నతుతద్దక్షిణదేశానాంవింధ్య
స్యోత్తరదేశానాంనుభ్యేపి - కలింగవంగసింధూనామేవకృత్సమీనచై
త్రనిషేధః-శేషేషుమేషాయనప్రవేశాదారభ్యననిషేధః-తదాహదక్షిణః॥
శ్లో॥ మేషాయనప్రవేశేతుతదారభ్యప్రయత్నతః । వివాహంశుభమిచ్ఛం

తిగగకశ్యపదేవతాః । మీనచైత్ర హహదోషఃకలింగవంగసింధుమివివా
హంసర్జయేత్ర త్రచాన్యేషుశుభప్రదః॥పరాశరసంహితాయాంచ॥శ్లో॥
వింధ్యస్యదక్షిణేదేశేమీనచైత్ర శుభవహః । తస్యస్యాతస్యేషుభాగేతు
మేషచైత్ర శుభవహః । వివాహేమీనచైత్రేభుయావన్నేపంవిశేన్రవిః
తావద్వైవాహికంకర్తృకుర్యాద్వింధ్యస్యదక్షిణఇత్యుక్తత్వాత్.....

అ॥ వివాహవిషయమైశుభాశుభమాసములజెస్సఁచున్నాడు॥ తా॥ మే
షవృషభమిధునతులాకుంభరాసులయందుసూర్యుడుండగానున్న - సూ
ర్యుడుపుష్యమాసమునకంటె ఇతరమాసములయందుధనుర్నకరములపొంది
యుండగానున్న - వైశాఖజ్యేష్ఠ మాఘఫాల్గున మాసములయందున్న - వి
వాహము చేయుటమంగళకరమనియు - కార్తికమార్గశీర్షమాసములయందు
జేయుటఅల్పఫలదంబనియు - సూర్యుడుపుష్యమాసమందుధనుర్నకరరాసు
లయందుండగానున్న - ఆషాఢమాసమందుమిధునకర్కాటకరాసులయం
డుండగానున్న - వివాహముచేయుటఅమంగళకరమనియును - సూర్యుడు
చైత్ర మాసమునందు మీన రాశియందుండగా కలిగెడిదోషము వింధ్యసర్వ
తోత్తరదేశమునకేగానిదక్షిణదేశమునకులేదుగాన దక్షిణదేశస్థులమీన
చైత్రమందుమేషాయనప్రవేశమైననువివాహముచేయదగుననిభావము**

౫౩॥ అ॥ వివాహేనిష్ఠినిధీవాహ॥నూ॥నూసాంతదినపంచకేపిత్వ
రిక్తాప్తగాద్వాదశీపక్షిపిమరిక్తాఃపూర్వోక్తాః - అప్తమీపతుద్వయగతా
ద్వాదశీశుక్లపక్షగతా - నూసాంతేదినపంచక ఇత్యన్తేనైవ కృష్ణద్వాద
శ్యాశచంతఃపాతిత్వే గగతాన్ధ్యాత్ - పక్షిచపతుద్వయగతాపిత్వగ్న
ప్రకరణం ఏతేషువాశభస్సముద్వసూరకః ॥ ని॥ వాస్యాన్యైకలోపేష
నయోరేవాధేచసమచ్చయ ఇత్యసారః - దినోజ్జరదర్శేనసోత్తరాధే
సాయంతినేదిససస్యపఠనానా ఏవ ఆశ్రాదితఃనివ ససోత్తరాధమా

ప్రస్యనిషేధః - వస్తుశస్త్రసాయంతనమాప్రస్యాయంనిషేధఃనతూత్రరా
ద్ధనాప్రస్యేతివ్యాఖ్యేయంతిన్యథా ఉత్తరదశనిషేధేనైవతదంతఃపాతి
నఃసాయంతనస్యగతార్థత్వాత్పుథక్నాయంతనప్రహణస్యవైఫల్యప్ర

సంగపత్నే - అహంగ్మ భేదమః కాలే॥ ౧॥ ప్రత్యూషోహర్మః కింకల్యమిత్యమ
రః- మాసాదౌశుక్లప్రతిపదిలవమః దినశ్రయమర్ధరాత్రం మహాశిభం ద్వితీ
యయామచరమఘటికాతృతీయయామప్రధనఘటికాచనీశిభ
సంజ్ఞా-దినకృత్సప్తమీకామః త్రయోదశీతయోప్రవోషః-పతేషుమన్వా
దౌచపత్యర్థశమన్వాదిష్టిత్యథాః - జాతావేకవచనం.- యుగాదివిజాది
వసేయుగాదయశ్చ త్పారః ప్రసిద్ధాః - పతేషువర్జనివసేషుపూర్వోక్తేషు
సర్వేషువర్జనివసేషుపాణిగ్రహానిందితః కర్తవ్యః-ఋషిభిరితిశేషః

అ॥ వివాహానిష్ఠకాలముల జెప్పచున్నాడు॥ తా॥ కృష్ణైకాదశిమొద

లుఅహవాస్యవరకును - పితృతిథులయందునురిక్తతిథులయందును - అష్ట
మి - ద్వాదశి-ఏష్ఠీలయందును - భద్రకరణఃకుందును-దినోత్తరభాగమున
గాత్రవర్జనముయందును-సాయంకాలమునగాత్రవఘడియమొదలుఘడి
యము - ప్రభాతసమయమందును - శుద్ధపాడ్యమియందును-మూడుతిథు
లుకూడినదివసకుందును - సగమురాత్రివేళయందును - సప్తమీత్రయోద
శీప్రవోషములయందును - గరమన్వాదులయందును - రయుగాదులయం
దును-ముందుచెప్పబడినవర్జనివసములయందువివాహము చేయకూడనగుట

౫౪॥ వివాహవారము త్రయిమాసాహ॥ మూ॥ శుక్రాశ్లేషంబుజ
వాసరేషుశుభదోమందార్కయోత్తన్యహశ్చోద్వాహఃకుజవాసరేషన
జస్సోమేషపత్నీప్రజః॥ రేవశ్యుత్తరరోహిణీకరపితృస్వాతీంబుమిత్రాసు
రేపాపానన్వితిపాపవేధరహితేపాణిగ్రహశ్శోభనః॥ వ్యా॥ శుక్రేతి॥
ఉద్వాహఃవివాహఃశుక్రాశ్లేషంబుజవాసరేషుశుక్రగురుబుధవాసరేషు
శుభనఃకుందార్కయోశ్చపితృకువాసరియోచిరుధ్యహః-కుజవారేని
భునఃశుక్లప్రజఃసోమేసోమవాసరే-సపత్నీప్రజఃద్వితీయవివాహప్ర
దత్తత్యర్థః-రేవశ్యుత్తరరోహిణీకరపితృస్వాతీంబుమిత్రాసురేరేవశ్యుత్త
రత్రయరోహిణీసాస్తమయాస్వాతీశ్శుశిషానూథామూలానిఏశేషా
మచ్యతమేపాపానన్వితేపాపవేధరహితేపాపగ్రహవేధరహితేచనక్ష
త్రేపాణిగ్రహశ్శోభనః॥

అ॥ వివాహమునకుయోగ్యాయోగ్యవారముల జెప్పచున్నా
డు॥ తా॥ బుధగురుశుక్రవారములు శ్లహంబులును - ఆదిశ్యశనివారములు
మధ్యమంబులును - భౌమవారము మరణప్రదంబును-సోమవారముపునర్వి
వాహప్రదమును - మతియు-రోహిణి-శ్శుశిషా-మఘు-ఉత్తర-హస్త-

స్వాతి - అనూ రాధ - మూల - ఉత్తరాపాద - ఉత్తరాభాగ - రేవతి - వీటిలో
పాపగ్రహము లేనినట్లు త్రయండును వివాహచేయడముయొక్కనునిభావము

౫౫ || ఆ || అథ అన్యనపిని షేధానాహ || మూ || ఆద్రాదాం నిలాంత
ఋతునశ కేనూ ర్యేస్ తే వాగురొసింహస్థే పృథవాతదంతక గతే పూర్వే
వలే పారి షే ఉద్వాహలానశుభః స్వజన్మనిధనే మా సేచ రాశౌగృహే దం
బుత్యోరపి జన్మకర్మనిధనాద్యప్రత్యేషు సప్తస్వపి || వ్యా || ఆద్రాదాంతి || నూ
ర్యే ఆద్రాదావనిలాంతఋతునశ కే ఆద్రాదా ప్రభృతిస్వాత్యంతసక్షత్ర
దశ కే స్థితే సఖ్యే || శ్లో || జ్యేష్ఠమాసేయదానూ ర్యే రుద్రయే చాభాభోగభా
గ్ | వివాహాదిశుభం కార్యం కేచిదాహు స్త్రయోంశ కాశ్చతివిస్యమానత్వా
త్ ఆద్రాదావిత్వస్య ఆద్రాదాయాశ్చ తుర్థపాదమారభ్య స్వాత్యంతమిత్య
ర్థః సురొసింహస్థే సింహరాశౌ స్థితే సతి అథ వాతదంతక గతేంహంతగతే
వాపరిఘాయాత్తదః పాఠేషు) (తస్యేదమిత్యబ్ప్రయః తస్మిన్ పూర్వన
లే పూర్వాద్ధే ఉద్వాహలానశుభః స్వజన్మనిధనే స్వజన్మమాపాదప్రమే
మాని - జన్మమాసస్థు || శ్లో || జన్మనో దినమారభ్య త్రింతద్దినకుతః పరమ్ | జ
న్మమాసమితి ప్రామాన్యనయస్తత్వవాదింశ్చ త్యక్తత్వాత్ - స్వజన్మ మా
సస్తస్య వెదితవ్యః - రాశౌ జన్మకారేరచ్చ మరాశౌగృహే స్వజన్మలగ్నాగ్రస్త
మేలగ్నే దంపత్యోర్జన్మకర్మనిధనాద్యప్రత్యేషు జన్మకర్మ సాం మాః కవై నా
శికమాసశిక సాముదాయకనైదనేషు సత్తనక్షత్రేషు సనశుభక అశ్రసిం
హగురునిక్షేపః సింధ్యస్థోత్తరదేశానామేవనక్షత్రద్వీణదేశానాం - త
థాదగోబిలః || శ్లో || సింధ్యస్థోత్తరదిగ్బాగే సింహాయుక్తే బృహస్పతే | వివా
హం నైవ కుర్వీత నాయం నో షోస్తి దక్షిణే

ఆ || మఱికొన్నివివాహనిషేధకాలముల జెప్పుచున్నాడు || తా || నూ
ర్యుడాద్రాదానాలవ పాదము మొదలు స్వాతినాలవ పాదము వరకు ఉండిన
సుబ్రహ్మస్పతిసింహరాశియందైనను - యీ రాశ్యంతయందైననుండగాను
నువరిఘానామయోగ సూర్యార్ధమందును - జన్మమాసమనగా జన్మిందినది
మొదలు ౩0 దినసములందును - జన్మమాసమునకురవమాసమందును - జన్మరా
శింహరాశియందును - జన్మలగ్నమునకురవలగ్నమందును ౩౧వశ్లోకమందు
జెప్పుటచినజన్మకర్మానినక్షత్రములయందు మవివాహము జేయదగదనితా
త్పర్యం - బ్రహ్మస్పతిసింహరాశియందుండగా వింధ్యోత్తరదేశస్థులకే వివా
హాని షేధముజుక్కిన దేశస్థులకాని షేధము లేదు

౫:౬ || అ || గురుశుక్ర శశినాంఫలంవక్తుమిచ్ఛన్ శ్రయాశాంవృద్ధ
 బాలత్వేదర్శయతి || మూ || శుక్రశ్శక్ర దిగుద్గతస్త్రిచివ సే బాలాదశా హేవ
 రేపత్నేవృద్ధిక్రమాద్దశది నేపంచాహమే వాధవా | పత్నేచోభయతో
 గురుఃపరమతంశు క్రేజ్యయోస్తద్వయేపంచాహంతుదినత్రయేర్ధదివసేవృ
 ధశ్శశుసాస్యచ్ఛరీ | వ్యా || శుక్రశ్శక్ర దిగుద్గతఃశక్రశ్శక్రః
 తస్యదిక్ ప్రాచీతస్యాముదితస్సగ్రిదివసేశ్రయాశాం దివసానాం స
 మాహారః త్రిదివసంతస్త్రిదాలాభవతి - పరేపశ్యేనుదిశ్యుదితస్సగ్రిదశా
 హేదశదివసేషుబాలశ్శక్రమాదుక్తప్రాకృశ్చేనుక్రమాశ్చత్వేపంచ
 దశదివసేషువృద్ధః ప్రాచ్యాం దశదివసేషువృద్ధః ప్రతీచ్యాం-అథవాపంచా
 హంపంచదివసేషువాప్రతీచ్యాంవృద్ధోభవతిగురుఃఉభయతః ఉదయేఅస్త
 మయేచపత్నేపంచదశదివసేషుబాలావృద్ధశ్శశు క్రేజ్యయోఃగురుశుక్ర
 యోఃతద్వయేఉదయాస్తమయద్వయేపంచాహంపంచదివానీతివరమతంకే
 షాంచితృత్యుశశీచంద్రఃదినత్రయేవృద్ధఃపర్ధదివసేఉదయానంతరంత్రింశ
 ధ్భుతికాశిశుర్భవతి || శ్లో || చతుదశశ్యంతగశ్చంద్రస్సకృదస్తమయంత్రజేత్
 అమావాస్యాంతగోసూర్యచంద్రా గాశ్యాదిభిస్సమాఅంతేప్రతిపదస్స
 గ్యాన్నిగతశ్చోదయంగత ఇభ్యుక్తత్వాత్ | చతుదశశ్యంతఘటికాప్ర
 భ్యో ప్రతిపదఃఽంత్యఘటికాపర్యంతం దినవ్యయహస్తగతః ప్రతిపదశ్చర
 మఘటికామారభ్యద్వితీయాయాస్త్రీంత్యఘటికాపర్యంతం బాలః - ద్వాద
 శ్యాః ప్రథమఘటికాం మారభ్యచతుర్దశ్యాః చరమఘటికా పర్యంతం దిన
 త్రయింవృద్ధోభవతీత్యర్థః ||

అ || గురుశుక్ర చంద్రులవృద్ధబాల్యములజెప్పుచున్నాడు || తా || శు
 క్రుడుతూర్పుదేసనుదయించినఉదయానంతరం త్రిదివసములుబాలుడును
 పశ్యేనుంబుననుదయించినగదివసములుబాలుడును - తూర్పుననస్తమించి
 నఅస్తమయమునకుముందుగదివసములువృద్ధుడును పశ్యేనుంబుననస్తమిం
 చినగదివసములువృద్ధుడును - నొకపక్షమునపశ్యేనుంబునగదివసములువృ
 ధ్దుడును - బృహస్పతియుచయించినగదివసములుబాలుడును - అస్తమించి
 నగదివసములువృద్ధుడును - కొందరియభిప్రాయమగురుశుక్రలకుభయ
 లకును దయించిన నస్తమించిన గదివసములుబాలవృద్ధత్వములనియును -
 చంద్రుడుకృష్ణగావ్విదశిమొదటిఘడియమొదలుచతుర్దిశ్యంత్యగడియవర
 కువృద్ధుడును ; శుద్ధపాడ్యమితుదగడియమొదలుఃదియత్రింగడియలవరకు

బాలుడని తాత్పర్యము.*****

౫౭ || మూ || శుక్రా ర్యేందుషు చాస్తగేషునిధనం ప్రాప్నోతిశ్రీఘ్రం
వరోబాలేషువ్యభిచారిణీవయవతివృక్షాద్ధేషుసత్కుత్రిషు | కన్యావృక్షు
గతాపివాహనమయే వ్రాత్యోప్రతేవాభవేత్సీ మంతంసువనంవిపైవన
శుభంసర్వేషుకర్తృస్వపి || వ్యా || శుక్రేతివివాహనమయేశుక్రా ర్యేందుషు
శుక్రగురువంద్రేషుత్రిషుస్తగేషుసత్కువరఃశ్రుంమృకించాప్నోతి - ఏ
తేష్యేవబాలేషుసత్కుయువతిః స్త్రీవ్యభిచారిణీన్యాత్ - వృక్షేషుసశుక
న్యావృక్షగతాభవేత్ - నృతేడవనయససమయే ఏతేష్యేవంవిధేషుస
త్కువ్రాత్యఃకర్తృహీనోభవేత్ - వటురితిశేషః || ౧ || వ్రాత్యస్సంస్తారహీ
నస్యోదివ్యమరః - సీమంతప్రసిద్ధంసువనంపుంసవనంపహితభ్యాంవినా
తయోర్నాసరియమత్వాన్న మూఢాదిదోషభివృద్ధః - అన్నప్రాశనప్ర్యా
ప్యేవంబోధ్యంసర్వేషుకర్తృసుశుభకర్తృసునశుభం - అత్రగురుశుక్రయో
వృక్షాద్ధబాలయోదేశాభేదేనవ్యవస్థాకర్తృవ్యాతభాహి|| ౧ || వింధ్యస్యద
క్షిణేదేశేవృద్ధబాల్యేసిలేజ్యయోః | త్రిదినంవజఃయత్వాకుతతఃకుర్యాత్తు
శోభనమితి.....

అ || వీర్లఫలములజెప్పుచున్నాడు || తా || వంధ్రగురుశుక్రమూఢముల
యందువివాహమైనవరుడుశ్రీఘ్రమునన్యూతిమెందుననియు - వీర్లుబాలురై
యున్నవివాహమైవకన్యకరంకులాడియగుననియు - వృద్ధులైయున్నకన్య
కన్యూతిబొందుననియు - యీముగ్ధురయీప్రకారముండగా ఉపనయన
మైనవాడువ్రాత్యుడొననియు - మాసనియమముగలసీమంతాదులవిడిచి
నన్యములైనసర్వకర్తృలకునిషేధమనితాత్పర్యము - వింధ్యపర్వతదక్షిణదేశ
స్థులకుగురుశుక్రవృద్ధబాలత్వములలోనున్న ౩ దినసములపరిత్యజించి
గిలిసదివసములలోజేమవచ్చుననికొందరియభిప్రాయము.*****

౧౮|| అ || అథస్త్రిజ్యేష్ఠస్వగూపంజ్ఞాపయతశ్రీవివాహనిషేధమాహ ||
మూ || జ్యేష్ఠేమాసికరగ్రహానశుభకృజ్యేష్ఠాంగనాపుత్రయోఃజ్యేష్ఠే
మాస్యపిజాతయోశ్చయదివాజ్యేష్ఠోడుసంభూతయోః | దంపత్యోర్యదియే
నకేనవిధినాజ్యేష్ఠాత్రయంచాస్తిచేత్త్రిజ్యేష్ఠాహ్వయదోషదోహిసత
తంసాప్యాన్యగర్భద్వయే || వ్యా || జ్యేష్ఠతతి || జ్యేష్ఠేమాసిజ్యేష్ఠాంగనాపు
త్రయోఃజ్యేష్ఠపుత్రీజ్యేష్ఠపుత్రయోఃకరగ్రహానావివాహానశుభ
కృత్ - కించజ్యేష్ఠమాసజాతయోరివిజ్యేష్ఠోడుసంభూతయోఃజ్యేష్ఠానకు.

త్ర జాతయోశ్చ జ్యేష్ఠమాసిగళుభక్తౌ - యేన కేనపి నాదంపత్యో జ్యేష్ఠా
 స్తా త్రయసు సైచ్యేన తదాత్రి జ్యేష్ఠాహ్వా యదో పోభవ తిహేతి ప్రసిద్ధా -
 త్రి జ్యేష్ఠోనగుభకరథ్యర్థః నా హ్యవ్యగర్భస్వయత్రి జ్యేష్ఠ త్వాభావేపిత
 వ్యగర్భద్వయేపిరగుభక్తృర్థాన్యగర్భద్వయేవిశేషః ॥ శ్లో ॥ ఆద్యగర్భ
 స్వయోగ్యత్ర వివాహం కారయేవ్యది । మాసాధిపతీమిత్రత్వ వశాద త్ర
 శుభావహః ॥ నుసుశ్చ ॥ శ్లో ॥ వివాహాయదికర్తవ్యం వ్యగర్భ ద్వయో
 రపి । అన్యోన్య రాశిమిత్రత్వేశుభం ప్రాశామునిర్వ నుతితి,.....

తా ॥ ఏవధమున నై నాక న్యావరులనుమూడు జ్యేష్ఠశబ్దములుగూడెనే; త్రి
 జ్యేష్ఠమునుమోషమునుచున్నదిగానన హేమాదరులలో జ్యేష్ఠ స్త్రీపురుషు
 లకు జ్యేష్ఠమాసమందు వివాహము చేయగూడదనియు - జ్యేష్ఠమాసమందై
 వము - జ్యేష్ఠానత్ర త్రయందై ననుపుట్టినక న్యావరులకును జ్యేష్ఠమాసమందు
 చేయగూడదనియు - త్రి జ్యేష్ఠలుగూడకపోయినప్పటికినిక న్యావరులిరువురు
 సీమంతపుష్పులై నావివాహముననునిమెన మనితాత్పర్యము) (జ్యేష్ఠక
 న్యా వరులై న దంపతు లకు రాశిమిత్రత్వముగానమాసాధిపులమి త్రత్వ
 ముగానికలిగియుండెనేనిశుభకరమనిన న్యాదులయభిప్రాయము,.....

౨౪౬ ॥ అ ॥ ఆధవివాహేగురుఫలమాహ ॥ మూ ॥ వధ్వాద్వాదశరంగ్ర
 జన్మసుగురువైధవ్యదస్సన్యోత్తి పట్నంధస్త్రీక్షయకృతృధృతశమస్థా
 నస్థితోదుఃఖకృత్ । ఆవశ్యంబలమార్యసూర్యశశినాం భానాంవివాహేద్వ
 యోమాప్తస్థానగతా అమితవిహితాస్తేహంవపూజాదినా ॥ వ్యా ॥ వ
 థ్వాభితి ॥ వధ్వాక న్యాయాః ౬రుఃద్వాదశరంగ్ర జన్మసువధూజన్మలగ్న
 జన్మకాలచంద్రలగ్నద్వాదశాప్తమజన్మలగ్నేషు - స్థితస్సూర్యవైధవ్యద
 స్సన్యోత్ - త్రిపట్నంధవరస్యత్వతీయపత్నస్థానగతోగురుః స్త్రీక్షయకృత్
 పత్నీనాశకృత్సవతి - చతుర్థస్థానదశమస్థానయోనిత శ్చేత్ఉభయోర్దుః
 ఖకృత్ఉక్తవృతిరక్తస్థానేషుస్థిత శ్చేత్ శుభకరోభవతీశ్యధాన్లు భ్యతే -
 వివాహేద్వయోధాంపత్యోఃఆర్యసూర్యశశినాంగురుసూర్యచంద్రాణాం
 భానాంతారాణాంచబలంఆవశ్యకం ॥ ఉక్తంచ ॥ శ్లో ॥ చంద్ర తా రాబలంవీ
 త్యగంపత్యోద్గుర సూర్యయోః । మాసేశుభేశుభాదినేకారియేన్తంగశంము
 డే - అమితగుసూర్యచంద్రామప్తస్థానగతా అపిపూజాకరినాజప హోమ
 మహానాదినావిహితాఃవశీకృతాస్సంతః - తేహంవంపత్యోరిత్యర్థఃపూజా
 చిహ్నంబహుస్వచనం - శుభానాభవంతిత్యర్థః-*****

అ॥ వివాహమునకుబృహస్పతిఫలములబెప్పుచున్నాడు॥ తా॥ బృహస్పతికన్యకజన్మలగ్నమునకై నను - జన్మచంగ్రలగ్నమునకై నను - ౮ - ౧౨ - లగ్నము - ఈస్థానములందున్నకన్యకీధవయగుననియును - వరునిజన్మలగ్నమునకు - ౩ - ౬ - ఈస్థానములయందున్నమృతభార్యవంతుడగుననియును - ౮ - ౧౦ - ఈస్థానములయందున్నదంపతులుదుఃఖవంతులగుచురనియును - ౨ - ౫ - ౬ - ౯ - ౧౧ - ఈస్థానములనున్నశుభకరమిదితాత్పర్యము - గుడియునుగాకచంపతులకుపిచిచివ్రబృహస్పతితారాబలములుఅవశ్యముగాచూడతగునని - ఈసూర్యచంద్రబృహస్పతులుఅనిష్టస్థానమందుండిరేణిజపశూరామదానాదులచేసంశుష్టులనుగాంచిగనుభవప్రదులగుచురనితాత్పర్యము

౬౦॥ అ॥ అథద్వాభ్యాంశ్లోకాభ్యాంఎకోదరాణాంవివాహనిషేధమాహ॥ మూ॥ ఏకస్యాపినుతాద్వయంనఃపిహితంరాశ్యేకజన్మద్వయోరేకస్మిన్నదయేద్వయోశ్చవరయోదద్వాన్నపుత్రీద్వయం॥ పుత్రీపుత్రశుభద్వయంనయుగవశ్చార్యంనపుత్రద్వయోరుద్వాహవ్రతయుగ్మేకభవసేనాప్యన్యయోస్తద్వయమ్॥ వ్యా॥ ఏకస్యేతి॥ ఏకస్యపుంసనుతాద్వయంఏకోదరకన్యాద్వయంనఃపిహితంనయోగ్యంనచేయి॥ యావత్ - ఏకజన్మద్వయోః ఏకోదరయోః - ద్వయోఃవరయోరపినుతాద్వయంపుత్రీకాద్వయమపిపిహితంఏకస్మిన్నదయేఏకలగ్నేద్వయోఃభిన్నోదరయోఃవరయోఃపుత్రీద్వయంనదద్వాత్ - పుత్రీపుత్రశుభద్వయం ఏకోదరయోఃపుత్రీపుత్రయోఃవివాహద్వయంయుగవత్ ఏకలగ్నేనకార్యం - పుత్రయోఃఉద్వాహవ్రతయుగ్మపివాహయుగ్మండవనయనయుగ్మంవాయుగవన్నకార్యం - కించఉద్వాహశ్చవ్రతంచఉద్వాహవ్రతేతయోయుగ్మంఏకలగ్నేఏకగృహేచలన్యయోభిన్నోదరయోరపితద్వయంవివాహద్వయంఉపనయనద్వయంవా ఏకలగ్నేనకార్యంఆవదిషయే విశేషః॥ శ్లో॥ ఏకోదరోశ్చవసుతాసుతయోర్వివాహంమాసాంతరేమనువసిష్ఠశరాశరాద్యాః॥ త్రిచ్చంతిమంగళవాధాశుపసంతిగర్భాఃకేచిత్తదైవదివసేన్యదయావ్రజేదే - ఆపరావిశేషః॥ శ్లో॥ ఏకలగ్నేవిభిన్నాంశేవసప్తాత్రిపరాశరాః॥ తస్మిన్వివాహమిచ్చంతిపుత్రగ్రామేధమంబుపే॥ శుభకృత్సుత్రీకోద్వాహశ్చశ్చక్షుత్రీకరగ్రహః॥ ఏకతిథ్యామపిప్రాహభాగ్దవోభిన్నవేళయా॥ బాహాస్పత్యే॥ శ్లో॥ ఏకస్మిన్దినపేష్యేకలగ్నేభిన్నాంశేతయోః ఏకగర్భోదయోస్తత్రపివాహస్యశుభకృత్ - యమశివమయేతు - ఏక

స్థితివత్సరేణైకవాసరేణఃపపిచ - కర్తవ్యంమంగళంస్వ ప్రోక్తా
ప్రార్థనమశజాతయోః- గణశక్తియమాణానాంయగవన్తాత్మపూజనః
వాందీముఖింభవేదేకంహూమమం త్రాఃపుథక్ప్రథక్ *****

౬॥ రెండు శ్లోకములచేస హూదరులకేక కాలవివాహమునునిషేధిం
చుచున్నాడు ॥ ౩॥ ఒకవరునికియిరువురుసహూదరకన్యలనివ్వకూడ
దనియు - అన్నదన్నులకులక్క-జెల్లెల్లెనవ్వకూడదనియు - ఒకలగ్నమందు
భిన్నోదరవరులకై నయకన్యకాద్వయమునివ్వకూడదనియు - ఒకలగ్నమం
దుపుత్రీపుత్రులకువివాహముచేయకూడదనియు - సోదరులకురెండు వివా
హములుగానిఉపనయనములుగాని చేయకూడదనియు - ఒకనికిఉపనయ
నముఒకనికివివాహముఒకగృహమందుఒకలగ్నమందుచేయకూడదనియు
భిన్నోదరులకై నా ఒకలగ్నమందొకవేదికయందుచేయకూడదనితాత్ప
ర్యము(*)అవల్లాలవిషయమైనచున్నాడుఒకొందరుసాంతరమందుచేయ
వచ్చుననియు - కొందరులగ్నంతలమందుచేయవచ్చుననియు - కొందరు
ఒకలగ్నమందెలంశంతరమందుఅన్యగ్రామమందుచేయవచ్చుననియును-
కొందరుపుత్రీకావివాహసంతరమందుపుత్రవివాహముచేయవచ్చునని
యునుఅనుడలవిషయమైపక కాలమందెచేయవలయుననిజెప్పియున్నాడు॥

౬౧॥ మూ॥ పుత్రీపాణిపీడనాచ్యవరతస్సానోర్వివాహశ్శుభోశా
న్యశ్చత్రకరగ్రహాత్తునకిమిష్యద్వాహపవప్రతాత్ । నాన్యత్సూర్వస్స
తుప్రాయాన్స్వశరదిహ్యేకొదరాణామయంప్రత్యద్వాహాఽధిస్తయో
ర్నశుభకృత్లోకేత్రపూర్వత్రచ ॥ న్యా॥ పుత్రీతి॥ పుత్రీపాణిపీడనాత్
చుహిత్యవివాహాత్పరతః అనంతరం సూనాఃపుత్రస్య వివాహశ్శుభఃపు
త్రకరగ్రహాత్పుత్రవివాహసంతరం అన్యశ్చప్రకావివాహపుత్రోపన
యనాదికంనశుభకృత్ప్రతాత్పుత్రోపనయనానంతరంఉద్వాహపవశు
భఃనకిమిషిపునరుపనయనాదికంనశుభమిత్యర్థః స్వశరదివివాహసంపత్స
రే ॥ ౨ ॥ సంవత్సరోవత్సరోబ్దోహయసోస్త్రీశరసమాధిగమనః- యు
తుత్రయాత్పక్షాసాత్సూర్వమేకోదరాణామన్యత్ఉపనయనంనశుభం
అయంప్రత్యద్వాహవిధిఃవివాహవిధిఃతయోనశుభకృదితిప్రశ్నోకేపూ
ర్వత్రచపూర్వశ్లోకేహోక్తిః - అత్రస్వశరదిత్యనేనఅబ్ధిభేదేతుశుభకృదితి
గమ్యతేఉక్తంచ ॥ శ్లో॥ ఘృభునేచైత్రమాసేతుపుత్రోద్వాహాపవా
యనేఅబ్ధిభేదాత్ప్రకర్షితగతుఃప్రగూఢంబధమితి*****

తా॥ ఏకకాలముందుపుత్రపుత్రికావివాహములలోపుత్రీకావివాహానంతరముపుత్రవివాహముముఖ్యమనియ్య - పుత్రవివాహానంతరముందుపుత్రీకావివాహమైనాపుత్రోపనయనమై నాచేయకూడదనియును - పుత్రోపనయనానంతరముందుపుత్రీకావివాహముశుభకరమనియుపుత్రవివాహముఛేదనసంవత్సరముమొదలు నెలలవర్యంతమేకోదరులకు ఉపనయనాదులశుభకరములనియు(*) నుజ్జీయునీవివాహవిధియూక్తమునునలసంవత్సరముందునెలలుచేయకూడదనిచెప్ప బడినప్పటికినిసంవత్సరభేదమైనచక్షుగుందుఈచెప్పబడినపరిమితిలేక నెవివాహాదులు చేయడముయొక్కముగానఫొల్లున మానమందువివాహమునుచేసేచెల్ల మానమందుమరలయేప్రయోజనమైనాచేయవచ్చుననితాత్పర్యము.*****

౬౨ || అ || అథవివాహయోగ్యయోగ్యసంబంధమాహ॥మూ॥చాతుర్థీంచవధూంచతుర్థపురుషస్తాంపరివమింఛోద్వహేన్నోషష్ఠీంతుసముద్వహేత్తుయువతీంసంపంచమింపంచమః | తాద్రీయీంతువధూంతృతీయపురుషస్తాముద్వహేన్నోద్వహేదిగ్యస్యేప్రవదంతీసప్తమజనాదూర్ధ్వంపరేషామివః॥ వ్యా॥చాతుర్థీమతి || చతుర్థపురుషఃకూటస్థాత్చతుర్థపురుషఃశాతుర్థీంచవధూంస్త్రియఃఉద్వహేత్కించచతుర్థఏవపంచమీంకూటస్థాత్పంచమీంతాంవధూంచ - ఉద్వహేత్ - కింతుచతుర్థఃషష్ఠీంయువతీంతునోసముద్వహేత్పంచమఃపంచమపురుషః - పంచమీంయువతీంనోసముద్వహేత్తృతీయపురుషఃతాతికల్యాణంతృతీయవధూంచఉద్వహేత్ - నోద్వహేదిత్యేతృతీయంతాతికల్యాణంనోద్వహేదితికేవత్ప్రవదంతీత్యర్థః ఇయవ్యవస్థాసప్తమజనాత్సప్తమపురుషపర్యంతంసప్తమజనాదూర్ధ్వంతువరేషామివసఖిండానామివసంబంధః నోపంచమీంపంచమిత్యత్రవిశేషోక్త్యవ్యయః || శ్లో॥ పంచమఃపంచమీంకన్యాంనోద్వహేదితియద్వచః || పితృపత్రేనిషిధోయంమాతృపత్రేనశద్భవేనితి*****

అ || వివాహమునకుయోగ్యయోగ్యసంబంధములజెప్పుచున్నాడు॥ తా॥కూటస్థపురుషుడుమొదలు రవపురుషుడనాలవ స్త్రీనిన్నియవస్త్రీనిన్నివివాహముచేయవచ్చుననియు - చతుర్థపురుషుడుషష్ఠ స్త్రీవివాహముచేసుకోకూడదనియు-పంచమపురుషునికిపంచమ స్త్రీనివివాహముచేయకూడదనియు - తృతీయపురుషునికితృతీయ స్త్రీనివివాహముచేయ

వచ్చును కూడదనికొందరిమతము ఈ చెప్ప బడిననియమమున ప్రపురుషవ ర్యంతమెగాన - అనంతరము సామాన్యబంధుసంబంధమువ లెనై వివాహము చేయవచ్చునని తాత్పర్యము (*) ఈపంచమ స్త్రీ పంచమపురుషవివాహ ముత్పత్తివరుసనగూడవనియు - తల్లివరుసను త్తనుంబనికొందరిమతము, *

౬౩ || అ|| అథగండర్జజాతకన్యాఫలమాహ|| మూ|| మూలాహిప్రభ వా వధూశ్చ స్వశురతత్పత్నౌన్మహంతిక్రమాదంత్యాద్యంస్త్రిసముద్భవాన్వ భభవేజ్యేష్ఠగ్రజాశ్రేష్ఠజమ్ | ఇంద్రాగ్నిప్రభవావివాహానిమయేహం త్యేవసాదేవరంక్రిష్టితేష్వపిభేషుజాతపురుషాంతీవశేవిజ్ఞగుః|| వ్యా|| మూలేతి || మూలాహిప్రభవామూలా శ్రేషానక్షత్రజాతావధూఃక్ర మాత్శ్వశురతత్పత్నౌన్మూలజాశ్చశురంభర్తృజనకంప్రశ్రేషజాతేషు త్నింశ్వశ్రూం - మూలాహిప్రభవేతికృత్స మూలాశ్రేషయోనిషేధే ప్రాప్తే - పాదభేదేనవ్యవస్థాపయతి - అంత్యాద్యం స్త్రిసముద్భవామూ లాంత్యపంచదేవశ్రేషాద్యపాదే - సముద్భవా - వధూఃశ్వశురతత్పత్నౌన్మహం నిహంతి - అథజ్యేష్ఠగ్రజాశ్రేష్ఠజంభర్తృజ్యేష్ఠనిహంతి - ఇంద్రాగ్నిప్ర భవావిశాఖానక్షత్రజాతావధూఃవివాహాసమయపవదేవరంస్వభర్తృక నిష్ఠంహంతేవేషుక్రిమభేషుమూలా శ్రేషాద్యేష్ఠానక్షత్రేషుజాతపురు షాపిభూర్విక్వాన్వాంతీకేచిత్జగుఃఉచుః(*) గైశబ్దభ్యధాతోర్భూతేనిః - క్రష్టిత్యుపలక్షణవిశాఃజోపనోషకృత్అయంససమీచినఃపక్షభ్యన్వర ససూచనాయకేచిదిత్యుక్తం|| శ్లో || మూలాసార్పవిశాఖానుజ్యేష్ఠభేచోద్భవఃపుమా - నదోషకృన్వివాహేషు స్త్రియస్సర్వత్రవర్జయేత్ - ఇవిద్య

మానత్వాత్. * * * * *

అ|| గండర్జుశ్రమందుబుట్టినవారలకుఫలములజేస్సుచున్నాడు|| తా|| మూలానక్షత్రమందుబుట్టిన స్త్రీ మామకుకూడదనియు - ఆశ్రేషయం దుబుట్టిన స్త్రీ అక్షకుకూడదనియు - ఈమూలాశ్రేషములయందుకూడద నిసామాన్యముగాజేప్పినప్పటికినిమూలానక్షత్ర నాలుగవపాదమందుబు ట్టినమామకుచూరికురాలనియు - ఆశ్రేషమొదటి పాదమందుబుట్టిననుఅ త్తకుమారకురాలగునదివిశేషంబనియు - జ్యేష్ఠానక్షత్రమందుబుట్టినన్గి పతిజ్యేష్ఠగ్రాశ్యనాశకారిణియగుననియు-విశాఖానక్షత్రమందుబుట్టిన స్త్రీ వివాహకాలమందెనుజిదికిమారకురాలగుననియు ఈమూలాశ్రే

మాజ్యేష్ఠావిశాఖానక్షత్రములయందుబుట్టినపురుషుమక్రిందజెప్పినవారికి
మారకుడునికొందరుచెప్పినప్పటికిని స్త్రీలకేగానిపురుషులకుదోషములేద

నితాత్పర్యము, ****

౬౮ || అ||అక్షిణోకద్వయేనైకవింశతీమహాదోషనామాన్యాహ|| మూ||యః
పంచాంగవిశుద్ధిహీనదినకృత్సంక్రాంత్యహఃపాపినాంషడ్వర్తకమనవాం
శకోష్ఠమకుజష్ట్రంభృగోకర్తరిలగ్నాదప్తమహష్టమేందురుభయోశ్చం
ద్రోష్టరిపృథిగశ్చంద్రస్సగ్రహదీవవారజనితస్సన్యదుర్మహాహారాభిః
౬౯||మూ|| ఖార్జురిస్తసమాంఘ్రిభంగ్రహణభంబోత్పాతభంగ్రూరియుగ్ధి
ష్ట్రంపాశుభవిద్యభంబివయుఃంబగ్నస్తదోషస్తథాగండాంతోవృతిపా
తవైద్యతిమహాయోగాగ్రహిస్వాఃధాలగ్నాన్యావృణైకవింశతీమహాదోషా
స్త్రవత్కైథతా||వ్యా||యిత్రతి||ఖార్జురిస్థేతిచ||యఃపంచాంగశుద్ధిహీనః

త్యేకఃదినకృత్సంక్రాంత్యహఃత్యేకఃపాపినాంషడ్వర్తకమనవాంశతి
త్యేకఃఅప్తమకుజశ్చత్యేకఃభృగోష్ట్రమిత్యేకఃకర్తరిత్యేకః-లగ్నాదప్త
మమిత్యేకఃఉభయోర్దంపతోరప్తమేందురిత్యేకఃచంద్రోష్టరిపృథిగఃమ
హష్టరిష్టచంద్రోషతిత్యేకః-చంద్రస్సగ్రహతిత్యేకః-వారజనితదుము
హారాభిసతిత్యేకః-ఖార్జురిస్తసమాంఘ్రిభమిత్యేకఃగ్రహణభమిత్యే
కఃఉత్పాతభమిత్యేకఃక్రూరియుగ్ధిష్ట్రమిత్యేకః-అశుభవిద్యభమిత్యేకః-
పిషయతంబిషయతలగ్నమిత్యేకః-లగ్నాస్తదోషతిత్యేకఃగండాంత
తిత్యేకతివృతిపాతవైద్యతిమహాయోగతిత్యేకపివదోషతివశ్యమంగీకా
ర్యఃపురుభిర్మతాలికయోస్తయోరేకదినేయోగసంభవాదితీతంకనీయమి
దీనర్షమవధేయం-ఏతేనర్షేమితిత్వాపకవింశతితోహభవంతి-తాక్షో
కద్వయేనోత్తానఖైలైకవింశతీమహాదోషాలగ్నస్యవత్కైథయామి**

అ||రెంతుశ్లోకములచేరెవదియొకమహాదోషనామములజెప్పుచున్నా
డు||తా||పంచాంగశుద్ధిహీనమనియు-సంక్రాంత్యహస్సనియు-పాపషడ్వ
ర్తకమనియు-కునవాంశమనియు-అప్తమకుజానియు-భృగుష్ట్రమనియు
కర్తరియనియు-లగ్నాప్తమదోషమనియు-అప్తమచంద్రుడనియు-ష
డ్వర్తరిష్టచంద్రోషమనియు-చంద్రస్సగ్రహదోషమనియు-వారజనితదు
ర్మహారాభిమనియు(+).ఖార్జురిస్తసమాంఘ్రిభంబనియు-గ్రహణభమ
నియు-ఉత్పాతభమనియు-క్రూరియుగ్ధిష్ట్రమనియు-అశుభవిద్యభమనియు

విషయతలగ్నమనియు - లగ్న స్తదోషమనియు - గండాతమనియు - వ్యతీ
 పాతనై గృతిమహాయోగమనియు - తోయరువదియొకమహాదోషములవివ
 రమునుపైఁబెలియజేయుచున్నాడు, *****

౬౬ || ౨ || శ్లోకద్వయన్నిష్టానామేకవింశతిమహాదోషాణాంస్వరూపం
 నిర్వక్తంప్రథమోపదిష్టయోఃపంచాంగశుద్ధిహీనదినకృత్సంక్రాంతిదోష
 యోగ్లాఘవేందర్యయతి || మూ || దుష్టాశ్చేత్తరణ్మరవారః ధయోయోగశ్చ నై
 శ్వనంనాడ్యస్తోడశషోడశేత్యుభయతోవర్జ్యారవేన్సంక్రమాత్ | రాశిష్వ
 వచరేషుచైకదివసస్యాజ్యోయనేరాశివత్తద్రాశిగతపతతదయనం
 ప్రాప్త్యియదాభాస్కరః || వ్యా || దుష్టాశ్చ || యేదుష్టాః కరణ్యవారతీభయః
 యోగశ్చ యితన్వేశనం తేహంతిథివారనక్షత్రయూగకరణానాంపంచా
 నాంమేశనంచేత్ : రణేషుభద్రః యైష్యనుక్తానిపుష్పాదీని - వారేషు
 కుజఃయోగేషుపరిఘావ్యాఘాతాదయోవత్స మాణాః కింఘమనాం తే
 దినపంచకఇతిశ్లోకోక్తాః - ఏతేదుష్టావలైర్యధానంభవంయుక్తమేవపంచాం
 గస్యదుష్టత్వం - ఏవంపంచాంగశుద్ధిహీనోదోషాః క్షయతే - రవేస్సూర్యస్య
 సంక్రమాయుభయతః పూర్వంషోడశనాడ్యః పశ్చాచ్ఛ షోడశనాడ్యశ్చవ
 జ్యాః శుభకర్తృసుత్యాజ్యాః చరేషుచరరాశిష్వవమేషకకటశులామ
 కరేషు - రవిసంక్రమణేషుపకదివసః పూర్వం - త్రింశద్భుతికాః పరేచత్రింశ
 ద్భుతికాః త్యాజ్యా ఇత్యర్థః శుభకర్తృస్త్వితీశేషః త్రయనేరాశివత్తయత్సంక్ర
 మణేయావద్భుతికాః తదయనేపితావద్భుతికాః త్యాజ్యా ఇత్యర్థః - భాస్కర
 సూర్యయదాయస్తిస్కాలేయదయనంప్రాప్త్యితితదైవతద్రాశిగతప
 వనసంచేహత్యేవకారాధేః - పక్షదినకృత్సంక్రాంతిదోషః *****

౨ || క్రిందరెండుశ్లోకములయందుచేప్పబడినఏకవింశతిమహాదోషస్వ
 రూపములనుబెలియజేయుచున్నవాడై ముందుపంచాంగశుద్ధిహీనదోషల
 ఘవేందర్యమునున్నసంక్రాంతిదోషలఘవమునున్నదెలియజేయుచున్నాడే ||
 తా || ౨ శుభకర్తృమలైః తిథివారనక్షత్రయోగకరణములుగూడిననదిపంచాం
 గశుద్ధిహీనోషమనియు - శుభకర్తృలవిషయమైనసూర్యసంక్రమాణప్రవేశ
 మునకుముందువెనుక - ౧౬ - ఘటియలువజ్జించవలయుననియు - సూర్యు
 డు - మేష - కకట - తులా - మకరరాసులయందుప్రవేశించుచుండగాప్రవేశ
 మునకుముందు - ౨౦ - ఘడియలునున్నతనంతరమంచు ౨౦ ఘడియలునున్న
 గుఱివిధించవలయుననియును - అయినములకున్ననిషేధవిధియూత్రకారమే

యనీయను-ఇదేదినకృత్సంక్రాంతిదోషమని తాత్పర్యము.*****

౬౨ || అ అథపంచభిక్షోకైఃషడ్వర్గస్వరూపంప్రపంచయతుం ఆదౌ
తావత్తదుషయోగి రాశ్యధిపతినాహ||మూ|| మేషోశ్చార్చిరుసంకులీరమ్మగ
రాట్కన్యాతులూవృశ్చికాశ్చపాఖ్యోమకరోఘటోర్ముష ఇతేహృతే
గృహభ్యాఃక్రమాత్ | భౌమశుక్రబుధేమసూర్యశశిజాభ్యుద్వారజీవా
సితానుంకోజీవఇశక్రశేణగృహపాపతేహిషడ్వర్గపాః||వ్యా||మేషఇతి|
మేషఃప్రసిద్ధఃశోవృషభః మిథునంప్రసిద్ధం కులీఃకటఃమృగరాట్సం
హః - కన్యాతులూవృశ్చికాఃప్రసిద్ధాఃచాపాఖ్యోధనుః - మకరఃప్రసిద్ధః -
ఘటఃకుంభః - యుగోమీనఃఇత్యేతేద్వారశరాశయఃక్రమాత్ గృహభ్యాః
రాశిసంజ్ఞాః || ౧ || ఆఖ్యాహ్వాయాభిధానం చ నామధేయంచ నామచేత్యమ
రః - భౌమశుక్రబుధేమసూర్యాఃప్రసిద్ధాఃశశిజోబుధః (*) పంచమ్య
పాజీతిజనేడ-ప్రత్యయః - భృగుశుక్రః - ఆరోగారకః - జీవోగురుః - అ
నితశ్శనిః - మందశ్శనిః - పునజీవోగురుః - పతేద్వాదశ - క్రమేణభామాది
క్రమేణగృహపాఃరాశ్యధిపాఃపతేరాశ్యధిపతయ పవషడ్వర్గపాఃషడ్వ
ర్గాధిపతయశ్చభవంతి - హిఃప్రసిద్ధో అయమర్థఃమేషవృశ్చికయోదౌ
మః - వృషభతులయోశుక్రః - మిథునకన్యయోర్ముషః - కకటన్యచం
ద్రః - సింహస్యసూర్యః - ధనుమీనయోగురుః - మకరకుంభయోశ్శనితి

అ || అయిదుశ్లోకములచేషడ్వర్గస్వరూపములదెలియజేయుటకైష
డ్వగౌఁపయోగులగు రాశ్యధిపతులబెప్పుచున్నాడు || తా || మేషము
వృషభము-మిథునము-కకటము-సింహము-కన్య - తుల-వృశ్చికము-భ
గుస్సు - మకరము - కుంభము-మీనముతోగొన్నరాసులనియును - మేషవృ
శ్చికములకుఅంగారకుడును - వృషభతులలకుశుక్రుడును - మిథునకన్యలకు
బుధుడును - కకటమునకుచంద్రుడును - సింహమునకుసూర్యుడును -
భయర్శిములకుగురువును - మకరకుంభములకుశనైశ్చరుడును-వీరలీక్రమ
మున రాశ్యధిపతులనియు వీరలేషడ్వర్గాధిపతులని తాత్పర్యము.....

౬౩ || మూ || సౌమ్యానామపి గాశయశ్శుభగృహాః క్రూరగృహాః పా
పినాన ర్షేషాంక్రమశశ్చౌఘ్నిరభిస్యాద్విస్పృభావోభధాః | శ్రింశద్వాగ
మయంచలగ్నగుభగ్లగ్నేద్వయోర్మౌగయోర్రేంకూవిషమేన మేశశిర
పీహ్యారేశ్వరౌతౌక్రమాత్ || వ్యా || సౌమ్యానామి|| సౌమ్యానాంశుభ
ద్రుహణాంసంబంధినోరాశయశుభగృహాశుభరాశయఇత్యుచ్యతేపాప

నాంక్రూగ్రహానాంబంధినోరాశయః సూరగృహః సూరరాశయః సర్వే
 మాంద్వాదశరాశీనాంక్రమశః క్రమాత్ చరస్థిరద్విస్వభావాభివ్యభిభాః
 చరస్థిరద్విస్వభావసంక్షాః స్యుః తద్వధా - మేషశ్చరః - వృషభశ్చరః - మిథు
 నంశ్చిస్వభావః - కృత్తిచరస్థిరద్విస్వభావాయస్యసంక్షాధోక్తః పూర్వాస్థిరస్థిర
 తాశీనమీసశ్చాత్ స్థిరత్వం ఉత్తిరాధః స్య చరరాశీనమీసశ్చాచ్ఛిరత్వం
 పునఃకర్కటశ్చరః - ఏవం ద్వాదశరాశీనాంక్రమాత్ చరస్థిరద్విస్వభావ
 సంక్షాదనియం - క్రొతద్భాగమయం త్రిశద్భాగత్వకలగ్నమిత్యవ్య
 తే - అథతల్లగ్నైః క్రొతద్భాగత్వ కేలగ్నైద్వయోభాగయోః పూర్వాస్థ
 ధోః ఉత్తిరాధయోః మేషమిథునసంహాధనః కుంభానాం పూర్వాస్థ
 ధిస్థిలగ్నస్సూర్యః హిమారాధిపతిః - ఉత్తిరాధస్థితిమశ్చంద్రః - స
 మే - వృషభకర్కటకన్యావృశ్చి కమకరమీనానాం పూర్వాస్థిస్థిరచంద్రో
 హిమారాధిపతిః ఉత్తిరాధస్థిరః క్రమాత్ హిమారాధిపతిభ్య
 వంద్యమే

తా || సౌమ్యగ్రహసంబంధిరానులుసభరానులనియు - పాపగ్రహ
 సంబంధిరానులు - సూరరానులనియు - ఈగల డురానులలో మేషమువ
 రహనియు - వృషభముస్థిరమనియు - మిథునముద్విస్వభావమనియు - ఈప్ర
 తారముగా ౧౨ రానులకుచూడవలెను - లగ్నము ౩౦ భాగములు కలదని
 యును - లగ్నము రెండుభాగములు చేశినట్లే తేహిమారలవ్రు - అందులో
 మేషాదిపిషమరానులయందు ప్రథమభాగముసూర్య హిమార - ద్వితీయ
 భాగముచంద్ర హిమార - వృషభాదిసమరానులయందు ప్రథమ భాగము
 కంక్ర హిమార - ద్వి తీయముసూర్య హిమార - ఈరెండుగ్రహములు
 హిమారాధిపతులనినాత్పర్యము

౬౭ || అథక్షత్రైశ్చాధిపతీనామ్ || మూ|| తల్లగ్నైశ్చ సు లేతధర్మవత మో
 క్షత్రైశ్చాణపాస్సస్య స్త్రయస్సంఖ్యోపాంత్యగృహేశ్వరః || ఇతి || ద్రో
 క్షాణపాశ్చపరే | కేదితస్యైత్వజధర్మపాక్షితిజగు జ్యేష్ఠాణపాస్సస్య
 శ్చలేధర్మపాస్సైత్వజపాక్షిరేమతనవస్వేషాద్వికాపేగృహే || వా|| తల్లగ్నై
 శ్చ || తల్లగ్నైశ్చ సు లేతధర్మవతయః క్రమాత్ ద్రోక్ష్వాణపాస్సస్య క్రొతద్భా
 గత్వకస్థిలగ్నస్థిరయోభాగః ద్రోక్షాణపాస్సైత్వకలగ్నైశ్చ అయమాశయః || యస్య
 లగ్నస్థియోధిపః స ఏవ ప్రథమద్రోక్ష్వాణాధిపః సు లేతః లగ్నైశ్చంద్రమల

గ్నాధిపాయఃసవివద్విలీయద్రేక్మాణాధిపః - ధమఃపటిలగ్నాన్నవ వల
గ్నాధిపతియఃసప్తతీయద్రేక్మాణాధిపతిఃసావంత్యో పాంశ్యగృహే
శ్వరాఃస్వంలగ్నంఽంత్యో ద్వాదశశఃపాంశ్యఃఏకాదశః - ఏతేషామధిపాః
ఏతేశ్రయఃద్రేక్మాణాధిపా ఇత్యపరేజగుఃషామః(*)గైశ్శబ్దాధిధావోహ్య
తార్థేలిట్ - కేచిత్తుచరేచరలగ్నేష్విత్యర్థః - సాప్తజనగ్నాలగ్నపంచ
మనవమాఃపాంతిరక్షుంఽతీతధోక్తాన్తరేస్థిరలగ్నే మధర్మసాత్మజపాః
సవనుప్రథమపంచమాధిపాఃద్రేక్మాణాధిపతయః - ద్విరూపేృహేద్విస్వ
భావలగ్నేషునుతనవస్వేశాఃపంచమనవమాప్రథమలగ్నాధిపతయఃద్రే
క్మాణాధిపతయస్సృతిజిహ్వః.*****

అ || ద్రేక్మాణాధిపతులజేస్వమన్నామః॥ తా॥ లగ్నముమూసుభాగ
ములుచేస్తే ద్రేక్మాణములగును - అందులగ్నాధిపతిప్రథమద్రేక్మాణా
ధిపతియు - పంచమాధిపతిద్వితీయద్రేక్మాణాధిపతియు - సవమాధిపతిశ్చ
తీయద్రేక్మాణాధిపతియు యిట్లుకొందరియభిప్రాయములగ్నాధిపతి- ద్వా
దశాధిపతి - ఏకాదశాధిపతులుక్రమంబుగద్రేక్మాణాధిపతులని
దరియభిప్రాయములగ్నాధిపపంచమాధిపనవమాధిపతులుచరలగ్న ద్రే
క్మాణాధిపతులనియు - సవమాధిప-లగ్నాధిపపంచమాధిపతులుస్థిరలగ్న
ద్రేక్మాణాధిపతులనియు - పంచమాధిపనవమాధిపలగ్నాధిపతులుద్విస్వ
భావలగ్న ద్రేక్మాణాధిపతులనియు తాత్పర్యము.*****

౭౦ || అ || సనాంశద్వాదశాంశస్వరూపంచశయతి॥ మూ॥ మేషకర్తృ
టకస్తులూచమకరఃస్వసాప్తదయోరాశయస్సృస్యసాప్తజగర్తయోశ్చ
సవతద్భాగనవాంశాఃక్రమాత్ । యల్లగ్నంచతదాదినిర్వలయాన్స
ద్వాదశాంశాఃక్రమాత్తత్తద్రాశ్యధిపాస్తదంశపతయస్సృగ్నాప్తదశాం
శాధిధాః॥ వ్యా॥ మేషశ్చతి॥ మేషకకటకస్తులూచమకరఃఏతేచత్వారో
రాశయస్సృన్వాదయస్సృసాప్తస్వకీయా అంశాఏవఆదయోయేషాం
తేతథోక్తాః - నకేచలమేతావత్ - సాప్తజగర్తయోశ్చలగ్నాత్పంచమ
నవమయోశ్చస్వస్వసంబంధినో అంశాఏవ ఆదయోనవనవసంఖ్యాకాస్త
ద్భాగాఃక్రమాత్సనాంశాభవంతిఏతదుక్తంభవతి - మేషసింహాధనుషాం
మేషాంశఆదికకటవృశ్చికమానానాంశగర్తలకాంశఆదికులూకుంభమిథు
షానాంకులూకఆదిమకరవృషభకన్యానాంకుకరాంశఆదిలగ్నంయస్వ

స్తోత్రేతదాదిసర్వనిలయాఃతదాదిద్వాదశరాశయఃప్రసిద్ధాఃద్వాంశశాంతాఃతస్త్రాశ్యాధిపాస్తవంశపతయఃతేషాంరాశీనాంయేఅధిపాఃతేషాం
అంశానాంపితపవాధిపాఃద్వాదశాంశాభిధాన్యుః*****

అ॥ నవాంశద్వాదశాంశస్వరూపములనుజెప్పచున్నాడు॥తా॥ లగ్నముడియలను - ౯ - భాగములుచేస్తేనవాంశలనియు-మేషసింహాధనూరాసులకుమేషముమొదలుకొనినవాంశగుణింపవలయుననియు-కకటవృశ్చికమీనములకు-కర్కటకాంశమొదలనియు-మకరవృషభకన్యలకుమకరాంశముమొదలనియుతులాకుంభమిథునములకుతులాంశముమొదలనియులగ్నాధిపతేనవాంశాధిపతియనియు-ఇదినవాంశక్రమంబునిదెలియవలెను-మఃతియుద్వాదశాంశలనగాలగ్నముడియలను-౧౦- భాగములుచేయడమేద్వాదశాంశలనియు - ఆయారాశ్యాధిపతులేద్వాదశాంశాధిపతులనుట.*****

౭౧॥ అ॥ త్రింశాంశాధిపతీనాహ॥నూ॥త్రింశాంశేష్వధిపాఃకుజ్ఞార్తిగుగువిబుధక్రాస్త్యయ్యక్త్రమాప్తాణేష్వప్తమనీషవస్సనాశ్రమేత్రింశాశేపావ్యత్యయాత్ । షడ్వగస్త్యయమేవసోపిశుభకృణౌన్యగ్రహాణాంభవేత్త్యడ్వగోయదిపాభిధాంభిధనకృత్సర్వేషుకవశస్తపి ॥ వ్యా ॥ త్రింశాంశేష్వతి ॥ అయుక్తేవిషమరాశౌవిషయే - కుజాకి-గురుధిట్టుక్రాఃకుజశశగురుబుధశుక్రాః-క్రమాత్త్రింశాంశేషుపాణిష్వప్తమునీషవఃబాణేష్వప్తమునీమూణామిత్యగ్ధిఎతదంశానామధిపతయఃకుజఃపంచాంశానాం - శనైశ్చరశ్చభంచాంశానాం - గురురష్టాంశానాం - బుధస్సప్తాంశానాం - శుక్రఃపంచాంశానామధిపాభిధాన్యశయః- షమగృహేనమరాశిషుతత్త్రింశాంశపాః - వ్యత్యయాత్విటోమేన- జ్ఞేయాభితిశేషః - తథాహి - శుక్రఃపంచాంశానాంబుధస్సప్తాంశానాం-గురురష్టాంశానాం-శనిఃపంచాంశానాం - కుజశ్చభంచాంశానాం - త్రింశాంశానామధిపాభిధాన్యధాఃఅయమేవశ్లోకచతుష్టయప్రతిపాదితలగ్నశ్చాభారజ్యేష్ఠాణనవాంశద్వాదశాంశానాంషణ్ణాంసమాహరభవషడ్వగభిష్యుచ్యతే - సోపిషడ్వగోపిసామగ్రహాణాంసంబంధీచేష్టుభకృత్ప్రవేత్ - పాపినాంక్రూరగ్రహాణాంషడ్వగోయనిసర్వేషుకర్తసుశుభకర్తసునిధనకృత్*****

అ॥ త్రింశాంశాధిపతులజెప్పచున్నాడు॥తా॥లగ్నము - ౩౦- భాగములుచేస్తేత్రింశాంశలనియు - అంశఅంశారకుడు, అంశలకున్నుశనైశ్చగురుకు - ౫అంశలకున్నుగురువు - ౮అంశలకున్నుబుధుడు-౭అంశలకున్నుశుక్రు

జా - ౫ అంశలకున్నవీరలీ క్రమముగ మేషాని బేసి రాసులకధిపతులనియును
[౧] వృషభాది నమ రాసులకులగ్నము ౩ అంశములలో శుక్రడు - ౫ అంశము
లకు పుబుధుడు - ౭ అంశములకున్నగురువు - ౮ అంశములకున్న శనైశ్చరు
డు - ౫ అంశములకున్న అంగారకుడు - ౫ అంశములకున్నవీరలు త్రింశాం
శాధిపతులనియును (*) మఱియునీ పైన జెప్పినలగ్న హార - (ద్రేక్కాణ-
నవాంశ - ద్వాదశాంశ - త్రింశాంశల నెడిపడ్యగము సకలకార్యములకు
శుభగ్రహపడ్యగము శుభప్రదమనియు - పాపగ్రహపడ్యగము మృ
త్యుప్రదమనియు తాత్పర్యము.*****

౭౨ || అ || షడ్వగ్విభాగ క్రమమాహ || మూ || త్రింశద్భాగమయంచ
లగ్నమితి సాహారాతదధికంచ త ద్రేక్కాణస్తుతృతీయపవనమోబా
గోనవాంశః క్రమాత్ । తస్యద్వాదశభాగపవతుతతస్తద్ద్వాదశాంశస్త
తస్త్రింశాంశస్త్రిదశాంశపవతుభవేత్తద్వగ్విభాగపవంక్రమః || వ్యా || త్రింశ
ద్భాగమయమితి || త్రింశద్భాగమయం త్రింశద్భాగాత్తకలగ్నమిత్యవ్య
తే - తదధికం లగ్నస్యాధికం పంచదశభాగాత్తకం సాహారాపూర్వ
క్తహారేత్యవ్యతే - త ద్రేక్కాణస్తుతృతీయపవ దశభాగాత్తకః స
వమోభాగః త్రింశాంశాంతిప్రాధికత్రిభాగాత్తకః నవాంశః - క్రమాద్భవతి - తస్య
లగ్నస్యద్వాదశభాగపవనః ద్వాదశాంశః త్రింశల్లిప్రాధికద్విభాగాత్తకః
తతస్త్రిదశాంశపవత్రిరావృత్తాదశత్రిదశ - త్రిదశాంతియావత్ - తా
వంతో అంశాపవత్రింశాంశశ్చభవేత్ - షడ్వగ్విభాగపవం ఉక్తిత్యాక్రమః
మర్యాదాబోధ్యైతి శేషః, *****

అ || షడ్వగ్విభాగ క్రమమును జెప్పచున్నాడు || తా || లగ్నము - ౩ భా
గములుగలదనియు - లగ్నధామహారయనియు - లగ్న త్రిభాగముద్రే
క్కాణమనియు - లగ్ననవాంశమునవాంశమనియు - లగ్నద్వాదశాంశము
ద్వాదశాంశమనియును - లగ్నత్రింశాంశము త్రింశాంశమనియును - ఇదెవ
డ్వర్ణవిభాగక్రమంబనితాత్పర్యము.*****

౭౩ || అ || పుష్కరాంశవర్గోత్తమాంశానాహ || మూ || భూనేత్రేభివిధూ
జలాత్మ్యగమితోమేషానితః పుష్కరస్సింహదేధానరాదికస్యతథామీ
వాంతతస్సన్యక్రమాత్ । షడ్వగ్విభాగయదిశంచవగ్విభాగవావర్గోత్తమాం
శస్త్యయం ప్రాజ్ఞధ్యశ్చరమశ్చరాదిషునవాంశేషూత్తమాభ్యాశుభా ||

భూనే త్రేతి || భూరే కా-నే త్రేద్వే - వామాంక ప్రత్యేపేణ పికవింశతిర్భవ
తి - సర్వత్ర సంగఖ్యా ప్రసంగే వామాంక ప్రత్యేసోబోధ్యః - అద్ధివిధూఅద్ధయ
త్పత్వారః - విభురేకః చతుర్దశో భాగ ఇతియావత్ - జలాక్షిజలంచ త్వారః
అక్షిణీద్వేచతుర్వింశో భాగః అగ మిణః సప్తపరిమితః - సప్తమో భాగ ఇతి
యావత్ - మేషాదితః మేషవృషభమిదునక కాటకానాంక్ర మేణపుష్క
రః - మేషస్యైకవింశో భాగః - వృషభస్యచతుర్దశో భాగః - మిదుచస్యచతు
ర్వింశో భాగః - కకటస్య సప్తమో భాగ ఇతివి వేకః - సింహాదేః - సింహక
న్యాతులావృత్తి కానాంచతుణాంక్ర మాత్పూర్వవద్బోధ్యం - మీనాంత
తః మీనావధిక స్యేత్యర్థః (*) సార్వవిభక్తికస్తనః - ధనురాదిత్యధనుర్నకర
కుంభమీనా నావపితథా పూర్వోక్త భాగ ఎవక్రమాత్పుష్కరసన్న్యితో
షడ్వగోతయది - పుష్కరకాలేశుభగ్రహసంబంధిషడ్వగోతభవతి - కదా
చిచ్ఛుభగ్రహసంబంధిపంచవగోతవాభవతి - చరాదిముచరస్థిరద్విస్వభా
వేషురాశిషు - ప్రాజ్ఞద్యత్పరమశ్చ - వర్గోత్తమాంశాః - చరేషుప్రథమాం
శః - స్థిరేషుపంచమాంశః - ద్విస్వభావేషునవమాంశః - వగోత్రమాంశ
ఇన్యర్థః నవాంశే షడ్వ వృషభకకటకాంతశకునవాంశ త్వేననిషిద్ధావ
పిడత్రమావగోత్రమాంశౌచేచ్ఛుభాశుభప్రదౌ - వృషభకటకయోశ్శు
భగ్రహాధిపతిత్వాదితిభావః - మీనాంశస్యశుభగ్రహాధిపతిత్వేపివర్గోత్త
మాంశోపినశుభదఃపుష్కమేషయోరతిగండాంత త్వేనవత్వమాణత్వాత్

అ || పుష్కరాంశవగోత్రమాంశలను జెప్పచున్నాడు || తా || మేషరా
శిలో - ౧౧వ-అంశమున్న వృషభములో - ౧౨వ-అంశమున్న మిథునములో
౨౩వ - అంశమున్న కటకములో - ౨౪ - అంశమున్న సింహములో - ౨౫వ-
అంశమున్న కన్యలో - ౧౨వ-అంశమున్న తులలో - ౨౭వ-అంశమున్న శ్రు
శ్చికములో - ౨౮వ-అంశమున్న ధనూ రాశికి - ౨౯వ-అంశమున్న మకరరా
శికి - ౧౦వ-అంశమున్న కుంభరాశికి - ౧౧వ-అంశమున్న మీనమునకు - ౨౪వ-
అంశమున్న - పుష్కరాంశములనబడును - మితియు పుష్కరకాలమందు
యీ యెప్పటికిన షడ్వగముశుభగ్రహసంబంధియైన శుభప్రకవానియును
శుభగ్రహసంబంధియైన పంచవర్తమైన నశుభప్రదమనియు వగోత్రమాం
శలన గాచరలగ్నములయందు ప్రథమాంశలున్న - స్థిరలగ్నములందు - పతి
చమాంశములున్న - ద్విస్వభావలగ్నములయందు - నవమాంశములున్న -
మిదిగోత్రమాంశలని తాత్పర్యము - నవాంశములందు - వృషభ - కకట

కాంశములుకున వాంశములొటవలననిష్ఠములై నప్పటికిన్ని - రాసులకు
శుభగ్రహాధిపతిత్వముండుట వలన శుభప్రదమనియు - మీసాంశమునకు
శుభగ్రహాధిపతిత్వముండివగోత్రమాంశ మయినప్పటికిని అతిగండాంత
మాట చేతనిష్ఠింపబడియుండుటవలన అశుభప్రదమనియు తాత్పర్యము.

౭౨ || అ || వృషభకకటకాంశయోర్వత్తోత్తమాంశ త్వేనశుభ ప్రద
త్వంనిరూప్య ఇదానీనువశిష్టాంశమనునాంపుష్కరాంశ త్వేనశుభద
త్వంనిరూపయన్న న్యేమాంకున వాంశత్వందర్శయతి || మూ || కన్యా యుగ్మతు
లాంశకాఽపిధనుః ప్రాగదాభాగశ్శుభాపతేభాగ్య సుతాక్షదానచర
మావగోత్రమాంశంపిసా | నైవాహ్యప్తమరాశిభాగజ్జభయోర్నద్వాద
శాంతస్తథాతేభ్యోన్యేకునవాంశ కాఽపి శుభం ప్రామమృమాంశంపరే
వ్యా || కన్యేతి || కన్యా యుగ్మతులాంశ కాఽననుః ప్రాగర్థభాగోపి పూర్వా
ధాభాగశ్శుభతేషుభాఃచఽరంశాఃభాగ్యసుతాక్షదాసౌభాగ్యపుత్రసం
పత్కరాఃనచరమాఃపతేపవలంశాఃరాశ్యంతగజాశ్చేన్నయోగ్యావగో
త్తమాంశంవివాహగోత్రమాంశంసూరాశ్యంతగతోపశుభవన ఉభయో
దాంశప్రత్యేఽప్తమరాశిభాగోపి నశుభదః - తథాతయోద్వాదశాంశో
పినయోగ్యః - తేభ్యోన్యేకన్యా యుగ్మతులాధనుఃపూర్వాధాభ్యాఃఅన్యే
నవాంశాఃకునవాంశాః అశుభనవాంశాగ్రితయావతోవృషాంశంవృష
భాంశమపిశుభమితిచరేప్రామమృ.

అ || వగోత్రమాంశమొటవలనవృషభకకటకాంశలకుశుభప్ర
దత్వమునునిరూపణచేసమిగిలినకన్యా - మిథున - తులాధనుస్సులుపుష్క
రాంశలొటచేతవీటికిన్నిశుభప్రదత్వమునునిరూపణచేస్తూఇతరాంశలకు
కునవాంశత్వమును తెలియజేయుచున్నాడు || కన్యా-మిథునతులాంశలు
నుధనుఃపూర్వభాగమునుసౌభాగ్యపుత్రసంపత్కదములనియునుఈరా
సులచరమాంశలుశుభప్రదములుకావనియునువర్గోత్తమాంశ మురాశ్యం
తగతమయిననుశుభప్రదమనియు - దంపతులకుఅప్తమరాశిభాగమున్న -
ద్వాదశాంశమున్నుశుభప్రదములుకావనియునుకన్యామిథునతులాధనుః
పూర్వభాగములకంటెనితరములయినఅంశలుకునవాంశలనియు - కొందరి
యభిప్రాయమునవృషభాంశమశుభమనియును తాత్పర్యము

౭౩ || అ || శ్లోకద్వయేననవాంశప్రత్యేకఫలమాహ|| మూ || మేసాంశే
చవిభత్వాకావశుగణాకన్యావృషాంశేభవేద్యుగ్మంశేధనపుత్రోజమభ

టాస్యాత్కర్కటాం శేఖలా । సింహం శేపిశ్యసన్ద గాశసుగుణావిత్తాజిః
తాచ స్త్రియాస్సత్పుత్రాచతులాంశ కేచసుగుణానిస్సాంశ కేచాళినః॥
వ్యా ॥ మేషాంశ ఇతి ॥ మేషాం శేకృత పరిణయాక న్యా-విభగ్నా కావిధ వా
భవేత్ - వృషాం శేవృష భాం శేపరిణతాచేత్స శుగణావశు సంపన్నాస్యా
త్ యుక్తాం శేధనపుత్రిణీధనవతిపుత్రవతీచకకటాం శేకులటావ్యభిచా
రిణీ ॥ ౧ ॥ కులటాపాంసులాచ స్యాదిత్యమరః-ఖిలాదుష్టాచ స్యాత్ - సిం
హం శేపిశ్యసన్ద గావిధ వాభవేత్ - ఆధ స్త్రియాఃక న్యాయాః- అం శేసు
గుణాసాశీల్యాదిగుణవతీవిత్తాజిః తాచ - తులాం శేసత్పుత్రాసుగుణాచ
భవతి-అళినఃఅ శేవృశ్చికా శైనిస్సాన్వదిద్రాస్యాత్ .

అ॥ రెండుశ్లోకములచేతనవాంశలకుప్రత్యేకఫలములజేష్ఠమన్నాడు॥
తా ॥ మేషాంశమందువివాహమైనకన్యకవిధవయగుననియు - వృషభాం
శమందైనకన్యకపశుసమృద్ధిగలదగుననియు - మిథునాంశమందైన స్త్రీధ
నవతిన్నిపుత్రవతిన్నిఅగుననియు - కర్కటాంశమందైన స్త్రీవ్యభిచారిణి
యగుననియు - సింహంశమందువిధవయొక న్యాంశమందైన స్త్రీసుగుణవ
తిన్నిధనవతిన్ని అగుననియు - తులాంశమందుసుపుత్రులుగలదగుననియు-
వృశ్చికాంశమందుదరిద్రురాలగుననియును శాత్పర్శము,

౭౩ ॥ మూ ॥ చాపాంశాదిమభాగపవధనినీభాగేన్యసక్తాపరేదుశ్శీలా
చమృగాంశ కేగతధ వాకుంభాంశ కేరుగ్నిణీ । మిశాం శేపతిపుత్ర భాగ్యవి
యుతాలగ్నాన్నవాంశో బలీషడ్వర్గస్థనవాంశ కేచగదితయద్వత్త్రా
పిచ ॥ వ్యా ॥ చాపాం శేతి ॥ చాపాంశాదిమభాగేధనురంశాద్యభాగపవధ
నినీధనవతీఅపరే భాగేఉత్తరాభేఅన్యసక్తాపరాధీవాన్యభిచారిణీనియా
వత్ - కించదుశ్శీలాదురాచారవతీస్యాత్ - మృగాం శేమకరాం శేగతధ
వావిధవా - కుంభాం శేరుగ్నిణీరోగవతీ - మిశాం శేపతిపుత్ర భాగ్యవియు
తావిధవాసంతానహీనాదరిద్రాచస్యాత్ లగ్నాన్నవాంశోలగ్నాపేక్ష
యానవాంశపవబలీశ్రేష్ఠఃషడ్వర్గస్థనవాంశ కేయత్పిలంగదితంఉక్తంఅ
ప్రాపిశుభషడ్వర్గస్థనవాంశ కేపితద్వత్ తాదృక్పలమేవ అనేనశుభన
వాంశమాత్రస్యయోగ్యత్వంగమ్యతేలగ్నాన్నవాంశోబలీత్యుక్తత్వాత్ ॥

తా ॥ ధనురంశపూర్వభాగమందైన స్త్రీధనవంతురాలగున
నియునుఅపరాంశమందైన స్త్రీవ్యభిచారిన్నిదురాచారవతిన్నియగునని

యో - మకరాంశమందైన స్త్రీ విధవయుగుననియు - కుంభాంశమందురోగ
వతియుగుననియుమీనాంశమందైన స్త్రీ విధవయున్న - అపుత్రవతిన్ని -
దరిద్రురాలున్నగుననియులగ్నమునకంటెన వాంశముబలవత్తరమనిజెప్పబ
వలసినశుభన వాంశముయోగ్యమనితాత్పర్యము.

22 || అ || కుజాష్టమభృగుషట్కదోషమాహా|| మూ|| లగ్నాదష్టమగః
కుజోనిధనకృత్థమాష్టమాఖ్యోప్యయంయద్యేవంభృగుషట్కదోషఇతితల్ల
గ్నాద్యభృగుష్టమగః | యుద్ధేశత్రుజితారిపోగృహగతానీచస్థితౌచాస్తగౌ
తౌద్వాదుబః-లినౌవదంతిచపరేదోషస్తుశాస్త్రీశ్యపహా || వ్యా || లగ్నా
దితి || కుజోంగారకఃలగ్నాదష్టమగతః అష్టమస్థానగతోయదినిధనకృత్
మృత్యుప్రదఃఅయమేవభామాష్టమాఖ్యఃకుజాష్టమదోషఇతిచ్యవ్యతే ఏవ
మేవతల్లగ్నాత్ ప్రకృతశుభలగ్నాత్ భృగుశ్శుక్రఃషష్ఠగోయదిభృగుష
ట్కదోషఇత్యుచ్యతేఫలంతుపూర్వోక్తమేవ - తౌద్వాదుకుజశుక్రాయుద్ధే
గ్రహాయుద్ధేశత్రుజితాశత్రుతిరస్కృతౌపా-రిపోగృహగతాశత్రుతౌ
త్రగతౌవానీచస్థితౌనీచతౌ త్రగతౌవా అస్తగౌనూర్య సహితకిరణౌవా
యిదిమర్బలిచాబలహీనాభవతఃదోషస్తుభృగుషట్కాదిదోషస్తునాస్తితపరే
వదంతిఅపహాఇత్యాశ్చర్యే.

అ || కుజాష్టమభృగుషట్కదోషములజెప్పుచున్నాడు || తా|| అంగార
కుడువివాహాలగ్నమునకు - రాటనుండినమృత్యుప్రదఁడనియు-యిదేకుజాష్ట
మదోషం బనియు - లగ్నమునకు - ఓట-శుక్రమండినభృగుషట్కదోషమా
నియు - దీనికిన్ని పైనజెప్పినఫలమనియు - కుజశుక్రలుగ్రహయుద్ధమందు
శత్రువుచేతజయింపబడితిరస్కరింపబడినను - శత్రుతౌత్రములనుపొందిన
నునీచతౌత్రములనుపొందినను అస్తమానమునుపొందియుండిననుబలరహి
తులవుటవలనదోషములేదనికొందరియభిప్రాయమువున్నప్పటికిన్నిఅయ
భిప్రాయముగ్రంథకర్తకునత్యాశ్చర్యమనితాత్పర్యము.

2౩ || అ || కర్తరిదోషమాహా|| మూ|| లగ్నాద్వానశగోభవేదృజుగతి
ర్వక్రీద్వితీయస్థితఃపాపాద్వాయదిమధ్యలగ్నముభయోన్ముత్యప్రదాక
ర్తరి | చంద్రో వాయుడిమధ్యగస్తదుభయోగ్యేజగుఃకర్తరితౌద్వాహన
చకర్తరిహృద్రాజగతి తద్వ్యత్యయావక్రీణౌ || వ్యా|| లగ్నాదితి || ద్వాద్విత్వ
సంఖ్యావచ్చిన్నౌపాపాపాపగ్రహభిష్టణితదుభయోఃపాపగ్రహయోః

ఏకః లగ్నాత్ ద్వాదశకస్స ఋజుగతిః తస్యోపక్రీన్వాద్వితీయస్థితః లగ్నాద్వితీయస్థానగతోభవేద్యది డభయోః ద్వాదశద్వి తీయ యోః మధ్యలగ్నం యత్ తస్య తదాలగ్నస్య క తః రీక తః రీ నామ దోషః సాక తః రీ మృత్యుప్రదా - చంద్రః తమభయోః పావగ్రహయోః మధ్య గౌవాయదిక తః రీత్య న్యేజగు డేచుః తచ్చింత్యం - చింతా బీజం యచంద్రః సపాదదిగద్వయ మేకస్త్విక రాశౌ నిష్ఠా తావచ్చుభకర్తృప్రసంగే నిషేధస్యాదితి - తౌన్వాపాపగ్రహౌ ఋజుగతి వాద్వాపపవక్రీణౌ వా - వ్యత్యయా ద్వాదశగోపక్రీద్వితీయగోఋజుగతిర్వాయదిత దాక తః రీ దోషో నాస్తి,

అ॥ క తః రీ అ నేదోషమును చెప్పచున్నాడు॥ తా॥ రెండు పాపగ్రహములలో నొక పాప గ్రహము లగ్నమునకు - ౧౨౭ వ క్రించక యుండి ను రియొక పాపగ్రహము లగ్నమునకు - ౨౭ వ క్రించి యున్న ట్టా యె నా యీ రెంటి మధ్యమున వున్న లగ్నమునకు క తః రీ య నేదోషము వచ్చును ఈ దోషము మృత్యుప్రపగ నియును - యీ దోషము రెండు పాప గ్రహముల నడుమ చంద్రుడున్న ట్టై తేలిదిక తః రీ దోషముని కొందరు చెప్పచున్నా గు యీ చెప్పబడిన పాప గ్రహములు రెండున్న వక్రించి యున్న నువక్రవజ్జి శాలై యున్న ను లగ్న ద్వాదశ మందు వక్రించి యుండి లగ్న ద్వితీయ మందు వక్రరహితులై యున్న ను యీ చెప్పబడిన క తః రీ అను దోషము లేదని తాత్పర్యము

౨౯॥ అ॥ అష్టమలగ్న దోషమాహ॥ మూ॥ త్యాజ్యం చాష్టమలగ్న మేవ జననాల్లగ్నాచ్చరాశేస్తయోదాంపత్యో రిపిమృత్యుకృతైరధిపాలగ్నస్థితోవాతయోః । చంద్రోప్యష్టమరాశిగస్తమభయోనిత్యం దరి ద్రప్రదస్త్యాజ్యం ద్వాదశలగ్నమప్యశుభకృతజ్వల్లగ్నంగృహమ్ ॥ వ్యా॥ త్యాజ్యమితి ॥ జననాల్లగ్నాత్ జ్వల్లగ్నాత్ రాశేః జ్వల్లకాలచంద్రరాశేశ్చ అష్టమలగ్నం యత్తత్ తయోదాంపత్యోన్ముత్త్యకృత్ అత్యోష్టమలగ్నం - త్యాజ్యమేవ దుపత్యోరితి ప్రకరణబలాదుపన్యస్తం సర్వే హమప్యష్టమలగ్నం త్యాజ్యమిత్యవధేయం త్యాజ్యమిత్యేవ కారేణ గుణయుక్తమపి త్యాజ్యమితి గమ్యతే ॥ క్లో ॥ అష్టమంశునక ర్తవ్యం యది సర్వగుణాన్వితమితి దైవజ్ఞవిలాసాదిగ్రంథేషు జాగరూక త్వాత్ - తదధిపః అష్టమలగ్నాధిపః - లగ్నగతోవా యది - తయోదాంపత్యోన్ముత్త్యకృత్ వతి-కించ చంద్రోష్టమరాశిగః జన్మరాశేరష్టమరాశిగతో యది తమభయోనిత్యం దరి ద్రప్రదః ద్వాదశలగ్నమపి - జ్వల్లగ్నజన్మరాశ్యోః ద్వాదశలగ్నమపి త్యాజ్యం తిజ్వల్లగ్నంత

యోనాంపత్యోజఃస్వకాలగ్నమప్యశుభకృత్ - కించగృహంశయోజః
 స్వరాశిరప్యశుభకృత్ - అత్రాయంచితేషఃయస్మిగృహేయస్వజన్తత
 త్తస్వజన్తగృహంతద్వివాహాదివేదికానాంనయోగ్యమితి.

అ॥ అష్టగులగ్నాదోషముచు చెప్పుచున్నాడు॥ తా॥ జన్మలగ్నమునకును
జననకాలచంద్రరాశికిని రావలగ్నమువృత్తిప్రదమకాటవలన ఆలగ్నమును
ఐయుక్తమైనదై నానిషేధించవలయుననియును అష్టగులగ్నాధిపతివివా
హోదిలగ్నములనపొందినట్టాయెనాదంపతులకువృత్తిప్రదమనియునుచం
ద్రుడుజన్మరాశికి రావ రాశినిబొందియున్నదంపతులకునిత్యదారిద్ర్యప్ర
దుడనియును జన్మద్వాదశలగ్నమున్నస్వజన్మలగ్నమున్న అశుభకరమివి
యునుమరియుజన్మగృహమనగాయేముంట్లొప్పునవానికాయిల్లుజన్మగృ
హమనియునుఆజన్మగృహమివివాహోదులకుయోగ్యముగాదనుట,

౧౦॥ అ॥ షష్ఠాష్టరిష్టచం ద్రసగ్రహదోషావాహ॥ యూ॥ లగ్నద్వాదశకేదవారి పుగలేచం ద్రేష్టమస్థితదారిష్ఠాష్టరిగచం ద్రనామకమహదోషస్తయోర్న షష్ట్యకృత్ - దోషస్సగ్రహనామకోనిధనకృత్తుం దే, గ్రహేణాన్వితేదోషోనేతిపరేజనుశ్చనధరేహస్యగ్రహేణాన్వితే॥ వ్యా॥ లగ్నానితి ॥ చ॥ శ్రే॥ లగ్నాత్ద్వాదశకేద్వాదశరాశౌస్థితేనతి - అశవారి పుగలేలగ్నాత్షష్ఠస్థానగలేవా - అష్టమస్థేవాయదితదా - రిష్ఠాష్టరిగచంద్రనామకమహదోషోభవతి - సదోషస్తయోదఃపహ్లోఃస్మత్కుత్తృత్ - చంద్రేగ్రహేణాన్వితేశుభగ్రహేణపాపగ్రహేణ వాయుకేసఃతదాసగ్రహనామకాదోషః - దంపత్యోనిధనకృత్ - శశధరేచంద్రేహస్యగ్రహేణాన్వితేనతిదోషోనాస్తితిపరేజనుః॥

అ॥ షష్ఠాష్టరిష్టచంద్రశ్రహదోషములను జెప్పచున్నాడు॥ తా॥ చం
క్రుడువివాహాదిలగ్నమునకుఁ - టు- టు- టునుండినపుడు రిషాష్టమార్గ
చంద్రనామకదోషమనియును ఆదోషముదంపకులకు మృత్యుప్రదహనియు
చంద్రుడు శుభగ్రహములతో గాని పాపగ్రహములతో గాని కూడియుండ
డమేనగ్రహనామకదోషమనియును ఆదోషముదంపతులకు నిధనప్రదమ
నియును - మరియు - చంద్రుడు శుభగ్రహముతో కూడియున్నప్పుడు యీ
దోషము లేదనికొందరియభిప్రాయమనియును తాల్పర్యము,

౧౦॥ అ॥ సూర్యాదియుక్తచంద్రసగ్రహస్యప్రశ్నేకఫలాన్వయాహ॥
 మూ॥ దారిద్ర్యంమరణంత్యవత్యరహితంఘోర్భాగ్యవేషంస్త్రియాసాన్

వశ్యమయతి భావమేవ కలహం దుఃఖం చ కుర్యాత్ ప్రమాత్ ఉద్వాహాది
 ముచాగ్రపకభవనే సూర్యాదిభేదై ర్యుతో నక్షత్రాంతరగమ్య భోయదిశశీ
 త్యస్త్యేజః సేతరే || వ్యా|| దారిద్ర్యమితి || చంద్రః ఉద్వాహాది మువివా
 హాది మసూర్యాదిభేదైః సూర్యాదిగ్రహైః యతః సహితస్స - ఏకభవ
 నే ఏక రాశౌ తిశ్చేత్ - క్రమాదిదంఘం పుర్యాత్ - యథా - చంద్రస్స
 ర్యయ్యుక్త శ్చేత్ - స్త్రియాః కన్యా యాః - దారిద్ర్యం కుర్యాత్ - అంగార
 కయ్యుక్త శ్చేత్ నరణం - బుధయ్యుక్త శ్చేదపత్యరహితం సంతానాభావం - గు
 రుయ్యుక్త శ్చేద్దౌర్భాగ్యం - భృగుయ్యుక్త శ్చేత్సావత్సవ్యం సపత్నీశ్వం - శని
 య్యుక్త శ్చేద్ద్యుతి భావం రాహుయ్యుక్త శ్చేత్కలహం కేతుయ్యుక్త శ్చేదుఃఖం
 కుర్యాత్ - శశిచంద్రః ఏక రాశిగతోపి - నక్షత్రాంతరగోభిన్న నక్షత్రగో
 యది - శుభశుభప్రదత్తి త్యస్త్యే - జగతి - అపరే - నేతి భిన్న నక్షత్రగతోపి న
 శుభదత్తి త్యుచుః,

అ || సూర్యాదియ్యుక్త చంద్ర సగ్రహమునకు ప్రత్యేక ఫలముల జెప్పఁచు
 న్నామ || తా || చంద్రుడు వివాహాదివిషయమై యేక రాశియందు సూర్యుని
 తో గూడియుండి నవివాహమైన స్త్రీకి దారిద్ర్యప్రచుడనియును - అంగార
 కునితో గూడియున్నట్లాయెనామరణమును పొందించుననియు - బుధునితో
 గూడినను స్త్రీనిపుత్రహీనురాలుగా జేయుననియు - బృహస్పతితో గూడి
 ననుదౌర్భాగ్యప్రచుడనియు - శుక్రునితో గూడినను స్త్రీకి సపత్నీ ప్రచుడ
 నియు - శనైశ్చరనితో గూడినవిశ్వర్యాభావప్రచుడనియు - రాహువుతో
 గూడిన కలహప్రచుడనియు - కేతువుతో గూడిన దుఃఖప్రచుడనియును - మరి
 యవివాహాదివిషయమై చంద్రుడు ఒక రాశియందు - సూర్యాదిగ్రహము
 లతో గూడినప్పటికిని నక్షత్రభేదమును పొందియున్నట్లాయెనా శుభకరుడని
 కొందరియభిప్రాయమనియు - నక్షత్రాంతరగతుడైనప్పటికిన్ని ఆ శుభక
 రుడని మరి కొందరియిష్టమనియు తాత్పర్యము.

౮౨ || అ || అథ శ్లోకద్వయేన వారజనితదుర్ముహూతా దోషమాహ ||
 మూ || రుద్రాభ్యోరగమిత్రపిత్ర్యవసమౌ వారాభ్యవిశ్వేదిభిప్రస్తాం
 క్రేంద్రముతాశ్చైత్యవరుణాభ్యర్చనాభ్యోభగః | ఏతేషం చ దశక్ర
 మాహుదివసేజ్ఞే గాము సూర్యాభగ శ్చేంద్రాగ్ని అహిదైత్యకౌరవిత

రస్యశ్యాన్తుశేహస్సుభాః॥ వ్యా॥ రుద్రేతి॥ రుద్రాఖ్యపకః-ఉరగా
ఖ్యోద్వితీయః - మిత్రాఖ్యస్తృతీయః - పితృభిశ్చతుః - వ
స్వాఖ్యఃపంచమః - వారాఖ్యష్టమఃవిశ్వేదేవాఖ్యస్సప్తమఃవిధ్యాఖ్యో
ష్టమః - బ్రహ్మఖ్యోనవమః-ఇంద్రాఖ్యోదశమః - ఇంద్రహుతాశనాఖ్యో
ద్విదై నత్యవకాదశః - దైత్యాఖ్యోద్వాదశః - వరుణాఖ్యస్త్రయోదశః
అర్యమాఖ్యశ్చతుర్దశః - భగభిపంచదశః-పితేపంచదశముహూర్తాః-క్ర
మాద్వివసేప్రతిదివసే - జ్ఞేయాఃక్షాతవ్యాః - తేషాంప్రయోజనమాహ- భ
గఃపంచదశఃఇంద్రాగ్నిపకాదశః - అహిః ఉరగాఖ్యోద్వితీయః - దైత్యో
ద్వాదశః-రౌద్రఃసప్తమః-పితృఖ్యశ్చతుర్దశ-పితేషాంహూర్తాః-ఉ
గ్రదైవత్యాః-శ్యాశ్యా-శుభకర్తృస్వతిశేషః - శేషానవమహూర్తాఃశుభాః

అ॥ రెండవశ్లోకములచేత వానిజనితదుష్టహూతాదోషమునుచేర్చుచు
నాడు॥ తా॥ మొదటిగుర్రముహూతమున రెండవదిఉరగముహూ
తమునియు - మూడవదిమిత్రమునియు-నాలవదిపితృమునియు - విదవది
వసువనియు - ఆరవదివారమునియు-ఏడవదివిశ్వేదేవమునియు - యెనిమిదవ
దిపిథియనియు - తొమ్మిదవదిబ్రహ్మయనియు - పదవదిఇంద్రముహూర్తము
నియు - పదనొండవదిఇంద్రహుతాశనమునియు-పనెండవదిదైత్యముని
యు - పదమూడవదివరుణమునియు - పనునాలవదిఅర్యమునియు-పన్నె
దవదిభగముహూతమునియు - ఈచెప్పినపంచదశముహూతములు
ప్రతిదివససాండు ఈక్రమమునదెలియవలయుననియు - అందు - భగ-ఇం
ద్రహుతాశన - ఉరగ - దైత్య-రౌద్ర - పితృముహూతములుఽన్న - ఉ
గ్రదైవములపుటవలనశుభకర్తృములవిషయమైనిషిద్ధములనియుమిగిలిన
తొమ్మిదిముహూతములున్నశుభప్రదములనితాత్పర్యము,*****

౮౩॥ గాత్రపంచదశేశ్వరాజచరణాహిర్బుధ్విభూషాభిధానా
నశ్యాగశకవహ్నిధాతృశశినశ్చాదిత్యజీవాద్యుతాః॥ అకత్యష్టృసమీ
రణాస్సుభవిధౌవత్వారవివాశుభారౌద్రాజాంఘ్రియమాగ్నయోయదు
డుపోయన్తిక్షణేయత్ఫలమ్॥ వ్యా॥ రాత్రావితి॥ ఈశ్వరః-అజచరణఃఅ
హిర్బుగ్నః-పూషానానశ్యః-అంతకః-వహ్నిః-ధాతా-శశీ-అదిత్యః-జీవః
అద్యుతః - అకః - త్వష్టా-సమీరణః - ఇత్యేతత్సంజ్ఞాఃపంచదశముహూ
ర్తాః - రాత్రాజ్ఞేయాః - పంచదశముహూర్తానాంమధ్యేరౌద్రాజాం

స్మియమాగ్నయథ తేచ త్వార ఏవముసూత్రాః - శుభఃకౌశుభకన్య
 జి - అశుభాః - శేషాస్తుశుభా ఏవ - యదుడుసోయస్త్వికతుణేయత్ఫలం
 యావ్య శఫలందాతి - తద్వత్తన్న హూర్తాధిపాః స్వా నురూ పంఫ
 లందదతి - యథారుగ్రాఖ్యస్య రుద్రోధి పఃరౌద్ర ఫలంద దాతి - ఏవమన్య
 త్రాప్యూహ్యం - యద్వాయస్త్వికతుణేయత్ఫలం తద్వై వత్సము
 హూర్తేపితృతార్యమిత్యర్థః - యథా-అనూ రాధాయాంవివాహాఉత్తః - త
 స్యాఃమిత్ర దేవతాక త్వాత్ మిత్రముహూర్తేవివాహాః కార్యజ్ఞాతి - ఏవమ
 న్య త్రాప్యూహ్యం - తథాచరీతమాలాయాం॥ శ్లో॥ యస్త్వికధిష్ఠ్యేయ
 చ్చుకర్తోవదిష్టంతద్వై వ త్యేతన్నహూ లేపికార్యమితి - తస్మాదుగ్రదైవ
 త్యాస్త్యాజ్యైత్యర్థః.*****

తా॥ ప్రతిరాత్రియందున్న పంచదశముహూతములలో మొదట
 ఈశ్వరముహూతమునియు - రెండవదిఅజచరణచనియు - మూడవదిఅ
 హిబుధ్విమనియు - నాలవదిపూవఅనియు - ఐదవదినాసత్య మనియు -
 ఆరవదిఆంతక మనియు - ఏడవదివహ్ని యనియు - యెని మిదవ దిధాత
 అనియు - అొమ్మిదవదిశశియనియు - పదవదిఆదిత్యమనియు - పదనకొండవ
 దిజీవ మనియు - పంద్రెండవదిఅచ్యుతమనియు - పదమూడవదిఅకముని
 యు - పదునాలవదిత్వష్టయనియు - పదునైదవదిసమీరణముసూతముని
 యు - యీపంచదశముహూతములలోరుద్ర - అజాంఘ్ర - యమ - అగ్ని -
 యీరముహూతములున్న శుభకర్తృలవిషయమైఉగ్రములౌటవలననిషే
 ధించవలయుననియు - యేనక్షత్రాధిపతియేయే తుణమందుయెంతమాత్ర
 ముఫలమునుయిచ్చుచున్నాడోఆప్రకారము ఈముహూతాధిపతులున్న
 తమతమస్వరూపమునకుతగినఫలమునుయిచ్చుచున్నారనియు - యేనక్ష
 త్రముందుయేకర్తృజేయడము శ్రేష్ఠమనిచెప్పియున్నదో ఆనక్షత్రాధిదేవ
 తముహూతముందున్న శుభకర్తృజేయడముముఖ్యమనితాత్పర్యము.***

౨౪॥ మూ॥ ఆదిత్యేర్యమనామకశ్యశిది నేబ్రహ్మసురాభ్యాకుజేపి
 త్రాఖ్యానలసంజ్ఞితౌబుధదినేస్యాచ్ఛేన్న హూర్తోభిజిత్ । దైత్యాహగు
 రుపానరేభృగుదినే బ్రాహ్మ్యఖ్యపేత్ర్యశనారౌద్రాహీత్యఖిలేశుభే
 నిధనదాస్తేమన్మహూర్తాఃప్రమాత్ ॥ వ్యా॥ ఆదిత్యైత్యితి । ఆదిత్యేఆదిత్య
 వాసరే - అర్యమనామకశ్యశుద్ధశోముహూతః - శశిదినేసోమవాసరేబ్ర

హ్నేనవముః - ఆసునోద్వానశోముహూతఃకుజవాసరేపి త్రాఖ్యశ్చతు
 థఃఃఅనలనంజికఃరాత్రౌనస్తమశ్చక్వా - బుదదినేఅభిజిత్ అష్టమోము
 హూతఃః - గురువాసరేదైత్యహౌదైశ్యోద్వానశఃఅహఃవారాఖ్యష్ట
 ష్టశ్చభృగుదినే బ్రాహ్మ్యఖ్యపిత్ర్యానవమచతుర్థౌ - శనాశనివాసరేరా
 త్రాహీప్రథమద్వితీయాముహూర్తౌ - పతేద్వాదశముహూర్తాః క్రమా
 న్నిధనగాఃఅతఃఅఖిలేశుభేలఖిలశుభకర్మసుత్యాజ్యాభ్యర్థ్యః.....

తా || ఆరి వారమందుఅర్థమునునెడినాశుముగలపదునాలవముహూ
 తఃమునున్నసోమవారమందుబ్రహ్మమునుగొమ్మిదవముహూతఃమును
 న్ను ఆసురమ నెడివనైండవముహూర్తమునున్నకుజవారమునందువగ
 లుపిత్ర్యను నేనాలవముహూర్తమునున్నగాత్రిపడవదగు అనలముహూ
 ర్తమునున్నబుధవారమందుఅభిజిత్తుల నెయెనిమిదవముహూర్తమునున్న
 గురు వార మందుపనైండవదగుదైత్యమునున్నవారమునే పేరుగల ఆర
 వముహూర్తమునున్నశుక్రవారమందుబ్రహ్మము నెయొమ్మిదవముహూర్త
 మును పిత్ర్యను నేనాలవముహూర్తమునున్న శని వారమందురుద్ర - ఆహి
 అనైప్రథమద్వితీయముహూర్తములున్న ఈశెప్పిన - ౧౨ముహూర్తము
 లున్న ఉక్రములొలవలనశుభకర్మలయందునిషేధించవలయుననట.....

౨౫ || ఆ || కాలఃహూరామాహ||మూ||యద్వారేచయదిష్టకాలఘటి
 కాద్విఘ్నశ్శరాస్తాగతాఃపూర్వాంశాలభవతఃమానసమయస్సాస్త్విశ్లా
 లఃహూరాక్రమాత్ | వారేశాదిరవిర్భృత్సర్వభవిధామందోగురుత్కం
 గళశ్చేద్వాపక్రహకాలపానిధనదాస్త్యాజ్యావిహాదిషు || వ్యా || యత్తితి ||
 యద్వారేచయస్సినాస్సరేయసిష్టకాలఘటికాఃతాఃద్విఘ్నఃద్వాభ్యాం
 గుణితాః - తాపవశరాస్తాఃపంచభిర్విభక్తాస్సశ్యః ఆగతాఃలభ్యాః శరాస్తే
 భ్యఆగతాభ్యర్థ్యః - ఘాతాంశాఃగతఃహూరాః - అభవతఃమానసమ
 యఃయచ్చిష్టంతద్వతఃమానఃహూరాక్రమాత్ కాలఃహూరాస్యాత్
 వారేశాదియస్యవారస్యయోధిశఃశదాది-రవిర్భృత్సర్వభుభోవిధుర్తందో
 గురుః మంగళోంగారకశ్చ పతే ఉదయాదారభ్యక్రమేణ పునః పునః
 హూరాధిపాభవంతి - కేచిత్తులగ్ధగాత్రమారభ్య హూరాగణనాక
 ర్తవ్యేత్యాహుః - అత్రాయంవిశేషఃసాదః ముచికాద్వయాత్త్రికాయాః
 హూరాయాఃపంచార్ధనాడికాభవంతి - తాసామర్ధనాడికానాంక్రమే
 ణరవిశశికుజబుధగురవోధిపాఃతతఃశుక్రఃహూరాతాతస్యాఃపంచారవా

డి కానాంక్ర జేణబుధగురుశుక్రశనిసూర్యాదిపాభవంతి - ఏవం సర్వా
సాంయోజనియ్యః అతః శూలారాధిపతేష్వప్తగ్రహః తదంత ర్కాలా
రాధిపాభవతి సః శూలారాః పాపగ్రహ కాలజాతా శ్చైన్ని ధనదాః అ
తోవి నాహాదిషు శ్యాజ్యాః ధూరేఖాధ్వయోజనేషు తచ్చతుర్థాగంత్య
త్వాభూరేఖాయాః స్రాగ్లేస్తేష్టేషుపునః పంచదశఘటికాశ్శో ధ్యాః రే
ఖాయాః ప్రత్యస్తేశస్తేషేషుపునః పంచదశఘటికాయోజ్యాయది తేషుపం
చదశఘటికానశో ధ్యాః పంచదశఘటికాస్సేవతాశ్శో ధ్యాః తాసుది
నార్ధేశోధిశానుసతీషుయావానవశిష్టోభవతిసూర్యోగయోవరితావన్మృతి
కామారభ్య వారప్రవృత్తిర్యదిది నాశ్చేనశో ధ్యాః - తదాది
నాథాద్యావదతిరిచ్చ తేత హరభ్య సూర్యోదయాత్పూర్వం వా
రప్రవృత్తిః ఉక్తంచరత్సమాలాయాం || శ్లో || వారప్రవృత్తిం ముసయోవ
దంతిసూర్యోదయాద్రావణరాజధాన్యామ్ || ఉద్భవంతథాధోవ్య చర
త్రతస్త్వచ్చరాధాదేశాంతరనాడికాభిః,*****

అ || కాలశూలార్కమును చేప్పచున్నాడు || తా || ఏవారమందైన
నుశూలారనిర్ణయించేవరకు ఉదయముమొనరులయిన సూరియలను రే
ట్టింపు జేసి - జటభాగించ గామిగిలినదిత క్కాలశూలారినియు- యేవారమం
దుశూలారచూస్తేఆవారాధిపతిమొదటి శూలారాధిపతియనియు- మొద
టి శూలారాధిపతికిపగ్రహమువెంబడి శూలారాధిపతిఅనియు- దిసంగకి
గతిశూలారలకుఅధిపతులనియు- యిందుకుఉదాహరణము-అది వారమం
దుశూలారచూచినపక్షముందుసూర్యుడు మొదటిశూలారనియు-భృగు-బు
ధ- చంద్ర-శని-గురు-అంగారకులీక్రమునుననుదయం మొదలుపలుమూరు
శూలారాధిపతులనిదెలియవలెను-కొంచరుగ్రంథకర్తలుఅర్ధరాత్రిమొద
లు శూలారచూడవలెననిచెప్పరనియు- ఈచెప్పిన శూలార ౭౪- ఘడియల
నియు- ౨౪ కి-౫-అర్ధఘడియలునుయాఅర్ధఘడియలకుసూర్య శూలారలోర
-౩-శశి-౫-జ-బుధ-గురువు - లధిపతులనియు - శుక్రశూలారలోశుక్ర- శ
ని-గవి-చంద్ర-అంగారకులధిపతులనియు-ఈక్రమునలన్నిశూలారలను
చూడవలెననియు- ఈశూలారలుపాపగ్రహకాలజనితములాయనావివా
హానిశుభకర్తలయందునిషేధించవలయుననియు - వారములకు అనేకవిధ
ములైననిర్ణయములుజెప్పినప్పటికినియీగ్రంథకర్తానుతముకొందరి

గ్రంథకర్తలనున్నునుప్రముఖునయం మొదలుపుడయవర్యంతం వారముని
తాత్పర్యము,*****

౮౨ || అ || స్లోకద్వయేనభాజ్ఞారచక్రలక్షణంనిరూపయతాత్మదోషమా
హ|| మూ|| భాజ్ఞారాకృతిమూర్ధ్వంగమృజులిఖేదేకాంచరేఖాంతతస్తి
ర్యక్పాదశతాస్త్రయోదశతభాజ్ఞారచక్రంస్వీకరమ్ | విష్కంభా
దిమనసభాదిశిరసస్థాస్యైకరేఖాంగతాస్యాతాంశీతగుభాస్కరాయది
తయోన్మృష్టిస్థిభోమృత్యుకృత్ || వ్యా|| భాజ్ఞారేతిప్రకాంరేఖామూర్ధ్వ
గాం - భాజ్ఞారాకృతింభాజ్ఞారపత్రసన్మృశాయుజుజుతవక్రంయథాతథా
లిఖేత్ - తతఃతదంతంగస్యాంతిర్యక్పాదశతాస్త్రయోదశరేఖాంత
థాలిఖితాశ్చైత్ - ఇదంసప్తవింశతిరేఖాశ్చక్రంభాజ్ఞారచక్రంభవతిశిరిసచ
క్రమూర్ధ్వవిష్కంభాదిమయోగేషుదస్త్రబాదిఅస్మిన్వాదినక్షత్రంబభి
జిద్వజ్జంధాప్యవిలిఖ్యగణనాయాక్రియనూణాయాంసత్యాంశీతగుభా
స్కరౌశీతాఃగావఃకిరణాఃయస్యసఃచంద్రః - భాస్కరస్సూర్యశ్చ -
తావేకరేఖాంగతౌతస్యాంయది - తదాగయోశ్చంద్రసూర్యయోర్విధఃఅ
న్యోన్యందృష్టిర్గునతిసామృత్యుకృత్ - ఆతశ్శృభకర్తృసుత్యాజ్యేత్యర్థః - ఆ
స్థాయంపితృసంకేపలమేకరేఖాగతయోరవదృష్టిపాతః కీంతుదతుర్థ
పాదాద్యపాదగతయోద్విత్తీయతృతీయపాదగతయోశ్చఅన్యోన్యగృహీ
తాతఃనచతుర్దశ్చిత్తీయపాదగతయోర్వాచతుర్థతృతీయపాదగతయోర్వా
ప్రథమద్విత్తీయపాదగతయోర్వాప్రథమతృతీయపాదగతయోర్వా - త
ద్చక్రంనైవజ్ఞవిలాసే | స్లో || చతుర్థగస్త్యైవపాదమాద్యగస్తచతుర్థగమ్ |
ద్వితీయగస్తృతీయసంత్వయస్థోద్విత్తీయగమ్ | సమాంశ్చిరేఖంసర్వత్రక్షే
యంధిస్త్వయమండలమితి,*****

అ || రేఖాశ్చక్లోకములచేభాజ్ఞారచక్రలక్షణమును దెలియుజేయుచున్న
వాడైఅదోషమునుచెప్పుచున్నాడు || తా || భాజ్ఞారపత్రమువలెడ్డగ
రేఖవకటివ్రాశిఆరేఖమీదగతి - అడ్డగీతలుగీదినట్లైతెనప్తవింశతిరేఖాత్మ
కమగుననిభాజ్ఞారచక్రమునియు - ఈచక్రశిరస్సుయందుఅస్పీసినక్షత్ర
మునున్నువిష్కంభనామయోగమునున్నులిఖించికక్రడిసుంచినవ్యముగలి
ఖింపుదూరాగాసూర్యచంద్రులువకరేఖయందున్నక్షత్రములయందుం
డివకరినివకరుచూచినట్లైతే అదిమృత్యుప్రముగనుక వివాహాదిశుభక

త్వలయందునిషేధించవలయుననితాత్పర్యము - ఇచ్చటసూక్ష్మచంద్రులకు
ఏకరేఖాగతనక్షత్రములయందున్నమాత్రముచేసినపరస్పరపీఠీకముగ
లుగను - మరియునున్ననువీరిలోనాలవపాదమున సైకగ్రహమునుమొదటి
పాదముననొకగ్రహమునుండగానున్ను - రెండవపాదమున సైకగ్రహ
మును - మూడవపాదమున సైకగ్రహమునుండగానున్ను పరస్పరపీఠీక
ముగలుగుననితెలియవలయు

౮౪॥ మూ॥ విష్కంభవ్యతీపాతశూలపరిఘగండాతిగండాశనివ్యా
ఘాతాపివైధృతినిధనదాయోగావివాహానిషు | దస్రాహీందుమఖా
స్తధానిషు తానూరాధపుష్యాదితిత్వప్రఖ్యాః క్రమశఃప్రదక్షిణాభాజ్ఞే
యాశ్చిరస్థాడుతః ॥ వ్యా ॥ విష్కంభేతి॥ విష్కంభః-వ్యతీపాతః-శూలః- ప
రిఘగండః-అతిగండః- అశనివక్రః- వ్యాపాతః-వైధృతిః-తేనవయోగాః
వివాహాదుశుభకర్మసునిధనదాదస్రాహీందుమఖాః అశ్విన్యాశ్రేషా
మృగశిషః-మఖాః-తథానిషుతానూరాధపుష్యాదితిత్వప్రఖ్యాః-మూ
లానూరాధాపుష్యపునర్వసూచిత్రాశ్చేతినవనక్షత్రాణిశిరస్థాడుతశ్చిరో
నక్షత్రాత్క్రమశఃప్రదక్షిణవిధౌప్రదక్షిణక్రమేణజ్ఞేయాః-యస్యయో
గస్యయస్మత్త్రముక్తంతద్విరసిపిలిఖ్యతదాదిగణయేదిత్యర్థః - తద్యథావి
ష్కంభస్యశ్చిరస్థిపాతస్యాశ్రేషాశూలస్యమృగశిషః-పరిఘాయాః
మఖాగుండస్యమూలా-అతిగండస్యానూరాధావజ్రస్యపుష్యః-వ్యాపాతస్య
పునర్వసూచైవ్యతేశ్చిత్రా

తా ॥ విష్కంభము-వ్యతీపాతము-శూల-పరిఘ-గండము-అతిగండము
వజ్రము - వ్యాపాతము-వైధృతి ఈయోగములు - వివాహానిషుభకర్మా
లకయోగ్యములనియు - అశ్విని-ఆశ్రేష-మృగశి-మఖ-మూల-అనూరాధ
పుష్య-పునర్వసు - చిత్త-ఈగనక్షత్రములలో నేయోగమునకుయేనక్షత్ర
మునుచెప్పియున్నదోఅది మొదలుచేసినప్రదక్షిణక్రమము గాలిఖింపవలయు
ననగావిష్కంభమునకు అశ్విని - వ్యతీపాతమునకు ఆశ్రేష-ఈక్రమము నలిఖిం
పవలయుననితాత్పర్యము.

౮౫॥ అ॥ గ్రహాలోత్పాతదోషమాహ॥ మూ॥ ఉత్పాతగ్రహజేభ్య
ఏవశుభరంసప్తాహమేవంశ్యజేద్భిష్యంతత్యత్తుత్రయేభిరుభేనేప్తంచ
మృత్యుప్రసవోగ్రస్తేస్తేపురతోర్ధమేషపరతోగ్రస్తేదమోహ్నింత్రయంసం

ధ్యానానుపిన్నస్తనప్రసాదానిశ్చైవవంశ్యజేత్ || వ్యా || ఉత్సాహేతి || ఉత్సాహాఃకంపభూమి కేత్వానయఃగ్రహణానిసూర్యాచంద్రమసోఽపర్వగ్రాసగ్రహణాన్తేభ్యః పరంపరతఃసప్తాహసేవంశ్యజేత్ - శుభకర్మణీతశేషః - యన్నక్షత్రేఉత్పాసగ్రహణాదయః సముగ్ధద్యంతేతత్తద్ధిష్ఠ్యంతన్నక్షత్రంబుత్తత్రయంపంచా సేషుః ఆఖిలేశుభేశ్చ త్యుక్తదంతతోనేప్తం - గ్రస్తాస్తమయా దేర్విశేషమాహ - గ్రస్తేస్తవః, గ్రస్తేస్తేస్తాస్తమయఃఖండగ్రహణవిషయేపురఃపూర్వంఅర్థమేవసప్తాహేషః. ౧ సాదాదిన్ద్రయమేవత్యాజ్యం - గ్రస్తోదయేగ్రస్తోదయఖండగ్రహణేశుపరతఃగ్రహణానుభవంఅపహ్నిత్రయందిన్ద్రయంత్యాజ్యంసంధ్యానామపిశ్చేషేసర్వగ్రాసగ్రస్తాస్తమయగ్రస్తోదయగ్రహణేపిసప్తసప్తదివసాత్త్యజేత్ సర్వగ్రాసగ్రస్తాస్తమయేపూర్వంసప్తాహంసర్వగ్రాసగ్రస్తోదయేఉద్భవంసప్తాహం అన్యత్ర ఖండగ్రహణేష్వనుపాతేయోజనీయంపవంమాసవిషయేపి - తదుక్తం || శ్లో || సర్వగ్రాసేషుషణ్ణాసంఅధాగ్రాసేతదధాకం - తదంశరేనుపాతేనత్యజేన్యం గ్రహణాహతమితి || ౧

అ || గ్రహణోత్పాతదోషమునుజెప్పుచున్నాడు || తా || ఉత్పాతములనగాభూకంపనము - భూమి కేతువుమొదలగుఉత్పాతములున్న - సూర్యచంద్రగ్రహణములున్నకలిగినట్లాయెనా - అనంతరమందు - ౭ వాసరములవర్యంతము - శుభకర్మలుచేయగూడదనియు - యేనక్షత్రముఒదియూచెప్పినభూకంపనాద్యుత్పాతములుగలుగుచున్నవో ఆనక్షత్రముఘృణ్యప్రదమాటవలనఆరు నెలలపర్యంతమువివాహం దిశుభకర్మ లవిషయమై అయోగ్యమనియు - అర్థగ్రహణమైగ్రస్తాస్తమయమయినపక్షముచకుమందు౩౪ దినముకూడదనియు - అర్థగ్రహణగ్రస్తోదయవిషయమైఅనంతరముమాడు దినసములుకూడదనియు - సాంతుకాలమునగ్రస్తాస్తమయమయినసర్వగ్రస్తగ్రహణమందుముందు - ౭ దినసములున్న గ్రస్తోదయసర్వగ్రస్తగ్రహణమందుఅనంతరమందు - ౭ దినసములునుకూడదనియు - వాటియు గ్రహణవిధనక్షత్రముపూర్ణగ్రహణమునందు - ౬ మాసములవరకునుఅర్థగ్రహణమునందు౩ మాసములవరకునుయూదీతిగాశుభకర్మలవిషయమైయోగ్యముగాదనియును తాత్పర్యము,*****

౨౯ || అ || క్రూరయత్తద్ధిష్ఠ్యదోషమాహ || మూ || తద్ధిష్ఠ్యంజ్వలితంతు

పాపసహితం మృత్యుప్రదం పృథ్వభంభస్తాభ్యంత్య భద్రామితంచ పురతో
 ధిష్ణ్యం వివాహాదిషుః॥ రాశిః క్రూరయుతస్తదాభ్యుపలదశ్చాన్యోచకాతా
 దృశ్యౌష్ణాగ్రాశుభసంయుతౌయదిశుభాస్యాతాంతురాశీతుకా॥ వ్యా
 తధిష్ణ్యమితి॥ పాపసహితం పాపగ్రహాయుక్తంతధిష్ణ్యంతన్నతుత్రంజ్వ
 లితంజ్వలితసంజ్ఞం పృథ్వభంపాపగ్రహముక్తనక్షత్రంశుభస్తాభ్యంభస్తసం
 జ్ఞకంతరఃపురతోధిష్ణ్యంపాపగ్రహస్యలగ్రగతంనక్షత్రంశుభామితం
 భూమితసంజ్ఞకం - ఏతన్నతుత్రయమృత్యుప్రదం అతోవివాహాదిషుః
 త్యాజ్యంక్రూరయుతఃపాపగ్రహోక్తరాశిశ్చసదాభ్యుపలదఃతదాభ్యః
 జ్వలితసంజ్ఞఃశతృలనః - సూర్యవస్త్ర్యుప్రసాద్యతాపాపగ్రహపృష్ఠా
 గ్రగతారాశీభస్మితదూమికాభ్యా - అశ్రవిశేషమాహ - పృష్ఠాగ్రారాశీ
 శుభసంయుతౌయదితదాశుభాస్యాతాంశుభప్రకాభవేతాం.....

అ॥ క్రూరయుక్తధిష్ణ్యమచదోషమునుజేస్తుచున్నాడు॥ తా॥ పాపగ్ర
 హముతోగూడిననక్షత్రముజ్వలితసంజ్ఞకమనియు - పాపగ్రహమునకువెం
 బడియున్ననక్షత్రముభస్తసంజ్ఞకమనియు - పాపగ్రహమునకుముందున్నన
 త్త్రముదూమితసంజ్ఞకమనియు - ఈమూడునక్షత్రములు మృత్యుప్రదము
 లౌటవలనవివాహాదివిషయమైనపేషించవలయుననియు - పాపగ్రహాయు
 క్తమనినరాశినిజ్వలితసంజ్ఞకమేగనుకముందుజెప్పినఫలప్రదమానియు -
 మిగిలినపృష్ఠాగ్రగతరాసులుభస్మితభూమితసంజ్ఞకములైనప్పటికినిశుభ
 గ్రహాయుక్తములైనట్టాయెనాశుభప్రదములనితాత్పర్యము.....

౯౦॥ అ॥ అధపంచశలాకచక్రముద్ధరకాపాపగ్రహవిగ్రహాహ॥
 మూ॥ తిర్యక్స్వంచతథోద్వగార్శ్వరమితాద్యేద్యేచకోణద్వయేచక్రే
 త్రైవణిఖ్యశంభువిదిశేద్యతీయరేఖాదితః॥ ఆష్టావింశతిభానినజ్వలన
 భాదీనేనరేఖాగ్రతస్థానిప్యానిగ్రహవేధవజితముడు గ్రాహ్యంవిసా
 హేబుధైః॥ వ్యా॥ తిర్యగితి॥ పంచరేఖాస్తిర్యగ్నిఖిత్వాతథాశరమితాఃపం
 చరేఖాక్షిప్తగారివిఖేతపునఃకోణద్వయే ఈశాన్యనైఋతికోణద్వ
 యేచగ్నైయనాయవ్యకోణద్వయేచద్యేద్యే శేఖేవిలిఖేతలత్రైవచక్రే
 పంచశలాకచక్రపంచభువిదిశిఈశాన్యనిదివిద్యమానాయాద్విలీయైవ
 ద్యైవతీయాసారేఖానాదితఃఈశాన్యకోణద్వయేతీయరేఖామారిభ్యోన్య
 ర్థరేఖాగ్రేనుజ్వలనభాదీనికృత్తికాదీని ఆష్టావింశతిభానినక్షత్రాణిసా

హ్యనిలేఖనీయాని గ్రహవేధవజితంగ్రహవేధశ్చ యద్రేఖాగతనక్షత్ర
స్య యద్రేఖాగతనక్షత్రస్థితగ్రహేణవేధః - తద్వజితం యథాకృత్తికా
యాంస్థితపాపగ్రహేణవిశాఖాయాఃవేధః - ఏవమన్యత్రాప్రూహ్యం ఏ
తద్భృతవేధహీనం శుభమక్షత్రం || ౧ || నక్షత్రమృతుంబంతారాతారకా
పుష్కరావాస్త్రియామిత్యనురః - వివాహేబుధైర్విద్యజ్జనై గ్రాహ్యం వి
వాహమిత్యపలక్షణం సకలశుభకర్తృస్థితభావః.*****

అ || పంచశలాకచక్రమును జేలియ జేయువాడై పాపగ్రహాక్రాంతదో
షమును చెప్పుచున్నాడు || తా || ౫ అడ్డగీతలు వ్రాసి దానిమీద - ౫ నిశుపుగీత
లు వ్రాసి యీ చక్రకోణములయందు రెండేసిగీతలు వ్రాసి యీ చక్రముం
దు యీ శాన్యకోణమందు వ్రాయబడిన రెండవ రేఖ మొనరుకొని అన్నిరే
ఖాగ్రములయందున్న క్రమము గాకృత్తికాది - ౨౦ నక్షత్రములను వ్రా
సి పరిశోధించి పాపగ్రహవేధలేనిగత్యక్రమందు వివాహాని శుభకర్తృలజే
యడముపండితసమ్మతమని తాత్పర్యము.*****

౯౧ || అ || విషనాడిదోషమాహ || మూ || నైశచీరనలంసభోభయకరం
నీలంనగంఘాలవాగోనీరంహయకారనీరభయభూపోనేకభేకంశమః | వా
రంనీరనకంనయంహయతపోవారంనగందస్తతస్సఖ్యోధ్వం విషనాడి
కాహ్యుదధయోలగ్నస్పృశోమృత్యుదాః || వ్యా || నైశమితి || దస్తకః ||
శ్విన్యాదేః - నైశాదినంఖ్యోధ్వం విషనాడికాశ్చతస్త్రియథా - నైశంతి
శ్విన్యాఃపంచాశత్ - భరణ్యాఃనీరంచతుర్వింశతిః - కృత్తికాయాఃనలంత్రిం
శత్ - రోహిణ్యాఃసభశ్చత్వారింశత్ - మృగశీర్షస్యభయంచతుర్దశ - ఆ
ద్రాకాయాఃకరంఏకవింశతిః - పునర్వసోఃనీలంత్రింశత్ - పుష్యస్యనరం
వింశతిః - ఆశ్రేషాయాఃఘాలంద్యాత్రింశత్ - మఘాయాఃనాగఃత్రింశత్ |
పూర్వఫల్గున్యాఃనీరంవింశతిః ఉత్తరఫల్గున్యాఃహయఃఅష్టాదశ - హస్తస్య
కారంఏకవింశతిః - చిత్తాయాఃనగంవింశతిః - స్వాత్యాఃభయంచతుర్దశ -
విశాఖాయాఃభూపశ్చతుర్దశ - అనూరాధాయాఃనేకందశ - జ్యేష్ఠాయాః
భేకంచతుర్దశ - మూలస్యతమఃషట్పంచాశత్ - పూర్వాషాఢాయాఃవా
రంచతుర్వింశతిః - ఉత్తరాషాఢాయాఃనీరంవింశతిః - గ్రహణస్యనకందశ -
ధనిష్ఠాయాఃనయందశ - శతభిషజఃహయః అష్టాదశ - పూర్వాభాద్రా
యాఃతమఃషోడశ - ఉత్తరాభాద్రాయాఃవారంచతుర్వింశతిః - రేవత్యాః
నగంత్రింశత్ - ఏవమక్షరసంఖ్యయా అశ్వినీమూరభ్య రేవత్యంతానాం

తా|| తా|| - ఉక్తముటి కానంశరంశ వనాడికాః - వర్జ్యముటి కాః ఉదదయశ్చ
తప్తః జ్ఞేయాః - తాపితాశ్చ సోమటి కాలగ్నశ్చైవైవృత్యుదాః ||

అ || విషముటి కానిగ్నమును జెప్పుచున్నాడు || తా|| ౧౦ - ౨౪ - ౩౦ - ౪౦
౧౪ - ౨౧ - ౩౦ - ౨౦ - ౩౨ - ౩౦ - ౨౦ - ౧౦ - ౨౧ - ౨౦ - ౧౪ - ౧౦ - ౧౪ -
౨౬ - ౨౪ - ౨౦ - ౧౦ - ౧౦ - ౧౦ - ౧౬ - ౨౪ - ౩౦ - అశ్విన్యాదులగు - ౨౭ నక్ష
త్రములకు క్రమంబున పై వ్రాయబడిన యిరువదియేడు విధముల సంఖ్యగల
గడియలకు పైవనాలు గేసిగడియలు విషముటికలు గావున నివి వివాహాదిలగు
మునుస్మృతింబినవ్యాఖ్యప్రదంబులగును. *****

౯౨. అ || లగ్నాస్తదోషమాహా|| మూ|| లగ్నాంతే భ్యుదితే తదంశపతి
నాదృష్టేయతేవాశుభైర్నిత్రేణాపికరగ్రహస్థుశుభదోషోచేత్వరస్యాః
తకృత్ || అస్తాంశేపితధైవతత్వణియతేగృష్టేశుభైర్నాగ్రహైకన్యా
యాశుభదోషచేన్నిధనదఃపాణిగ్రహాలగ్నతః || వ్యా|| లగ్నాంతేభి ||
లగ్నాంతే లగ్నస్యననాంశేభ్యుదితేనతి - తదంశపతినాతన్నవాంశాధిప
తినా - తల్లగ్నేదృష్టేయతేవాశుభగ్రహైస్తృష్టేయతేవా - మిత్రేణన
వాంశాధిపతేర్యోమిత్రగ్రహస్థురశుభోవాతేనదృష్టేయతేవాయా
ది-కరగ్రహః వివాహః శుభదః - నచేల్లగ్నేశుభగ్రహైతదంశపతినావా
శన్మిత్రేణవాతయుతే అదృష్టేవాయాది - తదావరస్యాంతకృత్ నృత్య
ప్రదః - లగ్నతేఅస్తాంశేపితధైవ - యల్లగ్నేయత్సంఖ్యాకోనవాంశోభ్యుది
తః తస్యప్రకలగ్నేతత్సంఖ్యాకోనవాంశోస్తాంతః - తస్మిన్తత్పతియతేత
దంశపతినాయుక్తేగృష్టేవానతి - అథవాశుభగ్రహైర్ముతేదృష్టేవానాది
పాణిగ్రహః కన్యాయాశుభదః - నచేత్ ఉక్తార్థాభావేనిధనదోభవేత్ ||

అ || లగ్నాస్తదోషమును జెప్పుచున్నాడు || తా || వివాహాలగ్నమునకు
నవాంశమును నిర్ణయించిపిమ్మట లగ్నమున నవాంశాధిపతిచేతనైనను - శు
భగ్రహములచేతనైనను - నవాంశాధిపమిత్రగ్రహముచేతనైనను - చూ
డబడుచున్నను - లేకవీట్లతోగూడియున్నను - అట్టిలగ్నమున జేయబడినవివా
హమువరునికి శుభకరంబగును - అట్లుగాకున్నహానికరంబగును - ఏలగ్నము
నందెన్నవయంశమునవాంశమగునో - ఆలగ్నమున కేడవలగ్నమునందన్న
వయంశమస్తాంశమగును - అట్టియస్తాంశమానవాంశాధిపతిచేతనైనను -
శుభగ్రహములచేతనైనను జూడబడుచునైనను - లేకవీట్లతోగూడియై ననుం
డెనేనిట్టిసమయముననొనర్చినవివాహము కన్దియకు శుభప్రదంబగును

అట్లు గానున్న మృత్యు ప్రశంబ శానని తాత్పర్యము*****

౯౩ || అ || గండాంత వోషమాహా||మూ||గండాంతస్తుయదంత గాళము
భయోయ్యు లేం ద్ర మోరశ్చి నీ రేవతోఽపి శృసార్పయో స్తు ఘటి కాఅప్టోవ
మృత్యుప్ర హాః | చాపాల్లోర్మష మేషయోశ్చ మృగరాట్టో లీరయోర్న ధ్య
మే | సా డ్యే కైవ మృతిప్ర దై నయదిసావర్గో త్తమాంశాన్ని తా || వ్యా || గం
డాంత ఇతి||ఉభ యోనాక్ష ప్రయోః గాశ్చోశ్చయదంత గాళంశ్చ త్ గండాం
త ఇత్యుచ్య తే - త జేవవిశదయతి - ఉభ యోగ్నా లేం ద్రయోఃమూల జ్యేష్ఠ
యోః - ఆశ్చి నీ రేవతోశ్చ - పితృసార్పయోగా శేషానఘయోశ్చ - మ
ధ్యమే - ఆప్టోఘటి కాఃమృత్యుప్ర హాః-జ్యేష్ఠాయాఅంశ్యఘటి కాశ్చతప్ర
మూలస్య ఆద్యఘటి కాశ్చ సప్రమిళిత్యా అన్యఘటి కాభవంజీవివేకః - ఏ
వముత్తర త్రాస్య నుసంధేయం - చాపాల్లోఃననుర్వృశ్చి కయోర్మష
మేషయోఃమీన మేషయోఃమృగరాట్టోలీరయోఃసింహకర్కటయోశ్చ-ఏ
తయోర్న ధ్యే - నా డ్యే కావకఘటికైవ మృతిప్ర హా- సా గాశ్చోగంత గాళ
ఘటి కావర్గో త్తమాంశాన్ని తాసి మృత్యుప్ర దైవ*****

అ || గండాంతవోషమునుజే వుచున్నాడు||తా|| జ్యేష్ఠామూలలు - అశ్వి
నీరేవశులు - మమాశ్రేషులు - ఈనక్షత్రములనాధ్యకాలమున - రాదేసిగడి
యలుగండాంతమగుననగా - జ్యేష్ఠ-రేవతి - ఆశ్రేష-ఈనక్షత్రములనాద
యంచు - రఘుడియలునుమూల-ఆశ్విని-మఘ-ఈనక్షత్రములయాదియం
చు - రఘుడియలును - నక్షత్రగండాంతములుగాననిదియును-వశ్చిక్-మీ
న - కర్కటరాసులతునయందరగడియయు-ధనుర్జ్యేషసింహ-రాసులయా
దియందరగడియయు - రాశిగండాంతమగుటవలన నిదివర్గో త్తమాంశయు
క్తమైయున్నదియును - వినాహావిశుభకర్మలవిషయమై మృత్యు ప్రశంబ
నితాత్పర్యము*****

౯౪ || అ|| తిథిగండాంతమాహా||మూ||మాసాదేధపంచపంచతిథయో
నం దాచభద్రా జయూర్తికాస్యాచ్చ పునఃపునస్తదభిధాః పూర్ణాక్రమా
త్పంచమీ ! నందాదౌఘటి కాద్వయంనిధావకృష్ణాద్ధాంత్య నాడీవ్వయంగం
డాంతా స్త్రివిధాస్సదాధనదాస్యాజ్యావివాహానిను||వ్యా||మాసాదే
రితి||మాసాదేశుక్లప్రతిపదారభ్యఅథఅనంతరంపంచపంచతిథయః క్రమా
త్ - నందాభద్రా జయూర్తికాపంచమీపూర్ణాదితి - పునఃపునస్తదభిధాఃత
త్సంజ్ఞాకాభవంతి - తత్ప్రయోజనమాహ - నందాదౌప్రతిష్ఠాశ్చేతి కాదశీ

నాంతఃపుటికాద్వయం నిధనకృత్ - పూర్ణాంతృనాదీన్వయః పూర్ణతిథ్యం
తేఘటికాద్వయంచ నిధనకృత్ - శ్రీవిధాఃనక్షత్రగాణితాధిసంజ్ఞయా
త్రివిధాః - గండాంతాః వివాహాదివిషయనానిధనదాః తస్మాజ్ఞాపి,*****

అ || నిందభక్రాదితిథిసిద్ధయః పూర్వకంబుగతిధిగండాంతమును జెప్ప
చున్నాడు || తా || శుద్ధిపాద్యమిమొనలై దేసితిధులు క్రమంబుగ - నంద-భక్ర
జయ - రిక్త-పూర్ణ-యనుసంజ్ఞలగుల వై యుండును - అందునందతిధులయాని
యందు - అగడియలును - పూర్ణతిధులయంత్యమందు - అగడియలును - తిథి
గండాంతములనంబడును గానగీవివివాహాదివిషయమై న్యుక్త్యప్రదములగు

౯౫ || అ || వ్యతీపాతవై ధృతిదోషావాహ|| మూ || శ్యాజ్యశావ్యతిపా
తవై ధృతిమహదోషావివాహాదికేప్యానీతౌగణితానుసాగితభిమానా
గౌచమృత్యుప్రదౌ | దోషాణామపిసర్వతశ్చసతతంసర్వేషుకర్తృస్వపిప్రా
క్తాస్తేవృఖలైకవింశతిమహదోషాస్తున్యూన్యప్రదాః || వ్యా || శ్యాజ్యాపితి ||
గణితానుసారతఃగణితశాస్త్రానుసారేణ(*)సార్వభక్తిస్తసః - ఆనీతౌ
భిమానప్రసిద్ధౌయోగౌవ్యతీపాతవై ధృతిమహదోషా - వివాహాదికేవివా
హప్రభృతిశుభకర్తృణి - దోషాణామపికవింశతిమహదోషాణాంశుభ్యే-
సర్వతఃసర్వప్రయత్నేన - సతతనిత్యంయథాతథా - న్యూన్యప్రదౌత
స్యాజ్య - ప్రాక్షాఢక్తరీత్యాప్రతిపాదితాః - తేలఖలైకవింశతిమహదో
షాస్తుసర్వేషుకర్తృసున్యూన్యప్రదాః*****

అ || వ్యతీపాతవై ధృతిమహదోషముల జెప్పుచున్నాడు || తా || గణితశా
స్త్రానుసారముచేతదోషతరములు, గానేర్పరచబడినవ్యతీపాతవై ధృతి
యోగంబులనెడిదోషంబులును - ముందు జెప్పబడియున్నయేకవింశతిమహ
దోషములును - వివాహాదివిషయమై న్యూన్యప్రదంబులనియెరుంగవలయు**

౯౬ || అ || దోషప్రతిపాదనం నిగమయః || మూ || శల్లగ్నంచశుభైస్త్ర
భిర్యుతమపిసోప్చస్థితైస్సంస్థలయస్సంశ్లేషైర్యదిమిత్రైర్గుణతైల
గ్నంచపంచేష్టికమ్ | క్రూరేషుక్రిభవారిగేషుయదివావగ్గోష్టమాంశా
స్థితంలగ్నందోషవిరూపితంయదితదాన్యూన్యప్రదంస్యాస్తియోః || వ్యా ||
తల్లగ్నమితి || సోప్చస్థితైఃస్వకీయోప్చస్థానగతైఃస్థలయస్సంశ్లేషైః
స్వత్రైత్రగతైర్వాయత్రకుత్రరాశౌస్సంశ్లేషతైర్వా - మిత్రైర్గుణత్ర
త్రైత్రగతైర్మిత్రసవాంశతైర్వా - త్రిభిశ్శుభగ్రహైర్యుతమపితల్లగ్నం

వివాహాదిలగ్నం - గుణశతైర్మ్యుక్తపి - పంచేష్టికంపంచేష్టికబలముక్తమ
పి - కూరేషుపాపగ్రహేషు-త్రిభవారిగేషుతృతీయైకాదశషష్ట్యుస్థితే
ముసత్సువాయది - లగ్నంవర్గోత్తమాంశాన్నితమపి - దోషవిదూషితండ్రికై
కవింశతిమహాదోషాణామన్యతమేనదూషితంచేత్తదాలగ్నంతయోర్గంప
త్యోఃస్పృశ్యప్రదంస్యాత్ *****

అ || ఏకవింశతిమహాదోషములెన్నినుగుణములతోగూడియున్నప్పటికి
నిమిగులనింద్యంబులనివచింపుచున్నాడు || తా||వివాహాదిలగ్నము-స్వకీయో
చ్ఛస్థాన - స్వత్రేత్ర-స్వాంశ-మిత్రత్రేత్రమిత్రనవాంశములయందున్న
మూడుశుభగ్రహములతోగూడి - పంచేష్టికబలముక్తమై-౩-౬-౧౧-ఈ
స్థానములయందుపాపగ్రహములుగలదై - వర్గోత్తమాంశ సహితమై - అ
త్యంతాధికబలముగలదైయున్నను - ఘోరముచెప్పబడియున్నయేకవింశ
తిమహాదోషములలోనొకదోషముచేతదూషితంబాయెనేని - శుభకర్మల
విషయమైస్పృశ్యప్రదంబగుననితాత్పర్యము.

౯౭ || అ || ఇత్థ మేకవింశతిమహాదోషానుక్వాదిదానీంవివాహాదిలగ్న
స్యగ్రహసంపత్తిరూపా||మూ || కేంద్రోపాంత్యధనక్రికొణసహితాస్స
మృస్తుఖేటాస్తథాపాపాస్త్రీభవారిగాఃశుభఫలాస్సర్వేవివాహాదిషు
శుక్రక్షుప్తగతోనిచేదవనిజ్యోస్పృశ్యస్థితోవాసచేజ్జామిత్రేగ్రహవర్జితేహి
మకీరోలగ్నాప్తరిప్పారిగః|| వ్యా || కేంద్రేతి||సర్వసామ్యాశ్శుభగ్రహాః
కేంద్రోపాంత్యధనక్రికొణసహితాఃకేంద్రాణిసప్తమాతీరిక్తలగ్నచతు
ర్థదశమాని - సప్తహస్యగా-అనుపదమేవజామిత్రేష్వేనగూఢానివిషయత్వా
త్-ఉపాత్యంపశాదశం - ధనఽద్వితీయం - త్రికోణేనవవపంచమేపతైస్స
హితాఃయంతాస్సంతఃవివాహాదిషు - శుభఫలాఃశోభనప్రజాఃకయాంస్తు
విశేషః - ఖేటకాశేఅటంతగచ్ఛంతిఃఖేటాఃగ్రహాః (*) తత్పురుషకృతిబ
హుశమితీసప్తమ్యాఅలుక్ - పాపగ్రహాస్త్రీభవారిగాఃలగ్నాత్ప
తీయైకాదశషష్టస్థానగతాస్సంతఃశుభఫలాదాభవంతి - నకేవలమేతావత్ -
శుక్రక్షుప్తగతః - అవనిజ్యోగారకః - మృత్యుస్థితీలగ్నాదప్తమస్థానగతో
వాసచేద్యది - కించజామిత్రేలగ్నాత్సప్తమేగ్రహవర్జితే కూరసామ్యాగ్ర
హరహితేనతిచ-హిమకరశృంధ్రఃలగ్నాప్తరిప్పారిగఃలగ్నాదప్తమేద్వా
దశేషష్టేవాస్థితోనిచేద్యది - పూర్వోక్తకేంద్రలభధనసపిషపంచషష్ఠా

వ. తా. శుభ గ్రహః తృతీయై కాదశ షష్ఠస్థాన గాః పాషగ్రహాః ఫలః దాభవంతి

అ॥ వివాహానికిలగ్నమునకుగ్రహసంపత్తినిజేప్పమన్నాడు॥ తా॥ లగ్నమునకు - శుక్రుడారింటను-శుభుడు - రాటను- సకలగ్రహంబులు - బిటను - చల్లడు డు - డటను - రాటను-గతిలను-లేకయుండిన - ౧ - ౨-౪-౫-౯-౧౦-౧౧ - ఈస్థానములయందున్నశుభగ్రహంబులును - ౩-౯-౧౧-ఈస్థానములయందున్నపాపగ్రహములునుశుభప్రదంబులగును.

౯౮ || అ || అద్వైతవిశేషతీర్థోదాతిరిక్తజామిత్రదోషమాహ || మూ || జామిత్రే చకరగ్రహేష్టశతనో వైధవ్యమిందుః స్త్రియాసాసత్త్వంమరణం కుజస్పృతహృతింసౌమ్యోవి నాంశంగురుః | శుక్రోవ్యాధిగుధార్కజస్తుకురుతేన్యత్పుంతమోబంధనంశుక్లేందుశ్చశుభగ్రహేష్టభిఫలాశ్చైత్యహుగన్యేబుధాః || వ్యా || జామిత్రఇతి || కరగ్రహేవివాహసహయే-జామిత్రేనప్రకాష్టానే-స్థితఃఇనస్సూర్యః స్త్రియాః-చైదవ్యంకురుతేఇందుశ్చంద్రఃసౌవశ్చ్యంసంపత్తిసంపాదనం-కుజోగురణం-సౌమ్యోబుధస్పృతహృతేంపుత్రనాశనం-గురుర్వివాశం-శుక్రోవ్యాధిచ-స్త్రియాఃకురుత ఇతినర్పత్రయోజ్ఞం-అథార్కజస్తుశచైశ్చరస్తు-శబ్దః || ర్పస్త్వదైవవహ్నీంబ్యోశ్చయతి-తయోద్దపత్యోఃస్మృతిం-శమోగాహుఃబంధనంచకురుతే-అస్యేబుధాఃకేచిదాంగైస్తుశుక్లేందుశ్చపక్షవంద్రః-శుభగ్రహఃబుధగురుశుక్రాశ్చ-జామిత్రగాఽపిశుభఫలాభవంతీత్యాహుః.

అ || జామిశ్రద్ధోషమును జెప్పచున్నాడు || తా || వివాహోల 'మనకు
 ఒక - సూర్యుడున్న వైధవ్యమును - చంద్రుడున్న - సపత్నియు - కుజుండుండి
 న - హృతి - బుధుండుండినపుడే హాని - గురుండుండిన - నాశము - శుక్రుండుండిన -
 రోగంబును - కేగలుగును - శనియుండిన సురణమును - రాహువుండిన బం
 ధమును వంపకులకుగలుగును - శుక్లవక్షచంద్రుండును - శుభద్రహంబు
 లును - ఒకరుండినప్పుటికిని శుభకరంబులైన కొందరియభిప్రాయము

౯౯ || అ || అష్టాదిసంధిషుత్యాజ్యకాలపరిమాణమాహ || మూ || అష్టేషు
క్షయపశ్యరోసశుభకృత్పట్నీసంధౌతథాపచాహాశుమాసయోగ్నివస
యోగ్నక్షత్రయోగ్యోగయోగి యామాధం ఘటికాన్వయంకరణయో
గ్యేగ్నయోగ్నాడికాసంధ్యాయాః ఘటికాశ్రయంద్విఘటికేత్యాజ్యా
మైసంధౌశి || వ్యా || అష్టేష్పతి || అష్టేషు ప్రభవదినంపత్నరెషుక్షయసం

వశ్యః సమభక్త్యై - శుభకర్మస్వనిశేషః - అపవిత్రానం వశ్యగయోస్యం
 ధౌ - సత్కః చ - చ - శశి నాని - మాసయోస్య కౌపంచాహని - కృష్ణపక్షే యో
 శీమా భగ్నశుక్లపక్షాన్వీయోపర్యంతం దినపంచకం - దినసయోగః కృష్ణ
 యోగ్యోగయోశ్చ సంధౌ - యామాధ్యంఘటికాపక్షమం - కరణయోస్యం
 ధౌఘటికాద్వయం - లగ్నయోస్యంధౌచేత్ - నాడికాపక్షఘటికా - సంధ్యా
 యాంసూర్యోదయమాగ్యాస్తమయకాలేషు - ఘటికాత్రయం - నిశా
 త్రోద్విశీయయామాంతిషాఘటికాత్రయయామాదిషాఘటికాచేది - ద్వే
 ఘటికేనీశీధనజ్ఞకేభవతఃతత్రఘటికాద్వయంచ - త్యాజ్యాభిషక్త్యా
 నుసంధేయం - సమభక్తృదిసర్వత్రహేతుత్వేనావగంశవ్యం - అజ్ఞేషుతు
 యవత్సరభిషక్తృదేశభేదవ్యవస్థాద్రప్తవ్యా - తథావభాగురితిశ్లో॥ వి
 ధ్యస్త్యోత్తరదిగ్భాగేషుప్రత్యంతంవత్సరత్యజేత్ | తస్యగమీణదేశేషుత్రి
 మాసంవర్ణయేత్సదా | అంగవంగకలింగేషుమాసపట్కంశవర్ణయేత్ | ప్రభ
 వాదౌతుమాసస్సృత్యత్సర్వకర్తృసుహితైతి | షష్ఠోబ్రహ్మధావిశ్వ
 పివ్యవస్థా - యదాఫాల్గునమీనాయుగపత్నీనూప్యేతేతరాశ్చక్రస్థాః
 తమక్రంశ్లో॥ యదాఫాల్గునమీనాద్వాయుగపద్విరితింగతాః | దైవపక్షో
 వర్షాంతేహేయోనాస్యత్రకుత్రచిదిత - కించ - దశచాండ్రేషువర్షాంతే
 సౌరాబ్దేతుహివాసరంతథాద్విరాత్రంజైవాంతేవర్ణయేచ్ఛభకర్తృస్వీతి॥

అ॥ అబ్రాహ్మసంధికాలములయందుశుభకర్మలవిషయమైవర్ణింపదగినకా
 లపరిమాణమునుజెప్పచున్నాడు॥ తా॥ సంవత్సరములలోనక్షయసంవత్సరం
 బును - ప్రతిసంవత్సరసంధికాలములయందు - ౧౨దిసంములు - మాసములసం
 ధియందు - ౨౪దిసంములు - దినసంధియందును - నక్షత్రసంధియందును - యో
 గసంధియందును - అర్థమానుకాలంబు - కరణసంధియందు - అనుషియలు
 లగ్నసంధియందొకగడియయు - ప్రాతశ్శనియంకాలములయందుమాడే
 సిగడియలు - రాత్రియందునిశీధకాలము - ఇవిశుభకార్యంబులకయోగ్యం
 బులు - మరియునీవిషయమైవ్యాఖ్యయందుదేశభేదమువలనదెలియజేస
 యున్నగ్రంథాంతర్గోకములయోప్రాయముగ్రాహ్యంబు,.....

౧౦౦॥ అ॥ స్వల్పకోపానాహా॥మూ॥వృష్టిభ్రుభ్రుషణాభ్రుభ్రుష
 పరిధిబ్రుచ్చేందువర్ణాన్వితావిద్యుచ్ఛాపహిమప్రతీందురవివిధ్మామాదయః
 కాలజాః | దుర్యోగాబహవశ్చదుష్టశకునంచుస్సప్తనుష్టితుజేదుర్వా
 క్యశ్రవణం చదుష్టమరుతోడుఃఖప్రదామంగళే॥ వ్యా॥ వృష్టిభ్రేతి॥

వృష్ట్యభ్ర భ్రమణాభ్ర ఘోషపరినిబ్రుధ్నీంకువగ్గాన్వితాః - వృష్టిర్వ
 ద్దం - అభ్ర భ్రమణం మేఘాడూబరః - అభ్ర ఘోషః మేఘగర్జితం - పరిధిస్సా
 ర్యాచం ద్రమసోఃపరి వేషః॥ వి॥ పరి వేషస్తుపరిధిత్వమరః - బ్రథ్నస్సూర్యః
 ఇందువర్ణాన్వితః చంద్రవచ్ఛుక్లవర్ణసహితత్వార్థః॥ ని॥ భాస్కరాహస్క
 రబ్రథ్న ప్రభాకరవిభాకరాత్వత్వమరః - కాలజాః - విద్యుత్తటిత్ - చాపః ఇం
 ద్రధనుః - హిమస్తుషారః - ప్రతీందుః ప్రతిచంద్రః ప్రతిరవిః ప్రతినూర్యశ్చ - ది
 గ్ధామాదయశ్చ బహు వైదుర్యో గాః అన్యేధామకే త్వాదయోదుష్టయో
 గాః - దుష్టశకుసంసర్వశశ కాదిదర్శనం - చుస్స వ్విష్మంచ - చురీక్షణం దుష్టవస్తు
 దర్శనం - చుర్వాక్యశ్రవణమమంగళ వాక్యశ్రవణం - దుష్టమరుతః సహా

వాయవశ్చ సంగళే శుభకర్తృణి - దుఃఖిప్రదాభవంతి.*****

అ॥ స్వల్పదోషములజెప్పచున్నాడు॥ తా॥ వర్షము - వేఘాడూబరము -
 మేఘగర్జితము - సూర్యచంద్రులపరివేషము - సూర్య డుచంద్రునివలె కెల్ల
 వన్నెగలిగియుండుట - మెగులులు - ఇంద్రధనుస్సు - సంచు - ప్రతిచంద్రుడు
 ప్రతిసూర్యుడు - దిగ్ధామము - ధామకేతువు - పెను గాలి - ఇవి మొనలగుదు
 ట్టయోగంబులును - చుశ్శకున - చుస్స వ్విష్మ - దుష్టవస్తుదశః - చుర్వాక్య
 శ్రవణంబులును - శుభకర్తృలవిషయ మైదుఃఖ ప్రదంబులు.*****

౧౦౧॥ అ॥ అన్యానవిస్వల్పదోషానాహ॥ మూ॥ ఋత్యుల్లాశనిపాత
 నానిగురుభృగ్వనోన్యసప్తస్థిర్దిగ్దాహేలాయమకంటకశ్చ గుళికావ్యర్థ
 ప్రహారస్తతః॥ లక్ష్మీపగ్రహసౌమ్యవిధఖచ రాశూన్యఖ్యః ధ్యాయో
 దగ్ధాఖ్యాఅపిపంగుకాణబధిరాఖ్యాంధాఖ్యలగ్నదయః॥ వ్యా॥ ఋత్యేతి॥
 ఋత్యుల్లాశనిపాతనాని - ద్వంద్వాంతే శ్రూయమాణః పాతనశబ్దః ప్ర
 త్యేకమఖిసంబధ్య తేనక్షత్రపాతనోల్లాపాతనాశని పాతనాని - గురు
 భృగ్వనోన్య సప్తస్థితిః గురుశుక్రయోః పరస్పరంస్తవచుస్థానస్థితిః - దిగ్దా
 హః - యమకంటకగుళికాధః ప్రహారాః వారజనితాః ప్రసిద్ధాః లక్ష్యాః ప్రసి
 ద్ధాః - ఉపగ్రహోన్యత్వతోభద్రచక్రోక్తాప్రాప్తపగ్రహః - తేచవిస్తరభ
 యోన్నేహలిఖ్యంతే - సౌమ్యవిధ్యపంచ శలాకోక్తసౌమ్యగ్రహవేధః - ఖ
 చరః ఖచరయోగః - శూన్యఖ్య తిధ్యాదయః శూన్య సంజ్ఞాతిధివారనక్ష
 త్రాణి - కించ - దగ్ధాఖ్యా అపినగ్ధసంజ్ఞాతిధివారనక్షత్రాణి - పంగుకాణబ
 ధిరాంధసంజ్ఞాకాలగ్నదయశ్చ - ఆదిశబ్దేనతిధివారనక్షత్రాణి - ఏ తేవివా

హాదిషునయోగ్యాత్మభ్యాహారః,*****

అ || మఱి కొన్ని స్వల్ప దోషముల జెప్పఁచున్నాడు || తా || సక్షత్రములు - కొరువులు - పిడుగు - ఇత్యాదులక సమునుండి క్రింద బడుట - గురుశుక్రలూకరికొకరు - ౭ట - నుండుట - దిగ్దాహము - యక్షకంటకము - గుళిక - అర్థప్రహరము - లత్తలు - ఉపగ్రహములు - శుభగ్రహవేధ - ఖచరయోగము - సూర్యతిథి వారనక్షత్రములు - దగ్ధతిథి వారనక్షత్రములు - పంగు - కాణ - బనిరాంధముల నేడిలగ్నతిథి వారనక్షత్రంబులు - ఇవి వివాహోదులకయోగ్యంబుల నితాత్ప్ర్యము.*****

౧౦౨ || అ || అథ స్వల్ప దోషాణాం దేశవ్యవస్థామాహ || మూ || ప్రోక్తావిస్తరభీతితశ్చ కతిచిత్స్వల్ప దోషామయాసారాస్త్రాంగకళింగవంగముగధావంతి మకాశ్చీరకే | గౌడ ద్రావిడసాల్వమధ్యమకురుక్షేచ్ఛేషు దేశేషు తే బాస్తి కాదిషు మంగలేనిధనదాశ్చేషేతు దేశే శుభాః || వ్యా || ప్రోక్తాత్మి || యద్యపి ఉక్తాతిరిక్తాదోషాబహవస్సంతితథాపి విస్తరభీతితః విస్తరభయాత్ కతిచి దేవస్వల్ప దోషాః మయా ప్రోక్తాః కథితాః తేపి స్వల్ప దోషా అపి సారాస్త్రాంగకళింగవంగముగధావంతి కాశ్చీరగౌడ ద్రావిడసాల్వమధ్యమకురుక్షేచ్ఛేషు బాస్తి కాదిషు దేశేషు పతేషు దేశేషేష్వనిధనదాశ్చేషే దేశేతు మంగలే శుభకర్తృణి శుభాః*****

అ || స్వల్ప దోషములకు దేశవ్యవస్థను జెప్పఁచున్నాడు || తా || ఈ చెప్పబడిన దోషములు గాక యనేక స్వల్ప దోషములుగలవు - అయినను - గ్రంథవిస్తరభయముచేత సంగ్రహముగ జెప్పబడినవి - ఈ స్వల్ప దోషములును - సారాస్త్రాంగకళింగవంగముగధావంతి కాశ్చీరగౌడ ద్రావిడసాల్వమధ్యమకురుక్షేచ్ఛేష బాస్తి కాది దేశములకు దక్కదక్కిన దేశములయందు బనిలేదు***

౧౦౩ || అ || శ్లోకద్వయేన స్వల్ప దోషావవాదమాహ || మూ || స్వోచ్చస్థానగతో వివాహ సమయే మూలత్రికోణస్థితః స్వత్రేయది సస్థితశ్చ బలవాన్ మిత్రాలయస్థోపి వా | న్యూవాశ్శించ విస్సృజ్య కేంద్రమితర త్రేంద్రత్రికోణస్థిత సౌమ్యో వాగురు రేవ వాసురగురుహాన్త్యేవ దోషార్పురమ్ || వ్యా || స్వోచ్ఛేతి || సామ్యః బుధోగురు ర్వా-అసురగురు శుక్రోవా - వివాహసమయే వివాహలగ్నకాలే స్వోచ్చస్థానగతోవా - పూర్వోక్తములత్రికోణస్థితోవా * మిత్రాలయస్థోపి మిత్రేయేత్రగుతోవా - బలవాన్ బలయః

క్రస్పకాస్వతే త్రేస్థితో వాయది - కించన్యూ నాఖ్యంసప్తమంకేంద్రం - వి
స్పజ్యవిహాయ - పూర్వోక్తజామిత్ర దోషాక్రాంతత్వాదితిభావః - ఇతర
త్తేంద్రత్రికోణస్థితోయది - దోషార్పునంలర్పుదసంఖ్యాకదోషా - హం
త్యేవపవకారేణనసంశయిత్యర్థోలభ్యతే*****

అ || రెండున్నోకములచేస్వల్పదోషభంగమునుజెప్పఁచున్నాడు || తా ||
బుధగురుశుక్రలలోనొకరువివాహసమయంబునసోప్వచ్చ - మూలత్రికో
ణ - మిశ్రత్రేత్ర - స్వత్రేత్ర ములయందైనను - లగ్నమందైనను - ౪-౫-౯-
౧౦ - ఈస్థానములయందైననుండేనేనిలర్పుదసంఖ్యాకంబులగుదోషము
లబోగొట్టుననుటకుసందియంబులేదనితాత్పర్యము*****

౧౦౪ || క్రూరష్టభవత్రిగోయదిబలీహంత్యాశుదోషాయుతంలగ్నే
శశ్వబలీయథోక్తగృహగోలగ్నంచపంచేష్టికమ్ | రాత్రావేవనిశాకరో
యదిబలీచై కాదశస్థోపివాలగ్నై కాదశగోరవిస్తుసకలాదోషానిహం
తిస్ఫుటమ్ || వ్యా || క్రూరఇతి || బలీఉచ్చాదిత్రైత్రగతఃక్రూరస్సూర్యాం
గారకశనీనామన్యతమః - షష్టభవత్రిగఃలగ్నాత్పష్టేషకాదశేతృతీయే
వాస్థితోయది - ఆశుశీఘ్రమేవదోషాయుతందోషాణామయుతందశసహ
స్రదోషానిత్యర్థః - హంతివివాశయతి - లగ్నేశశ్వవివాహలగ్నాధిపః - బలీ
సకాయథోక్తగృహగఃకేంద్రేత్రికోణేషకాదశేవాస్థితోయది - సోపిదోషా
యుతంనిహంతి - పంచేష్టికంపూర్వోక్తపంచేష్టికగుణయ్యుక్తం లగ్నంచ
శూర్వవత్ - బలీనిశాకరశ్చంద్రశ్చపకాదశస్థోయది - రాత్రావేవరాత్రిం
గతలగ్నాయుతదోషాన్నిహంతి - ఏవకారేణనదివాభాగలగ్నగతదోషాని
త్యర్థస్సేవకార్యఃరవిస్తులగ్నై కాదశగోయది - సకలాదోషా - స్ఫుటం
యథాతథానిహంతి - తుశబ్ధః - దివాభాగగతదోషానిపూర్వస్సాద్యేదా
ర్థంద్యోతయతి || ౧ || తుల్యాద్యేదేవధారణిత్యమరఃసూర్యస్యదివాభాగ
ఏవబలవత్త్వాదితితత్త్వం || శ్లో || నక్తంబలాభామశశాంకమందాగుర్వర్క-
శుక్రాదిపితృయశ్చేత్తీప్రీపతికారవచనప్రామాణ్యాత్*****

తా || బలయ్యుక్తమగుపాపగ్రహము - ౩-౬ - ౧౧ - ఈస్థానములయం
దున్నను - బలవంతుండైనలగ్నాధిపతిలగ్నముననున్నను - ౪-౫-౯-౧౦-౧౧
ఈస్థానములయందున్ననులగ్నముపంచేష్టికబలయ్యుక్తమైయున్నను - పదివే
లదోషములునాశమునొందును - ౧౧౪ - నున్నబలయ్యుక్తడగుచంద్రుడురా

త్రిలగ్నము నెండియున్న పదివేలదోషములనులక్ష్యై కాదశగతుండగు సూర్యుడు పవటిలగ్నమునొందియున్న సకలదోషములను హతం బులుగావించు నని తాత్పర్యము*****

౧౦౫ || అ || దోష ప్రస్తావము పసంహరతి || మూ || ఉద్వాహాదిషు చైకవింశతి మహాదోషా విస్మజ్యే త రాస్వల్పా దోష గణా గుణాశ్చ గణితాన్నిభిత్వ శాస్త్రాత్సు ఫటమ్ | లగ్నంయ త గుణాధికం వసకతై గ్రాహ్యం సదోషాధికం బ్రహ్మ వాపరిహర్తుసు త సకలా దోషా సమర్థోన హి || వ్యా || ఉద్వాహాదిష్వితి || ఏకవింశతి మహాదోషా విస్మజ్య-ఇత రా మహాదోషా తిర్క్తా - స్వల్పా దోష గణా దోష సుఖా - గుణాశ్చ గణితాచ్చాస్తాత్ - జ్యోతిశ్శాస్త్రాత్ - సుఫటం నిశ్చిత్య - యశ్రయస్తిక లగ్నే - గుణాధికం దృశ్యతే తల్లగ్నం - ఉద్వాహాదిషు - సకతై గ్విదృష్టిః - గ్రాహ్యం - దోషాధికం లగ్నంతు - స గ్రాహ్యం - అనేన స్వల్పదోషయ క్తలగ్నం గ్రాహ్యమిశ్యర్థోలభ్యతే - స్వల్పదోషైరవ్యయ క్తలగ్నం మృగ్యమిత్వా హ - అశ్రవివాహాదిలగ్నే - సకలా దోషా అధికా నల్పానపి దోషా - పరిహర్తుం - బ్రహ్మ వాసమర్థోన హి - కి ముతమనుష్ట్యైతి భావః*****

అ || దోష ప్రసంగమును పసంహరము జేయుచున్నాడు || తా || ఏకవింశతి మహాదోషములు గాక తక్కిన స్వల్పదోషములనును గుణములను జ్యోతిశ్శాస్త్రము వలన నిర్ణయించి - యేలగ్నంబున దోషములకంటె గుణములధికము గనుండునో - అలగ్నమును వివాహాది శుభ కార్యముల విషయ మై గ్రహింపవలయుగాక - యధికదోషములుగలలగ్నమున గ్రహింపవలదు - స్వల్పదోషములైన గలియకయుండెడిలగ్నమును నిర్ణయించుట బ్రహ్మకై నశ్యంబుగాదు గావున స్వల్పదోషయ క్తలగ్నము గ్రాహ్యమని తాత్పర్యము*****

౧౦౬ || అ || అధవింశతి వర్గవిచారమాహ || మూ || నాడీరాశితదీశయోని వనితాదీర్ణా గణశ్చ త్రుషడ్వర్గా ముఖ్య తరావివాహ సహయే శేషాస్తు మధ్యాస్తతః || మూ || హేంద్రో గణితాయ వశ్యదివసావర్ణోడువిధ్వాండజారణ్జగ్రో గ్విలింగభూతశశియగ్రోత్రాహ్వయా వింశతిః || వ్యా || నాడీతి || నాడీరాశితదీశయోని వనితాదీర్ణాః నాడీపూటః రాశివర్గః తదీశః గ్రహమైత్రవర్గః - యోనిః యోనివర్గః - వనితాదీర్ణః స్త్రీ దీర్ణవర్గః - గణశ్చ గణవర్గశ్చే త్యేతే షడ్వర్గాః - వివాహ సహయే ముఖ్యతరా అత్యంతముఖ్యాః - తతశ్చేషాశ్చ

త్కుశవగ్ధాః - మథ్యాఅనుత్తమాశ్శ్యర్థః - మాహేంధ్రఃమాహేంధ్రవర్గః
గణితః - ఆయః-వశ్యః-దివసఃదివకూటశ్చలేతథోక్తాః - వర్ణోజాతకూటః-ఉ
డువిగ్ధఃవేధాకూటః-అండజఃపక్షికూటః-రజ్జుఃరజ్జుకూటః-యోగినిలింగభూ
తశశేయుగ్ధోత్రాహ్వాయాః - యోగినివర్గః-లింగవర్గః-భూతవర్గః-చంద్ర
యోగవర్గః - గోశ్రవర్గః- ఇతి-ఆహ్వాయాయేషాంతేతథోక్తాః - సర్వేమిలి
త్వావింశతిర్వర్గాఃకూటాభవంతి.*****

అ || వింశతివర్గనామములదెలుపుచున్నాడు || తా || నాడీకూటమురాశి
ర్గు-గ్రహమైత్రవర్గు-యోనివర్గు-స్త్రీ దీర్ఘవర్గు-గణకూటముఈలనుమిగు
లముఖ్యములు - మాహేంధ్రవర్గు-గణితవర్గు-ఆయవర్గు-వశ్యవర్గు-దివకూ
టము - జాతికూటము - వేధాకూటము పక్షికూటము-రజ్జుకూటము-యోగి
నీవర్గు - లింగవర్గు-భూతవర్గు-చంద్రయోగకూటము - గోశ్రవర్గు- ఈగర
ను-మధ్యమంబులు-అన్నియుంజేరి - ౨౦వర్గులు.

౧౦౭ || అ || అధవతుర్భిఃశ్లోకైఃప్రథమోద్దిష్టం నాడీకూటమాహ ||
మూ || యాతస్యాస్తుకరగ్రహేయదివతుస్త్రీద్వ్యంఘ్రిధిష్ట్యత్థితాదస్త్ర
త్తాత్రిషువహ్నిభాద్యదివతుర్ద్వేవేందుభాత్పంచసు | నాడీపర్వసుత
స్త్రీమాచప్యగణనాభిన్నాంగుళిస్థాశుభానాడీశుధిరిహవభాగ్యజననీ
మాంగల్యసూత్రంతుసా || వ్యా||యేతి||యానాచివతుస్త్రీద్వ్యంఘ్రిధిష్ట్య
త్థితా - చతుష్పాత్రిపాద్విపాన్నక్షత్రేషుజనితేత్యంఘ్రిశబ్దస్యప్రత్యే
కమాన్వయః - త్రిపాన్నక్షత్రాణిక్వత్తికాపునర్వసూత్రంఘ్రినీవిశభోత్త
రాషాథాపూర్వాభాద్రాభ్యాదిషట్ - ద్విపాన్నక్షత్రాణిచమృగశిష
చిత్రాధనిష్ఠాభ్యానిత్రీణి - శేషాణ్యష్టాదశచతుష్పాన్నక్షత్రాణి - చతు
ష్పాన్నక్షత్రాణాందస్త్రాత్అశ్వినీప్రభృతి-త్రిష్వంగుళీపర్వసు-త్రిపా
న్నక్షత్రాణాంవహ్నిభాత్కృత్తికానక్షత్రమారభ్యచతుర్ద్వంగుళీపర్వసు
ద్విపాన్నక్షత్రాణాంఇందుభాత్మృగశీర్షనక్షత్రాత్ప్రభృతిపంచసుఅంగు
ళప్రభృతి-నాడీపర్వసుఅంగుళీపర్వసు-ఏవంక్రమాత్ ఉక్తక్రమాత్ - యా
గణనాక్రియతే - నాగణనా-వరనక్షత్రస్థానీయాంగుళిభిన్నాంగుళిస్థాయ
ది - శుభాశుభదా - ఇయంనాడీశుద్ధిఃఇహోవాస్తిజన్మని - భాగ్యజననీసా
భాగ్యవర్ధినీ - కేంచ - తస్యాస్తుస్త్రీయఃకరగ్రహేవివాహే-మాంగల్యసూ

శ్రమంగళసూత్రమచ్యుతదాభవతి

అ || నాలుగు స్లోకములచేత నాడికూటమును జెప్పుచున్నాడు || తా || చతుష్పాదసత్తములయందుబుట్టిన స్త్రీకి-అశ్వినీమొదలుకొని మూడువ్రేళ్లయందును - కృ - పున-ఉత్తర-వి-ఉషా-పూర్వా- ఈ ప్రపాన్నత్రములయందుబుట్టిన స్త్రీ - కృత్తిక మొదలునాలుగు వ్రేళ్లయందును-స్క-చి-ధ-ఈద్విపాన్న త్రములయందుబుట్టిన స్త్రీకి - మృగశిరమొదలైదువ్రేళ్లయందును - లెకింప గాకన్నియజన్మనక్షత్రము-వరునిజన్మనక్షత్రమున్నవ్రేలియందు లేక - మఱియొక వ్రేలియందున్న - శుభకరంబగుటయ-గాక స్త్రీకిమంగళసూత్రముంబో లేమిక్కిలిసౌభాగ్యప్రదంబగుననుట....

౧౦౮ || అ || పత్రంత రేనాడేకూటమాహ||మూ|| త్రీణీశ్రీణ్యధద స్రభాదిగణయేద్ధానిక్రమాద్వ్యస్తమాద్దంపత్యోరపిజన్మభేశుభఫలేభిన్నాంగుళిస్థేయది | పాశ్చైవైకాంగుళిసంస్థితంయదివ ధూంహం త్యేవధిష్ణ్యద్వయంతన్వధ్యాంగుళిసంస్థితంయదిపతంహం త్యేవపాణిగ్రహే || వ్యా || త్రీణీతి || త్రీణీత్రీణీభానినక్షత్రాణి-దస్రభాత్ అశ్వినీప్రభృతిక్రమాత్ పుష్కరాచ్యగణయేత్ - సంపత్యోజన్మభేజన్మనక్షత్రేభిన్నాంగుళిస్థేయదితదాశుభఫలేశుభఫలప్రదేత్యర్థః - ధిష్ణ్యద్వయందంపత్యోర్జన్మనక్షత్రద్వయంపాశ్చైవైకాంగుళిసంస్థితంపాశ్చైవైకాంగుళ్యాంసంస్థితంయది - తదాపాణిగ్రహపవధూంహంతి - తత్ ధిష్ణ్యద్వయంపథ్యాంగుళిసంస్థితంయదితదాపతంవరంహంతి.

అ || నాడికూటముమఱియొకవిధంబున జెప్పుచున్నాడు || తా || అశ్వినీమొదలుమూడేసినక్షత్రములమూడువ్రేళ్లయందుక్రమపుష్కరాములజేగణనజేయగా - వధూవరులనక్షత్రములొక వ్రేలియందుండక వేరుపడియున్న శుభకరంబులగుననియు- ఇరువురినక్షత్రములొక వ్రేలియందున్న మిక్కిలియాపత్కరంబగుననియుముఖ్యాభిప్రాయము.

౧౦౯ || అ || పాశ్చైవైకాంగుళిదోషపవాదమాహ||మూ|| పర్యాయస్త్రీతయైగ్యదివ్యవహితంస్త్రీభవవపుంభంద్వయంపాశ్చైవైకాంగుళిసంస్థితంయదితదాతద్రాశికూటేశుభే | సద్రజ్జీవరయోనియోగసమయేప్యేకాధిపత్యేద్వయోర్దైత్రేకేవితదైకీనాడిజనితోదోషస్తునరూచి

లే || వ్యా || పర్యామెరితి || స్త్రీ భం స్త్రీ జన్మర్త్యం-పుంభంపుంజన్మర్త్యం చేతి
 ద్వయం - వధూవరజన్మనక్షత్ర ద్వయం - త్రి తయైః పర్యామైః త్రిభి రావృత్తి
 భిః - వ్యవహితమంతరితంసత్ - పాశ్చై వ్వాకాంగుళిసంస్థితంవా - అథవా
 తదావివాహసమయే - తద్రాశికూటేదంపత్యోః రాశికూటే - శుభే వాయు
 ది - అథవానియోగసమయేవివాహకాలే-వరావరశ్చవరౌ(*)పుమాకా
 స్త్రీ యే త్యేక కేషః - తయోస్సగ్రజ్ఞౌరజ్జుకూటేశుభేవా యదీత్యర్థః - ద్వ
 యోః సంపతిజన్మగాశ్యోరే కాధిపత్యే - ద్వయో రేకపవాధిపతి శ్చేదిత్యర్థః -
 అథవా - ద్వయో ర్త్యేత్రే దంపతిరాశ్యధిపత్యోర్నిత్ర త్వేచయది - తదా-ఏ
 కనాడీజనితదోషః కాంగుళిజన్యదోషః - నాస్తీతి కేదదాచార్యాః - ఊది
 రేజగుః - వచేలిత్

అ || దంపతులజన్మనక్షత్రములొకవ్రేలికివచ్చినపుటికినిదోషములేక
 యుండెడివిధమునుజెప్పచున్నాడు || తా || పూర్వశ్లోకమునజెప్పబడినక్ర
 మంబున - దంపతులజన్మనక్షత్రములు-అశ్వినీమొదలుముమ్మారుగణనజే
 యునపుడొకవ్రేలినిబొందకయుండియాపిమ్మటమొకవ్రేలినిబొందియున్న
 ను - దంపతులరాశికూటజ్జుకూటములుశుభకరంబులైయున్నను-ఉభయ
 లజన్మరాసులకొకగ్రహమధిపత్యయొయున్నను - జన్మగాశ్యధిపతులువరస్ప
 రమిత్రత్వముగలవారైయున్నను-అట్టిసమయమున-ఏకాంగుళిసతనక్షత్ర
 దోషముబనిలేదనికొందరియభిప్రాయము.

౧౧౦ || అ || నాడీకూటముక్త్యేదానీమవస్థాభేదేనతద్భంగమాహ || మూ ||
 ఇం ద్రాగ్నీవసుమిత్రపూషసవితృస్వాతీశివాజైకపాశ్చేష్వే వాప్తసు
 దంపతీజననభేద్యేష్వేకధిష్ఠ్యేశుభే | అంత్యోపాంత్య విధిన్విదై వగిరిశ
 శ్రీశార్యపి త్యేషునానానాపాదజయోర్య మేండువరుణబ్రధ్నాప్యసా
 ర్షేషువా || వ్యా || ఇం ద్రాగ్నీశి || ఇం ద్రాగ్నీవసుమిత్రపూషసవితృస్వా
 తీశి వాజైకపాదఃవిభాభాధనిష్ఠానూరాధారేవతీహస్తస్వాత్యాక్రా
 పూర్వాభాద్రాదాఃఏతేషుభేషు - అప్తసునక్షత్రేషువా - ఏకనాడీదోషో
 న్నాస్తి - అథవా - ఏతేష్వప్తస్వేవనక్షత్రేషు - ద్వేదంపతీజననభేదంపతీజ
 న్మనక్షత్రే - ఏకధిష్ఠ్యే - సమానపాదగతేవా-శుభేశుభకరేభవతః - కుత
 స్తల్లభ్యతే ఇతిచేత్ - నానాపాదజమూరిత్యత్రాధేవత్యమూణత్యాత్ -

అ త్రేదంప్ర తిభాతి - ధనిష్ఠానూ గా ధేచ ధ్యాంగుళిస్థితే ఆపిశుభే - అన్యాని
 పాశ్వేన్ద్వికాంగుళిసంసి తానిశు భానీని - కించ-అంత్యో పాంత్యవిధిన్విదైవ
 గిరిశశ్రీ శార్వపి త్రే షు రేవత్పుత్ర రాభా ద్రాగోహణీవిశాఖా ద్రా
 శ్రవణపుష్యమహుసు - యమేందువరుణబ్ర ధ్మాప్యసార్వేషు - భరణీమ్మ
 గశీష-శతభిషణ్సుస్తపూర్వా షాధాశ్రేషాస్తుషట్సుచ - నానాపాదజ
 యోఃభిన్నపాదసంభూతయోర్వా- ఏకనాడీదోషోనాస్తి-ఉత్తరాభాద్రా
 పుష్యభరణీమ్మగశీష-పూర్వా షాధాపంచకంషధ్య నాడీస్థిశపిభిన్న
 పాదగతంచేచ్ఛభావహం - అన్యాని - నవ - పాశ్వన్స్థితానిభిన్న పాదగ
 తానిశు భాని-ఉక్తాతిరిక్తాశ్చీనీపునర్వసూపూర్వపల్లమ్మ తరఫల్లనీచ్ఛితా
 జ్యేష్ఠామూలాత్తరాషాధానాంమజ్యే-చంద్రైక నాడీస్థితే-చిత్రాఫల్లన్యై
 అన్యానిపాశ్వన్స్థితానిచ - సర్వదానిం ద్యాని - అత్ర రేవతీవిశాఖాద్రా
 హస్తానాంపునర్గ్రహణంభిన్నపాదవివత్సారం*****

అ || ఏకాంగుళిస్థితనక్షత్రజన్యదోషమునకువిధ్యంతరములచేతపరి
 హారమునుచెప్పచున్నాడు|| తా || దంపతులు - ధ-అనూ-సాస్వి-పూభా-యూ
 నక్షత్రములయందైనను - ఈనక్షత్రములలోనొకనక్షత్రంబుననొకపా
 దమునందైనను - ఉభా-రో - శ్ర - పుష్య-మ-భ-మ్మ-శ-పూషా-ఆశ్రేయీ
 నక్షత్రములభిన్నపాదములయందైనను - రే - వి - ఆర్ద్ర - హ-యీనక్ష
 త్రములయందైనను - యీనక్షత్రములభిన్న సమానపాదములయందైన
 ను - జన్మించియుండి రేని-యేకాంగుళిస్థితనక్షత్రదోషములేదు***

౧౧౧ || అ || అధ్యత్రిభిఃశ్లోకైః రాశిరూటమాహ|| మూ || జ్యేష్ఠాన్యం మ్రి
 చతుష్టయానిసకలాన్యత్రాణిద స్రాదితో ప్యేకైకస్యనవాంఘ్రికంప్ర
 తిగృహంజ్యేయంచమేషాదితః| రాశ్యంతంగణయేన్వరస్యతుసదాస్త్రి జన్మ
 రాశ్యాదితః స్రోత్రాదోషనిరూపణేప్రథమతోమేషాదిరాశీశ్వరాః|| వ్యా
 జ్యేయానీతి|| దస్రాదితఃఅప్యన్యాదీని - సకలానియుత్రాణి - అంఘ్రి చతు
 ష్టయానిపాదచతుష్టయయుత్రానితిజ్యేయాని|| ని || పాదఃపదంఘ్రిశ్వగణో
 స్త్రియామిత్యమరః - మేషాదితఃమేషాదిద్వాదశరాశీనామేకైకస్యరా
 శేః - ప్రతిగృహంనవాంఘ్రికంనవపాదాత్త్రకం - జ్యేయంజ్ఞాతవ్యం - తత్ర
 సదాసర్వదాస్త్రిజన్మ రాశ్యాదితఃనధూరాశిమారభ్యవరస్యరాశ్యంతం
 గణయేత్ - దోషనిరూపణేసకవింశతిమహోదోషనిరూపణసమయే - ప్రథమ

తపవ - మేషాదిరాశీశ్వరాః ప్రోక్తాః భౌమశ్శుక్రభిత్వా దినాఙ్కరాః - కిమర్థమేతన్నిరూప్యతత్త్వః చేత్ - వత్సమాణిక్లీకేమిత్రత్వేగ్రహయోరిమా వితిరాశ్యధిపతిత్వస్యా కాంతీతత్వాత్ *****

అ॥ మూడుశ్లోకములచేత రాశికూటమునుచెప్పచున్నాడు॥ తా॥ ఒక్కొక్కనక్షత్రమునకు - నాలుగుపాదములు - అట్టిపాదములుతోన్నిదిజేరిననొక రాశియగుచు - రాశికూటాదివిచారముజేయునపుడు కన్నియజన్మరాశి మొదలువరునిజన్మరాశివరకులెక్కింపవలయుననితాత్పర్యము*****

౧౧౨॥ అ॥ గణనాయాః ఫలమాహ॥ మూ॥ దంపత్యోస్సమనప్రసూచ సుతదౌతావేకరాశిస్తయోర్ముఖ్యాతౌత్రిభవౌచతుర్ధదశమాతద్వ్యత్యయావాశుభా॥ ఉద్వాహేనవపంచమాత్వశుభదౌతవ్యత్యయావాశుభౌమిత్రత్వేగ్రహయోరిమావపిశుభావేకాధిపత్యేపివా॥ వ్యా॥ దంపత్యోరితి॥ దంపత్యోః జాయాచవతిశ్చదంపతీతయోర్వగూవరయోః - రాశీనమనప్రసూచేత సుతదౌపుత్రప్రదౌ - స్త్రీరాశిమారభ్యపురుషరాశిపర్యంతంగణనాయాంక్రియమాణాయాం - రాశీనాంసప్రసంఖ్యాచేత్సమస్తప్రకంభవతి - తయోర్దంపత్యోః రాశీపేకరాశిశ్చేత్రావపిముఖ్యాఉత్తమా - కించత్రిభవాస్త్రీరాశిమారభ్యపురుషరాశిపర్యంతం - పునఃపురుషరాశిమారభ్యస్త్రీరాశిపర్యంతంగణనాయాంసత్యాం - తృతీయైకాదశౌ - తద్వత్ - చతుర్ధదశమాచ - తద్వ్యయాతావేకాదశశృతీయాదశమచతుర్థాచేత్ - శుభౌలన్యథాలశుభౌ - ఉద్వాహేనవపంచమాతులశుభౌ - తద్వ్యయాపంచమనవమాచేత్ - శుభౌగ్రహయోర్వగూవరరాశ్యధిపత్యోఃమిత్రత్వేనతివా - ఏకాధిపత్యేనతివా - ఉభయోఃజన్మరాశ్యోః ఏకపవాధిపతిత్వేత్ - ద్వావిమావపినవపంచమావపిశుభా*****

అ॥ కన్యకజన్మరాశి మొదలుగణనజేసినందునగలిగెడిఫలముచుచెప్పచున్నాడు॥ తా॥ కన్యజన్మరాశి మొదలువరజన్మరాశి వరకు గణనజేయగా - వరునిజన్మరాశి - ౭వదియొప్పుననుక్రమదంబగును - దంపతులజన్మరాసులొకటియొప్పును త్తమంబగును - స్త్రీజన్మరాశికిపురుషజన్మరాశి - ౩-౪-౫-౧౦-౧౧-ఈసంఖ్యగలదైయున్నను - పురుషరాశికి స్త్రీరాశి - ౩-౪-౬-౧౦-౧౧ - ఈసంఖ్యగలదైయున్నను - శుభకరంబగును - దంపతులజన్మరాశ్యధిపులపరస్పరమిత్రత్వముగలవారైయున్నను - దంపతీజన్మరా

సులకొక గ్రహమధిపతియొన్నపుడు - స్త్రీ జన్మ రాశికి - ౧వదియొ
న్నపుడు రాశియు - పురుష రాశికి - ౨వదియొన్న స్త్రీ రాశియు-శుభ
కరంబగును - ఉత్తవ్యతిరిక్తంబుగనున్న పక్షమునగు శుభకరంబగు ననుట***

౧౧౩ || స్వాద్విర్వాద్దశ ఆతిః దశకలహదః షష్ఠోష్టమస్తు క్రమాత్సర్వ
త్రాపిసమాలయాదిరథవాద్విర్వాద్దశోభ్యుత్తమః | దంపత్యోర్విషమాల
యాదిరథవాషష్ఠోష్టమశ్శోభనోవర్గాయద్యపరేశుభా అథశుభాస్తద్వ్య
త్యయామద్యమా || వ్యా || స్వాదితి || ద్విర్వాద్దశః ఆర్దిదశ్యధాకరః ద్వా
దశద్వికంతుశుభమిత్యర్థాల్లభ, తే - షష్ఠోష్టమస్తుకలహదః దంపత్యోః కల
హప్రదః - అష్టమషష్ఠాతుశుభా - సర్వత్ర పతే - సమాలయాది సమరా
శిరాదిర్యస్య సడతమః - అథవాద్విర్వాద్దశోపిసమాలయాదిర్యదిశుభః - అ
నేన స్త్రీ రాశిస్సమరాశిశ్చేచ్ఛుభః షష్ఠోష్టమస్తువిషమాలయాదిశ్చేద్దంప
త్యోః శోభనః - వర్గాశుభపద్వర్గాయదిశుభాః - అశుభాశ్చేదశుభాః - త
ద్వ్యత్యయాతయోః ద్విర్వాద్దశషష్ఠాష్టమయోః వ్యత్యయామధ్యమా - మ
ధ్యమఫలదావనుత్తమా వితియావత్ *****

తా || స్త్రీ జన్మ రాశి మొదలు పురుష జన్మ రాశి వరకు గణన జేయగా
స్త్రీ రాశికి పురుష రాశి - ౧వది గానుండి - పురుష రాశికి స్త్రీ రాశి - ౧౨వ
ది గానున్న దుఃఖకరంబగును - పురుష రాశి - ౬వది గానుండి స్త్రీ రాశి - ౧౨
వది గానున్న కలహకరంబగును - పురుష రాశి - ౧౨వది గానైన - ౬వది గా
నైననుండి స్త్రీ రాశి - ౨వది గానైన - ౧౨వది గానైననున్న సుధ్యంబైయుం
డును - ఇదియునుంగాక స్త్రీ రాశివృషభాది సమరాసులలో నొకటిగనుం
డేనేనియపుడు - ౧వది గానున్న పురుష రాశియు - ౧౨వది గానున్న స్త్రీ రా
శియు శుభకరంబగును - స్త్రీ రాశి మేషాదివిషమరాసులలో నొకటిగనున్న
నపుడు - ౬వది గానున్న పురుష రాశియు - ౧౨వది గానున్న స్త్రీ రాశియు శు
భకరంబగును - పద్వర్గులు శుభసంబంధులై యున్న శుభకరంబులగును - అశు
భసంబంధులై యున్న సశుభకరంబులగును, *****

౧౧౪ || అ | అథ ద్వాభ్యాం గ్రహమిత్ర త్వమాహ || మూ || సూర్యస్యా
ర్యకుజేందవశ్చ సహృదశ్చ త్రాసి తార్కి విధోః సూర్యజ్ఞాసు హృదానశత్రు
రవనీపుత్రస్య మిత్రాణి తే | అర్థా ర్యేందవ ఇందుజోప్య హితకృద్భాస్య

ర్తతక్రాహితౌచం ద్రోరిఃసుహృదోగురోఃకుజశశిబ్రహ్మస్సితజ్ఞోరిపూ॥
 వ్యా॥ సూర్యస్యేతి॥ సూర్యస్యతర్యకుజేందవఃగుర్వంగారకచంద్రాః -
 సుహృదఃమిత్రాణి - సితార్కి సితశ్శుక్రఃఅర్కిశనైశ్చరఃపతాశత్రూఅ
 వశిష్టోబుధఃసమాధిపారిశేషాదవగంతవ్యం - విభోశ్చంద్రస్య సూర్యజ్ఞో
 సూర్యబుధౌసుహృదౌ - నశక్రఃఅస్యశత్రుఃకోపినాస్తే - కుజగురుశుక్ర
 శనైశ్చరాస్సమాధిత్యర్థఃఅవశీపుత్రస్యాంగారకస్యతే ప్రసిద్ధాఃఅర్కా
 ర్థేందవః - సూర్యగురుచంద్రాః - మిత్రాణి - ఇందజోబుధఃఅపితకృత్శ
 త్పురిత్యర్థః - శశిశుక్రాసమా - జ్ఞస్యబుధస్యతర్కశుక్రాహితౌసుహృదౌ
 చంద్రస్తుఅరిశత్రుః - కుజశనిగురువస్సమాఃగురోఃకుజశశిబ్రహ్మఃఅంగ
 రకశశిసూర్యాఃసుహృదః - సితజ్ఞోశుక్రబుధౌ-రిపూశతూ - శనిస్సహః॥

౧౦౭॥ మూ॥ సౌమ్యార్కిసుహృదౌభృగోశ్శశిరవీశత్రూభృగుజ్ఞో
 హితౌ॥ మందస్యారరవీందవశ్చరిపవోనుక్తాఃక్రమాన్తధ్యమాః॥దంపత్యో
 ర్యదిజన్త గౌశ్యధిపయోరేకాధిపత్యేశుభోమైత్రేవాసమయోస్సచుస్తస్వ
 హితయోర్వర్గస్తయోర్ముత్యకృత్॥ వ్యా॥ సౌమ్యేతి॥ భృగోశ్శుక్ర
 స్యసౌమ్యార్కిబుధశని - సుహృదౌ-శశిరవీచంద్రసూర్యశత్రూ-ఇతరా
 కుజగురుసహవిత్యర్థః॥ శతే - ఎవంసర్వత్రబోధ్యం - మందస్యశనైశ్చ
 రస్యభృగుజ్ఞోశుక్రబుధౌ హితౌసుహృదౌ-ఆరరవీందవఃఆరంగారకః - ర
 వీందూసూర్యాచంద్రమసౌపతేత్రయఃరిపవశ్శత్రవః - అనుక్తాఃఉక్తాతిరి
 క్తాఃక్రమాత్మధ్యమాస్సమాధిత్యర్థః - యథా - సూర్యస్యతర్యకుజేందవ
 సుహృదః - శుక్రశనీశత్రూఇత్యేతేఉక్తాఃఅన్యోబుధఃఅనుక్తఃసఃసమః
 పవమస్యేషామపిక్రమాత్మచుత్వమవగంతవ్యమిత్యాశయః - గ్రహమిత్ర
 తాయాఃప్రయోజనమాహ॥దంపత్యోరితి॥దంపత్యోః జన్తరాశ్యధిపయోః
 మైత్రేమిత్రత్వేనతి - ఎకాధిపత్యేవాయదిశుభః - సమయోఃదంపతీరాశ్య
 ధిపత్యేః - సమయోస్సతోః - సమస్సచుఫలప్రదఇత్యర్థః - అహితయోస్త
 యోరేవశత్రోస్సతోః-తయోర్దంపత్యోర్వర్గఃగావివర్గఃమృత్యుకృత్ -
 అశక్తింబిల్లిఖ్యతేఇమేదశత్రుమిత్రత్వేనైసగి - కే - తాత్పర్యః శత్రుమిత్ర
 త్వేతు - గ్రహస్యతత్తాలేద్వితీయశ్రవీయచతుర్థదశమైకాదశద్వాదశేష
 స్థితోమిత్రః - స్రగమపంచమషష్ఠసప్తపూష్టమనవమేషుస్థితశ్శత్రుర్భవ
 తి - ఇమేతాత్పరీకశత్రుమిత్రత్వే - తథాచ-నైసగికమిత్రంతాత్పరీ

కమిత్రంయశిదిమిత్రంభవతి - నై సగికశత్రుస్తాత్థాలికశత్రుశ్చేదని
 శత్రుర్భవతి - నై సగికమిత్రంతాత్థాలికశత్రుశ్చేదనమోభవతి - నై సద్గి
 కశత్రుస్తాత్థాలికమిత్రంచేత్సోపిసమోభవతి - నై సగికసమస్తాత్థాలిక
 శత్రుశ్చేత్సోపిశత్రురేవ - తాత్థాలికసమత్వాభావాత్ - తథాచోక్తం
 బృహజ్జాతకే || శ్లో || అన్యోన్యస్యధనవ్యయసహజవ్యాపారబంధుస్థో
 తాస్తత్కాలేనుహ్యదస్యస్వతుంగభవనోప్యేతేరయస్తస్యధా । ద్వేష్టి
 కానుక్తబవాంశుహృత్సమరిపూం త్సంబింత్యనై సగికాంస్తత్కాలేచపు
 నస్తుతానధిసుహృన్ని త్రాదిగీఃకల్పయేదితి*****

అ || రెండుశ్లోకముల చేత గ్రహమైశ్రమగునువక్కాణింపుచున్నాడు ||
 తా || సూర్యునికి - కుజగురుచంద్రులుమిత్రులు-శనిశుక్రులుశత్రువులు -
 బుధుడుసముడు - శత్రుశూన్యుండైనచంద్రునికి - రవిబుధులుమిత్రులు-కు
 జగురుశుక్రశనిబుసములు - కుజునికి - రవిగురుచంద్రులుమిత్రులు-బుధు
 డుశత్రువు - శనిశుక్రులుసములు-బుధునికి-రవిశుక్రులుమిత్రులుచంద్రు
 డుశత్రువు-కుజశనిగురువులుసములు-గురువునకు-కుజచంద్రసూర్యులుమి
 త్రులు - బుధశుక్రులుశత్రువులు - శనిసముడు - శుక్రునకుశని బుధులుమి
 త్రులు - సూర్యచంద్రులుశత్రువులు-గుర్వం గారకులుసములు - శనైశ్చ
 రునకు - బుధశుక్రులుమిత్రులు-కుజరవిసములుశత్రువులు - గురుడుస
 ముడు-ఈ షష్టబడినశత్రుమిత్రత్వములుస్వభావసిద్ధంబులు-ఇదియునుంగా
 క - ఆయా కాలములయందుసంభవించుశత్రుమిత్రత్వములెవ్వయనిన-గ్ర
 హమునకు-౧-౩-౪-౧౦-౧౧-౧౨-ఈస్థానములయందున్న గ్రహములుతా
 త్థాలికమిత్రములు-౧-౫-౬-౭-౮-౯ - ఈస్థానములయందున్న గ్రహములు
 తాత్థాలికశత్రువులు - నై సద్గికమిత్రగ్రహము తాత్థాలికమిత్రమైయున్న
 సదిమిత్రమగును - నై సద్గికశత్రువుతాత్థాలికశత్రువైనసదిశత్రువగు
 ను - నై సద్గికశత్రువుతాత్థాలికమిత్రుండైనసముండగును - నై సద్గికమి
 త్రుడుతాత్థాలికశత్రువైనసముండగు - నై సగికకనముడు తాత్థా
 లికశత్రువైననతండునుశత్రుండగుననినిణఁబఱపవలయు-
 ఈశత్రుమిత్రనిణఁయమునకుప్రయోజనంబేమియనినవధూవరులజ
 న్తరాశ్యధిశతులకుమిత్రత్వముగలిగియున్నను - ఏకాధిపత్యముగలిగియు
 న్నను - శుభకరంబగును-సమత్వముగలిగియున్నసామాన్యఫలంబులుగలు
 గును - శత్రుత్వముగలిగియున్నశత్రుతులకుమృత్యుకరంబులగుననుట,***

౧౧౬ || ౧౧౭ || ౧ || అథద్వాభ్యాంయోఃకూటమాహ||మూ|| భానాం
యోనిరియం తుదస్త్రవరుణావశోప్యయమాంత్యో గజౌపుష్యాగ్ని సదజావ
హివిధివిధూశ్వానాతుమూలేశ్వరౌ | మాగ్దాలాపురగాదిపితృభగావా
ఖూపశూచార్యమాహిర్ముద్వైయమరుదర్కభేతుమహిషావిం ద్రాగ్నివి
త్రాఖ్యభే || వ్యాఘ్రాశక్తిభమైత్రభేతుహరిశోతోయాచ్యుతౌమర్తతౌ
సేంహాఖ్యావజపాద్వసూఫణిరిపూవిశ్వాభిజిజ్ఞేకమాత్ | శ్రైష్ఠిణంబర
సరీసృపంహరిగజంశాఖామృగాజంభవేంద్రంపత్యోరపివైరమశ్వమహిషం
గోవ్యాఘ్రమౌత్వాఖుచ || వ్యా || భానామితి || వ్యాఘ్రామితి || దస్త్రవ
రుణావశ్వినిశతభిషజౌ - అశ్వేక్షరశౌ - యమాంత్యోభరణీరేవత్యో - గజౌ -
పుష్యాగ్నిపుష్యకృత్తికే - సదజౌచ్ఛాగౌ - ౩ ధిధూరోహిణీన్యగశీష్టే - ఆహి
సర్ప - మూలేశ్వరౌ - మూలాద్రౌ - శ్వానౌశునకౌ - ఉరగాదితీ - ఆశ్రే
షాపునర్వసూ - మాగ్దాలౌ - పితృభగామశూపూర్వఫల్గున్యౌ - ఆబూమూ
షకౌ - అర్యమాహిర్ముద్వై - ఉత్తరఫల్గున్యత్తరాభాద్రేపశూగానౌ
మరుదర్కభేత్వాతీహస్తౌతు - మహిషా - ఇంద్రాగ్నిచిత్రాఖ్యభే - విశాఖా
చిత్రానక్షత్రే - వ్యాఘ్రాశ్వానౌ - శక్తిభమైత్రభేతుజ్యేష్ఠానూరౌధే
తు - హరిశౌమృగౌ - తోయాచ్యుతౌపూర్వాషాఢాశ్రవణే - మర్కటౌక
పీ - అజపాద్వసూపూర్వాభాద్రాధనిష్ఠే - సింహాఖ్యా - విశ్వభిజిజ్ఞేఉత్త
రాషాఢాభిజిన్నక్షత్రే - ఫణిరిపూఫణి నాంసర్పణాంరిపూశత్రుబభ్రూ
క్రమూడుక్తక్రమాత్ - బోధ్యః || తేషాంవైరయోనిమాహ || శ్రైష్ఠిమితి ||
శ్రైష్ఠిణం - శ్వాశునకఃపిణః కృష్ణమృగః - తియోస్సమాహారః - శ్రైష్ఠిణం - యే
షాంపరివరోధశ్వాశ్వతికృత్త్యేకవద్భావస్సర్పత్రనపునకమితి నపునక
త్వం - భభ్రుసరీసృపం - బభ్రుర్మకులః - సరీసృపస్సర్పశ్చ తియోస్సమాహ
రః - బభ్రుసరీసృపం - సూరిగజంసింహగజం - శాఖామృగాజంమర్కటచ్ఛాగం
అశ్వమహిషం - గౌవ్యాఘ్రం - ఓత్వాఖుమార్జాలమూషకం || ౧ || ఓతుర్న్య
డాలోమార్జాలఇత్యురఃపతేషాంయథావైరం - తథాతత్సంజ్ఞికనక్షత్రజా
తయోగ్యపత్యోగపివైరంభవేత్ - మూలానక్షత్రేయోజాతిస్సశ్వా - అ
నూరాధాయాంయూజాతాసాపణీభవతి - ఉభయోర్వైరంవిరోధః - ఏ
వమన్యేషామపిద్రష్టవ్యం - ఇయమేవ - భానాంయోనిః - యోనికూటఇత్యు
చ్యతే - ఉక్తరీత్యామయోర్మక్షత్రయోనీ - విరోధః - తన్నక్షత్రజాతయో

రేవదాంపశ్యంము క్షమిశ్యశ్చిచాయః*****

అ || రేండుగ్లోకముల చేతయోనికూటమును జెప్పుచున్నాడు|| తా|| అశ్వీ
 నీశతభిసంజ్ఞాక్షుశ్రములు - గుట్టములనుసంజ్ఞగలవి - భరణీరేవతులే
 నంగులు - పుష్కకృత్తికలజములు - రోహిణి-మృగశీర్షములు - సర్పము
 లు - మూల-ఆద్రు-కుక్కులు - ఆశ్రే-పున-పిల్లు-మఖ-పుబ్బ-కౌక్కులు-
 ఉత్తర - ఉభా-గోవు - సావిత్రీ-హస్త-ఎనుబోతులు-విశాఖ - చిత్త - పులు
 లు - జ్యేష్ఠ-అనూరాధ-మృగములు-పూషా - శ్రవ-కోతులు-పూర్వా-ధని-
 సింహములు - ఉషా-అభిజి-ముంగినలు-ఈరితిననక్షత్రములకుసంజ్ఞలనెరుం
 గవలయు - ఇందువరస్పరవైరముగలజంతువులెవ్వయిన - శునక హరిణం
 బులు - పాముచుంగినలు - సింహగజములు-కపిచ్ఛాగంబులు- అశ్వమహి
 షములు - గోవ్యాఘ్రములు-ఇవిచిరకాలవైరముగలవైయుండుగావుననీ
 పరస్పరవిరోధిజంతుసంజ్ఞగలనక్షత్రములయందుబుట్టిన స్త్రీపురుషులకు
 దాంపశ్యముఘటించినమిక్కిలికలహకరంబగును - నీచెప్పబడినక్రమంబు
 నవరస్పరవిరోధములు లేకయుండెడినక్షత్రములయందుబుట్టిన స్త్రీపురు
 షులకు దాంపశ్యముయోగ్యంబగునితాత్పర్యము.*****

౧౧౮ || అ || అథయోగః కూటస్యఫలకూహా|| మూ|| యుగ్మాద్యంపురుష
 స్యభంచయువతేర్ధిష్ఠ్యంతుయుగ్మాత్సభమ్ | పుంధిష్ఠ్యేప్రభవశ్శుభశ్చ
 పురుషఃస్త్రీధిష్ఠ్యజాస్త్రీశుభా | స్త్రీధిష్ఠ్యేప్రభవాపుభావపిశుభా
 పాణిగ్రహేద్యేషణాత్తాద్వావాపురుషక్షణజౌతుయదివాస్వవ్యత్య
 యత్ప్రొద్భవా || వ్యా || యుగ్మాద్యమి || యుగ్మాద్యంయగ్నే - పూర్వోక్తద
 ప్రవరుణావిత్యాదినక్షత్రస్వయే - ఆద్యంప్రథమం - భంసక్షత్రేపురుష
 స్యపురుషసంబంధినక్షత్రం - యువతేర్ధిష్ఠ్యంస్త్రీనక్షత్రంతు - యుగ్మాం
 త్యభంయుగ్నేఅంత్యనక్షత్రమితివేదితవ్యం - యథా అశ్వినీశతభిషశ్యగ్నే
 ఆద్యమిద్వినీనక్షత్రంపురుషసంబంధి - యుగ్మాంత్యభంతభిషక్ - స్త్రీన
 క్షత్రం-ఏవంసర్వత్రయోజ్యం-ఏతస్మిన్ఫలందగ్మయతి-పుంధిష్ఠ్యప్రభవఃపు
 రుషనక్షత్రజాతఃపురుషశుభఃస్త్రీధిష్ఠ్యజాస్త్రీనక్షత్రజాతా-స్త్రీశు
 భాఅథవా - ఉభావపిస్త్రీపురుషావపి - స్త్రీధిష్ఠ్యప్రభవాస్త్రీధిష్ఠ్యజా
 తాయది - పాణిగ్రహేవివాహవిషయే-శుభాశుభప్రకారా - తాద్వాస్త్రీపు
 రుషా - పురుషక్షణజాయది - అథవా-స్వవ్యత్యయత్ప్రొద్భవా - పురుష-క్ష

త్రజా స్త్రీ - స్త్రీ నక్షత్రజః పుమాంశ్చే ద్వా యది శ్వేషకౌలహప్రదౌ॥

తా॥ భానాంయోగిరియంతు - అనుగ్లోకమున జేప్పబడియున్న అశ్వినీ శతతారలు మొదలగునక్షత్రములజంటలలో మొదటినక్షత్రముపుగుషనక్షత్రమనియు - రెండవనక్షత్రము స్త్రీ నక్షత్రమనియునంజ్ఞులు - అందుపుగుషనక్షత్రమునబుట్టినవరుండును - స్త్రీ నక్షత్రమునబుట్టినకన్యెయువిహాహవిషయమైశుభకగులగుదురు - స్త్రీ నక్షత్రమునబుట్టినదంపతులును శుభకరులగుదురు - ఉభయులుపుగుషనక్షత్రమునబుట్టినవారైయున్నను కన్యెయుపుగుషనక్షత్రమునబుట్టినవై యుండివురుఁడును స్త్రీ నక్షత్రమునబుట్టినవారైయున్నను నిత్యకలహములుగలుగుచుండును*****

౧౦౮॥ అ॥ క్రమ ప్రాప్తం స్త్రీ దూరకూటమాహ॥ మూ॥ స్త్రీ భాద్యంవరభాంతమేవగణయేత్ స్త్రీ దూరమాజ్యేయది ద్వేషంకాద్యఫలం ద్వితీయనవకేదద్యా తృతీయేనుఖమ్ । స్త్రీ ధిష్ణ్యస్యైదాత్రయోదశపరంపుంజన్తధిష్ణ్యంభవేదేవంబాబహుపుత్రకృష్ణిరిణయేనోజేత్రయోరైవరకృత్॥ వ్యా॥ స్త్రీ భాద్యమితి॥ స్త్రీ భాద్యం స్త్రీ నక్షత్రమారభ్య - వరభాంతంపుగుషనక్షత్రపర్యంతమేవగణయేత్ - ఏవకారేణసూక్తవైపరీత్యేనేత్యర్థః - ఏవంగణనాయాంక్రియమాణాంనాంతద్వేప్రథమనవకేపుంజన్తత్రవిద్యతేయది - తదా స్త్రీ దూరం స్త్రీ దూరకూటం - ద్వేషందంపత్యోకలహందద్యాత్ - ద్వితీయనవకేయదిమధ్యమఫలందద్యాత్ - తృతీయేతృతీయనవకేయది - నునిందద్యాదిత్యేకఃపక్షః పత్రాంతరమప్యహ॥ స్త్రీ ధిష్ణ్యస్యస్త్రీ జన్తనక్షత్రస్యపుంజన్తధిష్ణ్యంపుగుషజన్తనక్షత్రం - త్రయోదశపరం - త్రయోదశనక్షత్రాన్పరం - యదాభవతి - తదా స్త్రీ దూరకూటంబహుపుత్రకృష్ణవేత్ - సోచేత్ - త్రయోదశనక్షత్రాత్పూర్వంపుంభయది - తదాత్రయోగంపత్యోకైరకృష్ణవేత్ - ఉత్తరోత్తరమారస్యశుభకరత్వాదిభావః*****

అ॥ స్త్రీ దీఘశుభార్థునిజేష్ఠుడున్నాడు॥ తా॥ కన్యకనక్షత్రముమొదలుకొమ్మిదేసినక్షత్రములవరుసన - ౨౭నక్షత్రములనుమూడునవకములుగావింపగ - వరనక్షత్రముమొదటినవకమున నున్నకలహకరింబును - ౨వనవకముననున్నమధ్యమఫలంబును - ౩వ - ౪వకముననున్న శుభకరంబున

గును - హరియొక పక్షంబు - కన్నియనక్షత్ర మునకు ౧౩ నక్షత్రముల
పై నవగనక్షత్రమున్న శుభకరంబును - అంతకు లోపలనున్న నశుభకరంబు
నగునని శాస్త్రము.

౧౦౨ || అ || అథ గణపాట మాహా|| మూ|| మి శ్రా ర్యాద్యదితీండు పాష్ట
పవన శ్రోణార్క తారాస్సు గామ ర్త్యాఖ్యా నవచోత్తరాత్ర యహరబ్ర
హ్మత్రిపూర్వాంతకాః | ఇంద్రాగ్ని వసుమూలపితృ వరుణజ్యేష్ఠాగ్ని
హిత్వష్టభాన్యేతాన్యాసురపంజికానినవతగ్నత్యైగణానాం ఫలం || వ్యా||
మిత్రేతి || మి శ్రా ర్యాద్యదితీండు పాష్టపవన శ్రోణార్క తారాః అనూరా
ధాపుష్యాశ్విసీపుచర్వసూర్య శీష రేవతస్నాతీశ్రవణమాస్తాః - ఏతానవ
తారాః - సురాదేవ గణాః - ఉత్తరాత్రయహరబ్రహ్మత్రిపూర్వాంత
కాః - ఉత్తరోత్తరాషాఢోత్తరాభాద్రాద్రాగోహిణీపూర్వఫల్గునీపూ
ర్వాషాఢాపూర్వాబాద్రాభరణ్యః - ఏతానవతారాః - సూర్యాః సు
వ్యగణాః - ఇంద్రాగ్ని వసుమూలపితృ వరుణజ్యేష్ఠాగ్నిహిత్వష్ట
భాని - విశాఖాధనిష్ఠామూలమమాశతభిషగ్ద్యేష్ఠాకృత్తికాశ్రేషాచిశ్రా
త్తితనవనక్షత్రాణి - ఆసురపంజికానిరాక్షసగణాభివృద్ధిః - గణానాం దేవ
రాక్షసమనుష్యగణానాం ఫలం వత్సైత్రుగ్ని నల్లోక ఇతి శేషః.

అ || గణకూటముచువదింపుచున్నాడు || శా|| అశ్వి-పుశ-పుష్య-హ-స్వా-
హ్య- అనూ - శ్ర- రే- ఈగనక్షత్రములు దేవగణములు - ఉత్తర-ఉహ-ఉభా-
ఆద్ర- రో- పూఫ-పూషా-పూభా - భ - ఈగనక్షత్రములు మనుష్యగణ
ములు - విశా-ధని-మూ - శత-జ్యే-కృ-ఆశ్రే - చి - ఈగనక్షత్రములు రా
క్షసగణములు - ఇతైత్రుగుననీనక్షత్రములకు గణసంజ్ఞ జేయుటకు ఫల మువ
త్సైమాణ్లోకమందు జెప్పబడునని తాత్పర్యము.

౧౦౩ || అ|| పూర్వోక్త గణానాం ఫలమాహ|| మూ|| దంపత్యోః స్వగణస్స
భః పరిణయే మత్రామరాణాంగణోమధ్యశ్చ మరరతుసామశుభకృత్స
త్త్యాసురాణాం వృతిః | హిత్యాదైత్యగణేన మానుషగణం హిత్యా సురా
ణాంగణం చాన్యంగోభనమానునంతి మునయః కేచిత్ పాణిగ్రహే || వ్యా||
దంపత్యోరితి || పరిణయే వివాహవీక్షయే - దంపత్యోః స్వగణస్స ఏకీయగణః
ఉభయోరేకగణిత్యర్థః - శుభః - మత్రామరాణామనుష్య దేవానాం
గణః - ఏకస్య మనుష్యగణః అన్యస్య దేవగణ శ్చేత్ - మధ్యమః - అనరరతు
సాంగణః - ఏకస్య దేవగణః - అన్యస్య రాక్షసగణ శ్చేత్ - అశుభకృత్ - మ

త్వాను గాణాంగణః - ఏకస్య నుష్యగణః - అన్యస్య రాక్షసగణశ్చేత్ -
 మృతిర్నగణంభవేత్ - దైత్యగణేనసమామనుష్యగణంహిత్యా విహాయరా
 త్సునగణేనమరగణంచ - హిత్యా-అన్యంమనుష్యదేవగణంపాణి గ్రహేవి
 వాహవిషయేశుభకరమితికేచిన్ననయః ఆనునంతివదంతి - హిత్యాదైత్య
 గణేనమానుషగణంహిత్యానురాణాంగణమిత్యగ్రవిశేషః కేవలదేవానుర
 గణస్యనుష్యగణస్య వానిషేధః - కింతు - (స్త్రీ)యా రాక్షసగణః - పురు
 షస్య దేవగణో వామానుషగణో వాయదిదోషప్రదః - అన్యథాపురుషస్య
 రాక్షసగణః (స్త్రీ)యాః దేవగణోమనుష్యగణో వాయదిశుభప్రదః || శ్లో ||
 స్త్రీ రాక్షసంనకర్తవ్యంకర్తవ్యంనరరాక్షసమ్ | స్త్రీ రాక్షసంభవేన్న
 త్యుస్సన్యఏవనసంశయశ్చక్రత్త్వాత్.*****

అ || పూర్వశ్లోకమున జెప్పబడినగణములకుఫలమును జెప్పుచున్నాడు
 తా || దంపతులగణమొకటియైయున్నశుభకరంబగును - మనుష్యదేవగణ
 ములునుద్యమంబులగును - కొందరిపక్షంబుననివియుశుభకరంబులగును -
 దేవరాక్షసగణములు - అశుభకరంబులగును - మనుష్యరాక్షసగణము
 లుమృత్యుప్రదంబులగును - వ్యాఖ్యానమున వ్రాయబడియున్న గ్రంథాం
 తరవచనమువలన-పురుషునిది రాక్షసగణమైయున్ననుయోగ్యంబగుననుట

౧౨౨ || అ || అథమాహేంద్రవర్గమాహ||మూ|| స్త్రీ భావ్యంవరభాం
 తమేవగణయేత్తాహేంద్రవర్గాస్తవమీవేనస్సప్తమదిక్త్రయోదశరస
 త్కోణీనిధితోణయః | దృష్ణే త్రేశరలోచనేపరిణయేహ్యష్టైసుపుత్రప్ర
 దావంపత్యోరితరేనదాకలహదావగ్నేషుముఖ్యస్తవయమ్ || వ్యా || స్త్రీ
 భావ్యమితి || స్త్రీ భావ్యంవధూనక్షత్రమారభ్య - వరభాంతంవచనక్షత్ర
 పగ్యంతమేవగణయేత్ ఏవకారఃవరనక్షత్రమారభ్యసంధూనక్షత్రాంతగ
 ణనాయోగ్యవచ్చేదార్థకః - ఏవంగణనాయాం క్రియమాణాయాంస
 త్యాం - వేదఃపతుర్ధనక్షత్రం - సప్తమదిక్త్రయోదశరసత్కోణీనిధితోణ
 యః - సప్తమనక్షత్రం-దిగ్దశమనక్షత్రం - త్రయోదశనక్షత్రం-రసాష్ట
 త్కోణీరేకః వామాంకప్రయేపేణమితి త్వాషోడశ - వామాంకస్త్రయేషోడ
 షోత్తరత్రసంఖ్యాగ్రహణంకార్యం - నిధనయోనవ-తోణీరేకఃమితి త్వా
 ఏకోనవింశతిః - దృష్ణే త్రేద్వావింశతిః శరలోచనేపంచవింశతిః - అమిత
 ష్టోవర్గామాహేంద్రవర్గాః - దంపత్యోస్తుపుత్రపదాః - ఇతరేడక్రాంతిరి

తావగాఃకలహశ్రదాః - అయంవర్గః- పరిణయేవివాహవిషయేవర్గేషు
ముఖ్యః శ్రేష్ఠః.*****

అ॥ మాహేంద్రవర్ధనుజేష్ఠుచున్నాడు॥ తా॥ వధూనక్షత్రముమొద
లు - ర ౭-౧౦-౧౩-౧౬ - ౧౯ - ౨౨-౨౫-యూనక్షత్రములుమాహేంద్ర
వర్ధములనంబడుం గాననీనక్షత్రములలోనొకటివరనక్షత్రమైయున్నవివా
హవిషయమైయుత్తమంబగునీమాంహేంద్రవర్ధశుభకరంబగును-అట్లు గా
కున్నకలహకరంబగుననితాత్పర్యము

౧౨౩ ॥ అ॥ గణితాగతాయుష్యవర్ధమాహ॥ మూ॥ స్త్రీభాదేర్వరదిష్ట్య
య్యుక్తగణనాసంగుణ్యతాంసప్తభిహ్వస్తావింశతీసంఖ్య యాపరిణయేభ
జ్జైవ్యవపుంభాద్యది । తద్వత్తంగణనాంచ భాగకరణంచాయుష్యవర్ధస్త
యంయచ్చేషేనధికేపురైవమరణంతస్యైవమధ్యేతయోః॥ వ్యా ॥ స్త్రీభా
దేరితి ॥ పరిణయేవివాహవిషయే - స్త్రీభాదేః స్త్రీనక్షత్రప్రభృతి-వరదిష్ట్య
య్యుక్తగణనావరనక్షత్రాంతేనాభిజిత్సహితేనయ్యుక్తగణనాయా - తాం
గణనాం - సప్తభిన్నప్రసంఖ్యయా-సంగుణ్యఅష్టావింశతీసంఖ్యయా-భక్త్యా
విభజ్య - శేషమేవగీషేత్ - లభ్యేనప్రయోజనాభాత్ - పుంభాద్యపి - పు
నఃపుంనక్షత్రమారభ్య స్త్రీనక్షత్రాంతంయ్యుక్తగణనాయా - తాంచగణ
నాం - భాగకరణంవిభాగక్రియాచ- తద్వత్ - పూర్వవత్సప్తభిన్నగణ
నాం - అష్టావింశతీసంఖ్యయావిభజ్య శేషంనిగీషేత్ - ఏవంసతి - యచ్చేషే - య
స్యపురుషస్యసంబంధిని శేషే - అనధికేస్త్రీశేషాన్నయినేసతి - తయోర్వం
పత్యోర్నధ్యేతస్యైవపురాప్రథమతఃమరణం - స్త్రీశేషేఅనధికేసతి - స్త్రీ
యాఃప్రథమతోమరణమితివేదితవ్యం-అయమేవాయుష్యవర్ధశత్యవ్యతే-
ఉభయోశ్చేషేసమాదుదినంపత్యోర్నరణం-య్యుగపదిత్యర్థాల్లభ్యతే.***

అ॥ గణితాగతాయుష్యవర్ధనుజేష్ఠుచున్నాడు॥ తా॥ కన్యజన్మనక్షత్ర
ముమొదలువరజన్మనక్షత్రమువరకుగణనజేసి - యాసంఖ్యను - ౭టిచేగు
ణించి - ౨౮ చేతభాగింపగా శేషించినసంఖ్యనట్లుంచి - మరలవరనక్షత్ర
ముమొదలుకన్యనక్షత్రమువరకుగణనజేసియాసంఖ్య నుంబూర్వమువలె
గుణించి భాగింపగా శేషించినసంఖ్య - ముందు శేషించియున్నసంఖ్యకంటె
నధికముగనుండేనేనిపురుషునికంటెముందువనితకాలము సేయును-కొదవ
యైయుండేనేనిపురుషుడుముందుకాలము సేయును-సంఖ్యాద్వయముననుం
బుగ శేషించియుండేనేని - ఉభయాలకుసమకాలమునమరణముసిద్ధించు

సనితాత్పర్యము, * * * * *

౧౨౪ || అ || ఆయువర్తనూహ || మూ || ఆయాస్సు స్వర్ధ్వజనూమసంహశు
 నకాడ్యై ఖరాఖ్యో గజః కాకోష్ఠావిశితై కమేకముడుత్రాప్తాగాదిన సా
 ద్యపి | శిష్టంభత్రితయంభవేత్పరిణయేస్వస్యాయధిష్ఠ్యాదితస్తత్త్వంచ
 ముభంతయోఃకలహకృత్సావ్యదాయవర్గస్తవ్యయమ్ || వ్యా || ఆయాభితి ||
 ధ్వజనూమసంహశునకాః-ఉడ్యో - ఖరాఖ్యః - గజః - కాకః - ఇత్యప్తే ప్రా
 గాద్యాయాస్సుయః - దప్రాదిలశ్విన్యాది - ఏకైకముడునక్షత్రం-తత్రాప్త
 గాదితేషాంధ్వజాద్యాయానాంప్రాగాది - పునఃపునస్త్రివారంగణయేత్
 తథాచత్రిరావృత్త్యా - చతుర్వింశతినక్షత్రాణిభవంతిశిష్టంత్రిరావృ
 త్త్యాశిష్టం - భత్రితయంనక్షత్రత్రితయంస్వస్యాయధిష్ఠ్యాదితః ధ్వజనూ
 మసంహాయస్థితనక్షత్రాదితఃపుంభవేత్ - ఆయుమధః - ప్రాచ్యాః ధ్వ
 జాయేలశ్విన్యాశ్రేషానూరాధాశూర్వాభాద్రాః - ఆగ్నేయాంధూమా
 రేభరణీషుఘాజ్యేష్ఠేత్తరాభాద్రాః - దక్షిణస్యాంసింహాయేకృత్తికాపూ
 ర్నఖలునీమూలారేవత్యః - వైర్ఘ్నత్యాంశునకాయేరోహిణ్యుత్తరఫల్గు
 నీపూర్వాషాఢాః - ప్రతీచ్యాంశుషభాయమృగశీషః - హస్తేత్తరాషాఢాః -
 చాయవ్యాంఖరామేఆద్రాఃచిత్రాశ్రవణాని - ఉదీన్యాంగజాయేపునర్వ
 సూస్వాతీధనిష్ఠాః - ఈశాన్యాంకాకాయేపుష్యవిశాఖాశతభిషజః - భవం
 తి - పరిణయేపివాహే-తత్త్వంచగుభయస్త్రిన్యామేపున్నక్షత్రంతత్త్వం
 చమాయేస్త్రినక్షత్రంవిద్యతేచేత్ - తయోర్దంపత్యోఃకలహకృద్భవేత్ -
 ధ్వజాయేలశ్వినిపురుషభం - తత్త్వంచమేవృషభామేతత్త్వంచమంస్త్రీనక్ష
 త్రంమృగశీషాయదితయోఃపరస్పరంపంచమవర్గోభవతితయోఃపరస్ప
 రవిరుద్ధత్వాద్దంపత్యోఃకలహకృదితిభావః - విరోధవిచారస్తువాస్తుప్రకర
 ణేవత్కృమాణత్వాత్ - ఇహవిస్తరభయాన్నలిఖ్యతే - ఆయుమేవాయా
 వగఃఇక్ష్వచ్యతే* * * * *

అ || ఆయువర్తనుజేష్ఠుషున్నాడు || తా || తూర్పుమొదలు - ౧-దిక్కులయం
 ముసూత్రమంబున - ధ్వజ - ధూమసంహ-శునక-వృషభ-ఖర - గజ - కాకా
 యములగుచున్నవి - అష్టితయములలోధ్వజాయము మొదలు - ౨-ఆయాము
 లయంఘనము - లశ్విన్యాదికముగ - ౩-నక్షత్రములముమ్మారుగణనజేయ
 గా-జేషించినము - మునక్షత్రములధ్వజాద్యాయశ్రయమునగణనజేయవ
 లయు - ఇట్లు గణన జేయగా-వరునిగత ప్రమాన్న ఆయుమునకు - ౨వ-ఆయు

మున-వరగతు త్ర మునకు - ౫వ-దగుకన్నియనతుత్ర ముండేనేనికలహక
రంబగునగ తాత్పర్యము

౧౨౫॥ అ॥ అథవశ్యవగమామా॥ మూ॥ కన్యాకుంభతులాధనుర్నరయం
జాంత్యక్తాన్వృగంకకటంసింహంఛైవహృషంవివాహసమయేవశ్యాశ్చ
శేషాగృహః । త్యక్తాన్వృశ్చికమేవసర్వనిలయాస్సింహస్యవశ్యాస్తథాజ్ఞా
తవ్యాఅపితౌళికాశ్శుభకరావశ్యాఖ్యయోగాస్తప్తమీ॥ వ్యా॥ కస్త్యేతి॥
కన్యాకుంభతులాధనుర్నరయంజాంత్యక్తాన్వృయఃప్రసిద్ధాః - ధనునర
యృథనువ్యవరాధాత్తత్యథః - ధనుషఃపూర్వాధఃఅశ్వాకారఃఉత్త
రాధోన రాకారఇతిప్రసిద్ధేః-తేషాంచతుణాంక్రమేణమృగంకకటం
సింహంఛైవహృషంవివాహసమయే - త్యక్తాన్వ-శేషాగృహః గాశయఃసర్వ
షాంవశ్యాపివంసర్వత్రాప్యూహ్యంసింహస్యవృశ్చికమేవవృశ్చికమాక్రం
త్యక్తాన్వసర్వనిలయాసర్వ గాశయఃవశ్యా ఇతిజ్ఞాతవ్యాః - అమీవశ్యాఖ్య
యోగాః-శుభకరాః-తౌళికాయోగాఅపిశుభకరాః-తౌళికాయోగవిచా
రస్తుడై వజ్జవిలాసేస్వప్తః విస్తరభయాన్నేహలిఖ్యతే.

అ॥ వశ్యవగమానుజేష్వచున్నాడు॥ తా॥ వివాహకాలమునందు-కన్యా
దాకిమకర రాశిని-కుంభ రాశికకర్కట రాశిని-తులా రాశి కిసింహరాశిని
ధనురు శ్ర రాధామునకుమీనరాశిని-సింహమునకువృశ్చిక రాశినింబరిశ్య
జించితక్కినసకలరాసులు - సకల రాసులకును వశ్యంబులనంబడుంగాన
నీవశ్యయోగంబులును-ఛైవజ్జవిలాసమునుగ్రంథమున-విశదంబుగ జెప్పబడి
యున్నతౌళికాయోగంబులునువివాహవిషయమైశుభకరతంబులగుననుబ॥

౧౨౬॥ అ॥ అథదినకూటమాహ॥ మూ॥ పర్యాయ త్రితయేన ప్రాశుషు
వసూనిస్థ్యాదితస్తత్ఫలంమృత్యుప్రీతివివత్సుఖార్తివశుకృద్రోగప్రజామి
శ్రకృత్ । పుంభాంతంగయే శ్రయోఃపరిణయేవర్గోదినాఖ్యస్తవ్యంపుం
భాదితిజగుఃపరేత్వధఫలంపూర్వోక్తమత్రాపివ॥ వ్యా॥ పర్యాయేతి॥ వ
ధూనిస్థ్యాదితఃపధూనతుత్రమారభ్య పుంభాంతంపురుషనతుత్రాంతంగణ
యే - పవంగణనాయాంసత్యాంపర్యాయ త్రితయే - త్రిషుపర్యాయేషు
నవోషుషు - నవనతుత్రేషు నవనతుత్రానామిశ్యధః-క్రమూత్సృశ్యః
ప్రీతిః - వివత్సుఖం-ఆతిఃపశుకృత్రోగకృత్-ప్రజాకృత్-అమిశ్రకృ
త్శక్రకృత్ఇత్యేతన్నలంతయోదంపత్యౌభవతి- పరిణయేవివాహ
సమయే-అయమేవదినాఖ్యవగణాదినకూటః • పరేతుపుంభాదిపురుషనతు

శ్రమారభ్యవధూనక్షత్రాంతతగణయేత్ - ఫలంతు - అత్రాపి అస్తిన్న యేషి పూర్వోక్తమేవేతిజగుః.

అ || దినకూటమును జేప్పుచున్నాడు || తా || పధూనక్షత్రముమొదలువర నక్షత్రమువరకు నెన్న గావరనక్షత్రముమొదటిదైయున్నవృత్తువు - ౨ వదై న-ముదము - ౩వదై న-బెడద-రవ-దై న-సుఖము - ౪వ-దై నమనఃపీడ ౬వ - దై నపశులాభము - ౭వ-దై నరోగము-౮వ-దై నసంతానము-౯వ-దై నశాత్రవ ప్రాప్తియుంగలుగును - మరల-౧౦వ దై నవృత్తువు - ౧౧వ - దై నముదము - ఈర్ష్యనతోమ్మిదేసినక్షత్రములకుముహూర్తసీతోమ్మిదిఫలం బులనిఁ గణించవలయు-కొందరు-వరనక్షత్రాదిగ నెన్నవలయుననియు - ఫలనిఁ గణయమును జెప్పియున్న శైరంగునననియు మెడివిరి,*****

౧౨౭ || అ || అథద్వభ్యాంశ్లోకాభ్యాంజాతివర్గమాహ|| మూ|| వి ప్రా మీనకులీరవృశ్చిక్ గృహఃస్సంహజచాపాన్మపావై శ్యాగోమృగకన్య కాఘట ములాయు గ్దాలయాశ్శూన్రజాః | దంపత్యో శ్శుభదై కజాతిరశుభా శ్రేష్ఠాః జాతిస్త్రీయాహీనాచేదధమధ్యమాపరిణయే లంజాతి రా శ్రేస్తయోః || వ్యా || వి ప్రా ఇతి || మీనకులీరవృశ్చిక్ గృహః స్త్రయోగాశయోవిప్రావిప్ర జాతయః - సంహజచాపాస్సింహ మేషధనూషే త్రయోన్యపాఃక్షత్రియ జాతయః - గోమృగకన్య కాఃపృషభముకరకన్యాః వై శ్యాః వై శ్యజాతయః తేహంఫలమాహ-దంపత్యోపక జాతి శ్చేచ్ఛ భదాపుంజాతిరా శేఃపురుష రాశ్యపేక్షయా - స్త్రీయాజాతిః శ్రేష్ఠాచేదశుభాహీనాచేత్ స్త్రీజాతిఃపుం జాతేన్యూనాచేత్తధ్యమాతయోదంపత్యోఃమధ్యమఫలదాస్త్రీరాశిః బ్రాహ్మణజాతిఃపుం రాశిఃక్షత్రియాదిజాతి శ్చేదశుభాః - పుంరాశిబ్రాహ్మణజాతిఃస్త్రీరాశిఃక్షత్రియాది జాతి శ్చేత్తధ్యమేతిఫలితోక్తః,*****

అ || రెండుశ్లోకముల చేతజాతివర్గము జేప్పుచున్నాడు || తా || నూనకర్మ టవృశ్చిక్ రాసులు బ్రాహ్మణవర్ణములు- సింహమేషధనువులుక్షత్రియవర్ణములు-వృషభముకరకన్యలు వైశ్యవర్ణములు-కుంభతుల-మిథునములుశూద్రవర్ణములు-ఇందుకుఫలంబేమియనిన-దంపతుల రాసులొకవర్ణముగలవైయున్న శుభకరంబులగును-వదూరాశి-వదరాశికంటెనుత్తమవర్ణముగలదైయున్ననశుభకరంబగును-హీనవర్ణముగలదైయున్నమధ్యమఫలంబగునని తాత్పర్యము

౧౨౮ || విప్రక్షత్రవిశశ్చతుర్థకులజాయేషంచమాస్సంకరాష్టసాష్ట

డ్విధవర్ణజాభువిజనాద్విప్రాదిగ సాదితః శిష్టంభక్రిగయంత్యజాంఘ్రిభ
ముఖం త్రైవర్ణికానాంభ వేగృతౌణాహపిగాశిజాతిఫలవద్వణ్ణాఖ్యవర్ణస్త్య
యమ్॥ వ్యా॥ విప్రేతి॥ విప్రత్రువిశః బ్రాహ్మణత్రవైశ్యాః - చతుర్థా
కులజాత్మాద్రాశ్చ-పంచమాశ్చ - సంక రాష్ట్రవృత్తయేజనాః - తేషడ్విధవ
ణాః భువిభూ లోకే - ప్రసిద్ధాః ద సాదితః అశ్విన్యాద్యా ద్రాణంతా
నాంపణ్ణం క్రమేణ - ౩ బ్రాహ్మణాదివర్ణాభవంతి-ఏవంపునఃపునర్న
ణయేత్ - ఏవంచతురావృత్త్యాచరుర్వింశతినక్షత్రాణిభవంతి - అజాంఘ్రి
భముఖం-పూర్వా భాద్రాదికం-శిష్టంభక్రితయంనక్షత్రత్రయం-త్రైవ
ణి-కానాంబ్రహ్మక్షత్రవిశాంక్రమేణభవేత్ - ఏతదుక్తంభవంతి-అశ్వినీపు
నవకసూహస్తమూలాపూర్వాభాద్రాణాంబ్రాహ్మణవర్ణాః-భరణీపుస్య
చిత్రాపూర్వాషాఢోత్తరాభాద్రాణాంక్షత్రియవర్ణాః - కృత్తికాశ్రేషా
స్వాత్యుత్తరాషాఢారేవతీనాంవైశ్య వర్ణాః రోహిణీ మఘావిశాఖాశ్రవ
ణానాంశూద్రజాతిః-మృగశీర్షపూర్వఫల్గున్య నూరాధాధనిష్ఠానాంపం
చమజాః-ఆద్రోఞోత్తరాశ్లేష్ఠాశతభిషజాంసంకరజాతిః-ఋతౌణాం
జాతేఫలం-రాశిజాతిఫలవత్ గ్రహవ్యం - దంపత్యోర్నక్షత్రజాతిరేకాచే
చ్ఛుభకగా - శ్రేష్ఠాస్త్రీచేదశుభా-న్యూనాచేన్మధ్య మాఅయమేవవర్ణా
ఖ్యవగఃకృత్యచ్యతే*****

అ॥నక్షత్రజాతివగుణనుజ్ఞేప్యచున్నాడు॥ తా॥పుడమియందుబ్రాహ్మణ
క్షత్రియవైశ్యశూద్రవంచమసంకరంబులను నారువర్ణములుగలవు- ఆయా
రువర్ణములలోబ్రాహ్మణాదివర్ణములమీదక్రమంబు ననశ్వి న్యాదినక్ష
త్రములబలుమారు నెన్న గా శేషించినమూడు నక్షత్రములబ్రాహ్మణాదివ
ర్ణా త్రయములయందు నెన్న నలయు-నిట్లుగణింప గాదంపతులనీక్షత్రము
లొకవర్ణముగలవైయున్న శుభకరంబులగును - వధూనక్షత్రమువరనక్షత్ర
మునకక టెను తమవర్ణముగలవైయున్నశుభకరంబగును-హీనవర్ణముగల
వైయున్నమధ్యమంబగునని తాత్పర్యము,

౧౦౪॥ అ॥ అథ వేధావగణనూహ॥ మూ॥ద స్రాదీనిశివాదిభానిపితృ
భాదీనిక్రమాద్వ్యక్త్రమాజ్ఞేయస్థానిశ్రవణాదిరేవతిముఖంచత్పా రిచ
త్పారిచ ॥ దంపత్యోశ్చగణద్వయేజననభే త్వేకైకభంవైరకృచ్ఛిత్రాచం
క్రవసూడునాంపరిణయే వేధాఖ్యవర్ణస్త్యయమ్॥ వ్యా॥ ద స్రాదీనితి॥
ద స్రాదీని అశ్విన్యాదీనిచత్పారి-శివాదిభానిఆద్రాణాదిభానిచత్పారి-పితృ

భాషిని మాషిని చ త్వరితక్షణాని - క్రమా గ్గణము జ్యేష్ఠాదిపుష్కరా-
మాత్ - అశ్విన్యాదిచతుర్థాంజ్యేష్ఠానూరాధావిశాఖాస్వాత్యంతృకృతో
భవంతి-శ్రవణాదిపుష్కరామాత్-ఆర్ద్రాదీనాంచతుర్థాంశ్రవణోత్తరాషా-
ఢాపూర్వాషాఢామూలావైరకృతః-రేవతిముఖం గుహాదీనాంచతుర్థాంశ్రే-
వత్యదిపుష్కరామాత్-రేవత్యుత్తరాభాద్రాపూర్వాభాద్రాతథాశభిషజః
వైరకృతోభవంతి-దంపత్యోఃజననభేదస్తత్క్షణే గణద్వయేపక్షః భంవై-
రకృత్ - అశ్వినీజ్యేష్ఠయోః-భరణ్యనూతాధయోః-కృత్తికావిశాఖయోః
రోహిణీస్వాత్యోః-ఆద్రా-శ్రవణయోః-పునర్వసూఉత్తరాషాఢయోః-
పుష్యపూర్వాషాఢయోః-ఆశ్రేషామూలయోః-మఘారేవత్యోఃపూర్వ
ఫల్గుప్యత్తరాభాద్రయోః-ఉత్తరఫల్గునీపూర్వాభాద్రయోః-హస్తశత
భిషజోః-అనౌన్యంవైరమిత్యధః-చిత్రాచంద్రవసూడునాంచి త్రా-
మృగశిరః-ధనిష్ఠానాంపరస్పరంవైరకృత్-త్రయాణాంద్విపాన్నక్షత్ర
త్వాదితిభావః-కించచతుష్పన్నక్షత్రాణామేవానౌన్యంవై గంతతైవ
త్రిపాన్నక్షత్రాణామనౌన్యంవైరమిత్యభావః-అయమేవవేదాభ్యోవర్గః॥

అ॥ వేదావర్గమును జెప్పచున్నాడు॥ తా॥ అశ్వినీ జ్యేష్ఠలకు- భరణ్యనూ-
రాధలకు-కృత్తికావిశాఖలకు- రోహిణీస్వాతులకు- ఆద్రా-శ్రవణముల
కు-పునర్వసూఉత్తరాషాఢలకు- పుష్యపూర్వాషాఢలకు- ఆశ్రేషామూ-
లలకు- మఘారేవతులకు- పూర్వఫల్గునూత్తరాభాద్రలకు- ఉత్తరఫల్గునీ-
పూర్వాభాద్రలకు- హస్తశత తారలకును పరస్పరవేదగలిగియుండు సుగా-
ననీనక్షత్రములజంటలలో నొకజంట దంపతులజన్మనక్షత్రద్వయమై యుం-
డెనేదంపతులకు కలహకరంబగును-ద్విపాన్నక్షత్రములగుచిత్రామృగ-
శీర్ష-ధనిష్ఠలును పరస్పరవైరముగలవైయుండునని తాత్పర్యము*****

అ॥ పక్షివర్గమాహ॥ నూ॥ తాత్పర్యంపింగళకాకకుక్కుటఖగాబహీ-
చపంచక్రమాత్రేషాంబాణరసతుమాగణశరాదస్తాదితాత్పర్యస్య
పిఠసత్వోరవిజన్మభేదరిణయోయాద్యేకపక్షిస్థితేప్రీతిస్సన్మలహఃఖగ-
ద్వయగతేచేత్పక్షివర్గస్తవ్యం॥ వ్యా॥ తాత్పర్యంఇతి॥ తాత్పర్యగరుడః॥
ని॥ గరుడాన్తగరుడస్తాత్పర్యంఇత్యుగరః-పింగళఃపక్షివిశేషః-కాకోనాయస-
కుక్కుటః-ప్రసీద్ధబహీమామయగారః॥ ని॥ హయూరోబహీమాః-హయోబహీమా-త్య-
మరః-ఇత్యేతేపంచఖగాః-కక్షి-శోణ్డేయాః-తేహంపంచఖగానాంసంబంధి-
దస్త్రాదీనాంపంచఖగాఅధిపతయిత్యర్థః॥ బాణఃఅశ్విన్యాదిపంచకస్య

తాత్పర్యః-రసఃఆక్రామివట్కస్యపింగళః-ఋతఃఉత్తరాదివట్కస్యకా
కః - మార్గణః-జ్యేష్ఠాదిపంచకస్యకుక్కుటః శరఃధనిష్ఠాదిపంచకస్యబ
హి-అధిపతిః-ఏవంచనతిదంపత్యోః-జననభేజన్తనక్షత్రే - ఏకపక్షిస్థితేయ
దిప్రీతిఃపంచత్యోరస్యోన్యంప్రీతిస్సాన్యత్-ఖగద్వయగతేపక్షిద్వయగతే
యదికలహస్సాన్యత్అయమేవపక్షివగళత్కన్యచ్యతే. *****

అ || పక్షివగళమును జెప్పనున్నాడు || తా || అశ్వినీ మొదలు - ౫నక్షత్ర
ములకుగరుడపక్షియు- ఆద్రక్షామొదలు - ౬నక్షత్రములకు-పింగళహనుష
క్షియు-ఉత్తరమొదలు - ౬నక్షత్రములకు కాకము - జ్యేష్ఠాదిపంచకమున
కుకోడియు-ధనిష్ఠ మొదలు - ౫నక్షత్రములకు నెనులియునధిపతులగుటవల
న-నీయాధిపత్యములోవివాహవిషయమైనధూవరులజన్మనక్షత్రములకొక
పక్షియధిపతినైయున్న-దంపతులకొకరియందొకరికిప్రీతిగలిగియుండును ||

౧౩౧ || అ || అధగజ్జువగళమాహ || మూ || లింగానిత్రిశయానితానివిలి
ఖేదేఖాశ్చతస్రాతాస్త్రిగ్యక్తప్రహిలింగరజ్జురితితద్వాయవ్యకోణాది
తః | దస్రాదిక్రమశఃప్రగక్షిణవిధౌతిర్వగ్విరేఖాంగతేదంపత్యోర్యదిజన్మ
భేదరిణయస్యాతాంసువైరప్రజే || వ్యా || లింగానీతి || త్రితయానిలింగాని
త్రీణిలింగాకారాని - తానిప్రసిద్ధాని విలిఖేత్ తత్త్రలింగాకారరేఖాత్రిశ
యై-తిర్వగ్తాశ్చతస్రారేఖావినిఖేత్ తత్తద్వాయవ్యకోణాదితః-వాయ
వ్యకోణమూరభ్యేతియావత్-ప్రగక్షిణవిధౌప్రగక్షిణక్రమేణైత్యథః | ద
స్రాదిక్రమశఃఅశ్విన్యాదిక్రమాత్-సప్త వింశతినక్షత్రాణిచపలిఖేత్-
ఏవంవిలిఖితేనతిదంపత్యోజన్మభేజన్తనక్షత్రేకత్యోగీ-తిర్వగ్విరేఖాంగ
తేపకాంతిర్వగ్గేఖాంస్తాప్రేయదిసువైరప్రజేదంపత్యోః పంస్పరంఅ
త్యంతకలహప్రజేస్యాతాం-పరిణయేతియమేవలింగరజ్జురిత్యచ్యతే ||

అ || రజ్జువగళమును జెప్పనున్నాడు || తా || నిడుపుగమూఁపలింగాకార
రేఖలు వ్రాసియా రేఖలమీదనాలుగడ్డగీల్లుగీచియందు వాయవ్యకోణము
మొదలు ప్రగక్షిణక్రమముగ నశ్వినీ మొదలు - ౨౭ - నక్షత్రముల నుంచ
గానపుడువధూవరులజన్మనక్షత్రములయొక్కగీట్లలోనొక రేఖయందున్న
నపుడుదంపతులకుకలహప్రదములగుననితాస్పర్శము*****

౧౩౨ || అ || అశశ్లోకన్యయేనయోగివగళమాహ || మూ || బ్రహ్మణీచ
కుమాశక్తిరథసావారాహశక్తిఃక్రమాస్పిష్ఠాసాప్యథవైష్ణవీశధనుసా
మాహేంద్రశక్తిస్తతః | చాముండిచమాహేశ్వరీతదనుసాప్రశాచప్రమత్త

క్రయోహ్యుష్పత్తిస్థితినాశనేచగదితాః స్యు హేతుభూతాశ్చతి ||
 వ్యాప్తిప్రవృత్తిః || క్రమాత్ప్రవృత్తిప్రాచ్యం అథాగ్నేయ్యాంకుమారశక్తిః
 దక్షిణస్యాంసావారాహశక్తిః - అథనైయుత్యాంసిద్ధాశక్తిః - అథ
 ప్రతీచ్యాంసావైష్ణవీశక్తిః - తదనుతదనంతరం వాయువ్యాంమాహేంద్రశక్తిః
 తతః అనంతరం - ఉదీచ్యాందిశి - చాముండి - చాముండశక్తిః - తదనుతాశా
 న్యాంసాప్రసిద్ధా - శ్రీః అనాద్యాచింత్యమాయా రూపా మాహేశ్వరీశక్తి
 శ్చైత్యప్రదిక్పక్తయః - నిత్యుతక్తయః - ఉత్పత్తిస్థితినాశనేచసమాహారద్వంద్వ
 మేతత్ - ఉత్పత్తారక్షణేనాశనేచ హేతుభూతాః - కారణభూతాః స్యు
 రితిగదితాః క్తాః శాస్త్రజైరితి శేషః *****

అ || యోగినీవగుణమజేష్టచున్నాడు || తా || బ్రహ్మణీ - కౌమారి - వా
 రాహి - సిద్ధ - వైష్ణవి - మాహేంద్రి - చాముండి - శ్రీమాహేశ్వరి - అనునివిక్ర
 మంబున ప్రాగ్ద్యప్రదిక్పక్తలనంబడుటయ గాక యుత్పత్తిస్థితినాశముల
 కు కారణభూతంబులు నగునని తాత్పర్యము. *****

౧౩౩ | అ || అథశక్తీనాం ప్రయోజనమాహ || మూ || బ్రాహ్మ్యద్యప్త
 సు యోగినీష్వపిభవేదేకైకభందప్రత్యేష్టభక్తిః తయః సజాతిరివత త్వా
 గాదిసంస్థాస్వపి | గంపత్యోగపిజన్మభేషరిణయే యద్యేకవగ్గోతేప్రీతిః
 స్యాత్ - లఘూన్యధాతదుభయోస్సాన్యచ్ఛక్తివగ్గోత్స్వయమ్ || వ్యా ||
 బ్రాహ్మ్యదీతి || బ్రాహ్మ్యద్యప్తసు యోగినీమసూర్వోక్తాసు - ప్రాగా
 ద్యప్తశక్తిషు - దప్రతిఃప్రత్యేష్టానామితి - ఏకైకభంపైకైకస్యాందిశి ఏకైకనక్ష
 త్రంక్రమేణిక్షిపేదితి శేషః - పర్యాయత్రయేణిక్షిప్తే సతిచతుర్వింశతి
 నక్షత్రాణిభవంతి - ఏవం చ శిష్టంభక్తితయం పూర్వాభాద్రాదినక్షత్రత్రి
 తయం ప్రాగాదిసంస్థాసు బ్రహ్మణీకుమారి వారాహీమతిస్సమసజాతిరివని
 ష్టిపేత్ - ఏవం ష్టిప్తేపరిణయే గంపత్యోజన్మనక్షత్రైకళ్యోణీ - ఏకవర్గం
 ఏకశక్తీనక్షత్రవగ్గోతేస్యాతాయదిదంపత్యోః ప్రీతిస్సాన్యత్ - అన్య
 ధాడక్తవైపరిత్యేభిన్నవగ్గోతేచేత్ - తన్నక్షత్రద్వయం ఉభయోగం
 పత్యోః - కలహాః కలహప్రదస్సాన్యత్ - అయమేవ శక్తివగ్గోత్యుచ్యతే అ
 యమాశయః ప్రాచ్యమశ్విన్యాశ్రేషానూరాధాపూర్వాభాద్రాశ్చత
 స్రః ఆగ్నేయాంభరణీగర్భాజ్యేష్టాస్తరాభాశ్చత స్రః - డక్షిణస్యాం
 కృత్తికాపూర్వా ఫల్గునీమూలారేవత్యశ్చత స్రః - వైష్ణవ్యాం రోహిణ్యు

త్తరఫల్గునీపూర్వాషాఢాస్తీనః-ప్రతీచ్ఛాన్యగశీమాహస్తాస్తరామా
ధాః-వాయవ్యాంతరాచిత్రాశ్రవణాని-ఉదీచ్ఛాన్పునర్వసూన్యా
తీధనిష్ఠాః-ఈశాన్యాన్పుష్యవిశాఖాశతభిషజోబోధ్యాః,*****

అ॥ పూర్వార్ధలోకమందుజేష్ఠంబడినయ్యవ్రత క్తులకుప్రయోజనమునుజే
ష్ఠమన్నాడు॥ తా॥ తూర్పుదిక్కుమొదలప్యదిక్కులకునుఅశ్వినీమొదలా
క్కుదిక్కునక్కొకనక్షత్రమువరుసనక్రమముగఽ౨౭ నక్షత్రములు
సంపూర్ణమగువరకునువిభజించగావధూవరులజన్మనక్షత్రములొకశక్తి
సంబంధులైయున్నవరస్పరమైత్రికరంబగునుఅట్లుగాకున్నకలహకరమగు
ననితాత్పర్యము*****

౧౩౪॥ అ॥ ఆధలింగవర్ణమాహ॥ మా॥ విశ్వశ్రేష్ఠచతుష్టయోద
శవసుస్థాన్ధ్యన్యశక్రాంతకత్వష్ట్రదిత్రితయాభిధాఃపరిణయేస్తీలిం
గతారాస్తీమూఃతారాస్యశ్చనపుంసకాశ్శతభిషజ్జ్యలేందవశ్చాపరాః
పుంతారాస్త్యశుభాన్యలింగజనితాప్రీతిఃస్వలింగక్షజా॥వ్యా॥విశ్వేతి॥
విశ్వేడత్రగామాధాంత్రేష్ఠచతుష్టయంత్రేష్ఠామఘాపూర్వఫల్గున్య
త్తరఫల్గున్యః-ఉదకంపూర్వాషాఢావసుఃసనిష్ఠాస్థాణుఃఆద్రాక్షత్యో
రేవతీ-శక్రఃజ్యేష్ఠా-అంతకోభరణీత్వష్ట్రదిత్రితయందిత్రాస్వాతీవిశా
ఖాః-ఇమాశ్చతుర్దశస్త్రీలింగతారాఃశతభిషజ్జ్యలేందవఃశతభిషజ్జ్యల
మృగశీమాణినుంసకతారాఃస్యఃఅపరాడక్రావశష్టాఃఅశ్వినీకృత్తికారో
హిణీపునర్వసూపుష్యహస్తానూరాధాశ్రవణపూర్వాభాద్రాత్రరాఖా
ద్రాక్షశపులింగతారాఃస్యః-అన్యలింగజనితాతారాతీశుభా-స్వలింగ
క్షజాప్రీతిశ్శుభకరేత్యర్థః-దంపత్యోర్నక్షత్రద్వయంఏకలింగంచే
చ్ఛుభంభిన్నలింగంచేసశుభమితివేద్యం.*****

అ॥ లింగవర్ణనుజేష్ఠమన్నాడు॥ తా॥ ఉషా-ఆశ్రే-మ-పుబ్బ-ఉత్తర-
పూషా-ధ-ఆ-రే-జ్యే-భ-చి-స్వా-వి-ఈగర-నక్షత్రములుస్తీలింగ
ములు-శ-మూ-హృ-ఈ౩-నక్షత్రములునపుంసకలింగములు-తక్కి-ననక్ష
త్రములుపుంలింగములు-యీలింగగర్భయమునకుఫలమేమనినదంపతులజన్మ
నక్షత్రములొకలింగముగలవైయున్నవరస్పరప్రీతికరంబగును-అట్లుగా
కున్నకలహకరంబులగుననితాత్పర్యము*****

౧౩౫॥ అ॥ అధఘాతవర్ణమాహ॥ మా॥ భూవార్యగ్నుమరున్నభాంసిత
మహాభూతానిపంచక్రమాత్తేషాంపాణరసన్దుమార్దణశరాదస్రాదిభూ

మ్యావ్యపి । ఏకస్యోమజలేభవేదపరభంవవౌభవేచ్ఛేత్తయోమృతమృత్యు
స్సౌస్యసవలేసుభాఃసరియేభూతాఖ్యవర్గస్తస్వయమ్॥ వ్యా॥ భూవారీతి॥
భూఃపుథివీ - వారిజలః-అగ్నిఃతేజః-హరుత్ వాయుః - సభఃఆకాశఃపితాని
పంచహహాసూతానిభవంతి - భూమ్యాదిపృథివ్యాది-పృథివ్యాదీనాందస్రా
దిఅశ్వినీప్రభృతీక్రమాత్ - బాణరస్త్రమూర్ధణశరాః - అయమథఃపృథి
వ్యాఃబాణిఃశ్విన్యాదిపంచకం - జలస్యరసాఽద్రాక్షాదిషట్కం - అగ్నేః
ఋతవఃశేత్తరఫల్గున్యాదిషట్కం - మరుతః-మూర్గాణఃజ్యేష్ఠాదిపంచకం
ఆకాశస్యశరాఃసనిష్ఠాదిపంచకం-ఏవంచసతీఏకస్యనంపత్యోరన్యతరస్య -
ఉడునక్షత్రంసంజతేఽక్రాక్షాదిషట్కేభవేత్ అపరభంఅపరస్య ఉభయోర
న్యతరస్యసక్షత్రంసంజతే ఉత్తరిఫల్గున్యాదిషట్కేభవేచ్ఛేత్తయోర్గం
పత్యోమృతస్సౌస్యత్ - పరిణయేపివాహవిషయే - అపరేఉక్తాగ్రిక్తామృ
తాః-అయంభూతాభ్యోవర్గః*****

అ॥భూతవర్గుమజేష్ఠమన్నాడు॥తా॥ప్రసిద్ధంబులగుపృథివ్యైజ్యోవాయావ
కాశముల నెడిపంచభూతములకునశ్వీల మొదలు-౨౭ - నక్షత్రములలోక్ర
మః-బున - పృథివీకి - ౨(నక్షత్రములు-జలమునకు - ౬నక్షత్రములు- తేజ
స్సుకు - ౬నక్షత్రములు- వాయుపురకు - ౨(నక్షత్రములు - ఆకాశమునకు-
౨౪నక్షత్రములు - ఈరీతిపవిభజింప గాగంపకులజన్మనక్షత్రములలోస్వేక
నక్షత్రముతేజోనక్షత్రముగనుడిమరియొకనక్షత్రముజలభూతనక్షత్ర
ముగనుండేనేనిహృత్కుప్రదేబగును-అట్లు గాకున్నశుభకరంబగుననుట***

౧౩౬॥ అ॥ అధర్వాచ్యంశ్లోకాభ్యాంచంద్రయోగవర్గమాహ॥మూ॥
ఇంద్రాగ్నియమ అమరశ్చవరుణో వాయుఃకుబేరశ్శివః ప్రాగాదిప్రభ
వోదినాదిధయోష్యేకైకశస్వోడశ । నాసత్యాదికమేకమేకముడుతచ్చి
ప్రత్యయంపూర్వవహ్నిర్యావృష్టభిగాశ్చకేతుగహితాః ప్రాగాదిమస్తా
పితాః॥ వ్యా॥ ఇంద్రాగ్ని ఇతి॥ఇంద్రశ్చఅగ్నిశ్చఇంద్రాగ్ని - యవఃప్ర
సిద్ధఃఆమరోనియుః- సగుణః-వాయుః-కుబేరః-శివః-ఇశ్వస్తావేతే ప్రా
గాదిప్రభవఃప్రాగాద్యష్టదిశావృధిసతయఃఏనందినానితిభయః దినాదిఃప్ర
తీపతీ - సైవాదిశ్యేషాం తేతథోక్తాఃతదాయఃష్వోడశకేభయఃతేష్యేకైక
శఃపైకైకాదినం ఏకైకస్యాం ప్రాచ్యాదిదిశిక్రమేణస్విరావృత్తావృష్టావృష్టావృష్ట
ఏవంనాసత్యాదికంనాసత్యావశ్వినీ - సైవఅదిశ్యత్యత్యథోక్తం॥ ని॥ నాస
త్యావశ్వినాదస్రావాశ్వినేయాచతాపుభాపిత్యమరః - పక్షైకముమనకు

శ్రంపసాగాన్యప్తదిక్షుక్రమేణగ్రావ్యైస్థాప్తాప్యంశదాచతుర్విశతి
 ర్భవతీతద్విప్లవత్రయంలేహంచక్షత్రాణాంశీప్తప్రిశయంపూర్వవత్సాన్వా
 దియథాతథాస్తాప్యంకేసురహితాఃకేతుభిన్నాఅప్తఖగలప్తగ్రహఃసా
 గాదినిక్షుప్తాపితాఃస్తాపనీయాత్తత్కర్తృః*****

౧౩౭ || మూ || దంచత్యోరపిజన్మధిష్ణ్యనశతోజ్ఞాత్వాచతాంతాంది
 శంతత్రస్థోడుపతిగ్రహేంద్రతిధినిజ్ఞాధారిసామ్యేష్టశామ్ | లేహఃమై
 త్రవశాచ్చమైత్రముభయోసాసమ్యేసమత్వంతథాశత్రుత్వేయదిశత్రు
 తైవశశభృద్యోగాఖ్యవర్తస్తవ్యయమ్ || వ్యా || దంచత్యోరితి || దంచత్యోఃజ
 న్మధిష్ణ్యనశతఃజన్మనక్షత్రవశాత్తాంతాంపురుషనక్షత్రాధిష్ఠితాంది
 శంస్త్రీనక్షత్రాధిష్ఠితాందిశంచజ్ఞాత్వాతత్రస్థోడుపతిగ్రహేంద్రతిధిని
 జ్ఞాధారిసామ్యేష్టతాంతత్రస్థోడుపతేతద్విస్థనక్షత్రాధిపతేగ్రహేం
 ద్రస్వచతిధినిజ్ఞాధయోఃతిధినాభోదిజ్ఞాధశ్చతయోశ్చలేహంచతుర్ణాం
 అరిసామ్యేష్టతాంతశత్రుత్వంసమత్వంమిత్రత్వంచజ్ఞాత్వా లేహంచతు
 ర్ణాంమైత్రవశాత్మిత్రత్వసతీత్యర్థఃశభయోద్గంపశ్యోరపిమైత్రంమిత్ర
 తా - లేహంసామ్యేదంచత్యోరపిసమత్వంతథా లేహంశత్రుత్వేయదిశం
 పత్యోరపితత్రుతైవ - అయగర్భస్సంపన్నః - పున్నతుశ్రాధిష్ఠితదిశివిద్య
 మానానాంనక్షత్రగ్రహతిధినికృతీనాంచస్త్రీనక్షత్రాధిష్ఠితదిశివిద్యనా
 నానాంచనక్షత్రగ్రహతిధినికృతీనాంచపరస్పరంమిత్రత్వేదంచత్యోగపిమి
 త్రశ్వంశత్రుత్వేశత్రుత్వసంసమత్వేసమత్వమితిఅయమేవశశభృద్యోగా
 ఖ్యఃచంద్రయోగవర్గత్వత్యతే*****

అ || రేంమశ్లోకములచేరచంద్రయోగవర్గునుజెప్పుచున్నాడు || శా || ఇం
 ద్రాగ్యధిపశులుగలప్రాగాన్యప్తదిక్కులయందును - ప్రతివక్త్రమొనలు
 గల - తిధురనొక్కొకటిగరె - డుమాగ్లును - అన్వివ్యాసినక్షత్రములనొక్కొ
 కటిగ - ౧౭ - చక్షత్రముపూర్తివరకును - సూర్యాన్యప్తగ్రహంబులనొక్కొ
 కటిగనుక్రమంబుచస్తాపింపగా - వగనిక్షత్రమున్నదిక్కుయందేర్పడిన
 తుశ్రాధిపనిసానిపగ్రహోధిపనిశాధిపతులకును - వధూనక్షత్రమున్నదిక్కు
 యందేర్పడిననక్షత్రాగ్యధిపతులకును - మిత్రశ్వముగలిగియున్నదంప
 తులకుమిత్రత్వముగలుగును - సహత్వముగలిగియున్నవీరకునుసమత్వము
 గలుగును - శత్రుత్వముగలిగియున్నవీరికినిశత్రుత్వముగలుగును*****

౧౩౮॥ అ॥ అథగోత్రవర్ణమాహ॥ మూ॥ గోత్రే శాః క్రమశోన రీతిభ
గవానత్రివ్య సిష్ఠోంగి రాఃపాలస్త్యఃపులహః క్రతుః పరిణయేచ త్వా రిచ
త్వారిచ । దస్తాదీర్యపిసాభిజింతికలహస్సాన్యదేకగోత్రంగతేదంపత్యో
ర్యదిజన్తభేచసతతంగోత్రాఖ్యవగ్నస్త్యయమ్॥ వ్యా॥ గోత్రే నాఇతి॥ మ
రీదిర్భగవానత్రివ్యసిష్ఠోంగి రాఃపాలస్త్యఃపులహః క్రతుః ఇత్యేనేనప్తము
షయః - అశ్విన్యాదీనాం క్రమేణగోత్రే శాభవంతి - సాశ్చ జింతిః అభిజిత్సహి
తానిదస్తాదీనిచ త్వారిచ త్వారిసత్తుత్రాణి - ఏకగోత్రాణిభవంతీతి శేషః -
అశ్వినీభరణీకృత్తికారోహిణ్యః గరీవిగోత్రాభవంతి ఏవంమృగశీమః దీ
నాంచశుక్లాం క్రమేణబోధ్యం॥ తస్మైజనమాహ॥ దంః త్యోజన్తభేజన్త
నత్తుత్రేఏకగోత్రంగతేయనివంపత్యోస్తతశంకలహస్సాన్యత్ - భిన్నగో
త్రంగతేయదిగుభమిత్యర్థాల్లభ్యతే - పరిణయేవివాహవిషయే - అయం
గోత్రాఖ్యవగ్నః

అ॥ గోత్రవర్ణమజేష్టుమన్నాడు॥ తా॥ గోత్రాధిపులగుమరీచ్యునిచ
సిష్ఠోంగిరఃపాలస్త్యపులహక్రతుఫల సడినప్తముమలయందును క్రమంబు
ససభిజిత్సహితాశ్విన్యా దినత్తుత్రములనాలుగేసినత్తుత్రములవరుసననె
న్న గావధూవరులజన్తనత్తుత్రములూకగోత్రమునొందియున్నకలహకరం
బగునని తాత్పర్యము.

౧౩౯॥ అ॥ ఇన్ధంవింశతివర్గాస్త్రపంచయి శ్వేదానీంతేమవి ప్రాదీ
నాంనియతవర్గానాహ॥ మూ॥ వర్గాణామపివింశతీః పరిణయేజ్ఞేయాః స్ఫు
టంభాసురైర్విప్రాణాంగ్రహమిత్రతైవనియతార్థాజ్ఞాంస్త్రధానంగణః
స్త్రీగూరంతువిశాంప్రధానషవరోయోన్యాఖ్యవర్గోమహానస్యేషాంశుభ
దోభవేత్ స్ఫుటమిదంశాస్త్రంవిచింత్యంబుధైః॥ వ్యా॥ వర్గాణామితి॥ భూసు
రైర్జ్యోతిశ్శాస్త్రజ్ఞేష్విజ్ఞేః పరిణయేవివాహవిషయేవర్గాణాముక్తవర్గా
ణాంవింశతీః స్ఫుటంతుభాతగాజ్ఞేయాః విచారణీయాః - ఇయాంస్తువిశేషః
విప్రాణాంగ్రహమిత్రతైవనియతాటవశ్యకా - గాజ్ఞాంతుప్రియాణాం
గణః గణవర్గః ప్రధానం ముఖ్యం - విశాంవైశ్యనాంస్త్రీగూరమేవప్రధానం
అన్యేషాంశూద్రాదీనాం అపరోమహానధికః - యోన్యాఖ్యవర్గశ్శుభదోభ
వేత్ - ఇదంచాస్త్రంబుధైః పండితైః స్ఫుటంసమ్యక్విచింత్యం విచారణీయం
సస్వేపంచతుర్వర్ణానాంచతుర్వర్ణశ్శుభదాక్షిణ్యక్షేత్రవర్గవన్యాస

స్వవైఫల్యంస్యాత్ - తేషాంకుశ్రాపుకయోగాభావాదితీచేన్దైవం -
 దేశభేదేనతేషామసంగ్రహంతరేషయోగసద్భవదర్శనాత్ - తథాహి
 ఘ్నో || మాహేంద్రంమాగధేనోదేహంచాలేపంచనాడికా | యామ్యేనాడి
 రాశీకూటంగ్రహమైత్రంతదైవచ || చోభేవిదేహేలింగంస్యాద్వశ్యకా
 శ్రీరఘండలే | వేధాసారాష్ట్రవిషయేమాళవేజ్జనంజ్ఞం || సర్వేరాశిగణే
 యోనిగ్రహమైత్రచగోభనమితి ||

తా || జ్యోతిశ్శస్త్రజ్ఞులగువిపులకావశ్యకముగజూడదగినయీతి -
 వర్ణులలోబ్రాహ్మణులకుగ్రహమైత్రవర్ణును - రాజులకుగణవగును - వై
 శ్యులకుస్త్రిదీను - వర్ణును - తక్కినశూద్రులకుయోనివర్ణును - ముఖ్యంబు
 లు - శేషించిన ౧౬ - వర్ణులును దేశభేదముచేతవ్యాఖ్యయందుచెప్పియున్న
 తెరంగున నాయాదేశములయందుపయోగించబడుననితాత్పర్యము.

౧౪౦ || అ|| అథోక్తవర్ణవిచారణాహాజన్మనామనక్షత్రవివేకమాహ ||
 మూ || జన్మక్షేణవరస్యయోజ్యమనిశంస్త్రీజన్మధిష్ఠ్యంబుధైర్యజన్మక్షేణం
 పురుషస్యయోజ్యమనిశంస్త్రీనామభేనాథవా | పున్నామ్నానకదాచనా
 పియువతేజన్మక్షేణయోగఃపునరదంపతోర్వర్ణదినామధిష్ఠ్యయుగశంయ
 ద్వాశుభంస్యాత్తయోః || వ్యా || జన్మక్షేణేతి || బుధైజ్యోతిశ్శాస్త్రజ్ఞైః
 ద్విజైర్వరస్యజన్మక్షేణస్త్రీజన్మధిష్ఠ్యంస్త్రీజన్మనక్షత్రం - అనిశంసర్వ
 దాయోజ్యం - అథవాస్త్రీనామభేనస్త్రీనామనక్షత్రేణసహపురుషస్యజన్మ
 నక్షత్రంవాయోజ్యం - పున్నామ్నాపురుషనామనక్షత్రేణయువతేః స్త్రీ
 యాః - జన్మధిష్ఠ్యయోగఃనకదాచన - నయోగ్యత్యభేదఃయద్వాదంప
 తోర్వర్ణామధిష్ఠ్యయుగశంపునఃనామనక్షత్రద్వయంతుతయోద్దంపతో
 శ్శుభంస్యాత్.

అ|| ఈచెప్పబడినవింశతివర్ణులనువిచారించుటకుజన్మనామనక్షత్రముల
 యోగ్యాయోగ్యత్వములచుజెప్పుచున్నాడు || తా|| వరునిజన్మనక్షత్రముతో
 స్త్రీజన్మనక్షత్రమునుజేర్చుటముఖ్యము - అట్లుకాకున్నస్త్రీనామనక్షత్ర
 ముతోవిరునిజన్మనక్షత్రమునుజేర్చవలయు - నదియును ౧౫నిపక్షంబున
 నుభయులనామనక్షత్రములజేర్చిచూడవలయు గాకవరనామనక్షత్రము
 తోపధాజన్మనక్షత్రమునొకప్పుడంగజేర్చవలదనితాత్పర్యము*****

౧౪౧ || అ || సరిగ్ధరాశిక్షత్రస్వగూఢపదర్శయతత్రశ్శలమహ ||

మూ॥ జాతాయాఃపదమేకమేవయువతేజాతస్యపాదత్రయంపుంసశ్చే
ద్విషమాంఘ్రిభేపరిణయేసందిగ్ధరాశిర్నవేత్ । పూర్వాద్ధంపురుషస్యభేన
మపదేజాతస్యవధ్వాఃపునజాతాయా అపగార్థమాధ్యముభయోస్తుంది
గ్ధమృతుంత్విదమ్ ॥ వ్యా ॥ జాతాయాత్తి ॥ ఏషమాంఘ్రిభేత్రిపాన్నక్షత్రే
జాతాయాః - యువతేఃస్త్రియాః - ఏకపదమేవ - విషమాంఘ్రిభేజాత
స్యపుంసఃపాదత్రయంచేత్పరిణయశుభంభవేత్ - అయమేవసందిగ్ధరాశి
రిత్యుచ్యతే - ఏవంసమపదేభేద్విపాన్నక్షత్రే - పునశ్శబ్దస్తద్విధకః - జాత
స్యపురుషస్యపూర్వాద్ధం - సమపదేభేజాతాయాః-వధ్వాః-అపగార్థము
త్తిరార్థంచేదుభయోదాంపత్యేః - ఆధ్యంశుభకరమిత్యర్థః - ఇదమేవ
సందిగ్ధమృతుమిత్యుచ్యతే - పదమేకమేవేత్యేవకారేణవ్యత్యయే అశుభ
కరమితిగన్యతే.

అ ॥ సందిగ్ధరాశినక్షత్రములస్వరూపమునుచెలుపుచున్నాడు॥తా॥త్రి
పాన్నక్షత్రములయందుబుట్టినవనితరాశి- ఆనక్షత్రముందొకపాదముతో
జేరియుండినను - త్రిపాన్నక్షత్రముజగువరునిరాశి- ఆనక్షత్రముందుమూ
డుపాదములతోజేరియున్ననుశుభకరంబగుననుజుసందిగ్ధరాశియనంబడు
ను - ద్విపాన్నక్షత్రపూర్వాద్ధమునబుట్టినవరుండును - ద్విపాన్నక్షత్ర
త్తిరార్థమందుబుట్టినకన్యయు - శుభకరులగుదురనునిదిసందిగ్ధనక్షత్రము
నంబగును- ఉక్తవ్యతిరిక్తముగనున్ననశుభకరంబగుననితాత్పర్యము.....
౧౪౨ ॥ అ ॥ అభిజిత్తోధాళ్యుషఃకాలార్థయమాహ॥మూ॥సూర్యస్థాలయత
శ్చతుర్థామభిజిత్సూర్యముహూర్తోష్టమస్సాన్విత్యేష్వపినుంఃశ్రేష్ఠశు
భక్తిర్నోధాళికంసప్తమమ్ । ప్రాశ్నూర్వ్యోదయతోముహూర్తఉషభిశ్యం
తద్వయంతూత్రమంవేశ్యాదేఃకరిపీడనేనకుపరస్యాన్యత్రతత్పూర్వవత్ ॥
వ్యా॥సూర్యేతి ॥ సూర్యస్థాలయతః సూర్యస్థితరాశేశ్చశుభం-లగ్నమితిశే
షః అభిజిదభిజిత్సంజ్ఞికంస్మాత్ ॥పతంతరమాహ॥యదేష్ఠిః॥అథవాఅష్ట
మసూర్వ్యోదయాదష్టమోముహూర్తోవాభిజితాన్విత్యేష్వపి
నుంఃశ్రేష్ఠశుభకర్తృసుశుభక్తుత్ - సప్తమంసూర్యస్థితరాశేష్టమల
గ్నంగోధాళికంగోధాళిసంజ్ఞికంస్మాత్సూర్వ్యోదయతసూర్వ్యోదయా
త్ - ప్రాశ్నూర్వ్యం - ముహూర్తః-ఉషః-ఉషఃకాలభిక్ష్యుచ్యతే-అగమోఃస
లుతుపూర్వవద్భృత - అంతద్వయంగోధాళ్యుషసోద్యాయం - వేశ్యా
దేస్సంకరాణామిత్యర్థః - కరిపీడనేనవాహే-ఉత్తమంముఖ్యం - పరిస్యబ్రా

హృదాదివణాన్యః - గోధూన్యః పసోద్వయంసశుభకృత్ - తహితే
మాంకీవృశంలగ్నయోగ్యమిత్యతహా - వేశ్యాదేరన్యత్ర త్రైవణికవిష
యెతత్ అభిజి స్తుహూర్తఃపూర్వవత్ పూర్వోక్తగుణయంత్రపవేశ్యధ్యః.

అ || అభిజిద్గోధూన్యఃకాలనిణయమునుజెప్పుచున్నాడు || తా || సూ
ర్యోనయలగ్నమునక ర - వ-లగ్నముగాని లేక -౮- వముహూర్తముగాని
యభిజిన్తు హూర్తమనియు -౨- వలగ్నముగోధూర్తికమనియు-ఉదయము
నకుపూర్వముసూతముఉపఃకాలమనియువీటిలో బ్రాహ్మణాదివణా
త్రయమునకభిజిన్తు హూర్తముముఖ్యమనియు - తక్కినవియశుభకరంబు
లనియు వెళ్ళాదిసంకరులకు ౩-కాలములుముఖ్యములగుననియుననుట,.....

౧౨౩ || అ || అథలగ్న ప్రశంసాం నిగమయతి || మూ || యావత్సప్తంసతి
లోచనం సుఖకరం తతోక్తిభాగోభవేత్తల్లగ్నే శుభకాల ఏవ సతతం బ్ర
హ్మనజానాతితః|| అన్యేకింపున రేవకతుఃరథితత్కాలశ్శుభో వాశుభఃపూ
ర్వాదృష్టవశాద్భవేత్సమయవిత్రత్యాక్షిమాత్రంసదా || వ్యా || యావనితి ||
లోచనంసేత్రం-సుఖకరంయథాతథా- యావద్వానత్కాలంస్పందనచల
తి-తతోక్తిభాగ స్తస్యనిమిష కాలస్యకొటిభాగోయస్సఏవ లగ్నే శుభకాల
స్సగణంభవేత్-తంతాదృక్సూక్ష్మకాలంబ్రహ్మవానజానాతి-అతసూక్ష్మ
త్వాదితిభావః- అన్యేమనుష్యాః-కింపునఃలగ్నే శుభకాలంజానంతీతికిమువ
క్తవ్యం-నజానం లేవేత్యథః-కింశుకతుఃశుభాశుభకతుఃపూర్వాదృ
ష్టవశాజ్జన్మాంతరీయపుణ్యపాపకర్తవశాత్తత్కాలో లగ్నకాలఃశుభఃఅ
శుభో వాభవేత్-పూర్వాదృష్టంశుభంచేచ్ఛుభం- అశుభంచేదశుభంభవ
తినకలకార్యస్యాదృష్టజన్యత్వాదితిభావః- తత్రజ్యోతిశ్శాస్త్రవిదంప్రశాం
తమనసమిత్యాది నాదైవజ్ఞుకిమథం ప్రాధానియత్రత్యాశంక్యాహ- స
మయవిత్రజ్యోతిశ్శాస్త్రజ్ఞతత్యాక్షిమాత్రంతస్యలగ్న స్యసాక్షిమాత్రం
సాక్ష్యేవ-సతుశుభలగ్న, పృథాతా,

అ || లగ్న ప్రశంసనుజెప్పుచున్నాడు || తా || సుఖకరమగునట్లు చరింప
బడిననురేప్వపాటిలోకోటియంశపరిమాణకాలములగ్నమును శుభకాల
మగును-చిత్రచిత్తనిర్మాణవశురుండగు పీఠాతకుంశూడదెలిసికాదులగు
సాధ్యంబుగాని యట్టికాలమునునున్నులెరుంగజాలరు గానన్యైగులకుజ
న్మాంతరకృతపుణ్యపాపకర్తానుసరణముగలగ్నముసంప్రాప్తమగును స
కలమైనవారికిజ్యోతిశ్శాస్త్రాభిజ్ఞుడుసాక్షిమాత్రుడెగాకలగ్న ప్రమాతగా

ఉనితాత్పర్యము.*****

౧౮౮ || అథముద్రికారంభకాలమాహ || మూ || ముద్రారంభవిశౌత్ర
యోదశవసుశ్రోణాత్రిపూర్వోత్తరాబ్రహ్మదిత్యకృశానుశక్రపవనాఃపు
శ్రాక్షాదాస్తారకాః | వారాజీవకవిజ్ఞమందశశినాంశ్రేష్ఠాఅథాశోభనారి
క్తామాదివసాదివిష్టితిథయఃపాతోవమావైధృతిః || వ్యా || ముద్రెతి||ముద్రా
రంభఃపిఠౌముద్రాప్రదానకరణై-వసుశ్రోణాత్రిపూర్వోత్తరాబ్రహ్మది
త్యకృశానుశక్రపవనాః-ధనిస్థాశ్రవణపూర్వస్థానీపూర్వామాథాపూ
ర్వాభాద్రాక్షతరఫలుప్యత్రరాహాఢ్యోత్తరాభాద్రాహిహిణీపునవః
సూక్ష్మతికాజ్యేష్ఠాస్వాత్యతిశ్రయోదశ-తారకాఃనక్షత్రాణి || ౧ || నక్ష
త్రమృతుంభంతారాతారకాపుడువాస్థీయామిత్యమరఃపుత్రార్థాః
పుత్రసంవృతరాజీవకవిజ్ఞమందశశినాంగురుశుక్రబుధశనిసోమసంబంధినో
వారాఃవచశ్రేష్ఠాముఖ్యాః-అశోభనాస్తురిక్తామాదివసాదివిష్టితిథయఃరి
క్తాఃపూర్వోక్తాఃఅమాఅమావాస్యా-దివసాదిఃప్రతిపత్ఃష్టితిథిఃభద్రక
రణతిథిఃశద్దివసోయస్సోపి-పాతోమహాపాతః-అవమాదినత్రయంవైధృ
తిఃవైధృతియోగవితేఅశోభనాభవతీతినర్వమవదాతవ్యం.*****
అ || ముద్రికారంభమునకు కాలనిణయమునుజెప్పచున్నాడు || తా || ముద్రి
కారంభపిషయమై-ధ-శ్ర-పూ-పూ-పూ-పూ-భా-ఉ-ప-ఉ-ప-ఉ-భా-రో-పున
కృ-జ్యే-స్థా-ఈ-౧౩నక్షత్రములును-గురు-శుక్ర-బుధ-శని-సోమ-వార
ములునుశుభకరంబులగును రిక్తతిథులునుఅమవస-ప్రతిపత్తు-భద్రకరణతి
థి-వ్యతీపాతమహాపాతలు-అవమతిథి-వైధృతినామయోగము నివియశుభ
కరంబులగుననియెరుంగవలయు.*****

యజ్ఞనావేంకటాఖ్యేనరవితాయాంసతాంముదే |

కాలామృతస్యటీకాయాంతృతీయోబిందురవ్యభూత్ ||

వివాహప్రకరణంసమాప్తం

శ్రీహయగ్రీవాయనమః.

కాలామృతే-సవ్యాఖ్యానే-చతుర్థః-వింశ-ప్రారంభః.

౧౮౯ || అ || అథద్వాఖ్యాన్లోకాభ్యాంశ్రావణాహూమకాలమాహ | మూ ||
శ్రావణ్యాంగురుశుక్రయోర్వినులయోఃకుర్యాదుసాకర్తత్వశ్చుర్యర్వా

ఖిలబహ్వచః శ్రవణభేసింహంగతేభాన్తరేమాసేకర్థటకేపిమాధ్యరహితే
 శాఖేశ్వరాణాంరవేస్సంత్రాంతౌగ్రహణేనకార్యమథవాతత్ప్రోష్ఠప
 ద్యాయంచరేత్ || వ్యా || శ్రావణ్యామితి || గురుశుక్రయోఃవిమలయోఃఅనస్తం
 గతయోస్సతోః శ్రావణ్యాంశ్రవణనక్షత్రయుక్తాపాణణమాసీప్రావ
 జీతస్యాంశ్రావణశుక్లపార్శ్వమాస్యాంతత్ప్రసిద్ధంఢపాకర్తకుర్యాత్ - వి
 ధ్యుర్లెలిజ్ - యాజుషశ్చితీశేషఃఖిలబహ్వచఃసకలఋతస్థిభాప్రవర్త
 కాశ్రవణభే - శ్రావణేమాసేయస్మికస్మింశ్చిత్ శ్రవణనక్షత్రయుక్తది
 వసేపాకర్తకుర్యుఃసర్వేషాంభాన్తరేసింహంగతేనతిమాసేశ్రావణ
 మాసేకర్థటకేరవోకర్థటకేనతివాకార్యంసింహంగతేభాన్తరశ్చితవ
 సననమదోత్తరదేశవిషయంతదుక్తంవిణయసింధౌ || శ్లో || కుశీరేరవిసం
 యుక్తేఢపాకుర్యాతుదక్షిణే | నర్తదోత్తరదేశేతుకర్తవ్యంసింహగేరవా
 మితి || కించశాఖేశ్వరాణాంసామవేదాధిపోభావః అధర్వణవేదాధిపాబు
 ధఃతయోఃమాధ్యరహితేనతికార్యం - గుణవచనబ్రాహ్మణాదిభ్యశ్చిష్య
 జ్ - సామాధర్వణవేదినాంవిషయమిదం - ఋగ్యజుర్వేదినాంతు - గురుశుక్ర
 యోర్విమలయోరిత్యనేనైవగతాథత్వాత్ గురుశుక్రయోరేవఋగ్యజు
 ర్వేదాధిపతిత్వాదితిభావః అతపవశాఖేశ్వరాణామితి బహువచనస్పద్వి
 వచనపరత్వేనవ్యాఖ్యానంసంగచ్ఛతే - రవేస్సంత్రాంతౌఢపాకర్తదివసే
 సూర్యసంక్రాంతిర్వది - గ్రహణేచంగ్రహణేవాయదివసకార్యం - శ్లో
 కదాకార్యమిత్యాశంక్యహ || అథవేత్ || తదుపాకర్తప్రోష్ఠపద్యాయంప్రోష్ఠవ
 దానక్షత్రయుక్తాపాణణమాసీప్రోష్ఠపది - తస్యాంభాద్రుపదపాణణమా
 స్యాం - చరేత్ కుర్యాత్.

అ || రేండుగ్లోకములచేత శ్రావణశాలామకాలమునుజెప్పుచున్నా
 డ || తా || యజుర్వేదులుగురుశుక్రలస్తంగతులుగాకయుండగా శ్రావణశు
 ధ్ధంగయందున్న - సమస్తఋగ్వేదులున్న శ్రావణమాసమండేదినమం
 దుశ్రవణనక్షత్రముసంభవించునోయాదినమందున్న - శాఖాత్రయప్ర
 వర్తకులున్న సూర్యుడుసింహరాశియందైననుకటకరాశియందైననుండ
 గాతమతమవేదాధిపులనస్తంగతులైయుండగానుపాకర్తజేయవలయున
 నియు - అదినంబున గ్రహణసంక్రాంతలుసంభవించేనేనిభాద్రపదశుద్ధంగ
 యందుజేయవలయుననియు తాత్పర్యము (సూర్యుడుసింహరాశియందుండ
 గానర్తదోత్తరదేశమందున్న - కటకరాశియందుండగా దక్షిణదేశము

దున్నజేయవలయునని - గ్రంథాంతరమందు జెప్పబడియున్నది)*****

౧౭౬॥ మూ॥ దోషోయంసమపవచేదనధికోనల్పశ్చమాసద్వయేత శ్రావణమాసపవచిత్తీర్ణాదుపాకర్తృత్వత్ । కర్తోత్పన్నననామకంతదపి వార్యోషధీనాంతదా ప్రాకట్యంయదినాస్తిచేదథచ రేన్వా సేనభస్యే తదా ॥ వ్యా॥ దోషశ్చతి॥ అయందోషః పూర్వోక్తమూఢాదిదోషః మాసద్వయే శ్రావణభాద్రపదమాసద్వయే - అనధికోనల్పశ్చ సమశ్చేదిత్యర్థః - తత్ర శ్రావణమాసపవ - తదుపాకర్తృ-విధివచ్చాస్త్రోక్తం యథాతథా-కుర్యాత్ - స్వకాలస్వబలవత్త్వాదితిభావః - ప్రసంగసంగత్యా ఉత్పన్నన కాలమాహ॥ కర్తేతి॥ ఉత్పన్నననామకంకర్తృ-పాషశుక్లపార్థమాస్యావిధేయం హేమామకర్తృయత్తదపివా-పాషమాసోదోషయుక్తశ్చేన్వా ఘోకార్యం-ఉభయత్రాపిదోషఃసమశ్చేత్వాషమాసపవకార్యమిత్యర్థః - శ్రావణ్యాంపార్థమాస్యామధ్యాయముపాకృత్య మాసంప్రదోషేణాధీయాత - తైష్యాంపార్థమాస్యాగ్ంహిణ్యాంవావిరవేదిత్యుత్పన్ననకాలస్యావస్తంబేనోక్తత్వాత్ - పూర్వోషధీనాంప్రాకట్యం - పూర్వసస్యప్రామర్యావశ్యత్యర్థః - శ్రావణాస్తియదితదాసభస్యేమాసేభాద్రపదేమాసే॥ ౧॥ స్యుర్నభస్యః ప్రాప్తపదభాద్రభాద్రపదాస్సమాశ్రిత్యమరః - ఉపాకర్తృచరేక్షుర్యాత్ గురుశుక్రయోర్విమలయోరితిప్రథమోపాకర్తృవిషయః - తథాచ కాశ్యపః॥ శ్లో॥ గురుభాగవయోర్వై శ్యేభాత్యేవావార్ధకేపిచ । తథాధిమాసేసంసద్వేమలమాసేషుచద్విజః॥ నకుర్యాదాద్యుపాకర్తృకృతంకమ - చనష్పతిమితి ॥

తా॥ పూర్వశ్లోకోక్తములైన మూఢాది దోషములు శ్రావణభాద్రపదమాసములయందు సమానములుగానుండెనేని స్వకాలముబలవత్తరమైనందువలన శ్రావణమాసమునందేఉపాకర్తృజేయవలయుననియు-పుష్యశుద్ధ౧౨యందుజేయదగినయుశ్చజనమను హేమామకర్తృ-ఆకాలముమూఢాదిదోషయుక్తమైయుండెనేని-మాఘశుద్ధ౧౨యందుజేయదగినదనియు-పుష్యమాఘమాసములయందు దోషముసమానముగానుండెనేనిపుష్యమాసమందెచేయతగినదనియు - శ్రావణమాసమందు మొదటిపయిలయుత్పత్తిలేకయుండెనేని-ఉపాకర్తృభాద్రపదమాసమందుచేయదగినదనియు తాత్పర్యము(పూర్వశ్లోకోక్తమైనగురుశుక్రమూఢనిషేధముప్రథమోపాకర్తృవిషయమనికాశ్యపవచనమువలన దెలియవచ్చుచున్నది.

౧౭౭॥ అ॥ అశద్వాభ్యాంశ్లోకాభ్యాంయోరకాలమాహ॥ మూ॥ నందాప

ర్వసుక్తిపై తృకనిశా సంధ్యాష్టమీషు ప్రతేభక్తాస్విమ్రమమోత్తరా
గ్నిదనుజప్రాజేశజన్మాడుషు | పాలేకర్మటకస్య కాఘటవనుర్వాసే
మన్మత్ప్రదంతోరంభానుజభామభానుదివసేపత్నీయదాగర్భిణీ॥వ్యా॥
నందెతి॥నందాఃనందతిథయః - పర్వసుఅమావాస్యాదిపర్వసు - ర్విక్తాఃపూ
ర్వోక్తాః - పైతృకాఃపీతృతిథయః - నిశారాత్రిఃసంధ్యాసూర్యోదయకాల
స్సూర్యాస్తమయకాలశ్చ - అష్టమీపక్షవ్యయగతా - ఏతేషుదివసేషు - ప్రతే
ప్రతదివసేభుక్తాస్వభోజనంకృతాస్విమ్రమమోత్తరాగ్నిదనుజప్రాజేశజ
న్మాడుషు - మిత్రమసూరాధా - మమప్రసిద్ధా - ఉత్తరాఃఉత్తరాశ్రయః
అగ్నిఃకృత్తికాదనుజంమూలం - ప్రాజేశోరోహిణీ - జన్మోడుజన్మనక్షత్రం
ఏతేషునక్షత్రేషుచ - పాలేవ్యతీపాతమహాపాతయోరనుకరణం - కించక
ర్మటకస్య కాఘటవనుర్వాసేషు - భానుజభామభానుదివసేషుశస్యంగా
రకార్కవాసరేషుచ - పత్నీయదాగర్భిణీ - అతత్తనిరనావితమత్వద్ధేతనిః -
ఋషేభ్యతిపావ - రమాభ్యామితితత్సంకల్పాసామూర్ధ్వంసేషుపర్వే
షు - తోరంతురకర్తృమన్మత్ప్రదం - అయోగ్యమితియాత్

అ || రెండుస్లోకములచేతతొరకాలమును జెప్పచున్నాడు॥ తా॥ ౯౮వ -
స్లోకముందు జెప్పబడిననందరి క్తృతులు - పంచపర్వంబులు - పితృతిథులుఉభ
యాష్టములు - ఈతిథులయందున్న - రాత్రియందున్నసూర్యోదయసూ
ర్యాస్తమయకాలములయందున్న - ప్రతదినములయందున్న - భోజనానం
తరమందున్న - అనూరాధ - మఘ - ఉత్తర - ఉత్తరాషాఢఉత్తరాభాద్ర - కృ
త్తిక - మూల - రోహిణి - జన్మనక్షత్రము - వీటియందున్న - వ్యతీపాతమహాపా
తలయందున్న - కటకకన్యాకుంభధనుర్వాసములయందున్న - ఆదిత్యాంగ
తకశనివారములయందున్న - భార్యగర్భిణీయైయుండగా నారవ నెలమొన
లు ప్రసూతికాలమువరకున్న - తోరంబశుభకరంబనితాత్పర్యము*****

౧౮౮ || అ || తహియోగ్యకాలమాహ॥ము॥శస్తాహస్తచతుష్టయా
దినిగురుశ్రీశత్రయాశ్యేంద్రవోజ్యేష్ఠాంత్యోడువనుద్యమంచశుభకృచ్ఛం
ప్రజ్ఞవారాన్వితే | రోగాంతేమృతకర్తృసుక్తవికౌపుణ్యస్థలతేభోభనేకా
రాగారవిమోచనేశుభకరంతోరంతువజ్యాస్వపి॥వ్యా॥ శస్తాభితి || హ
స్తచతుష్టయంహస్తదిప్రాస్వాతీవిశాఖాః - అదితిఃపునర్వసూ - గురుఃపు
ష్యః - శ్రీశత్రయంశ్రవణధనిష్ఠాశతభిషజః - ఆద్యః - అస్పిసి - ఇందుఃమృగశి
షణం - ఏతాపకాదశతారాః - శస్తాఃప్రశస్తాః - జ్యేష్ఠాంత్యోడువ - జ్యేష్ఠా

ఊహంత్యేడుచేతిపాథకాశ్యాభి ప్రాయేణఉద్విత్త్యేకవచనం- జ్యేష్ఠారేవ
తీర్థయంచ-మధ్యమంఅనుత్తమమిత్యర్థః- చంద్రజ్ఞవాగాన్నితేసోమబుధ
వారయంతేదినేత్యేరంశుభకృత్ - యోగాంతేవ్యాధినివృత్తికాలే - మృతక
ర్మసు - కృతువిధౌక్రత్వారంభే - పుణ్యస్థలేకాశ్యాదిపుణ్యే తే తే - శోభ
నేవివాహాత్పూర్వదినిత్వర్థః - కారాగారపిమోచనేబంధనగృహనివృ
త్తౌపతను-వజ్రాన్-స్వపితయోగ్యతిథ్యాదిష్వపిత్యేరంశుభకరం*****

అ || యేరమునకుయోగ్యకాలమునుజెప్పించునాడు||తా||అశ్వినీ - మృ
గశీషాము-పునర్వసు-పుష్యమి-హస్త-చిత్తి-స్వాతి-విశాఖ - శ్రవణం-ధని
ష్ఠ-శతభిషము-ఈ ౧౧ నక్షత్రంబులును-సోమబుధవారంబులును - ప్రశ
స్తంబులనియు- జ్యేష్ఠ-రేవతిఈ ౨ న్నుచుధ్యమంబులనియు- ఆరోగ్యస్నా
న-మృతకర్తవ్యంగారంభకాలములయందును-కాశ్యాదిపుణ్యేత్యేత్రప్రవే
శకాలములయందును-వివాహాదినమునకుబూర్వదినింబునందును-కారాగృ
హవిముక్తికాలంబునందును- ఈకాలములయందుయేరనిషేధతిథ్యాదులు
న్నశుభకరంబులనితాత్పర్యము*****

౧౮౯ || అ || అథరాజకుమారాణాంచ్చ రికాబంధనకాలమాహ ||
మూ||బద్ధియాచ్చరికాంచరాజపురుషః||ప్రాగేవపాణిగ్రహాన్త్యాజీబం
ధనభేనురాస్మిత్యగణంసంపూజ్యతత్సద్వచ||కట్యాంవామతప్రపలక్షణయు
తాంశేషంవివాహాక్తవత్తారాచంద్రబలాన్నితఃకుజగురుబ్రహ్మఖ్య
వారేషుపి || వ్యా || బద్ధియాదితి || రాజపురుషఃరాజాచాసాపురుషశ్చే
తినమానాధికరణసమాసః - తారాచంద్రబలాన్నితస్కపాణిగ్రహాత్
వివాహాత్ || ప్రాగేవపూర్వమేవ - మాంజీబంధనభేదసనయనయోగ్యన
క్షత్రే - సురాగ్రహదేవతాః - పితృగణంమాతాపిత్రోద్గురూణాంచగ
ణం - సంపూజ్యగంధమాల్యాదిభిరభ్యర్చ్య - తత్సద్వచలయుధగృహంచ -
తోరణపతాకాదిభిరలంకృత్య - కుజగురుబ్రహ్మఖ్యవారేషుకుజగురుసూ
ర్యవారేషు-లక్షణయుతాంశస్త్రశాస్త్రోక్తలక్షణసంపన్నాంచ్చరికా
అసిపుత్రికాం || ని || స్యాచ్చస్త్రీచాసిపుత్రచచ్ఛరికాచాసిభేనుకేత్యను
రః - కట్యాంవామతసప్యకట్యాం || ౨ || వామంశరీరేనవ్యంస్యాదపస
వ్యంతుదక్షిణమిత్యనురః||బద్ధియాత్థారయేత్ శేషంవారనక్షత్రాతి
రిక్తంలగ్నాదికంవివాహాక్తవత్ వివాహేయాగ్రహసంపత్తిః యల్ల

గ్నంచతత్సర్వమత్రాప్యహ్యం,*****

అ || రాజకుమారులు కత్తినిధరించుటకుకాలమునుజెప్ప చున్నాడు ||

తా || రాజకుమారుడు వివాహమునకుమున్నే - ఉపనయనయోగ్యునత్రుముతోనున్న - భాన్వంగారకగురు వాతములలోనొక వారములోనున్న వివాహయోగ్యమైనల గ్నాదులతోనున్న తారాచంద్రబలములతోనున్న గూడియున్న యొక శుభదినంబున - ఇష్ట దేవతలందలిద్రులంకరింపులంబూజించి ఆయుధగృహంబునలంకరించిత్రుశాస్త్రోక్తంబులగులక్షణములు గలకత్తినికట్టిప్రదేశమునకుడివక్కధరించివలయుననితాత్పర్యము*****

౧౫౦ || అ || స్తోత్ర పాదత్రయేణనూతనవధూప్ర వేశకాలమాహ ||

మూ|| షష్ఠాదౌసమవాసరేనవవధూసద్వప్ర వేశశుభఃస్యాదాపోడశవాసరాశ్చ రిణయాత్పంచాంగశుద్ధింఽవినా | ఉద్వాహోద్య సమాబ్జిషణీయమస్తా వంచమాబ్జాత్తులాకన్యాకకటచాపగోర్ముషన్మయుక్తుంభానిషేకేశుభాః || వ్యా || షష్ఠాదావతి || పరిణయాత్వివాహానంతరం షష్ఠాదౌషష్ఠదినప్రభృతిసమవాసరేనచుదినేపంచాంగశుద్ధింఽవాపి - ఆపోడశవాసరాత్పోడశదినపశ్యంతంనవవధూసద్వప్ర వేశః-నూతనవధూగృహప్రవేశః - శుభఃస్యాత్ - పోడశనినాతిక్రమణేగతిమాహ - ఉద్వాహోదివివాహప్రభృతిఅనమాబ్జేవిషమసంవత్సరేయస్మిన్కన్తికశుభదినేశుభః - ఆయునియమఃవిషమసంవత్సరనియమః ఆపంచమాబ్జాత్పంచమసంవత్సరపర్యంతమేవ - ఇతిపరంసపాదస్తోత్రయేణనిషేకకాలమాహ || తులేత్యాది నా || తులాకన్యాకకటచాపగోర్ముషన్మయుక్తుంభాః-ఆద్వాస్త్రయఃప్రసిద్ధాఃచాపోఽనుఃగౌఃచృషభః-ర్ముషోమీనఃన్మయుక్మిథుచంకుంభఃప్రసిద్ధః ఏతాన్యస్తలగ్నానిషేకేమిథునకర్తణీశుభాః.*****

అ || ఈస్తోత్రంబున౩ పాదములచేనూతనవధూగృహప్ర వేశకాలంబు

నునాలవపాదముచేనిషేకయోగ్యులగ్నంబులంజెప్పచున్నాడు || తా || వివాహమైనదివ - దినముమొదలుగడవ - దినమువరకుసమదినములయందు తిథివారనక్షత్రయోగకరణములనైనంజూడకనూతనవధూగృహప్ర వేశముజేయవచ్చుననియు - ౧౬దినములవెనుక ౫ సంవత్సరములవరకువిషమసంవత్సరములయందొకశుభదినంబున జేయవలయుననియు - ౫సంవత్సరములకు వెనుకవిషమవత్సరనియమముబనిలేదనియు - వృషభమిథునకటకకన్యాతులాధనుఃకంభమీగములునిషేకయోగ్యులగుటయు తాత్పర్యము.

౧౫౧॥ అ : ఆధనిషేకేనక్షత్రవాసరానాహ॥మూ॥నస్రాస్త్రానిలమిత్ర
 మూలవరుణబ్రాహ్మణ్యత్రరాంత్యాచ్యుతాఃపూజ్యాఃపుష్యపున
 ర్వసూవసుశశితప్తాహ్వయామధ్యమాః । మధ్యవాత్రతుపుష్యసవవిఫ
 లాస్తారానిషేకేపరామధ్యోభానుజవాసరశ్చభృగుజజ్ఞార్యేందువారా
 శ్శుభాః॥ వ్యా॥ దస్తేతి॥దస్త్రాస్త్రానిలమిత్రమూలవరుణబ్రాహ్మణ్య
 త్రరాంత్యాచ్యుతాః - అశ్వినీహస్తస్వాత్యనూరాధామూలశతభిషగ్రో
 హింమృతరోత్రరామాశ్లోత్రరాభాద్రాచేవతీశ్రవణాఃపూజ్యాఃశ్రేష్ఠాః
 పుష్యపునర్వసూవసుశశితప్తాహ్వయాః పుష్యపునర్వసూధనిస్తామృగశీ
 షచిత్రాభిధాఃమధ్యమాఃఅనుత్రమాభిత్వర్థః - అత్రతుమధ్యమనక్షత్రా
 తాంమమధ్యేపరిగణితఃపుష్యఃవిఫలత్ర్యేవకారాధః - అపరాశ్శేషాస్తా
 రాఃభంజీకృత్తికాద్రాశ్రేషామఘాపూర్వఫల్గునీవిశాఖాజ్యేష్ఠాపూ
 ర్వాషాఢాపూర్వాభాద్రావిఫలాఃత్యాజ్యాభితియావత్ - భానుజవా
 సరశ్శనిహసరశ్చమధ్యమాఃభృగుజజ్ఞార్యేందువారాఃశుక్రబుధగురుసో
 మవారాఃశుభాశ్శుభకరాఃఅన్యేత్వశుభాభిత్వర్థాల్లభ్యతే*****

అ॥ నిషేకవిషయమైవక్షత్రవారములజెప్పచున్నాడు॥ తా॥అశ్వినీ -
 రోహిణి-ఉత్తర-హస్త-స్వాతి-అనూరాధ-మూల-ఉత్తరాషాఢ - శ్రవణము
 శనిభిషము ఉత్తరాభాద్రాచేవతి-ఈనక్షత్రంబులును-సోమబుధగురుశు
 క్ర-వారంబులును-నిషేకమునకుముఖ్యంబులనియు-వృగశీర్షము-పునర్వసు
 చిత్త-ధనిష్ఠ-ఈనక్షత్రంబులును-శనివారంబును-మధ్యమంబులనియు- పు
 ష్యనక్షత్రము త్యగితమధ్యమంబనియు - తక్కిననక్షత్రవారములునిషేధం
 బులనియునభిప్రాయము.

౧౫౨॥ మూ॥ షష్ఠీవర్వచతుర్దశీపితృతిధీర్కర్ధరాత్రాష్టమిహిం
 తాప్వీష్ట్యమాది నాదిదినకృత్తామప్రదోషానపి । మాఘాదిష్యపిపంచ
 సూదితమాహదోషాన్మరిత్యజ్యతాశ్రావణ్యామపికార్తికెనహసివా
 వామాసేనిషేకశ్శుభః॥వ్యా॥షష్ఠీతి॥ షష్ఠీపక్షద్వయగతాపర్వాణిఅమా
 వాస్యాఘార్ణిమాదీని-చతుర్దశీపక్షద్వయగతాపితృతిథయఃశ్రాద్ధదినానిరి
 క్తాఃపూర్వోక్తాఃఅథ-రాత్రఃనిశీథః-అప్తమీపక్షద్వయగతాకించవిష్ట్యవ
 మా-విష్టిర్నద్రకగణం-అనమఃదినత్రయందినాదిదినకృత్తామప్రదోషాన
 పి-దినాదిఃప్రతపత్-దినకృత్తామాసప్తమీత్రయోగశ్శౌభ్యోగయోఃప్రదోషా
 వీతాంత్యర్వాసపిహితాప్త్యాత్వ-తాప్రసిద్ధాఃఉదిగమహదోషా

మూఢాదిమహాదోషాః పరిత్యజ్య-మాఘాదిషుమాఘుశ్రభృతిషుపంచను
మాసేషువాశ్రావణ్యాంకార్తికేతద్రవాసహసిమాగ-శీర్షమాసేవాః
మాగ-శీర్షే-సహమాగ-ఇత్యమరః-నిషేకశ్శుభః... ..

అ॥ నిషేక కాలమునుజెప్పుచున్నాడు॥ తా॥ మాఘ, ఫాల్గున, జ్యేష్ఠ, వైశాఖ, జ్యేష్ఠ, శ్రావణ, కార్తిక, మాగ-శీర్ష, మాసములయందు - పక్షవృద్ధిగతములగు సప్తమీచతుర్దశీ ప్రతిపత్తులును - పర్వతిధులును- శ్రాద్ధదిసంబులును రిక్తతిధులును శ్రయోదశీ సప్తముల ప్రదోషంబులును- అథ-రాత్రంబును- మూఢాదిమహాదోషంబులును - వీనింబరిత్యజించితక్కి-నదిసంబులయందు నిషేకము శుభావహమనియు - ముంచు జెప్పబడిన మాసములు గాక యితరమాసములయందేదినంబునంజేయవలదని తాత్పర్యము.

౧౫౩॥ మూ॥ రేవత్యాదిషుషట్సుభేషు యువతిః పత్యర్షిషేకేప్రియా దంపత్యోశ్చ పరస్పరంప్రియమపి స్యాద్వాదశస్తేషభాతీ । జ్యేష్ఠత్యాదిన వోడుషుప్రియతమోవధ్వాన్సితాకాశుభాస్యాతాంభత్వగృహప్రవేశసమయే నెద్వానుగౌపుష్టగౌవ్యా॥ రేవత్యాదిషుషట్సుభేషు రేవతీ ప్రభృతిషుమృగశీషాం లేషుషట్సుభేషు - నిషేకేకృతేయది - యువతిర్విధూః పత్యుః పురుషస్య ప్రియాప్రియకరాస్యాత్ - ఈశభాత్ ఆద్రాణక్షత్రమారభ్యద్వాదశసుఆద్రాణ్యనూరాధాంతేషు నిషేకేకృతేదంపత్యోః పరస్పరంప్రియంస్యాత్ - జ్యేష్ఠత్యాదిన వోడుషు జేష్ఠాద్యుత్తరాభాద్రాంతేషు నవనక్షత్రేషు నిషేకేకృతేవరః పశ్చాత్ప్రియాః ప్రియతమః ప్రీత్యతిశయవాః స్యాత్ (ఆతిశయసేతవాఢీహనామిత్యతిశయాః) థేతషు ప్రశ్నయః - భర్తృగృహప్రవేశసమయే నూతనసంగమానుక్రీడాగృహప్రవేశసమయే సితాకాశుక్రసూర్యోద్భావద్వాపృష్ఠగౌవామగౌవాయది శుభాస్యాతాం,

అ॥ సంపతులకన్యోన్యప్రీతికరంబులగునక్షత్రముల జెప్పుచున్నాడు
తా॥ రేవతి మొదలగునక్షత్రములయందు నిషేకము జేయవలెదపురుషునకిష్టరాలగుననియు ఆద్రాణ మొదలగునక్షత్రములయందు నిషేకము జేయదంపతులకన్యోన్యప్రీతిగలుగుననియు - జ్యేష్ఠ మొదలగు - ౯ నక్షత్రములయందు నిషేకము జేయస్త్రీకి పురుషుండత్యంతప్రియుండగుననియు - విధితనూతనసంగమమునకై భర్తృగృహమును బ్రవేశించునపుడు రవిశుక్రులు స్త్రీకి వెనుకనైనచు కుడివక్త్రవై ననుండి రెనిశుభకరులనియునభిప్రాయము

౧౫౦ || అ || అథనూతనవస్త్రాభరణమణధారణకాలమాహా||మూ||కు ర్యా
 నూతనవస్త్రాభరణధృతింవిష్ణుత్రయార్కత్రయబ్రహ్మనిత్య గుహ్యత
 రాద్య శశభృన్మిత్రాంత్య మూలేష్వపి | వారావారిది నేశయోఃప్రతిప
 దంరిక్తాపమావప్తమీనండావై ధృతివిష్టిపాతపరిమాణాహిత్యాధమంజేధ
 వా||వ్యా||కు ర్యాదితి||విష్ణుత్రయశ్రవణధనిష్ఠాశతభిషజః-అర్క-త్రయం
 హస్తది త్రాస్వా త్యః-బ్రహ్మరోహిణీ ఆదిత్యఃపునర్వ సూగురుః పుష్యః
 ఉత్తరాశ్చిత్తరా త్రయం-ఆద్యఃఅశ్వినీ-శశభృత్ - మృగశీర్షంమిత్రమనూ
 రాధాఽంత్యో రేవతి-మూలం ప్రసిద్ధం-ఏ తేషున ప్రదశనక్షత్రే షునూతనవ
 స్త్రాభరణానాంధృతింధారణంకు ర్యాత్-ఆరదినేశయోఃఆరోగారకః-
 దినేశస్సూర్యః-తయోఃవారౌభామాక-వానరౌ || ౧ || ఆరోవక్రోమహీజ
 శ్చయశిరోరక్తపవచేతిఃఘంటుః-ప్రతిపదంపక్షద్వయగతాంరిక్తాఃపూర్వో
 త్తాఃఅవశుః-దినత్రయం-అప్తమీపక్షద్వయగతా - నందాఃపూర్వోత్తాఃవై
 ధృతివై ధృతియోగఃవిష్టిర్భుక్రరణంపాతౌవ్యతీపాతమ హాపాతౌపరి
 ఘఃపరిఘయోగః-తాహిత్యాపరిత్యభ్యధారయేసితిపూర్వేణాన్వయః
 ఆరదినేశయోర్వాగావిత్యనేన శేషాణాంయోగ్యత్వేప్రాప్తేనంన వారా
 యోగ్యత్వమాహ-అథవానుండేనుండవానరేపిఅశుభమిత్యధ్యాహరిః ||

అ||నూతనవస్త్రాభరణములధరించుటకు కాలమును జెప్పవచ్చునాడు ||
 తా||ఆదిత్యాంగారకశనివారంబులును-ఉభయాప్తమీప్రతిపక్షులును - ౯౦౪
 వ-శ్లోకముందు జెప్పబడిననందరి క్తతిధులును- తిథిత్రయముతోజేరినదినంబు
 ను-పరిఘవైధృతినామయోగంబులును-భద్రకరణమును-వ్యతీపాతమహా
 పాతంబులును-వీనింబరిత్యజించి-తక్కినదినంబులయందున్న-అశ్వినీ-రోహి
 ణీమృగశీర్షము-పునర్వసు-పుష్యము-ఉత్తర-హస్త-చిత్త-స్వాతి-అనూ
 రాధ - మూల - ఉత్తరా షాఢ - శ్రవణము-ధనిష్ఠ-శతభిషము - ఉత్తరా
 భాద్ర - రేవతి-ఈనక్షత్రములయందున్ననూతనవస్త్రా భరణములధరిం
 చినశుభములుగలుగుననితాత్పర్యము.

౧౫౧||అ || అథద్వాదశలగ్నానాం ఘటికాప్రమాణమాహ||మూ|| మే
 షేమీనగృహేచత్రప్రదభయోస్సాధంచత్రస్తోవృషేకుంభేపాదయుతా
 శ్చపంచమకరస్త్రియ్యుక్తాళీషుచ | సార్ధంపంచకుళీరకేసరిధనుః కీటేషు
 చేన్నాడికాలగ్నానాంఘటికాప్రమాణగణనాజ్ఞేయాక్రమాన్భూసురైః||
 వ్యా|| మేషుభిః || మేషేమీనగృహేచేత్యభయోలగ్నయోశ్చత్రస్తో

ఘటికాః వృషేకుంభేసార్థం యథాతథాచతస్రోఘటికాః మకరస్త్రియం
 స్త్రాతాళే ఘటకరకన్యామిధునకులాసు - పాదయుతాస్సపాదాః పంచఘటి
 కాః పంచకేసరిధ నుఃకీటేషుకర్కటసింహధనుర్వృశ్చికేషు సార్థం పంచ
 ఘటకాః పంచలగ్నానాం ద్వాదశలగ్నానాం - ఘటికాప్రమాణగణనాక్ర
 మాత్ - గూసుక్తైః శ్లోతిశ్చాస్త్రజ్ఞైః జ్ఞేయా... * * * * *

అ || మేషాదిద్వాదశలగ్నములఘటికాప్రమాణముజెప్పుచున్నాడు ||
 తా || మేషమీనములకుగడియలుర వృషభకుంభములకుగడియలుతృమక
 రకన్యామిధునతులకుగడియలు || కటకసింహధనుర్వృశ్చికములకుగడి
 యలు || ఈరీతినలగ్నములఘటికాప్రమాణమునుదెలియవలయు * * * * *

యస్వనావేంకటాభ్యేనరచిత్రాయాంసతాంముదే ।

కాలామృతస్యతీకాయాంతుర్యోబిందురభూవయమ్ ॥

చతుర్థః విందుస్సమాప్తః ।

కాలామృతేన వ్యాఖ్యానే - పంచమవిందు ప్రారంభః,

ప్రణమ్యదక్షిణామూర్తింసచ్చిదానందరూపిణమ్ ।

వ్యాఖ్యాయతేఘనాసమ్యగ్యాత్రాప్రకరణంమయా

౧౫౬ || మూ || ప్రప్టుజాతకమీత్యుతస్యగమనంచాయుష్వతస్సంవ
 దేత్ ప్రప్టువిస్తృతజాతకోయదిభవేత్తస్యాపిక్వఛాన్వదేత్ । తల్లగ్నే
 గ్రహస్థిష్ఠిచారుశకునైరనైవనిమితైశ్చభైస్తారాచంద్రబలాన్వితోగ్ర
 హాఖంకృత్వాశుభేహి ప్రజేత్ || వ్యా || ప్రప్టురీతి || ప్రప్టుఃప్రయా
 ణగ్నప్రశ్నకర్తుఃజాతకంజన్మకాలగ్రహసంపత్తివీత్యసమ్యగ్విచార్యతి
 యుక్తశఃయస్యవీగ్లాయురస్తితస్యపుంసంగమనంచాయాత్రాంసంవదేత్
 చైవప్రకృతిశేషఃప్రప్టువిస్తృతజాతకలక్షణజన్మకాలగ్రహసంపత్తిర్భవే
 ద్యది - తదాగస్యాపివిస్తృతజాతకస్యాపిక్వఛాత్సంవద్యజాతకాణి
 విచారణేశాత్వదేత్ || ని || స్యాత్ప్రప్టుప్రమాణీలమిత్యమరః - తతఃప్ర
 యాణకర్తాతారాచంద్రబలాన్వితస్సక - గ్రహాఖంకనవగ్రహాఖంక
 మంకృత్వాతానంపూజ్య - గ్రహదృష్టిచారుశకునైఃయాత్రాలగ్నస్య
 గ్రహదృష్టివశాత్యానిచారుశకునానిరమ్యశకునానితైశ్చ-అనైవీశ్యు

భైరిమితైఃమంగళగీత వాద్యాదిధ్వనిభిశ్చ సహ-శుభేహిచంచాంగశుద్ధిది
వసే-తల్లగ్నే దైవజ్ఞో. క్తశుభలగ్నే - ప్రజేత్ - గచ్ఛేత్ - విద్యథేః ॥ ౬ ***

అ॥ యాత్రా ప్రకరణమును జెప్పచున్నాడు॥ తా॥ యాత్రయందభి
లాషగలనరుడుజ్యోతిష్కునిశుభలగ్న ప్రశ్న జేయ గా నాజ్యోతిష్కు-
డుప్రయాణకర్తజాతకమునుజక్కగా నాలోచించియతడుదీర్ఘాయుష్షం
తుడుగానుండేనేనిప్రయాణలగ్నముజెప్పవలయుననియు- ఆప్రయాణక
ర్తజాతకము దెలియనివాడై యున్నపక్షమందుకష్టముచేతనైననప్తజాత
కాదివిచారముజేసియతనియాయుః ప్రమాణమును దెలుసుకొనిప్రయాణ
మునకులగ్నమును జెప్పవలయుననియు - అటుపిమ్మటప్రయాణకర్తజ్యోతి
ష్కుని జేజెప్పబడినతారాచంద్రబలయుక్తలగ్నమందునవగ్రహహలూ
మాదులంజేసిశుభశకునములగుచునుండ గామంగళ వాద్యధ్వనులతోగూడ
పోవలయుననితాత్పర్యము*****

౧౩౫॥ అ॥ ఆధశ్లోక త్రయేణయాత్రా ప్రశ్నఫలమాహ॥ మూ॥ షష్ఠా
ప్రవ్యయగశ్మశీశుభఖగై నా ప్రేక్షితోభంగకృత్ కూరోలగ్నగతోష్టగో
ప్యశుభకృత్తప్రశ్నలగ్నాద్భవీ॥ ఏకోలగ్నగతశుభస్తధనదోద్వలగ్న
గౌచేచ్ఛభారత్న స్త్రీపశుభూమియానసుఖదౌ యాతుబలిష్ఠాయది॥
వ్యా॥ షష్ఠీతి॥ షష్ఠాప్రవ్యయః ప్రశ్నలగ్నాత్ షష్ఠాప్రమద్యా దశానా
మన్యతమేస్థితః - శశీచంద్రః-శుభఖగై శుభగ్రహైః - న ప్రేక్షితోయదిన
దృష్టోయది - భంగకృత్ విష్ణుకారీస్యాత్ - బలీడచ్చమిత్రానిత్రైత్రగతః
కూరఃపాపఃతత్రప్రశ్నలగ్నాత్ - అష్టగఃఅష్టమలగ్న గతోవాలగ్నగతో
వాతత్రప్రశ్నలగ్నగతోవాయది - ఆశుభకృత్సృత్ ఏకశుభగ్రహః - ల
గ్నగతశ్చేత్ - యాతుః ప్రయాణినః-ధనదఃఅర్థదోభవతి- బలిష్ఠావత్యంత
బలవంతోద్వశుభాశుభగ్రహౌ-లగ్నగౌలగ్న స్థాయది- యాతుః - రత్న
స్త్రీపశుభూమియానసుఖదౌ స్యా తామితి-ప్రష్టారం ప్రతిదైవజ్ఞోవదేది
త్యధ్యాహరః.

అ॥ ౩శ్లోకములచేయాత్రా ప్రశ్నఫలమును జెప్పచున్నాడు॥ తా॥ శం
క్రుండుశుభగ్రహములచేజూడబడక ప్రశ్నలగ్నమునకుట-నైనరాట-నైన
నగంట - నైననుండేనేనిప్రయాణమునకువిష్ణుముగలుగుననియుడచ్చమి
త్రైత్రాదియుక్తమైనపాపగ్రహము ప్రశ్నలగ్నమందైనను - రాట-నైన
నుండేనేనియశుభకర్తృబనియు- ఒకశుభగ్రహము ప్రశ్నలగ్నమునుబొంది

యున్న ప్రయాణకర్తకు ధరలూభముగలుగుననియు అత్యంత బలయుక్తము
లైన రెండు శుభ గ్రహములు ప్రశ్నలగ్నముందుండి నేనిరత్నవనితాపశుభూ
లాభంబులును - ప్రయాణ మంద త్యంత సౌఖ్యంబునుగలుగుననిజ్యోతిషు
డు ప్రయాణకర్తకు జెప్పవలయునని తాత్పర్యము,

౧౩౮ || మూ॥ యా త్రాప్రశ్నగృహస్యసప్తమగతామార్దేర్ధదాద్విత్రి
గాఃకన్యాబంధుసహాయదాసుతగతానూతుశ్చమిత్రార్థదాః | బంధు
స్థాశ్శుభదాశ్శుభాగగనగాస్సత్కర్తదాధర్తగాః తేమాముష్య పశుప్ర
దాశ్చనకలాను ద్రేతుపూర్ణార్థదాః || వ్యా || యాత్రేతి || సకలాస్సమస్తాః
శుభాశ్శుభగ్రహాః - యాత్రాప్రశ్నగృహస్యయాత్రాప్రశ్నలగ్నస్య - స
ప్తమగతాస్సప్తనలగ్నగతాశ్చేత్ - మార్దేమార్దవధ్యపవ - అర్థదాఃలాభ
ప్రదాః - ద్విత్రిగాఃద్వితీయతృతీయస్థానగతాశ్చేత్కన్యాబంధుసహాయ
దాః - సుతగతాఃపంచమస్థానగతాశ్చేత్మిత్రార్థదాః - బంధుస్థాశ్చతు
ర్థస్థానగతాశ్చేత్ శుభదాఃగనగాఃదశమస్థానగతాశ్చేత్సత్కర్తదాః -
ధర్తగాఃసవమస్థానగతాశ్చేత్ తేమాముష్యపశుప్రదాః - రుద్రేతుపకా
దశస్థానేసితాశ్చేత్ - పూర్ణార్థదాఃత్రిప్తపదార్థదాఃభవంతి*****

తా || శుభగ్రహములు యాత్రాప్రశ్నలగ్నమునకుంట్ల నైనను - ౩ట
నైననుండి రేనిస్వజనసహాయకన్యాలాభంబులును - ౪టనుండి రేనిశుభఫలం
బులును - ౫టనుండి రేనిసుహృద్భాధనలాభంబులును - ౬టనుండి రేనిప్ర
యాణమైపోవురపుడు మార్గమధ్యంబున నేధనలాభంబును - ౭టనుండి రేని
దీర్ఘాయుష్యతేమపశులాభంబులును - ౮టనుండి రేనియత్తమకర్తృంబులు
ను - ౯టనుండి రేనిసర్వాభీష్టసిద్ధులును - నీరితిన - ప్రయాణకర్తాకీఫలములు
గలుగునని తాత్పర్యము.

౧౩౯ || మూ॥ యాత్రాప్రశ్నగృహంచరంశుభగతిసాన్న్యిత్రప్రశ్నల
గ్నంస్థిరంనాస్త్యైవాస్యగతిర్విమిశ్రఫలదంచేన్దిస్వభావంగృహం | వక్త్రీల
గ్నగతోగ్రహానాహితీర్యవ్యస్తపోగ్నగోహాఃస్యాదధవాస్తగోప్య
శుభకృత్తత్రప్రశ్నలగ్నేశ్వరః || వ్యా || యాత్రేతి || యాత్రాప్రశ్నగృహం యా
త్రాప్రశ్నలగ్నంచరంచేత్ శుభగతిస్సుఖప్రయాణసాన్న్యిత్రప్రశ్నలగ్నం
ప్రయాణపుచ్చాలగ్నంస్థిరంచేత్ అస్యజిగ్మిహః - గతిః ప్రయాణంనాస్త్యై
వగృహంప్రశ్నలగ్నంద్విస్వభావంచేత్ శ్రఫలదం - పూర్వాద్ధం చేన్నగతిః

స్థిరసమీపత్వాత్ - ఉత్తరాధంజేచ్ఛుభగతిః పరసమీపత్వాత్ - గ్రహణా
యోకశ్చన గ్రహణావక్రీస్థలగ్నగత శ్చేద్యతినాభవతి - అస్తవ్యప్రశ్నల
గ్నాత్సప్తమిరాశ్యధిపః - లగ్నగః ప్రశ్నలగ్నగతోయదిహాస్థిస్యాత్ - యా
తురితి శేషః అథవాతత్రప్రశ్నలగ్నే శ్వరః అస్తగతోలగ్నశ్చప్రమాణానగత
శ్చేదశుభకృత్.

తా|| ప్రయాణప్రశ్నకాలలగ్నము - ఫిరలగ్నమైయుండినను - ద్విస్వభావల
గ్నములోపూర్వాధానమైయుండినను ప్రయాణమునకుభంగముగలుగునని
యుచరలగ్నమైయుండిననుద్విస్వభావలగ్నములోను త్తరాధానమైయుం
డిననుసుఖప్రయాణముగలుగుననియు - ఏగ్రహంబైననువక్రీప్రశ్నల
గ్నముందుండిన ప్రయాణమునకువిఘ్నముగలుగుననియు - ప్రశ్నలగ్నసప్తమి
స్థానాధిపతియాలగ్నముందుండిన ప్రయాణకర్తకుహానిగలుగుననియు - ప్రశ్న
లగ్నాధిపతినప్రమాణాననుందుండిననశుభకరుడనియు తాత్పర్యము.

౧౬౦||౫||యాత్రా యాస్తిధి వారనక్షత్రనిణయ మాహ || మూ||రి
క్తాపర్వదినాదివిష్టితిథయష్టవ్యప్తమీద్వాదశీవజ్యోభూమిజభానుపుత్ర
దినకృద్వారాశ్చయాత్రాక్షణి | హస్తాదిత్యహరిద్వయాంత్యశశభృద్వ
స్సార్యమిత్రాహ్వయాశ్చస్తానద్యమతారకాశ్చతభిషజ్చాలప్రజేతో
త్తరాః || వ్యా || రిక్తేతి || రిక్తః పూర్వోక్తాః పర్వాక్షణి పంచపర్వాక్షణి నాదిః
ప్రతిపత్ విష్టితిథయః భద్రకరణదివసాః కించ - షష్ట్యప్తమీద్వాదశీవతాః ప
క్షుద్వయగతాః - యాత్రాక్షణి ప్రయాణకాలేవర్జ్యాః ప్రయాణస్యాయో
గ్యాఇత్యర్థః - భూమిజభానుపుత్రదినకృద్వారాభామశన్యర్తవాసరాశ్చ
పర్జ్యాః హస్తాదిత్యహరిద్వయాంత్యశశభృద్వస్సార్యమిత్రాహ్వయాః
హస్తపురస్వసూర్యవణధనిష్టారేవతీమృగశీర్షాశ్వినిపుష్యానూరాధాఇతి
సవతారాః - శస్తాః ముఖ్యాః - యాత్రాయాఇతి శేషః - శతభిషజ్చాలప్ర
జేతోత్తరాః శతభిషజ్చాలలోహిణ్యుత్తరోత్తరాసాహోత్తరాభాద్రామ
ధ్యమతారకాః అనుత్తమతారాఇత్యర్థః - శేషస్తావ్యాః*****

అ|| ప్రయాణమునకుతేది వారనక్షత్రంబులజెప్పుచున్నాడు|| తా|| రిక్త
క్షిగులును - పంచపర్వంబులును - ప్రతిపత్తును - భద్రకరణయుక్తదినంబు
ను - పక్షుద్వయగతంబులగుద్వాదశీషష్ట్యప్తములును - భాస్వం గారికశని
వారంబులును - ఇహిప్రయాణమునకయోగంబులనియు తక్కినతేది వార
ములున్ను - ఆశ్విని-మృగశిరః-ముపునర్వసు పుష్యము-హస్త-అనూరాధ-

శ్రవణము - ధనిష్ఠ - రేవతి - ఈశత శ్రములున్న ప్రయాణమునకు ప్రశస్తం
బులనియు - రోహిణి - ఉత్తర - మూల - ఉత్తరాషాఢ - శతభిషము - ఉత్తరా
భాద్ర - ఈశత శ్రంబులును ధ్యమంబులనియు - తక్కిన నక్షత్రములయొ
గ్యములనియును తాత్పర్యము.

౧౬౧ || అ|| అథ వారనక్షత్రాణాం దిగ్భేదేన శూన్యస్థియమాహ || మూ|| శూ
లాభ్యేష్వ ధవారి భేషుగః సన్యాతుర్భవే ద్రోగకృచ్ఛం ద్రాక్షాత్తజ
వారయోస్సరపభేషా చీనగచ్ఛేద్దిశంజీవేజాంఘ్రిభవచాంతకదిశం
శుక్రాక్షయోః సప్తభేషశ్చ దిశ్చ భేషజ్జనినయోర్యతాచసౌమ్యాం
దిశం శూలాభ్యేష్వి || యతాప్రయాణకర్తా చంద్రాగ్రావ్యజవారయో
స్సోమశనివారయోః సురపభేష్యేస్తానక్షత్రేచ - ప్రాచీందిశం - జీవేగురు
వాసరేచజాంఘ్రిభేషూర్వాభాద్రానక్షత్రేచ - అంతకదిశం అంతకాయ
వః తస్య దిక్ తాందక్షిణాందిశమిత్యథః - శుక్రాక్షయోః సుక్రరేచివార
యోః సప్తభేషోహిణీనక్షత్రేచ పశ్చాత్ ప్రతీచీంశమిత్యర్థః కుజజ్జనిన
యోః బౌమబుధవాసరయోః అశ్వమభేషూర్వాఫల్గునాంచ సౌమ్యాం ది
చీందిశం - నగచ్ఛేదితస్వత్రయోజ్యం ఏతేషు వారనక్షత్రేషు సతానుదిత్సు
గచ్ఛతి చేన్ద్రోదోషిత్యతతః | శూలాభ్యేషు శూలవాసాదేయేషు - వారిభే
షు ఉక్తవారనక్షత్రేషు - గమనం - యాతుః ప్రయాతుః రోగకృచ్ఛవేత్...

అ || దిగ్భేదముచేత వారశూలనక్షత్రశూలల జెప్పించునాడు ||
తా|| తూర్పుదిక్కునకు సోమశనివారంబులును జ్యేష్ఠానక్షత్రంబును - దక్షిణ
మునకు గురువారంబును పూర్వాభాద్రానక్షత్రంబును - పశ్చిమమునకు
భానుశుక్రవారంబులును రోహిణీనక్షత్రంబును ఉత్తరమునకు మంగళబు
ధవారంబులును పూర్వాఫల్గువీనక్షత్రంబును - ఈరితి నీదిక్కులకి వార
నక్షత్రములు శూల సంజ్ఞగలవిగావున నట్టివారశూలనక్షత్రశూలలయం
దుపై నముబొందునవానికి వ్యాధిగలుగునని తాత్పర్యము..

౧౬౨ || అ|| పరిభూదండచక్రస్వరూపం రూపయతి || మూ|| ఆగ్నేయానిల
కోణయోశ్చ పీలిఖేదే కాంచరేఖాంపత్యమ్ జైప్రాగ్లిఖితే ప్రసిద్ధపరిభూదం
డాఖ్యచక్రే శుభేతత్ప్రాగాదిమనస్తనస్తగమనేవహ్నిర్విదితా రాలిఖేత
స్తావింశతిసంఖ్యయై వపరిభూదండోనలంఘ్యాధ్వైః || వ్యా|| ఆగ్నేయేతి || ఆ
గ్నేయానిలకోణయోః పీలిఖేత - ఏవమీశాన్యనైర్ముతికోణ
యోశ్చ పీలిఖేతాం పీలిఖేదితి శేషః - ఏవం యోగివధుః దండచక్రం భవతి

తతఃప్రాగ్నితేచ శుష్కణేశు భేదసిద్ధపరిపూదండాఖ్యచక్రేవహ్నియదితా
 చక్రేపృథ్వికాద్యైత్రోణి-అష్టావింశతసంఖ్యయాతత్ప్రాగ్నిదిశుతస్యచక్ర
 పద్మప్రాగాదిశుపక్షాది-తస్యసప్తసప్తలిఖేత్ యథాప్రాచ్యాంకృత్తికాద్యా
 శ్రేణాంతానినస్త-దక్షిణస్యాంశుమాదివిశాఖాంతానిప్రతీచ్యా మనూ గా
 థాదిశ్రవణాంతానిఉదీచ్యాంధనిస్తాదిభరణ్యంతానిసప్తనక్షత్రాణిచయం
 పరిపూదండః - ఆధ్వగైఃప్రయాణాభిలాషిభిః గమనేగమనవిషయే నలం
 భ్యుఃసాక్షిక్రమణీయః - కృత్తికాదిసప్తసుప్రాచీం- మఘాదినప్తసుదక్షి
 ణాం అనూరాధాదినప్తసుప్రతీదీంధనిస్తాదినప్తసుఉదీచీంనగచ్ఛేదితి భావః

అ || పరిపూదండవక్రస్వరూపమును దెలియజేయుచున్నాడు || తా ||
 నాయవ్యకోణముమొదలుకొనిఆగ్నేయకోణము వరకునొక రేఖయున్ను -
 నైఋతికోణముమొదలుకొనిఈశాన్యకోణము వరకునొక రేఖయున్ను
 వ్రాసిన ఆపరిపూదండవక్రమును - ఆచక్రమునుపూర్వదిక్కు నక్ష్
 త్రక మొదలగు ౭ నక్షత్రములును - దక్షిణంబునఖమొదలగు- ౭ - నక్ష
 త్రంబులును-పశ్చిమంబున- అనూరాధమొదలుకొనిఆభిజిత్తుతోగూడ ౭ న
 క్షత్రంబులును-ఉత్తరంబునధనిష్ఠమొదలగు ౭ నక్షత్రంబులును - ఈరీతిన
 వ్రాయగా-ఏనక్షత్రములువిక్కు-కువచ్చునోఆనక్షత్రములయందుఆది
 క్కుకుబోగూడనితాత్పర్యము.

౧౬౩ || అ || ఆధనక్షత్రరాశీనాందిద్వారనిజాయమాహ || మూ||య
 త్కాష్ఠాస్థితవానియానిగమనే ద్వా రాణితస్యాదిశఃప్రాకృకేవిహితస్య
 పుష్యదినకృత్తికా న్యతారాస్సదా | పర్వద్వారశుభాస్సుఖార్థపశుదాః
 ప్రాగాది నేషాంయోనిద్వారాఖ్యగృహఃప్రదక్షిణవిధావేక్షైకశోనభా
 దాః || వ్యా||య||యత్కాష్ఠాస్థితభానియస్యాంకాష్టాయాందిశి || ౧ || దిశ
 స్తుకమభఃఃస్థాతశాశ్చహరితశ్చతా క్షణమరఃస్థితానిభానినక్షత్రాణి
 యానితానిసప్తస్యాః దిశః ద్వా రాణి - చక్రేపరిపూదండవక్రే - ప్రా
 క్షార్వగ్లోకేవిహితస్యగమనసిద్ధత్యేనోక్తనక్షత్రసప్తకన్యమధ్యే - య
 పుష్యదినకృత్తికా న్యతారాఃపుష్యహస్తానూరాధాశ్విన్య క్షతిచత్రస్తా
 రతాః - నదానన్వగా సర్వద్వారశుభాఃసర్వద్వారేషుశుభకారాః - యథా
 ప్రాచ్యాంపుష్యఃనక్షిణస్యాంహస్తః - ప్రతీచ్యామనూరాధా- ఉదీచ్యామ
 శ్విన్-కించపతాన్సుఖార్థపశుదాశ్చ భవంతి - మేషాదయః ప్రాగాదిని
 ద్వా రాఖ్యగృహఃసిద్ధిద్వారసంజ్ఞికారతయః - ప్రదక్షిణవిధావేక్షైకశోనర్థ

దాఃపశమ క్షంభవతి - ప్రాచ్యాం మేషఃదక్షిణస్యాంవృషభఃస్రోత్రీచ్ఛ్యాంమి
భువంఉదీచ్ఛ్యాంకర్కటకః - పవంపునః ప్రాచ్యాంసింహాశ్చిచ్ఛ్యాది-పవంతి
రావృత్త్యాసగ్వాసాందిశాంసర్వ రాశ యోయోజ్యాః తేషురావిషుతత్త
ద్విశోనగంతవ్యః.

అ || నక్షత్రరాసులకునిద్వారనిర్ణయముచెప్పచున్నాడు || తా ||
భూర్వశ్లోకమందుజెప్పబడినక్రమంబున - ఏదిక్కుయందుండెడినక్షత్రం
బులు - ఆదిక్కుకు ద్వారనక్షత్రంబులనియు - భూర్వశ్లోలోక్తపదిహంబంద
చక్రమునందుగమనవిషయమైవిశ్వేంద్రునిపేధింపబడిననక్షత్రముల
లో - పువ్యహస్తానూరాధాశ్వి నీనక్షత్రములుసకలదిగ్గమనవలయందు
న్నశుభసుఖార్థవశుప్రసంగబులనియు - తూర్పుదిక్కుకుమేషసింహాధ
నూరాసులును - దక్షిణమునకువృషభకన్యానుకరగానులును - పశ్చిమం
బునకుమిథురశులాకుంభరాసులును - ఉత్తరంబునకుకటకవృశ్చికమీన
రాసులు ననీరితిననీగానులీదిక్కులకు ద్వారరాసులుగావుననిట్టిద్వారరా
శిలగ్నములయందాయాదిక్కులకుబోనూడవనితాత్పర్యము *****

౧౬౮ || అ || ద్వాదశలగ్ననాంగమనేఫలనూహా || మేషేభగ్ర
మవాప్నుయాద్దవినుఖంయుగ్మేమృణంకర్క-శ్రేణాభంశోకభయంహరౌ
జ్వరభయంకన్యాగృహేకార్థదతే | కీటేవిగ్రహమేవచాపనిలయేతేను
మృగేస్త్రీధనంకాటిల్యంకలశేతుభోజననుఖంమీనేప్రయాణేచ్ఛగః || వ్యా ||
మేషాశ్చ || మేషేమేషలగ్నేఅధ్వగఃప్రయాతాభవ్రంశంశంగవివృష
భేనుఖం-యుగ్మేమిథునేమృణం - కర్క-శ్రేణాభంపృథివ్యాదిలాభం-హరౌ
సింహేశోకభయం-కన్యాగృహేకన్యాలగ్నేజ్వరభయం-ధతేశులాయాం
అర్ధంధనలాభం - కీటేవృశ్చికేవిగ్రహమేవయేనకేనదివిరోధం-చాపనిల
యేధనుర్లగ్నేత్రేనుంమృగేనుకరేస్త్రీధనంస్త్రీదూషధనం-కలశేకుంభేతుకా
టిల్యంవక్రగమనం - మీనేభోజననుఖంప్రయాణేఅవాప్నుయాత్ ||*****

అ || ప్రయాణవిషయమై౧౨లగ్నములఫలంబులవివరింపుచున్నాడు || తా ||
మేషలగ్నమందుపైననుబోయినవారలకుశుభంబులును-వృషభమందుసౌ
ఖ్యంబును మిథురమునందుమగణంబును - కటకమందుభూరనాదిలాభం
బులును - సింహమునందువృషసంబును - కన్యాలగ్నమందుజ్వరభయంబు
ను - శులయందుధనలాభంబును - వృశ్చికమందుకలహంబును - ధనుస్సు
యందుత్రేసుంబును - శుకరమందుస్త్రీలాభంబును-కుంభమందువక్రగమ

సంబును - నూనమందుభోజనసుఖంబునుగలుగును.*****

౧౬౫॥౨॥ ప్రతిశుక్రభౌమబుధదోషమూహ॥మూ॥యాత్రాయాంప్రతి
భాగవంప్రతికుజంప్రత్యజ్జంఛాతికృచ్ఛక్రోదక్షిణతఃస్థితోవ్యశుభ
కృశ్యాఃకుప్రనేశేపివా॥మూగేయద్యుదితోగ్రతశ్శశిసుతస్త్రైవగం
తావసేత్యుస్యస్యస్థకువాస్తతశ్చవరతోయాతాధ్వశేషంప్రశైత్*....
వ్యా॥యాత్రాయాం॥యాత్రాయాంప్రవేశేపునఃప్రవేశకాలేచ
ప్రతిభాగవంభృగౌరవవక్త్యంపుమాభాగవఃశుక్రతస్యాభిముఖం-
ప్రతికుజంకుజాభిముఖంకించప్రశ్యబ్జజలపుజాతత్యజ్జఃచంద్రతస్మా
జ్జాయతత్యజ్జజ్జేబుధః (౧) పంచమ్యాంజాతావితిజనేర్దుతస్యాభిముఖం
యాశురాక్షిప్తీణాకరంతన్యోవిశేషఃశుక్రఃదక్షిణతోయాతుర్దక్షిణభా
గేస్థిరోయసివాశుభకృత్అత్రేదంప్రతీయతే-శుక్రేప్రాచ్యాంస్థిశేప్రాగీశా
న్యోదగ్ధాయవ్యేషేవలపతిచ్యాంస్థితేనైర్ముతిదక్షిణాగ్నేయేమనగం
తవ్యమితిఉక్తంచచాలబోధిన్యాన్స్తో॥సూర్వాదివాయవ్యవిలోమకోష్ఠా
న్పుర్వేభృగౌతిష్ఠతీచెన్నయాయాత్॥పశ్చాదిసప్తావివిలోమకోణేప
శ్చాద్యృగౌతిష్ఠతీచెన్నయాయాత్॥బుధస్యవిశేషమూహ॥శశిసుతోబు
ధః-అగ్రతఃయాతుఃపురోభాగే-మారేమధ్యమాగవప-ఉదితోయద్విగం
తాగమనకర్తాతత్రైవమార్గమధ్యపవసేత్॥యావత్కాలమిత్యతతి
హ॥సౌమ్యస్యబుధస్యలస్తమవాప్తతఃఅస్తంగతస్యసతఃపరతఃఉదయా
నంతంగలధ్వశేషంమాగవశేషంప్రజేత్ప్రయాయాత్

అ॥ప్రతిశుక్రభౌమబుధదోషములనుజెప్పుచున్నాడు॥తా॥పైనముబో
వునపుడునుమరలగృహంబునకువచ్చునపుడునుశుక్రాంగారకబుధులభిము
ఖులయియుండిరేపీడాకరులగుమగనియును-శుక్రడుప్రయాణకతాకుద
క్షిణభాగమందుండినశుభకరుడుగానతూర్పుదిక్కు-ననుండునపుడుఈశా
న్యోత్తరవాయవ్యదిక్కులకును-పశ్చిమంబుననుండునపుడునైర్ముతిదక్షి
ణాగ్నేయదిక్కులకునుపైనముబోగూడదనియును.బుధుడుపైనముబో
వుచుండచుద్యమాగవంబెదుటనుదయించెనేనిమరలనస్తంగతుడైఉదయ
మగువరకుప్రయాణకతాపైనముబోగూడదనియునుతాత్పర్యము.

౧౬౬॥౩॥ ఉక్తప్రతిశుక్రాదిదోషస్యగోత్రభేదేనప్రతిప్రసవమూహ॥
మూ॥భారద్వాజవసిష్ఠవాత్స్యభృగశ్రాత్రాంగీరసౌకాశ్యపోగార్ష్యో
గౌతమనామకశృమునముస్తన్తోత్రిణామథి॥నాం॥ఏకగ్రామవివాహారా

ప్రతివికలయుత్పి డితజ్ఞానినాంచాగ్రానాంప్రతిభాగవప్రతిక్షజప్రత్యార
 దోషానహి || వ్యా || భారద్వాజేతి || భారద్వాజపనిష్ఠవాత్సవ్యభృగవఃఅ
 త్ర్యాంగీరసౌత్రిశ్చాంగీరసశ్చాత్ర్యాంగీరసా - కాశ్యపః - గార్గ్యః - గౌ
 తమనామకశ్చయేమునయః - తద్దోత్రిశాంద్విజానాంతథి - నాయూచకా
 నాం - కించ ఏక గ్రామవివాహరాష్ట్రవికలయుత్పి డితజ్ఞానినాంఏక గ్రా
 మేగృహంతరగతానాంవివాహార్థంయాయినాంరాష్ట్రవికలేదేశోపద్రవ
 పలాయితానాంయుత్పి డితానాంజ్ఞానినాం విరక్తానాం ఆగ్రానాంరోగేణ
 రాజోపద్రవేణవా ఆగ్రానామేతేషాంప్రతిభాగవప్రతికుప్రత్యారదోషా
 నహి-న-సంతి.

అ|| సూర్యస్థోకోక్తప్రతిశుక్రాదిదోషములకుగోత్రభేదముచేపరిహరి
 రమును జెప్పచున్నాడు|| తా|| భారద్వాజ-వసిష్ఠ-వాత్సవ్య-భృగు-అత్రి - ఆం
 గీరస-కాశ్యప-గార్గ్య-గౌతమగోత్రజులకును-యాచకులకునునొక గ్రామ
 మందు నొక గృహమందుండిమరియొక గృహమనకుబోవువారలకును-వివా
 హమునకుబోవువారలకును- దేశోపద్రవంబుచే పరుగుపాటెడివారలకు
 ను-అన్నాతులై వెల్లడివారలకును-మహాయోగులకును- అర్తులగువారల
 కునుసీక్రింది జెప్పబడియున్న ప్రతిశుక్రభామబుధదోషములు లేవనగుట.

౧౬౭ || అ || యాత్రాఫణిచక్రసమ్మతిమాహ|| మూ|| త్రీణీత్రీణిశశిస్థ
 భాంతగణనాకార్యార్థసంస్థాడుతఃపంచస్యర్విషమాణిరోగభయదాన్య
 న్యానిచత్వారితు| యుగ్మాన్యే వసదిప్తజానితదిదంయాత్రాఫణేన్యస్థలం
 కించక్రేణఫణిస్వగూచనుశుభంశ్యాజ్యంశుభేకర్మణి || వ్యా || త్రీణీతి|| అ
 ర్కస్థాడుతఃసూర్యస్థితనక్షత్రమారభ్యత్రీణీత్రీణినక్షత్రాణి-శశిస్థభాం
 తంచంద్రస్థితనక్షత్రపర్యంతం - గణశాసంఖ్యా-కార్యకర్తవ్యా - గంతు
 మిచ్ఛతేతిశేషః - ఏవంగణనాయాంక్రియమాణాయాంసప్తవింశతినక్ష
 త్రాణాంనవత్రికాణిభవంతి - తత్రవిషమాణిపంచత్రికాణిరోగభయ
 దానిభవంతి - అన్యానిచత్వారియుగ్మానిత్రికాణితుసదిప్తదానిసమ్యగిష్ట
 ఫలదానిస్యః - యాతురితిశేషః - యాత్రాఫణేయాత్రాఫణిచక్రస్థయ
 త్ఫలముక్తంతత్ఫలం ఇదమేతదేవ - అతశ్చక్రేణఫణిచక్రేణకింప్రయోజ
 నంఅప్రయోజనమిత్యర్థః - అనైనైవచరితార్థత్వాదితిభావః-ఫలితమాహ
 ఫణిస్వరూపంయవ్యతీక్రికంఫణేరవయవం - తత్తనశుభంఅతశ్శుభేశుభక
 మణిత్యాజ్యం,

అ॥ యో త్రాసనిచక్రమునకుసహస్రభుజమునుజెప్పవచ్చును॥
తా॥ పైననుబోవుచాగుసూర్యస్థితనక్షత్రముమొదలుచంద్రునినక్షత్రమువరకుమూడేసిగతుక్రములనుగణనచేయవలయుననియును - క్రమంబురగణనచేయుగానిరుపదియేడునక్షత్రములు - ౯ - త్రికంబులగును అస్తిత్రికంబులలోవిషమత్రికంబులగు - ౧ - ౩ - ౫ - ౭ - ౯ - ఈత్రికప్రతిపాదకనక్షత్రములలోపైనముఖ్యమునగోగభయంబులగుగుననియు - మిగతనపాత్రికంబులగు - ౨ - ౪ - ౬ - ఈత్రికప్రతిపాదకనక్షత్రములుత్పన్నఫలప్రదములనియు - గ్రంథాంతముందుజెప్పబడియున్నయంత్రాఫణిచక్రార్థంబిదియగాననాచక్రమువ్యర్థంబనియుచుతాత్పర్యము.

౧౬౮॥ అ॥ చంద్రగర్భసమృద్ధిమాసా॥ మూ॥ ఆగ్నేయక్షణమాసానురాధవసవభేష్యకైకభాతాభిజిత్తుక్షత్రాణిచంద్రసప్తగమసేవమ్యఃప్రయాశుభఫలం॥ మృత్యువ్యాధిభయాద్ధిరాశివసుధాభిత్యామయాఖ్యంక్రమాత్ప్రచక్రేణతుచంద్రగర్భఫణితత్వేనస్వయానిచ్చితమ్॥ వ్యా॥ ఆగ్నేయక్షణమాసా॥ ఆగ్నేయక్షణమాసరాధవసవభేష్యకైకభాతాభిజిత్తుక్షత్రాణిచంద్రసప్తగమసేవమ్యఃప్రయాశుభఫలం॥ మృత్యువ్యాధిభయాద్ధిరాశివసుధాభిత్యామయాఖ్యంఫలంక్రమాద్ద్యుః - యథాకృత్తికామృగ్యం - రోహిణీవ్యాధిం - మృగశిరోభయం - ఆద్రాక్షరాశిం - పునర్వసూవసుధాంభూమిం - పుష్యభీతిం - అశ్రేణాఅమయంరోగం - పురర్తమానూరాధధనిష్ఠాదీనామపుష్కల్యం - చంద్రగర్భఫలితంచంద్రగర్భచక్రజన్యఫలం - మాయానిచ్చితం - అతశ్చక్రేణింసంచంద్రగర్భచక్రనిర్మాణప్రయాసేచకిఫలం - ఏకదుక్షరీత్యాచరితార్థశ్వాత్ - అత్రాయంవిశేషః - అయంకృత్తికాదినియమోయాత్రాయామేవ - రోగేషుకుజస్థితగ్గాడిఅన్యేషుశుభకర్తృసుసూర్యస్థితనక్షత్రాచ్చంద్రస్థితనక్షత్రపర్యంతంగణయేత్ - ఫలంతుపూర్వవత్ - ఉక్తంచ॥ క్షీ॥ రోగేకుజస్థితత్వాద్యధోసపుగువర్త్యగణితాత్రాయాంకృత్తికాదిసౌగర్ధస్థాచ్చుభకర్తృణీతి॥

అ॥ చంద్రగర్భచక్రమునకుసహస్రభుజమునుజెప్పవచ్చును॥ తా॥ కృత్తికమొదలుఅశ్రేషవరకును - మముమొదలువిశాఖవరకును - అనూగాధమొదలుఅభిజిత్తుశోమాడశ్రవణమువరకును - ధనిశ్చమొదలుభరణివరకునుక్రమంబుగనేజేసినక్షత్రములేజేసేఫలంబులగుగజేసిననియు నదియె

వీధిబరి - కృత్తికస్య కృమను-రోహిణి వ్యాధిని-శ్చగిశిరభయః-
 గ్రా-అర్చనాశీని - పునర్వసుభూమిని-పుష్యమిశీలిని - అశ్లేష-రోగమును-
 మరలను-పుష్యశుభ్రును-పుబ్బవ్యాధిని - ఉక్తక్రమంబున వసున్నత్రవన
 తుత్రములున్నున-ప్రక్షి-ఫలంబులను-న-హానివిషయమై-కలుగజేసుననియు
 చంద్రగర్భచక్రనిర్మాణముచేతగలిగెడుఫలమును నేనున్నప్రముగాపవరిం
 చితిగాననాచక్రమువలన జేరెఫలంబులేదని తాత్పర్యము.

౧౬౯ || అ || అడలస్వరూపమాహ||మూ||చంద్రా ధిష్ఠితాంతమేరగ
 నియేద రాక్షసత్వాదితానత త్రాణ్యపినప్తన పగమనేదమృత్యుఫలంసాధి
 యత్ | యేనుంతాడనమాద్రికూయిదిభయందేశ భ్రమంతాడనం యాతు
 శ్చాడలనోషవివనకలేకార్యేచచిత్తస్థివా || వ్యా || చంద్రాఅర్చనా
 తత్త్వాదితానూర్యస్థితనశ్చత్రప్రభృతినాభిజిత్ - అభిజిత్సహినింయథాత
 థానప్తనప్తనక్షత్రాణి - చంద్రాధిష్ఠిత భాంతంచంద్రస్థితనశ్చత్రవర్తంత
 మేవగణయేత్ - తానితానినప్తనప్తనక్షత్రాణిగమనెగమనవిషయయా
 తుఃయేనుం - తాడనంతాడన-అయః-అభయం - దేశభ్రమం-తాడనచేత
 ఫలంక్రమాద్దమృత్యుః - విశేషజాహ-యాతుశ్చాడలదోషవిచిత్ర్యః-నచేత
 రత్యజ్ఞేనకాకాగ్ధః-అథవానకలేకార్యేచఅడలదోషోవిచింత్యః.

అ||అడలస్వరూపమును జెప్పచున్నాడు|| ౨ || సూర్యుడున్నక్షత్రముమున
 లుబిజిన్నక్షత్రముతోగూడునటులచందుడుండెడినక్షత్రమువరకు నేడే
 శినక్షత్రములగుణింపవలయుననియునిట్లుగుణింపబడినవి జేసినక్షత్రములేడే
 శిఫలంబులగలుగజేసునువివిధంబనినప్రథమనక్షత్రముయేనుమునురెండ
 వదిప్రహారమును-మూడవదిగుణిపీడను-నాలవదితియుపును-అయిదవదిభ
 యరహితమును- ఆరవదిదేశసంచారమును-ఏడవదితాడనమును-నీక్రమం
 బుననప్తనక్షత్రములునప్తవిధఫలంబులగలుగజేసుననియును-ఏవకారా
 ధమనప్రయాణవిషయమై-ఈచేప్పనఅడలదోషవిచారముఅశ్యముగా
 జూడదనినదనియు- లేక-గురియొకపక్షంబున-సమస్తశుభకార్యములయ-డు
 న్నుఅడలదోషముజూడదనినదేనని తాత్పర్యము

౧౭౦|| అ || శ్రోంకస్వరూపనిరూపయాతూస్తత్ఫలమాహ,
 మూయాత్రావారభవానరాశ్యమిలిశాన్వస్వాదితస్తాక్ర
 మాశ్చత్వాద్విత్రిచతుర్ధతాన్వవిభజేత్సప్తాష్టపద్ధిఃక్రమాత్ | శూ
 న్యేషాశ్రేసురోగభీతిమరణాన్యాశుప్రయాతుక్రమాచ్ఛేషేషుత్రిషు

రాజ్యరత్నపృథివీర్థద్యాత్మశ్శృంగస్తస్మియమ్॥వ్యా॥యాత్రేతి॥యాత్రా
వారభవాసరాకాయాత్రాయాంయోవంఃయన్భంయన్దక్షత్రంయం
తిథిఃతాక - స్వస్వాదితఃస్వేషామాదితః - యథావాసగస్యాస్కాదితః
క్షత్రస్యాశ్విన్వాదితఃనివసన్యశుక్లప్రతిపదాదితః - మితి తాత్రేధానిత్యే
ప్రద్యప్రదతుగుణాకృత్వా వారనక్షత్రదివసనమూహం త్రేధాపది
కల్పయంతాశ్చంద్వాభ్యాంద్వితీయప్రభిఃశృణోమంచతుర్వింశతి
శృంఖలః - తతఃక్రమాత్సప్తాష్టషడ్భిఃప్రతిభజేత్ - పంచపభిభ్యమాసేషా
శ్రిమహమేషుశూన్యేషుశేషాభావేషుసశుప్రయాతుఃకోగభితిమరణం
శుభానిక్రూర్దద్యుఃప్రిమశేషేషువర్తురాజ్యరత్నపృథివీః ఆగ్రహేషు
రాజ్యంద్వితీయశేషేషానిత్యతీయశేషేషుభవీంద్వాదిత్యవరణ
వ్యంబజ్ఞేప్రయాజనంనాస్తిఅయమేవత్ర్యంకశ్శుచ్యతే,

అ॥ త్ర్యంకస్వరూపమునుదెలియజేయుచున్నాడు॥ తా॥ ప్రయాణం
తాపై సమబోవు సమయమునతిథివారనక్షత్రముల మొదలునుండిలెక్క
పెట్టియన గాశుక్లపాడ్య మిమొదలుప్రయాణదినమువరకును భానుపార
ము మొదలుప్రయాణవారమువరకును - అశ్వినినక్షత్రము మొదలుప్రయా
ణనక్షత్రమువరకునుగణనజేసిఅయినగుణకమునునొకరాశిగాజేర్చియూ
రాశినిమూడుభాగములుగాజేసియందుప్రథమభాగమునురెంట్టను-ద్వితీయ
భాగమునుమూటను తృతీయభాగమును రట్టను ఎచ్చగుణంబియ్యాత్రివిధ
రాసులనీక్రమముగ ప్రథమభాగమును ౭ - ట్టనుద్వితీయభాగమును ౮ - ట్ట
నుతృతీయభాగమును ౬ - ట్టనుభాగహరించగానాత్రివిధరాశియందుగణ
నశేషముండనేనిప్రయాణకతకురోగభీతిమరణములును - మూడురాసు
లుశూన్యములైయుండేనేనిరాజ్యరత్నభూలాభములునుఉత్తగ్రహంబుగ
గలుగుననియును ఇదియత్ర్యంబకస్వరూపముగానగ్రంథాంతరమందుజె
ప్పబడియున్నలభమువలనవేరేప్రయాజనములేదనియునుశాశ్వత్యము...

౧౭౫॥ అ॥ స్లోకద్వయేనయాత్రాపంచకశుద్ధిస్వరూపనూహా॥మూ॥
యాత్రావారవిగ్నధిష్ణ్యదివసాకస్వస్వాదితస్సవ్యతోరాశీకృత్యనివా
గ్ననిగ్నసుజలేష్యైకేసంఖ్యాంక్రమాత్ । ట్టిప్తాప్రాగ్భృతమేవసం
ప్రవిభజేదంకైశ్చస్వంస్రవంశేషః ప్రాక్తనపంచకేబహుధసంశూన్యే
ఫలంపశ్యతే॥ వ్యా॥యాత్రేతి॥యాత్రావారవిగ్నధిష్ణ్యదివసాక
ప్రయాణసమయంవేవారవిగ్నత్రనివసాకస్వస్వాదితఃస్వేషా

మాదితః - సర్వజ్ఞః సర్వాకారశీకృత్యతామేకైకసంఖ్యాం. దినార్క దిగ్వి
సుజలేషు పంచదశ ద్వాదశ దశాష్టచతస్రః. ఆసుసంఖ్యానుక్రమాత్ షీ
ప్తా వ్యసీత్యైః ప్రార్థితం పక్షైకసంఖ్యా యుతం సర్వం పంచవిధం భువంత
తమంకై నవాభిః ప్రవిభజ్యేత్ - ఏవం విభజ్యమానేన తిప్రాక్తం పంచకై శే
షశ్చేత్ బహుశసరపంచసంఖ్యానిగిక్తానాం శ్చేష్యభిః పంచశేషస్య శూ
న్యఫలశ్వాత్ ఉక్తంచదశాశేన్ద్రో || తిధ్యుశుదిసలగ్నం మిశ్రితం పంచధా
కృత్తిరివిదతనాగై ర్వేదసంఖ్యా యుతం యుత్ | నవశృంగశశి శేషం శోభ
నేవజానీయంగుగనలన్యత్ర చోదైవ్యశ్చానామితోదైవ్యశ్చ సరిచ
శేషే ఫలం వశ్యులేడైక్తం శ్లోకేనేతి శేషః, ౧౪౫ ౧౪౬ ౧౪౭ ౧౪౮ ౧౪౯ ౧౫౦ ౧౫౧ ౧౫౨ ౧౫౩ ౧౫౪ ౧౫౫ ౧౫౬ ౧౫౭ ౧౫౮ ౧౫౯ ౧౬౦

అ || రే డుశ్లోకములచేయూత్రా పంచకపుద్గిన్ద్రునూపమును దెలియజే
యుచున్నాడు || తా || ప్రయాణవాగలగ్ననక్షత్ర నిసములను భూవిశ్లోక
మందు జెప్పబడియున్న క్రమామునమొదటనుండి గణనజేసి అయిన నవభా
గమును నెకరాశిజేసి యారాశిని నైదుభాగములుగా జేసి యందు ప్రథమ
భాగముతో బదియయిదునున్న రెండవ భాగముతో పండ్రెహనున్న మూడవ
భాగముతో నెగిమిది నైదుడవ భాగముతో నాలుగునున్న డేవి- ఒక్కొక్క భాగ
మును వెప్పేగునతోమ్మిదింటభాగహరించగా ప్రథమ భాగముందైదుమిగిలెనే
నిరోగపంచకముగయు- రెండవ భాగముందైదుమిగిలెనే యిన్ని పంచకముని
యును- మూడవ భాగమున నైదుమిగిలెనే నిరాజపంచకమునియును- నాలవ
భాగమున నైదుమిగిలెనే నిష్కృత్య పంచకమును సద్ధాంతంబుగా ననీపం
చకలగ్నములయందు ప్రయాణముమొదలగు శుభకార్యముల జేయ గూడద
నియును తాత్పర్యము.

౧౫౬ || అ || అంగీకారార్థమాహ || మూ || వ్యాధ్యగ్నిక్షితిపాలచోర
మృతితో భీతిశ్చ శూన్యేక్రమాదేతత్పంచదశాదియోజితఫలం శ్చ శ్లోభా
యం నవాదా | చోర వ్యాధిభయం నిశానునివసేభూపాగ్నిశ్చ తిభావేవ్యా
త్రాపంచకశుద్ధిరేవగమనేసంజీవనీయాఖిలు || వ్యా || వ్యాధీతి || వ్యాధ్యగ్ని
క్షితిపాలచోరమృతితః భీతిశ్చక్రమాత్ - శూన్యే పంచశేషేన తిత్తమిదం శ్చ
పంచశేషశ్చేత్ వ్యాధితః ద్వితీయాయాం పంజ్ఞాపంచశేషశ్చేత్ ఆగ్నినిః
తృతీయాయాం క్షితిపాలతః - తురీయాయాం చోరతః - చోరాత్ - పంచ
మ్యాం పంజ్ఞామృతితః భీతిభావాయం భవేత్ - ఎతత్ పంచదశాదియోజితఫలం
గమనవిషయమిదం వ్యాధ్యభావాయం - భీత్రాథానాం భయహీనత్వం

చూడనత్వంసహదాత్యాజ్యగుణులను - శిష్యసాంగాలభేదేనాంగీకారా
త్ అంగీకారం మేపంజుచో వ్యాధిభయమునకును - శిష్యునినాభాగే
భూపాగ్నిబీతిస్తుదివసేదివాభాగి సేవరాత్రిని - తగిలు పయనా త్రా
యూం - ఇయంపంసకశుభ్రసంజుదిని యూం లుగివ్యాధిభయతే ప్రాణసంరక్ష
నీయూభిలు - అతానిచారణీ మేభ్యభాగి.

అ || అంగీకారాభావ మునుజెప్పించువాడు || తా || ప్రశమప జ్ఞేయం
నై నుమిగి తె నేని వ్యాధిభయమును - నిష్ఠితీయపం జ్ఞేయంపగ్నిభయమునుత్ప
తీయ ప జ్ఞేయంకు రాజభయమును - చతుర్థా వ జ్ఞేయంకు చోగభయము
నుపంజుచూప జ్ఞేయంకు వ్యాధ్యభయమును గలుగునుగాన నీపంజదశాది
యోజిత ఫలముగమనకషయమై అవశ్యముగా నాలోచించదగినదనియూ
నుమిగత కాలభేదములచేతంగీకారమునియును - అంగీకారప్రయోజన -
వ్యాధి భయమునరవ్యతా జ్యాజ్యమనియును - చోగ వ్యాధిభయములు రా
త్రయందును - భూపాగ్నిభయములుపగటియందునుచలిస్తూచూచుగాన నాకా
లములయందవశ్యముగానాలోచించదగినదనియును - ఈపంజకశాస్త్రి సంజీవి
నియూపొనధ విశేష ము పతే ప్రాణసంరక్షకమైనదిగాన ప్రయాణవిష
యమై అవశ్యమువిచారించదగినదనియును తాత్పర్యము

౧౪౩ || అ || యాత్రాచంద్రకంటకనిర్ణయముకామా || మూ || జీవేచ్ఛ

ర్వచంద్రకంటకగృహేష్వేతేషునైవప్రజేక్యేషింహగ్నిహే భనువ్య
పిసుధీగ్యాతాప్రతీచిదిశమ్ | కా జేరీంచుక లేప్పమేద యుపయోగముగే
లాయాంఘ్రమైప్రాచీంహృత్పదికంతుకర్కటగృహేమివానాదైవ్యశక్తి
వాఙ్మ జీవేచ్ఛురితి || సుధీర్ఘదీనాం యాతా జీవేచ్ఛుః బీజా మిచ్ఛాముగ్ధ
పకథోక్తజీవి తానావాకాయనివేయే మృతాతేషుచంద్రకంటకగృహే
స్థునప్రజేత్ - తథాహ - మేషేసింహాధనుషచ స్రవీపింగిశం - యక లేవ్య
షేయూపతాక న్యానూమునిచీందిశంమిథున ఖిలామంభేము ప్రాచీందిశం -
కకటమీనవృశ్చేకేషుమృత్యాదిశం దక్షిణాదిశంసప్రజేదితసంప్రతా ను
పంగళి,

అ || యాత్రాచంద్రకంటకనిర్ణయమునుజెలియుజేయుచున్నాడు...

తా || మేషసింహాధనూరాసులు పశ్చిముదిక్కుకును - చుకంప్రకభకన్య
లుదగిక్కుకును - మిథునతులాకుంభములుతూర్పుదిక్కు - కుంభ - కటకమీన
వృశ్చేకములుదక్షిణపుదిక్కుకునుచంద్రకంటక రాసులు గానజీవి తాశ గం

ప్రయాణకళాభూమి స్వబడినచంద్రకంటక రాసులలోనా యూదిమ్మలను
పైననుబోసూడవలయుచుతాత్పర్యము.

౧౭౪ || అ || యాత్రాలలాటమాహు ||

మూ॥ ప్రాచ్యాదిప్రభవౌకళాశుక్రకుజరాహ్వశ్చే - మవిత్ సూర్యగో
యన్తి గ్రాజిహితన్తిగుక్తగృహగతాంతాందిశంనప్రజేత్ | ప్రాచ్యాదిక్రమశో
ప్రసక్తిఃవిభౌభానుప్రవిష్టలయాద్దిక్షేకంద్విశయంవియువృత్తిర్వద్యా
త్రాలలాటంత్విగం॥ వ్యా॥ ప్రాచ్యాదితి॥ అకళాశుక్రకుజరాహవఃప్రసి
ద్ధాః అకళాస్యాపత్యంపుమాకళిః - (*) - అభిషేకశక్తితేషు చాచూ
దేరితివృద్ధిఃనైశ్వర్యంమత్త్వంప్రవిష్టుభఃసూర్యుః బిత్వేతేత్రాగ్ర
నటప్రాగనిప్రవఃప్రాగదీనాదికాంక్రమాన్విభవఃఅధిపతయోభ
వంతి - యన్తి గ్రాజియస్యాదిశోయోరాతన్తికరాజిత్తిగుక్తగృహగే
తస్యాదిశోయత్గృహంరాశిఃతప్రస్థితేనతి - తద్రాశోతాంతాంశంన
ప్రజేద్ధి - భానుప్రవిష్టలయాత్సూర్యాధిష్ఠితరాశిమారభ్యలప్రసక్తిః
విభౌక్రమశఃప్రాగనియధాతథాదియుపకైకంవిదియుద్విశయంరాశిద్వి
యం - నిక్షిపేతితిశేషః - అత్రాయమాశయఃసూర్యాధిష్ఠితగాశప్రా
చ్యాంనిక్షిపేత్సూర్యస్యప్రాగ్దిశికత్వాత్తద్రాశౌప్రాచీందిశంనప్ర
జేత్ - సూర్యస్థితరాశేద్విత్వయత్పతీయరాశిద్వయమిశాన్యాంనిక్షిపే
త్తద్దిశోగుర్వధిపతిత్వాత్తద్రాశిద్వయేగురౌస్థితేనతిత్వంనన్వయేతా
శాన్యాంనప్రజేత్ - సూర్యరాశేశ్చతుర్ధరాశిముదీచ్యాంనిక్షిపేత్తద్ది
శోబుధాధిపతిత్వాత్తద్రాశౌబుధేస్థితేనతిత్వంనన్వయేతా
సూర్యస్థితరాశేపంచమషష్ఠరాశిద్వయంవాయవ్యాంనిక్షిపేత్తద్దిశ
శ్చంక్రాధిపతిత్వాత్తద్రాశిద్వయేపంచస్థితేనతిత్వంనన్వయేతా
వ్యాంనప్రజేత్ - సూర్యస్థితరాశేస్సప్తమరాశింవాయవ్యాంనిక్షిపేత్త
ద్దిశఃశనైశ్చరాధిపతిత్వాత్తద్రాశౌశనైశ్చరేస్థితేనతిచానుబీందిశం
నప్రజేత్ - సూర్యస్థితరాశేఅప్తమనవమరాశిద్వయంనైర్ముత్యాంని
క్షిపేత్ - తద్దిశోరాహ్వాధిపతిత్వాత్తద్రాశిద్వయేరాహ్వాస్థితేనతిత్వం
గ్నద్వయేనైర్ముతీందిశంనప్రజేత్ సూర్యరాశేక్షణశఖరాశింక్షి
ణస్యాంనిక్షిపేత్తద్దిశఃకుజాధిపతిత్వాత్ - తద్రాశౌకుజేస్థితేనతిత్వం
గ్నేక్షణశాందిశంనప్రజేత్ - సూర్యస్థితరాశేరెహదశద్వాదశరాశిద్వ
యమాగ్నేయ్యాంనిక్షిపేత్తద్దిశశ్శుక్రాధిపతిత్వాత్తద్రాశిద్వయేశుక్రే

స్థితేనైవ శల్లగ్న స్వయే ఆగ్నేయాం నిశంస వ్రజేదితి సూక్ష్మసృజావగం త
వ్యంభినంతయా త్రాలలాటంస్వతిక్ష్ణత్ అతస్సర్వదా త్యాజ్యమి యోగయః,

అ || యా త్రాలలాటంస్వరూపమును జేప్పుచున్నాడు || తూర్పుదిక్కు
మొదల ప్రదక్షిణక్రమంబున సూర్యుడు - గురువు - బుధుడు - చంద్రుడు -
శని - రాహువు - అంగారకుడు - శుక్రుడువీర లెనమండ్రు నేనిమి దిదిక్కు
లకు బ్రభువులు గాన సూర్యుడున్న రాశిని తూర్పుననునివియా రాశి మొద
లుతక్కినరాసులన ప్రదక్షిణక్రమమున నే సమదిక్కులయిందొక్కొకటి
నిమూలలయందు యెడటి గాచుండెడు రాసులనుంచ గానేరాశి యెది
క్కుకు వచ్చుచున్నదో ఆరాశి యనందాదిక్కుకు ప్రభువైన గ్రహముండ
గానాదిక్కుకు పయినముఖోవవృత్తికరంబని తాత్పర్యము*****

౧౭౫ || అ || యుగ్ధగమనే రాహుఫలమాహ || మూ || రాహుక్రాంతభత
స్త్రయోగశముఖంభాన్యగ్రహఃపుష్కతఃపుచ్చంకేతురితి త్రయోగశరవిస్థాని
యాచయా యాశశీ | యస్మిన్నాస్యగ్రహేగృహపరిభవస్తస్యైవపుచ్చం
గతేయస్మిన్ గ్రహేతస్య జయోగతాయాని చ తావేక శ్రతత్తద్భవేత్ || వ్యా ||
రాహ్వీతి || రాహుక్రాంతభతః రాహుస్థితనక్షత్రాగ్రహః శ్రయో
దశభానిముఖం రాహుముఖం - పుష్కతో రాహుక్రాంతనక్షత్రాతి -
పుష్కతః శ్రయోగశనక్షత్రాశీపుచ్చంకేతుఃపుచ్చరూపకేతుర్గ్రహణి ఏవం
చనక్షరవిస్థాయాశశీయా యా - ఏవంచోభయోర్నాద్యే - యస్మిన్ గృహే
ఆస్యగ్రహేముఖగతేన - తస్యైవపరిభవః శిరస్సార్ధం పలాయన మితియా
వత్ స్థాయినీనాద్యేముఖేస్థితే - స్థాయినోభంగః యాయనిచంద్రే ఆస్యగ
తేనతి - యాయినోభంగః - స్థాయినోజయ ఇత్యాశయః - యస్మిన్ గృహే
పుచ్చంగతేస్థాయినీనాద్యేపుచ్చంగతేతస్య స్థాయినోజయః - యాయనిచం
ద్రే పుచ్చంగతేయది - యాయినోజయః - కౌసూర్యాచంద్రగపాపకశ్రగ
తౌముఖేపుచ్చేవాగతాయది - యుఖియుదేతత్తద్భవేత్ డభావాన్యగ్రతాచే
దుభయోర్భంగః - పుచ్చగ్రహేదుభయోర్భయః సమత్వంభవేదిత్యర్థః*****

అ || యుద్ధమునకుబోవునపుడు రాహుఫలమును జేప్పుచున్నాడు || తా ||
రాహుస్థితనక్షత్రము మొదలుముందుపదమూడునక్షత్రములుముఖమున్న
వెనకపదమూడునక్షత్రములుతోకయున్న గానసూర్యుడుముఖస్థానము
ననున్ననక్షత్రములయందుండ గా రాహువనుజేయ్య కొనియుగమునకు వెళ్లే
రాజుకుజయమనియు - చంద్రుడుముఖస్థాననక్షత్రములయందుండగా

యుద్ధమునకుబోవురాజునకపజయమనియు-నాసూర్య చంద్రులిరువురును ముఖస్థానమునందునుండిరేనిరాణువతోవెడలివెల్లెరాజుకున్నుతనపురము లోనున్నరాజుకున్నుభయులకున్నపజయమనియు - నాయురువురున్నుపుచ్చస్థానమునకు త్రములయందుండిరేనియిరువురికి సమజయమనియుననుట.

౧౭౬ || అ || అథగమనేవర్జకాలమాహ||మూ||దగ్ధేస్వస్యగృహేః శత్రు

కలహేయస్యాతఃవేశోభనేమధ్యే వాయదిజాతకేచన్య తకేనాపేష్ట మేజన్యతః | పిత్రోర్వాక్షయవత్సరేయదిపితృశ్రాద్ధక్రియానంతరేజీవాధీయదినప్రజేశ్వస్వయువతౌగర్భాన్వితాయామపి || వ్యా || దగ్ధశ్శి||స్వస్యగృహేదగ్ధేనతి - కళ్యణకలహేకళ్యణకలహంకృశ్వేత్యగః - యస్యాతఃవెయస్యకళ్యణస్యాతఃకరజసి-శోభనేమధ్యేశోభనమధ్యేవా-జాతకేజాతకాశౌచమాధ్యే-గృతకేమృతాశౌచమాధ్యేచ - జన్యతః జన్యమాసాదప్తమేమాసివా - పిత్రోఃపితౌచమాతాచపితరౌతయోఃపిత్రోః - పితామః ప్రత్యేకశేషః - క్షయవత్సరే-పితృశ్రాద్ధక్రియానంతరేమాతాపిత్రోస్సంవత్సరికాత్పరదినేస్వయువతౌస్వభార్యా యాంగభాన్వితాయామపి ఇదంసాక్షాసాదూర్వంబోధ్యం - ఏతేషుసరేమప్రయాతాజీవితార్థితయుషా-మౌయదినప్రజేతేనగచ్ఛేత్-విద్యరేలిఖే

అ||ప్రయాణవిషయమై నిషేధ కాలమునుజెప్పచున్నాడు|| ఇ|| జీవితాశగలపురుషుడుతనగృహమగ్నిదగ్ధమగునపుడును - భార్యతోకలహముచేసినసమయంబునను - భార్యరజస్వలయైయుండునపుడును - శుభమగ్న్యకాలంబునను - జాతాశౌచమృతాశౌచమాధ్యకాలమందును-స్వజన్యమాసమునకెనిమిదవమాసమందును- తల్లిదండ్రులుగృతిబొందినసంవత్సరమందును - తల్లిదండ్రుల శ్రాద్ధనివసమునకుమొదిలినమందును తనభార్యలను నెలలకుపైగభాముగలవైయుండునపుడును- పైవముబోయెనేనియేమయునుబొందజనియునుతాత్పర్యము,*****

౧౭౭ || అ || అభిజిద్ధనిస్తాపంచకేగమననిషేదమాహ.....

మూ || సాగ్యంగోభిజిదాహ్వయేచనిలయేధిష్ఠ్యేముహూర్తేతథారోగస్యాన్యసుభస్యచాత్తరగతాదృత్యేషుపంచవర్షపి | దుఃఖందక్షిణదిక్ష్వాయాతురథవానాన్యత్రయాతుస్తస్వయంమీనేచేదధనవృద్ధిర్యుగమనంయాతుశ్చవక్రంభవేత్,.....వ్యా||సౌమితి||అ|| జిదాహ్వయేనిలయేఅభిజిల్లగ్నే - ధిష్ఠ్యేముహూర్తే

జన్మక్షత్రే అభిజిన్మహా తేజ - ప్రయాతుః భంగః స్వాత్ వసుభస్యగ
నిష్ఠా నక్షత్రస్య - ఉత్తిరద శౌదార భ్యరేవ త్వంతేషు పంచసు ఋతు
ష్వపియాతుః రోగః స్వాత్ - యాతురితి సామాన్యనిదేశేన సకలదిక్షు ప్ర
యాతురపిగమన నిషేధఉక్తోభవతీ త్యాశం కా యామిదానింప త్తేంతర
మాహ|| అథ వేతి || అథ వాదక్షిణదిక్ప్రయాతుః పూర్వోక్తేషు గమనం దుఃఖం
దుఃఖకరమిత్యర్థః అన్యత్ర యాతుః అన్యదిక్ప్రయాతుః అయంధనిష్ఠాపంచ
కేగమననిషేధస్తనభవతి - మీనేచం ద్రేస్థితేనతితుసర్వదిక్షుగమనం యా
మీర్షక్రంభవేత్ ప్రయాణసిద్ధిర్నభవేదిత్యర్థః.

అ|| అభిజిద్ధనిష్ఠాపంచకమందుగమననిషేధమును జెప్పచున్నాడు|| తా||
అభిజిల్లు గ్మమందును - అభిజిన్మక్షత్రమందును - అభిజిన్మహాతేజమందు
ను - పైనముబోవు వారలక శుభకరంబనియును - ధనిష్ఠానక్షత్రోత్తరదిశ
ముమొదలు రేవతివరకు ధనిష్ఠాపంచకముగా ననీవరచకమందుగక్షిణదిక్కు
కు పైనముబోవు వారలకు రోగకరంబనియును ఇతరదిక్కులకు బోవు వారల
కు శుభకరంబనియు - మఱియును మీన రాశియందు చంద్రుడుండగా నేదిక్కు
కు పైనముబోయిన ప్రయాణకర్తకు నిష్ఠనిష్ఠిగలుగదని యును తాత్పర్యము.

౧౫౧ || అ|| నానాయా త్రాసులగ్ననిర్ణయమాహ|| మూ|| స్త్రియాత్రా
సుఖదావృషేచయవతాయుక్తే ప్రయాతుర్ధతేగోయా త్రాపశులాభ
దైవవృషభేమేషేహరౌవామ్యగే | కుంభేకర్కటకేర్షుషేచమకరేయా
తుర్జనస్యార్థదాశౌగ్యాయుష్యధనప్రదాగవిహరౌయుద్ధేతుచాపేహ్యజే||
వ్యా|| స్త్రియాత్రేతి || వృషేయవతౌకన్యాయాం - యుక్తేమిథునేచ - స్త్రి
యాత్రా స్త్రిణాం యాత్రాసుఖదా - ధతేతులాయాం వృషభే - మేషే -
హరౌసింహే - మృగేసుకరేచ - యాతుఃగోయాత్రాపశులాభదా - కుంభే
కర్కటకే - ర్షుషేమీనే - మకరేచ యాతుః - జనస్య పురుషస్య యాత్రా అర్థ
దా - యుద్ధేతుగవివృషభే - హరౌసింహే - చాపేధనుషి - అజేమేషేచ - శౌ
ర్యా యుష్యధనప్రదాభవతి.

అ|| సర్వయాత్రావిషయమైలగ్ననిర్ణయమును జెప్పచున్నాడు|| తా|| వృ
షభ-కన్యామిథురగాసులయందు స్త్రియాత్రాసుఖప్రదమనియు - శులా-స్వ
షభ-మేష-సింహ-మకరగాసులయందు గోయాత్రబోవు వారలకు పశులా
భప్రదమనియు - కుంభ-కర్కటక-మీనమకరగాసులయందు ద్రవ్యార్థియై
వెల్లెడివానికి ధనప్రదమనియు - వృషభసింహధనుర్వేష రాసులయందు యు

ధమునకుబోవువానికిశౌర్యాయుష్యధనప్రగములనియునుతాత్పర్యము***

౧౭౯॥అ॥యుద్ధగమనకాలేరాహుస్థితిఫలమాహ॥మూ॥వారేర్తస్యగు
రోర్దినేసురపతేస్తస్థైలఁహూరాసువాయుద్ధేవాభ్యగుచంద్రయోగ్యము
దిశంభౌమేదినేవారుణీం॥సౌమ్యాంభానుజసౌమ్యయోస్తుకలహస్సాన్యైశ్చ
లరాహుస్తవ్వయంస్యౌతాంలాభజయాప్రయాతురథవాచేద్వామగఃపు
ష్కగః॥వ్యా॥వారభితి॥అర్కస్యవారేభానువారేగురోర్దినేగురువారేచ-త
త్కాలఁహూరాసు-అత్రబహువచనేనభావాద్విషకలవారేషుతత్త
ద్వారాధిపతిఁహూరాస్విశ్వార్థోలభ్యతేరవిగురుఁహూరయోశ్చసురప
తేరింద్రస్యదిశంప్రాగ్దిశంప్రతీయుద్ధేప్రయాతుః-యుద్ధస్యప్రయాతురిత్య
ర్థఃకలహస్సౌవ్యత్అతస్తద్వారయోఃప్రాచీందిశంనవప్రజేత్తద్వారయోః
తత్రదిశిరాఁహూస్సత్వాదితీభావః-భృగుచంద్రయోశ్చక్రసోమవార
యోఃతద్ధోరయోశ్చయమదిశందక్షిణాందిశంనవప్రజేత్-తత్రకాలరా
ఁహూస్సత్వాదితీహేతుస్సర్వత్రయోజ్యః-భౌమేదినేతద్ధోరాయాంవా
రుణీంప్రతీచీందిశంనవప్రజేత్-భానుజసౌమ్యయోస్తుశనిబుధవారయోః
తద్ధోరయోశ్చసౌమ్యాముదీచీందిశంనగచ్ఛేత్-అయంకాలరాహుఃయు
ద్ధేప్రయాతుఃవామగఃపార్శ్వగతోవాప్యష్టగతోవాయది-లాభజయకా
స్యౌతామ్.

అ॥యుద్ధమునకుబోవునపుడురాహుస్థితికిఫలమునుజెప్పుచున్నాడు॥తా॥
భానుగురువారములయందునుభానుగురుఁహూరలయందునురాహువు
తూర్పుదిక్కుననుండునుగాననీవారఁహూరలయందాదిక్కునకునుశుక్రసోమ
వారములయందునువారిఁహూరలయందునురాహువుదక్షిణమందుండు
నుగాననీవారఁహూరలయందాదక్షిణదిక్కునకునుఅంగారకవారమం
దునువానిఁహూరలయందునురాహువుపశ్చిమంబుననుండునుగాన-నా
వారఁహూరలయందుపశ్చిమదిక్కునకును-శనిబుధవారములయందును
వారిఁహూరలయందునురాహువుత్తరంబుననుండునుగాననీవార
ఁహూరలయందీదిక్కునకునుయుద్ధయాత్రబోవువారలకుమిక్కిలీకలహం
బుగలుగుననియును-కాలరాహువుయుద్ధమునకువెళ్లునపుడుప్రయాణక
తఁకునిరుపార్శ్వములయందుండిననువెనకనుండిననులాభజయకరుడగు
ననితాత్పర్యము.

౧౮౦॥అ॥అశద్వాభ్యాంస్థిరచరయోగినోఽఘలమాహ॥

మూ||పతౌదినావమీచదుఃఖభయదే ప్రా చీంప్రయాతుస్తయోరానంత
 ర్యత్రధీకుజేరకకుభంతాన్వగ్నైయకాష్టాంతయోః|అనంతర్యదినేతయోఃపర
 దినంతయోనిశంపంచమీరాకావాయుదశంచతుర్దశదినంషష్ఠదశంచానుజీం||
 ౧౫౧||మూ||యామ్యామామయకృత్ప్రయోదశదినంస్యాత్సపమీత్వష్ట
 మీదర్భశ్చశదిశంప్రయాణసమయేహ్యేష్ఠాస్థిరామోగినీ|పాదోనంఘటి
 కాచక్షుప్తయమితప్రాగాదిషష్ఠాంతగాస్యాదేషాచరయోగినీసధన
 కృచ్ఛిన్మాదియాన్నిత్యశః||వ్యా||పతౌదిరితి||యామ్యామితవ||పతౌదః
 ప్రపవత-నవమీచేత్యేత-ప్రాచీంప్రయాతుఃదుఃఖభయదేభవతః-ఎవం
 చతయోఃప్రతిపన్నంమ్యోః|అనంతర్యత్రధీక్రిమాత్ ద్వితీయదశమ్యాకుబే
 రకకుఃభంకుబెరస్యకకుభముదీచీందిశమిత్యర్థః||ని||దిశసుకకుభఃకాష్టాంత్య
 మః||ప్రయాతుఃపూర్వవద్దుఃఖభయదేతయోద్విత్తీయదశమ్యారానం
 తస్యదిశేతృతీయేకాదశ్యేతగ్నైయకాష్టాంతగ్నైయదశంప్రయాఃపూ
 ర్వవద్దుఃఖభయదేతృతీయేకాదశ్యేఃపరిదినేచతుర్దశద్వాదశ్యోరక్ష్యది
 శంనైర్ముతిదిశంప్రయాతుఃపూర్వవద్దుఃఖభయదే-పంచమీప్రసిద్ధా-
 రాకాపాణమాసీచేత్యేతేదినేవాయుదశంచాయవాన్ప్రయాతుఃపూ
 వావదుఃఖభయదే-చతుర్దశదినంచతుర్దశేషషీదిం చేత్యేతవారు
 ణీవరుణస్యేమాదిశం||వ్యా||తస్యేదమిత్యేనాటిద్ధాణజిత్యాదినాజీవే
 ప్రతీచీందిశంచయాతుఃదుఃఖభయదేస్యాతామితవప్రాణానుషంగః-త
 యోనిశదినంతయోదశినపమీచయామ్యాందక్షిణదిక్ప్రయాతుః|అమయ
 కృత్రోగకృత్స్యోత్-అష్టమీదశశ్చశ్చదిశంఈశాస్యాంనిశంచయాతుః
 ఆమకృద్రోగకృత్స్యోత్-ప్రయాణసమయేఎష్టేవస్థిరామోగినీ||అధ
 చరయోగినీమావా||నిత్యశఃప్రతిదినంభాసూదయాహ్నరోదయాదా
 రభ్యచరయోగినీపాదోనంఘటికాచక్షుప్తయమితాసతీప్రాగాదిషష్ఠాం
 తగా-అయమాశయఃసూర్యోదయానంతరంపాదోనంఘటికాచక్షుప్త
 యంప్రాచ్యాం-తతస్తావశ్చాలమేవతస్యాఃషష్ఠ్యాంచాయవాన్-తతస్త
 స్యాఃషష్ఠ్యాందక్షిణస్యాం-తతతస్యాఃషష్ఠ్యామైశాస్యాంతతితస్యాః
 షష్ఠ్యాంప్రతిచ్యాం-తతస్తస్యాఃషష్ఠ్యాంతగ్నైయాంతతస్తస్యాఃషష్ఠ్యా
 ముదీచ్యాం-తతఃతస్యాఃషష్ఠ్యాంనైర్ముత్యాంపాచరయోగినీసంప
 రితీసతీ-అభిముఖంయాగినిధనకృద్భవతీసర్వమవధాతవ్యం.

అ || రేడుశోకములచేసరచరయోగినులకుంపులచేప్పుచున్నాడు||

శా || పాద్యమి-నవమి-ఈ రెండుదివసములు తూర్పుదిక్కునను-విదియ-నశ
మి-ఈ రెండుదివసములు త్తరమునను-తదియ- ఏ కాదశి ఈ రెండుదివసము
లాగ్నేయదిక్కునను-చక్షురి-ద్వాదశి ఈ రెండుదివసములు నైర్ఋతిది
క్కునను-పంచమి-పున్నమి ఈ రెండుదివసములు వాయవ్యదిక్కునను-చతు
ది-శీషష్ఠిలు పశ్చిమాదిక్కునను-త్రయోదశీ-సప్తమీలు నక్షిణంబునను-అమా
వాస్యాష్టమీలు ఈ శాన్యదిక్కునను-స్థిరయోగినినుగడుగాననీదివసముల
యందీదిక్కులకుపై నమబోవువారలకుదుఃఖభయంబులుగలుగుంజయు
నుచరయోగిని సంచారఫలమెదియనిన-చరయోగిని ప్రతిదినగండుగు
సూర్యోదయప్రభృతీసూర్యాస్తమయవర్జంతము తూర్పున ౩౫౫ డిగ్రీలు
నునాతూర్పునకారవదియగు వాయవ్యున ౩౩౫ డిగ్రీలును-నావాయ
వ్యమునకారవదియగు నక్షిణంబున ౩౫౫ డిగ్రీలును నాక్షిణమునకారవది
యగునీశాన్యంబున ౩౫౫ డిగ్రీలును నీదిక్కునకారవదియగు పశ్చిమంబున
నునాపశ్చిమమునకారవగునాగ్నేయంబుననునాగ్నేయమునకారవదియ
గును త్తరంబుననునాపుత్తరమునకారవదియగు నైర్ఋతిదిక్కు-యందును
చరయోగిని ఈ క్రమంబున సంచరించుచుండుగాననీయాగిని కభిముఖము
గపై నముబోయి రేనిమరణమునుబొందుదురనియును తాత్పర్యము.*****

౧౮౨ || అ || పక్షుచ్చిద్రేఘవర్జకాలమాహ || మూ || విఘ్నేశశ్చచతుర్దశీ
శీచనవమీషష్ఠ్యష్టమీద్వాదశీనాగాస్తత్వచతుర్దశాంకమనుదిజ్ఞాద్యః
క్రమాద్రోగదాః | సంఖ్యోద్ధావసుటికాశుభాశ్చభయఃపల్పతురంధ్రా
భిధాఃమానాగ్యంతదినద్వయంతుస్మృత్యశ్చిద్రేఘకర్తృస్వపి || వ్యాపిఘ్నే
శశ్చైతి || విఘ్నేశశ్చతుర్థీచతుర్దశీచ-నవమీషష్ఠ్యష్టమీ-ద్వాదశీచ-పతాః
పసద్ధాఃపతాసునాగాస్తత్వచతుర్దశాంకమనుదిజ్ఞాద్యః క్రమాద్రోగ
దాఃచతుర్థ్యాంనాగాఃఅష్టా-చతుర్దశ్యంతత్వంపంచపంచశతః-నవషష్ఠ్యం
చతుర్దశ-షష్ఠ్యాంఅంకఃనవ-అష్టమ్యాంమనుశ్చతుర్దశ-ద్వాదశ్యాంసి
కౌదశ-ఏతత్సంఖ్యాకానాద్యఃసుటికాస్తాన్యజ్ఞాన్యత్యాశయః-సంఖ్యోద్ధావ
ఉక్తసంఖ్యోద్ధావసుటికాశుభాఃపల్పతురంధ్రాభిధాఃపతాః
ప్రాభిధాఃపక్షుచ్చిద్రేఘవర్జకాలమాహ || పక్షుచ్చిద్రేఘవర్జకాలమాహ || పక్షుచ్చిద్రేఘ
యింమాసాఃసుక్ష్మప్రణివృత్తంతదినంఅమావాస్యాతయోగస్థియంసర్వ
మకర్తృసుశుభకర్తృసుశుత్తికృత్.

౧౮౨ || అ || పక్షుచ్చిద్రేఘవర్జకాలమునుబెప్పుచున్నాడు ||

తా || చతుర్థియందు మొదట గడియలును - చతుర్దశియందు ౨౫ గడియలును - సవమియందు ౧౪ గడియలును - షష్ఠియందు ౬ గడియలును - అష్టమియందు ౧౪ గడియలును - ద్వాదశియందు ౧౦ గడియలును అశుభకరములుగానశుభకార్యములవిషయమై ఈదినములయందీగడియలుని పేర్చించదగినవనియును ఈ ౬ దినములయందు మిగతగడియలు శుభకరంబులనియును ఈచెప్పబడినపేర్లు శాచిష ట్రిపు లే ప్రతిపక్షమందును పక్షచ్ఛిద్ర సరిజనుగలవనియును - శుక్లపాడ్యమి - అమావాస్య - ఈ రెండుదినములు సర్వశుభకరములవిషయమై చుత్వప్రదములుగాన సర్వదానిద్యములనియునభిప్రాయము.

౧౮౩ || అ|| అథగమననిషిద్ధనక్షత్రే ఘవజకాలమాహ|| మూ|| శాక్రేస్తప్తవేర్వరేదశయమేపూర్వాత్రయేషోడశత్వాప్రేపంచదశానలేనవదశద్వావింశతిఃపైతృభే | స్వాతాద్వాదశసార్వభేనవదశాప్రైం ద్రాగ్నిభేతారికాస్తేవతాయాత్మభయాతి-దా అథశుభాస్సంఖ్యోత్తరానాడికాః || వ్యా || శాక్రకృతి|| శాక్రేజ్యేష్ఠాయాంసప్త-ఈశ్వరేతద్రాయాంసవ - యమేభరణ్యాందశ-పూర్వాత్రయేపూర్వఫల్గునీపూర్వాషాఢాపూర్వాభాద్రాసుషోడశ - త్వాప్రైచిత్రాయాంసంచదశ అనలేకృత్తికాయాంసవదశ ఏకోనవింశతిః - పైతృభేమహాయాం ద్వావింశతిః స్వాశౌద్వాదశ - సార్వభేత్రేష్ఠాయాంసవదశ ఏకోనవింశతిః - వింద్రాగ్నిభేనిశాఖాయాంతారకాఃసప్తవింశతిః-ఏతాఃనాడికాః ఘటికాః యాశ్చభయార్తిదాః అథసంఖ్యోత్తరానాడికాః నిషిద్ధనక్షత్రేమాక్తసంఖ్యా తిరిక్తఘటికాస్తుశుభప్రదాః, *****

అ|| గమననిషిద్ధనక్షత్రములయందువర్ణకాలమునుజెప్పచున్నాడు|| తా|| జ్యేష్ఠానక్షత్రమొదలు ౭ గడియలును - ఆస్రాయందు ౮ గడియలును - భరణియందు ౧౦ గడియలును - పూర్వఫల్గునీపూర్వాషాఢపూర్వాభాద్రలయందు ౧౬ గడియలును - చిత్రయందు-౧౫-గడియలును-కృత్తిక్యందు- ౧౯ - గడియలును-శుభమందు-౨౨-గడియలును-సౌమియందు-౧౨- గడియలును- ఆశ్లేషయందు ౧౯-గడియలును-విశాఖయందు-౨౭-గడియలును- ఈచెప్పబడినక్రమంబుననీనక్షత్రములయందీగడియలుప్రయాణవిషయమైదుఃఖభయప్రదములనియును ఉక్తసంఖ్యాతిరిక్తఘటికలుశ్రేష్ఠతమములనియునభిప్రాయము

౧౫౪ || అ || దినభక్తి వారభక్తి స్వరూపమాహా|| మూ|| దధ్యాజ్యాన్నయ
వాంబుమాషచణకఁజేయుపిష్టాద్రాకక్షీరవ్యంజనముద్గపాయసః|| లా
భుక్తిర్దినాద్యాదితః | తక్రంపాయసకాంచికేదధిపయోదుద్గంతిలాన్నంక్ర
మాద్వా రాధ్యంశుమతః ప్రయాతుసుఖకృత్సా వారభుక్తిగ్భవేత్ || వ్యా ||
దధీని || దినాద్యాదితః ప్రతిపత్రవభృతిః సామాసహితదర్శాంతపోషక
దినేషుదధ్యాజ్యాన్నయవాంబుమాషచణకఁజేయుపిష్టాద్రాకక్షీర
వ్యంజనముద్గపాయసతిః|| యేషదాధాః తేహంక్రమాత్ భుక్తిర్స్థోజ
నందినభుక్తిరిత్యుచ్యతే - అంశుమతోవారాదిభానువాసరప్రభృతీనస్త
వారేషుక్రమాత్ తక్రంపాయసకాంచికేపాయసంచకాంచికంచపాయ
సంప్రసిద్ధం కాంచికంధాన్యాన్లుంజాన్యభాషాయాంకలీత్యుచ్యతే || ని || అ
వంతిసోమధాన్యాన్లుంజానిచకాంచికఇత్యమరః - దధి పయః-దుద్గం-
తిలాన్నం - ఏతేహంయాభుక్తిఃసావారభుక్తిఃప్రయాతుసుఖకృత్సా
భానువారేతక్రంపీత్యాగవ్యతేజేత్యాత్రాసుఖకృత్సాన్యదితిగవ్య
తే - ఏవందినభుక్తిస్థలేప్ర్యూహ్యం ఇయమేవవారభుక్తిరిత్యుచ్యతే - నస్తే
వంవారభుక్తేవచరితార్థత్వాద్దినభుక్త్యపన్యాసోనిగర్ధక ఇతిచేన్నదినో
క్తవారోక్తపదార్థాద్వయంభుక్త్యాగంతవ్యమిత్యాశయాత్ఎషైవభుక్తి
ర్వ్యక్తమాణనక్షత్రభుక్తిస్థలేప్ర్యూహ్యం*****

అ|| దినభక్తి వారభుక్తుల స్వరూపమును జెప్పుచున్నాడు|| తా|| పైనముబో
వువారలుపాడ్యమిమొదలుపున్నమ అమావాస్యతోగూడ ౧౬ దినము
లయందును- పెరుగు- నెయ్యి- అన్నము- గోధుమలు - ఉదకము- మినుములు-
సెనగలు-ఁజేద్రము- చెరుకు- పిష్టము- ఆద్రాకము- పాలు- వ్యంజనము- పెస
లు- పాయసము- నువ్వులు ఈ ౧౬ వదార్థములనుక్రమంబుగానొక్కొక్కది
వసమునంతొక్కొక్కపదార్థమునుభుజించిపైనముబోవలయుననియును
తక్రము- పాయసము- కలి- పెరుగు- పాలు- క్షీరము- తిలాన్నము ఈసప్తవిధప
దార్థములనుభానువారప్రభృతీస్థిరవారమువతకునొక్కొక్కవారమందొక్కొక్క
క్రపదార్థమునుభుజించవలయుననియును- దినభుక్తినిన్నివారభుక్తినిన్నిచెప్ప
టవలనదినవారభుక్తిప్రతిపాదకపదార్థాద్వయమునుభుజించిపైనముబో
యిరేనిసుఖవంతులగుమరనియునుతాత్పర్యము*****

౧౫౫ || అ || శ్లో|| కద్వయేననక్షత్రభుక్తిందిగ్భుక్తించదర్శయతి|| మూ || కు
ల్పాపాస్త్రీలతండులాదధిస్థుతందుగ్ధం చమాగామిషంతత్సారంఘృతపా

యసంపన్నః కామాం సంస్కరేణ్యమధు । శాకంపైష్టికమోదనంబహు
విధంధాత్రీఫలంమంటపంపిష్టాన్నంకదలీఫలంశశిరోమాః సంకుఠ్థాదనం

౧౦౬ ॥ నై వారంకృతకౌదనం యుషయుతం చాన్నం సముద్ధౌదనం శాల్య
న్నతయ చాన్నమిష్టమశ నందప్రాదిభుక్తిక్రమాత్ । సాజ్యన్నంకృత
రాన్నమాదివ సే ప్రాదిభుక్తాప్రజేన్నాన్యన్నంఘృతపాయసంప
గమనేదిగ్భుక్తిరేషాక్రమాత్ ॥ వ్యా॥ కుల్కాషాథతి ॥ నై వారమితచ॥కుల్కా
షాశ్చణకాః ॥ని॥ స్యాద్యావక స్తుకుల్కాషశ్చణకహరిమంథకత్వత్యచ రః -
తిలాః- తండులాః- దధి- ఘృతం- ఆజ్యం- దుగ్ధం- క్షీరం- మాగామిషంఘృ
గసంబంధి మాగః త చ్చయిత్ ఆమిషం ఘృగమాంసం తస్మిన్ గ్రామ్యగ
మాంససారం- ఘృతపాయసంఘృతసహితక్షీరాన్నం- పృథుకాః- ఘృగే
శ్యాఃఎణేమృగస్య- రాజదంశాదిషుపరమిత్తమృగశబ్దస్యపూర్వనిపాతఃత
స్యమాంసం- హధు- శాకంచప్రసిద్ధంపైష్టికంమద్యవిశేషః- ఓదనం- బ
హువిధంకృతరాన్నమియావత్ ధాత్రీఫలంఆమలకం ॥ ని ॥ ధాత్రీ స్యా
దుపమాతాపిక్షీతరప్యామలక్యపీత్యమరిఃసంటపంభక్ష్యవిశేషఃపిష్టాన్నం
కదలీఫలం- శశశిరోమాంసం- కుఠ్థాదనం-నై వారంనీవారాన్నం- కృ
తకౌదనం- యుషయుతంమత్స్యసహితమన్నం- సముద్ధౌదనం ముద్గసహి
తాన్నం- శాల్యన్నంశాలయోప్రీహివిశేషఃశేషానున్నం- యవాన్నమి
తిథిప్రమశనంసప్రాదిభుక్తిః అశ్వినీప్రభృతిలగ్నజిహ్వ హితాష్టాంశశ
నక్షత్రాణాంభుక్తిక్రమాత్ జ్ఞేయాఅశ్విన్యాంతుమిచ్ఛుఃకుల్కా
షాస్ఫుక్తాప్రగచ్ఛతీచేదిష్టసిద్ధిర్భవేత్పవమస్తావింశతినక్షత్రాణాముక్త
రీత్యావగంతవ్యం॥ అథదిగ్భుక్తిమాహ ॥ సాజ్యన్నంఘృతాన్నం-కృ
తరాన్నంచిత్రాన్నమితిప్రసిద్ధం- మత్స్యన్నంమత్స్యసహితాన్నం-ఘృ
తపాయసాన్నంఘృతసంయుక్తక్షీరాన్నం- ఆదిదివసేప్రయాణంప్రథమ
దివసేభుక్తాప్రజేత్ప్రాద్విగమనవేళాయాంసాజ్యన్నం- దక్షిణేకృత
రాన్నం- పశ్చిమేమత్స్యన్నం ఉద్విగమనవేళుతపాయసాన్నంభుక్తాప్ర
జేదిత్యాశయః-గమనేప్రయాణవిషయేపమాభుక్తిరాదరణీయా*****

అ ॥ రెండుగ్లోకములచేనక్షత్రభుక్తిదిగ్భుక్తులనుజెప్పచున్నాడు॥ తా॥
సెనగలునువ్వులు-బియ్యము-పెరుగు-నెయ్యి- పాలు-చౌరగమాంసము- ఘృ
గమాంససారము - ఘృతసహితక్షీరాన్నము-అమిషము - లేడిమాంసము -
శాకము - పైష్టికమనుమద్యవిశేషము-అన్నము-చిత్రాన్నము-ఉళిరిగపండ్లు

అరిటివండ్లు-కుండేటియొక్క-శిరోమాంసము- ఉలగలతోగలిపినయన్నము-
 నీవారాన్నము- కృష్ణగార్షము-మత్స్యసహిణాన్నము-పెలవపప్పుచిన్న
 ము-పిశాణబియ్యపువణ్ణము-యవాన్నము-ఈలపదార్థములనులగి
 న్నానియ నక్షత్రములయొక్కనక్షత్రములందొక్కొక్క-పదార్థ
 మునుభుజించిపైచముబోయిరేభిష్టసిద్ధిగలుగుననియను నొంగుకొనికొను
 సముబోయెడివాగు-అజ్యసహితాన్నము-గక్షిణమునకు కల్గెడిసమయ
 మునకృతరాన్నము-పశ్చిమమునకువెల్గెడిసమయమునకాత్యాయన్నము
 నుడిదగ్గరనునసమయమునస్మృతసహిక్షిగాన్నమును-ప్రయాణనివసము
 నసమగర్వనివచుండుభోజనముచేసివెల్లవలయుననియును-ప్రయాణికు
 యమైడికృతక్షత్రభుజిద్దిక్కుక్షిణమునుమిక్కిలియూపశ్యకసమయమునకు

౧౫౭ || అ||అథచంద్రశాదశావస్థాప్రకారద్వయమాహ||మూ||పష్టి

ఘ్నంశతధిష్ఠ్యమిందుఘటికాస్పంయుజ్యరాశింపునర్వేదఘ్నంశరసాగరా
 వ్రమినతోభిక్షాగ్గలభ్యక్రమాత్ | మేషదౌగృహేగృహేశశశ్యశోజ్ఞే
 యాలవస్థాద్విషడ్ప్రాదిష్వపపాదముఘటికాశ్చైవకాదశైకాదశ||వ్యా
 పష్టిఘ్నమి||గతధిష్ఠ్యంశత్యేవ్యదిప్రకృతనత్రాం తానిగతధిష్ఠ్యనితే
 హంసంఘ్నాద్ధిష్ఠ్యంశత్యేఘ్నంపష్టిఘ్నంగుణితంకృత్యాత్రాగ్నింఘ్నమి
 కావర్తమాననక్షత్రఘటికాఃసంయుజ్యగాశిఃకార్యః-తం గాశింపునర్వేద
 ఘ్నంచఘ్నగుణితంకృత్యశరసాగరావ్రంశంచతత్యానింశద్విభక్తింశ్రా
 త్ - అథానుతరంభిభాగతఃకుల్లభ్యతే-తల్లభంపునాశితఃద్వాదశభిభ
 క్త్యావిభగ్నగల్లభ్య-మేషదౌగృహేగృహేషేషప్రభృతిప్రతిగాశోక్రమా
 త్-శశభ్యశాచంద్రస్యద్విషత్ద్వాదశసంఖ్యాకాఅవస్థాజ్ఞాతవ్యాభిత్వే
 కఃపక్షః | పక్షౌంశగమానా || అథవాదప్రాదిష్వశ్చిన్యాదిమపక్షైకావస్థా
 యాఃపాదయుక్తమితికాఃసపాదఘటికాపక్షైకాదశేతిస్థూలప్రకా
 రోన్యః-గుణమనుప్రకాశాని-చంద్రముగాగాశింప్రసిద్ధేభవతిరహార
 భక్తిసపాదైకాదశఘటికాప్రకృత్యపక్షౌయఃజ్ఞాతవ్యాభిమిలభారక
 అగ్నిన్యానిగతనక్షత్రానిచంద్రానిగుణితంశతేషునతతమానఘటికాసం
 యుజ్యసంచంద్రానిగతేనకభజ్యతేచేత్ శేషంసపాదైకాదశఘటి
 కాక్రమేణపక్షైకానసామాన్యాశవ్యాభిమిలభితమోపాయభిదత్

అ|| గ్రంథకర్తృష్టేసుసాముగచంద్రశాదశావస్థలయొక్కనిర్ణయమును
 వ్యుచయ్యాదుః || తా || జనులుతాముప్రయాణమువెల్లినక్షత్రమువరకున

శ్వేత్యాదిగతనక్షత్రములను - ౬౦ ట - ఎచ్చగుణింపి ఈగుణకములలోనిశ్వే
 నక్షత్రములలోగ్రహణలు కాలమువరకుగణించి గణింపబడుచున్నానను
 కరాశిజేసి - కాని ౮ టగుణింపి - ౮౫ - నుజేతాగ - గింప గుణింపబడిన
 గణియలనుచ ద్రోహముకాశిమొదలుకొని పక్షలోకముందుజేసి బొయ్యెడి
 ద్వాదశావస్థలకునొక్కొక్కయనిస్థకు - ౧౧-గణియలకొప్పునకాగహరిం
 చియొన్ని ఆవస్థలకుసంఖ్య వచ్చునోత ఈవశకులకనానుకూలసంఖ్యనుజూ
 చుకొనవలయుననికాగ - చ్యుత - కరులయభిప్రాయము.

౧౫౮ || అ || భద్రవ గ్రహాగతావసానానామనిరూపణద్వాతాతద
 నునూషఫలమాహుః॥ మూ॥ సూక్ష్మగ్రహాలమింద్వియోః ప్రససనంనాశంక్య
 తాఖ్యంజయ-హరిస్థంక్రీడితానాశక-ప్రియరసింసుప్తింపభక్తింజగిరమ్ ।
 కంపగుస్థిరకాంక్షానానునన్య శంజే దోరచసాఫలయాశ్రామ్యుద్ధవి
 వాహవాస్తుజననత్యేత్ర ప్రవేశాదిషు॥ వ్యా॥ సూక్ష్మమితి॥ సూక్ష్మగ్రహా
 లమింద్వియోషతయోప్రచనగ - నాశ - చృతాఖ్య - జయ-హరిస్వ - క్రీ
 డిత - ప్రియరసి - సుప్తి - భుక్తి - జ్వర - కంప - సుస్థిరతా - ఇతీచంద్రస్యద్వాదశా
 వస్థానానామనిభవ తి - స్వనామనన్య శంకత్యా మూనుకూపమిందో
 శ్వేదప్రస్వ - అపస్తానాంభుగంగాత్రాయుద్ధనాహవాస్తుజననత్యేత్రప్ర
 వేశాదిషు - యాశ్రాప్రయోజనం - ముద్ధగర్భామనోన్యస్యకలహః - హ
 స్తుగృహనిర్మాతాని - కివానాశిప్రసిద్ధిజననంపుష్కల్యత్యేత్రగృహికర్త
 ప్రవేశమాతంగమాప్రవేశకింపతేమద్రస్యవర్షమితి॥

అ || చంద్రద్వాగ్రహావస్థాంకునామనిరూపణజేసికాళిదాసునూషఫలములజే
 ప్పించున్నాడు॥ ఇతి॥ స్థూలము - సూక్ష్మము నెడున్వివిధపక్షములద్వాదశము
 వస్థలకు-ప్రవసనము - నాశము-చృతాఖ్యము-జయము-హరిస్వము-క్రీడి
 తము - ప్రియరతి - సుప్తి-భుక్తి-జ్వరము-కంపము-సుస్థితిమునెడు గ్రహాల
 విధనామంబులనియును - చంద్రద్వాగ్రహావస్థలయొక్కనామమునూషఫ
 లంబనియును - ప్రయాణ-యుద్ధ-వివాహ-గృహనిర్మాణ - పుత్రజన్మ - స్త్రీమ
 కముకామముతంగమాప్రవేశాదులయందీద్వాదశావస్థానుకూషఫలమిచూక
 మావశ్యకమనియునుతాత్పర్యము.

౧౫౯ || అ || భిదగయోగఫలమాహుః॥ మూ॥ అర్కాశ్రాంతభుతప్రి
 తీయనవమేచామగర్భంపంచమందైతద్ధిష్ఠ్యచక్షుస్త్వయంఘ్రభిచరోనామ
 భవేతత్ఫలమ్ । నీమలతేనుపనేప్రతేశిశుహంబంధి డులత్వంకృతావైధ

వ్యంకతవీరనేచగనునేసర్వాప్రయోగాః పునర్వచమ్ || వ్యా || అర్చ్యే || అర్చ్య
క్రాంతభవణియా ర్భాస్థి - సమక్రాంతవ్యతీయవచమే - చాతుర్భుజచతుర్భు
జక్షత్రం - పంచమంపంచమనక్షత్రం చేతచతుష్టయం - ఖగరోనామఖచ
ర్భాస్థి - మోగోభవేత్ - అయంభవగమోగోపనంతే ప్రసంగి - సుపనేపుం
సుపనే - ప్రణేదీపనాననేచ - శిశుహరం శిశుహరణామంజితీభుం - కృ
షాపూలరణి - నిర్దంశులత్వం గావ్యా గావంకరిపీఠ నేపివాహేనైధవ్యం
గనునేప్రయోనేప్రయోమివభుజక్రిమాత్కుర్యాద్దద్యదితీసర్వజా
ధ్యాపహ్నిః.

అ॥ నిచాచివాకమున బెట్టుచున్నాడు॥ రా॥ నూ॥ స్థితి నక్షత్రమునకక
మూచవనడుము - నాలవ కు॥ ము॥ అ॥ సవనక్షత్రము తో స్పృశవన
క్షత్రము - తోరనతిక్రమలుఖచదాఖ్యమో॥ వనియును॥ ఈవిధంబో
గముపుంసవన - సింహంక - ఉపనియనములపెనుయై శే॥ శారణమునభలము
ను - వ్యవసాయవిషయమై గౌర్యాచారమునున్న - వివాహమునాదవర్తి
మునున్న ప్రయాణవిషయమై యెనిమిదొకటి వానికి పరిణామమునున్న
తొక్రకుంబుగగలుగ జేసిననీయును॥ అ॥ స్థితి॥

౧౯౦॥అ॥ శ్రీధరార్చనాఫలకావళి॥ మూ॥ సూర్యాగ్నిహోతారకానిగణయోచ్చా
తుర్ధభంఘాతదంస్యాజేకాదశభంప్రభంగంపిసంఘాష్టాదశంవృత్తుదమః
కర్తుస్సాన్వదపంబలింశసాపిభంహేనిప్రసంగర్చనామైతద్భవః॥ ఘ్రియం
తుగమసేసానిగ్రహదీప్తిపి॥ వ్యా॥ సూర్యేః॥ సూగోగ్నిహోతారకాని
సూర్యస్థిశనక్షత్రాభ్యంగణయోచ్చాతుర్ధభంప్రభంగంపిసంఘాష్టాదశం
వృత్తుదమః॥ ఏవంగణనామూర్త్యయనూణాయాచాఖ్యభంసూర్యస్థితనక్ష
త్రాచ్చాభ్యసంక్షత్రంసూతసంనానా-ఏకాదశభంసూర్యస్థితనక్షత్రానే
కాదిశనక్షత్రం-ప్రభంగదిం-అష్టాదశంసూర్యస్థితనక్షత్రాదష్టాదశనక్ష
త్రంవృత్తుదం-వ-చక్షుశంభావసంసూర్యస్థితనక్షత్రాన్నంబవపంశంసం
త్రంచ-హరిదం-పి-కర్తృనిహునగంనిసంక్షిగంభవతుష్టయంఉక్తిసం
త్రచతుష్టయంః-తు-సానే-ని-సూర్యోగ్నిహోతారకానిగణయోచ్చాతుర్ధభం
ప్రభంగంపిసంఘాష్టాదశంవృత్తుదమః॥ ఏవంగణనామూర్త్యయనూణాయా
చాఖ్యభంసూర్యస్థితనక్షత్రాచ్చాభ్యసంక్షత్రంసూతసంనానా-ఏకాదశభంసూర్య
స్థితనక్షత్రానేకాదిశనక్షత్రం-ప్రభంగదిం-అష్టాదశంసూర్యస్థితనక్షత్రాదష్టాదశ
నక్షత్రంవృత్తుదం-వ-చక్షుశంభావసంసూర్యస్థితనక్షత్రాన్నంబవపంశంసం

అ || కర్తవ్యశీలమును జెప్పుచున్నాను || శా || సూర్యుడుం దే. నక్షత్రము
మొదలుపండు దుండేనక్షత్రమువరకుగణించేయిగా సూర్యస్థితి నక్షత్ర

మునకు నాలవసత్తుశ్రోముమాతదను నియును - పదనకొండవనశ్రోముభం
 గదవ నియును పదు నెనిమిదవనత్తుశ్రముగ్గుశ్శ్రుదను నియునుయిగువై
 అయిదవనత్తుశ్రము హరిదను నియును - ఈచెప్పబడిననాలుగునత్తుశ్రము
 లుకర్తవలయును సంజ్ఞగలవ నియును ఇది ప్రయోగవివాహావేశభక్తిగర్భలవి
 పయనైతి క్తఫలంబులనుక్రమంబుగనిచ్చును గాని సీనత్తుశ్రచహిస్త్వయనుం
 దునేనుభకార్యములున్న జేమిగూడదనియును శాస్త్రర్యము,.....

౧౯౧ || అ || స్వరచక్రకృత్యాఖ్యాదిస్వరవివేకమాప||మూ||యన్నా

హస్తధనూతురస్వరముఖాద్భేదయాలికారాగయోబాలోయావనగాజ్య
 వృద్ధశృంగాయస్వస్వాదిపంచాభిధానిక్లప్తాన్యస్థిరకారవివగనితోదైవిస్థి
 రారోధవేష్టాధాఖ్యానిగుకారపవమునయోంకారటకారకే||వ్యా||య
 దితి|| యస్యనాన్నిప్రధనూతురేయఃస్వఃశస్త్రబాత్తదానిత - అకారా
 సయఃఅకారఇకారఉకారపకారటకారాఃజ్ఞేయాః|| తవ్యాః||ఎతేపంచస్వ
 రాస్వస్వాదిబాల్యయావనగాజ్యవృద్ధశృంగాయశ్చ - పంచాభిధానిగచ
 సంజ్ఞాభవంతి- యథా - అకారానినామ్నఃపుంసః అకారోబాలస్వఃఽకా
 రఃపమా రస్వః-ఉకారోరాజ్యస్వః-పకారోవృద్ధస్వః-టకారోన్య
 రిస్వః-ఇకాదినామ్నఃపుంసః ఇకారోబాలః ఉకారోయువాపకారో
 రాజ్యః టకారోన్యధః అకారోన్యః ఉకాదినామ్నఃపుంసః ఉకారో
 బాలఃపకారోయావనఃటకారోరాజ్యఃఅకారోవృద్ధఃఇకారోన్యః.. ఎకా
 రానినామ్నఃపుంసఃపకారోబాలః టకారోయావనః- అకారోరాజ్యః- ఇ
 కారఃవృద్ధః- ఉకారోన్యః- టకారానినామ్నఃపుంసఃటకారోబాః-అ
 కారోయావనఃఇకారోరాజ్యః- ఉకారోన్యధఃపకారోన్యః- అకారపవ
 ద్భట్టిఃబాలాఖ్యా-క్లప్తాస్థిధా-ఇకారోదైవియావనాఖ్యోగనిశఃపక్షః ఉ
 కారః ప్రాధాభ్యేభవేతి ఎకారేటకారవడభయోఃవృద్ధశృత్వేః ప్రా
 ధాభ్యేపవభవేతామితి సూక్ష్మదృశావగంతవ్యం స్వస్వస్వరంబయోప్రప్త
 వ్యః|| స్వరభయాన్నేహాఖ్యతే

అ || స్వరచక్రమందుజెప్పబడియున్నబాలాదిస్వరవివేకమునుజెప్పు

చున్నాడు || తా || అకార-ఇకార-ఉకార-పకార-టకారములనుసంబంధస్వర
 ములకునేస్వరమునామధేయప్రధమాతురమందుంటున్నచోటస్వరము
 మొనగైచుస్వరములకును బాల్య-యావన-రాజ్య - వృద్ధ-శృంగ-అనాదంచ
 పదనామఃబులనియును - ఎట్లంటే- అకారాదినామగుచువున్నానికి-అ

పంచవిధాన్యుః - యథాఅర్కమజయో రేకవిధః - చంద్రజ్ఞయోరేకవి
ధః - వాక్వతేగురోరేకవిధః - శుక్రమైన్యకవిధః - అర్కమతస్యశనేరే
కవిధః - ఇత్యేతదుక్తంభవతి - అకారస్యఆదిశ్శబ్దానువాసరోబాలాఖ్యాసో
మబుధవాసరోయావనాఖ్యా - గురువాసరోరాజ్యాఖ్యః - శుక్రవాస
రోవృద్ధాఖ్యః - శనివాసరోమృతాఖ్యః - ఇకారస్యసోమబుధవాసరోబా
లాఖ్యా - గురుర్యోననాఖ్యః - శుక్రో గాజ్యాఖ్యః - శనివృద్ధాఖ్యః - ఆదిశ్శ
బ్దానువాతాఖ్యావముత్తర ప్రాప్యూహ్యం - ప్రాతరాద్యాసంచంద్ర
సయాః కాలాః బాలాదయోభవంతి - యథా అకారస్య ప్రాతః కాలో
బాలాఖ్యః సంగమోయావనాఖ్యః - మధ్యాహ్నారాజ్యాఖ్యః - అపరా
హ్నాపృథ్వాఖ్యః - సాయంతన కాలోమృతాఖ్యః - ఇకారస్య సంగమాద
యోభవంతి - ఉకారస్య మధ్యాహ్నిదిపంచ కాలాః బాలాదయః - ఏకార
స్య అపరాహ్నాదయః - ఓకారస్య సాయంతన ప్రాతస్సంగమమధ్యాహ్నిపరా
హ్ని బాలాదయోభవంతి - తేషాం ఫలాని పూర్వోక్తానీతిదిక్.....*

అ॥ పూర్వజ్ఞోక్తమందు జెప్పబడియున్న బాలాదినామములకు ఫలంబుల
నుతిధివారినక్షత్ర కాలములకు బాలానస్వరూపమునున్న జెప్పుచున్నాడు॥
తా॥ బాలాదిపంచస్వరములలో బాలస్వరము స్వల్పలాభమునున్న - యో
వనస్వరము భనమునున్న - రాజ్యస్వరము ఫలప్రాప్తిని - వృద్ధస్వరము
హానిని - మృతిస్వరము మరణమునున్న - నీక్రమంబు నగలుగ జేసినపని
యు - అకారమునకు నశ్విన్మాదిపంచకము బాలస్వరమనియు - ఆద్రాది
పట్కము యోవనస్వరమనియు - ఉత్తరాదిపట్కము గాజ్యస్వరమనియు -
జ్యేష్ఠాదిపంచకము వృద్ధస్వరమనియు - ధనిష్ఠాదిపంచకము మృతిస్వరమని
యు - ఇకారమునకు ఆద్రాదిపట్కము బాలస్వరమనియు - ఉత్తరాదిపట్కము
యోవనస్వరమనియు - శేషంబిత్తేగంగున నెటుంగవలయుననియును - అకా
రమునకు నందాదిపంచతిధిలు బాలస్వరమనియు - భద్రాదిపంచతిధిలు
యోవనస్వరమనియు - జయోదిపంచతిధిలు రాజ్యస్వరమనియు - నీక్రమం
బుననే శేషంబు నెటుంగవలయుననియు - అకారమునకు భాస్వరంగారక వా
రములు బాలస్వరమనియు - సోమ-బుధ వారములు యోవనస్వరమనియు -
గురు వారము రాజ్యస్వరమనియు - శుక్ర వారము వృద్ధస్వరమనియు - శని
వారము మృతిస్వరమనియు - ఇకారమునకు సోమ-బుధ వారములు బాలస్వ
రమనియు - ఉక్త శేషంబిత్తేగంగుననూహ్యరిలులనియును - అకారమునకు

ప్రాతఃకాలము బాలస్వరమనియు - సంగమ కాలము యావనస్వరమనియు - మధ్యాహ్న కాలము రాజస్వరమనియు - అపరాహ్న కాలము వృద్ధస్వరమనియు - సాయం కాలము శుభ్రస్వరమనియు-ఇకా మనకు సంగమ కాలము బాలస్వరమనియు- శేషంబి టైటంగుల నూహ్యంబనియు నుపాత్పద్యము, *** * * * *
 ౧౯౩||అ||అథ పంచభిక్షోక్తైః పంధా రాహుచక్ర వివక్షయాథాగ్రాగ్రకా

మ మోక్షనక్షత్ర నిర్ణయమాహ॥ నూ॥ వస్వాన్యార్థవిశాఖమిత్ర వరుణాహ్వ్యఖ్యాత్వపర్వాభిధాః ఆధాన్యాస్త్రవిదీం ప్రకాలపిష్టభశ్రీశాజపాద్యాయవిః । కామాఖ్యా అగ్నిజన్య గాగ్ని దనుజాహిర్యగ్న వ్యవిత్రేత్వ రావిశ్వప్యాంశ్యక గార్వ మేండువిసయో మోత్రాభిధాస్తార కాః॥ వ్యా॥ వస్వీతి॥ వస్వాద్యార్థవిశాఖమిత్ర వరుణాహ్వ్య ఖ్యాః దనిష్టాశ్వీ నీవుష్యవిశాఖానూరాధాశతభిష గాగ్ని సాత్తశివ స్తనతు త్రాగ్నిధర్మాభిధాః సమన్ నామధేయాః అదితీం ప్రకాలపిష్టభ శ్రీశాజపాద్యాయవిః పునర్వసూజ్యే స్థాభరణీసంఘా శ్రవణపూర్వాభా ద్రాస్వాత్య ఇతిసప్తతారకాః ఆధాన్యాః అథా నామధేయాః - అభిజన్య గాగ్ని దనుజాహిర్యగ్న వ్యవిత్రేత్వ రావిశ్వత్పర్వాఫల్గునీకృత్తి కామూలాక్ష రాభాద్రాచిత్రాద్రా ఇతిసప్తతారకాః కామాఖ్యాః కామనామధేయాః విశ్వప్యాంశ్యక రాగ్ని మేండువిధయః ఉత్తరామాధాపూర్వా మాధారేవతీహస్తోత్తరఫల్గునీమ్బ గశీషరోహిణ్యి ఇతిసప్తతారకాః మోత్రాభిధాః మోత్రాఖ్యాః॥ ౧॥ ఆఖ్యా హ్వే అభిధానంచ నామధేయంచ నామచేత్యమరః

అ॥ అయి కన్గోకములచేపంథారామలచక్రవివక్షద్వారాధర్మాధికా
కామమోక్షనక్షత్రనిర్ణయమునుజెప్పించున్నాడు॥ తా॥ అశ్వినీ - ధనిష్ఠ -
పుష్యమి - విశాఖ-అనూరాధ-శతభిషము - ఆశ్లేష-ఈశనక్షత్రములుధర్మ
నక్షత్రములనియును - పునర్వసు-జ్యేష్ఠ-భరణి - మఘ - శ్రవణము - పూ
ర్వాభాద్ర - స్వాతిఈశన్ను అథానక్షత్రములనియును - అభిజిత్తు - పూ
ర్వఫల్గుని - కృత్తిక-మూల-ఉత్తరాభాద్ర - చిత్త-ఆనూ - ఈశన్ను కామ
నక్షత్రములనియును - ఉత్తరాషాఢ - పూర్వాషాఢ-రేవతి-హస్త- ఉత్తర
ఫల్గుని-మృగశిర-రోహిణి ఈశన్నుమోక్షనక్షత్రములనియునుతాత్పర్యము
గఠర ॥ మూ ॥ సూర్యోదయముగతేతధాహిమకరేధమావిసంస్థేనసూ
ర్యాయోభంగమవాప్నుయాదధజయంక్రోధాదనభజయం॥ స్థాయీ
యాద్విజయంసభంగవికలంతద్విగ్రహంసంగరంభృత్యాజాంజజసలరె

చగఃసై సవత్ర రాజ్ఞాం యుధి॥ వ్యా॥ సూర్యే ధమాగతే పూర్వోక్తాన
 నిష్ఠాదిత్యత్ర సప్తకేకతనః తథాహిమకరేచంద్రేన త్వాదిసంస్థే ధగ్వాధ
 తామోమోక్షః తు త్రేష్ఠుః తేనః చ - యాయా - క్రమాత్ భంగం జయం -
 కోధానిశం జయం - అవాన్నయాత్ - స్థాయాశు - విజయం - సభంగ
 వికలం - నిర్దిష్ఠాం - సంకరం - ఇయాత్ - తేనా య - కేశసంపన్నః -
 సూర్యే ధమాగతే - చంద్రే పిధమాగతే సతి - యాయానోభంగః - చంద్రే
 అథగాతే నైవిజయః - చంద్రే కామాఖ్యగతే సత్యపజయః - చంద్రే మో
 త్తాఖ్యగతే సత్యపజయః సత్యపజయః - సూర్యే ధమాగతే
 చంద్రే సత్యపజయః - తేనా తేనా - స్థాయినోవిజయః - చంద్రే అథగాతే
 భంగః - చంద్రే కామాఖ్యగతే పరాజయః - చంద్రే మోక్షగతే స్థాయినో
 యుధిం చేత - భృత్యా బంధజసంగరేభ్యత్యయోభటాశ్చ - అజయామే
 షయోః - అంధజయోః - అంధజయోః - అంధజయోః - అంధజయోః - అంధజయోః -
 మనై ప్రయాణే - సవత్ర సవత్ర - ఇదా - ఏచారణీమితి శ్లోకః.....

తా॥ సూర్యచంద్రులిరుపుపూర్వావశ్లోకోక్తకథానక్షత్రములను
 దుండునపుడు రాజువజ్రే గుర్రుకొనియుద్ధమున వెల్లడి రాజుపభంగమనియు
 చంద్రుడతిథాఖ్యగతు శ్రములయందుండెనపుడు జయమనియు - కామా
 ఖ్యగతు శ్రగతుడై యుండగానపజయమనియు - మోక్షాఖ్యగతు శ్రగతు
 డై యుండగానసత్యపజయమనియు - ఈసూర్యచంద్రులు ధమాగతులై యుం
 డునయందు సత్యపజయములనే యుండె యుద్ధముజేసెడి రాజుపవిజయ
 మనియు - చంద్రుడథగాతుడై యుండగాభంగమనియు కామగతుడై యుండ
 గాపరాజయమనియు - మోక్షగతుడై యుండగావిశేషయుద్ధముగనయి
 ను - భటులు - పాశ్చ్యే - కోట్ల - వీటికిపరి - స్పర్థముకలమాను - జేయించేసమయ
 మునను - రాజులుయుద్ధమునకు వెల్లువయమునను ఈవిచారమావశ్యక
 మనియును తాత్పర్యము *****

౧౮౫॥ ఆదిత్యే ధమాగతే పూర్వోక్తాన నిష్ఠాదిత్యత్ర సప్తకేకతనః తథాహిమకరేచంద్రేన త్వాదిసంస్థే ధగ్వాధ
 దేవమయాజ్ఞానుం వసుధాం యాయావ సవాశుభం | అక్షింభంగ
 మథాశుభంచ విజయం స్థాయాశుసంప్రాప్నూయాద్యతాచక్రఫలంను
 యైవరచితలసన్యక్తౌ కారాంతరం॥ వ్యా॥ ఆదిత్యగతి॥ ఆదిత్యే సూర్య - అ
 థగాతే పూర్వోక్తాధాఖ్యగతు శ్రగతే సత్యపజయః - తథాహిమకరేచంద్రే అ
 దిసంస్థే సతి యాయాబంధుదేవం - జయం - వసుధాంత్రురాజ్యం - సర్వా

శుభంచ - క్రమాదియాత్ - ప్రాప్నోయాత్ అధస్తానియాతు - లక్ష్మీ - భం
గం-ఆశుభ విజయంచప్రాప్నోయాత్ - అయమాశయః - సూర్యగ్రహతే
చ - క్రేవ్యగ్రహతేసంయామనోబంధుద్యేషః - స్థాయిసాలక్ష్మీః - చంద్రే కామ
గతేయామనోజయః - స్థాయిసోభంగః - చంద్రే మోక్షగతేయామనో
భూలాభః - స్థాయిసలశుభంచ - చంద్రే ధనాగతేయామనః - అశుభంస్తా
యినోదీను - ద్వేషః - ప్రాచీనైః పూర్వోక్తశ్లోక ప్రకారవ త త త త్ర
ప్రతిపాదితః - చ క్రఫలపంథాగామచక్రఫలం - సన్మన్జ్ఞాత్వా విచార్య
ప్రకారాంతరమన్యశ్చకారః - మయా చివమితికాలాన్యతకారో ిః***

తా || సూర్యచంద్రులథాశ్వనక్షత్రగతులై యుండునపుడాయ
గ్రమునకు వెడలిన రాజుకు బంధుజ్ఞేషము - తనపట్టణములోనే యుండి
యుద్ధముజేసెడి రాజుకు విశ్వర్యంబును - చంద్రుడుకామగతుడై
యుండగా యుద్ధమునకు వెల్లి నవానికిజయము - స్వస్థానమందునుండి
యుద్ధముజేసెడివారికిభంగము-చంద్రుడుమోక్షగతుడైయుండగా యా
యికిభూలాభము- స్థాయికిఅశుభము-చంద్రుడుధనాగతుడైయుండగా
యామికిఅశుభము-స్థాయికిదీనుడైవమునుగలుగుననియును-పూర్వికు
లచేపూర్వశ్లోకమందుజెప్పబడియున్న క్రమమున నేతలుచుగాప్రతిపాదిం
పబడియున్నను పంథారాహవక్రమును తెన్నగాశోధించిన కాలాన్మృత
కారుచేడిక్రాంతముప్రకారాంతరముగనీశ్లోకమందుజెప్పబడియున్నదని
యును తాత్పర్యము||***

౧౬౬||మూ||అశే కామగతే తథాన్యశకరే కామాదిసంస్థేక్రమా
ద్యాయామయ్యమవాప్నోయాదతిధనంసద్వాపదంమంగళం|యశ్శాచిన్వి
జయంధనంశుభకరంస్థాయీతుభంగంసదావిద్యద్విక్రమశః ప్రయాణ
సమయోజ్ఞేయంచతుశ్శాంఫలం||వ్యా||అక=ఇతి|| అర్క=కామగతేకామా
శ్వ=క్షత్రగతేపరిఅమృతకరేచంద్రేపి=కామాదిసంస్థే-యాయా-క్ర
మాత్ యుగధిధనంసద్వాపదం-మంగళమితిఫలానిఅవాప్నోయాత్ -
స్థాయీ-శు-య-చి-ద్వి-జయ-మి-ష-ద్వి-జయ-ధన-శుభకరం-భంగంచేతి
లానిక్రమాత్-అవాప్నోయాదిత్యనుపంగః అయమభి ప్రాయఃసూర్యే
కామాశ్వనక్షత్రగతే - చంద్రే చతన్నక్షత్రగతే - యాయామయ్యం-స్థా
యీనుయ్యచిద్విజయంచంద్రే మోక్షగతే-యాయాఅతిధనం - స్థాయీ
తుధనం - చంద్రేగ్రహగతే-యాయాసద్వాపదం - స్థాయీశుభకరం-చం

ద్రేగ్గతేయాఽయామంగళం - స్థాయీభంగం-అవాప్నుయాదితి-విద్వద్భిః
ప్రయాణసమయే- చ సుఖాంఘరి-సూర్యే కామగతేచంద్రస్య కామమో
క్షగర్హాగ్ధావస్థానాంఘరిం క్రమశోపిజ్ఞేయసమ్యగ్ని చారణీయమిశ్యద్భిః ||

తా || సూర్యుడుకామాఖ్య నక్షత్రగ బుడై యుండునపుడును - చంద్రు
డుకామమోక్షగర్హాభావనక్షత్రగతుడై యుండునపుడును - పట్టణమువెడ
లియుద్గమునకుబోయినగాజుయుద్గము అతిధనము - సర్వాపద-పాదంగళమ
నుచతుర్విధఫలములను - తనపురముననేయుండియుద్గముజేసేరాజు-కిం
చిద్విజయము - ధనము - శుభము-భంగవనుచతుర్విధఫలంబులనుబొందు
ననియును - విత్వాంసులచేతనీచతుర్విధఫలపిచారమవశ్యముగజూడవ
లినదనియును తాత్పర్యము.

౧౯౭|| సూ|| బానామోక్షగతేతథాప్యడుపతామోక్షాదిసంస్థేక్రమా
స్థంగంపర్యజయంశ్రియంచసమియాద్యాయాచ సంసంసదా! స్థాయీ
జానుజమహాహీ-చ సహతీంభంగంమహద్విగ్రహంపంథారాహుగళం
ఘటంచలిఖితాంధచాదిచక్రంత్యనమ్ || వ్యా || భానావితి|| భానాసూర్యే
మోక్షగతేమోక్షాఖ్యనక్షత్రగతే- ఉడుపతా ఉడూనాంనక్షత్రాణాంప
తిశ్చంద్రస్తస్మిన్నపిమోక్షాదిసంస్థే-క్రమాగ్ధా యా-భంగంసర్వజ
యంశ్రియం - సంధింసామోపాయంసమియాత్-స్థాయీతుజయంసహ
తీంవిపులాం-మహీంపృథివీం-భంగం-మహద్విగ్రహంచాశుశీఘ్రంసమి
యాత్ - అయంభావసూర్యేమోక్షనక్షత్రగతేచంద్రేతగ్గతేసతి-యా
యాభంగం- స్థాయీఅధికజయం-చంద్రేధర్మనక్షత్రగతే- యాయాజ
యం- స్థాయీతుభూలాభం-చంద్రేఅధికగతేయాయాశ్రియం-స్థాయీ
భంగంచ-చంద్రేకామనక్షత్రగతేయాయాసంధికి-యా-స్థాయీకలహం
సమియాత్-ప్రాప్నుయాత్ ఇదంపంథారాహుచక్రగతంఘరిలిఖితంబ్ర
దంశ్లోకచతుష్టయోక్తంధర్మాదిచక్రమిత్యుచ్యతే.

తా|| చంద్రసూర్యులిరువురుమోక్షాఖ్యనక్షత్రగతులై యుండునపు
డునుసూర్యుడుమోక్షగతుడై యుండుగాచంద్రుడుధర్మార్థకామనక్షత్ర
గతుడై యుండినేనిఅట్టిసమయంబునరాబువనుజేర్చుకొనియుద్గమునకువె
డలినప్రభువుభంగమునుసర్వజయమునుసంపదనుసామోపాయమునునీచ
తుర్విధఫలములనుక్రమముగాబొందుననియునుచంద్రసూర్యులుక్రితమం
బుననుండగాతనపురంబుననేయుండియుద్గముజేసెడిరాజుజయమును - శ

శ్రురాజ్యమును-భంగమును-పశేషకలహమును - నీఫలంబుల గ్రహించుగ బొందుననియునుపంధారాహుచక్రఫలంబుదియగానల్లేక చతుష్టయమం దుప్రతిపాదించబడినయథామేధగ్నాదిచక్రంబునవ్యవహరింపబడుచున్న దనియునుతాత్పర్యము

౧౯౦౧౨॥ అక్షసూర్యచంద్రనాడివివేకమాహ॥ మూ॥ నాసాదక్షిణభాగజాతపవనస్సూర్యాభ్యుదయసంక్రామవ్యవహారమైథునభయస్నానాన్నభంగాతిశయః । నాడ్యన్యశశినశ్శుభైవగమనాలంకారపాణిగ్రహత్రైత్రాద్యేషుయదంతవాయుచలనేతత్పదపూర్వంప్రజేత్ ॥ వ్యా॥ వాసేతి ॥ నాసాదక్షిణభాగజాతపవనః నాసాయాః యోఃక్షిణభాగఃతత్త్రజాతేయఃపవనోవాయుఃసపసూర్యాభ్యుదయసంక్రామవ్యవహారమైథునభయస్నానాన్నభంగాతిశయసంక్రామాయుద్ధం - వ్యవహారః క్రయవిక్రయాదివ్యాపారః - మైథునంమితునకర్త - భయం రాజభీతిః - స్నానంమంగళస్నానం - అన్నశబ్దే - భోజనకాలము - పరాజయము - తేభంగఃపరాజయః - అతిశయేషాపరామతుభావభవప్రదా - అన్యానాడి - నాసావామభాగజాతవాయుఃశశినచంద్రసంబంధిననాడిత్యుచ్యతేసాచంద్రనాడి - గమనాలంకారపాణిగ్రహత్రైత్రాద్యేషుప్రయాణభూషణపవాహకృషికర్తసుశుభా - యదంతవాయుచలనంయద్భాగవాయుచలనంభవతి - తత్పాదపూర్వంతద్భాగచరణపూర్వంప్రజేత్ - సంక్రామాదిషునక్షిణపాదపూర్వంప్రయాణాదిషు వామపాదపూర్వంప్రజేదితిభావః

౨॥ చంద్రసూర్యనాడివివేకమునుజెప్పచున్నాడు॥ తా॥ నాసికమునకుకుడిపక్కనున్నరంధ్రమునందుసంచరించుచున్న వాయువుసూర్యనాడియనియు - ఈసూర్యనాడి-యుద్ధము - క్రయవిక్రయాదివ్యాపారము-మైథునము - రాజభయము - మంగళస్నానము- భోజనకాలము-పరాజయము మనఃపీడ - ఇవిమొదలగుకార్యములవిషయమై శుభకరంబనియును - నాసికమునకుయెడనుపక్కనున్నరంధ్రముండుసంచరించే వాయువుచంద్రనాడియనియు- ఆనాడి - భూపణధారణము-వివాహము-వ్యవసాయము-మొదలగుకార్యములవిషయమై శుభకరంబనియు- నాసికమునకునేభాగమునందు వాయువుసంచరించుచుండునో - ఆభాగపాదసంచారముమందుగాజేయవలయుననియునభిప్రాయము.

౧౯౦౨॥ ౨॥ సర్వనిగ్గమననిణయమాహ॥ మూ॥ కాశేతీముదధేకతే

స్వగపతే శేషంశుకాద్యంని నేసాయంవారుణదేశశంశకదిశం యాతార్థ
 కాత్రేచ జేత్ | గోధూళావభిజిత్కువస్వపిగతస్సర్వాసునితు ర్గదామం
 గాహూషుకింపునశ్చగమనలగ్నదిశునివివా || వ్యా || కావేరిమితి || ర
 వేరుజయేపూగ్యదయకాలే - కావేరిముదీపం దిశం - వాద్యందినేమధ్యా
 హ్న - సురపశేషశంప్రాగ్విశం - పాయంకాలేవారుణదేశంపశ్చిమదిశం
 అథరాత్రే అంతకశంక్షీణదిశం - యాతాప్రజేత్ - గోధూళా - అభి
 జితి - ఉషసిచ - సర్వాసునితుచతుది - తులభ - దా - గోధూళ్యభిజిమవ
 సాంస్వరూపం ప్రాగైవోపపాదితశ్వాన్నేహలిఃకే - శంగాహూష
 విశనివాసరోషకాలే - లగ్నదిశునివాపి-గమనేప్రయాణేఅర్థజేతకిం
 పునఃకిమవక్తవ్యం-శస్యషసశుక్రబుధచ ద్రహూరాక్రాంతశ్చ దితి
 భాషి-మందాహూషనిశ్చస్యశుక్ర వారస్యచరమయామిత్యర్థః.....

అ || సర్వదిగ్గమననికాయముచ జేప్పమున్నామె || తా || ప్రయాణకత
 సూర్యోదయ కాలమునందును తిరమునకును - మధ్యాహ్న కాలము నందు
 తూర్పునకును - సాయంకాలమునందువచ్చిమంబునకును - అర్ధరాత్రియం
 దుదక్షిణంబునకును - పైనుమబోయెనేని ఇష్టసిద్ధిగలుగుననియును - గోధూ
 లి-అభిజిత్ - ఉషఃకాలములందునేచిహ్నుకుప్రయాణమువెల్లినాధనలా
 భముగలుగుననియును - శస్య షశికామనగాశుక్ర వార చరమయామ
 మనుటఈ కాలముశుక్ర - బుధ - చంద్రహూరాక్రాంతమైయుండుగా
 నలగ్నదియేవిచారమున్న జేయక అట్టి కాలమందు ప్రయాణము వెల్లిన వా
 రికిసర్వాభీష్టసిద్ధిగలుగుననియుచి || సాయము,

౨౦౦ || అ || సూర్యోదయమువ్యతమనక్షత్రాణిశత్రుస్త్వనిసన్నతికాలంచదర్శయతి
 || మూ || పాణిస్థాప్వనికార్యసిద్ధిరశంమైత్రేప్రయాతస్యశుజ్యేస్తాయామ
 షితస్యతత్రహిపునర్నాలెప్రయాసిన్యతు | మాండవ్యస్య మసూజయో
 హ్యుపసిచేద్గాగ్యస్యయానంమతంస్యాత్సన్యాత్సకున బృహస్పతిమతం
 తత్రాపీయాత్రాథదా || వ్యా || పాణిస్థేతి || మైత్రేఅనూంధానక్ష
 త్రే-ప్రయాతస్యపుంసంఅధ్వనిమాగపవ అనిశ సర్వదా - కార్యసిద్ధిపా
 నిస్థాహస్తగతా - అవిఫలేత్యర్థః - జ్యేష్ఠామామషితస్యప్రయాతస్యపవం
 పునఃసూలేమూలగతు త్రేప్రయాతస్యచ - తత్రమాగపవకార్యసిద్ధిః
 పాణిస్థా - మాండవ్యస్య ఋషేషునోజయః - ఇదానీంకార్యమవశ్యంశు
 వత్కేసస్సంశయచిత్తంమతమిచ్ఛం - గాగ్యస్య తూషసిచేద్వానంప్రయా-

జం - శుభకరమితి-మతమిష్టం - బృహస్పతిమతంతునమృత్యుకుశంశుభశ
కునంస్యాన్యనితత్రాపితదానీమేవయాత్రార్గదేశినుతలశకునస్వగూఢంశు
అగ్రేః త్యుతియద, పి జ్యేష్ఠానక్షత్రము త్రమేషుశానాదిమవా-శధృశేషు
శతతః పగాదిమవానోంత్రాప్యత్రోత్తానత్వేనసీకృతభావరూపేయం

అ || ప్రయాణవిషయమైనుఃప్యహగూఢక్షత్రములనున్న - ఆయాము
సులకు నిష్ఠగబులగు కాలములనున్న జెప్పుచున్నాడు || తా || ఆనూకా
థానక్షత్రమందును-జ్యేష్ఠయందును-మూలయందునుప్రయాణముకడలిన
వారికగాన్వసద్ధికరస్థితమైయుండు- ననగానిహిఃఘ్నముగ్జ్యేష్ఠసిరిగలుగున
నుట - చిత్తవాంఛేనంశేయముననుంచకనిపుడి పున్దిగలుగునై నము నె
ల్లెడి వారికిసర్వలాభంబులుజేహారుననిమాండవ్యహహేనునిశుతింబకయు
గాన్వహహహియొక్క మతిమ- యః కాలహాదుపై నముఖోభివార
లకగ్జ్యేష్ఠసిరిగలుగుననియు - బహస్పతిమతముయొద్దమశుభశకునములగు
ముహూర్తపుడుప్రయాణమువెల్లడములాచికరహనియు - శరణస్వగూఢ
ముముందు జెప్పుబడుచున్నదనియు- జ్యేష్ఠానక్షత్రముయొద్దహహహహహ
త్రములలోగ్రహించబడకపోయింపుటికినేచ్చునునడద తెగచుటవలననుత్త
మంబనియునుతాత్పర్యము

అంగ || అ|| ప్రయాణలగ్నాదిద్వాదశభావేశుతత్త్వస్థిః ఫలమాహ||
మూ|| ఆయుర్ద్రవ్యజయాన్నమిత్రకలహస్త్రీవ్యాధిభాగ్యోత్సవప్రా
ప్త్యప్రాప్తికరాక్రమాఞ్చభఖగాయాద్రాహనిసతాః | సూర్యాస్త్య
మయభిభూసంబరిపు భ్రాంత్యధః పీడావృక్రోధానభణవనుంధరా
వ్యయికగాస్సర్వర్యాతురేవాధుని || వ్యా || ఆయురతీ || యాత్రాగ్రహా
దిస్థితాఃప్రయాణలగ్నప్రభృతీషుద్వాదశలగ్నేషుస్థితాఃశుభఖగానిగురు
శుక్రపాపాయుతబుధాక్షీణచంద్రాశ్చేశుభగ్రహాః - యాతుఃఆయు
ర్ద్రవ్యాదికరాభవంతి - ప్రయాణలగ్నైకాక్రమర్వాదిశుభగ్రహాస్థితా
శ్చైత్రయాతురాయుఃఆయుర్వృద్ధిప్రయాణలగ్నైద్విలీయగతాః |
వ్యంలగ్నశ్రుతీయోజయంచతుర్థేన్నం-పంచమేమిత్రంబంధులాభం-షష్ఠీ
కలహం-సప్తమేస్త్రీలాభం-అష్టమేవ్యాధిం-నవమేభోగందశమేఢత్సవం
ఏకాదశేప్రాప్తిం-ద్వాదశేఅప్రాప్తివస్త్రప్రాప్తిం-క్రమాగ్రద్యుః
సూర్యాస్త్యాదిపాపగ్రహాస్త్రప్రయాణలగ్నాదిద్వాదశభావేశు
తాస్యంతఃక్రమాదామయభిశ్యాదికరాస్యః-యథాపాపాలగ్నగతాః

మయంరోగం-ద్వితీయేభీతిం-చోరాదిభ్యోభయంశ్యతీయేభూషణంచ శుద్ధేరీ
పుంశశ్రుదశశానంపంచమేభ్రాంతించిత్తవైకల్యం-షష్ఠేథానం-సప్తమేపిఠాం
శరీరజాడ్యం-అష్టమేస్థుతింమరణం-నవమేక్రోధం-దశమేలసథానంకా
దశేవసుంధరాంశూలాభం-ద్వాదశేవ్యయగపదాథాక్షయంఛెతిక్రమా
త్-అథస్థనియాశుదఃమ్యః||

అ|| ప్రయాణలగ్నాదిద్వాదశభావములయందు సూర్యాదిగ్రహస్థితి
కిప్రత్యేకఫలములజెప్పవలసివచ్చును || తా|| శుభగ్రహంబులగురు-శుక్ర
బుధ - పూర్ణాచంద్రులలోనెవ్వరుప్రయాణలగ్నమునందుండినను నా
యస్త్విద్ధిని- లగ్నత్వితియస్థానగతులైయుండునపుడు- ద్రవ్యమును-తృతీ
యస్థానగతులైయుండిరేని-జయమును-చతుర్థాస్థానగతులైయుండిరేనియ
న్నమును-షలవహస్థానగతులైయుండిరేనిబంధులాభమును- షష్ఠాస్థానగతు
లైయుండిరేనికలహమును - సప్తమస్థానగతులైరేని స్త్రీలాభమును అ
ష్టమస్థానగతులైరేనివ్యాధిని-నవమస్థానగతులైరేనిభోగమును-దశమస్థాన
గతులైరేనియత్సరమును-ఏకాదశస్థానగతులైరేనిఫలప్రాప్తిని-ద్వాదశ
గతులైరేనివస్త్రభావమును నీక్రమంబున ఫలంబులనిత్తురనియును సూ
ర్యాదిపాపగ్రహంబులప్రయాణలగ్నాదిద్వాదశలగ్నములయందుండిరే
ని-రోగము-భయము - భూషణలాభము-శత్రుదశానిము-చిత్తవైకల్యము
ధనము-శరీరజాడ్యము-మరణము-కలహము-అగ్రధానిము - భూలాభము-ప
దాథాక్షయములనెడిద్వాదశవిధఫలంబులనిక్రమంబునప్రయాణకథా
కుమాగఃమందుగలుగజేతురనియును శాత్పర్యము||

అం॥ అథయాత్రాయోగానాహ||

మూ॥యాత్రా లగ్నకతశ్శుభార్థానుభవోయోగాఖ్యైఃపుంసినా లగ్న
స్థామణిభూమిదౌశుభఖగౌమాగేధియోగస్త్యయం॥ లగ్నస్థాస్త్రిశుభాయ
దీద్రుశుభదాయోగాధియోగస్త్యయంసౌమ్యాఃకేంద్రగతాస్త్యభీష్టఫ
లదాస్సౌద్రాజయోగస్త్యయం॥ వ్యా॥యాశ్రీతి॥ఇందువినాచంద్రం
విహాయ-శుభఃఏకశుభగ్రహః-యాత్రా లగ్నకతశ్చేతలథానుభవ
దశ-భవేత్అయంయోగాఖ్యోయోగః - శుభఖగౌదౌశుభగ్రహం లగ్న
స్థాయది-మాగఃపవమణిభూమిదౌభవతః అయమధియోగాఖ్యోయోగః
త్రిశుభాఃత్రయశుభగ్రహః లగ్నస్థాయది-ఇంద్రశుభదాః స్వగఃశుభ

దాఇత్యథాఃఅయంయోగాధియోగఃసామాన్యశుభగ్రహః- కేంద్రగతాః
లగ్నచతుర్థాసప్తమదశమస్థాయది - అభీష్టఫలదాఃఈభీష్టఫలప్రదాతా
రఃస్యః-చంద్రంవిహాయేతి సగ్నత్రానుపంగఃఅయంరాజయోగస్సౌమ్యత్

అ॥ప్రయాణవిషయమైయోగనిణయమునుజేయుచున్నాడు
తా॥చంద్రుడువినాగానే శుభగ్రహమైనచంద్రయాణలగ్నముండుడేనేని
యథానుఖకరుడగుననియు-ఇదియయోగాఖ్యయోగమునియు-రెండుశుభ
గ్రహములుప్రయాణలగ్నగతులైయుండిరేనిప్రయాణకర్తాకుమార్గా
నాద్యనుండురక్షణలభభూలాభకరులగుచుండుననియు - ఇదియే ధియోగా
ఖ్యయోగమునియు - మూడుశుభగ్రహములులగ్నగతులైయుండిరేనిస్వర్గ
సుఖముతోననుంబగుసుఖంబునుగలుగజేతురనియు - ఇదియే యోగాధి
యోగమునియు - నాటియు-శుభగ్రహములులగ్నచతుర్థా-సప్తమ-దశ
మస్థానములయందుండిరేనిసర్వాభీష్టప్రచులగుచుండుననియు ఇదియేరాజ
యోగమునియుచంద్రుడువినానుగాననేయభీప్రాయము ఈచెప్పబడిన
యోగములన్నిటియందునుసూహింపవలయుననియునుతాత్పర్యము ***

౨౦౩ ॥ అ ॥ అథతారాబలమాహ॥మూ॥జన్మగ్రాదిపునఃపునర్నవనవ

స్యస్తారకాశ్చంద్రయుగ్ధిష్టాంతంగణయేత్సమాశ్శుభఫలాస్సంత్యాస్స
దానేతరాః । తానుత్రాన్యద్యచతుర్ద్వితీయచరణాస్త్యాజ్యాశ్చశాకం
గుడందానంస్వాల్లవణంచహేమసతిలంకజ్ఘేషపాదాశ్శుభాః ॥ వ్యా॥ జ
న్మగ్రాదీతి ॥ జన్మగ్రాదిజన్మనక్షత్రమారభ్యచంద్రయుగ్ధిష్టాంతంచంద్ర
స్థిశనక్షత్రపర్యంతంనవనవసంఖ్యాఃక్రమేణపునఃపునగణయేద్వదితార
కాఃతారాస్సయఃసాంత్యాఃఅంత్యేనపరమమైత్రేణసహితాఃసమాస్సమ
తారాఃశుభఫలదాస్సత్ఫలదాభవంతిఇతరాఃనవమాతిరక్తఃపమతారాఃన
శుభఫలదాఃవిషమాస్వపి కేషాంవిత్వాదానాంశుభఫలదత్వమస్తీత్యాహ
॥ తాస్త్వి ॥ తానుజన్మవివత్ప్రత్యజైర్ధనాదివిషమతారాస్సక్రమాత్
త్రాన్యద్యచతుర్థాద్వితీయపాదాస్త్యాజ్యాః అయంభావః- జన్మతారా
యాంత్యతీయపాదః - విషతారాయామాద్యపాదః-ప్రత్యక్తారాయాం
చతుర్థాపాదః - వైధనతారాయాంద్వితీయపాదాస్త్యాజ్యః- జన్మతారా
యాంశాకం - విషతారాయాంగుడం-ప్రత్యక్తారాయాంలవణం- వైధన
తారాయాంసతిలంతిలసహితం హేమనువణం-దానందానవిషయంస్వా
దేవంచేత్తజ్ఘేషపాదాశ్శుభాస్సయః.

అ || తారాబలనిజాయమును జెప్పచున్నాడు || తా || జన్మకక్షత్రము

మొదలుచుండుటచేత కక్షత్రము కరకుచు నూరుతొమ్మిది శతకక్షములనుగణన చేయవలయును నియునియుగణన చేయగాని తాళగును అట్టి తారలలో పంచమమైత్రవగు గాతొమ్మిదవ తారతోగూడనగు తారలు శుభఫలన ములగును మిగిలిన జన్మ-నివర్త-ప్రత్యక్ష-నైధనముల నేడినవ మూర్తిగర్తనిషణ్ణ తారలు నిషేధవిషణ్ణములనియు - ఇట్లు నిషేధింపబడిన జన్మాది నైధనాంతవిషయము తారలలో జన్మ తారయందు తృతీయపాదము-విషత్వారయం దావ్యపాదము ప్రత్యక్షారయందు నాలవపాదము - నైధన తారయందు రెండవపాదమును అశుభకరములుగా ననీ పాదములను నిషేధిచు గాతొమ్మిది చివరపాదములుగాన పూర్వ-కనుగముత్రోపాదేయములనియు - అదియొట్లని జన్మారకు శాక దాన మును వివర్ధారకు గుడమును - ప్రత్యక్షారకులవనియును - నైధన తారకును ప్రృథ్వీగడిన సువణామునున్న గానము నేసి రేనిషిష్టస్థితిగర్తపాదములు శుభకరములగుననియును తాత్పర్యము,...

౨౦౮ || అ || అథ చంద్ర బలనూహ || షష్ఠై కాదశ సప్తమాద్య గణ మే

మిగిలిన స్థితియొనుబట్టగా చంద్రబలంబిగిలినవిగణయెజ్జన్మాదిచంద్రాంతముః | చంద్రాదిగర్తవంద మెగిలినవ మే వయేవళయే శశశ్చష్టేవ్యవళయే తుభగ - కక్షచక నేష్టి తాగహురవ్యే శుభః || వ్యా || షష్ఠై తా మశ్చరగః షష్ఠై గాకశస స్తమాద్యగణనీ చుప్తనీయే చస్థగ శ్చేత శుభః శుభక రోభ వశ్చిత్తక స్థో క్షయో క్షంతా గాబలచంద్రబలం-జన్మాది - జన్మకక్షత్ర జన్మ తారానిగర్తభ్యచంద్రాంతముః చంద్రనక్షత్రచంద్ర గానివ్యంతం విగణయో తా గాబలేగర్త కక్షత్ర మారభ్యచంద్రనక్షత్రవర్తంతం చంద్రబలేజస్తరా శిమాగర్తభ్యచంద్ర గానివర్తం మిగిలినవేక || మతాం రమాహ || సత్తత్త్వ || వళయే వయే శుభవయే - పంచమ - ద్విపవమే - ద్వితీయ నవమయే - శ్చస్థితో విగణీ యగా తానిషు అవిశ జ్ఞేనకలశుభకర్తవ్యపిశుభః - కృష్ణే కృష్ణవయే అంగ్య చతుథ రంధ్రవదనేషు ద్వాదశవశుద్ధాప్త మేషు శుభభ్యవ్యవ్యే ప్యాహుః ||

అ || చంద్రబలమును జెప్పచున్నాడు || తా || జన్మ తారానిమొదలుచుండుటచేత తారానివర్తంబుగణన చేయగా చంద్రబలము జన్మ తారాని మందును - జన్మ తారాని కి - తృతీయ - షష్ఠై కాదశ - సప్తమ - గణ ము రానులయందును నుండే నేనిశుభకరుడనియును - తారాబలవిషయమై జన్మకక్షత్రము మొదలుచంద్రస్థిత

నక్షత్రమువరకును - చంద్ర బలవిషయమై జన్మరాశి మొదలు చంద్రస్థిత
రాశినిరకునుగణనజేయవలయుననియు - గ్రంథకర్తయభిప్రాయము - మ
తాంశరంజెల్లిన - శుక్లపక్షమందు - పంచమ-ద్వితీయ-నవమస్థానములయం
దును - కృష్ణపక్షమందుద్వాదశ - చతుర్థ - అష్టమస్థానములయందుమన
న్నచంద్రుడునకలశుభకమలవిషయమై శుభకరుడనియొకంథాంతిరా
భిప్రాయము.

౨౦౫ || అ || అధనిగమనఅక్షణమహా|| మూ|| తల్ల గ్నేగమనంజేస
రపతిఃఖడ్గాదిసంచాలయేన్ది తైత్తిర్యశృగృహంపితృగృహసుగాణసంపూ
జ్యతద్విప్పతిమ్ | పతన్నిగమనంత్రిరాత్రునవధిఃవశ్చంద్రజేన్ద్రంగతైర్వి
ప్రాదిర్వసుతండులాద్యపినయేత్సవ్యత్వంచరాత్రావధిః|| వ్యా|| తల్లగ్నే
ఇతి || తల్లగ్నేబలయుక్తలగ్నే - గమనంజేత్ ససంభవతీయది-తదా-నరప
తిఃరాజా - పితృగృహసుగాణపితరఃప్రసిద్ధాః - గ్రహఃసూర్యాగయః - సు
రాగృహదేవతాఃతా - కించతద్విప్పతియాయాదిశంగమివ్యతిత్తిగభివతిం
చసంపూజ్య - ఖడ్గాదిపిశజ్జేసఛత్రచామరాదిగాజవిహ్నంగృహ్యతే -
మిత్రైస్సహమిత్రగృహంబంధుగృహంప్రతి-సంచాలయేత్ బంధుగృహేష్టా
వయేపితి మనవత్ పితౄగాణసంపూజ్యేత్యనేనభివ్యదయకం శ్రాద్ధంకత
వ్యమితిగమ్య తేపతన్నిగమనమిత్యవ్యతేపతస్యత్రిరాత్రావధిః|| శుశ్చ
త్త్రిరాత్రానంతరంమంగతైస్తూర్యాదిభిఃసహ - ప్రజేసితి రాజ్ఞామయంపి
ధిః - విప్రాదిఃపిశజ్జేసవైశ్యశూగ్రయోగ్రహణం - వసుతండులాది -
విప్రాణాంవసుసారణ్యం - వైశ్యానాంతండులగృహప్రాణాంపస్త్యానిగమి
త్యాదితబ్దాభిఃసయేత్ పతేషానిగమనస్య పంచరాత్రావధిః పంచరా
త్రంతవధిర్యస్యతే శేషంసమానమ్.

అ || నిగమనమునకులక్షణమునుజెప్పుచున్నాడు|| తా|| పూర్వోక్త
శ్రమంబుగబలయుక్తమగులగ్నేమందుపైనముబోవుటకనుకూలించగలపక్ష
మందట్టిసమయంబునతత్త్రియుడభ్యదయకశ్రాద్ధమునుజేసినూత్యాదిస
వగృహంబులను - ఇష్టదేవతలను - యేదిక్కునుగూర్చిపైనముబోవదలని
యున్నాడోఆదిగధిపతినిన్ని - భక్తితోడపూజనంబొనర్చిరాజదిహ్నంబు
గుఛత్రచామరాదులనుగైకొనిబంధుసమూహంబుతోవెడలియాచ్చత్రచా
మరంబులనుబంధుగృహంబుననునిచి యనంతరంబుపైనముబోవచ్చునని
యును-ఇది మనిగమనంబనియును-దీనికిమూడుగాత్రులవధియనియును-వి

ప్రలుక్తక్రమంబుననిగ్ధమానముజేయునెడలస్వర్గమునున్న - ప్రేక్షకులువి
య్యమునున్న - శూన్యములువస్త్రములుమొదలయి - వాటినిన్నిబంధస్థానం
బుననునివివంచరాత్రవగ్యంతిముక్షుత్రియులుదప్పబ్రాహ్మణులుమొన
లగువారుపైనముఖోవచ్చుననియునుతాత్పర్యము.

౧౦౬ || అ || అధిపతిశ్రావ్యంశుభశకుసాన్యాహ|| మూ|| భారద్వా
జకయూరచాపనకలముఖ్యాప్రవ్వముఖ్యాఃభూస్తేహంచోద్ధ్వగ్గః
ప్రదక్షిణగతిఃసవ్యక్సమీపస్థితఃపకప్రైవగతిశ్శుభాభయగపనైవజోగ
యోశ్చేద్యతిస్తాహ్యక్షిగస్త్యగాలకుక్కుటశునాంవాహుగతిస్త్యగదా||
వ్యా|| భారద్వాజేతి|| ముఖ్యాఃప్రసిద్ధాఃభారద్వాజమయూరచాపనకు
లాఃఅముఖ్యాఃకాకాదయశ్చయోఖగాఃపక్షిణఃతేహంచోద్ధ్వగతిఃప్రదక్షిణ
గతిశ్శుభ్యక్అస్థలనేనసమీపేనతమాచేస్థితశ్చశుభాపకప్రైవభారద్వా
జాదీహసవ్యక్మసవ్యవక్ప్రైవగతిఃప్రదక్షిణాదిగతిశ్శుభా-అభయగపనై
వఉభయోఃపకజాతియయోఃపక్షిణోర్ధ్వశ్చేనైవశుభదా-తాత్పర్యక్షి
రస్త్యగాలకుక్కుటశునాంతావ్యగరుడః||ని|| గరుత్మాకగుడస్తాత్మ్యక్తి
త్వమరఃస్త్యగాలోజంబుకఃకుక్కుటఃప్రసిద్ధః - శ్వాశునకఃపతేహంతువా
మాగతిఃసవ్యగతిఃఅర్థదాప్రయాతురితిశేషః.

అ || ప్రయాణవిషయమైశుభశకుసములజేష్ఠమన్నాడు|| తా || ప్రసి
ద్ధంబులగుభారద్వాజము - నెమలి - జేనుడుకాకి-ముంగిస- ఇం-మొదలయి
నవాటియొక్కయుఅముఖ్యములగుకాకాదులయొక్కయుప్రసిద్ధిః మన
ము - సూర్యగమనము-సమీపస్థితియు - శుభకరంబనియును - ఉక్తి భార
ద్వాజాదిసత్ములలోమొక్కటిగావెల్లెనేనిశుభకరంబనియు - రె - జేసి
గాజేతివెల్లెనేనిశుభకరంబనియును - గరుడపక్షి-పాలపక్షి - సక్క-కో
డి-కుక్క-వీటియొక్కవామగమనము శ్రేష్ఠమనగాకుడివక్త్రంబుండెడనున్నపు
వెల్లెనేనిప్రయాణకతాకుభనప్రవహనియునుకావ్యర్థము.

౧౦౭ || అ || అథలగ్నాదిగతపావగ్రహవశాద్భవిష్యదవశునాన్యా
హ|| మూ|| భామేదోష్ణకశేప్రయాణసదనాత్కేంద్రేత్రికోణాష్టగీరక్తో
గ్రాయథఘోగవాక్యజటిలప్రవాజకాదీక్షణమ్ | కృష్ణాంగంసమీ
క్షణంరవినుతేకేతౌకబంధేక్షణంస్వగ్నానాపురగేక్షణంప్రథమతీమార్గై
ప్రయాశుర్భవేత్ || వ్యా || భావత్తితి|| భామేఅంగారకేగ్రహకసూర్యై
చ-ప్రయాణసదనాత్యాగ్నాత్ - శేంద్రేత్రికోణాష్టగేకేంద్రా

జీలగ్నచతుర్థాస్తమదశమాని - త్రికోణేపంచమనవమే అష్టమంలగ్నాద
 షష్ఠాస్తమం దశమేమాంబున షష్ఠాస్తమే తేనతి - రక్తాగ్రాయుధమౌరవా
 క్విజటిలస్త్రాజకాడిక్షణరక్తేనద్రంభయంకరంతచ్చతదాయుధం
 లగ్నవారక్తాయుధ - ఉగ్రాయుధంచ - ఘోరవాక్యం - జటిలోజటాధారి - ప్ర
 న్నాజకోయజ్ఞి - అదిశభైవపాపం దాదయ - ఏ తేమామన్యతకుస్య - ఈక్ష
 ణందగ్నం - రక్షిసుతేశనా - కేనప్రకృణోజ్ఞాన్తగేనతి - కృషాంగారనమీక్ష
 ణంసీ - గంగారదగ్నం - కేతాన్తి తేనతి - బంధేక్షణం - కబాధశిరోరహిత
 జంతుకస్య ఈక్షణందగ్నం - నన్యవాగాజకాస్థితేయది - ఉరగేక్షణంసర్ప
 దగ్నం - ప్రయాణమసంస్య - ప్రధానానాభేభవేనతిచగ్నప్రప్రబోధ్యం॥

అ॥ ప్రయాణం గ్నామలమబంగం పాపగ్రహవశమువలనగలుగబో
 య్యది - మనశకునములను జెప్పుచున్నాడు॥ తా॥ సూర్యుడు - అంగారకుడువీ
 రుద్రుడు ప్రయాణంబగును - ర - ట్టగాని - ౨ - ట్టగాని - ౩ - ట్టగాని - ౪ - ట్టగా
 ని - ౫ - ట్టగాని - ముండిలేనిగ్రహము - ఉగ్రాయుధము - కఠినవాక్యశ్రవ
 ణము - జటాధారి - యోశ్వగుడు - పాపంబులు మొగలయినవారియొక్క
 దుశానము - శనైశ్వగుడు - లగ్న - సంచకు - నవకు - స్థానగమ - యుండేనేని
 స్థానాగ్నందగ్నము - ఈతెన్న బడినస్థానములయందు గాహువు - డేనేనిస
 ర్పదగ్నము - కేతువుండేనేనికబళనమున్న - నైవముబొయ్యేజనునికే
 త్రోవయందు ముందుగానగునని శాశ్వర్యము*****

౨౦౮॥ అ॥ లగ్నాదిగతశుభగ్రహచశాద్భవిష్యచ్చుభశకునాన్యాహ॥
 మూ॥ శుక్రేపూర్ణానిశాకరేచశశిజేకేంద్రత్రికోణాన్వితేపుణ్యస్త్రీఖ
 గపూర్ణకుంభయుగళజీకేతువిప్రద్యయమ్ । భానాభూమిసుతేప్రయాణ
 సకన్యాభామృషస్థాన్వితేతేజస్వాపతేక్షణారవిసుతేమాగేహయా
 తుణమ్ ॥ వ్యా॥ శుక్రశిశి॥ శుక్రేపూర్ణానిశాకరేపూర్ణచంద్రేచంద్ర
 స్సుశుక్లత్వసిద్ధ్యర్థంపూర్ణగ్రహణం - శశిసుతేబుధేచ - కేంద్రత్రికో
 నాన్వితే - పుణ్యస్త్రీఖగపూర్ణకుంభయుగళంపుణ్యస్త్రీజీవితభర్తృ
 కా - ఖగాగరుడాదయః - పూర్ణకుంభయుగళంపూర్ణకలశద్వయంజీవే
 గురౌకేంద్రాదిగతేయది - విప్రద్యయం - భానాసూర్యభూమిసుతేఅం
 గారకేవా - ప్రయాణసదనాత్యాప్రాలగ్నాత్ - లాభామృషస్థాన్వితే
 ఏకాదశమస్తాన్వితేయది - తేజసివృహనాగ్ని - చాపకాకవిశేషాని॥
 లగ్నవాసికేకీనివిరిత్యనురంభలానిచూతాదీని - తేమామీక్షణం - రవిసుతేశనా -

లాభత్రిపస్తాన్వితేయది - మార్గేమార్గనుభ్యేనుయూరేతుణంమయూరదే
శకనం-ప్రయాగుర్భవేదితి శేషః.*****

అ || లగ్నాదిస్థానములనుబొందియున్నశుభప్రసావశమువలనగలుగ
బొయ్యెడిశుభశతనములజెప్పచున్నాడు|| అ || శుక్రడు - పుణకచండు,
డు - బుధుడు - వీరలు-లగ్న-చతుర్థ- పంచమ-సప్తమ-నవమ-దిశమస్తా
నగతులై యుండిరేని-ముత్తైమవ - గరుడాదులు- జలాదులచేతపుణకమై
యుండికుంభయుగశమమీసియొక్క దశకనము - బృహస్పతి - ఉత్తల
గ్నాదిస్థానగతుడై యుండేనివిధిద్దరు బ్రాహ్మణులయొక్క-దిర్భగము -
సూర్యాంగారకులుప్రయాణలగ్నత్వతీయపక్షైకాదశస్థానగతులై గుం
డిరేనిప్రస్థలింపుచున్నయిగ్నియు-జేముడుకాకి - మామిడిపండ్లపండ్లన
వాటిదశకనము - శనైశ్చరుడు-లాభ-తృతీయపక్ష-గజ-వైద్యుడై నేని
మౌగకాశధ్యుచందునెమలియొక్క-దర్శనమునుతిత్త - బుధునిగర్భంబున
ములగుననితత్పర్యము.

౨౦౯ || అ || యుతక్రోష్టురుశయోఃఫలమాహ|| మూ || ప్రాగ్మత
నివాసరాదిగదితాస్సుర్యానయోష్టైగ్రహఃనాగానాగనగనిక్షిపిశినిభో
శావోసోవాడికాః | హనిప్రీతిదురుక్తిబంధుకనకస్నిగ్ధాగ్నతాపాతికాదా
శ్రోహః క్రోష్టురులేతుతేఫలమిదంబృహస్పతిహనియుతమ్ || బాహ్ ||
ప్రాగాదాపితి|| సూర్యానయఃసూర్యప్రభృతీరాహ్వంతఅష్టైగ్రహఃశని
వాసరాదిప్రాగాదాప్రాగాదృష్టదితు- నాగానాగనగనిక్షిపి కాసం
ఖ్యాభేదేనసంచరంతీగదితాః ప్రాచీనైగుక్తాః - తాదృశాస్సుర్యాద
యః - యుతేక్రోష్టురులేదక్రమాత్పరిపీత్యాగిఫలదాభవంతి - అనే
నైతదుక్తంభవతి- సూర్యగ్ననివాసరేప్రాచ్యాంనాగాస్త్రింశద్దశికాసం
ఖ్యతే - తత్రాత్రాచంద్రఃఆగ్నేయ్యాంనాగాస్త్రింశద్దశికాభావః | ఆ
గ్నివాసరేదక్షిణస్యాందిశినగాఃత్రింశద్దశికాః - బుధశనైర్ముక్త్యాం
నిధి - ఆదిత్యవాసరేరాత్రాత్రింశద్దశికాః సోమవాసరేదివాగాశ్రౌష
క్షిణుటికాఃమిళిత్యానవతిగుటికాః - గురుఃపశ్చిమేభాగావాసరేదివారా
త్రాచ - శివపంచాశ్శ్లక్షికాః - శుక్రభాగావాసరేరాత్రాశిష్టాః
దిశగుటికాః - బుధవాసరేదివత్రింశద్దశికాఃమిళిత్యావాయ
వ్యాంసభావత్వాత్రింశద్దశికాః - శనిరుదీచ్యాంనాదఃబుధవాసరేరాత్రా
త్రింశత్గురువాసరేపంచాశత్మిళిత్యాఅశీగుటికాః - రాహుశా
వ్యాదిశినసగురువాసరేదశ - శుక్రవాసరేసప్తిగుటికాఃమిళిత్యానప్త

విభుతికాః - సంచరంతీతి శేషఃసర్వత్ర సూర్యే ప్రాచ్యాంస్థితేసతి క్రొస్తు
 రే నాత్మనా తేనాయదిశ్రోతుఃహానిః - చంద్రేస్థితేనాయదిప్రీతిః - భౌమే
 దుశ్శక్తిః - నుర్వాగ్నా-బుధేబంధుఃబంధులాభఃగురౌకనకంసువణః-లాభః
 శుక్రేస్సైన్ధవం - సౌఖ్యాన్నభోజనం - శనౌరాహుశరాహావాతిః - పీడా
 పదగతీతిదోక్తాః - గోతుతంత్రోతుస్సదావృత్యఃమరణస్రదం
 భవతి-అలమితిపిస్తలేణ

అ॥ ప్రయాణవిషయమైదిగ్భేదముచేతతుమ్మకుసునక్కకూతకు
 సుభలములజేష్టచున్నాడు॥ తా॥ సూర్యుడు - చంద్రుడు - అంగారకుడు
 బుధుడు - బృహస్పతి - శనైశ్చరుడు - రాహువు - వీరతెనమండ్రులుశనివార
 ముమొదలుశుక్రవారమువరకు - దివారాశులుతూర్పుమొదలు - ఈశా
 న్యసిక్కువరకు - గడియలు-౩౦-౩౦-౩౦-౧౦-౫౦ ౪౦-౭౦-౮౦ - ఈసతి
 ఖ్యాక్రమంబుగనొక్కొక్కగ్రహమునొక్కొక్కచిక్కుయందు సంచరిం
 చుచుండునుగాననీసూర్యాదిగ్రహంబులాయాదిక్కులయందుండునపు
 డునుమ్మగానినక్కకూతగానివిసబడేనేనిప్రయాణాదులపవెట్లువారికి -
 హాని - ప్రీతి - ముర్వాగాశ్రవణము - బంధులాభము - సైర్వలాభము - సౌ
 ఖ్యాన్నభోజనము - తాపము - మనఃపీడయునీఫలంబులుక్రమంబుగగలుగు
 ననియునుతాత్పర్యము.

అ॥ అ॥ శౌలీవాక్పతనయోఃఫలమాహామూ॥ భాగ్యశ్రీజయఃసుధ్ధ
 లాభగమనతేమాతీపీడాధిక్యతాప్రిగానివ్యధరోధ్యయోగపితాశ్రో
 తుఃక్రమాద్దౌలివాక్అక్షింమూర్ధ్నిగలేచమిత్రముచరేపుత్రగవపా
 శ్వేమముచంకట్యాంవాహనమర్థమేష్యతిపదేశౌలీప్రపాతేఫలమ్॥ ఛా॥
 భాగ్యేతి॥ శౌలీవాక్శౌలీగృహగోధికా - తస్యావాక్ ప్రాగాదిషుప్రా
 గాద్యష్టదితులధరోధ్యయోరపిశ్రోతుఃక్రమాద్భాగ్యదిఫలకృత్యవే
 దితయోజనా - ఆయమథఃశౌలీవాక్ ప్రాచ్యాంచేత్ - శ్రోతుఃభాగ్యకృ
 త్ - ఆగ్నేయాంశ్రీకృత్ - దక్షిణస్యాంజయకృత్ - నైఋత్యాంయుధకృ
 త్ - స్రుతిచ్యాంలాభకృత్ - వాయువ్యాంగమనకృత్ - ఉదీచ్యాంతేజకృత్
 ఈశాన్యామూలకృత్ - భూమాపీడాకృత్ - స్వస్యోధ్యభాగేచేత్ -
 అథఃకృత్ - శ్రోతురితిసర్వత్రాన్వయఃఅథపతనఫలమాహ-శౌలీప్రపా
 తేమూర్ధ్నిశిరసిచేత్అక్షిం - గలేకంతే-మిత్రంబంధులాభం - ఉదరేపు
 త్రంపుత్రలాభం - పాశ్వేమముదంసంతోషఃకట్యాంవాహనంపదేపం

దేవత్యం చేత్యతీఫలవావగంశస్య

అ || బల్లిపాటునుగనపములకునుఫలములజెప్పుచున్నాడు || తా || తూ
న్పుదిక్కు మొదలు ఈ శాస్త్రమువరకు నెదిమిదిక్కులయందును- యోధా
హస్తదేశములయందునుబల్లిపాలు - చుడగాగట్టిసను యంబున ప్రయాణా
నులు వెల్లడివారికి క్షాంతి - సంపద-జయము-యుద్ధ - లాభము - గమ
నము- యేనుము దుఃఖము-పీడయు గనము - నీవశవిధపులములుక్రమముగ
నొక్కొక్క స్థానమునకునొక్కొక్క భముచొప్పు నగునుననియును - ప
తనమునకుఫలంబెల్లిన - శిరస్సుయందుపడ నేనివిశ్వర్యమును- కంఠముం
దుపడెనే బంధు లాభమును - ఊరగుందుపుల్లాలాభమును- పాపక్షయం
దుసంతోషము- కటిస్థానముందు వాహనమును- కాళ్లయందుపడెనే భనము
ను-నీఫలంబులబొందుదు నియును భిప్రామము

అ || కాకటతస్యఫలవాహ || మూ || ఆదిశ్యాన్ధిత కాలసిన్ధనియమాః
ప్రాగాదిదిక్షు ప్రమాత్వా దోసలక్షుటికా చ శుద్ధయద రాః కాకావరం
త్యగతం | లాభారాతిపినాశనప్రియజన ప్రాప్త్యభావప్రయోగహవత్ర
ణాన్యావృభయంశుకాకమిదు సంరోగాతికృత్పశ్యతామ్ || వ్యా || ఆది
త్యే || ఆదిత్యేనస్థితోయః కాలః జ్ఞేనసిద్ధోనిశ్చిణఃనియమోవస్థాపనాం తేత
ధోస్త్రాపాదోనంయుధాన్ శుభుట కాచ శుద్ధయద రాః - కాకానామసాః
ప్రాగాదిదిక్షు ప్రాగాన్యావృభయం ప్రమాత్ లాభారాత్యాద్యాగతం
భవిష్యత్ఫలంబదంతి - ఏతదుక్త భవతి - అనుభవాః కాకాన్యావృభాన్ధి
తాస్సంతఃలాభం-ఆగ్నేయాన్యావరాపినాశనంశత్రునాశనం-దక్షిణస్థాన్
ప్రియజన ప్రాప్తి - బంధులాభం-నైర్మున్యానుభావం- పశ్చిమేష్వప్తిం
వాయువ్యానూహం-పంయుద్ధం - ఉడిచ్యాన్ప్రాణాన్యావృప్రాణహానిం- ఈశా
న్యానీలవృభయమితి క్రమాద్యగంతేతి - కాకమిదుసంకాక మైదుసంకుచశ్య
తారజనానామితి శేషఃరోగాదికృత్రోగజన్యవీణాకారీభవేత్

అ || ప్రయాణవిషయమై కాలసిన్ధే దముల చేత కాకినూగుఫలములజె
ప్పుచున్నాడు || తా || తూన్పుమొదల శాస్త్రమువరకు నెదిమిదిక్కులయందుకా
టుబసూర్యోదయము మొదల ప్రమానమువరకు నొక్కొక్కదిక్కులయందు
తెల్లగడియచొప్పునగుచున్నాడికూయుచున్న ప్రయాణాదులకు వెల్లడి
వారికి క్షాంతి-లానుకూపఫలములగు జేసునగు గానదయాచంతరం తెల్లగ
డియవరకుతూర్పున నుండినవేని ప్రయాణకర్తకు లాభమును తెల్లగడియ

జరత్నశుభ్రవసన స్త్రీ మద్యభాండధ్వజాః | గోవేదధ్వనిలాజపూణకల
శక్రశ్రానుకూలస్వనద్రవ్యాజ్యాంబుచరాః ప్రయాణసమయే దృష్టాన్సుఖా
భాన్మహాః || వ్యా || వెశ్యతి || వేశ్యావార స్త్రీ - మంగళఘోషాః స్ఫుడంగా
దిధ్వనయః - వాక్యానిమంగళ వాక్యాని - కుసుమాని సుగంధపుష్పాని - ఛత్ర
మాతపత్రం - ప్రదీప్తానలః జ్వలన్వహ్నిః - స్నిగ్ధాన్నం - శాల్యన్నం - అంబు
జానివద్వాని - రత్నాని నూత్నకీకప్రవాలాదీని - శుభ్రవసనాని ధౌతవస్త్రాణి -
స్త్రీసువాసినీ స్త్రీ మద్యభాండః సురాఘటః ధ్వజాః పతాకాః - కంచగౌఢే
నుః - అనఽద్వాన్వా - వేదధ్వనిః - వేదఘోషః - లాజాః - పూణకలశాః ప్రసి
ద్ధాః - శ్రోత్రానుకూలస్వనవీణాదిధ్వనిః శివకథాదిర్నా - ద్రవ్యాణియాని
కానిదన్త్యా శత్రవ్యాణి - ఆజ్యం - అంబుచరా మణ్యా వ్యాః - ఏతే ప్రయాణ
సమయే దృష్టాన్సుతః సుఖాభాన్మహాః సుఖదాతృదాతన్నదాతృభవం
తీయాశుకృతిశేషః గమ్యమానాథా త్వానప్రయోగః ||

|| తా || వెశ్య స్త్రీ - మద్యభాండగు వాటివలన గతిగెడు ధ్వనులు
మంగళవాక్యశ్రవణము - సువాసనగల పుష్పములు - గొడుగు - అగ్నిజ్వాల
లు - సన్నవీణ్యుపన్నము - కమలములు - ముత్యములు - ప్రవాలాదులు - శుభ్ర
ముగానుతకబడిన వస్త్రములు - ముత్తైదువ - సారాయి కుండలు - టెక్కె
ములు - పశువులు - వేదఘోష - పేలాలు - పూణకలశములు - శ్రోత్రా
నందకరంబగు ధ్వనులనగాని వస్త్రతిపాదకకథలు - మంగళద్రవ్యములు - నే
య్యి - మత్స్యములు - ఇవి మొదలైన వాటియొక్క దశానము ప్రయాణ
కాలమందాయెనేని సుఖమున్ను - ధనమున్ను ఇష్టాన్నమున్ను - గలుగునుట

౨౦౪ || మూ || పుణ్య స్త్రీ పురుషాన్వితాన్వపురతః పుత్రాన్వితా వాగ

తాచైవంగోమృగభృంగవానరరుశ్వాశ్వాండజాభోగదాః | అస్య
ద్వాహగతిః ప్రయాణసమకృత్పత్నీసుపుత్రాథాదాసవంశవస్తుసంశు
భంయదిభవేత్కృష్ణతునప్రాయశః || వ్యా || పుణ్య స్త్రీ || పుణ్య స్త్రీ
సువాసినీ - పురుషాన్వితాన్వపతి నాసహితా - అథవా పుత్రాన్వితాన్వ
పురతః ప్రయాణపురతః - ఆగతాయదివా - ఏవంగోమృగోగవయః - శ్వా
గాద్విరెఫాః - వాచరకపిః - రురః - ఘృగవిశేషః - శ్వాశునకః - అశ్వశుర
గః - అండజాః ప్రసిద్ధాః - పక్షిణశ్చ స్వపురతః ఆగతాయది - భోగదాః సుఖ
తాభవంతి - ఏవముద్వాహగతిః ఏవాహాధాంధోగచ్ఛంతి తేహం తి ౨౦౫

మఖ్యగతిర్వా - సాగతిఃపత్నీసుపుత్రాథాదాపత్నీసుపుత్రాకాల్గంచద
దానీతితథోక్తా - స్యాత్కింబహునేత్యాశయేవాహ - సర్వంయన్వస్తువా
సితలశ్వేతంయది - శుభం-ప్రయాణసమయేశ్వేతవస్తుమాత్రంశుభకరం
కృష్ణవస్తుశుక్రాయశఃనశుభకరంకదాచిన్నేష్టమిత్యర్థః*****

తా॥ ముత్తైదువతనపెనిమిటితోగానిపుశ్చులతోగానికూడుకొనిప్ర
యాణముబొమ్మేవారికెదురుగవచ్చినను - గవయమునుచ్చుగవిశేషము -
తుమ్మెదలు - కోతులు-రురువనేచ్చుగము-శునకము-అశ్వము-పట్టులు - ఇవి
యెదురువచ్చినను - సుఖకరంబనియు-వివాహమునకు వెళ్లునారైవచ్చుచు
న్నజనులెదురైరేనిపత్నీసుపుత్రాథాప్రదులగుదురనియునుముఖ్యంబే
మనినపై నముబోవువేళ తెల్లటివస్తువగుపడెనేని శుభకరమనియు న్నల్లటివ
స్తువశుభకరంబనియునుతాత్పర్యము॥ *****

౨౧శ్లో॥అథాశుభశకునాన్యాహ॥ *****

మూ॥జంతూనాంశ్రుతితాడనెసతితయోర్యుక్తే యుతేరోదనెక్రోధేపాద
విషాణపుచ్ఛదశనెదంతక్షతేమైఘనె॥ప్రస్రావేపివబంధనెస్వపురతోద్భ
ష్టేచకోలాహలెప్రాణత్యాగగరోధనాతిసమయోహానిఃప్రయాతుర్భవే
త్॥వ్యా॥జంతూనామితి॥ జంతూనాయోహంకేహంచజంతూనాంశ్రుతితా
డనెక్రోత్తతాడనెసతి-తయోజంతోర్వ్యుక్తేనతిచ- యుతేయస్యకస్యచి
జ్జంతోఃయుతేపి-రోదనెసక్రోధచపాదవిషాణపుచ్ఛదశనెపాదాశ్చవిషా
ణానిశ్మంగాణిచపుచ్ఛావాలాదయుశ్చపాదవిషాణపుచ్ఛం-ప్రాణ్యంగ
త్వాదేవద్భావః ఏతేహందశనెభ్రంశేసతిచ-దంతక్షతేయస్యకస్యచి
జ్జంతోదంతభ్రంశేసతి - తథామైఘనెసతిచ - ప్రస్రావే
మూత్తోత్సజ్జనకాలే॥మూత్రంప్రస్రావడెచ్చార ఇత్యుహరః బంధనా
నిబంధనసమయోచ- స్వపురతఃప్రయాతుర్గ్రతః- కోలాహలెద్భష్టేనతి
చ-ప్రాణత్యాగనిరోధనాతిసమయోప్రాణత్యాగకాలేనిర్బంధనకాలేపి
డాకాలెచ-ప్రయాతుఃహానిభవేత్కస్యచిజ్జంతోగినిసర్వకాథాహరః

అ॥అశుభశకునములజేష్టమున్నాడు॥ తా॥ గమనకాలమందేజంతవు
లుగానిచెవులుతాటించినను - రెండుజంతువులకుపరస్పరకలహముగలిగి
యుండినను-ఏజంతువులయొక్కగానికొమ్ములుగానిపొదములుగానిపుచ్చ
ములుగాని-దంతములుగానివిరిగిపడిపోవుచున్నను-మైఘనముగాని-ఏజం
తువులయొక్కమూత్రపురీషోత్సజ్జనముగాని-ఒకానొకజంతువుయొక్క

నిబంధముగాని ప్రయాణముపోవుజనులకెదుటగలిగెనేనినాజనులకు హరి
నిగలుగుననియును నాన్వర్యము|| *****

౨౧౬||౨||అశుభశకు నాంతరాణ్యాహ ||మూ|| వస్త్రాదిస్థలనేదురుక్తి
సమయోగతాదిపాతేభయైస్తంభాద్యైరపిహుతనెకృతశనారోగాన్వితో
వాతధాభుత్వాహేజనగమ్యతామితిజనైర్నిర్బంధహస్తగ్రహేప్రత్యా
హ్వసవిధౌ ప్రయాణసమయోగోప్రయాతుభవేత్ ||వ్యా||వస్త్రాదితి||
వస్త్రాదిస్థలనేప్రమాదాద్వస్త్రపుస్తకాదీనాంపాతే - ఆదిశబ్దేనస్వకీయం
యత్క్రిందిద్వస్త్రగమ్యతే - దురుక్తిసమయేదుర్వాక్యోచ్ఛారణకాలేగర్తా
దిపాతేస్వయంగతాదిమవతితేనతిఆదిశబ్దేననిమ్నాన్నభూమిః గృహ్య
తే-భయేభయహేతువస్తుదశనే - స్తంభాద్యైరభిహుతనై - ప్రహరణే
వా - కృతనాశరీరేబలరహితే సతీత్యధః - రోగాన్వితఃకోగయుక్తోవా-
యదాతదాపి హేజనత్వయాభుత్వాగమ్యతామితిజనైర్నిబంధహ-
స్తగ్రహేనిబంధేనబలాత్కారేణహస్తగ్రహేనతివా - ప్రయాణసమ-
యే - ప్రత్యాహ్వసవిధౌ హేజనపునరాగమ్యవాక్యంప్రత్యాగమ్యతామి-
త్యాహవాయమానేనతివా - ప్రయాణయోగోభవేత్ ||*****

తా|| గమనేచ్ఛగలపురుషులకు - ప్రమాదముచేస్వకీయమగువస్త్రపు-
స్త్రకములు మొదలయినవస్తువులుజారిపడిపోవడము-దుర్వాక్యోచ్ఛారణకా-
లము-తాముపల్లములందుజారిపడడము స్తంభములు మొదలైనవాటిచేకోట్టు
పడడముశరీరముమిక్కిలీకృశించియుండడమురోగవంతులైయుండడముటజ-
నుడాభోజనముజేసివెళ్లుమాయనినిర్బంధముచేయడముఓజనుడావకమా-
టవినిపోవలెననిపిలుచుటయుఇటువంటిచుట్ట శకునములుగలుగుచుండగా
ప్రయాణమువెల్లిరేనిరోగవంతులగుదురనియును తాత్పర్యము|| *****

౨౧౭||౨||పునశ్చశుభశకు నాంతరాణ్యాహ ||మూ||ఉన్నతాంధవిరూప
పంగుజటిలవ్యాధ్యన్వితాభ్యంగయుక్తఖండైకద్విజముక్తకైశవిధవానగ్న-
తుగుధాపీడితాః పాఖండాప్రియపండముండజడవాక్కుండప్రచండాయు-
ధాఃప్రాయఃప్రాణహరాఃప్రయాణసమయేసందృష్టమాత్రాఃపథి||వ్యా||
ఉన్నతైతి||ఉన్నతాః||భ్రాంతాః||అంధాః||అంధకజనాః||విరూపాః||విరుద్ధరూపాః||
పంగుర్వక్రపాదః||జటిలోజటాధారీ||వ్యాధ్యన్వితోరోగీ||అభ్యంగయుక్-
తాభ్యంగంకృత్వాఅస్మాత్తజనః||ఖంజః||ఖోడః||అసమర్థపాదృత్యధః||ఎక

ద్విజః - విముక్త కేశః విలులితశిరోరుహః - విధవామృతభర్తృ కాస్త్రీ-న
గ్నోదిగంబరః - యథాపీడితాఃయెజనా సైచ - పాఖండాః పాంతీతిపాఃవే
దోక్తాఃధర్మాఃతాన్ ఖండయంతీతి పాఖండాఃతేచ - అప్రియాశక్తృవః
షండఃనపుంసకాః-ముండఃతత్కాలకృతవపనాః - జడవాచఃఅస్ఫుటవ
చనాః-కుండాఃజారస్త్రీసుతాః॥ని॥అమృతేజారజఃకుండోమృతేభతే-రి
గోశకఇత్యనురః-శ్రుచండాయుధాఃతీర్థ్నాయుధధారిణః-పశేప్రయాణస
మయే-పథిమాగేదృష్టమాత్రాయదిప్రాయఃఅత్యంతప్రాణహరాః-పతే
మౌందశకనంగమనకాలెచ్చుత్సుప్రసమిత్యాశయః॥*****

తా॥నుత్తమ-అంధకుడు-విరుద్ధస్వరూపముగలజనుడు-కుంటికాలుగల
వాడు- జడలుధరియించినవాడు - రోగియు-నూనెనొంటగాచుకొనిన్నాన
ముజేయునివాడు- వక్రకాంతుడు- ఒంటిబ్రాహ్మణుడు- శేలట్రుకులువిరియబో
నుకున్నజనుడు-విధవాస్త్రీ-దిగంబరుడు-దప్పికొన్నచునున్నాడు- షండము
లు-శత్రువులు-తత్కాలమందుఁడొరముజేసుకున్నపుగును - నపుంసకుడు
నత్రివాడు- తండ్రి పుండగాజారు- వలపుట్టినవాడు - తీర్థ్నాయుధములధ
రించినవారు-ఈచెప్పబడినవారియొక్కదశకనములు ప్రయాణసమయ
మునగలిగెనేనిష్కృత్యప్రదములనియునుతాత్పర్యము॥*****

౨౦౮॥౨॥ పునరవ్యభుతశకునాంతరాన్యోహము॥ చమాం గార
త్యణాస్థి పంకలవణ వ్యాధేక్షణం భీతినగోధాసర్పవిడాల కుబ్జశశక వ్యా
ఘ్రోక్షణంవృక్షాదంపంధ్యానూకగతైలతక్రియతిరాడ్వస్తేక్షణం హాని
దంకాపాన్ సేంధనరిక్తిభాడతుషకాన్ పశ్యన్నయాత్రావ్రజేత్॥వ్యా॥
చమేతి॥చమాలజనంలంగారాఃశృంగాలానితృణానిఅష్టప్రసిద్ధం-పంకఃక
దఃమః-లవణఃవ్యాధఃకిరాతఃపతేషామీక్షణం - భీతదంభయంకరం - గో
ధాగోధికా-సర్పః-విడాలోమాజాః-కుబ్జః హస్తాస్వాంగోజనః-శశకః
ప్రసిద్ధః-వ్యాఘ్రఃశూరూలః-ఎతేషామీక్షణంచృత్యుదంమరణప్రదం-పం
ధ్యానిస్సంతానస్త్రీ-సూకరఃపరాహఃతైలంతక్రంచ - ప్రసిద్ధయతిరా
ట్వయితీశ్వరః-భస్మవిహృతిః-పతేషామీక్షణంహానిదం-అనిష్టప్రదంకార్వా
సః ప్రసిద్ధఃఇంధనానిశుష్కసమిధః - రిక్తభాంఙోనిజలఘటః - తుషకో
ధాన్యత్వక్ఎతత్సర్వంపశ్యయాత్రాంనవ్రజేత్ నగచ్ఛేత్॥*****

తా॥చమము-బొట్ట-తృణము-యముకలు-అడుసు - లవణము - ఒకా
నొకకిరాతకుడు-వీట్లయొక్కదశకనము - ప్రయాణవిషయమైభయంకర

మనియును-ఉడుము-సపకము-బిడాలము-కుంజుడు-కుండేలు-పెద్దపులి-వీట్ల
యొక్క-దశక-నములు-మృశ్యప్రదములనియును-గొడ్డురాలు-వరాహము-
నూనె-మజ్జి-గ-యతీశ్వరుడు-విభూతి - వీటియొక్క-దశక-నమనిష్టప్రదమని
యును-కాకాసము-ఎందుకొట్టెలు-రిక్తభాండములు-ఉమక-మొదలగుదుప్త
వస్తువులజూచుచుపై నముబోగూడదనియునభి ప్రాయము॥ *****

౨౧౯॥ మూ॥ భల్లూకద్విజరాజవానరరుతం తద్దశనం వాశుభం తే
షాంకీతకనమాతకృచ్ఛగమనెదుప్తస్తృతిభీతిదా । యాతుమృత్యుక
రంకపోతవచనంప్రోక్తంవివాహేవయద్జ్ఞేయంతత్సకలంత్విహైవగమనే
కాలవృష్ట్యాదికం॥ వ్యా॥ భల్లూక ఇతి॥ భల్లూకః ప్రసిద్ధః - ద్విజ గాజోగరు
తాక- వానిర-కపిః- తేషాంగుతం - ఆతక-వాక్యం- తద్దర్శనంవాతయోః
వానరభల్లూకయోదగ్ధనఃచలశుభంఅశుభకరిం - పక్షిస్వామిమహిమ
క్షపక్షికులకఇత్మాదౌగగుడదశకనై శుభఫలస్యోక్తత్వాత్ తద్దశకనమి
త్యశ్శయోఃదశకన మితిద్వివచనగ్రహణంత్ర వా శబ్దస్సముచ్చయ
థాకః॥ని॥వాస్యాద్వికల్పప మయోరేవాధేవ సముచ్చయఇత్యమరః
తేషాంకీతకనం నామోచ్చారణం గమనెతికృత్కించ - దుష్టస్తృతిఃస
ర్పాదిదుష్టజంతుస్తరణంభీతిదాభయప్రదామనసాపిసర్పశశకాదిస్తరణం
నకతకవ్యమిత్యశయః- కపోతివచంతుయాతుఃమృత్యుకరంవివాహేఅ
కాలవృష్ట్యాదికంఅదిశ్చేదనలభ్రభ్రమణాభ్రఘోషపరిధిదిగ్ద్వాహాదయో
గ్రాహ్యః ఇత్యాదియచ్చప్రోక్తంనిషిద్ధత్వేనాభిహితం తత్సకలం సర్వం
తుత్తహైవగమనేపిజ్ఞేయం ॥ *****

తా ॥ వెలిగొడ్డు-గరుడపక్షి-కోతి-వీటియొక్క-ధ్వనిన్ని-భల్లూక వానర
ములదర్శనమున్ను స్తరణమున్ను డాకరమనియు దుష్టస్తరణమనగాసర్ప
దులస్తరణముభయప్రదమనియు - పావురాలుయు నేపక్షికూతమృత్యుప్ర
దమనియు- మఱియువివాహవిషయమైనపేధింపబడిన అకాలవృష్ట్యాదిక
ములీప్రయాణమందునునిషిద్ధంబులనియునుతాత్పర్యము.. ..

౨౨౦॥ అ॥ శకునస్వరూపనిగమయతి॥ మూ॥ ప్రాగుక్తాంత్యకలైకవింశ
తిమహాదోషాన్విసృజ్యాన్య తోయల్లగ్నంచగుణాధికంయదిభవేద్ధ్రావ్యం
నదోషాధికమ్ । నోక్తావిస్తరభీతితత్త్వ బహుషాదోషాగుణాస్సంతి తేకించి
ద్వస్తునిరూపితంచగమనేశాస్త్రేమసారాత్తకమ్ ॥ వ్యా॥ ప్రాగితి॥ ప్రాగు
క్తావివాహప్రకరణోక్తాసకలైకవింశతిమహాదోషా-విసృజ్యవిహే

య - అన్యతః అన్యల గ్నాత్ యల్లగ్నం వా - గుణాధికం అనేకగుణయుక్తం
భవేద్యది - తల్లగ్నం గ్రాహ్యం దోషాధికం తున గ్రాహ్యం - విచార్యమా
ణే బహవః అనేకాః దోషాః గుణాశ్చ సంతి - తే గుణదోషాః విస్తృతభీతిః విస్తర
భయాన్నోక్తాః కింతు శాస్త్రేషు సారాత్మకం సారభూతం కించిద్వస్తుగమ
నే ప్రయాణవిషయే నిరూపితం ప్రతిపాదితం మయేతి శేషః ఇనంక వేర్వాక్యం

అ || శకునస్వరూపమును నిశ్చయింపుచున్నాడు || తా || వివాహప్రకరణ
మందు జెప్పబడియున్న ఏకవింశతినామదోషములను విడిచి ప్రయాణవిష
యమైలగ్నవిమర్శజేయునెడల నేలగ్నముగుణాధికముగా నుండునో అష్టైల
లగ్నము గ్రాహ్యమనియు దోషాధిలగ్నము గ్రాహ్యమనియు విమర్శజేయు
నెడల గుణములు దోషములు నేకములుగా నుండుటవలన గ్రంథవిస్తరభీతిచే
నవియన్నియు జెప్పబడలేదనియు - ప్రయాణవిషయమై శాస్త్రములయందు
సారభూతముగురించి స్వస్తువునాచేతననగాకాలాన్యతకారులచేత ప్రతి
పాదించబడినదనియును తాత్పర్యము... ..

౨౨౧ || అ || ప్రయాణస్వశుభలగ్నాదికం నిరూప్యే దానీం నిగమయతి ||
మూ || విప్రాదిశ్చయనాన్న పానః భవాంత్యం పూణలక్ష్యం మహీం రత్న
స్త్రీపశుధాన్యయానవిజయాణాం భ్యాం స్వధామాపుయాత్ | ఏతేషామ
ధికా ప్రయాతృమనసః శుద్ధిః ప్రయాణే స్థితే త్వర్వేషామధికైవయానసమ
యే శ్రీవేంకటేశస్త్పత్రిః || వ్యా || విప్రాదిరితి || శుభలగ్నగమనం సంభవతి చే
ద్యది - విప్రాదిః బ్రాహ్మణత్వమితి శూద్రాః శయనాన్న పానవిభ
వాణాం సంపూణలక్ష్యం - మహీం భూలాభం - రత్నస్త్రీపశుధాన్యయా
నవిజయాణాం భ్యాం సగ్రప్రప్య - స్వధామస్వగృహంపునరాపుయాత్
ఏతేషాం శుభలగ్నాదీనాం ముఖ్యే - ప్రయాణే ప్రయాణసమయే - ప్రయా
తృమనసః శుద్ధిః ఏతత్కాలగమనం శుభదమితి శ్చయమనస్వితా - అస్థితేద
ధికోత్తమామాండవ్యమతనవలంబ్యోక్తమిదం - యానసమయే ప్రయాణ
కాలే శ్రీవేంకటేశస్త్పత్రితరిస్థితే త్వర్వేషాం శుభలగ్నశకునాదీనామవ్యధికై
వ వేంకటేశస్త్పత్రిత్యుపలక్షణం ఇష్టదేవతాస్తరణమాశ్రమితి ఫలితోద్ధః ||

అ || బలయుక్తగుణలగ్నాదులయందు పైనముబోయినవారికి ఫలముల
జెప్పుచున్నాడు || తా || బ్రాహ్మణత్వమితి శ్యశూన్యులకు పూర్వోక్త
క్రమంబుగ పైనముబోవుటకు శుభముగానాతాము సంభవించి పైనముకెల్లి
రేని - శయనాన్న పానములను - అఖండైశ్వర్యమును - భూలాభమును - ర

త్వనూక్తిక్మణిప్రవాళాదులను - స్త్రీపశుధాన్యవానానములనుపొందియ
 వ్యతిసౌఖ్యంబుతోమరలస్వగృహమునుబొందుచుగనిము-శుభలగ్నము
 మొదలగునన్నిటికంటెపైనముబొయ్యెడివారికి నేపుడు శుభముహూతకా
 మునినిశ్చయమునస్సుకలుగునో అట్టిముహూతకామధికంబనిమాండవ్యమ
 హామికామతమునవలంబించిగ్రంథకతకేజేప్పబడినగనియునుగురియుము
 ప్రియుగనిష్ఠదేవతాప్రణముజేసప్రయాణము కల్గి రెనిసమస్తకార్యములు
 నెరవేరుననియునుతాత్పర్యము.*****

౨౨౨౨౨ శుభలగ్నే ప్రయాతస్య రాజ్యజితే రాష్ట్రదగూపేణపి శేషఫల
 మాహ॥ మూ॥ ఏవంసత్సమయే ప్రజన్నరపతిస్సంత్యక్తకేశాంబరప్రాణ
 స్యందనశస్త్రనాగతురగాకృత్వాత్మజాస్యానరీ॥౨౨౨ త్వేచ్ఛాన్చాన్చకులాం
 గనానువిజయీందత్యాభయం ప్రాణినాందగ్ధావశత్రుపురాణీశత్రుకమ
 లాంహృత్వాపురీంస్వాంవిశేత్ ॥ వ్యా॥ ఏవమి॥ ఏవంపూర్వోక్తకృత్వా
 సత్సమయే శుభలగ్నే - నరపతిః రాజా - వ్రజకాగచ్ఛకసకారికశత్రూకా
 సంత్యక్తకేశాంబరప్రాణస్యందనశస్త్రనాగతురగాకృత్వాత్మకేశాః
 శిరోరుహాః - అంబరాణివస్త్రాణి - ప్రాణాః - స్థందనానిరథాః - శస్త్రాణ్యా
 యుధాని - నాగాః గజాః - తురగాలశస్వశ్చయైస్తథోక్తాః తాకృత్వాత్మా
 సంనష్టతృణముఖాంశ్చ - కృత్వా కులాంగనానుశత్రూణాంపశ్చ వ్రతాస్త్రీ
 ఘృవిజయీమిచ్ఛాన్చాన్చకృత్వా తాః అపరిగృహ్యేత్పర్యధఃపరస్త్రీపరిగ్రహణే
 మహావోషస్తరణాదితిభావః - ప్రాణినాంశత్రుదేశేష్టజనానాశుభయంచ
 దత్వా - శత్రుపురాణీనగ్ధాభస్త్రీకృత్వా - శత్రుకమలాంశత్రులక్ష్మీంహృ
 త్వా - స్వానీనంకృత్వేత్పర్యధఃపునఃస్వాన్వక్తియాంపురీంనగరంప్రవేశేత్ ॥

అ ॥ శుభలగ్నముందు ప్రయాణముబోయిన రాజుకాశీర్వాహూపము
 చేవి శేషఫలమునుజేష్ఠుచున్నాడు॥ తా॥ పూర్వోక్తక్రమంబుగ శుభలగ్న
 మందుపైనముబోయిన ప్రభువుశనశత్రువులనువిడవబడినతలవెంట్రుకలు
 వస్త్రములు - ప్రాణములు - రథములు - శస్త్రములు - గజములు - గుఱ్ఱములుగ
 లవారలుగానున్న - కరవబడినతృణముఖములుగలవారలుగానున్ననగా
 శరణాగతులగుగాజేసిశత్రురాజ్యస్థిలయందాసక్తిముచెకనచ్చటయుం
 దేప్రాణులకభయముజేసిశత్రుపట్టణములదహించి శత్రులక్ష్మీనియవహ
 రించితిత్వంతానందభరితుడై మరలతనపట్టణముజేరుననియుననుట.*****

౨౨౩ ॥ అ ॥ అథప్రతిప్రయాణనిః - యమాహ॥ మూ॥ యాత్రా

గ్నగతేష్టవరవిజేసూర్యేతదధాందినంశీతాంశౌత్రిదినంకుజేశశిసుతేమా
సస్వయంవాక్పశామాసంజైత్యగురౌచపతుకథవాద్యుష్టేవిలగ్నై
హైఃసంఖ్యాయాఃపరతస్సమేష్యేపునస్సవ్యస్థానమాప్తాథవా॥ వ్యా॥
యాత్రేతి॥ రవిజేతనా-యాత్రాలగ్నగతేసతితబ్జఃసంవత్సరవీవ-సూర్య
లగ్నగతేసతితదర్ధంతస్వసంవత్సరస్యార్ధంషణ్మాసాశ్చత్యర్థః-శీతాంశౌచ
ద్రేతుదినంపకదివసఃకుజేస్త్రిదినం-శశిసుతేబుధేమాసద్వయం-వాక్ప
తౌబృహస్పతౌమాసః-దైత్యగురౌశుక్రేపతుఃఅథవావిలగ్నైయాత్రా
లగ్నై-గ్రహైశ్చన్యాదిగ్రహైర్దృష్టేసతితు-సంఖ్యాయాఃఉక్తాబ్దాదినం
ఖ్యాయాఃపరతఃప్రయాతాప్రయాణకర్తా-అప్రాథవాప్రాప్తార్థలా
భ్యస్సాపునఃస్వస్థానంసమేష్యతి*****

అ॥ ఉక్తలగ్నమందువెల్లినప్రయాణకర్తవఃఅలవచ్చుటకుకాలనిర్ణయ
మునుజెప్పచున్నాడు॥శా॥శనైశ్చరుడుప్రయాణలగ్నగతుడైయుండేనేని
ప్రయాణకర్తయొకసంవత్సరమునకుపిమ్మటవఃఅలవచ్చుటకుకాలనిర్ణయ
సూర్యుడులగ్నగతుడైయుండేనేనియారుమాసములకుపిమ్మటచంద్రుడుం
డేనేనినెకవీవసమునకుపిమ్మటను అంగారకుడులగ్నగతుడైయుండేనేని
మూడుదినసములకుపిమ్మటనుబుధుడుండేనేనిరెండుమాసములకుపిమ్మటను
బృహస్పతియుండేనేనిమాసానంతరమందునుశుక్రుడుండేనేనినొకపతు
మనగా౧౨దినసములకుపిమ్మటప్రయాణకర్తఃభిక్షసిద్ధిబొందినవాడైస్వ
స్థానమునుజేరుననియునుఈచెప్పబడినశన్యాదిగ్రహములచేప్రయాణల
గ్నముచూడబడుచుండిననుక్తక్రమంబుననేవాటికిఫలంబులనేఱుంగవల
యుననియునుతాత్పర్యము.*****

౨౨౪॥అ॥అత్రేవవిజేషమాహ॥మూ॥మందాదిగ్రహకాలపవనగదితో
యాత్రాదిలగ్నైక్రమాదేకద్విత్రిగుణశ్చరస్థిరగృహేస్యాద్విస్వభావా
భిధే॥యాత్రాలగ్నచరాదిభాగసహితేష్వర్త్యానిభేషువాస్యాదే
వంప్రతియానముక్తగమనంనిశ్చయయాతాప్రజేత్॥వ్యా॥మందాదితి॥
యాత్రాదిలగ్నైచరేస్థరేద్విస్వభావాభిధేసతివాగదితఃపూర్వస్థోకోక్తః-
మందాదిగ్రహకాలపవక్రమాదేకద్విత్రిగుణస్యాత్-అనేనాయమర్థ
స్సంపన్నఃశనిస్థితయాత్రాలగ్నైచరేవశ్చగృహేరేసతివశ్చరద్వయంద్విస్వ
భావేసతివత్సరత్రయం-సూర్యస్థితయాత్రాలగ్నైచరేసతిషణ్మాసాః-స్థి
రేద్వాదశమాసాః-ద్విస్వభావేష్టాదశమాసాఃపవముత్తరతాభ్యాహ్యం

అగ్రాదిభోజనాశనాదిగ్రహేషుయాత్రాలగ్నచరాదిభాగసహితేషు
యాత్రాలగ్నేయేచరస్థిరద్విస్వభావాంశాఃతైస్సహితేషుచతదాప్రాగు
క్తకాలఃస్యాత్ - ప్రతియానముక్తగమనంప్రతిప్రయాణముక్తగమనంపవ
ముక్తరీత్యానిశ్చిత్తయాగాప్రజేత్.

అ॥ ఈశ్లోకమునొక్కవిశేషమునుజెప్పుచున్నాడు॥తా॥ ప్రయాణ
లగ్నముచరముస్థిరముద్విస్వభావమునెఱుఁగివిధనామాన్వితముగానుండె
నేనిపూర్వశ్లోకమందుజెప్పబడియున్నత్రమంబుగతన్యాదిగ్రహములయొ
క్కకాలనిర్ణయముపకర్చిత్రిగుణంబగుననగాప్రయాణలగ్నముచర
మైయుండిఅట్టిలగ్నమందుశనైశ్చరుడుండెనేనిప్రయాణకాలముజలవ
చ్చుటకునొకసంవత్సరమవధియునుస్థిరమైయుండెనేనిరెండుసంవత్సరముల
వధియునియు - ద్విస్వభావలగ్నమైయుండెనేనిమూడుసంవత్సరములవధి
యునియుశేషించినగ్రహములకుకాలనిర్ణయమిత్రెరంగుననేనెరుంగదగి
నదనియునిదియునుంగాకయీచెప్పబడినశన్యాదిగ్రహములుప్రయాణల
గ్నస్థములగుచరస్థిరద్విస్వభావాంశలపొందియుండిననుప్రయాణకాల
స్వస్థానమునకుమఱువచ్చుటకుకాలనిర్ణయమునుపూర్వోక్తక్రమమున
నేజేలుసుకొనిపైసముబోవలయుననితాత్పర్యము,*****

౨౨॥ అ॥ యోగాంతరమాహ॥ మూ॥ యాత్రాలగ్నగతోగ్రహః
ప్రథమతఃపశ్యాత్ప్రవక్త్రీభవేద్దగ్నేశ్వరపవవాగమనద్భిహోపివక్త్రీయ
ది॥ యాతుజ్ఞాన్తవిలగ్నరాశ్యధిపతిర్వక్రంగతస్తద్దశాధీశోవాబలయుక్త
వాన్స్వభవసంభూయఃప్రయాతైష్యతి॥ వ్యా॥ యాత్రేతి॥ యఃయాత్రా
లగ్నగతఃసగ్రహఃప్రథమతఃప్రయాణకాలే - ఋజుగతిస్సన్నితిశేషఃప
శ్యాద్వక్త్రీభవేద్యది-తదాప్రయాతాభూయఃపునః - స్వభవసంస్వగృహం
విష్యతియదావ- త్లగ్నేశ్వరోవాప్రయాణలగ్నానిపతివాన్- యదావక్త్రీ
భవతితదాపునరాగమిష్యతి- అథవాగమనద్భిహోపి-స్వయంయద్దశంప్ర
తిగమిష్యతితద్దిక్పతిర్వా యదావక్త్రీభవతితదానాఅథవాయాతుఃప్ర
ప్రయాణకతుఃజన్మవిలగ్నరాశ్యధిపతిఃజన్మలగ్నాధిపతిర్వా యదావ
క్రంగతోభవతితదావా-అథవాతద్దశాధీశఃతస్యయారుఃయద్దశాతస్యా
యోధీశఃసంబలయుక్తవాన్స్థానాదిషడ్భులయుక్తవాన్సకాయదావక్త్రీ
భవతితదావాప్రయాతా-భూయస్సమేష్యతితి-వక్తవ్యందైవజ్ఞేనేతిపద
ద్వయమధ్యాహతావ్యం,

అ॥ యోగాంతరములను జెప్పుచున్నాడు ॥ తా॥ నవగ్రహములలోనే గ్రహము గానియుండు ప్రయాణలగ్నమున బుధుజగతుడై యుండి ప్రయాణకర్తపై నముబోయిన పిచ్చుటవృత్తింబినను - లేక ప్రయాణగ్నాధిపతివక్రగతుడైనను - లేక తానుయేదిక్కును గూర్చిపైనముబోవదలచియున్నాడో యాదిగ ధిపతివక్రగతుడై యుండినను - ప్రయాణకర్త యొక్కజన్మలగ్నాధిపతివక్రగతుడైనను - లేక ప్రయాణకర్తయొక్కదశాధిపతిస్థానాదిపక్ష్యలయుక్తుడై యుండియెపుడువక్రగతుడగుచున్నాడో అట్టిసహాయంబుననుపై నముబోయినవాడుచు అటస్వప్నహమునుబొందుననిజ్యోతిశ్శాస్త్రాభిజ్ఞునిచేతఃఫలముజెప్పవగినదనియును తాత్పర్యము

౨౨- ॥ అ॥ ప్రచర్యోగాంతరమాహ॥ మూ॥ యాత్రాలగ్నగతోదయాంశభవనాద్యాత్రోడుపాదాంత్యగాయాత్రాకర్తృభపాదాస్సస్థిరధవాయాత్రేందుభాంశాంత్యగాః । తావంత్యోహివివాడికాశ్చఘటికాహాపక్షమాసాస్తయోర్ధ్వావన్త్యధ్యనవాంశకాగలివశాత్సాన్యద్యాశ్చకాలావధిః ॥ వ్యా॥ యాత్రేతి॥ యాత్రాలగ్నగతోదయాంశభవనాత్ యాత్రాలగ్నగతోయఃఉదయాంశఃఉదయనవాంశఃసపవభవంతస్తాత్తదారభ్య-యాత్రోడుపాదాంత్యగాఃప్రయాణనక్షత్రపాదాంత్యగతాః- అధవాయాత్రాకర్తృభపాదతఃయాత్రాకర్తృయద్భంజన్తనక్షత్రం- తస్యపాదతఃతదారభ్యయాత్రేందుభాంశాంత్యగాఃయాత్రానక్షత్రపాదాంత్యగాఃతయోఃయాత్యజన్తనక్షత్రపాదప్రయాణనక్షత్రపాదయోశ్చయావన్త్యధ్యనవాంశకాఃయావంత్యోయావత్సంఖ్యాకాఃసధ్యనవాంశకాః- తావంత్యోవివాడికాఃఘటికాః అహానిపక్షమాసాశ్చగలివశాత్సాన్యద్యాశ్చకాలావధిస్సాన్యత్

అ॥ యుజులయోగాంతరముల జెప్పుచున్నాడు॥ తా॥ ఉక్తగ్రహంబున ప్రయాణము వెల్లిసవారికిమరలవచ్చేడినిర్ణయకాలమెద్దియనిన - ప్రయాణలగ్నస్థనవాంశముమొదలుప్రయాణనక్షత్రపాదనవాంశమువరకుగాని లేకప్రయాణకర్తయొక్కజన్మనక్షత్రపాదనవాంశముమొదలుప్రయాణనక్షత్రాంశమువరకుగాని లేకపెట్టగాయెన్ని నవాంశములగుచున్నవో అన్నివినుడియలు-అన్నిఘడియలు - అన్నిదినములు - అన్నిశతములు - అన్నిమాసములు - కూడాచేరిన నెంతకాలమవునో అంతకాలమునకుపిచ్చుటవస్తురనితాత్పర్యము

౨౨౨॥ పునర్యోగాంతరముపావృతా॥ ము॥ యాత్రాలగ్ననవాంశపో
స్తనిలయేస్వాంశేశ్వరోవాయగావక్త్రీస్తమరాశిపోషనవమాధీశోపియా
త్రాలయాత్ । నద్రేక్కాణపశిఃస్వకాలబలవాత్తద్వారలగ్నేశ్వరో
యాతుస్సృజ్యునరాగమస్సభవనంవారేశ్వరోవాతదా॥ వ్యా ॥ యా
త్రాలగ్నేతి॥ యాత్రాలగ్ననవాంశపోస్తయాణలగ్ననవమాంశాధిపతిః
యదావక్త్రీభవతి-అథవాఅస్తనిలయేయాత్రాలగ్నత్సమలగ్నే-స్వాం
శేశ్వరఃలగ్నేయావస్సంఖ్యాకోనవాంశఃసప్తమలగ్నేపితావస్సంఖ్యాకోన
వాంశఃతదధిపోవా-తదావక్త్రీభవతి-యద్వాయాత్రాలయాత్-యా
త్రాలగ్నాత్సప్తమరాశిఃసప్తమగాశ్యధిపతిర్వా-నవమాధిపాపియా
త్రాలగ్నాత్నవమరాశ్యధిపతిర్వా-యదావక్త్రీభవతితదావా-అథవా
నద్రేక్కాణపశియాత్రాలగ్నద్రేక్కాణపతిర్వా-స్వకాలబలవాత్స్వకా
లయాత్రాకాలేబలవాస్థానాదిషడ్భులయుక్తస్సకాయదావక్త్రీభవతి-
యద్వాతద్వారలగ్నేశ్వరఃతద్వారేశ్వరోయాత్రావారాధిపతిఃస్థలగ్నే
శ్వరోయాత్రాలగ్నాధిపతిర్వా-స్వకాలబలయుక్తస్సకాయదావక్త్రీభవతి
వారేశ్వరోయాశృజన్తవారాధిపతిర్వాజన్తరాశ్యధిపతిర్వాయదావక్త్రీ
భవతి-తదాతత్కాలేయాతుస్సభవనంప్రతి-పునరాగమఃప్రతిప్రయా
ణస్యాదిణవజేదితిశేషః.

అ॥ ముఖలవచ్చుటకుయోగాంతరములజేప్పుచున్నాడు॥ తా॥ ప్రయా
ణలగ్ననవాంశాధిపతిగాని-ప్రయాణలగ్నమునకుసప్తమలగ్ననవాంశాధి
పతిగాని-సప్తమలగ్నాధిపతిగాని-ప్రయాణసమయమునయుజుగతుడై
యుండియెపుడువక్రగతుడునోఅపుడునులేకప్రయాణలగ్నద్రేక్కాణాధి
పతి-ప్రయాణకాలమందుస్థానానిషడ్భులయుక్తుడైయుండిసిక్కుటవక్రింది
నను-ప్రయాణవారాధిపతియు-స్థలగ్నాధిపతియును-తత్కాలమందుస్థా
నాదిషడ్భులయుక్తులైయుండియెపుడువక్రగతులగుదురోఅపుడును-ప్రయా
ణకత్తయొక్కజన్తవారాధిపతిగాని-జన్తలగ్నాధిపతిగానితత్కాలమం
దుబలయుక్తులైయుండియెపుడువక్రగతులగుదురోఅపుడును-ప్రయాణక
ర్త్రీప్రముగ్నస్థానమునుజేరునవిశాశ్వర్యము.*****

౨౨౩॥ ము॥ భూత్వాదౌగమనేప్రవేశశకునంపశ్చాశ్చమీపేపునః
ప్రస్థానంశకునంభవేద్యదిహహాభఃప్రయాతుస్సదా॥ ప్రోక్తంయత్స
కలంప్రయాణశకునంవ్యస్తంప్రవేశేశుభంక్షీరాఖ్యంవిహగంవిహాయనగ
రగ్రామప్రవేశాదిషు॥ వ్యా॥ భూత్వేతి॥ గమనేప్రయాణే-అదౌప్ర

భముతః - ప్రవేశశకునంప్రవేశకాలాక్తశకునం-భూత్వాపశ్చాత్పునస్సమీ
 పే-ప్రస్థానంశకునంప్రయాణశకునంభవేద్యదితదాప్రయాణముహాకా
 లాభఃస్వాత్మయద్యచ్ఛకునంప్రయాణేస్త్రాంతతత్సర్వంశకునంప్రవేశేవ్య
 స్త్రావిపరీతంసత్సగరగ్రామప్రవేశాదిమగుభంభారద్వాజసంసారచా
 పనకులానాంప్రదక్షిణగతిఃప్రయాణేగుభాప్రవేశేతువామాగతిశుభాగ
 రుడకుక్కుటశునకాదీనాంవామాగతిఃప్రయాణేగుభఃఫలదా-ప్రవేశేతిప్ర
 దక్షిణగతిర్ధదేవీవేకః-క్షీరాఖ్యంక్షీరనామకం-విహగంపక్షిణంవిహాయ
 క్షీరపక్షిగతస్తూభయత్రాపివామగతిరేవగుభదేత్యర్థః*****

తా॥ప్రయాణసమయమునముందుగా-ప్రవేశమునకుజెప్పబడియుం
 న్నశకునములైపిమ్మటప్రయాణశకునములాయెనేనిప్రయాణకతాకువి
 శేషలాభమును-పాలపక్షిదప్పప్రయాణమునకుజెప్పబడియున్నశకున
 ములునగరాదిప్రవేశాదులయందువ్యవ్యస్తముగానాయెనేని-ముఖ్యముల
 గునసగాప్రయాణములకుశ్రేష్ఠములనిజెప్పబడియున్నభారద్వాజ-మ
 యారాదిపక్షులయొక్కప్రదక్షిణగమనముప్రవేశమునకునగుభకరంబని
 యువామగమనముశ్రేష్ఠమనియు-ప్రయాణమునకుగుభకరంబనిజెప్పబ
 డియున్నగురుడకుక్కుటాదులయొక్క-వామగమనముప్రవేశమందగుభ
 కరంబనియు-ప్రదక్షిణగమనముగుభకరంబనియుపాలపక్షిగమనముప్ర
 యాణప్రవేశాదులయందువామగమనమేశ్రేష్ఠమనితాత్పర్యము॥*****

౨౦॥అ॥ప్రయాణేవిప్రదీనానియతఃఫలాన్యాహ॥మూ॥యాత్రా
 ధీష్ణ్యగుణైర్ద్విజన్యఫలదాసిద్ధిః॥జైలఃగ్నజైర్నానానాగగతైర్న
 పస్యతువిశాంసిద్ధిః॥నోత్థేగుణైః॥శూద్రాణాంశునైశ్శుభైశ్శుభఫలం
 యాత్రానుకూలాభవేదస్యేషాంతుముహూతఃశక్తిబలతస్సాన్యతార్క
 సిద్ధిస్తదా॥వ్యా॥యాత్రేతి॥యాత్రా-ద్విజన్యబ్రాహ్మణస్య-ధీష్ణ్యగుణైః
 నక్షత్రగుణైఃఫలదాన్యపస్యరాజ్ఞస్తు-లగ్నజైర్నానానాగగతైశ్చగు
 నైస్సిద్ధిః॥యాత్రాసిద్ధిభవేత్-విశాంవైశ్యానాంసిద్ధిః॥గుణైస్సిద్ధిః-
 శూద్రాణాంశుభైశకునైశ్శుభఫలంభవేత్-అస్యేషాంసంకరాణాంతుము
 హూతఃశక్తిబలతఃముహూతఃబలాత్యాత్రానుకూలాకార్యసిద్ధిస్త
 దాస్యాత్॥*****

అ॥ప్రయాణవిషయమైబ్రాహ్మణాదులకునియతఃఫలమునుజెప్పుచు

హ్నాడు॥తా॥ప్రయాణసమయమున బ్రాహ్మణులకు గుణయుక్తనత్తు త్రము
లుగానుండెనేనిశుభప్రదహనియు-రాజులకులగ్నయోగాదులు శ్రేష్ఠము
లుగానుండెనేనియిష్టసిద్ధిప్రదహనియు-వైశ్యులకుదినశుద్ధిచక్కగానుండె
నేనిశుభప్రదహనియు-శూద్రులకు ప్రయాణకాలముయగుశుభశకునములా
యెనేనిశ్రేయస్కరిహనియు - శేషిందినజనులకుముహూర్తాబలముచక్క
గానుండెనేనికార్యసిద్ధిగలుగుననియును శాత్పర్వము ॥*****॥

౨౩౦॥అ॥అథగమనది నెవజ్యాన్యాహ॥మూ॥ యేరంవాక్కలహం
సుదీఘగమనందై న్యంభయంవేపథుంశోకం దుష్టసహాయమేకగమనంవి
ప్రత్రయంవక్రతాంలభ్యంగంసముపోషణంచకుటిలంత్యక్తాద్విమేహ్ని
ప్రజేత్సూర్వాదృష్టవశాత్ప్రయాణశకునంయాతుశుభంవాశుభం॥**
హ్యాయేరమితి॥యేరంతుంకమ-వాక్కలహంభార్యాదినావాక్కల
హంసుదీఘగమనంత్యంతాధికగమనందై న్యంయాచ్ఛాదిదై న్యంభ
యం-వేపథుంశరీరకంపం-శోకం-వ్యసనం-దుష్టసహాయం-దుఃఖసహ
యం-ఏకగమనంఅసహాయగమనం-విప్రత్రయం-వక్రతాంమాగవక్ర
తాం-అథవాకిందిగూరంగత్వాపునఃసృజంతివా-అభ్యంగంతైలాభ్యంజ
నం-సముపోషణంఉపోవ్యం-కుటిలంహనోవైకల్యంచ-అదిమేహ్నిప్రథమ
దివసే-వజాయిత్యావ్రజేత్గచ్ఛేత్-ఎవంగతేనప్రూర్వాదృష్టవశాత్
జన్మాంతరపుణ్యపాపకమవశాత్-యాతుఃప్రయాణశకునం-శుభమ
శుభంచస్యాత్-పూర్వాదృష్టంశుభంచేచ్ఛుభశకునం-అశుభంచేదవశకు
నమితివివేకః॥ *****॥

అ॥పై నముబోవు దినసహండు విడవదగిన కార్యముల జెప్పుచున్నాడు॥
తా॥ప్రయాణదివసహండు యేరము- భార్యమొదలగు వారితోకలహము-దీ
ఘమాగగమనము-యాచ్ఛాదులచేప్రాప్తమగుదైన్యము-భయము-శ
రీరకంపము-వ్యసనము-దుఃఖములసహాయము-ఏకాకిగా బయలు చేరుట
బ్రాహ్మణత్రయము బయలు వెళ్లడము-మాగమండవక్రముగనడవడ
ము-అభ్యంగస్నానము ఉపోవ్యము-చిత్తవైకల్యము-ఇమిమొదలగుదుష్టకా
ర్యములత్యజించిప్రయాణము పెట్టిరేని జన్మాంతరపుణ్యపాపవిశేషమువల
నశకునములగుననగాపూర్వాదృష్టముశుభమైయుండెనేనిశుభశకునము
లు అశుభమైయుండెనేనిఅశుభశకుములునగుననితాత్పర్యము॥*****॥

౨౩౧॥అ॥ ద్వితీయదివసేగిలతమహాహ॥మూ॥ ద్వితీయదివసేపి

మూ॥ యే త్రాణాం సనతిస్సు భాకలియుగే శ్రీ వేంకటేశాజ్ఞయామిం
 ధ్యాఖ్యాచలదక్షిణావనిత శ్రీ గౌతమీనన్నిభౌ సంపూర్ణాధ్వర వేదశా
 స్త్ర సహితేస్వర్గాదిభోగప్రదే బ్రహ్మజ్ఞానిభింన్వితేతిశుభదేముక్తిప్రదే
 ఘాయానాం॥ వ్యా॥ యే త్రాణాని॥ యే త్రాణాం కాశ్యాదీనాం మద్య ఇతి శే
 వః సంపూర్ణాధ్వర వేదశాస్త్ర సహితే సంపూర్ణాః యే అన్యైః సామూః
 దేవేదాః ఋగదిశ్రుతయః యానిశాస్త్రాణి తర్క వ్యాకరణాదీనిః జైస్య
 హితేయుక్తైః స్వర్గాదిభోగ ప్రదే - స్వర్గాదయోయపుణ్యభోగాః - తేషు
 యోభోగః తత్ప్రదేదాతరి - బ్రహ్మవిచ్ఛిః సుహృత్త్యభివర్షి తనహితే - స్థా
 యినాం వసతాం జనానామితి శేవః - అతిశుభదే అన్యంగురకల్యాణప్రదే
 ముక్తిప్రదే మోక్షదాయినీ - వింధ్యాఖ్యాచలదక్షిణావనిత శ్రీ వింధ్యాభివృ
 యోచ చ లః పర్వతః సస్యః క్షిణావనిత శ్రీ దక్షిణాభివృ - ప్రదేవ - గౌతమీనన్ని
 భౌ గౌతమీనని సమీపే చ - శ్రీ వేంకటేశాజ్ఞయా - కలియుగే వతః మూనే
 యుగే వసతిః గృహం శుభాచుంగళ ప్రదేశ్యధాః.*****

అ॥ జనులు వాసముజేయుటకు ప్రదేశమును నిర్ణయి పుచున్నాడు॥

తా॥ కలియుగమున వాసముజేయు వారలకు ముక్తిప్రదంబును శుభక
 రంబును నసంధ్యసర్వతమునకు దక్షిణభూభాగమును - వేదశాస్త్రే లిహాస
 పురాణపారంగతులగు బ్రాహ్మణోత్తములు నివసించియున్న గౌతమీనదీ
 సమీపభూములును జనులకు వాసయోగ్యంబని శ్రీ వేంకటేశ్వరాజ్ఞాకరుల
 గుగ్రుభక కారుల చేజేప్పబడినదనియు భి సా యము.*****

౨౩౩॥ అ॥ అథ వాస్తవ్యరూపం నిర్వస్తుం ప్రసంగసంగత్యా రాజభృ
 త్యార్పణమూహః॥ యా॥ సే వాయాం ప్రభునామః భాదిగణయేర్భృత్యైశ్చ
 ధిష్ణ్యైః తతః స్త్రాన్యైః తద్వార్థం గుణాం ప్రవిభజితైః ఛైత్యైః పుష్పైః పంకజం ।
 తద్వర్ణరూపం వర్ణయోగతస్పృణం జ్యేష్ఠులహిరాజ్యస్త్రీ దంభృ శ్యపైశ్చ
 వశుభృత్యై భాదిగణయేర్ధాదికో రాజ్యకృత్ ॥ వ్యా॥ సే వాయామి॥ సే
 వాయాం విషయే ప్రభునామ భాది ప్రభునామనక్షత్రమారభ్య - భృత్యా
 ఖ్యధిష్ణ్యైః తతః భృత్య నామనక్షత్రపర్యంతం - గణయేత్ తదనంతరం - చతు
 గుణం కృత్యా చతుర్భిః సంగుణ్య - తైలైః సప్తసంఖ్యాభిః ప్రవిభజితైః - ఏ
 వంచనతీయ చ్చిప్తంతర్ధన మితి జ్ఞేయం - తద్వర్ణరూప విషయోగతం ఋ
 ణం - భృత్య నామనక్షత్రమారభ్య - ప్రభునామనక్షత్రపర్యంతం గణయే

తో - తద్దశీతంచశుర్నిరుణిత్యాసప్రభిఃహృతంసత్తయచ్చిష్టంతదృణమిలివే
 దితవ్యం- భసంరాజ్ఞఃగాజభృత్యాగ్గణం- బృత్యస్యహఃభృత్యరాజార్వణం
 తు- భృత్యభాజభృత్యనక్షత్రమార్యోప్రభునామనక్షత్రపర్యంతంగణ
 యేదిత్యథా- అన్యత్యర్వంపూర్వనన్యత్యవ్యవసంచసతిఅథాధికోధనమ
 ధికంచేత్- రాజ్యకృన్యవేత్- యుణమధికంచేన్నశుభమిత్యన్యల్లభ్యతే, **
 అ॥ పిన్నుటవాస్తుస్వసూపమునుదెలుపువాడైప్రసంగసంగతిచేరాజభృ
 త్యాగ్గణమునుజెప్పచున్నాడు॥తా॥ సేవకునివిషయమైయర్వణముజూ
 చుచునుప్రభునామనక్షత్రముమొదలుసేవకునినామనక్షత్రమువరకుగ
 ణనజేసియాలెక్కను - ౪ - టహెచ్చగుణించిరి - టభాగహరించగా
 గాశియందుశేషముండెనేనినదిధనమగును - అట్టిధనసంఖ్యనునొకచోట
 నుంచినను అలసేవకునినామనక్షత్రముమొదలుప్రభునామనక్షత్రమువర
 కునుక్తక్రమంబుగగుణించిభాగహరించగాశేషముయుణమగునుఇట్లేప్ర
 రచబడినధనయుణములలోధనసంఖ్యయధికముగనుండెనేనిప్రభువుకులా
 భకరమగు- సేవకుడుప్రభువిషయమైఅర్వణముజూచునపుడుసేవకనామ
 నక్షత్రముమొదలుప్రభునామనక్షత్రమువరకుగణనజేసిరిక్కినవాటిని
 నుక్తక్రమంబుగజూచిఫలమునునెఱుంగవలయుననితాత్పర్యము.*****

౨౩౪॥ అ॥ అథగ్రామాగ్గణలక్షణమాహ॥ మూ॥ సాధ్యాఖ్యాప్ర
 థమాక్షరోక్తగణనాంసంలిఖ్యతద్వాజతస్తద్వత్సాధకనామచప్రవిభ
 జేన్నానైశ్చశిష్టంధనం॥ తాదృక్పూర్వవిపర్యయాగతమ్మణంప్రవ్యాధి
 కంభోగదంసామ్యంచేత్సమతాన్యదన్నరహితంవైరాఖ్యిథామార్తికృత్॥

వ్యా॥ సాధ్యాఖ్యాప్రథమాక్షరోక్తగణనాంసాధ్యోగ్రామాదిఃతస్య
 ఆఖ్యానామ- తస్యాఃయఃప్రథమాక్షరఃతస్యోక్తగణనాంతకాగాదిక్రమా
 త్సాధ్యనామాద్యక్షరపర్యంతం- గణనయాయావత్సంఖ్యాభవతి- తావ
 త్సంఖ్యాం- భూమాసంలిఖ్య- తద్వామతఃతస్యాస్సంఖ్యాయః- వామతః
 వామభాగ- సార్వవిభక్తికస్తసిఃసాధకనామసాధకోదేవదత్తః- తస్యనా
 మాద్యక్షరంచ- తద్వత్అకారాదిగణనయావత్సంఖ్యా- తావత్సం
 ఖ్యాంసంలిఖ్యతత్పర్యం- నానైఃఅష్టభిః- ప్రవిభజేత్శిష్టంధనం- లభేనప్ర
 యోజనంనాస్తి- తాదృక్పూర్వోక్తస్తద్వశంపూర్వవిపర్యయాగతం- పూర్వ
 స్తాద్విపర్యయేణాగతంయుణంభవతియథాసాధకనామాక్షరసంఖ్యాం
 నిశీష్య- తద్వామభాగసాధ్యనామాద్యక్షరోక్తసంఖ్యాంచసంలిఖ్య- స

ర్వంనాగైః ప్రవిభజేత్ శిష్టం ఋణం భవేదిత్యభిప్రాయః - ఏవంచ సాన్త్ర
వ్యాధికం భవేత్ నాధికం చేత్ భోగదంసుఖప్రదం - సావ్యాం చేత్ ధనణే సమా
నెచేదిత్యర్థః - సమః - అన్యత్ ఋణాధికం చేత్ - అన్నరహితం తారి
త్ర్యం - కుర్యాత్ - కించ వైరాఖ్య భామశత్రుస్థానం - అతపనాతికృత్ అ
త్త్ర బాలబోధాధికం యక్కించ మదాప్రీయతే - కుడిననగరం నామక
స్పిద్ధా మమ శేషః తస్య ఆద్యక్షరః కకారః - అవతాదారభ్య కకారవర్ణం
తం - గణనయా సప్తనశ సంఖ్యాభవతి - తావత్సంఖ్యాంక ముఖ్యాపూరితే
ప్య - తద్వాసుభాగే ఈశ్వరో నామకశ్చిన్విజః - అవతాదారభ్య ఈకార
పర్వంతం గణనయా చతుస్సంఖ్యాభవతి తత్సర్వం సప్తదశో త్తరచతుశ్చతం
భవతి - తదష్టభిః పూరితం సత్ ఏకం భవతి శిష్టం - తద్దశం - ఏతదేవవ్యత్యస్తం
త్ చతుఃసప్తత్య త్తరశతం - తదష్టభిః పూరితం సత్ షటిశిష్టం భవతి - తదృణం
ధనాదృణమధికం - ఏవంబుద్ధిమతా సర్వత్రా పూర్వవ్యాంకే దిదకారాది వర్గ
గణనయా కార్యమితి.

అ॥ గ్రామార్వణమునకులక్షణమును జెప్పచున్నాడు॥ తా॥ అకారము మొద
లు గ్రామనామధేయ ప్రథమాక్షరమువరకు గణన చేయ గావచ్చిన సంఖ్యను
నొకచోటయుంచి - మరల అకారము మొదలుగ్గుపాముగట్టుటకు నిశ్చయించి
డివురు చునినామ ప్రథమాక్షరమువరకు లెక్క పెట్టి చూసంఖ్యను మొదలుగ
ణన జేసి యుంచియున్న లెక్కకు కుడిపక్కననుచి వెరళి రాశిని - టభాగ
హరించ గా శేషముధనమగు - మరల అకారము మొదలుగ్గు హానిపతి నామ
ధేయ ప్రథమాక్షరమువరకు లెక్క పెట్టి ఆసంఖ్యను నొకచోట వ్రాసియుం
చి - అకారము మొదలు గ్రామనామధేయ ప్రథమాక్షరమువరకు గణన జేసి
యానుణకమును తొలగి లెక్కకు కుడి భాగముననుచి వెరళి రాశిని - టట
భాగహరించ గా శేషము ఋణమగు - యిట్లేర్పరచబడిన ధన ఋణ సంఖ్య
లలోనే గ్రామమున ధన సంఖ్య ఎచ్చుగానుండునో అట్టి గ్రామము వాసయో
గ్యంబని తాత్పర్యము.

౧౩౫॥ అ॥ అథ యే త్రార్వణమాహ॥ మూ॥ యే శ్రస్యాకచటాః క్ర
మాత్తపయశావర్తాస్యైరప్టేస్థితాః ప్రాగాహగరాద్భి డాలమృగరా
ట్యావహ్యే ఖనాగాశ్శశః॥ స్యాద్వర్తాద్యనిపంచమోరిరధనిగ్వాగేషు
యోనిస్త్వియందౌద్వద్వియువియుః పైకమఖిలం మేవాదిపూర్వాదితః॥
వ్యా॥ యే త్రస్యేతి॥ అకచటపయశాభియే త్రస్యైష్టావర్తాస్థితాః ప్రా

గాదాప్రాగాద్యష్టదిక్షు - స్రమాత్ - బగ గాట్ గరుడః - విడాంగోనూజా
రః-మృగరాట్ సీంహః-శ్వాశునకః - అహిఃసర్పఃఅఖిమూ - : కః- నాగోగ
జః-శశఃప్రసిద్ధపతే-అవర్తాదీనానుధిపాస్సుప్తః-స్వాత్-స్వకీయా-స్వాత్
పంచమః-పంచమవగో-యదిఅరిశత్రుఃయస్యనామా తురో-సుద్యగః-శ
స్వాత్-పంచమవగః-శత్రురిశ్యథః - స్వాత్-గో-త్వంచనవగః-ఇన్యనే
నశేనాశ్యుభాఇన్యశా-భ్యతే-పత్యంతరమాహ॥అధేతి॥ దిగ్విగో-మః
యంయోనిరిత్యుద్యతే పూర్వాదితఃప్రాచీమారభ్య-అఖిలం కే. మనిగ్వా
దశరాశయః-దిక్షుచతుదిక్షు-స్వాత్-రాశీ- విదిక్షు-అగ్నేయాదిక్షుచ
త్యస్సుప్తకే-యోజయేదితి కేపః॥.....

అ॥ యైత్రార్షణమునుజెప్పచున్నాడు॥ తా॥ పంచాశద్భిక్షణములనుంజే
అ-క-చ-ట-త-ప-య-శ - ముల నెడిపినిమిదివగఃములకుప్రాగాదిగానెనిమి
దిదిక్కులుస్థానంబులగు-అట్టివగఃములకు-ప్రాగాదిగా - గరుడ బిడాల-
సింహ శునక-సపః-మూషక-గజ - శశకములధిపములవియును- పురుషుని
యొక్క-నామ-ప్రథమాక్షరము యేవగుచననుండునొ ఆవగఃమునకుపం
చనువగఃముశత్రువగఃముగా ననావగఃమునకు స్థానంబుదిక్కునం
దుగృహనిమాణముగూడదనియును-పత్యంతరమున-ప్రాగాదీశాన్యమువ
రకుమేషాదిద్వాదశ గాసులను-దిక్కుయందునొక్కొక రాశియు విదిక్కుల
యందురెంజేగిగానునిదిరేని- ఇదియెదిగ్విగఃలయందు యోగయిజెప్పబ
డుననుట॥

౨౩౬॥ అ॥ ఘోర్వక్తరాశిచక్రస్య నామతాశివారభ్య ఫలమాహ॥
మూ॥ ఎకస్త్రికాయనివ-చమేచనవమెస్యాద్భ్యంధుసంరక్షకోనాశస్సౌద్యద్వి
తయేపపవదశమేచేన్నానురాశ్యాదితః॥ తాతీయోయదిసప్తమేవరజనైః
సోప్యస్తజైకాదశేచాతుర్థే-చసఘాతుకోగృహపతిః స్థాయ్యప్తమెద్వాద
శ్శైవ్యా॥ ఎకస్త్రిన్నితి॥ నామరాశ్యాదితః-యోగృహపతిః-తస్యనామరాశి
మారభ్యఎకస్త్రిక-నవమే పంచమేచస్థాయీయదిబంధుసంరక్షకః-బంధుజ
నపోషకస్సౌత్త్విత్తయేషష్టే-శమేచస్థాయీయదినాశః-స్వాత్-స్వస్వై
వహానిః-తాతీయోత్పతీయస్థాన-సప్తమే-కాదశేచ-స్థాయీయదిపరజ
నైః-పోష్యః-పరాధీనవృత్తిస్సౌత్త్విత్తైర్ధః-చతుర్థమేవచాతుర్థంతస్త్రిక-అప్త
మెద్వాదశేచస్థాన-స్థాయీయదితాఘాతుకః-స్వాత్-పరప్రాణాపహ

త్వాభవేతి - నామ గావ్యాని శబ్దాని సర్వత్రానుషంగః

అ॥ పూర్వస్థోక్తోక్తంబగురాశి చక్రమునకు నామ గాశి మొదలు ఫలమును జెప్పుచున్నాడు॥ తా॥ గృహపతి శన నామ గాశి మొదలు పంచమ-నవమ రాశి స్థానములై నదిక్కుల వాసము చేసిన బంధుపోషకుడగును రెంటు సారింట పదింటి వాసము చేసిన నాశమునొందును - మూట నేనిమిదింటి పనొక్కింటి నుండిన నితరుల చేసోపితుడగును - నాలుగింటి నేనిమిదింటి పండ్రెంటింటి నుండిన నొరునికి హాని గలుగ జేయుచుండునని తాత్పర్యము॥*****

౨౩౭॥ అ॥ అథ నామ త్రైదశ తత్వాన్యాన్యాహ॥ మూ॥ సంక్రామవ్య

వహారథామనగరగ్రామేషు మంత్రార్వణేజ్ఞా తేన త్యపిజన్త భేచ సతతం నామ త్త్రైదశ స్వాత్మలం॥ అజ్ఞాతం జననోడు యస్య ఫలదం స్వాన్నామ భంత సృతుశ్రింశ ద్వత్సరతః పరం ఫలదమి త్యాహుః పరే నామ భం॥ వ్యా॥ సంక్రామేతి॥ సంక్రామవ్యవహారథామనగరగ్రామేషు సంక్రామాయుద్ధం - వ్యవహారః క్రయవిక్రయాదివ్యవహారః-థామత్రైతార్విణం-నగరం పట్టణాత్వణం గ్రామః గ్రామాత్వణం-ఎ తేషు విషయే-మంత్రార్వణే విషయే చ జన్త భేజన్త న త్త త్రైజ్ఞా తేన త్యపి-నామ త్త్రైదశ మే వ ఫలం స్వాత్ - నామ త్త్రైదశ మారభ్యై వ-సర్వార్వణం ద్రప్తవ్యమి త్యథః-యస్య జనస్య జననోడు జన్త న త్త త్రైదశా త్త-తస్య జనస్య నామ భం నామ న త్త త్ర మే వ ఫలదం స్వాత్ అగ్వణాతిక్త హేయేషి త్యథా హారః పరే తు జన్త న త్త త్రైజ్ఞా తేపి-శ్రింశ ద్వత్సరతః పరం శ్రింశ ద్వసా-దూర్వ-నామ భం ఫలదమి త్యాహుః-తన్న సంగచ్ఛ తేమా నా భావాత్॥*****

అ॥ నామ న త్త త్రైదశులయందు చేయవలయు దాని జెప్పుచున్నాడు॥ తా॥ యుద్ధము-వతః కము-గృహము-పురము-గ్రామము-మంత్రము-వీటికి సర్వణము జూచునపుడు-నామ న త్త త్ర మే ఫల ప్రదమగును-అర్వణే తరవిషయ మందు ముప్పదివత్సరములకు పై న నామ న త్త త్ర ము ఫల ప్రదమనికొన్నిగ్రంథములయందు జెప్పబడియుండినను ప్రమాణము లేమి నది ఫల ప్రదము గానే రదని గ్రంథకథయి? స్రాయము॥*****

౨౩౮॥ అ॥ అథ గృహ మేరున్మతగంధరూపరసానాం ఫలమాహ॥ మూ॥

ఈవత్పృథ్వి మదక్షిణోన్నతమహీలక్ష్మీ స్రవానేత రాసమ్యగ్గంధసమన్వితా కనకదానుగంధయుక్తాతిహా॥ త్రైత్రం శ్వేతమథాల్ప రక్తమఖిలం పీతం చ కృష్ణం క్రమాద్విప్రదే మాధురం భవేచ్ఛకటుకం తిక్తం పా యం

శుభం॥ వ్యా॥ ఈపదితి॥ ఈపత్పశ్చిమ దక్షిణోన్నతహహీఈపతి॥ చిన్తా
త్రంపశ్చిమదక్షిణయోర్భాగేన్నతాహహీభూమిః - లక్ష్మీప్రదావశ్వర్య
ప్రదా - నేతరాస్రాగుత్తరోన్నతాపశ్చిమదక్షిణ భాగేనిన్నతమహీఅల
క్ష్మీప్రదా - సమ్యగ్గంధసమన్వితానుగంధయుక్తాహహీ - కనకదాస్వణప్ర
దాదుగ్గంధయుక్తాతులతీదాపీడాకరీ - విప్రస్యశ్వేతంత్రైత్రంతుత్రి
యస్యాల్పరక్తంఈపన్త్రక్తంవైశ్యస్యాఖింపీశంలత్యంతపీతవణంయై
త్రా - శూద్రస్యకృష్ణంయైత్రం - శుభంశుభఫలదం - భూమి - క్రమాద్విప్రా
దేయైత్రంమధురంత్రస్థితమృద్ధక్షణేనమధురంభవేద్యదివిప్రస్య - కటు
కంయదిక్షుత్రియస్య - త్రిక్తంవైశ్యస్య - కషాయంలవణసమ - యదిశూద్ర
స్య - శుభంభవేత్ ॥*****

ఆ॥ శూద్రాన్నతరూపగంధరసములకుఫలముచుజేష్టచున్నాడు॥ తా॥
గృహముగల్గెడుభూమిపశ్చిమదక్షిణభాగములనించుకొనిజ్ఞులుయుండిన
గృహపక్షిభాగ్యముగలుగజేయునుఅట్లుగాకున్నదగిద్రవహగునుచుచివా
సనతోకూడియుండినస్వణమునిచ్చుచున్నానాముక్తమనిపిడాకర
హగు - తెలుపువణముగల్గితియ్యనయియున్న - బ్రాహ్మణులకును - ఇంచుక
యెట్లునైకారముగలదయియున్న రాజులకును - పశ్చిమభాగముగలిగిచేద
యియున్నవైశ్యులకును - నల్లనివణముగలిగియున్నగానున్నశూద్రులకును
శుభప్రదమగును॥*****
౨౩౯॥ ఆధగరైశ్చజ్వలపూరణయోఃఫలమావా॥ మూ॥ ఖాత్వాగతామర
త్తిమాత్రమథతాంహృత్సాన్నిపునఃపూరయెన్నూనాహానికరాసమా
క్షుసమదావృద్ధిస్తువృద్ధిప్రదాతోయంరాత్రిముఖేప్రపూర్ణానినైతతై
వహిత్యాహృదంతత్రాతస్సుఖదంజలంత్యనశనంపంకోరజోమ్మత్సృకృత్
వ్యాఖ్యాత్యైత॥ అరత్తిమాత్రంచతుర్వింశత్యంగుళిమానంగర్తంఖాత్వాఖి
త్వాఖినేరుదిత్వాత్కౌప్రత్యయస్యశ్శిష్టికల్పేన ఆశ్వం - తామెవ - మృ
త్సాన్నిమృత్తికాం - పునఃపూరయేత్ పవంపూరితాయాంసత్యాంసాహృ
త్తికాన్యూనాలసంపూర్ణాచేత్ హానికరా - సమాతుల్యాచేత్సమదాసమ
ఫలదా - వృద్ధిస్తుగతాస్యఅధికాచేత్ - వృద్ధిదా - కించతత్రైవఖననేగతే
వృద్ధిగమృత్తికాం - హిత్యాఅపసార్య - అథరాత్రిముఖేనాయంకాలే - తో
యజలప్రపూర్య - శజ్వలంప్రాతర్ద్రష్టవ్యంజలమస్తిచేత్సుఖదం - పంకో
యదినిరశనందారిద్ర్యం - కుర్యాత్ - రజఃస్థానిశ్వేత్ మృత్సృకృద్భవేత్ శ్చ

హాప తేరితి శేషః *****

అ॥ పల్లమున మృజ్జలములనిండించుటకు ఫలమును జేప్పుచున్నాడు॥ తా॥
పిడితక్కువమూ యెడుపల్లమును శ్రవ్యియాపల్లమును దానిమట్టిచేపూడ్చు
న్నుతక్కువయ్యె నేనికీడుగలుగ జేయును-సరియైన - సమఫలమునిచ్చును-అ
ధికమయ్యెనేనివృద్ధిగలుగ జేయును- ఆపల్లమున నేమిందు నాటిసాయం కాల
మునజలముబోసమటు నాడుదయమున జూడగా - ఉదకముండె నేనినుఖప్ర
దమగు- అడుసు గానుండిననన్నము బెల్లముగ జేయు - చుమ్ము గానుండినమృ
త్యుప్రదమగును॥ *****

అరం॥ అ॥ జలగతికూపఖనః యోనిశ్చ జ్ఞేయమాహ॥ మూ॥ అన్య
యే శ్రజల స్వధానుగమనం హానిశ్చకోలాహలః॥ ప్రాగీ శానకు బేర దేశ
గళితంస్వత్తే త్ర శోయంశుభం సౌమ్య ప్రార్జలదీకకూపఖనంక గుత్స
లక్ష్మీప్రదంపామాణాదిల బెత్తుకొంచఖానేస్యాదధిలాభోన్యః॥ వ్యా॥ అ
న్యత్తే త్ర తి॥ అన్యత్తే శ్ర జలంబరిగృహానాదకం - స్వధానుగమనం
స్వగృహగమనం - భవేన్యది - హానిశ్చకోలాహలాయుధ - చన్యాత్ - స్వత్తే
శ్ర శోయంస్వగృహానాదకం - ప్రాగీ శానకు బేర దేశ గళితం ప్రాచీ శా
న్యదీచీమ ధిశంచేచ్ఛుభం - శ్ర గళితంచేదశుభమిన్యద్ధాల్లభ్యతేసౌ
మ్యప్రాజ్జలదీకకూపఖనంసౌమ్యముదీచీ - ప్రాకృప్రార్జ - జలదీగఃప్ర
తీచీకృప శానుదియుకూపఖనంచేత్ కతుః॥ గృహపతేలక్ష్మీప్రదం - చ కా
గఃపాదపూరణార్థః॥ కఖననేకూపఖననేసతి-పామాణాదిలభేద్యదిశుభం -
అస్థిలాభోయదిమృత్యునేత్ *****

అ॥ ఉదకము బైబబోవుటకును బావి గ్రోవుటకును దిజ్ఞేయమును జే
ప్పుచున్నాడు॥ *****
తా॥ ఇతిరులయింటియుదకముతమయింటికివచ్చు నటుల నుండె నేనిహాని
యంగలహముంగలుగును-తమయింటికిఁజ్ఞు ప్రాగీ శాన్య కు బేరిదిక్కులబో
టవుశుభకరమగును- తనయింటికి ప్రాకృ శ్చిమోర్తిరదిక్కులయందు బా
వి శ్రవ్యరస్మి హాపతికిలక్ష్మీకరంబగు- అట్లు శ్రవ్యబడిన బావియందు పామా
ణాదులులభ్యమాయెనేని శుభమగు ఎముకలుండె నేనిమృత్యుప్రదమగును

అరం॥ అ॥ గృహకణికాచక్ర లక్షణమాహ॥ మూ॥ చక్రంస్యాద్వ
హకణికాహ్వయమిదంసంలిఖ్యలింగ శ్రయం రేఖాస్తత్రచత్రప్రపవపి
క్షేత్తిగ్య క్చగ్రప్రాదితః॥ ఎకైకస్యహితారకానవ నవప్రాల్లింగవామాధరా

మాధ్వఃస్థాపిచోధ్వఃగాశ్మభఫలానింద్యాస్త్రస్థోదేశగాః॥వ్యా॥ చ
క్రమితీ॥లింగత్రయంలింగకారరేఖాత్రయంసంలిఖ్యతత్రలింగత్రయప
వచతస్త్రరేఖాన్తర్వివిభేద్యనిత్యదశవగృహకణిఃకాహ్వయంగృహ
కణిఃకాచక్రంభవతి-చక్రస్యఫలందశఽయతీస్రాక్ష్మధమతః-లింగవా
మాధరాత్-లింగస్యయద్వామోవానాభాగః-తస్యాధరమథోభాగః-త
స్మాత్తదాభ్యవృక్షైక్యలింగస్య-దస్త్రానితఃఅశ్వీన్యాదితః-నవనవతా
రకాఃలిఖ్యతేఎవంలిఖతే-యాడోధ్వఃస్థాలింగత్రయోపరిస్థాఃఊర్ధ్వఃగా
తపి-నూశోచ్చద్వఃగతాశ్చతాస్తాశ్చతారకాః-శుభఫలదాఃకశుఃశుభఫ
లదాభవంతి-అథోదేశగాస్త్రలింగత్రయస్యాధఃప్రదేశగతాస్త్ర-నింద్యాః
అశుభఫలదాః.

ల॥ గృహకణిఃకాచక్రలక్షణమునుజెప్పుచున్నాడు॥ శా॥ నిడుపుగ
మూడులింగకారరేఖలువ్రాసిదానిపైనాలుగడ్లగీట్లుగీచిలందుయెడనుప
క్కనున్నలింగమునకెడమపార్శ్వముననున్నక్రిందియడ్లగీట్లుమొదలొ
క్కొక్కగీతకునల్పనిమొదలొక్కొక్కనక్షత్రముననుసక్తాయుషలక్షణంబుగా
లింగమునకునెడనుప్రక్క-ర-నక్షత్రమునుశిరస్సున-గ-కుడిప్రక్క-రనక్ష
త్రమునుగుూతీరుపస్త్రలింగమునకువ్రాయగనల్లలింగములశిరంబునను
న్ననక్షత్రములుయెడనుపక్కనున్న-ర-నక్షత్రములుస్తభప్రతిష్ఠమొన
లగుకార్యములవిషయమైనశుభకరంబులగు-లింగమునకుకుడిపక్కనున్నన
క్షత్రములశుభకరంబులగుననుబ-అర్హిః-వ్యధిః-క్షత్రములలోనిదక్షిణం
దుశ్రేష్ఠములుగానేర్పడెడునక్షత్రములదెలుసుకొనుటగానాయానక్షత్ర
జ్ఞాపకంబులగుసంఖ్యలువ్రాయుబడియున్నవి-౧-౨-౩-౪-౫-౬-౭-౮-౯-౧౦-౧౧-
౧౨-౧౩-౧౪-౧౫-౧౬-౧౭-౧౮-౧౯-౨౦-౨౧-౨౨-౨౩-ఈసంఖ్యలగునక్షత్రములుశుభక
రంబులనిముఖ్యాఃప్రాయము.

౨౪౨॥అ॥గృహకణ్ణికాచక్రే-సకణిర్వగ్రేఖాగతగ్రహయుక్తచంద్రఫల
మాహ॥మూ॥ రేఖాయాంచనిరిచ్చిత్రగృహిణఃస్తంభప్రతిష్ఠాగమేనూ
ర్యేణాగ్నిభయంకుజేనసహితోహృత్పుంబుధేనాహయం।దౌర్భాగ్యంగు
రుణానితేనకలహంశుంఽనచోరాగమందారిద్ర్యంతమసాధ్వజేనచలనం
కుర్యాచ్చశీతద్గ్రహే॥న్యా॥ రేఖాయామితి॥శశీచంద్రః-స్తంభప్రతిష్ఠాగ
మేయద్గ్రహస్తంభప్రతిష్ఠాకాలే-లిరిచ్చిరేఖాయాంసూర్యేణసహితో
యది-తద్గ్రహేవిద్యమానస్యగృహిణోయజమానస్య-తత్రతదా-అగ్నిభ

యం - కుజేనసహితోయదిమృత్యుంనుగణభయం - బుధేనఅయమంరోగం
గురుణాదౌగ్ధాగ్ధ్యం - సితేనశుక్రేణకలహం-చందేనచోరాగమంతమసా
రాహుణాదారిద్ర్యం॥౩॥ తమస్తరాహుస్వర్థానురిత్యమరః - ధ్వజేనకే
తునాచలనంస్తానచలనంకుగ్ధాత్

అ || స్తంభప్రతిష్ఠాకాలమునగృహకణికాచక్రమునందుచంద్రు
డున్ననక్షత్రముతిగ్యగ్రేఖయందుజేరియానక్షత్రమునసూర్యుడుమొద
లగుగ్రహంబులుండినవేనివానికిఫలమునుజెప్పుచున్నాడు || శా || చంద్రుని
తోడ-సూర్యుడు-కుజుడు-బుధుడు-గురువు-శుక్రుడు-శని- రాహువు - కేతు
వు-వీరలుజేరి రేనివరుసగ-అగ్ని - మృత్యు - రోగ-దారిద్ర్య - కలహ-చోర-
దారిద్ర్య-స్థానచలన- భయంబులుగలుగుగానచంద్రునితోనేగ్రహంబును
జేరియుండగూడదనితాత్పర్యము.

౨౪౩ || అ || యేత్రస్యనవవర్గగణితక్రమమాహ||మూ||అయామేనవి
శాలమేవగుణయేత్ యేత్రీకృతంయస్వగంగాగైఃస్వమృణభవేత్త్రి
కరిభిర్వాగోంకలైలైర్నినం | షట్త్రిశేనభమ్ప్తభైర్నవగజైగాయోంకభా
వైర్వయస్తస్వంతష్టనభిస్తదేవవిభజేదాయుఃజైర్నిక్షిః || వ్యా || ఆ
యామేనేతి || అయామేగృహభూదైఃఘ్నాణవిశాలంగృహభూపిస్తారం
గుణయేత్-ఇథంసగుణ్యయేత్ యేత్రీశంభవతి-తస్మదంత్రీక తపద
మేవనాగారైఃవాస్తైష్టభిరుణిషా - అక్షైఃద్వానశశ్చర్విభక్తేనతియ
చ్చిష్టంతత్-స్వంధనంభవతి-పునస్తత్పదవేవత్రికరికిఃత్రిభిఃసంగుణ్య - క
రిభిఃఅష్టభిర్విభక్తేనతిష్టంఋణంభవతి - పునస్తత్పదవేవ - అంకలైత్తి
నవభిఃసంగుణ్యస్తభిఃపృతేనతిశిష్టంచారోభవతి - పునస్తత్పదమేవష
ట్త్రిశేనషడ్భిఃసంగుణ్యత్రింశత్సంఖ్యయాపృతేనశిశిష్టంనినందివసోభవ
తి - పునస్తత్పదమేవఅష్టభైఃఅష్టభిసంగుణ్యభైఃసప్తవింశతిభిఃపృతేనతిశి
ష్టంభంనక్షత్రంభవతి - పునస్తత్పదమేవనవగజైఃనవభిఃసంగుణ్య - గజైఃఅ
ష్టభిఃపృతేనతిశిష్టంతయః - తత్పదంతంకఖాకైఃఅంకైర్నవభిఃసంగుణ్య -
ఖాకైఃవింశత్యుత్తరశతేనపృతేనశిష్టవయోభవతి - తస్మదమేవషణ్ణవ
భిఃషడ్భి సంగుణ్యనవభిఃపృతేనతిశిష్టంశతదేవపూర్వాగతమేవా
యఃగజైఃసప్తభిర్విభజేద్యదిదిక్పతిరింద్రాదిగీశోభవతి.

అ || గృహముగిట్టేస్థలములకు-ధనము- ఋణము-చారము-దినము-నక్ష
త్రము-అయము-అయుస్సు-అంశము-దిక్పతులనెడనవవర్గగణితక్రమము

నుజేష్ఠుచున్నాడు॥తా॥గృహముగఁజేసెనైతే దేశముయొక్క నిజపునుకొనిచి
ఏర్పడినసంఖ్యచేవెడల్పునంబు నుగణించనాసంఖ్యకుయై శ్రీకృతపదమ
నునామంబగు- అట్టియై శ్రీకృతపదసంఖ్య నుముందు వ్రాయగలసంఖ్యలచే
తొమ్మిదిమారులుగుణించిజొమ్మిదిమారులు భాగహరించగమిగతసంఖ్యలు
ముందు జెప్పినధనము నాదినవవర్గులగు-అట్లువర్గజ్ఞాపకములకై నైనవ్రా
యబోయ్యేసంఖ్య లొకమొదటియంకెగుణకమనియు - రెండవయంకెహ
రణమనియు దెలుసుకొనిగణి చిరేనివవర్గగణితమేర్పడును-గుణ-౮-హర
౧-౨-ధన-౩-౮-ము-౯ ౭-వార-౬ - ౩౦-ది-౮ - ౨౭-న-౯-౮-౬-౯-౧-౨౦-
వయస్సు-౬ - ౯-అంశము-వ-అలవయస్సంఖ్యను-౮-టభాగహరించగ శేష
ముదిక్పతియనియెనుంగవలయు ననుట.

౨౦౪ || అ || పూర్వోక్తధనాదీనాం ప్రత్యేకఫలాన్యాహ॥మూ॥యైత్రే
పూర్వపదంపునశ్చగుణయేన్నాగాది వాక్యోద్యయాతద్వాక్యంతిమసం
ఖ్యయైవవిభజేద్ద్రవ్యాదిశేషైర్లభేత్ | కర్తు శ్చేదధికం ధనంశుభమ్
శాద్యద్యల్పమర్థోశుభం యద్యా యోవిషమశ్శుభమ్ భఫలావారాశ్శు
భానాంయది॥ వ్యా || యే త్రకతి॥యే త్రేగృహభూమౌపూర్వపదంతియా
మేనవిశాలగుణితంపదంనాగాది వాక్యోద్యయా నాగాది వాక్యేతద్యయా
ప్రథమసంఖ్యయాపునశ్చగుణయేత్తద్వాక్యంతిమసంఖ్యయానాగాది
వాక్యేతిమసంఖ్యయైవవిభజేత్ అయమాధఃపూర్వపదమన్వశః సంగు
ణ్యద్వాదశభిర్విభజేత్ ఎవంసర్వత్రాపూర్వమ్య తథాచనశిశేషైః ద్ర
వ్యాదిధనమునాదికంలభేత్ ధనమ్మనాత్ అధికంచేత్ - తుక్యహవతేశు
భంయు శాదధఃఅల్పంయదిఅశుభంతియఃషమ శ్చేచ్ఛుభఃసమ శ్చేదశు
భశ్చిత్త్యర్థాల్లభ్యతేశుభానాంశుభగ్రహశాంసంబంధినో వారాశ్శుభఫలా
శ్శుభఫలదాభవంతి.....

అ || పూర్వోక్తమున జెప్పినధనము నాదులకు ఫలమును జెప్పుచున్నా
డు॥తా॥ ఉక్తక్రమంబుగగుణక భాగహరిములుమాడగధనసంఖ్య - ఋణ
సంఖ్యకంటెయెక్కువాయెనేగృహపతికిశుభమగు - తక్కువాయెనేనియ
శుభమగు - ఆయ సంఖ్య జేసిగనున్నశుభమగు - శుభగ్రహవారములు
శుభకరంబులగుననితాత్పర్యము.....

౨౦౫ || అ || క్రమప్రాప్తస్యగణితాగతనక్షత్రస్యఫలమాహ,,****
మూ॥ అత్తయైద్రవ్యహభాంతే మేవగణయేద్వద్వచ్చతారాబలంచా

శ్చక్షుఃస్పృహభంయదేకమశుభంతాతీయభంస్వక్షయః! దుఃఖంస్యాద్య
 దిపంచసంగీధనదంకతుభవేత్సప్తమత్యైతేపుత్రకరాస్సద్యాహ
 పతేతేవేతరాస్తారకాః॥ వ్యా॥ అత్తత్యైదితి॥ తారాబలంయద్వత్తారాబ
 లేయధాతశ్చక్షుఃమారభ్యనిగ్మనక్షప్రవర్తంతంగణయేత్ - తద్వదాత్త
 త్యైత్స్వజన్మనక్షప్రమారభ్యగృహభాంశంగణితాగతగృహనక్షప్రప
 ర్యంతంగణయేత్ - ఎవంచసఃఆత్మక్షుఃస్పృహభంగృహనక్షప్రంచఏకం
 యదిగృహపతేరశుభంతాతీయభంఆత్మద్వైద్యహనక్షప్రంత్యతీయంయ
 దిస్వక్షయఃస్వస్యగృహపతేక్షయఃనాశఃస్యాత్ - పంచమంయదిదుఃఖం
 స్యాత్సప్తమంచేత్కన్తినిధనదంమరణప్రదంస్యాత్ఇతరాశ్యతీయపంచ
 మసప్తమాతిరిక్తాస్తారకాస్తుత్యైత్రేగృహభూమాగృహపతేఃపుత్రకరాః
 సుతానకరాభవగతి*****

అ॥ ఉక్తగణితక్రమంబునవచ్చినగృహనక్షత్రఫలమునుజెప్పించునాడు॥ కా॥ శనజన్మనక్షత్రముమొదలుగృహనక్షత్రమువరకులెక్కబెట్టియా
 పంఖ్యనుతొమ్మిదిచేభాగమరించగతననక్షత్రముగృహనక్షత్రమేకమా
 యెనేనియశుభకరంబనియు - జన్మనక్షత్రమునకుగృహనక్షత్రముమూడ
 వది - అయిదవది - ఏడవది - యాదెనేనివను సగూళము - దుఃఖము - మరణ
 ముగలుగు - నాలుగు - ఆరు - ఎనిమిది - తొమ్మిదిసంఖ్యలగలదైనశుభపుత్రక
 రంబులనియునుతాత్పర్యము.

౨౪౬॥ అ॥ రాశ్యంతగణఫలమాహ॥ మూ॥ రాశ్యంతంగణయేగృహ
 స్వగృహిణోరాశ్యాదితత్తస్థిలంనిస్సంతానకరప్రకీర్ణనిలయంద్విద్వా
 దశోనర్థకృత్ । షష్టాష్టాఖ్యగృహంసదాకలహదంచాన్యేశుభారాశయో
 దంచత్యోరపియత్ఫలంపరిణయేకర్తుగృహేతత్ఫలమ్ ॥ వ్యా॥ రాశ్యంత
 మితి॥ గృహిణోయజమానస్య-రాశ్యాదిజన్మరాశిమారభ్య-గృహస్యరా
 శ్యంతంగణయేత్ ఏవంచసతిప్రకీర్ణనిలయంగృహిణఃగాశేషంచమం - న
 వమంచేత్ - నిస్సంతానకరం-ద్విద్వాదశఃగృహిణోరాశేద్వితీయోద్వా
 దశశ్చ అనర్థకృత్ - షష్టాష్టాఖ్యగృహంషష్టగృహమష్టగృహంచకలహ
 దం - అన్యేఉక్తాతిరిక్తాఃరాశయఃశుభాఃకింబహునా - పరిణయేపివాసే-
 దంపత్యోగ్యదృశ్యఫలముక్తంతత్ఫలంతత్ఫలం-కర్తవ్యమనస్యగృహే-
 గృహవిషయేపిప్రప్తవ్యమిత్యర్థః.

అ॥ గృహరాశ్యంతగణనశుఫలమునుజెప్పించునాడు *****

తా || యజమానునియొక్క జన్మ రాశి మొదలుగ్గు హారాశి వరకు గణన జేయగగ్గుహాపః రాశికిగ్గుహ రాశి అయినవది - తొమ్మిదవదిగానున్ననిస్సం తానకరంబగు- ౨ -వది - ౧౨ - వదిగానున్నపీడాకరంబగు- ౬ - వది - ౮ - వదిగానున్నకలహప్రదమగు శేషంబులు శుభకరంబులగు- నాటియొవివాహవిషయమైదంపతులకు జెప్పబడియున్నఫలంబులన్నియునివటగ్గుహాపిషయమైయూహ్యంబులనియునుతాత్పర్యము. *****

౨౮౨ || ఆ || గణితాగతదివసాంశానాంక్రమాత్ఫలాన్యహా || మూ || రిక్తాశూన్యకరాలమానిధనదామాసాదిరాతిప్రదాతచ్ఛేష్టిధయశ్శుభాగ్గుహాపతెరంశస్యచేదంఫలం | నాశోవృద్ధికరశ్శుభశ్చనిలయోదాహూన్యతిస్థస్థరఃపుత్రోగోధనమిష్టపుష్టిరనిశం గేహేనవాంశఃక్రమాత్ || వ్యా || రిక్తాభి || రిక్తార్థితిథయఃగ్గుహాపతేశూన్యకరానాశప్రదాభవంతి- అమాఅమావాస్యా-నిధనదామరణప్రదా-మాసాదిశుక్లప్రతిపత్-ఆశ్లేష్టగాపీడాకరీ-తచ్ఛేషాఃఉక్తారిక్తాస్థిధయఃశుభాః- గ్గుహాపతేగంశస్య- ఇగంవత్సమాణంఫలంజ్ఞాతవ్యం గేహేగ్గుహావిషయేప్రథమనవాంశోనాశఃనాశకరః- ద్వితీయోవృద్ధికరఃతృతీయశ్శుభోలక్ష్మీప్రదః- చతుర్థోదాహాదహనదః-పంచమోవృత్తిఃసృతికరః-షష్ఠస్థస్థరః-చోరభయదః-సప్తమఃపుత్రఃపుత్రప్రదః-అష్టమోగోధనంపశుధనకరః-నవమః- ఇష్టపుష్టిగానారధసిద్ధికరః-నవాంశఃక్రమాత్-ఉక్తరీత్యాఅనిశం సతతం-నిలయోగ్యహేఉక్తఫలదాభవంతీత్యథః || *****

అ || పూర్వోక్తగణితక్రమమున నేవడినదివసమునకునుఅంతమునకునుఫలముల జెప్పుచున్నాడు || తా || గణితము జేయగ శుక్ల పాడ్యమియ్యినగ్గుహాపతికి నాశము-రిక్తత్విధులయినమరణముఅమావాస్యయినపీడయుగలుగుననియు-మరియుగ్రహపతినవాంశమునకుగ్గుహానవాగతము- ౧వదిగానున్నయశుభంబును- ౨ండవదిగానున్న వృద్ధియు- మూడవదిగానున్నస- పదయు- నాలవదిగానున్నగ్గుహాదహనము- ౫-వదిగానున్నమరణము- ౬ - వది-చోరభయము- ౭-వదిపుత్రప్రదము- ౮-వదివశుధనప్రదము- ౯-వదియిష్టసిద్ధికరంబునగుననితాత్పర్యము. *****

౨౮౩ || అ || గణితాగతాయుషఃదిక్పతీనాంచఫలమాహా || మూ || ఆయుషష్ట్యధికంశుభంగ్గుహాపతేహేనంతుహానిప్రదంసౌభాగ్యంసురారాష్ట్రహాస్యదహనంహిర్వమోమంగళం | రక్షశ్శత్రుభయంపశుంజలపతిఃకు

ర్యాన్తరుచ్చంచలంధాన్యంయక్షపతిశ్శివశ్శివమిదంస్యాద్వికృతీనాంఫలం ||
 వ్యా || ఆయురితి || ఆయుఃగణితాగతాయుఃపప్యధికంచేత్గృహపతేర్యజ
 మానస్యశుభంభవేత్ హీనంపప్తిసంఖ్యాన్యూనంచేత్ హీనప్రణమితీఅథది
 కృతీనాంఫలం- సురరాట్ ఇంద్రశ్చేత్ గృహపతేస్సాభాగ్యం - వహ్నిశ్చే
 ద్గృహస్య దహనం-యశుస్తామంగళం-రక్షునిర్ముతిః || ౧ || నైర్ముతో
 యాశురక్షసీఇత్యమరశశ్రుభయం-జలవతిర్వరుణః || ౨ || యాదసాఽపతిర
 ప్సతిరిత్యురః-వశుంగోలాభః-మరుద్వాయుః- చంచలంస్థానవలనం- య
 క్షపతిఃకుబేరోధాన్యంశివః- ఈశానః శివంసుంగళంకుర్యాత్ || ౩ || శ్వశ్చే
 యసంశివంభద్రంకల్యాణంసుంగళంశుభమిత్యమరః- ఇదమేవదికృతీనాంఫ
 లంస్యాత్.

అ || ఆయుడికృతులకుఫలములజేప్పుచున్నాడు || తా || గణితముజేయ
 నేవడిన-ఆయువుయొక్క-సంఖ్య-౨౦-యింటికియెచ్చుగానుండేనేనిగృహ
 పతికిశుభకరంబగును-౨౦-యింటికితక్కువగానుండేనేహీనికరంబగు-గణిత
 మువలననేర్పడినయింద్రాద్యష్టదికృతులువరుసగాసాభాగ్యము-గృహదహ
 నము-అశుభము-శశ్రుభయము- పశులాభము- స్థానచలనము- ధాన్యము-
 శుభము-ఈయెనిమిదివిధఫలములగుగజేయుదురనితాత్పర్యము.*** **

౨౦౭ || అ || అథచైత్రాదిమాసానాంక్రమాత్ ఫలమాహ || మూ || చై
 త్రాద్యాఃక్రమశశ్శుభంబహుధనంహృత్కుంచగోనాశసంగోలాభంసు
 తనాశనంత్యనశనంసంపూర్ణసౌఖ్యంసదా | ధాన్యంవహ్నిభయంజయం
 బహుసుఖంస్తంభప్రతిష్ఠాగమెకున్యస్తద్గృహిణశ్శుభోప్యశుభకృత్తాసో
 మలాభ్యోయది || వ్యా || చైత్రాద్యౌతి || చైత్రాద్యాః-చైత్రాదిద్వా
 దశమాసాః-స్తంభప్రతిష్ఠాగమెస్తంభప్రతిష్ఠాకాలైక్రమశఃతత్తత్ఫలాని
 కున్యురితినబంధః-యథాచైత్రమాసశ్శుభంవైశాఖోబహుధనం-జ్యే
 ష్ఠోహృత్కు-ఆమాఠోగోనాశనం-శ్రావణోగోలాభం-భాద్రపదస్సుత
 నాశనం-ఆశ్వయుజఃఅనశసమన్నాభావం-కార్తీకస్సంపూర్ణసౌఖ్యం
 మాగఃశీపోధాన్యంపాషణివహ్నిభయం-మూఘోజయం-ఫాల్గునోబహు
 సుఖమితిశుభోపికులాభ్యోమాసః-అధికమాసోయదితద్గృహిణఃతద్గృహ
 పతేరశుభకృన్యవతి,

అ || చైత్రాదిద్వాదశమాసములకుఫలములజేప్పుచున్నాడు || తా || చై
 త్రమాసముమొదలుఫాల్గునమాసమువరకు-౧౨-మాసములలోగృహమున

కు స్రంభ ప్రతిష్ఠ జేసి రేనిక్ర మముగ-శుభము-అధిక ధనము - షురణము-పశు
నాశము- పశులభము-పుత్ర నాశము- అశనాభావము- సంపూర్ణానుభ
ము-ధాన్యము-అగ్నిభయము-జయము-బహు సౌఖ్యము-ఈ ద్వాదశవిధఫల
ములుగలుగుననియు - ఈమాసములలో శుభకరంజై నమాస మధికమాస
ముగానుం డె నేనినదియునశుభకరంబని తాత్పర్యము!!

అ॥౧౦౥౧౥వరరాశ్యాదితనూర్యఫలమాహ॥మూ॥ తిత్తూంశుశ్చరరా
శిగః స్థిరగతోవాప్యథాకృత్సర్వదాప్యత్వస్సాన్తివిద్విశరీరిగోగృహపతేః
స్తంభప్రతిష్ఠాగమః॥వారావాతదిశైశ్చయోరనలదౌక్షీణశ్శశీశోకకృత్సూర్యః
పుత్రకృత్సదభాద్రపదశుభృతాంజ్ఞః స్థైర్యకృత్సూనుజః ॥వ్యా॥తిత్తూంశురతి॥

తిద్దుంశుఃసూర్యఃచరరాశిగోవాస్థిరరాశిగతస్థిరరాశిగోవా-సర్వదాఅ
 ధాకృచ్ఛవతి-స్తంభప్రతిష్ఠాగమేస్తంభప్రతిష్ఠాకాలే-సూర్యోద్వృశరీరగః
 ద్విస్తవభావరాశిగతశ్చేత్-గృహవతేఃపుణ్యస్యాత్-అథవారిఫలమాహ
 అరనినెశయోఃఅరోంగారకఃపనేతః సూర్యఃతయోర్వారౌకుజభానువా
 సరౌ-అనలదౌ - ఏతద్వారద్వయేస్తంభప్రతిష్ఠాచేత్తద్గృహందగ్ధంభవేది
 త్యుగ్ధః-క్షీణఃశశీక్షీణేందువారభిత్వర్ధిశోకకృత్-సూర్యఃచంద్రఃపూర్ణే
 దువాసరః-పుత్రకృత్గురుభృగుగురుశుక్రవారౌఅర్థదౌసంపత్-రౌజ్ఞః
 బుధవాసరఃభానుజశనివాసరశ్చస్థైర్యకృత్-చిరకాలస్థితికారిణావిత్వర్ధ

అ॥ ౧॥ అ॥ చర రాశ్యాదిగతసూర్యఫలమును జేష్ఠుచున్నాడు॥ తా॥ గృహమునకు స్తంభ ప్రతిష్ఠ జేయునమయమున సూర్యుడు చరస్థిర నామాంకితములగులగ్నములయందున్నధన ప్రదుడగు - ద్విస్వ భావలగ్నగతుండై యున్నగృహపతికి మృత్యుకరుడగు - భాస్వం గారక వారములయందు స్తంభ ప్రతిష్ఠ జేయబడినగృహమగ్నిదగ్ధమగు - శీఘవంద్ర వారముదఃఖిప్రదమగు - పూర్ణేందు వారమునుపుత్రప్రసవమగు - గురుభృగు వారములు సంపత్కర్మరంబులగు - బుధశని వారములు స్థిరకరంబులగుననుట.

౨౫౦ || అ || అథలగ్నఫలాన్యాహ || మూ || సూర్యాంగారకలగ్నవర్గర
హితంసర్వంసిద్ధంశోభనంలగ్నంవాద్విశరీరహత్రస్యహిణోలగ్నంచరంచం
చలం | సూర్యాంగారకలగ్న మప్యశుభంసౌమ్యగ్రహైస్సంయుతంసౌ
మ్యైర్వాంయుదిషీతంసుఖిభిః ప్రారాప్త్యిషష్ఠాయుగః || వ్యా || సూత్యే
తి || సూర్యాంగారకలగ్నవర్గరహితంసూర్యాంగారకయోః లగ్నే సింహ

వృశ్చికే-తయోర్వర్గంషడ్వర్గంచ తాభ్యాంరహితం - సర్వంస్థిరంశోభనం -
 కి చద్విశరీరంద్విస్వభావమపి - లగ్నంగృహిణఃఅత్రస్తంభప్రతిష్ఠాయాం
 శుభం - చరంచరలగ్నంశేత్ చలంచలంచలనప్రదంభవేత్ అథవాసూర్యాం
 గారకలగ్నంసంహంవృశ్చికమపిసౌఖ్యగ్రహైస్సంయుతంయు క్తంచేచ్ఛు
 భం-అథవాసుబలిభిఃకథికబలయు క్తేస్సామ్యైశుభగ్రహైఃవీక్షితందృష్టం
 వాయదిశుభం-అథవాక్రూరాఃపాపగ్రహఃత్రిషష్ఠాయుగాలగ్నాత్ప్రి
 షష్ఠైకాదశస్థానగతాయది-తదావాసూర్యాంగారకలగ్నంశుభంభవతి ||

అ || లగ్నఫలములజేష్ఠుచున్నాడు||తా || సింహ-వృశ్చికలగ్నములును
 వానిషడ్వర్గలుం గాకతక్కినస్థిరలగ్నములును- ద్విస్వభావలగ్నంబులును-
 స్తంభప్రతిష్ఠకుశుభకరంబులగును - చరలగ్నముచాంచల్యమునిచ్చు-మఱి
 యునిషద్ధములయినసింహ - వృశ్చికములుశుభగ్రహయుక్తములై యున్న
 ను-అధికబలయుక్తములగుశుభ గ్రహములచేజూడబడుచున్నను- పాపగ్ర
 హములు - ౩-౬ - ౧౧ - ఈస్థానములయందుండిననపుడీలగ్నములుశుభక
 రంబులగుననితాత్పర్యము.

౨౫౨ || అ||అథనక్షత్రాణాంతిర్యగధోధ్వజముఖత్వందశయతే
 సౌరత్రప్రతిపినియోగమాహ||మూ||పాష్టాదిత్యకరత్రయార్యశశభృన్త్రి
 త్రద్వయాభ్యాశ్శుభాఃస్య స్థిర్యజ్జుఖితారకాగృహవిధౌముఖ్యానవాధో
 ముఖాః | కూపాదౌతుపితృద్విదైవదనుజాహ్యగ్నిప్రీపూర్వాంగకాశ్చే
 సాస్తూర్ధ్వముఖాభిధానవశుభాప్యతౌదిసంస్థాపనే||వ్యా || పౌష్ణే||పౌ
 ష్టాదిత్యకరత్రయార్యశశభృన్త్రిత్రద్వయాభ్యాః కేవలేపునర్వసూహస్తది
 త్రానాస్త్వశ్చినీహ్యగశీమానూరాధాశ్వేస్తాభ్యాః - నపతిర్యజ్జుఖితార
 కాః - గృహవిధౌస్తంభప్రతిష్ఠాయాంశుభాస్స్యుః - పితృద్విదైవదనుజా
 హ్యగ్నిప్రీపూర్వాంతకాఃకుఘావిశాఖామూలాశ్చే.మకృత్తికాపూర్వ
 ఫల్గునీపూర్వామాధాపూర్వాభాద్రాభరణ్యఃనవాధోముఖాస్తారకాః కూ
 పాదౌకూపవాపీతటాకాదిఖననకర్తృణీముఖ్యాః- శేషాస్తుపుష్యద్రాశ్ర
 వణోత్తరాషాఢోత్తరాభాద్రాశతభిషగ్రహిణీధనిష్ఠాః - నమోర్ధ్వము
 ఖాభిధాస్తారకాఃవృతౌదిసంస్థాపనేశుభాః||

అ || నక్షత్రములకుతిర్యజ్జుఖాధోముఖోర్ధ్వముఖత్వములను వానికి
 ఫలములనుజేష్ఠుచున్నాడు||తా|| అశ్వినిమొదలు రేవతివరకునిరుపదియేడు
 నక్షత్రములదెలుసుకొనుటకీక్రిందవ్రాసుబడియున్ననక్షత్రజ్ఞాపకంబుల

గుసంఖ్య లచేతనాసంఖ్యా వాచ్యనక్ష త్రములదెలుసుకొనవలయు - నక్ష
త్రజ్ఞాపకంబులగు సంఖ్యలు-౧-౫-౭-౧౩-౧౪-౧౫-౧౭-౧౮ - ౨౭ - ఈసం
ఖ్యా వాచ్యంబులగుతిర్వ్యజ్ఞుఖనక్ష త్రములు స్తంభ ప్రతిష్ఠకుశుభకరంబు
లనియు - ౨-౩-౪-౧౦-౧౧-౧౬ - ౧౯ - ౨౦ - ౨౫ - ఈసంఖ్యా వాచ్యంబు
లగునధోముఖనక్ష త్రములు-బావులు-గుంటలు- చెరువులు మొదలయిన వా
టినిత్రోవ్వుటకు శ్రేష్ఠములనియుర-౬-౮-౧౨- ౨౧- ౨౨- ౨౩- ౨౪- ౨౬ -
ఈసంఖ్యా వాచ్యంబులగుసూర్యముఖనక్ష త్రములు - ౯ - దిన్నివనము
లు పైర్లు మొదలయిన వాటినిస్థాపించేయెడలశుభకరంబులగుననుట

౨౫౩|| అ|| పూర్వంసామాన్యేన స్తంభ ప్రతిష్ఠానక్ష త్రాః షష్ట్యక్తా ఇదా
నీంవి శేషేణనిరూపయతి|| మూ|| నాన త్యాచితి రేవతీకరగురు శ్రోణత్రయేం
దూస్తరామి త్ర త్వష్ట్రవిధాత్మభేదగుతుదాస్తంభ ప్రతిష్ఠార్థ దా|| యన్ని
ర్వాణగృ హేశదేశవివరే స్తంభ ప్రతిష్ఠాంశుభాంశృత్యావశద్గృహసంయు
తాన్యభవనంకార్యంతథాతద్యుతం || వ్యా|| నాన శ్యేతి|| నానశ్యేఃఅగ్నేనీ -
అదితిఃపునర్వనూ - రేవతీప్రసిద్ధా - కరోహస్తః - గురుఃపుష్యః - శ్రోణత్ర
యంశ్ర వణిధనిహితభిషజః-ఇందుఃస్ఫుగశీర్షిం - ఉత్తరాశ్రయం-మిశ్రమ
నూరాధా - త్వష్టాదిత్రా - విధాతారోహిణీ - ఏణేమపంచదశనక్షత్రేషు
స్తంభ ప్రతిష్ఠా-సుతదాపుత్రదా - అర్థదాసంపత్క-గావ-యన్నిర్వాణగృ
హేశదేశవివరే - యత్నిర్వాణగృహంతస్య ఈశదేశఃఈశాన్యదిక్ - త
స్యాందిశి-వివరేగ్జే-శుభాం స్తంభ ప్రతిష్ఠాంశృత్యా- తదనంతరం-తద్గృహ
సంయుతాన్యభవనంతద్గృహేణసంయుతంయుక్తం - అన్యభవనంగృహం
తరంకార్యం - నిర్వాణవ్యంతథాతద్యుతం హంతరమపికార్యం - ప్రథమ
గృహ స్తంభ ప్రతిష్ఠాయామేవముఖ్య నక్షత్రాదివిశేషవిచారః - నతుప్రతి
గృహస్యాపీత్యాశయః,

అ|| పూర్వంశ్లోకమందుసామాన్యముగా స్తంభ ప్రతిష్ఠకునక్షత్రముల
జెప్పినట్లవిశేషనక్షత్రములజెప్పుచున్నాడు|| తా|| అశ్వీ - పున-రే-హ-పు
ష్య - శ్ర-ధని-శత-మృ-ఉత్త-ఉషా-ఉభా-అనూ-వి-రో-ఈ-౧౫-నక్షత్రము
లుపుత్రకరంబులునుసంపత్కరంబులుననియు-ఆస్తంభమునుతానుకట్టబొ
య్యెడిగృహమునకీశాన్యదిక్కుననొకపల్లముత్రవ్వించుప్రతిష్ఠజేసిపిన్దు
టగృహనిర్మాణముజేయవలయుననియు - ఇట్లునిర్మితమైనగృహముతోమ
ఱునెన్నిగృహములుగానినిర్మాణముజేయనెడలలగ్నాదివిచారములనా

వశ్యకములనియును తాత్పర్యము.

౨౫౮ || అ|| వాస్తుపురుషస్థితక్రమమాహ|| మూ|| మా సేషుక్రమశస్త్రీ
మృత్రిమనదాప్రాచీనభస్మాదితఃస్వాపాదేయమహీషువాస్తుపురుషస్త
ద్వామశాయాభవేత్ || వ్యక్తాతచ్చరణేక్షణస్థకకుభౌతత్వప్రకారముర్ధ్వస్థి
క్చాలాస్వేదవిషిషేత్తదుదరేశంకుంఠ్యధోక్తంసుధీః|| వ్యా|| మా సేషితి||
వాస్తుపురుషఃక్రమశ్చోవశ్యమాణప్రకారేణప్రాచీనభస్మాదితఃప్రాచీ
మారభ్యమా సేషుభాద్రుచదమారిభ్యేన్యైః - త్రిమృత్రిమమా సేషుసదా
తిష్ఠతి - అయమేవాశయః - ప్రాచ్యాంభాద్రుచదాశ్వయుజక్తారికేషు - త
తరణక్షిణస్వాంమార్గశీర్షపాషమాఘేషు - ప్రతీచ్యాంఘాల్మనజైత్రవైశాఖే
షు - ఉదీచ్యాంజ్యేష్ఠామాఘశ్రావణేష్వశి - స్వాపాదేయమహీషుస్వస్వా
పాదేయాంయాయాహ్యఃతాసువాసుశేయూనామభాగశాయాభవేత్ -
తచ్చరణేక్షణస్థకకుభౌతస్య వాస్తులయస్య చరణేక్షణస్థేయకకుభౌది
శౌతే || ౨ || దిశస్తక్కుభఃకాస్తాత్తత్వమదః - త్యక్తావిహాయతత్ప్రకారము
ర్ధ్వస్థిక్చాలాసు - తస్య వాస్తుపురుషస్య పృథ్వీమూర్ధోఽయేదిశౌన్యఃత
యాయాశ్శాలాగృహః తాస్వేవతదుదరేతన్నద్యభాగపవ - సుధీర్వి
ద్వాక్ - యథోక్తంశాస్త్రోక్తరీత్యాశంకంవినిష్ఠిపేత్సావయేత్ ||****

అ|| వాస్తుపురుషమేవ డెడిక్రమమునఃదానికిఫలమునుజేప్పుచున్నాడు
|| తా|| వాస్తుపురుషమేవభాగ్రుచదముమొదలు - ౩ - మాసములుతూర్పుతల
గానున్న - మాగశీషముమొదలు - ౩ - మాసములుక్షిణిరన్నగాను
న్న - ఘాల్మనముమొదలు - ౩ - మాసములుచంద్రునితలగానున్న - జ్యేష్ఠ
మాసముమొదలు - ౩ - మాసములవశిరుడేర్తలగానున్న - యెడమవ
క్కుగావల్లిశేయనిందియుంచున్నాడు - గావశిషపాదములున్నదిక్కును
న్న నేత్రములచూపుచుదిక్కునున్నదిదని - మిగిలి శిరస్సునువీపునున్నది
క్కులయందుతాగట్టెడుగృహమునకుమధ్యభాగమునశాస్త్రప్రకారము
గశంకస్థాపనజేయవలయుననితాత్పర్యము||*****

౨౫౯ || అ|| శంకులక్షణమాహ|| మూ|| శిచ్చంకుంక్రివిధంవిభజ్యసమ
శశ్చోధ్వాదిభాగత్రయెవ్యష్టాశ్రంచతురశ్రమవ్రణమృజుంచానశ్ర
మేవంవిధం | సర్వేషాంచవితస్త్రిమాత్రమవధిస్వణాదిరత్నాన్నితరంగం
ధాద్వైరభిపూజితంశుభదినేశంకుంఠ్యసెన్తంగళైః|| వ్యా|| తదితి|| సర్వే
షాంసర్వవణానాంవితస్త్రిమాత్రంద్వాదశాంగుళమాత్రమవధిఃప్రమా

ణం॥౧॥వితస్తిన్వా దశాంగుళమిత్యవరఃతచ్చుకుండానశాంగుళపరిమితశంకుంసహశఃఅన్యూనాధికంయథాతథాత్రివిధంవిభజ్య - ఊర్ధ్వాదిభాగత్రయేఊర్ధ్వమధ్యభాగోభాగేషు - ఊర్ధ్వభాగే - అష్టాశ్రేణ - అష్టాశ్రయఃకోణానియస్య తం - మధ్యమభాగేచతురశ్రం - అధోభాగే అనశ్రం - యోగంవత్తులం కారమిత్యర్థః - కించఅప్రణఃకోటరాజగహితం - యుజంతవశ్రం - ఏవంవిధంఉత్పత్తినసంపన్నం - శంకుంగంధాద్యైఃగంధపుష్పక్షతైరభిపూజితంకృత్వా - స్వర్ణాదిరత్నాన్వితేసువణాప్రవాళమాక్రికాదిసమన్వితేగతఃఇతిశేషః - మంగళైఃసంభవత్యుఘామైఃశుభాదిసేపూర్వోక్తలక్షణసంపన్నైగుభవివసెన్యసేత్ నిక్షిపేత్ ,

అ॥ శంకులక్షణమును జెప్పచున్నాడు॥ తా॥ బ్రాహ్మణాదిసమస్తవణాంబులవారును - తొట్ట - ముడి - వలపు లేకయుండెడుప్రమాకునకానెడుపాడవుననెకమేకునేర్పరచియూమేకునుసమాంశములుగా - ౩ - భాగములుచేసి అందుమొదటి భాగమునుగుండుగనుమ్మ - మధ్యమభాగమును - ౪ - మూలలుగలదిగానుమ్మ - కొన నెనిమిదిమూలలుగలుగునట్లుజెక్కి - దానిస్వర్ణరత్నాదులతోనున్నపల్లమునశుభనక్షత్రలగ్నయుక్తమగుదివసంబునమంగళవాద్యఘోషలతోడనాటవలయుననితాత్పర్యము,

౨౧౬॥ అ॥ శంకుప్రక్షేపణసామాన్యాహ॥ మూ॥ వాపీకూపతటాకసెతుపరిపూస్వతానుభితైరధోభిత్తీనామపిబాహ్యదేశనికటేసర్వత్రదేవాలయైః । భిత్తీనామపిచాంతరేచనిలయేన్యాణాంపశూనాంసదాతావశ్చాలగృహస్థిగృహపతేర్యావచ్చశంకుస్థితిః॥వ్యా॥వాపీతి॥ వాపీకూపతటాకసేతుపరిపూను-ఏతాను-భిత్తేఃకుడ్యస్య॥౨॥భిత్తిస్త్రీకుడ్యమేడూకమిత్యమరః-అధఃఅధోభాగే-సర్వత్రదేవాలయైఃసకలదేవతానాందిరేషు-భిత్తీనాంబాహ్యదేశనికటేబాహ్యదేశసమీపే-సఖాణాంమనుష్యేణాంపశూనాంనిలయేచభిత్తీనామంతరేమధ్యదేశఏవ-శంకునిక్షిపేదితిశేషః - శంకుస్థాపనఫలమాహ- శంకుస్థితిఃయావత్ గృహపతేర్యజమానస్యశావత్యాలగృహస్థితిః-తావాన్కా-లోయస్యాస్మాతావత్యాలాగృహేస్థితిః-చిరకాలస్థాయినంశంకునిక్షిపేదిత్యాశయః.

అ॥ శంకువునుస్థాపించుటకుసజ్జమును జెప్పచున్నాడు॥ తా॥ బావి - చెరువు - గుంటలు - నేర్పరచెడి సమయమున పాటికట్టలక్రిందనుదేవాలయములుగట్టెడుసమయమున ప్రాకారమునకువెలపటసమీపప్రదేశముననున్న

వశువులకొట్టముగృహనిర్మాణముజేయు నెడలతామేర్పరచుకొనియున్న ఆయుమునకుఁ గాఢ్యప్రదేశమందును శంకుస్థాపనజేయవలయుననియును - మఱియుశలకువుయెంత కాలమువరకునుండునోఅంతకాలమాగృహపతి సౌఖ్యముగనుండునుగానబహు కాలముండదగిన మ్రాకుచేశంకువు నేర్పరచవలయుననితాత్పర్యము.

౨౫౭ || అ || అధశంకుగృహ దారుణాం శుభాశుభవృక్షనిర్ణయమాహ || మూ || కారంజాజ్ఞానసాలినీపకుటజాఃపారాదమందాంకాబిలన్వనై ణవముగ్ధపత్ర ఖదిరావృతౌశుభాస్సన్దసు | త్యాజ్యానగ్ధవిభీతకాస్సు హివటానింబాశ్చయేకంటకాలశ్వణ్ణామ్రకపిన్ధతాశవకుశప్లతౌలగస్త్రాస్త్రాదయః || వ్యా || కారంజేతి || కారంజాఃనక్తమాలా ఆంధ్రభాషాయాంకానుగ- అజ్ఞానాఃకకుభాఃఆంధ్ర భాషాయాంమద్ది సాలాఃసజ్జాఃఆంధ్రభాషాయాంపెసీపాఃకదంబా ఆంధ్రభాషాయాంకడప-కుటజాఃఆంధ్ర భాషాయాంకొడిశపాల-పారాదాఃతాలవిశేషాః - మందారాఃపారిభద్రకాః వేణవసన-వైణవాఃవంశాఃయుగ్ధపత్రాఃకోవిదారకాఃఆంధ్రభాషాయాం దేవకాంచనము - ఖదిరాఃప్రసిద్ధాఃపతేవృతౌస్సన్దసుగృహేషుశుభాః - అథాశుభవృతౌనాహ || త్యాజ్యాగ్నితి || దగ్ధాఃదగ్ధవృతౌఃవిభీతకాఃఖూతావాసాః - స్నుహయః - ఆంధ్రభాషాయాం జేముడు-వటః - నింబాః - పిచుమందాఃయేకంటకాఃకంటకిసూవృతౌస్త్రేఽలశ్వణ్ణాఃప్రసిద్ధాఃఅనూశుచ్చతాఃకపిష్ఠాఃతాళాఃతాళవృతౌః-వకుళాఃకేసరాఃప్లతౌఃప్రసిద్ధాఃఅగస్త్రాస్త్రాఃఆంధ్రభాషాయాం అవిశేషత్యాదయోవృతౌగృహేషుత్యాజ్యాః అశుభాగ్నిత్యధః.*****

అ || శంకువునుసాగపించుకును-గృహముకుట్టుటకును-శుభాశుభవృక్షములజెప్పుచున్నాడు || తా || కానుగ - మద్దియే పెకడప-కొడిశపాల-శ్రీ శాశముపారిజాతము-వెదురు-దేవకాంచనము-చంద్ర-ఇవిశుభకరంబులనియు కాలినచెట్లు-తాండ్ర-జేముడు-అత్తి-అశ్వత్థము-మామిడి-నాస్తి-ముండ్లగలచెట్లు- తాటిచెట్టు-అశోకము-వేపచెట్టు-జువ్వ-అగిశ-ఈచెట్లుఅశుభకరంబులనియును తాత్పర్యము,

౨౫౮ || అ || అధగృహణాదిజ్ఞేర్ణయమాహ || మూ || ప్రాచ్యాంసానగృహంచసాకసదనవహ్నైతునుప్రాయలయోయామ్యాయామాధశస్త్రసన్నదనుజేభుక్త్రయఃపశ్చిమే | వాయువ్యాంపశుమందిరంశుభకరంభం

దారవేళ్ళేత్తరేత్తై వేదేవగృహం ప్రశస్తమఖిలంస్వస్వాయకార్యంసదా॥
 వ్యా॥ప్రాచ్యామితి॥ప్రాచ్యాంసిశిస్సానగృహం-పహ్నాఆగ్నేయాంపాక
 సననంపాకశాలా-యామ్యాయాం దక్షిణస్యాంసుప్త్యాలయః శయనగృ
 హం-దనుజేనైర్ఋత్యం-శస్త్రసద్ద-ఆయుధగృహం-పశ్చిమేప్రతీ
 చ్యాంభుక్త్యాలయఃభోజనగృహం-వాయవ్యాంపశుమందిరం పశుగృహం
 ఉత్తరేభందారవేళ్ళధనధాన్యాదిగృహం-శైవేఈశాన్యదిశిదేవగృహంగృ
 హదేవతామందిరంనిమిత్తంచేద్భుభకరంఽఖిలంసన్నానాదిసర్వగృహం-
 స్వస్వాయంయథాతథాకార్యంచేత్-ప్రశస్తం-యస్యాంసిశియదాయఉ
 క్తః-తస్యాంసిశితదామేనకార్యమితిభావః॥

అ॥గృహములకుదిగ్విజయమునుజెప్పుచున్నాడు॥తా॥మూర్పునన్నైన
 గృహమును- ఆగ్నేయమునవంటయిల్లును-దక్షిణంబునపడకటియిల్లును-నిర్
 ఋతిదిక్కుననాయుధగృహమును - పశ్చిమంబునభోజనగృహమును-వా
 యవ్యమునపశువులగృహమును - ఉత్తరంబునబొక్కసగృహమును-ఈశా
 న్యభాగమునపూజాగృహమును - నీవరుసనగట్టిరేనిమంగళకరంబులగునని
 యునాయాగ్నిగృహములశిల్పశాస్త్రానుసారముగనాయముదప్పకగట్టవల
 యుననియునుతాత్పర్యము॥

౨౧౪॥అ॥అథశ్లోకద్వయేనరాజ్ఞాంనైమిత్తికగృహస్థానవివేకమాహ
 ము॥ఇంద్రాగ్నేయరథశంఖసప్తసదనంఘాతతయమాగ్నేయర్థహందై
 తేయాంతకయోఃపురీషసదనంపిద్యాగృహంమధ్యమైరఙ్గోవారుణయో
 శ్చరోదనగృహంతోయేశవాయవ్యయోమః-ధ్యేకామగృహంకుపేరమరు
 తోఃకుర్యాత్సదాభూపతిః॥వ్యా॥ఇంద్రాగ్నేయరితి॥ఇంద్రాగ్నేయఃప్రాగా
 గ్నేయదేశయోమః-ధ్యే- మంధనస్సననందధిమంధనశాలాం-యమా
 గ్నేయఃదక్షిణాగ్నేయయోరంతరా-లేఘాతం-వ్రీహ్యోదిహననగృహం-దై
 తేయాంతకయోఃనైర్ఋతిదక్షిణయోమః-ధ్యే-పురీషసదనం-ముత్ర
 పురీషోత్సగ-గృహం-రఙ్గోవారుణయోఃనైర్ఋతిపశ్చిమయోమః-
 ధ్యేవిద్యాగృహం-తోయేశవాయవ్యయోఃపశ్చిమవాయవ్యయోమః-ధ్యే
 రోదనగృహం-కుపేరమరుతోఃఉదగ్వాయవ్యయోమః-ధ్యేకామగృహం
 క్రీడాగృహం-ఏవంఘాపతిఃరాజాసదాకుర్యాత్॥

౨౧౫॥మూ॥కౌపేరీశ్వరయోశ్చవైద్యభవనంశాక్రేశయోస్సౌత్తికం
 జ్యేష్ఠప్రాత్రసిత్యవ్యమాతృభవనంస్వస్త్వాద్యమెపశ్చిమే॥శాలానాముపరి

స్థితేషుభవనేష్వవంవిచింత్యంబుధైరత్యుచ్చంసహినాతీచమథవాసా
 వ్యంగ్యసంకారయేత్ || వ్యా || కా బేరీతి || కా బేరీశ్వరయోఃఉదగీశానయో
 ముఖ్యైః-వైశ్వభవంబోధగ్యసం- శాశ్రే శయోఃప్రాగీశాన్యయోగ్య
 ధ్యేసాతికంప్రీణాం ప్రసూతిగృహం-స్వస్థాద్వైహితీ - యమెవక్షిణ
 స్యాంపశ్చిమేచ జ్యేష్ఠభ్రాతృపితృవ్యమాతృవాణాంగృహంకుర్యాత్ - శా
 లానాంగృహాణాండసరిస్థితేషుభవనేష్వపిపవము క్తరీత్యా ఆయాచికంబు
 ధైఃజ్యోతిశ్చాస్త్రజ్ఞైఃవిచింత్యంపితేషేణా లోచనీయం అత్యుచ్చం - అ
 త్యంతోన్నతం-అతీహీనంఅత్యంతహ్రస్వ మపిగృహంనకారయేత్-కింతు
 సావ్యంఅనతిహ్రస్వంఅనత్యుచ్చంచగృహం-కారయేత్ ||*****

అ||రెండుగ్లోకములచేత రాజులనైమిత్తికగృహములకు స్థానములజేప్పు
 చున్నాడు|| తా||ప్రాగాగ్నేయదిక్కులకుమధ్యభాగంబున పెరుగుజులుకుటకు
 ను-దక్షిణాగ్నేయమధ్యభాగంబునధాన్యముదంపుటకును-నిర్ఋతిదక్షిణ
 ములకుమధ్యభాగంబున మూత్రాద్యుత్సర్జనమునకును-నైర్ఋతిపశ్చి
 ముంబులకుమధ్యంబునవిద్యాభ్యాసమునకును- పశ్చిమవాయవ్యములకుమ
 ధ్యంబునమృఖించుటకును- ఉత్తరవాయవ్యములకుమధ్యంబునక్రీడించుట
 కును-ఈశాన్వోత్తరములకుమధ్యంబుననైద్యముజేయుటకును-ప్రాగీశా
 న్యసంకుచమధ్యంబునప్రసూతికిని-గృహములనేర్పరచవలయుననియు- తన
 యింటికిదక్షిణంబుననై నంబశ్చిగుంబుననైనను-తనయన్న-పెత్తండ్రి-పిన
 తండ్రి-తల్లివీరలకుగృహములనేర్పరచవలయుననియుపైమిదగట్టించు నేడ
 లగ్నిగృహములకుజేప్పబడినక్రమంబున నే ఆయముమొదలగులక్షణముల
 నాలలోచింపవలయుననియు - మిక్కిలిసొప్పిసాడవులేకననుముగానుండున
 టులగృహములుగట్టవలయుననియునభిప్రాయము|| *****

౨౦౫||అ||అథధ్వజాద్యాయానాంక్రమాత్ఫలమాహ ||మూ|| ఆయా

స్సృధ్వజభూమసింహశునకా ఉత్తాఖర్ఖ్యోగజఃకాకోష్ఠేహిక్వతా
 థా తాంచమరణంశశ్వజ్జయంనామయ|| రాజ్యంమంఖకరంసదాశుభకరం
 తన్నిష్ఫలంచక్రమాస్త్రా గానిష్వపిసంయుతాగృహపతేనాద్యధ్వజ
 జాద్యాఃఫలం|| వ్యా||ఆయాశిత||ధ్వజభూమసింహ శునకాశ్చత్వారిఃఉత్తా
 వృషభాఖ్యఃఖరఃఖరాఖ్యఃగజఃకాకత్తిచత్వారిఃపతేమిళిత్యా అష్టానా
 యాఃస్యః ధ్వజాద్యాఃధ్వజాద్యష్టాయాఃక్రమాత్ ప్రాగాదిషుప్రాగా

దృష్టదిక్షుసంయుతాయతాన్యంతః గృహపతేర్యజమానస్యఫలంతత్తద
 నురూపంఫలంగమ్యః-యథా-ధ్వజాయఃప్రాచ్యాదితీ - కృతార్థ-తాంను
 నోరథనిధిం-ధూమఃఆగ్నేయ్యాంమరణం సింహానాగైశ్చసాధ్యం-శశ్వత్
 సర్పదాజయం శునకాయోనైర్కముశ్చాంతమంగోగం-ఉత్పాపశ్చిమే
 రాజ్యం-ఖరోవాయవ్యాండుఃఖం-గజఉదీచ్యాంసదాశుభం-కాకాయఈ
 శాన్యాంతన్నిష్ఫలంతస్యయజమానస్యనిష్ఫలంఫలాభావంకుర్యాత్-ఏతే
 ధ్వజాద్యాసోన్వితైర్నిత్యస్థానసహితావఉత్తఫలదాభవంతి-స్వస్థానేతు
 సర్వైస్తత్ఫలదావేత్యవధేయం-స్వనిక్షుప్తాదాగ్రితవత్కృమాణశ్వాత్ -
 స్వస్వామి కార్యంసదేతప్రాగుక్తత్వాచ్చేతిదిక్

అ॥ధ్వజాయము మొదలగు నెనిమిదిదిక్కిఫలముల జేష్టమున్నాడు॥తా॥
 ధ్వజాయము-ధూమాయము-సింహాయము-శునకాయము-వృషభాయము-
 ఖరాయము-గజాయము-కాకాయము-ఇవితొమ్మిదిమొదలుగవీశాస్థానికురూ-
 పరకువరుసపప్పుకయుంజేసేనిగృహపడికి సత్ఫలంబులనిచ్చు-వరుసనచ్చు
 సేనిక్రమంబుగ-ఇట్టెనిధి-మరణము-జయము-రోగము-రాజ్యము-దుఃఖము-
 శుభము ఫలాభావము-ఈఫలంబులగలుగజేయుననుట॥

౨౬౨౨॥ ధ్వజాదీనాంస్వరూపంగరూపయతి ॥మూ॥ పాదాధిక్యసమో
 ధ్వజోయదిగజఃపాదేనహీనస్సహఃపాదోనోవిషమోహరిస్తువిషమస్సాం
 ప్రుర్వపాయోభవేత్-ధ్వాంత్రాయస్తుభవేచ్చకేవలసమస్సాధోనమా
 యఃఖరఃశ్వాయఃస్యాద్విషమస్తుసాధాసుసమోధూమస్సవిక్షుప్తాదాః॥
 వ్యా॥పాదాధిక్యేతి॥పాదాధిక్యసమఃపాదేనాధిక్యఃసహసౌసమస్సపా-
 దాధిక్యసమః-సమసంఖ్యాకఃఆయామఃపాదాధిక్యోయది-ధ్వజఃధ్వజాయః॥
 స్యాత్-పాదేనహీనఃఏకపాదన్యూనఃసమఃసమాయః-గజఃగజాయస్యా
 త్విషమోవిషమసంఖ్యాకఃపాదోనఃపాదన్యూనశ్చేత్ హరిఃసింహాయఃవి-
 షమఃవిషమసంఖ్యాకాయామఃఅంప్రిణాసహితస్సాంప్రి-తేనసహేతితుల్య
 యోగఇతిపహువీహిః-పాదాధికోయంవృషాయావృషభాయస్సాన్యత్
 ॥ని॥పాదఃపదంప్రిశ్చరణోస్త్రియామిత్యమరః కేవలసమఃకేవలశబ్దేన
 పాదాద్యన్యూనాతిర్క్తశ్చేత్-ధ్వాంత్రాయః కాకాయోభవేత్-అసమా-
 యోవిషమాయస్సాదాశ్చేత్ ఖరఃఖరాయోభవేత్ విషమస్తుకేవలవిష-
 మస్తుశ్వాంశునకాయఃస్యాత్-సాధా-సమఃఅథా-ధికసమాయః-ధూ-
 మోధూమాయఃస్యాత్-విశాలస్తుసర్వత్రచతుస్సంఖ్యాకపవబోధ్యపేతే
 ఆయాంస్వదిక్షుస్వస్వోక్తదిక్షులథాదాభవంతి-ఏతేనానుక్తదిక్షులశుభ

దాత్రిత్యథాల్లభ్యతే॥

అ॥ ధ్వజాద్యాయములస్వరూపమును దెలియజేయుచున్నాడు॥ తా॥ గృహముగట్టుటకైయేర్పరచినప్రదేశమునం దాయంతికినిడివి గొలువగా నాపరిమాణముపాతికయధికముగాసమసంఖ్యగలదైయున్న ధ్వజాయమగు - పాతికతక్కువగాసమసంఖ్యగలదైయున్నగజాయమగు - పాతికతక్కువగజేసిసంఖ్యగలదైయున్నసింహాయమగు- పాతికయెచ్చుగాజేసిసంఖ్యగలదైయున్నవృషభాయమగు-యెచ్చుతగ్గులులేకసమసంఖ్యగలదైయున్నకాకాయమగు - అర్ధమధికముగవిషమసంఖ్యగలదైయున్నఖరాయమగు - కేవలపిషమసంఖ్యగలదైయున్నశునకాయమగు - అర్ధమశిశయంబుగసమసంఖ్యగలదైయున్నధూమాయమగు- నీచేప్పబడినధ్వజాద్యాయముల కన్నిటికినివెడల్పుచున్నసంఖ్యాః మైయుండువలయు - ఈతయములుముందుజెప్పియున్నతెరంగునతహాశహదిక్కులయందున్నశుభకరంబులగును - వ్యత్యాసముగానున్ననశుభకరంబులగునని తాత్పర్యము

౯౧౭॥ అ॥ అథోష్ట్రగజాదిశాలానామాయవివేకమాహ॥ మూ॥ ఉష్ట్రాణామపిదంతినాంచభవనంకార్యంధ్వజేవాగజే హ్యశ్వానాంసదనం

ధ్వజేచవృషభేయద్వాపశూనామపి॥ స్త్రీశయ్యాసనయంత్రకర్మాభవనంసింహేద్ధ్వజేవావృషేసర్వేషామపిసవకమౌసునదాకార్యోధ్వజాయోధాదః॥ వ్యా॥ ఉష్ట్రాణామితి॥ ఉష్ట్రాణాం - దంతినాంగజానాహపి - భవనంశాలా-ధ్వజేధ్వజాయోగజేగజాయేవాధ్వజాయేనగజాయేనవేశ్యధాః కార్యంనిర్మాతవ్యం-అశ్వసాం-వశూనాంచ-సదనంగృహం- ధ్వజేధ్వజాయేయద్వావృషభేవృషభాయేవాకార్యం స్త్రీశయ్యాసనయంత్రకర్మాభవనం స్త్రీణాంశయ్యాభవనం- ఆసనభవనంతస్థానముంటపం-యంత్రకర్మాభిచారకర్మాతీత్యభవనం-సింహేద్ధ్వజేవృషేనాకార్యంయద్వాసర్వేషాముష్ట్రాదీనాంసర్వకర్తృనుధ్వజాయస్సర్వదాఅర్థదశసంపత్కరోభవతి॥

అ॥ గజతురంగాదిశాలలుగట్టుటకుఆయములనిర్ణయించుచున్నాడు.*# తా॥ ఏనుగులకునుఒంటెలకునుధ్వజగజాయములలోనొకటిచేతను- గుడ్డిములకును - వశువులకునుధ్వజవృషభాయములలో నొకటిచేతనుస్త్రీలుశయించుటకును - ఆస్థానమునకును- యంత్రకర్మలకునుసింహధ్వజవృషభాయములలోనొకటిచేతను - గృహములుగట్టిరేనిశుభముగలుగు - ఇదిము

సం గాక నీచెప్పబడినయన్నియు శ్లకునుధ్వజాయము శుభకరంబగు ననుట.

౨౬౮॥ అ॥ అథ ద్వాభ్యాంశ్లో కాభ్యాంగృహనిర్మాణనిష్పద్ధికాలమాహ॥

మూ॥ అర్కేపావకధిష్ఠ్య గేచభరణీఞ్శ్లోత్తరాభాన్వితేబ్రహ్మగ్రాది
హాసాదగేపీయదివాచం ద్రేగ్నిధిస్థ్యాన్వితే । భౌమేచాగ్ని సుమాంత్యభా
గ్యసవిత్పత్ర వ్యాదపుష్ప్యాన్వితేస్వాన్వ్యఃఖంబహుసహ్యా తేచభవనంస్తంభ
ప్రతిష్ఠాగమే ॥ వ్యా ॥ అర్క-ఇతి ॥ స్తంభప్రతిష్ఠాగమే-స్తంభప్రతిష్ఠాకాలేఅ
ర్కేనూర్యేపావకధిష్ఠ్యగేక్లత్తికానక్షత్రగేసతి - భరణీఞ్శ్లోత్తరాభా
న్వితేభరణీనక్షత్రస్యఉత్తరాభాగమేవా-బ్రహ్మగ్రాదిమపాదగేరోహిణీ
నక్షత్రస్యప్రథమపాదగేసతివా-చం ద్రేవా-వాశబ్దఃసముచ్చయాఘోకః
॥ ౧ ॥ వాస్యాద్వికల్పాపహయోరెవార్థేదసముచ్చయభిరేకేవః - అగ్నిని
స్థ్యాన్వితేక్లత్తికానక్షత్రగేసతివా-భౌమే-అంగారకేఅగ్నిమాఘాంత్యభా
గ్యసవిత్పత్ర వ్యాదపుష్ప్యాన్వితేక్లత్తికానక్షత్రమేవత్త్వత్తరఫలగ్రహస్తమూ
లాపుష్కేమన ప్తనక్షత్రేనుస్థితేసంవాచనిలహుహఃఖగస్మాత్ - గృహ
పతేరితికేవఃకించభవనంస్తంభప్రతిష్ఠాగమే-అంగారకేఅగ్నిమాఘాంత్యభా
గ్యసవిత్పత్ర వ్యాదపుష్ప్యాన్వితేక్లత్తికానక్షత్రమేవత్త్వత్తరఫలగ్రహస్తమూ

అ॥ రేండుశ్లోకములచేర్చుకొని కాలములదెన్నుచున్నా
డు॥ కా॥ స్తంభప్రతిష్ఠ జేయునవసరంబుననూర్యభక్త్యక్తికానక్షత్రముండై
నను - భరణీనక్షత్రోత్తరాభాగమందై సమ-రోహిణీ, తుత్తరప్రథమపాద
ముండై నను - చంద్రుడు-కృత్తికామండై నను- అంగారకుడు-కృత్తిక-మాఘ-
రేవతి - ఉత్తరఫలగ్రహ - హస్తము-అంగారకుడు-పుష్యము ఈనక్షత్రములయందై నను
తురితిననుండిరేనిగృహపతిఃసహుమఖిముగలుగుటయు-గ కయోగృహము
గ్నిదగ్ధమగుననియును శాస్త్రార్థము

౨౬౯॥ మూ॥ మి త్రేం ద్రానిలభాజపాద్ధ్వయయమేష్వేతేషుసం
స్థితౌతత్సద్దాగునిగృహ్యాతేసుబలిభిదైతేయయతొదిభిః । ఏకశ్శత్రు
గృహస్థితోదశహగోద్యా సస్థితోవార్తహస్తదేహంపరహస్తగంధిలుభవే
న్నిర్వాణలగ్నాబలాత్ ॥ వ్యా ॥ మిత్రేతి॥ మిత్రేం ద్రానిలభాజపాద్ధ్వ
యయమేషుఅనూరాధాశ్వేస్తాస్వాతీపూర్వాభాద్రోత్తరాభాద్రాభరణీ
మ-ఏతేషుపట్ను-శనాస్థితేసంధ్యవనంక్రియతేతత్సద్దాగునిగృహంబహు
శీఘ్రమేవసుబలిభిరత్యంతబలవద్భిః - దైతేయయతొదిభిఃదైతేయాబ్ర
హ్మరక్షసాసాయతొత్తుద్రపిశాచాదయఃతైనిగృహ్యాతే- ఏకాగ్రహస్థు

భాషాపాఠోవాగ్రముగృహస్థితఃశ్రుత్యేత్రగతస్యకాదశశుగఃస్తంభప్రతిష్ఠా
 లగ్నాత్తతశశుగతోవాహూనస్థితస్సప్తశులగ్నగతోవాయదితద్దేహంపర
 హస్తగంపరాధీనంభవేణ్ఘట-ఖల్వితిశిష్టయే-నిర్మాణలగ్నబలాత్ నిర్మా
 ణలగ్నస్యబలాత్ బలహీనత్వాదితిసర్వత్రాపిహేతురవగంతవ్యః.*****

తా || శనైశ్చరుడు-అనూ రాధ-జ్యేష్ఠ-స్వాతి-పూర్వాభాద్ర - ఉత్త
 రాభాద్ర- భరణి- ఈ-నక్షత్రములయందుండగట్టినగృహము - పిశాచ-
 బ్రహ్మ-గాతునులకాలముంబగును- నొక శుభ గ్రహముగానిపాపగ్రహము
 గానిస్వశత్రుత్వేత్రగతమైస్తంభప్రతిష్ఠాలగ్నమునకు-౧౦-ట-౨-టనుండగ
 గట్టినగృహమునాన్యక్రాంతమగుననితాత్పర్యము,

౨౨౬ || అ || గృహనిర్మాణేముఖ్యకాలమాహ-||మూ||విశ్రాద్యార్యమ
 హస్తచంద్రవిధిఃపాంఠియబుధశ్రీ ప్రదోబ్రహ్మర్యేంద్వహివైష్ణవప్రాశ్న
 రజలేష్వస్యస్థినిఃపుస్తకనిరుద్రాదిశ్యవసుద్విదైవజలరాట్పిత్రాస్థితో
 భాన్యనశ్చక్రస్సప్తపవచేత్త్రగతఃస్తంభప్రతిష్ఠాగమే||వా||దిత్రేతి||
 స్తంభప్రతిష్ఠాగమేస్తంభప్రతిష్ఠాకాలే - విశ్రాద్యార్యమహస్తచంద్రవిధి
 మనిత్రాశ్విన్యత్తరఫలునీహస్తమృగశీర్షరోహిణీమషట్సుబుధః స్థాయీ
 స్థితశ్చేత్గృహపతేర్జజమానస్యశ్రీప్రదఃవిశ్వర్యప్రదోభవేత్ - బ్రహ్మ
 ర్యేంద్వహివైష్ణవోత్తరజలేమరోహిణీపుష్యమృగశీర్షాశ్రేషాశ్రవణోత్త
 రాశ్రయపూర్వాపాథాసుకజ్యోగురుస్థితశ్చేత్పుత్రప్రదోభవేత్ - శు
 క్రఃరుద్రాదిత్యవసుద్విదైవజలరాట్పిత్రాస్థితఃఆద్రాఃపునర్వసూధనిస్తా
 విశాఖాశనిభిషక్పిత్రాసుస్థితశ్చేత్ భాన్యడః-ఆధవాశుక్రస్సప్తగపవచేత్
 స్తంభప్రతిష్ఠాలగ్నాత్సప్తశులగ్నగతోవాగృహగతఃస్తంభప్రతిష్ఠాలగ్నగతో
 పివాభాన్యనోభవేత్ - గృహపతేరితసర్వత్రానుషంగః. *****

అ || గృహనిర్మాణమునకుముఖ్యకాలమునుజెప్పుచున్నాడు||తా|| స్తంభ
 ప్రతిష్ఠాకాలమను-వి - అశ్వి-ఉభ హ-హృ-రో-ఈ- నక్షత్రములయందు
 నుబుధమండినగృహపతికివైశ్వర్యప్రదుండగును-రో-పుష్య-మృ- ఆ- శ్రే -
 శ్ర-ఉభ-ఉసా-ఉభా-పూషా- ఈ- నక్షత్రములయందుబృహస్పతియుం
 డిన-పుత్రప్రదుండగును-ఆ-ద్రా-పున-ధ-వి-శ-వి-ఈ- నక్షత్రములయం
 దైనను-స్తంభప్రతిష్ఠాలగ్నమందైనను-లగ్నమునకు-౨-ట-౨-టను
 డినభాన్యప్రదుండగుననితాత్పర్యము*****

౨౨౭||అ|| ఆథస్తంభప్రతిష్ఠాలగ్నస్యగ్రహసితిఫలమాహ-||మూ||పాపేషు

త్రిభవారిగేముబలిచ్చు స్తంభ ప్రతిష్ఠాలయాత్మేంద్రద్విత్రిభవత్రికోణసహితేస్వార్థజ్ఞకావ్యేందుము | స్వోచ్చస్వా లయమి త్ర రాశినహితేష్వగ్నాదిముద్రస్యవంకార్యంసక్తగురౌభృగౌరిపుగతేనచసితేవార్థికం || వ్యా || పాపేష్విత || బలిముద్ధానాదిబలయుక్తేముచాపేషుప్రారగ్రహేషు - స్తంభ ప్రతిష్ఠాలయాత్ స్తంభ ప్రతిష్ఠాలగ్నాత్ త్రిభవారిగేముశ్చోన్మైకాశమష్టస్థానగతేషుసత్సు - ఆర్థజ్ఞకావ్యేందుముగురుబుధశుక్రచంద్రేషు - స్తంభ ప్రతిష్ఠాలయాత్ కేంద్రద్విత్రిభవత్రికోణసహితేషు కేంద్రద్వితీయత్పతీన్మైకాదశనవసపంచమైస్సహితేషుసత్సువా - అగ్నాదిష్వేతేషుచాపేషుగుభేషుచస్వోచ్చస్వా లయమి త్ర రాశినహితేషు - స్వోచ్చాస్వస్వకీయాచ్చస్థానాని - స్వా లయాఃస్వత్రేత్రాణిమి త్ర రాశయఃమిత్రస్థానాని - తేస్సహితేషు - తేషుస్థితేషుసస్త్విత్యర్థః - సక్తగృహంకార్యంగ్రితంశేతే - గ్రహ్యదంసంపత్కరంభవేత్ గురౌభృగౌచ - రిపుగతేత్రుత్రేత్రగతేవానీచత్రేత్రగతేవాసతి - గురౌషకరగతేషు క్రేకన్యాగతేసతివాకార్యంచేత్ - ఆతిదంపీడాకరంభవేత్

అ || స్తంభ ప్రతిష్ఠాలగ్నమునకు గ్రహస్థితివిజేష్వచున్నాడు || తా || బలయుక్తములైనపాపగ్రహములులగ్నమునకు - ౩- ౬- ౧౧- ఈస్థానములయందును-గురుబుధశుక్రచంద్రులు-౧-౨-౩-౪-౫-౬-౯-౧౦-౧౧- ఈస్థానములయందును-సూర్యాదిసమస్తగ్రహంబులును- తమతమయుచ్చస్థానములయందునుస్వత్రేత్రములయందునుమి త్రత్రేత్రములయందునుండగాగట్టినయిల్లుసంపత్ప్రదంబగును-బృహస్పతి-తనకుశత్రుత్రేత్రగ్రహగుమకరరాశిగతుండైయుండగాను-శుక్రడుతనకునీచత్రేత్రమగుకన్యారాశిగతుడైయుండగానుగట్టినయిల్లుపీడాకరంబగుననితాత్పర్యము

౨౬౮ || అ || స్తంభ ప్రతిష్ఠాలగ్నస్య గాజయోగానాహ || మూ || లగ్నేకగ్నటకేయదాగురుది నేపివేందుసంస్థేగ వానిమాణేభవనేపిజాతపురుషోరాజాభవేత్సర్వాదా | లగ్నేచాపగృహేరుపేగురుది నేశుక్రార్యసంస్థేతదానిగ్నాణేభవనేపిజాతపురుషోభూషోభవాతస్సహ || వ్యా || లగ్నౌత్తి || యరుది నేగురువాసరే - యదా - జివేందు సంస్థేగురుచంద్రాధిష్ఠితేకకటకేలగ్నేనిగ్నాణేనిమితేభవనేగృహే జాతపురుషఃఉత్పన్నపురుషః సర్వదాయావజ్జీవంరాజాపుగ్రవీత్సరోభవేత్ గురుది నేశుక్రార్యసంస్థేచాపగృహేధనులగ్నేవా-రుపేచూనలగ్నేవా-శుక్రార్యసంస్థౌత్తిపశేషణము

త్రాప్యూహ్యం-నిమాణేభవనేతుజాతపురుషః-భూహిష్య ధిపీశ్వరోభవే
త్-అథవాతన్నమోరాజసమోవాభవేత్.*****

అ॥ స్తంభప్రతిస్థాలగ్నమునకు రాజయోగముల జెప్పచున్నాడు॥ తా॥ గు
రువారమున గుహిచంక్రలుండెడి కటకలగ్నమునందుగట్టినయింటబుట్టిన
పురుషుడు బ్రహ్మిణిగన్నాల్లగువసుధాధిపుడై యుండును- అగురు వారమున నే
గురుశుక్రలుండెడి సమీకలగ్నములయందుగట్టినయింటబుట్టిననరుడున
రాధిపుడైనను-సరాధిపన మానుండె ననగుననితాత్పర్యము.....*

౨౯॥ అ॥ శల్లగ్న సిద్ధగ్రహవశాద్భూమణామాయుర్నిజాయమా

ష॥ మూ॥ ఆయుష్యంతతనర్షమిజ్యసహితేతద్వచ్చశుక్రాన్వితేతస్యాగ్ధంబు
ధనంయుతేనుబలిశ్చసౌమ్యైస్త్రిభిస్సంయుతే॥ లగ్ననిమితసద్ననస్తుబ
హవస్సంవత్సరాస్సుశ్శుభాస్తద్గేహేవసత్సరస్యబహవోభోగాభవే
యుస్సగా॥ వ్యా॥ ఆయుష్యమి॥ ఇజ్యసహితేగురుస్థలగ్నే-నిమితసద్న
నః॥ విత్తకృహస్యశతవత్సంతనంవత్సరపరిమితమాయుష్యం - శుక్రాన్వి
తేలగ్ననిర్మితసద్ననశ్చతద్వత్తతవద్దమేవాయుష్యమిత్యర్థః - బుధసం
యుతేలగ్నేతస్యాగ్ధంపంచాశఽన్వరః॥ నుబలిభిస్తానాదిబలవద్భిః॥ త్రిభిశ్చ
మైశ్శుభగ్రహైస్సంయుతేలగ్ననిమితసద్ననస్తుఆయుష్యంబహవోవ
త్సరాశతాధికాస్సంవత్సరాః-నకేవలమేతావత్-తద్భూమేవసత్సరవ
ర్తమానస్యనరస్యసగ్ధానవశాత్తేషుశుభాఃబహవోభోగాశ్చభవేయుః॥

అ॥ లగ్నగుండుండెడిగ్రహములబలము వలననిల్లకునాయువునునిర్ణ
యింపుచున్నాడు॥ తా॥ గురుశుక్రలులగ్నముండుండెట్టినయిల్లునూరుసంవ
త్సరంబులును-బుధుడులగ్నగుండుండెట్టినగృహము-౫౦-సంవత్సరములు
ను-స్థానాదిబలయుక్తంబగునీశుభగ్రహశ్రయముతోగూడియున్నలగ్నగుం
డుగట్టినయిల్లునూటికినతిశయించిన సంవత్సరంబులుదిరంబుగ నుండుటయె
గాకయామింటనున్ననరునకత్యంతమంశభోగంబులుగలుగుచుండును

౨౭౦॥ అ॥ క్షణికవాస్తుస్వగూఢనిరూపయః॥ మూ॥ ఏకద్విత్రిచతు
ష్టయోష్యసానింయామేషుసూర్యోదయాతస్యమ్యప్రాగ్యమపశ్చిమేషు
దివసెతద్వత్త్రపాయానపి॥ వాస్తీశోభవిసంవిశేత్ ప్రథమత్రయద్వచ్చ
తద్వత్త్రమాద్విజ్ఞేయంతుణవాస్తువాసుతదిదంస్తంభప్రతిస్థాగమే॥ వ్యా॥
ఎకేతి॥ వాస్తీశోవాస్తుపురుషః-అనుదినంప్రశ్యహందివసెనివాభాగే-
ఏకద్విత్రిచతుష్టయేషుయామేషుసూర్యోదయాత్ సూర్యోదయమూర

భ్యసామ్య ప్రాగ్యమపశ్చిమేషుడదక్ష్వాగ్దక్షిణస్రతీచీమచతుర్దిక్షు- భువి
క్రమేణసంవిశేత్ తుపాయారిగాత్రావపిత ధైవచతుర్యామేషుడదీచీమా
రభ్యసంవిశేదిత్యథః-ప్రథమతోమాసేషుక్రమశతత్యన్తిస్కోకేయద్వ
త్-తద్వదత్రాపివిజ్ఞేయం-అయమథః-వాస్తీవ్యశఃప్రాగరుదక్ష్వాగూభ
వతితస్తాత్తచృరణైక్షణస్థితేదక్షిణప్రాచీదిశౌవజాయేత్ - ఉదక్పశ్చిమే
రుతత్ప్రస్థమూర్ఖోన్ధితత్వాచ్చభేపసంప్రాచ్యాంస్థితే సతిచరణైక్షణ
స్థితదిశౌపహాయలన్యేగ్రాహ్యైతిదిక్-ఇదమేవక్షణవాస్తునామస్తంభప్ర
తిష్ఠాగమేవిజ్ఞేయం-పూర్వంమాసభేదేనవాస్తుపురుషస్థితిరుక్తా- ఇదానీం
తుయానుభేదేనేతి-ఇయానేవభదః శేషంసమానం॥ *****

అ॥ క్షణికవాస్తుస్వరూపమునుజెలియజేయుచున్నాడు॥ తా॥ వాస్తు
పురుషుడుప్రతిదినంబునుప్రాతఃకాలముమొదలుగ నొక్కకయ్యామమునం
దుత్తరదిక్కుమొదలుగనొక్కొకదిక్కువరుసనరాతిరింబవలు నేనిమిదిజా
మాలయందునుక్రమంబుననుత్తరప్రాగ్దక్షిణపశ్చిమంబులరెండుమాలుక
చరుండుచుండుగానముందుజెప్పియున్నతెరంగుననతనిపాదములునున్య
ష్ఠియునున్నదిక్కులబరిత్యజించితక్కినదిక్కులగ్రహింపవలయుననుట॥
౨౨౧॥౨॥ అథగృహప్రవేశవిధిమాహ॥మూ॥ కృత్వావాస్తుమహాత్మనాం
చవిధిః పూజాంసశాలామాంసురానభ్యర్చ్యస్వసితృగ్రహాగణప
తిందత్వాబలింభోజనంతద్దేహంసుకవాటగోపనయుతంభిత్వన్వితంసం
విశేద్వాదిత్రధ్వజమంగలైశ్శుభదినేపుణ్యాంగనాభిద్విజైః॥వ్యా॥ కృ
త్వేతి॥ వాస్తు-గృహంకృత్వానిర్నాయ॥ని॥ధిష్ణ్యమోకోనివసనంస్థానావస
థవాస్తుచేత్యమరశేషః - తతఃసహాత్మనాం సత్పురుషాణాం - సశాలా
మాంశాలామసహితాం - తేనసహేతితుల్యయోగఇతిబహువ్రీహిః- పూ
జాంచకృత్వా-విధితఃశాస్త్రోక్తక్రమేణసురాభిషదేవతాః స్వపితృగ్ర
హాఃస్వపితరోనాందీసుభాఃగ్రహోస్సూర్యాదయఃతా- గణపతింఅభ్య
ర్చ్యసంపూజ్య-బలింగృహబలింభోజనంత్రాహ్వానానామితిశేషః-దత్వా
సుకవాటగోపనయుతంచృథకవాటచ్చాదనసహితంభిత్వన్వితంప్రాకారా
దికుడ్యసంయుక్తం - తద్దేహంనూతనగృహం వాదిత్రధ్వజమంగలైఃవాది
త్రాణితూర్యాణిధ్వజాః పతాకా మంగళానిఅన్యానియానిమంగళగ్ర
హ్యాణితైస్సహ-పుణ్యాంగనాభిస్సువాసినీభిః స్త్రీభిఃద్విజైర్వేదశాస్త్ర

సంపన్నై బ్రాహ్మణైశ్చ సహశుభదినై పంచాంగశుద్ధిదినసంవిశేత్ స
వ్యాక్రవిశేత్ ||

అగృహప్రవేశవిధానమును జెప్పచున్నాడు || తా || పూర్వోక్తక్రమం
బునన్నిగట్టిశుభదినమందుచో స్తోత్రప్రకారంబుగ నాయితంబుపఱచు
కూడికృత్యముల నెరవేర్చినపుడు ములన్నియు జేవశలంబిన్యదేవశలన్నవగ్రహ
ములన్నియువలంబుజింది-గృహబలిబ్రాహ్మణభోజనాదులంగావించి - యభే
ద్యములగుకవాటప్రాకారభిక్షాన్యచలతోగూడియున్న నూతనగృహము
ను-బహువిధమంగళవాద్యములమ్రోయుచుండ- ద్వజాదులగుబిరుదుల
తో-మంగళగ్రన్య సహితలగునువాసినులతో - వేదశాస్త్రసంపన్నులగు
బ్రాహ్మణులతో బ్రవేశించవలయుననుట ||

౨౨౨|| అగృహప్రవేశమాసఫలమాహ || మూ || వై శాఖేబహుపుత్రదత్త
శుభదోజ్యేష్ఠేథాద్యునైమాఖేధాన్యసుఖప్రదోగృహపతేమాసే
ప్రవేశోభవేత్ | ఆదిత్యేనుకరాదిషట్సుసహితేకుంభాఖ్యమాసంవినాస
ర్వాభీష్టదత్తధానురపరేశేషేష్వయండుఃఖదః || వ్యా || వై శాఖితి || వై
శాఖేనూనైప్రవేశోగృహప్రవేశఃగృహపతేబహుపుత్రదఃజ్యేష్ఠేశుభ
దఃఃఫాల్గునేఅథాసంపత్కరఃమాఖేధాన్యసుఖప్రదోధాన్యప్రదమ్సుఖప్ర
దత్తభవేత్ - ఆదిత్యేనుకరాదిషట్సుసహితేఉత్తరాయణకాలే-కుంభాఖ్య
మాసంవినామకరాదిషట్క్వాసేషుకుంభమాసంవిహయేత్కర్క-పంచసుమా
సేషుగృహప్రవేశస్సర్వాభీష్టదత్తి-అపరే-వసంతి - శేషేనుకటకాదిష
క్వాసేషుఅయంగృహప్రవేశఃదుఃఖదః ||

అగృహప్రవేశమునకుమాసఫలమును జెప్పచున్నాడు || తా || గృహప్ర
వేశవిషయమై వై శాఖమాసముగృహపతికిబహుపుత్రప్రదంబగు - జ్యేష్ఠ
ముశుభప్రదంబగు-ఫాల్గునముసంపత్కరంబగు-మాఖము ధాన్యసుఖప్రదం
బగు-కౌతదియభిప్రాయానుసారంబుగనుత్తరాయణమందుకుంభేతరమా
సములన్నియుసర్వాభీష్టసిద్ధిప్రదంబులగు-తక్కినమాసములుదుఃఖకరంబు
లగుననితాత్పరము ||

౨౨౩|| అప్రవేశేవారఫలమాహ || మూ || వారెర్కస్యసుదుఃఖదః కల
హదః క్షిణేందువారేథాదః పూర్ణాంబౌకుజవాసరేదమానదస్సోష్యేతు
ధాన్యప్రదః | జీవాహెపశుపుత్రదోభృగుది నేకత్యాణసౌఖ్యప్రదోమండా
హృద్ధిరదత్తచోరభయదోవేత్కప్రవేశోభవేత్ || వ్యా || వారత్తి || అర్కస్య

వారేవేత్తప్రవేశోగృహప్రవేశానుమః ఖదఃఅత్యంతదుఃఖదః - గృహపతేరి
 త్యధ్యాహారః - ఊణేందువారకలహదః - పూణేందుపూణేందువార
 రేఅథాదఃకుజవాసరేదహనదః - సౌమ్యేబుధవాసరేతుధాన్యప్రదఃజీవా
 హోగురువాసరేవశుపుత్రదః - భృంగినెశుక్రవాసరేకళ్యాణసౌఖ్యప్ర
 దఃమందాహేశనివాసరేస్థిరదః - స్థైర్యప్రదశోరభయదశ్చభవేత్ - వేత్త
 ప్రవేశితినర్వప్ర-కతాబోధ్యః॥

అ॥ వారఫలమునుజెప్పచున్నాడు॥ తా॥ అదివారమత్యంతదుఃఖమును-
 ఊణేందువారముకలహమును-పూణేందువారమునంపదను-కుజవారము
 గ్నిభయమును-బుధవారముధాన్యమునుగురువారమువశుపుత్రులనుశుక్ర
 వారముశుభసౌఖ్యంబులనుశనివారముస్థైర్యముంజోరభయమునిచ్చును

౨౭౨॥ అ॥ ప్రవేశేవజకాలమాహ॥ మూ॥ రిక్తాందగ్ధతిధించవిష్టిమవ
 మంషష్టించకృష్ణాష్టమీం మాసాంతే దినపంచకంప్రతిపదంశుక్లాంప్రదో
 మానపిషడ్వగంచకుజస్యభానుశశినోద్వృష్టింశశిస్థాలయంత్యక్తావద
 ట్టిణసమ్ముఖస్థితమినంశుక్రంచగేహంవిశేత్॥ వ్యా॥ రిక్తామితి॥ రిక్తారిక్త
 కిధీరిత్యధఃకిదగ్ధతిధిందగ్ధతిధీరపిషష్టింభద్రకరణంఅవమందినత్రయంష
 ష్టింపశుద్ధ్యయగతాంకృష్ణాష్టమీం-మాసాంతేదినపంచకంకృష్ణపక్షాంత్య
 పంచకం-శుక్లాంప్రతిపదం - ఉభయత్రాపిక్షీణచంద్రత్వాదితిభావః - ప్ర
 దోషాప్రసిద్ధా-కుజస్యషడ్వగంభానుశశినోన్మూర్త్యాచంద్రమసోఽ
 దృష్టిం-శశిస్థాలయంచంద్రస్థితరాశిందట్టిణసమ్ముఖస్థితమినంశుక్రంచ
 తిద్వందైవకవద్భావః - తస్మిదట్టిణసమ్ముఖస్థితదట్టిణాయనగతంశుక్రం
 సూర్యం-అభిముఖగతంశుక్రంచ-త్యక్తావగేహంనూతనగృహంవిశేత్ -
 ప్రవిశేత్ - శుభదినభివేషః॥

అ॥ గృహప్రవేశవిషయమైవజింపదగినకాలముల జెప్పచున్నాడు॥
 తా॥ రిక్తతిథులను-దగ్ధతిథులను-భద్రకరణమును-తిథిత్రయస్పృశకుగలది
 వంబును - షష్ఠీద్వయంబును-కృష్ణాష్టమిని-బహులై కాదశిమొదలుశుక్రప్ర
 తిపత్తువరకును-ప్రదోషములను-అంగారకషడ్వగు-ను-సూర్యచంద్రుల
 చూపును-చంద్రుడున్నరాశిని-దట్టిణాయనగతసూర్యః - తనకెదురున్న
 శుక్రని-వీనింబరిత్యజించిశుభకరిం బగుదివసమందునూతనగృహమునుప్ర
 వేశింపవలయుననితాత్పర్యము॥

౨౭౩॥ అ॥ గృహప్రవేశనక్షత్రఫలాన్యాహ॥ మూ॥ చిత్రామిత్రప

సూత్రరాంత్యవరుణబ్రహ్మేందుతారాదశశ్రేష్ఠాఃస్వర్మిలయప్రవేశఉడు
 మస్యాన్యధ్యమంపుష్యభం | తద్దేహంపరహస్తయాతమదితస్వాత్మ్యర్కద
 స్రాచ్యుతేరుదాగ్నిజ్వలనప్రదౌచగృహిణశ్చేషాస్తుదుఃఖప్రదాః || వ్యా ||
 చిత్రేతి || చిత్రమిత్రవసూత్రరాంత్యవరుణబ్రహ్మేందుతారాఃచిత్రా
 నూరాధాధనిష్టోత్తగాశ్రయరేవతీశతభిషగ్రూహిణీమృగశీమాణిదశతా
 రాఃనిలయప్రవేశేశ్రేష్ఠాఃముఖ్యతరాః - పుష్యభంపుష్యనక్షత్రం - ఉడు
 ఘనక్షత్రేషుమధ్యే-మధ్యమంఅనుత్తమంస్యాత్ - చదితస్వాత్మ్యర్కదస్రా
 చ్యుతేభునంప్రసాస్వాతీహస్తాశ్చిన్ద్రవణేషు-యిద్దేహంప్రవిశ్యతే-తద్గృ
 హం - పరహస్తయాతంపరాధి-స్యాత్-రుద్రాగ్నిఅద్రా-కృత్తికేతు
 జ్వలనప్రదౌచగ్నిభయదావిత్యర్థః - శేషాఃఉక్తాఃరిక్తాస్తారాః - గృహిణీ
 యజమానస్య-దుఃఖప్రదాభవంతి.*****

అ || గృహప్రవేశమునకునక్షత్రములజేష్ఠమన్నాడు || త || చి - ఆనూ-
 ధని-ఉభ-ఉమా-ఉభా-రే-శత-రో-మృ - ఈ-ం - నక్షత్రములుకుక్రీలము
 ఖ్యంబులనియు-పుష్యముమధ్యమంబనియు-పున-స్వా - వా-అశ్వి-శ్ర-ఈ-
 నక్షత్రములయందుప్రవేశింపబడినగృహమన్యాక్రాంతిమగుననియు- ఆ
 న్రా-కృత్తి-ఇవిఅగ్నిభయప్రదములనియు-తక్కిననక్షత్రములుగృహపతి
 తీమఃఖకరింబులనియునభివ్రాయము*****

౨౨౬ || అ || దేవనరపశుశాలానాంద్వారణిణాయమాహ || మూ || కృత్వా
 దౌనవధాన్వర్తితిగృహాయేత్రంనవస్వేవతద్భాగేవ్యర్కముఖానవ
 ప్రతిదిశంసంస్థాప్యతత్సద్దసు | మర్త్యమిత్యేచతుష్పదాంకవిగురుజ్ఞాం
 శేషుకుర్యఃక్రమాద్వా రాణీశ్వరవహ్నిరాక్షసమరుత్తోణాదిరవాదిషు ||
 వ్యా || కృత్వేతి || అదౌప్రథమతః-స్వర్తితిగృహాయేత్రం-స్వేనర్కత్రయ
 దృహాయేత్రింగృహాయామః-తత్ప్రతిదిశంచతుది-యేనవధా-కృత్వా
 నవస్వేవతద్భాగేషు అర్కముఖానసూర్యాదివగ్రహానంస్థాప్యనిజీ
 ప్య - తత్సద్దసుతద్గృహేషు-మర్త్యాఃసునుష్యాః || ౧ || మనుష్యామానుమామ
 ర్త్యాఇత్యమరః - అమర్త్యాఃదేవతాః || ౧ || అమర్త్యాఅమృతాంధసత్త్వమ
 రః - చతుష్పదోగజాశ్వపశ్వాదయః - తేషాంక్రమాత్ - కవిగురుజ్ఞాం శేషు
 శుక్రాం శేషునుష్యాణాం-గుర్వంశేదేవానాం - బుధాంశేపశ్వాదినాం-ఈ
 శ్వరవహ్నిరాక్షసమరుత్తోణాది - అయనగః - పశ్యేమగృహాన్య ఈశా
 న్యాద్యాగ్నేయవర్వంతం-ఉదగ్గృహస్యఅగ్నేయాదివైర్ముతపర్వంతం

ప్రాగ్భూతానాం నైర్భూత్యాది వాయవ్యవర్తంతం - దక్షిణగృహస్య వాయవ్యాదిశాన్త్యవర్తంతం - గర్వాదిమసూర్యాది భాగేషు ద్వా రాణి కుర్యుః

అ || దేవమనుష్యపశుగృహంబులకు వాకిళ్ల నునిర్ణయింపుచున్నాడు ||

తా|| తానేర్పరచియున్న యింటినిడివిని - భాగములు చేసి యా భాగములయందు పడచుట యింటికి శాన్త్యము మొదలుకొని యాగ్నేయమువరకును - ఉత్తరపింటి కాగ్నేయము మొదలుకొని యివరకును - తూర్వింటినిడివిని యింటి మొదలుకొని వాయవ్యమువరకును - దక్షిణ పింటికి వాయవ్యము మొదలీ శాన్త్యమువరకును - సూర్యాది నవగ్రహంబులనుంచ గానేర్పడిన శుక్ర నిభాగంబున మనుష్యగృహంబునకును - బృహస్పతి భాగమున దేవ తాగృహంబునకును - బుధుని భాగమున గజపశుతురంగాది శాలలకును వాకిళ్ల నేర్పరచవలయును

౨౨౨ || అ || ద్వా రవిషయే పత్యం రాణామమ్మున ర్వేషామథ వాయుధారుచిగృహద్వా రాణి కుర్యుః

వేరాచార్యస్య బుధస్య వాప్రతిదిశం భాగేన మస్తాలయే | అప్తస్త్వప్తసు వాత్రిముత్రిముహూ కా ర్యేషు భాగేషు తన్తధ్యే వాధికధామభాగ సహితం వామేక వాటాన్వితం || వ్యా || సర్వేషామితి || అథ వా సర్వేషాం మనుష్యదేవచతుష్పదాంచ - యథారుచిరుచివన తిక్రవ్య - యథేష్టమితిర్థః - సమస్తాలయే సర్వగృహేషు - వేశ్యుక్రస్య ఆచార్యస్య బృహస్పతే ద్వా - బుధస్య వా - భాగే ద్వా రాణి కుర్యుః - మనుష్యాణాం శుక్రభాగపవేదియమోనాస్తీతి - ఇయానేవ పూర్వస్త్వా ద్యైకః - శేషంతుల్యమేవ - యద్వా - అప్తస్త్వప్తసు వాప్రతిదిశ్యప్త భాగేషు పూర్వవత్తేతువ్యతిరిక్త సూర్యాద్యప్తగ్రహా సంస్థాప్త - శుక్రగురుబుధ భాగేషు ద్వా రాణి కుర్యుః - అథ వాప్రతిదిశం త్రేధా విభజ్య కా ర్యేషు - త్రిముత్రిముభాగేషు - తన్తధ్యే తేషాం మధ్య భాగే - అధికధామభాగ సహితం ధామైగృహస్య భాగః - అధిక శాచ్చ సాధామభాగ శ్చేతనమానాధిక రణసమాసః - తేన సహిగంయథాతథా వామే అధికగృహ భాగం హయేత్యర్థః - అస్మిన్పత్యైగ్రహనికుమోనాస్తీక వాటాన్వితం ద్వారం కార్యం

అ || పత్యంతరమువలన నిళ్లకు ద్వా రముల నిర్ణయింపుచున్నాడు ||

తా|| ఉక్త క్రమంబున నేర్పరచబడిన - భాగములయందును మనుష్యాదులగృహములకు శుక్రాది భాగములలో నేర్పరచవలయున నునియమమును వదలి - మనుష్యదేవపశ్వాదుల సకల దిగ్దగృహములకును శుక్రగురుబుధుల భాగములలోని భాగమునందు ద్వారము నేర్పరచవలయున ననియును ని

యైకపక్షమున-గృహీయాముము నేనిమిదిభాగములుచేసి సూర్యాదికా
హుసర్వంతమా భాగములవిభజించిశుక్ర బుధగురు భాగములలోనేర్పరచ
వలయుననియు - నికొకపక్ష మందింటినిడివిని మూడుభాగములుచేసియం
దునుద్య భాగమున నేడను ప్రక్కకొంచ ముదికముండునటులప్రదేశమును
వదలితిలుపుతో గూడు నటుల ద్వారమునేర్పరచవలయుననుట॥

౨౭౮ ॥౨॥ అధరాశిభేదేనబహిద్వారనిణయమాహ ॥మూ॥ప్రా
ద్వారంయుషకర్కటాళిగృహిణాంద్వారంతుయామ్యంశుభంయుగ్మస్త్రీ
వృగస్తద్దేహ ఘటతులాగోవేత్తనాంపశ్చిమం ద్వారంతూత్తరమథాదృ
హరిధనుమేషాలయానాంసృణాంయద్వైకైకమజాదివప్రతిదశం
ప్రాగాదితద్దేహిణాం ॥వ్యా॥ప్రాద్వారమితి ॥ యుషకకటాళిగృహిణాం
మీనకకటవృశ్చికరాశిజాతానాం- నృణాంప్రాద్వారంశుభం - యుగ్మ
స్త్రీన్ముగనన్దనాంమిథునకన్యామకరరాశిజాతానాంయామ్యంద్వారం
దక్షిణద్వారంశుభం - ఘటతులాగోవేత్తనాంకుంభతులావృషభరాశిజా
తానాంపశ్చిమంద్వారంశుభంహరిధనుమేషాలయానాం సింహధనుర్వే
షరాశిజాతానాంసృణాం మత్స్యకానాంఉత్తరంద్వారంతుఅథాప్రదంబ
శ్వర్యకరంభవతి-యన్వఅజాదిమేషాద్యైకంరాశిం - ప్రాగాదిప్రాచీ
మారభ్య-ప్రతిదశంనిక్షిప్య-తద్దేహిణాంతత్తద్రాశిజాతపురుషాణాం - య
స్యాంశియన్యరాశిర్వృతతెత్తదిశి తస్యపుంసః ద్వారంకార్యప్రాచ్యాం
మేషసింహధనూరాశి జాతానాం-దక్షిణస్యాంవృషభకన్యామకరరాశి
జాతానాం-పశ్చిమేమిథునతులాకుంభజాతానాంఉదీచ్యాంకకటవృశ్చి
కమీనరాశిజాతానామితిత్త్వం॥

అ॥రాశిభేదముచేతదలవాకిలి నేర్పరించుటకుదిక్కులనిణయింపుగున్నాడు
॥తా॥ మీనకర్కటవృశ్చికరాసులయందుబుట్టిననరులుమూర్ఖు ననుమిథున
కన్యామకర రాసులయందుబుట్టిననరులుదక్షిణంబునను-కుంభతులావృష
భరాసులయందుబుట్టిననరులుపశ్చిమంబునను-సింహధనుమేషరాసుల
యందుబుట్టిననరులుత్తరంబుననుతమతమయిల్లకుతలవాకిళ్లనేర్పరచిరేనిశు
భసంపదలుగలుగు-మణియొకపక్షమునమేషాదిరాసులంబ్రాగాదిదిక్కుల
యందుమూడావతులుగణనచేయగా గృహపతిరాశియేదిక్కుకువచ్చు
నో-అదిక్కునదలవాకిలి నేర్పరచవలయుననుట. *****

౨౭౯ ॥౨॥ కత్వజన్యరాశిలగ్నాదిషుగృహప్రదేశఫలమాహ ॥మూ॥

సంవేశశుభదస్సస్వజన్మనిగృహేలగ్నేచతుర్థాలయేతాభ్యాంహోపచయే
 క్రమాత్ఫలమిదంకతుస్సస్వజన్మాదిషునిర్వాణ్యధించదరిత్రకీర్తిసుహృ
 దోనిష్ఠుత్రనిశ్శత్రుతానితాంయనిధనామయస్థిరధనద్వైప్యాప్రస
 ద్యాత్సదా॥వ్యా॥సంవేశశ్చితి॥స్వజన్మనిగృహేస్వస్వజన్మరాశౌ-లగ్నేస్వజ
 న్మలగ్నేచ-చతుర్థాలయేస్వజన్మలగ్నజన్మరాశోశ్చతుర్థాలగ్నేచ-కించ
 తాభ్యాంజన్మలగ్నజన్మరాశిభ్యాముపచయేత్పతీయపప్తదశమైకాదశేషు
 చ-సంవేశఃసూతనగృహప్రవేశః-శుభః-అథవాకర్తుఃస్వజన్మాదిషుజన్మ
 లగ్నాదిషుజన్మరాశ్యాదిషువా-క్రమాదిదంపత్యమాణంఫలతిభవతి-య
 థాజన్మనిర్వాణ్యధినిరోగతాం-ద్వితీయేదారిత్ర్యం-తృతీయేకీర్తిం-చ
 తుర్థేసుహృదం-పంచమేనిష్ఠుత్రతాంసంతానత్వం-షష్ఠేనిశ్శత్రుతాం
 శత్రుశూన్యత్వం-సప్తమేనిజ్ఞానంభార్యాశూన్యత్వంఅప్తమేధనంమ
 రణం-నవమేతిమయంరోగం-దశమేస్థిరంచిరకాలస్థితిం-ఏకాదశేధనం-
 ద్వాదశేద్వైప్యంశత్రుత్వంచనదాదిద్యాత్-సర్వత్రజన్మతాశితోజన్మ
 లగ్నాద్వైబోధ్యం.*****
 అ॥జన్మరాశిలగ్నాదులయందుగృహప్రవేశముజేయఁగలిగెడిఫలములజెప్పు
 చున్నాడు॥తా॥జన్మరాశియందును-జన్మలగ్నమునందును-జన్మరాశిలగ్న
 ములకు- ౩-౪-౬-౧౦-౧౧-ఈలగ్నములయందునుగృహప్రవేశముశుభక
 రబుగు-హుతియొకపక్షంబునతనజన్మాదిద్వాదశరాశిలగ్నములయందును
 గృహప్రవేశము-కమంబున-ఆరోగ్య-దారిత్ర్య-కీర్తి-స్నేహ-నిస్సంతా
 న-నిశ్శత్రు-భార్యాభావ-మరణ-రోగ-స్థైర్య-ధన-శత్రుత్వములగుగ
 జేయుననిశాత్పర్యము.*****

౨౦॥అ॥ప్రవేశేపాపాప్తమచంద్రదోసావాహ॥మూ॥పాపఃపా
 పయుతేక్షితోష్టమగతఃపాపాలయస్థోధనావజ్ఞాచ్యేచ్ఛుభవీక్షితోష్టగుణ
 తోహన్యాద్ధృహస్వామినం॥క్షీణేందుశ్చపడప్తరిప్పగృహగచ్ఛేత్సన్నివే
 శాలయాద్ధన్యాత్కర్తృకశత్రమాతునివిశేల్లగ్నేవిశుద్ధేష్టమే॥వ్యా॥పాప
 ఇతి॥పాపఃయఃకశ్చనశ్రూరగ్రహః-పాపయుతేక్షితఃపాపగ్రహణయ
 తోవా-ఈక్షితోద్ధృష్టోవా-అప్తమగతఃప్రవేశలగ్నాదప్తమగతోవా-అథ
 వాపాపాలయస్థఃపాపగ్రహరాశితస్స-అప్తమగోవాయది-తదా
 గృహస్వామినంయజమానంవర్షాత్సంవత్సరాంతరం-హన్యాత్-పాప

గృహపవశుభపీఠీతశుభగృహగృప్తస్థానాత్మనుగతశ్చేతి - అప్తగుణతః
అప్తనానానంతరం - హన్యాత్ - తీణేందుః తీణచం గ్రశ్చనన్నివేశాలయాత్
గృహప్రవేశలగ్నాత్ ఏడప్తరిపుగృహగ శ్చేత్ షష్ఠాప్తమద్వా దశస్థానగ
తశ్చేత్ కన్యకాశత్రంయజమానభార్యం - అనుశ్చమేవహన్యాత్ - త
స్మాత్కారణాత్ అప్తమేలగ్నవిశుద్ధేగృహవర్జితేనతినివిశేత్

అ || గృహప్రవేశవిషయమైపాపాప్తమదోషచంద్రదోషములజేష్టు
చున్నాడు || తా || ౨ కానొక పాపగృహము - మఱియొక పాపగృహము చేజూ
డబడుచు నైనను - పాపగృహముతోగూడియైనను - పాపగృహరాశిబొం
దియైననుండి - ప్రవేశలగ్నమునకు - ౧ - టనుండి నేనియొక సంవత్సరమున
కుపిరపనాగృహపతిభార్యవైధవ్యమునొందును - పాపగృహముశుభగృ
హము చేజూడబడుచు - ౧ - టనున్న నేనిమిదిసంవత్సరములకుపిరపముందు జే
ష్టిరదుష్ఫలముగలుగును - తీణచంద్రుడు - ౨ - ౧ - ౧ - తి స్థానములయందు
న్న - గృహపతియపత్నీకుడగును - కావున - ౧ - టనేగృహంబునుం డవలగనుట
౨౦౧ || ౧ || గ్రహాంధృష్టినిణాయమాహ || మూ || పాదాఖ్యానశ మేతృతీయ
భననేగృష్టినిపాదాభిధాఖేటాద్యానవమేచపంచమగృహేరాశౌచ
తుథే - షష్ఠమే - సృష్టిస్సృష్టిప్రదాధనప్రమగృహసంపూర్ణః దృష్టిః క్రమా
దేకద్విత్రిచతుష్పదేషుబలినానుందార్యభామాః పరే || వ్యా || పాదేతి || భే
టాద్యాఖేటః ఆదిర్యస్యాస్సాతథోక్తాగ్రహాదికాదృష్టిః నశమేతృతీయభ
వనేతృతీయలగ్నేచపాదాఖ్యాపాదసంజ్ఞికాభవతి - గ్రహాంధృష్టితేషః
నవమేపంచమగృహేచద్విపదాభిధా - చతుర్థే అప్తమేచరాశౌత్రిపదా
అథసప్తమగృహేసంపూర్ణదృష్టిః - మందార్యభామాః శనిగుర్వంగారకాః
పరేచక్రమాత్ - ఏకద్విత్రిచతుష్పదేషుబలినః - శనిః పాదగృష్టిస్సగబల
వాగుగురథగృష్టిస్సగబలవాకుజస్త్రిపాదగృష్టిస్సగబలవా - ప
రేసూర్యచంద్రబుధశుక్రాపూర్ణదృష్టిమంతోబలవంతశత్రవేనసంపూ
ర్ణదృష్టిమంతశత్రవగంతవ్యం ||

అ || గృహములదృష్టినిణాయమునుదెలుపుచున్నాడు || తా || గృహముల
కుతమరాశి మొదలుకొని - ౩ - ౧ - ఈ రాసులయందుపాదదృష్టియు - ౧ - ౧ -
ఈ రాసులయందథగృష్టియు - ౪ - ౧ - ఈ రాసులయందుత్రిపాదదృష్టియు
- ౨ - ౧ - ౧ - ఈ రాశియందుపూర్ణదృష్టియు అగలిగియుండును - అందుపాదదృష్టిచేశ
నియు అథగృష్టిచేశురుండును - త్రిపాదదృష్టిచేశుజుండును - పూర్ణదృ

ప్రేమసూర్యచంద్రబుధశుక్రలునధికవీక్షణముగలవారలనితాత్పర్యము.

౨౨౨౨౨౨ ప్రవేశలగ్నస్య గ్రహస్థితిఫలసూహా || మూ|| ఏకశ్చైత్తరభా
గగోదశమగోజాయాస్థితోవాగ్రహస్తదేహం పరహస్తయాతమథవాత
త్సర్వవేశాలయాత్ || క్రూరాలాభరిపుత్రిగాశ్శుభఫలాః కేంద్రత్రికోణస్థి
తాఃసామ్యాస్సాన్యనిరీక్షితేస్థిరగృహేరాత్రాదివావావిశేత్ || వ్యా|| ఏక
ఇతి|| ఏకశ్శుభోవాపాపోవాగ్రహః - పరభాగగతే శ్రుభాగగతస్సేవేశాల
యాత్ ప్రవేశలగ్నాత్ - దశమగః - జాయాస్థితస్సప్తమరాశిగతో వాయు
ది-తద్దేహం పరహస్తయాతం పరాయంతం స్యాత్ - అథవా ప్రవేశలగ్నాత్
క్రూరాః పాపగ్రహః - లాభరిపుత్రిగాః పకాదశషష్ఠతృతీయస్థానగతాస్తం
తః శుభఫలాః - శుభఫలదాభవంతి - సామ్యాశ్శుభగ్రహస్తు కేంద్రత్రికోణ
స్థితాః శుభఫలాః - సాన్యానిరీక్షితే శుభగ్రహద్వయే స్థిరగృహే స్థిరలగ్న -
రాత్రావాదివాదివాభాగే వాతత్సర్వనూతనగృహం విశేత్ ప్రవిశేత్ - ||

అ|| గృహప్రవేశలగ్నమునకు గ్రహస్థితిని జెప్పుచున్నాడు || తా|| ఒక గ్ర
హము శత్రువు యొక్క అంశమును బొందియుండిలగ్నమునకు - ౧ - ౧౦ - ఈస్థా
నములయందుండే నేనియాగృహము పరాధీనమగును - పాపగ్రహములు - ౩
- ౬ - ౧౧ - ఈస్థానములయందును - శుభగ్రహములు కేంద్రత్రికోణస్థానము
లయందునుండగ శుభగ్రహముల జేజూడబడు చున్న స్థిరలగ్నమునందు నూ
తనగృహమును బ్రవేశించిన శుభఫలంబులు గలుగుననుట ||

౨౨౩౨౨౨ తత్తద్రాశిజాతానాంతతద్దిగీశగృహే ప్రవేశనిషేధమాహ ||
మూ|| అష్టామేషకులీరచాపధటగోకుంభాళిమీనాః క్రమాత్ జ్యేష్ఠాయామ్య
నిగాదయః ప్రతిదశం త్వేకైకరాశిభవేత్ | తత్తద్రాశిభవస్య తద్దిగీశగృహే
మృత్యుప్రదం నోవిశేత్ బ్రహ్మస్థానగృహంతు కేసరిమృగస్త్రీయుగ్మజా
నాంతథా || వ్యా|| అష్టావితి || మేషకులీరచాపధటగోకుంభాళిమీనాః మేషకర్క
టధనుస్తలావృషభకుంభవృశ్చికమీనా ఇత్యష్టైరాశయః యామ్యనిగాద
యశ్చక్రమాత్ జ్యేష్ఠాః - తథావసతివైకరాశిః ప్రతిదశం ప్రత్యధిపాభ
వేత్ - తత్తస్మాత్ తద్రాశిభవస్య పుంసః తద్దిగీశగృహే తద్రాశిదిగీశగృహే - ప్ర
వేశనం మృత్యుప్రదం - తస్మాత్తస్మిన్ నోవిశేత్ నప్రవిశేత్ యోయద్రాశి
భవస్య తద్రాశిదిగీశగృహే శల్లగ్ననప్రవిశేదితిభావః - యథామేషః దక్షిణ
దిగీశః అతోమేషరాశిజాతః మేషగాశౌదక్షిణదిగీశహం నప్రవిశేత్ - కర్క
టోనైర్ముతదిగీశః అతః కకటరాశిజాతః కకటరాశౌనైర్ముతదిగీ

గృహంనప్రవిశేత్-ఏవంనగ్నశ్రయోజ్యంబ్రహ్మస్థానగృహంమధ్యమగృహంశు-కేసరిశ్చగస్త్రీయగృజానాంసంహమకరకవ్యామిధునరాశిః
జాతానాన్యథా-ఎతగ్రాశిః-తథా-శ్చశ్చశ్రుతాన్వప్రవిశేత్-||

అ|| గర్భ గానియందుగృహం ప్రవేశమునకుకొరగానివిషయమును జెప్ప
చుచాడు|| అ|| మేను-కకట-ధనుః-తుల-వృషభ-శుంభ-వృశ్చిక-మీన-
రాసులుక్రమంబున కక్షిణదిక్కు-మొదలుగ నెనిదిదిక్కులకునిధిపతులు
గానగృహపతిజర్మరాశి యేదిక్కు కనిపింపెయియుండునో యాదిక్కు-యం
చుండెడిగ్గ నామును-జర్మరాశిలగ్నమునందును- మధ్యమగృహమును-సం
హ-గ-కర-క-వ్యా-మిధున-రాసులయందు బుట్టినవరులు-ఈగ్నములయం
డును- ప వేళించి రేనిగురణముగలుగునని శాస్త్రగ్యము||

అ|| అథ ద్వాభ్యాం గృహప్రవేశవిషయోష్ఠపభవక్రగతనక్షత్రా
ణాంసంహాహ || మూ|| యస్మిన్ భేక-యంత న్దాదిగణయెవ్వంద్రాస్విత
తా-ంతతఃకుగ్భాన్వత్పుముడు త్రయం శిరసిచప్రాకృతయోమద
శాంచ త్వాన్వేవతుశ్చిమాంస్రియగ-లేన్ద్రేర్భంచ చత్వారితత్పుచ్ఛేతు
భ్రమణంత్రయంవశురథో వామేనుపాశ్వే-భ-కృత్|| వ్యా || యస్మిన్
పి|| వృషభాకారంచక్రంపిలియను న్ద్రాస్వితయ వేషవశ్యమాణక్రమేణన
ర్వనక్షత్రాణివిస్మ సేత్-ఏవంచ సతియస్మిన్ భేయన్నతు శ్రుతక-యంతః
స-తు త్రేసూర్యస్తివృత్తిభ-తదాదితన్నతు త్రమారభ్యచంద్రాస్విత
తా-ంతతఃనిత్యనక్షత్రసంభవంతగణయేత్ - ఏవంచ సతివృషభశిరసిస్థిత
ముడుశ్రయంచక్షత్రశ్రయంమృత్యుకుర్యాత్-గృహపతేరితశేషః-ప్రా
కృతయోగగ్రపాదయోః - చత్వారితత్త్రచతుష్టయంచదశాంశు
ర్యాత్-పశ్చిమాంస్రియగ-లేచరమపాదద్వంద్వేన్ద్రీ శానిచత్వారితత్త్ర
చతుష్టయం-న్ద్రేర్భంస్థిరకాలస్థితి - తత్పుచ్ఛేవృషభలంగాంసంభవంత్ర
యంచక్షత్రశ్రయంభ్రమణంకుర్యాత్-అథో వామపాశ్వే-చత్వారిత
త్త్రచతుష్టయం-అభ-కృత్ సంపత్కరంసాత్ || అ|| మూ || భాస్యద
క్షిణపాశ్వ-లేచతురథోపృష్ఠే శ్రయంసంపదంవక్రేభ త్రితయంవశూప్ర
కురుతేచక్రంవృషభస్థితిన్ద్రాస్వితద్వాభ్యాంభిభయాదికవృషతేర్యా
ప్రానివృత్తాపునస్సంవేశేచవిధిస్త్వనిమితగృహేనర్వంవిచిత్యంబుధై
భాన్యమితి|| తక్షిణపార్శ్వకైస్థిశుఅభిదిత్సహితనక్షత్రచతుష్టయంగాన్యం

ప్ర కురు తే అథో అనంబీరం - వ్య క్షేచర హూగేత్ర యంనక్షత్ర శ్రితయంసం
 పనంప్రకుగు లేవ క్షేత్ర సేభక్ర తయంనక్షత్ర శ్రితయంపశూప్రకురు లే
 ఇవ మేవప్రమాణ్యంచక్రంవృషభచక్రమిక్కుచ్చతే - ఇవంచక్రంద్వంద్వ
 ఘ్నేద్వంద్వయుద్ధే - అగ్నిభయాదికేచ - నృపతేఃరాజ్ఞః- యాత్రానివృత్తై
 ప్రతిప్ర యాజ్ఞేపునస్సంవేశైరాజ్ఞాం యాత్రానివృత్తౌ నాంపునగ్భా హ
 ప్ర వేశేచ-స్వనిమితగృహేనూ తనగృహప్ర వేశేచ - అయంవిధిఃపర్యా
 లోచనీ.యః-బుధైఃపండితైఃసర్వంపూర్వోక్తంవిజింత్యంసహ్యగ్నిచార్చ్యం॥

అ॥ రేండుగ్లోకములచేగృహప్ర వేశవిషయ మైపుషభచక్రగతిసక్ష
 త్రములపంథులముల జెప్పఁచునాడు॥ తా॥వృషభాకారమగుచక్ర మునువ్రా
 నీ గానినిరన్న మొదలుగునవ మువంబులయండిచెప్పబూయ్యెడి తెంగుసూ
 ర్నుడున్ననక్షత్ర ము మొదలుగ వ్రా నియది మొదలునిత్యసక్షత్ర మువరకు
 గణన జేయఁగానానక్షత్రముచక్ర గూపమైన వృషభముయొక్క శిరస్థ సము
 లగు - ౩-నక్షత్రములలోనున్నమృత్యువునుముందరికాళ్లలోనున్న - ౪ - న
 క్షత్ర ములైనదురవస్థను-వెనకటికాళ్లయందున్న - ౪-నక్షత్రములుదిర కా
 లముండును - తోకయందున్న - ౩-నక్షత్రములు జేశ భ్రమణమును-ఎడ
 మకాశ్వఃగుందున్న - ౪-నక్షత్రములుధనమును-కుడివక్కనున్న - ౪-న
 క్షత్రములు భాగ్యమును-పృష్ఠభాగమందున్న - ౩-నక్షత్రములుసంపదను-
 ముఖమందున్న - ౩-నక్షత్రములుపశువులనుంగలుగ జేయుననియా-ఇదివృ
 షభచక్ర మనియు-నీచక్ర ము-ద్వంద్వయుద్ధము జేయునపుడును - రాజాతి
 యాత్రబోవునపుడును - శురలవచ్చునపుడును - నూత నగృహప్రవేశ కా
 లమందును-ఇత్యాది కార్యములయందుపండితుల చేజూడదగినదనియుననుతి

౨౮౬॥ ౨౮౭॥ అ॥ ౬౪ ద్వాభ్యాంకలశి చక్రస్వరూపంనిరూపయత
 స్తత్రనక్షత్రాణాంగృహప్ర వేశవిషయంసంన్యాహ॥ మూ॥ చక్రంస్యాత్క
 లశ స్వరూపమథతత్సంలిఖ్య మూర్ధ్వైకకభుప్రసాగాద్యాసువశిష్ఠతుః
 ప్రతిదిశంచ త్సారితన్నధ్యమే । కులేప్రిణిగుదే త్రయంచవిభిద్భానాం
 క్రమాత్తత్ఫలంవయ్యైర్ధాన్వితభాదితశ్చ గణయేత్సంవేశధిష్ఠ్యాంతతః॥
 క్షిప్రః-చేదనుభవప్ర వాసమభయంధాన్యంతతోనిధిసంగర్భ ప్రావమథశ్రి
 యంగృహపతేర్దద్యాచ్చతాయుస్సదా । సం గ్రా మాఖిలమగ్నైలనగర
 ప్రాసాదదేవాలయయైత్రాగామగృహప్రవేశసమయోజ్ఞేయంహిచక్ర
 ద్వయం॥ వ్యా॥ చక్ర మిత॥ క్షిప్రచేదమితి॥ కలశస్వరూపంఘటా కారంచ
 క్రాయధాస్యాత్తథాసంలిఖ్య - ఆథచక్ర లేఖనానంతరం-అర్చానివృత్తభాది

తఃసూర్యాగ్నితనక్షత్రమారభ్య సంవేశధిష్ఠ్యంతతఃగృహప్రవేశనక్షత్రపర్యంతం. ఇయేత్ - అధమూర్తికలశశిరిసిపకభంపకనక్షత్రం ప్రాగాద్యసు ప్రాచీప్రభృతిచతుర్దిశః ప్రతిదిశంచతుశ్చతుర్నక్షత్రాణిత్యుద్భవత్యురికంరేత్రణికుదేత్రయంచాభిజిత్వజంఽలిఖేత్ - భానాం మూర్ధాదిగతనక్షత్రాణాంక్రమాత్ఫలంవయ్యే - యథా-శిరోగతనక్షత్రే ప్రవేశేచ్ఛేద్యహపతేర్నిర్వచ్ఛేదనం - కలశస్య ప్రాగ్భాగస్థితనక్షత్రచతుష్టయంప్రవాసంసర్వదాదేశాంతరగమనం - దక్షిణభాగస్థితనక్షత్రచతుష్టయంఅభయంభయాభావం - పశ్చిమభాగగతనక్షత్రచతుష్టయంధాన్యం ఉపగ్భాగగతనక్షత్రచతుష్టయంనిధానంధారిద్ర్యం - వాధ్యమగతనక్షత్రచతుష్టయం - గర్భస్రావం-యజమానభార్యాయాకృతివేద్యం - కంఠగతనక్షత్రత్రయం - శ్రియంసంపదం-గుదస్థితనక్షత్రత్రయంశతాయుదాద్యాత్ - సంగ్రామాఖిలదుర్గాలైలనగరప్రాసాదదేవాలయైత్రా రామగృహప్రవేశసమయే-యుద్ధదుర్గాపర్వతపురప్రాసాదదేవాలయకృషిశూర్యుద్యానవనగృహప్రవేశకాలేచ క్రద్వయంవృషభకలశచక్రయోర్ద్వయంజ్ఞేయంవిచింత్యంహి*****

అ॥ రేండుశ్లోకములచేకలశచక్రమునొందిననక్షత్రములకు ఫలముల జెప్పచున్నాడు॥ తా కలశాకారరబగు సెకచక్రము ప్రాసీయందునీచెప్పబోయ్యెడిక్రమంబునసూర్యుడున్ననక్షత్రముమొదలుగా - ౨-నక్షత్రములను ప్రాసీమిది మొదలుగృహప్రవేశనక్షత్రమువరకు నెంచగానాప్రవేశనక్షత్రముకలశశిరిస్థంబగునొకనక్షత్రమైయున్నగృహపతికిశిరశ్చేదంబును - కలశమునకుప్రాగ్భాగమందున్న - ౪- నక్షత్రములలోనొకటియైన నెల్లకాలముపరదేశగమనమును - దక్షిణభాగమందున్న - ౪- లోనొకటియైన సగర్భయమును - పశ్చిమంబుననున్న - ౪-లోనొకటియైన ధాన్యమును-ఉత్తరంబుననున్న - ౪-లోనొకటియైన దారిద్ర్యమును-మధ్యభాగముననున్న - ౪-లోనొకటియైన గృహపతిభార్యకుగర్భప్రావంబును - కంఠస్థానమందున్న - ౩-లోనొకటియైన సంపదయు-అధఃప్రదేశమందున్న - ౩-లోనొకటియైన పూర్ణాయువుగలుగును- ఈచెప్పబడినవృషభకలశచక్రములురెండును - యుద్ధదుర్గాపర్వతపుర-సాధ-దేవతాలయ-కృషిశూర్యుద్యానవన-నూతనగృహములబ్రవేశించునపుడుజూడవలయుననుట *****

యజ్ఞసావేకటాఖ్యేనరవితాయాంసతాంముదే ।
కాలామృతస్మృతీకాయాషష్ఠాయంబిందురవ్యభూత్ ॥

కాలావృతే స వ్యాఖ్యానే.

• సప్తమ బిందు ప్రారంభః •

౨౦౮ || అ || అధనకలదేవతాప్రతిష్ఠాకాలమాహ|| యూ|| వాగేష్యేవ
కవిజ్ఞజీవశశినాం శ్రోత్రయేచోత్తరామైత్రాదిత్యకరద్వయాంత్యశశ
భృన్ద్రప్రజేతోడును | భద్రాపూర్ణజయాయుచోదగయనెశుక్రేజ్య
యోర్వ్యక్తయోఃకుర్యాత్కామదినంః హాయచకుహూంజేవప్రతిష్ఠాం
శుభాం || వ్యా || వాగేష్యేతి || కవిజ్ఞజీవశశినాం శుక్రబుధగురుచంద్రా
ణాం వాగేష్యు- శ్రోత్రయేత్రవణధన్వినాశశశిభిషక్త్రయేఉత్తరామైత్రా
దిత్యకరద్వయాంత్యశశభృన్ద్రప్రజేతోడునుఉత్తరోత్తరాషాఢోత్తరా
భాద్రానూరాధాపునర్వసూహస్తతిత్రారేవతీహృషీషాశ్వినిరోహిణీ
నక్షత్రేషు- భద్రాపూర్ణజయాః- భద్రాధిభయః పూర్ణాధియోజయః ధయ
శ్చతాను- ఉదగయనె ఉద్దగాయనే- శుక్రేజ్యయోః శుక్రబుధాస్త్యత్యః
వ్యక్తయోః అనస్తంగతయోస్త్యతోః- గురుశుక్రమాధ్యరాహిణ్యేనత్యగ్ధః
జయతిధిషుకామదినంత్రయోదశీం- పూర్ణాధిషుకుహూమహావాసాం
చత్యక్త్యా- పూర్వోక్తశుభదివసెశుభాంః ఎ- లిప్తాంకుర్యాత్, *****
అ || సకలదేవతాప్రతిష్ఠలకాలమునుజేప్పచున్నాడు|| తా|| ఉత్తరాయణ
మంకుగురుశుక్రలస్తమించకయుండగా- శుక్రబుధ-గురు-సోమవారములు
సు-శ్ర-ధ-శ-ఉభ-ఉషాఉభాలనూ-పున-హ-చి-రే-హృ-అశ్వి-రో-ఈనక్షత్ర
ములును- భద్రాధిగురును- అమావాస్యవృత్తిరిక్తపూర్ణాధిగురును- త్రయోద
శీవ్యతిరిక్తజయతిగురును- ఇవిసకలదేవతాప్రతిష్ఠలకాలప్రస్తములనుట***
౨౦౯ || అ || చక్రపశుబంధనకాలమాహ|| యూ|| లక్ష్మణైకపదాంత్య
మూలశశభృత్తోయాగ్నిభేష్ట్యదంతస్తస్యాస్పశుబంధనంగురుభృగుబ్ర
ధ్వాఖ్యవాగేష్యపితృక్వాప్త్యప్తజనాదనోత్తగిభీకపిగ్ంకలింఛాప్త
మీంఛాంద్రం వాపశుబచ్చవారమపితచ్చేనాతిధిక్తోభనా|| వ్యా|| అద్వైతి || ఆ
ద్రాక్షైకపదాంత్యమూలశశభృత్తోయాగ్నిభేషు- అర్ధాపూర్వాభాద్రా
రేవతీమూలాహృషీగర్జనూర్వాషాఢాకృత్తికాసుపతేషు- పునక్షత్రేషుగు
రుభృగుబ్రధ్వాఖ్యవాగేష్యగురుశుక్రాదిత్యవాగేష్యు- పశుబంధనం అర్ధదం
సంపత్కరంతస్తంసుఖ్యంస్యాత్- బంధనమితిగోష్ఠప్రవేశాదీనామప్యవ

లక్షణంత్యష్టప్రకారాదానోక్షరపిఠికాచిత్రాశ్రవణోక్షరాశ్రయరోహిణీ
 ణీ-చక్రముః-హస్తాంకలించుగుణశీం-లప్తమించ-ఁదించచాగ్రంసోమ
 వాసరం-చతుశ్చ-వాసరంచత్యత్వా-ఁజేసాడక్రాతిరిక్రాతిరిశోభనాశు
 భకరా-ఁధిరిక్రూత్తిరిక్రవాసరగ్నాదీనామప్రుపలక్షణం

అ||పశుబంధనకాలమునుజెప్పుచున్నాడు||తా||ఆర్క-సూభా-రే-మూ
 మృ-పూషా-శృ-ఈ-ఁ-నక్షత్రములును-గురుశుక్ర భానువారములును -
 పశుబంధనగోష్ఠప్రవేశాదులకుముఖ్యంబులనియు-చి-శ్ర-ఉఫ - ఉమా ఉభా
 రోహిణి-ఈగక్షత్రములును-అమావాస్య-చతురదశి-అష్టమి-సోమవార
 ముపశుజన్తవారము-ఇవినిషేధంబులనియు - తక్కినతిథివారాదులుశుభ-క
 రములనియునభిప్రాయము-(గోష్ఠమనగాశశువులదొడ్డి.)

౨౯౦ || అ || అథపైత్వక్రప్రసంగంవివత్తుస్తావత్తిథినిణాయమాహ||
 మూ || యావంత్యోఘటకాది నేపిఘటికాస్సర్వాశ్చ కుర్యాత్సమంకాలం
 పంచవిధంక్రమాద్బ్రాణనా ప్రాత్రంతస్సంగమః | మధ్యాహ్నాపృథ
 రాహ్లాత్పృథక్వేతన్యాయంతనిమాసకేదర్మచాత్విక ఏవవాసత్పితృస్స
 ర్వకాలాయది||వ్యా||యావంత్యృతి || దినేపవాభాగేఘటికాఘటికాశ్చ
 యావంత్యోఘటకాది నేపిఘటికాస్సర్వాశ్చ కుర్యాత్సమంకాలం
 పంచవిధంక్రమాద్బ్రాణనా ప్రాత్రంతస్సంగమః | మధ్యాహ్నాపృథ
 రాహ్లాత్పృథక్వేతన్యాయంతనిమాసకేదర్మచాత్విక ఏవవాసత్పితృస్స
 ర్వకాలాయది||వ్యా||యావంత్యృతి || దినేపవాభాగేఘటికాఘటికాశ్చ
 యావంత్యోఘటకాది నేపిఘటికాస్సర్వాశ్చ కుర్యాత్సమంకాలం
 పంచవిధంక్రమాద్బ్రాణనా ప్రాత్రంతస్సంగమః | మధ్యాహ్నాపృథ
 రాహ్లాత్పృథక్వేతన్యాయంతనిమాసకేదర్మచాత్విక ఏవవాసత్పితృస్స
 ర్వకాలాయది||వ్యా||యావంత్యృతి || దినేపవాభాగేఘటికాఘటికాశ్చ

అ || పితృక్రియావిధానమునుజెలుపువాడైయుచుతిథినిణాయమును
 సామాన్యముగాజెలియజేయుచున్నాడు||తా||అహఃప్రమాణఘటికలపిఘ
 టికలతోగూడసమంబుగనైదుభాగములుజేయగానవిక్రమంబున ప్రాత
 స్సంగమమధ్యాహ్నాపృథరాహ్లాసాయంకాలములనంబడును - ఈ-పిథముల
 గుకాలములయందునువ్యాపించియున్నతిథి - అట్టికాదిపితృక్రియలంబెయో
 గ్యంబులనితాత్పర్యము.

౨౯౧ || అ || అథమాసికాదీనాంవిశేషకాలమాహ||మూ|| కార్యాసా
 ద్స్వప్రరాహ్లాయోస్సమధికాసామ్యాశుపూర్వాద్వయోఃపూర్వాసాయం
 దివద్వయోరగ్రపరాప్రాగస్తకాలార్థవే | సానోచేత్రిముహూర్తాః ౬ పి

తృతిధిస్సాయంత్రశీతేద్వయోస్సాయంత్రవాశ్రమగాభిశేషధిరయందశేష
వామాసికే || వ్యా || కాశ్యేఽద్వయపరాహ్లామోద్యయోరపరాహ్లామో
ర్వశ్యేయాసహధికాయత్రాపరాహ్లామధికకాలవ్యాసనీసాధిః - కార్యా
శ్రాద్ధేకార్యాద్వయోరపరాహ్లామోస్సాయంత్రవ్యాసనీసాధిః - వ్యాసనీసాధిః
పూర్వధిః - అత్రాయంవిశేషః - తిథియేతత్పూర్వా - వ్యధౌసామ్యేపిష
రేణి - తథాచోక్తంసుమంతునా || శ్లో || తీయమాణేతుపూర్వైష్వవర్ధమానే
తునైవరా | సమత్వేపితథైవాసావపరాహ్లాద్వయేయదీతి || సాపితృతిధిః -
యదినద్వయోద్వయోరపరాహ్లామోసామ్యపిసీయది - తదాచవేరస్తకా
లాత్ ప్రాక్ సూర్యాస్తమయాత్పూర్వంసాధిః - సూర్యాస్తమయాతాగము
హూతాత్రయవ్యాసనీశేత్రదాపి - పూర్వవనోచేతరవేరస్తమయా
ప్రాక్ త్రిమహూతాగనయది - తదాపరాకార్యాతిధేరపరాహ్లావ్యా
పిత్యాభావేపితృతపకాలవ్యాపిత్యాత్ - పితృతిధిఃద్వయోద్వయోద్వయో
తనీసాయంత్రవ్యాసనీసాధిః - అత్రాపిషత్సూర్యాభిశేషప్రతిసాంవత్స
రికేదశ్యేఅమావాస్యాయామాసికేవసర్వవర్గానాంఅయంవిధిః గ్రాహ్యః

అ || రెండుదినములయందొకతిధివ్యాపించియుండుటవలనగలిగెడితిధి
సంజేహమునునివర్తింపజేయుచున్నాడు || తా || ఒకతిధిరెండుదినములయవ
రాహ్లాములయందువ్యాపించియున్ననపుడెదియవరాహ్లామందధికముగ
నుండునో - ఆతిధియందును - రెండవరాహ్లాములయందునుసమముగానుండే
నేనిపూర్వధియందును - ఒకయవరాహ్లామందైననువ్యాపించకపూర్వధి
నంబునసూర్యాస్తమయమునకుముందు - గడియలువ్యాపించియుండేనే
నియుపూర్వతిధియందును - అట్లులేకయున్నప్పుడును - రెండుసాయంకాల
ములయందొకతిధివ్యాపించియున్నప్పుడునువరతిధియందును - ప్రతిసాంవ
త్సరికదర్శిత్రాధ్యక్షానికములుజేయవలయు - రెండవరాహ్లాములయందున
మముగానున్నయెడలతిధితుయకాలమందుపూర్వతిధియు - వృద్ధిసామ్యకా
లములయందువరతిధియునుగ్రాహ్యంబులు

౨౯౨ || అ || అశవంభిశ్లోకై మాహాలయనిర్ణయమాహ || మా || కుర్వా
జ్ఞానప్రదేప్రమీతపితృకస్తత్రైష్టపత్యాదితఃపక్షత్రాధ్యమథాశ్వినప్రతి
పదాయుక్తంచపత్యాదితఃపత్యాదాయనిసూతకానిసహితస్తస్వంచమీవా
ప్రమీయద్వాస్యాద్దశమీతదాదిషునదాతత్పక్షచేషేషువా || వ్యా || కుర్వా
దితి || ప్రమీతపితృకోమృతపితృకఃపు మాభాప్రపదేమాసేకృష్టపత్యా

దితఃకృష్ణపక్ష ప్రబృతిఆర్షిన ప్రతిపదాయుక్తం - మహాలయానాంషోడశ త్వాదితిభావః-ఆత్మసిద్ధంపక్షశ్రాద్ధం-అత్రతచ్ఛబ్దస్య ప్రసిద్ధాధికత్యా న్నయచ్చభాషేత్-ఉక్తంచదండినా - ప్రక్రాంతప్రసిద్ధానుభూతాథావి షయతచ్ఛబ్దాయచ్చబ్దంనాపేక్షతఇతి-కుర్యాత్ పత్రోదాఖాద్రపదకృష్ణ పత్రోదా-సూత కాదినహి-సూతకాదినాయుక్తయదితిశబ్దేనపక్షిణజో దశనాదికంగృహ్యతే-తదాతత్త్వంచమీలప్తమీ వాయద్వాతద్దశమీ వా తదాదిషుంచక్యబ్దమీదశమ్యాదిషుశబ్దశబ్దేషేషు కృష్ణపక్షశేషదివ సేషువా-పక్షశ్రాద్ధంసదాకుర్యాత్-సదేత్యనేనపక్షశ్రాద్ధమత్యావశ్యక మితిగమ్యతే॥

౨॥౧॥శ్లోకములచే కనుహలయ కాలమునునిజఁయింపు చున్నాడు॥ తా॥

మృశపితృకుడగునరుడుభాగ్రచరబ-౧. మొదలూశ్వయుజశుక్ల-౧ - లోజేరి న-౧౬-దినములునునిత్యశ్రాద్ధముజేయవలయు-నొక వేళయావత్తు ప్రథమ దినపనుంచుజేయుటకు-అశౌచము- పక్షీరజోదశ-నము - ఇత్వాదులగున భ్యంకరములుసంభవించెనేనియావత్తునుంచు-పంచమి-అప్తమి-వశమి-వీటి లోనే3నమైనముగనాపక్షశేషదినములయందునుమహాలయంబావశ్య కముగజేయవలయుననితాత్పర్యము॥

౨౯౩॥౨॥సకృన్త మహాలయ కాలమాహ ॥మూ॥పంచమ్యాదిషు చేప్పబ్దే

షుదివసేషేవప్రకుర్యాత్సదాద్వాదశ్యాంయతిపైతృకంకలిది నెశ సై హాతానాంపునః॥వజ్యేకామది సేపైతృభయతేహ స్త్యాన్వితేభాస్మరేస్యాత్సంకల్పవిధిశ్చపార్వణవిధిశ్చద్వాపితృప్రీతిదః॥వ్యా॥పంచమ్యాది ప్సితి॥శుభేషుపంచాంగశుద్ధిదివసేషుపంచమ్యాదిషుదివసేషేవసకృన్త మాలయంకుర్యాత్-ఏవకారేణనపంచమ్యాః పూర్వదివసేష్యధోల భ్యతే-యతిపై తృకంయతిషు మాలయంతుద్వాదశ్యాంకుర్యాత్-శ సై హాతానాంపునశ్చప్రహతానాం మహాలయం కలిది నేచతుదశ్యాంకు ర్యాత్ - పునరిత్యనేనయస్త్రికస్త్రికచిద్విసేపార్వణవిధానేనశ్రాద్ధం కృత్వా - పునశ్చశుద్ధశ్యామేవకోద్దిప్తవిధానేనకార్యమితిగమ్యతే- ఉక్తం చమాదవీయే ॥ శ్లో ॥ సమత్వనూగతస్యాపివిషశస్త్రహతస్యచ॥ ఏకోద్దిప్తం సుతైఃకార్యంచతుదశ్యాంమహాలయఇతి - వజ్యేకాపిమహాలయనిషిద్ధేపి కామది నెశయోదశదినే - పైశ్మభయతేహ సూనత్తుక్రయ్యైవతిభాస్మ

రహా స్త్రాన్వి తేహస్తనక్షత్రగతేసతిచ - సంకల్పవిధిఃసంకల్ప శ్రాద్ధంయ
ద్వా పార్వణవిధిఃపార్వణ శ్రాద్ధంవాపితృప్రీతిక సాన్యత్ - పతద్యోగే
సత్యేవశ్రయోదశ్యాంకార్యంనత్వగృహ- ఇయమేవగజచ్ఛా యేత్యుచ్య
తేతదుక్తం॥శ్లో॥యదేందుఃపితృదైవత్యేహంసశ్చైవకశేఢితః॥యావాతి
ధిభవేతాస్సహిగజచ్ఛాయాప్రకీర్తితా॥అత్రేయంవ్యవస్థానప్రవ్యా-
యజనూనఃపుగ్రవాంశ్చేత్ - మమాయాక్తశ్రయోదశ్యాంసంకల్పశ్రాద్ధం
సూచేత్పార్వణ శ్రాద్ధమేవకుర్యాత్. తథాహోక్తం॥శ్లో॥మమాయాగాద్యో
ర్యామ్యేచశ్రాద్ధంకుర్యాత్ప్రయత్నతః॥పిండకానంనకుర్వీత్తయవీచ్ఛేజ్జీ
విసస్సుతాని॥

అ॥౨-శ్లోకములచేతసకృత్సహాయమునకుకాలమునుజెప్పచున్నాడు
తా॥పంచాంగశుద్ధిగలకృష్ణపక్షపంచమిమొగలగుచినములయందే-సకృత్స
హాయముజేయవలయుననియు - యతికిద్వాదనియందుజేయవలయునని
యు-వివశస్త్రాదులచేమృతులైనవారలకితరదినములయందుపార్వణశ్రా
ద్ధముచేసిననుచును దానినాడేకోద్దిష్టవిధిచేజేయవలయుననియు - సూర్యు
డుహస్తనక్షత్రమందుండినను-చంద్రుడుగుఖయందుండినపుడుమహాల
యనిపిద్దమైనశ్రయోదనియందునుమహాలయము సంకల్పవిధిచేతనైన
పార్వణవిధిచేసినైనంజేసినపితృప్రీతికరంబనియు - మఘానక్షత్రముతో
గూడినదినమునందును-యుగాదియందును - భరణీనక్షత్రమందునుఆవశ్య
కంబుగజేయదగినశ్రాద్ధమును శ్రాద్ధకతాపుత్రపంతుడైయుండేనేనిసం
కల్పవిధిగానేజేయవలయుననియునభిప్రాయము॥

౨౯౪॥మూ॥కారుణ్యాన్నితపైతృకంశుభదినేతత్పక్షపవాచరేత్రన్యా
యాంయదిభాస్కరేప్యగతికఃకన్యాదిమాసద్వయే॥యావద్వృశ్చికదశ-
నాశ్చృశ్చిబలాదేకంచవాపైతృకంకాన్యత్వాచ్చసకృత్సహాయనినం
శుద్ధ్యాయుతంచేచ్ఛుభం॥వ్యా॥కారుణ్యాన్నితేతి॥భాస్కరేనూర్యే-క
న్యాయాంయదికన్యారాశిగతేసతి-తత్పక్షపవభాగ్రపదకృష్ణపక్షపవశు
భది నెకస్తింశ్చిద్దినసే-కారుణ్యాన్నితపైతృకంకారుణ్యప్రయుక్త శ్రాద్ధం
ఆచరేత్కుర్యాత్-పక్ష శ్రాద్ధకృతేపికారుణ్య శ్రాద్ధమావశ్యకమిత్యాశ
యః-అగతికోయదిదరిత్రచ్చేత్ భాస్కరేకన్యాదిమాసద్వయేకన్యాయాం
శులాయాంచస్థితేసతివా-యావద్వృశ్చికదశనాత్-పృశ్చికప్రవేశా
త్పార్వమేవేత్యధః-స్తృశ్చిబలాత్-॥శ్లో॥వృశ్చికాదశనాద్యాంతినిరా

దామితరోగశాఖిః ఏకం చ వాపై శ్చకరాద్రాధంకుర్యాత్ - అనమగ్ధస్యా
 పివకంకారుణ్యద్రాధంకార్యమిశ్యావశ్యకపిధిః - సకృత్తహాలయదినంశు
 ద్ధ్యాయుతంపక్ష్యమాణస్త్రకారేణపంచాంగ శుద్ధియుక్తంచేచ్ఛభంభవే
 త్-అశ్రహేతుమాహ- సకృత్తహాలయస్యకావ్యత్వాదితిపక్ష ద్రాధస్యని
 త్యత్వాన్నాయంనియమః||

తా||పితృపక్షముచనన్నిదినములయందునిత్య శ్రాధముజేసినను-ఒకది
 ననునసకృత్తహాలయముబహుదై వత్యముగజేయవలయుననియుఆకారు
 ణ్యద్రాధముకామ్యమగుటచేత నాదినంబుపంచాంగ శుద్ధిగలదై యుండవల
 యుననియు-ఆపక్షమునజేయుటకు దారిద్ర్యముచేతనైనను-అనుపప్రజ్ఞచేత
 నైనను-సంధభిఃఽవకపాణునేనితులామాసముతుదవంకు శుద్ధిగలదినిమున
 జేయవచ్చుననియును తాత్పర్యము||

౨౩౯||అ||సకృత్తహాలయేవజ్యోవాహ||మూ||వజ్యోన్యేకమహాలయేజ
 సనభంస-దాశ్చకామఃకలిశుక్రాగ్రార్యదినానిసూతకదినంపత్నీరజో
 దూషితం|తారాస్సప్తదశస్యరేవశుభదాపిష్ణుత్రయాకశ్రయాహ్వ
 ద్రామిత్రచతుష్టయాద్యశశభృద్భాగ్యర్యయామ్యాఃదాః||వ్యా||వ
 జ్యోనీ||ఏకమహాలయేసకృత్తహాలయేజనభంజన్మక్షత్రం-నందాః
 సందతిథయః|ప్రాగుక్తాఃకామస్త్రయోదశి-కలిశ్చతుదశి-చ-శుక్రాకా
 గ్యదినానిశుక్రభానుగురువాసరాః సూతకదినం-పత్నీరజోదూషితగన్ధ
 భార్యారజోదూషితదినంచపతానివజ్యోనీపతేషుసకృత్తహాలయంసకు
 ర్ద్యాదిస్థిథిః-సకృత్తహాలయేయోగ్యక్షత్రాణ్యాహవిష్ణుత్రయంశ్రవ
 ణధనిస్తాశతభిషజఃఅర్కత్రయంహస్తవిశ్రాస్వాశ్యః-అహిరాశ్రేణా-
 ఆగ్రాప్రసిద్ధా-మిత్రచతుష్టయంఅనూరాధాజ్యేష్ఠామూలాపూర్వాసా
 థాఃఅద్యఃఆర్షిసీ-శశభృత్వృగశీషః-భాగ్యంఉత్తరఫల్గునీ-ఆర్యఃపుష్యః
 యాహ్వంభరణీ-శశ్యభిధావిత-స్పంజికాఃసప్తదశతారాఃసకృత్తహాలయ
 శుభదాస్సున్యః-ఏవకారేణాన్యానిదశనక్షత్రాణిశ్యాజ్యానీతిస్ఫుటమవ
 గంతవ్యం-ఏతన్లోచ్యక్తోక్తంప్రధమోవక్రమణివిషయం||

అ||నూతనముగ సకృత్తహాలయము నారంభింప నయోగ్యతీధివారనక్ష
 త్రముల జెప్పచున్నాడు|| తా||సందతిథులు-త్రయోదశి-చతుదశి-ఈతి
 థులునుశుక్రభానుగురువారములును-సూతకదినంబులును-భార్యబహిష్క
 యైయున్నదినంబులును-జననక్షత్రము-కృ-రో-పున-మ-పూ-ఫ-పి-ఉ-మ-

పూభా-ఉభా-శ్-చ-౧౦- న తు క్రములును-సమీధములనియు-తక్కి-ననతు-
త్రామలుముఖ్యంబులనియునభిప్రాయము|| *****

౨౯౬|| ౧|| మహాలయాకరణేదోషంకరణైఫలంచదశ్యయతి|| మూ || నో
కుగ్యాద్యనిపక్షమేకదివసంవానల్పమల్పంచవాదారిద్ర్యంబహుముఖ
మప్రచవరేకౌర్వత్యమేవాత్మనః | దాతుంపుత్రధనంభవేదిహవరేస్వగ్ధాది
పశ్చాద్భవేతిత్యక్తాప్సగృహంపిస్తృజ్యపితరస్వంస్వంపిశేయఃపదం|| **
వ్యాసౌత్సాహికృతమేకమత్రాధ్యంవాపికదివసంసకృత్తమహాలయంతినల్పంతి
ధింవాసమధ్యశ్చేదిలిభావః - అల్పంవా-దరిద్రశ్చేదిలిభావః - నౌకుర్యా
ద్యని - తదాత్మనఃదారిద్ర్యంబహుముఖంవౌర్వత్యంచుర్వత్యంచస్యాత్
దాతుః-సహాలయప్రదాతుః - ఇహఅస్మిన్భూలోకేపుత్రధనం - పరేవర-
తోస్వగ్ధాదిచ-భవేదిత్యక్తాప్సపశ్చిత్పితరః-స్వగృహంపిస్తృజ్యస్వంస్వంచ
దంస్వస్వస్థానంపితౄలోకంపిశేయః|| *****

అపిత్వపక్షముననిత్యక్తాధ్యంవాపికదివసంసకృత్తమహాలయంతినల్పంతి
జేయకసోపుటవలనగలిగెడిదోషమునుండెలియజేయుచున్నాడు|| తా|| పక్ష
క్రాధ్యమునైననుసకృత్తమహాలయమునైననుజేసినకత-కుభహంబునపుత్రధ
నాదిసంపదలును-పరంబునస్వగ్ధాదిలోకభోగంబులుంగలుగునుజేయనివా
నికిహంబునపుత్రధననాశముఖములు - పరంబునసరకామలుంగలునున
ట్లువానిపితౄదేవతలుతపింతురనితాత్పర్యము.

౨౯౭|| ౨|| అథవణ్ణవతిస్విరూపమాహ|| మూ|| మన్వాద్వాశ్చమహాల
యాముగదినాన్వాదిత్యసంక్రాంతయోదర్యాశ్చవ్యతిపాతవైధృతిదినా
న్యన్వప్తకాఃపైశ్చకే| కాలాషణ్ణవతిస్త్వతాశ్చసతతందాతుస్సపుత్రా
ధదావాయంతోయవనేరిపూరిపుటకాలోకారిపుస్త్రమాత్|| వ్యా|| మ
న్వాద్వాశ్చతి|| మన్వాద్వాఃవాయంతీతరసంఖ్యయాచతుదశ-మహాల
యాఃతోయంషోడశ-యగదినానియగదయఃపదంచత్వారి - ఆదిత్యసం
క్రాంతయఃరిపుఃద్వాదశ-దర్శాఃరిపుఃద్వాదశ-వృతీపాతవైధృతిదినాని -
వృతీపాతదినానిబకాఃత్రయోదశ - వైధృతిదినానిచలోకాఃత్రయోదశ-
అన్వప్తకాఃతిస్త్రోప్తకాఃరిపుఃద్వాదశ - ఏతేమిలిత్యావణ్ణవతిస్త్వతాఃషణ్ణ
వతిశబ్దప్రతిపాదితాఃకాలాః-పైత్వకేపితౄకర్తృనిక్రమాచక్రమాత్దా
తుఃపుపుత్రాధదాభవంతి|| *****

౩|| షణ్ణవతిస్త్రోధస్వరూపమునుండెలియజేయుచున్నాడు|| తా|| మన్వాద్వా

దులుగర - మహాలయములు - గిలయుగాదులు - ర - సంక్రాంతలు - గిలయమా
వాస్యలు - గిల - వ్యతీపాతదినములు - గి - వైధృతిదినములు - గి - అన్వష్టక
దినములు - గి - ఈగిలదినములయందును గ్రాధముజేయువారలకుపుత్ర
పౌత్రధనాభివృద్ధిగలుగుననితాత్పర్యము.

౨౯౮॥ ౨౯౯॥ అ॥ శ్లోకద్వయేనపూర్వోక్తపక్షణవతీనాంమధ్యేప్రధ
మోపదిష్టయోగ్యన్వానియుగాద్యోఃకాలనిణాయమాహ॥ మూ॥ కృష్ణాభా
ద్రవదేస్తమీయదినభోదర్మశ్చశేషాస్సితాతమాధేదశమీష్విషేచనవమీసా
కాతికేదాదశీ॥ జ్యేష్ఠేఫాల్గునచైత్రయోరపిశుచాపూర్ణేతిథిఃపూణి
మామాభేమాస్యధనస్తమీశుభఫలాఃపాషేసితైకాదశీ॥ చైత్రేభాద్రపదే
చమాసయుగైజ్ఞేయాస్తృతీయాతిథిర్నన్వాద్యాశ్చచతుర్దశేవతిథియః
పుణ్యాయుగాద్యాశ్చతుః॥ శుక్లార్ద్రేనవమీసితైవశుభదారాధేతృతీయాతిథి
ర్నాభేదర్మతిథిర్నభస్యబహులైకామఃకృతాద్యాః॥ వ్యా॥ కృష్ణే॥
చైత్రతిథిః॥ భాద్రపదేమాసికృష్ణాస్తమీనభోదర్మశ్చగ్రావణజహులై
మావాస్యోచపతేజ్యేకృష్ణపక్షగతే - శేషావత్యమాణాస్సితాశుక్లసక్ష
గతాఃతాతమాధేదశమీశుక్లపక్షదశమీష్విషేతులశ్వయుజేనవమీశుక్లపక్షనవమీ
చ - కాతికేమాసేసాద్వాదశీశుక్లద్వాదశీజ్యేష్ఠేఫాల్గునచైత్రయోః - శు
చాతమాధే - ఊర్ధ్వేకార్తికేచ - పూర్ణిమాతిథిఃఅథమాభేమాసస్తమీపాషే
మాసిసితైకాదశీశుక్లైకాదశీ - చైత్రేభాద్రపదతిథిమాసయుగైచతృతీయా
తిథిఃశుక్లశృతీయాచ - సర్వేమిళితాచతుర్దశతిథయఃనున్వాద్యాఃనున్వా
దినంజ్ఞికాః - శుభఫలాఃశుభఫలాదఃజ్ఞేయాః - గ్రాధకర్తురితీశేషః - ఊర్ధ్వ
కాతికేమాసిశుక్లానవమీ - రాధేవైశాభేమాసిసితైవతృతీయాశుక్లశృ
తీయాతిథిః - మాభేదర్మతిథిఃనభస్యబహులైభాద్రపదశుభవత్కామఃగ్రా
యోదశీ - ఇమాశ్చతస్త్రిథయఃగ్రావణకృతాద్యాఃకృతత్రేతాద్వాదశ
కలియుగాదయఃపుణ్యాఃజ్ఞేయాతిథిపూర్వేణాన్వయః*****

అ॥ రెండుశ్లోకములచేతమన్వానియుగాదులబేప్పుచున్నాడు॥ తా॥

భాద్రపదబహుళ - ౮ - శ్రావణబ - ౩౦ - ఆషాఢశుద్ధ - ౧౦ - అశ్వయుజశుద్ధ -
౯ - కాతికశు - ౧౨ - చైత్రజ్యేష్ఠాషాఢకాతికకఫాల్గునమాసములయందు
పూర్ణిమ - మాఖశు - ౨ - పుష్యశు - ౧౧ - చైత్రభాద్రపదశు - ౩ - ఈగిలదినంబు
లునునున్వాదులనంబడును - కార్తికశు - ౧౨ - వైశాఖశు - ౩ - మాఖబ - ౩౦ - భా

ద్రవదబ-౧౩-ఇవి నాలుగును క్రమంబున-కృత-త్రేతా-ద్వాపర - కలియుగాదులనంబడునుగాననీమన్వాదియుగాదులయందు శ్రాద్ధముజేయువానికి శుభంబులుగలుగుననితాత్పర్యము.

౩౦౦ || అ || అష్టకా శ్రాద్ధాధినిణాయమాహ || మూ || పాషేఫాల్లునసామ్యయోరపితధామాఖేంత్య పత్యేషుచేన్నప్తన్యత్ర తథాష్టమీచనవమీతి ప్రోష్టకాద్వాపరశః | షష్ఠీమాసిమహాలయాంతరగతాస్తిప్రోష్టకాస్తహి నోదర్శాద్యాస్తనప్రసన్నధివసాః శ్రాద్ధేపితృప్రీతిదాః || వ్యా || పాషణ్ణ || పాషేమాసిఫాల్లునసామ్యయోఃఫాల్లునమాగశిషయోఃతథామాఖే- ఏతేషుచత్యమమాసేషు- అంత్యపత్యేషుకృష్ణపత్యేషుచేత్ - సప్తమీఅష్టమీనవమీచమిలిత్యాద్వాదశతిప్రోష్టకాభవంతి - యద్యపిషష్ఠీమాసేభాద్రపదమాసేతిప్రోష్టకాః మహాలయాంతరగతాభవంతి- తహికతస్యాగ్నారణాత్ - నో-తస్మాద్నిప్రోష్టకానసంతీశ్యత్థః-జ్యేష్ఠమాసమాత్రేతిప్రోష్టకాఇతిస్త్యంతరేవిద్యమానత్వాత్-భాద్రపదేపిత్రప్రసక్తా తస్మివారశాగ్ధంమహాలయాంతరగతా ఇత్యుక్తమిత్యనుసంధేయంతదనతతః - దర్శాన్యాఅమావాస్యాసంక్రాంత్యంతిపాతవైద్యనయోయేప్రసన్నధివసాః తేచవిశ్లేష్లోకచతుష్టయోక్తాష్టజ్ఞవళయః శ్రాద్ధేపితృప్రీతిదాఃపితృసంతోషప్రదాభవంతి || *****

అ || అష్టకశ్రాద్ధములజెప్పచున్నాడు || తా || మూగశిషపుష్యమాఖిఫాల్లునమాసకృష్ణపక్షములయందు - సప్తమి-అష్టమి-నవమి-ఈతిధులు-౧౨ను - తిప్రోష్టకలనంబడుననియు - మన్వాద్యాయనుశ్లోకముమొనరీనాలుగుశ్లోకములయందునుజెప్పబడిన-౯౬ - దినములయందును శ్రాద్ధముజేసినపితృదేవతలుప్రీతినిొందుచురనియునభిప్రాయము *****

౩౦౧ || అ || గయాశ్రాద్ధఫలమాహ || మూ || పిత్రాదేర్భూమిదానకర్తృఫలదంత్యప్రిప్రదంస్వగ్గదంసాయుజ్యప్రరమేనవాతదపియక్రించిద్దయాపార్వణం | సాయాత్రాప్యభవామహానుభికర్తృదైవాచ్యకర్తుశ్చాతిఃస్వాదత్యైవహిముక్తిదేవసహతత్క-త్రాపితృశాంభవేత్ || వ్యా || పిత్రాదేరితి || యక్రించిదీషన్నాత్రమపి-గయాపార్వణంగయాయాంపిండప్రదానం - పిత్రాదేపితృశాం - బహుదానకర్తృఫలదంబహుదానకర్తృణిషోడశమహాదానాదికర్తృణితేభ్యోయశ్శులంతశ్శులదం - కించత్యప్రిప్రదం - స్వగ్గదంచ-సాయుజ్యప్రదంమోక్షప్రసంభవవళికించసాయాత్రాగ

యాముద్రిశ్యయామాత్రాసాపి - మహాసుఖకరి- అథవాదై వాత డైవవ
శాత్ - కర్తుఃకయాప్రయాణకర్తుః- మృతిర్నరణంస్యాన్యది - సాయాత్రా
తత్క- త్రాణగమత్రాధికత్రాణసహపితౄణాంముక్తిదాభవేదేవ - గ
యాముద్రిశ్యప్రయాతస్యగయా త్రాధాత్పుర్వ మేవదైవవశాన్మృతిర్వ
దితదాపిగయాత్రాధస్థలంభవేదిత్యర్థః.

అ॥ గయాత్రాధస్థలముచు జెప్పచున్నాడు॥తా॥ గయయండుస్వల్ప
ముగనై నపిండ ప్రదానముజేసినవానిపితౄజేవతలకుపోడక వ హాదానాది
కర్మలవలనగలిగెడిఫలమును - సంతోషియు-స్వర్గంబును- మోక్షంబునంగ
లుగుననియు-గయాయా త్రయపారమగునానందముగలుగ జేయుననియు
దైవవశమువలనగయకుబోవుచుండగమార్గమధ్యంబున జేహత్యాగముసం
భవించినసుగయయందుపిండదానముజేసినఫలము గలుగననియుసంభాము

౩౦౨॥ అనిత్యశ్రాద్ధసాం వత్సరికీ యోర్నిణయమాహ॥మూ॥నిత్య
శ్రాద్ధవిధిస్స కాలగువానేకంవినాసూతకంకుర్యాత్సృతకనిగఃమేధవి
వసేకాశ్యంతి వాచికం తారాచంద్రబలంవినాపియదివాపత్నీరజోరూ
షితాయద్వాచుష్టతిధిప్సాపితౄతిధిఃకారైవనిత్యాయది॥వ్యా॥ నిత్య
శ్రాద్ధేతి॥ఎకంసూతకంజాతకంమృతకమపివినానిత్యశ్రాద్ధవిధిఃప్రతిదివస
కర్తవ్యశ్రాద్ధవిధిఃస్వకాలబలవాప్రత్యహంబలవత్తరః ఆశౌచదినమా
శ్రుచిహాయప్రత్యహంనిత్యశ్రాద్ధంకుర్యాదిత్యర్థః- సూతకే ప్రాప్తేగతి
మాహ - సూతకనిర్ణమే-మాతకేసమాప్తేసతి- అథదివసేతనం తరదివసవి
వకుర్యాత్అశసాంవత్సరికీనియమమాహ॥కార్యమితి॥ అభిక్తంప్రతిసాంవ
త్సరికమపితగైవసూతకే ప్రాప్తేతన్నిగమనదివసేతారాచంద్రబలం
వినాపికార్యం - కించసూతకనిగమనదివసే - పత్నీయజమానభార్యా-
రజోరూషితాపి - యద్వా అసంతరతిధిఃచుష్టతిధిః పంచాంగశుద్ధిరహి
తాయద్వాపినిత్యసాపితౄతిధిఃకారైవ - స్వకాలేసూతకే ప్రాప్తేతన్ని
స్వత్వనంతరతిధిఃచంద్రతారాబలాదిగుణైరయక్తాపికార్యైశ్చ ర్థఃత్య
త్వాల్-నిత్యకమణామకరణేప్రత్యహాయశ్రవణాచ్చేతిభావః॥౪౭౪౪౪

అనిత్యశ్రాద్ధప్రతిసాంవత్సరికములనిణయమును జెప్పచున్నాడు॥
తా॥ఆశౌచదినములబరిత్యజించితక్కినసకలదినంబులయందునునిత్య శ్రా
ద్ధముజేయవలయుననియు - ఆశౌచము సంభవించినపు డాయాశౌచమున
మాప్తమైనమరునాదావశ్యకముగజేయవలయుననియుప్రత్యాభిక్తముసూ
తకముసంభవించినయెడల తత్సమాప్త్యనంతరదినంబుననే - జేయవలయు

కాక తక్కినయే హేతువుచంభవింశినసభ్యంతరము జేయకయూహ్యుశాన్తియిం
మశ్రాద్ధము జేయవలయుననియును తాత్పర్యము. *****

౩౦౩ || అ || ఏ కాదశాహవిధిమాహా || మా || అద్యంహిదశసంయుతంహృతతీధే
తేకాదశాహేతథాదాహా దేరథయజ్ఞవాంత్యనుగత స్త్రీణాంతుభర్తృతు
యాత్ । కుర్యాద్బ్రుగ్రగణాన్వితంవృషపరిత్యాగానుయుక్తంశ్రమాన్న
గ్నశ్రాద్ధమథాదిమేహ్నివిషమేశుధేద్వితీయేథవా || వ్యా || అద్యమితి || హృత
తీధేఃసృతాదినానంతరంఏకాదశాహేపికాదశదినేషోడశసంయుతంరుద్ర
గణాన్వితంవృషపరిత్యాగానుయుక్తంహృషోత్సజనసహిశం-అద్యంఅద్య
శ్రాద్ధంకుర్యాత్అహిహితాగ్నినామితిశేషః-అహిగాగ్నేర్విశేషమాహ-
దాహాదేరితి || యజ్ఞవాం అహితాగ్నినాంతు-దాహాదేఃదహనదిసమార
భ్యఏకాదశాహేఅద్యంకుర్యాత్ - దాహాదేరిత్యనేనంతరంశాహేవా
బహిదశాహేవా-విధిపూర్వకదాహాదినాదారభ్య-ఏకాదశాహాభివ
క్తవ్యం-నతులొకేకాగ్నిదహనాదినాదారభ్యేతి-అనుగత స్త్రీణాంతు-భర్తృ
తుయాత్-భర్తృమరణాదారభ్యఏకాదశాహే-భర్తృమృతానినాతిరిక్త
దివసేమృతిర్యదితదాసిభర్తృమరణాదారభ్యేతేత్యథా-నగ్నశ్రాద్ధం
తుఆదిమేహ్నిదహనదివసవ-అథవా-విషమేత్యతీయపంచమ-సప్తమనవ
మానామసృతమేవాకుర్యాత్ - అథవాశుధేపంచాంగశుధేద్వితీయేదినే
వా-నగ్నప్రచ్ఛాదనశ్రాద్ధంకుర్యాత్, *****

అ || ఏ కాదశాహవిధినిజెప్పుచున్నాడు || తా || యజ్ఞము జేయకహృతృవైన
వారలకుమరణదినముమొదలుగను - అహితాగ్నులకువిధియుక్తదహనదిన
ముమొదలుగను-సహగమనముజేసినస్త్రీలకుభర్తృమరణదినముమొదలు
గను-౧౧-వ-దినంబున-షోడశము-రుద్రగణము-హృషోత్సజనము-వీక్షిలోడ
అద్యశ్రాద్ధముజేయవలయుననియు - నగ్నశ్రాద్ధముప్రథమచంబునజే
యవలయుననియు-ఆదినముదప్పేనేని-దినములలో నొకపేసిదినంబు
ననైనను-పంచాంగశుద్ధియుక్తంబగుద్వితీయదినంబుననైననుజేయవలయు
ననియభిప్రాయము. *****

౩౦౪ || అ || నవశ్రాద్ధసంఖ్యామస్థిసంచయసకాలంచదశయతి || ***
మా || షట్సుర్యుర్విషమేషుషట్సుప్తపిసవశ్రాద్ధానిజైతైకశస్సర్వాణ్యేకాది
నెష్యశక్తవిషయేపంచైవశేషాంతురిత్ । అస్సోపంచయనంచవేన్వృతిది
నాదాద్యద్వితీయేదినేవశ్రాద్ధాద్విషమేషుధేహ్నియపివాగ్నేమాచతుర్థే

మంత్రావ్యాః పడితి॥ నిష మేఘుః ట్టుదివ సేఘపైకశశేనవ శ్రాద్ధానిః ట్టు
 కుఃస్యః పైకపిష మేది సేవైకం నవ శ్రాద్ధం కు గ్యానిత్యథః - అశక్తవిష
 యేతు-పడిసినవ శ్రాద్ధాని ఎకదినెకుర్వాత్ - కేమాంచి ట్టు ఆశ్వలాయ నా
 నాంతుపంచైవ-ఉక్తంచ వివస్వామినా ॥ శ్లో ॥ నవ శ్రాద్ధానిపంచాపమరా
 శ్వలాయన శాఖినాం అవస్తంబాస్తువట్కుర్వ్యధావదిత రేఘహీతి-తు
 ప్రియాణాం సప్తవై శ్యానాం నవ ॥ శ్లో ॥ నవసప్తవిశాం రాజ్ఞాం నవ శ్రాద్ధా
 న్యనుక్రమాత్ అన్యంతయోర్వ్యన్యయోస్తుపడిత్యావలుమహార్షయశ్చతిభ
 విష్యోక్తేః - ఆద్యేది నెనహనది నె - అథవాదహనది నాన్వితీయేహ్నివా అ
 ధ్ధాన్సంచయనంభవేత్ - యది వాయుద్వ శుభేపంచాంగశుద్ధేవిషమేక
 స్థింస్త్రిన్విషమేహ్నివాకుర్వాత్ - చతుర్థేఽపృథగ్వివాచ్యతుర్థేహ్నిసంచయ
 నం కేమాంచినైశ్చింత్యైవ యేనినశుద్ధిర్నవిచార్యా-తథాచాపరకృష్టియో॥
 శ్లో ॥ చతుర్థే-దివ సేవైవ అస్థినంచయనం యది తిథివారాదిదోషాణామన
 పెయేతి గౌతమ ఇతివచనాత్

అ॥ నవ శ్రాద్ధసంఖ్యచ అస్థినంచయనకాలము చంచైష్ఠ్యచున్నాడు ॥ తా॥
 వ్యుత్పత్తిచముమొనలు - ౧౧ - వదివనమువరకు బేసిదివముల యందొక్కొక
 శ్రాద్ధమువరుచననారు శ్రాద్ధములాపస్తంబసూత్రవంశులును - ౯ - వదివ
 మువరకునైచ శ్రాద్ధములాశ్వలాయనసూత్రవంశులును - జేయవలయు
 ననియు అశక్తవిషయమున నన్నింటి నొక్కదినంబున జేయవచ్చుననియు - అ
 స్థినంచయనముదహనదినమున నైనను - ౨ - వదివమున నైన జేయవలయునని
 యు అట్లు గాకున్న పంచాంగశుద్ధిల బేసిదివమున నైనను - కొందరిమతాను
 సారముగ పంచాంగశుద్ధివివక్షజేయక - ౪ - వదివంబున నైనను జేయవచ్చునని
 యును తాత్పర్యము

౩౦౫॥ అ॥ వనవిధిమాహ ॥ మూ॥ కత్రైవ ప్రథమేహ్ని తేరసహవా
 సంవాపయేన్యప్రమాదర్వాక్చేద్దశమే ప్రమీతపితృకోజ్ఞాణః కనిష్ఠోయది
 పూర్వార్వాహ్నే సకలమదాన మథ వామధ్యాహ్న కాలేభవేదన్న శ్రాద్ధము
 ధావిమేహ్నితునవ శ్రాద్ధం వినాస్తాదదః॥ వ్యా॥ కత్రైవపితృమే
 ధికత్రైవప్రథమేహ్నిదహనది సేసంవాపయేత్ యేరంకారయేత్ - ప్ర
 థమేహ్నివాన్యత్రేవకారాధః - సప్తమాదర్వాక్ సప్తమపురుషాత్పూ
 ర్వోప్రమీతపితృకోజ్ఞాతిః సపిండుః కనిష్ఠోయదిన్యత్రన్యకనిష్ఠోయది సోపితే
 నకశ్రాదాసహదగ్మది నె-సంవాపయేత్ | కనిష్ఠశ్యునేన జ్యేష్ఠస్య నలభ్య

తే-యది జ్యేష్ఠోగ్ని దఃతస్య పవనమావశ్యక మేవ-కన్యైవ ప్రథమేహీతి సా
మాన్యోక్తేః || అథామదానాన్న శ్రాద్ధయోఃకాలనిర్ణయమాహ || సకల
మదానం సకల సవశ్రాద్ధాని గ్నస్త్ర చ్ఛాదనం చ పూర్వా హ్లాకుర్యాత్
అథ వామధ్యాహ్నకాలే వాభవేత్ - ఆదిమేహీ అన్న శ్రాద్ధస్యాదిమేహీ
ఏకాదశ దిన ఇనియావత్ అస్తాదదఃప్రవగా హ్లా అన్న శ్రాద్ధంభవేత్ - నవ
శ్రాద్ధం వినా ఏకాదశేహీ నవ శ్రాద్ధస్య ఆహ్నే నయోగ్య త్వే పితౄణాం వ్యే
తై వనవ శ్రాద్ధం నత్వహ్నే న-శపి పూర్వాహ్లాపవ ||

అ|| వపనవిధానంబును-ఆహారాద్ధాన్న శ్రాద్ధకాలంబునుం జేప్పించునా
డు || తా|| దహన దినమునకు తా గాక యింకనులకు వపనము కూడదనియు-సప్త
మ పురుషునకుఁబడిన జ్ఞానములకుఁవసునమృతునికంటె విన్నవాండ్రై
నమృతపిత్త కులుక తాతోకూడ -౧౦- వ - దినమున యేరము జేసుకొనవల
యుననియు-ఒక వేళ నామృత నికి జ్యేష్ఠుడగ్ని ప్రదానము జేసె నేనియగు
డునుదహన దినదశ మదినములయందు జేసుకొనవలయుననియు - ఆమము
తో జేయవలసిన నవశ్రాద్ధనగ్న శ్రాద్ధములు పూర్వాహ్లానుండు జేయవల
యునని యుఅట్లు గాకున్ననుధ్యాహ్నమువరకు జేయవచ్చుననియుఁబవ్యశ్రా
ద్ధము మొదలగునన్న శ్రాద్ధమప గాహ్లానుండు జేయవలయుననియు ననుట ||

౩౦౬ || అ|| తిలోదక వాసోదక యోని-నిర్ణయమాహ || మూ|| క తా-రో
వుద్గకాంజలీతలయు తా శ్రీ-దమ్య రాద్యది నైతైకై కోత్తరవృద్ధిచా
దశదినాత్ప్రప్తైశిలాయాంపితుః || మృతాన్నిన త్రితయంభవేత్ప్రతిదినం
వస్త్రోదకానాం త్రయంపిండస్త్వేక ఇహోక్య తంయదిపితు ర్నద్యుద్గతా హేఖ
లం || వ్యా|| క ర్తారితతి || క ర్తారిః ౧ ద్వపుత్రాపితుస్తప్తైశి-శిలాయాంతిల
యు తా శ్రీ-నుద కాంజలీతలద్యది నేనద్యుః- తతఃపదశది వాత్దశదినమ
భిన్యాప్యఏనా త్తరవృద్ధియథాతథా - ద్వితీయేది నేచతురః-తృతీయేపంచ-
ఇత్థంపంచసప్తతితోదకాని-విప్రానద్యుః-క్షుద్రీయాదీనాంతు || స్త్రీ || చతు
ష్ఠితిపంచషష్టిర్నవతిఃపంచసప్తతిః || క్షుద్రీవిట్యాత్రవిప్రానాంవర్ణానాం
తుతిలోదకం - క్షుద్రీయాణాంప్రత్యహంపంచ-ద్వాదశేహీనవ-తైశ్వా
నాంప్రత్యహంవత్పారిచదశాహేనవ-శూద్రాణాంప్రత్యహంశ్రీతి-పంచ
చదశాహపయేషట్ తిలోదకాని - సర్వవర్ణానాంప్రతిదినంమృతాన్నిన
త్రితయంమృత్తికాన్నినత్రయం- వస్త్రోదకానాంత్రయంచ- ఆశోచనమా
శ్చిర్భవేత్-పిండస్త్వేకపవప్రత్యహమేకైకపవసర్వవర్ణానాం-ఇహదశా

హనుద్యే-అకృతంబిలాదకాగకంనక్కశంయది - అఖిలరిణిలాదకానికంన
 శాహేవాకుర్యాత్ || ౧౧ || అదకవాసోగ కాదులన్నిగనుమునుజెప్పుచున్నా
 డు || శా|| బ్రాహ్మణులగుపుత్రులందరునుపిశ్చప్రీతికొరకుశిలయందుతిలో
 దకముచే ప్రళయదినంబుచముమ్మారును - ఆదిమొగలాకొక్కదివంబుననొ
 క్కొక కూరధికముగవిడువగ-౧౦-దినములవరకునవియన్నియు - ౧౪-అగు
 ననియు - తుద్రుగూలకునురణినముమొలలుప్రశీదినంబును-౧-మాస్లను-
 ౧౦-వ-దినంబున-౯-మాస్లనువిడువగనవియన్నియు-౬౪ - అగుననియు-నై
 శ్వులకుప్రతిదినంబును-౪-మాస్లను-౧౫- వదినంబున-౬ - మాస్లనువిడువ
 గనవి-౬౫-అగుననియు-శూద్రులకుప్రతిదినంబును-౩-వరుసన-౩౦-దినము
 లైచ-౫-౨-వరుసన ౧౫-దినములైననువిడువగ-౯౦- అగుననియు-నకలవన్ద
 బాలును - ఆశౌచనివృత్తివరకుప్రతిదినంబును-౩- మృత్తికాస్నానములును-
 ౩- నాసోదకములును-౧-పిండదానముజేయవలయుననియు-నివియామాం
 దినంబుజేయవలెననాశౌచాంధ్రదినంబునజేయవలయుననితాత్పర్యము

౩౦౭ || ౧౨ || తిలాదకాదీనాంనిషిద్దకాలమాహ|| యా|| గర్భశ్శావనశా
 హనుద్యదివసేయద్వాపతేత్సంక్రమోప్యన్యేషాంతుసమాప్యపిండమున
 కందేయపిశ్చభ్యాంవిశా | పిశ్చోన్మైవమాపయేత్తిదివతస్సాన్యచే
 త్పరంతర్వయంపూర్వంచేన్నసమాపయేత్తేది-తస్సాన్యస్నానసమాక్రం
 సదా|| వ్యా || గర్భభి || శావనశాహనుద్యదివసేయత్తాశౌచమధ్యదివే-గ
 ర్భసంక్రమోనా - ఆపతేన్యదిప్రాప్తశ్చేత్ - తదాపిశ్చభ్యాంమాహపిశ్చ
 భ్యా-విశా-అన్యేషాంతుపిండ-ఉదకంబిలాదకం - వాసోదకంనసమాప్య
 ఉత్తరదివక్కశ్యంసర్వసంగృహణేయదాగవ్యంమాతాపిత్రీన్సు-య
 తాప్రూప్యకేవపిండమదకంచదాశవ్యమిత్యర్థః - ప్రదివతఃపరంప్రదివా
 సంశరం - శర్వసంగర్భసంక్రాంతిద్వయంస్యావ్యది - తదాపిత్రోపిపిం
 ఠాగకంసమాపయేత్సంక్రమ్యప్రగద్యాత్-ఇదమనారసపుత్రైశ్చయం
 బౌసంస్మృతశాశాంకర్యాత్ - తదుక్తంయల్లాజీయే|| శ్లో || దశామాసభ్యేగ
 గ్నశ్చేన్పిండకాసంబిలాదకం | బౌరసంప్రశ్నహంబద్ధాన్నచగర్భేసమాప
 యేరి || సర్వ్యత్తరదివేషుకింకర్తవ్యమిత్యతఆహ || స్నానమాత్రమేవన
 దాస్యాత్ శిలాస్నానమేవకుర్యాత్ - త్రిదినతఃపూర్వంతద్వయంచేన్నస
 మాపయేత్ - కింతుసుధాక్రమమేవదేయమిత్యర్థః || ౧౩ || తిలాదకాదులకుని
 షిద్ధకాలమునుజెప్పుచున్నాను || శా || తల్లిగంధ్రులుగాకఃక్కినవారలకుగ
 ర్భజేయునపుడు - ఉశదినాశౌచమధ్యమునసమావాస్యయైననుసంక్రాంతి

యైననుసంభవిం చెనేనియాపి ఘటజేయదగినసకల తిలోదక వాసోనకపిం
 డ దానములనుతత్సూర్వదిసంబున జేర్చి జేయవలయుననియు-3- దినములై
 నపిఘటనాదర్శసంక్రాంతులుసంభవించెనేనినర్తపుత్రాదులు జేయువపు
 డుత్పల్లిదండ్రులకునుబూర్వోక్తక్రమంబున జేయవలయుననియు- 4- సుపు
 త్రులు యథాక్రమంబున జేయవచ్చుననియు- 5- సంక్రహించిచేపనపుసుపు
 డుఁగినదిసంబులయందు శిరాస్సానమాత్రము జేయవలయునని తాత్పర్యము

30౮౫ అ॥ ఏ కాదశాహాశ్చాక్షుకృశక ప్రాప్తాగనినూహ॥ మూ॥ త్యే
 క్త్వాబాందవసూశ కేసుసకలం చాద్యాదిపచ్చ ద్వైతైర్ధ్యంశ్చక్షుసు
 తకేయ॥ హింశంహాద్యాదియబోధిని॥ నాపిం డ్యాద్ధ్యమథావృప్యమఖిలం
 ప్రాధ్ధంపరిత్యజ్యత తస్మిన్పిండాద్విహితోదకుంభహాళవాస్యూనంబన
 శ్చాచ్చరేత్॥ న్యా॥ క్యేక్షేక్షి॥ బాంధవసూతకేసుమానజ్ఞాతిస్పృతసూత
 తెగ్రాస్తేనతి - దశాసోమకారశాహావేతి శేషః-సకలచూద్యాదిపచ్చద్యుమా
 సికాదాదోడశశ్రాద్ధాని- శ్యక్వానిసరిత్యజ్య - చచ్చాద్ధాధి సూతకనివృ
 త్త్యనంతరం చరేత్సూర్యాత్పవనవిగ్రహం॥ న్యో॥ అద్యశ్రాద్ధమనుష్ఠాపికు
 ర్యాదేకాదశేహనికర్తవ్యం॥ లిశేషద్విగుణఃపునరేవ సకలిమాధవోక్షే
 లఘుసూతకేబాంధవత్త్రిరాత్రాశౌచాదికే చాప్రేకు-విహితనూపశ్య
 కంతిశ్యాదియత్ - ఉదితము క్తంతిత్ కాగ్యం- సుగు శాలసౌమ్యగుర్ధ శ్యాదితి
 భావః సాపిం డ్యాద్ధంద్వాద శేహనిపిండికాణికర్తవ్యమిచ్చేచ్ఛేత్ - ౧ హి
 తోదకుంభంద్వాద శేహనివిహితోదకుంభంపరిత్యజ్య - అచక్ష్మప్యసంగ్రా
 హ్యం-అఖిల సూచాన్యఖిలంతత్ ప్రాద్ధం-అన్యమాసికేనసహకుగా త్-అ
 థ వాడోనమప్యూనమాసికాదీన్యపిసాపిం డ్యాశ్చచ్ఛాత్సపిండికరణాంత
 రం-తత్తత్కాలేషుపునరసికుర్యాదిత్యగ్ధక్షిణంభకుంభమవివశ్చాచ్చరేత్॥ అ
 ఏ కాదశాహామునకుముందు- జ్ఞాత్యాశౌచముసంభవించిన జేయదగినవిధి
 నిజేప్రచున్నాడు॥ తా॥ ౧౦-వ-దినముననైన- ౧౧-వ-దినముననైననుజ్ఞాతి
 సంబంధమైనదశరాత్రాశౌచముసంభవించెనేని- ౧౧-వ-దింబునఆగ్న్య
 మాసికమనగానే కాహ శ్రాద్ధముజేసి ఆశౌచమునివృత్తియై సపిఘటతక్కి
 నకృత్యములజేయవలయుననియు- 11- గాత్రాశౌచముసంభవించెనేని- అ
 ర్యేకాహ శ్రాద్ధముతోడనపుడు జేయదగిన యన్ని శ్రాద్ధముల జేయవచ్చు
 ననియు- ౧౨- వదినంబునసంపిండికరణముజేయనిచ్చగలపురుషుడాదినంబు
 నజేయదగినసోదకుంభశ్రాద్ధమునువనిలితకి- ౧౩- ౧౪- ఏకాదశ శ్రాద్ధము

లంజేర్పి-గి- వదిసంబునజేసి-సపిండికరణంజేసిపిన్నటసురలనాయకా
లములయందునాదిమాసశ్రాద్ధములను-తక్కి- నసోదకుంభ శ్రాద్ధములను
జేయవలయుననియును తాత్పర్యము.*****

౩౦౯||అ||సాపిండ్యతై శ్రవణీకయోఃకాలనిర్ణయమాహ||మూ|| త్రిష్యా
ద్యాదిషుచత్రిపక్షవిషయే మాసేత్రిమాసేథవాషాణ్మాసేనవమాఖ్యమాస
విషయే కాదశేవత్సరే కార్యంతత్ర సపిండ్యందశశుభాత్తేషుశుద్ధినే
స్యాత్తై పక్షికకమకపంచసుది నేష్యేవత్రిపక్షోదిషు||*****

హ్య || త్రిష్యతి||అ||ద్యాదిషుచ కాదశద్వాదశత్రయోదశేషుత్రిమివసే
షుత్రిపక్షవిషయేత్వతీయేపక్షేమాసేప్రథమమాసే - త్రిమాసేత్వతీయ
మాసే అథవాషాణ్మాసేషష్టేమాసేవా - నవమాఖ్య మాసవిషయేన
వమమాసే-ఏకాదశేమాసి-అథవావత్సరేనవత్సరాంతేవాపతేషుదశసు
కాలేషుశుద్ధినేయస్త్రికాకస్తింశ్చిచ్ఛుభది నేసపిండ్యంసపిండికరణం- కా
ర్యంకర్తవ్యం-తై శ్రవణీకకాలమాహ||స్యానిః||త్రిపక్షోదిషుత్రిపక్షఃత్వతీ
యపక్షఃఅదిర్యేమాంతేషుపంచసుది నేషుశ్మతీయపక్షాంత్యేషుపంచసుది నే
ష్యేత్వర్థః-చ త్వరింశద్దినాగూర్హమితివచనాత్తై శ్రవణీకకర్కస్యాత్కు
ర్యాదిత్వర్థః-త్వతీయపక్షవిహితంకర్కత్యైశ్రవణీకమిత్యన్వర్థసంజ్ఞేన||అ|| స
పిండికరణతై శ్రవణీకశ్రాద్ధములకుకాలమునుజేప్పచున్నాడు|| తా|| మృతా
హస్సు మిదలు-౧౧-౧౨-౧౩-ఈదినములలోనైనను-౩-వ-పక్షంబుననైన
ను-౧౩-౬-౯-౧౦-౧౧- ఈమాసములలోనైనను-పంచాంగశుద్ధియుక్తది
నంబునసపిండికరణముజేయవలయుననియు-౩-వ-పక్షంబునవాదియందు-
౧౦-దినములకుపిన్నటు ౫-దినములలోనొకదినంబునతై శ్రవణీకశ్రాద్ధము
జేయవలయుననియును తాత్పర్యము.*****

౩౧౦||అ||అథోనత్రయకాలనిర్ణయమాహ||మూ|| నిత్యంద్వాదశవాస
రేష్యుతదివానూనంతుసర్వస్యతస్మాచ్ఛేన్మాతృతీయభాగవిషమే శుద్ధే
హ్నికార్యంపునః||ఊనంమధ్యమపంచకేశుభదినేపక్షేతథాద్వాదశేపూర్వ
సంచారమివపంచకేన్యేకపితృత్వయైచతుర్వింశకే|| వ్యా||నిత్యమిః|| మృతది
నాత్ ద్వాదశవాసరేద్వాదశదినేనర్వస్యసర్వశాఖినామిత్యర్థఃఊనమాస
మాసికంతు-నిత్యంఅవశ్యకమిత్యర్థః తదానంనోచేత్ ద్వాదశేహనిసం
భవేద్బదిమాసశ్మతీయ భాగవిషమే - మాసస్యప్రథమమాసస్యస్తుతి

యోభాగఃతత్రకన్తింశ్చిద్విషమే - ఆద్యనా సేవితతిదినానంతరవిషమది
 నభిత్సర్గఃసుధేహ్ని - ఘనఃతై వత్సేన - ఘటింఠీరణానంతరంకార్యం-ఏకా
 దశేహ్ని ప్రేతత్వేనకర్తవ్యమిత్థ్యక్తత్వా - నరిత్సర్గం - ద్వాదశేహ్ని
 తు - శుభదివాదికంపంచాంగ్యం - ద్వాదశేపత్నీనాదికం - ద్వాదశేపత్నీ
 మధ్యనాపంచకేంద్రియపంచకేకన్తింశ్చిచ్ఛుభనే ఊసమూసమాణ్డా సికం
 పుర్యాత్ - తథాచతుర్వింశకేపత్నీఅంతిమపంచకే శుభదినేఅన్యదపూర్వ
 నమూనాబ్దికంకుర్యాత్॥

అ|| ఊనత్రయకాలమునుజెప్పుచున్నాడు|| శా|| స్మృతదినమునకు౧౨-వ
 దినంబున-ఊనమాసికమావశ్యముగ జేయవలయుననియు- ఆదినమునజేయు
 టకునుపవత్తిసంభవించే నేని-౨౦-దినములకుపై న-౧౦-దినములలోశుద్ధిగల
 యొక బేసిదినంబున జేయవచ్చుననియు-౬-వ-మాసమున-౨౦-వ-దినము మొ
 డలు-౨౫-వ-దినమునకులోగా శుద్ధిగలయొక దినంబున ఊనమాణ్డా సికంబు
 ను-౧౨-వ-మాసంబున -౨౫- దినములకుపై నొక శుద్ధియుక్తదినంబున-ఊ
 నాబ్దికమాసికంబునుంజేయవలయునని శాస్త్ర్యము || ౩౧౧|| అ|| ఊనత్రయ
 పజ్యకాలమాహ|| మూ|| నందాదర్శచతుర్దశీభృగుశనిచ్ఛిన్న త్రిపూర్వా
 సురేషానా న్యేవసహోత్రీపుష్కరది నైశ్వనైశ్వనజ్యేష్ఠపిశుర్యాదుత్త
 రమాసికేనసహతత్రాజ్ఞా సికంఛాక్ష్మతంనత్రైషక్షికమానకర్తచతథావ
 త్చాచ్ఛృణ్వేదేవతత్|| వ్యా|| నందే|| నందాఃనందేక్షయఃదర్శమావాస్యా
 చతుర్దశీపక్షస్వయగతా - భృగుశనీశుక్రశనివాసరా - ఏతేషుచ-అగ్నిఃకృ
 త్రికా-త్రిపూర్వాపూర్వఫల్గునీపూర్వాషాఢాపూర్వాభాద్రాః- ఆసురం
 మూలం-ఏతేషుచ తథాశ్రీపుష్కరదినానివత్సృణాణి - ఏతేషు-అన్యే
 షాక్తవ్యతిరక్తేషువర్జ్యేషు-ద్విపాత్రీపాన్నతుత్రైషుచ - ఊనాన్యేవస
 కార్యాణి-మాసికాదీనామయంనియ మోనాస్తీత్యేవకారాభాః మాసికా
 నామంతరితేగతిమాహ|| ప్రాజా సికమితి|| ప్రాజ్ఞా సికంఅకృతం శేత్తతత్
 అంతరితంమాసికంఉత్తరమాసకేన సచ కుర్యాత్ - త్రైషక్షికంఊనకర్తచ
 అతీతంయనివశ్చాత్సచ రేత్సకర్తవ్యం॥ అ|| ఊనత్రయమునకునిషిద్ధకాల
 మునుజెప్పుచున్నాడు|| తా|| నందతిథులును-అమావాస్యయు-ఉభయపక్షుచ
 తుర్దశీతిథులును- శుక్రశనివారంబులును-కృ-పూ-పు-షా-పూ-భా-మా-
 ద్విపాత్రిపాన్నతుత్త్రంబులును-జెప్పబొయ్యెడి త్రిపుష్కరదినంబులును
 ఇవిఊనమాసికములకునిషిద్ధబులనియు - అనుపవత్తి శేఖరినియున్నమా

సికమునాపై మాసికముల బెచ్చి చేయవచ్చుననియుండిన త్రైవిక్షికమాసి
కములన్నిచే నగుడనియును తాత్పర్యము ||
౩౧౨ || అక సంక్రాంతిపుణ్య కాలనిర్ణయమాహ || మూ || త్రింశత్కర్కట కే
తుపూర్వమయననాడవరేవింశతిదైవాత్యార్యం ఘోషునాడికాన్యసమి
తామేషేషులాయాంచశఃపట్టిశ్చైవనపరేషుపుణ్యపలదాః స్నానంచదా
నంపిఃపిఃప్రాధంకార్యమివాజయోగ్రహణయోస్తర్వత్ప్రీతిదం || యో ||
త్రింశదితి || కర్కట కేకర్కటసంక్రాంతకా-పూర్వంసంక్రమణ త్సార్వం త్రి
శస్నాడికాఃఅయనేనుకరతు-పరేసంక్రమణాంతరం వింశతీర్నాడపు
ణ్యఫలదాః-దివాసంక్రమణవిషయమేతత్ - గాత్రాశుచశ్చారిత్రశ్చ షి
కాఃపుణ్యాః-తదుక్తంహేమాద్రా||న్|| త్రింశత్కర్కటకే... తో గతగేతు
దశాధికాః | తావదక్షిణేపూర్వమతీశే-శోశ్చగూ... శ్చౌ... పాప్రాప్త్యసంక్ర
మేనక్రేతదహఃపుణ్యమాచరేత్ | ప్రదోషేవా రాత్రావాస్నానం గానం
పరేషానీతి-దైత్యార్యం ఘోషుమిష్టుపనపుణ్యకాలేషు... పమిశాఃపోడశేనా
డికాఃపూర్వామేషేషులాయాంచదశ-పూర్వంపలదా- డత్తిరేప చ వనా
డ్యః- పరేషు మిధునకన్యాధనుర్క్తి నేషునడగేషు ఖేషు - పట్టిర్నాడికాః
పూర్వోత్తరయోరితివివేకః- పతేషున్నానందానిపిశ్యత్రాగ్ధంచకార్యంక
తః-వ్యంభినాజ్యయోఃసూర్యాచంగ్రహసోగ్రహణయోస్తర్వత్-ప్రాధా
దికంపిత్యప్రీతిదంభవతి || అసంక్రాంతపుణ్య కాలనిర్ణయమును జెప్పదున్నా
డు || తా || కటకసంక్రమణమునకుపూర్వమున - ౩౦ - గడియలును మకరసం
క్రమణమునకుగతిమందైనశదనంతరంబున - ౨౦ - గడియలును-రాశ్రియం
దైన-౨౦-గడియలును-వృషభ-సింహ - వశ్విక-కుంభసంక్రాంతమనెడివి
ష్టుపనపుణ్య కాలములకుపూర్వంబున-౧౬- గడియలును- కే.వశ.లాసంగ్ర
హణములకుపూర్వంబున-౫-గడియలును పరంబున-౫-గడియలును- మిధున
కన్యాధనుర్క్తిసముల నెడివడశీతిపుణ్యకాలములకు సూర్యంబున - ౩౦ - గడి
యలును-పరంబున-౩౦-గడియలును-పుణ్యఫలప్రదం, లుగాననీపుణ్యకా
లములయందును-సూర్యచంగ్రగ్రహణకాలములయందును-స్నానధానపి
త్యత్రాధాదులవశ్యకంబుగజెయవలయుననితాత్పర్యము ||
౩౧౩ || అఖండతిథిక్షత్రనిణయమాహ || మూ || పంపూర్ణానుదితార
కాశ్చక్రేథయస్సప్తాతిఖండాభిధాలభ్యర్కోదయసంయుతా సశుభగా
స్సర్వప్రత్యాసానుపి | యద్వార్కోదయగాత్రనాస్తసహితాస్తాప్రప్యఖం

దాహరే సాహు గ్యానినఖండ గవ్యః గతాస్తావ్యఖండాత్రితి || వ్యా || సం
 మాత్తాత్రితి || కాగకాస్థితయశ్చయాస్సంపూర్ణాః సూర్యోదయమాగభ్యవరే
 మానిసూర్యోదయవర్షంశం వ్యాప్నువంతి తాస్తారకాస్తీథయశ్చ అఖండాభి
 థాః - ఖండసంజ్ఞికాః అర్హోదయసంయుతాః పి-సూర్యోదయకాలనా శ్రమ
 భి న్యోపైర్కలాలనభివ్యాప్తాయచి-తాస్తసర్వప్రతానామపినశుభదాః
 ఖండతిధిసక్షత్రేః సువ్రతారంభం ప్రతోద్యావనంచనకుర్యాదిత్యర్థ-తథా
 చదైవజ్ఞులీలాసేనత్యప్రతః శ్రోదేదయస్థాః ధిర్యాహినభవేద్దినమధ్యగా
 సాఖండానప్రధానాస్యాద్రవ్యతారంభే సమాపనకృతి-యన్వాతర్హోదయ
 గాః సూర్యోదయగతాస్సత్యః ఇనాస్తసహితా-సూర్యాస్తమయయుక్తాః-
 సూర్యోదయప్రభృతీసూర్యాస్తమయవ్యతంయాః ప్రవతంతే తాత్కత్య
 థాః తావ్యఖండాభవంతి-యాదినఖండవివసపూర్వార్థగతాః తాః
 త్రిక్రాంతాస్తావ్యఖండాత్రితిపరే సాహుః కేచిద్వందంతి ఖండతిధినక్షత్రే
 ప్లేవప్రతారంభం ప్రతోద్యావనంచకర్తవ్యమిత్యాశయం ప్రతాంతేతు
 నాయం నియమాః-స్వకాలేబలవత్ప్రతో || అఖండః ధిసక్షత్రే నిర్ణయమును
 జేవ్వచున్నాడు || తా || సూర్యోదయము మొదలుగునామసూర్యోదయ
 మువరకు వ్యాపించియున్నతిధినక్షత్రంబులును-సూర్యోదయము మొదలై
 ముయమువరకు వ్యాపించియున్నతిధినక్షత్రంబులును కొందరిమతంబునసూ
 ర్యోదయము మొదలుగు ధ్యాహ్నకాలమువరకునున్నతిధినక్షత్రంబులును అ
 ఖండంబులనియు- నివి ప్రతారంభప్రతోద్యావనములకుయోగ్యంబులని
 యు-సూర్యోదయమందుమాత్రమున్నతిధినక్షత్రములు- సర్వప్రతముల
 కునయోగ్యంబులనియు- ప్రతసమాప్తికినినియగుముబనిలేదని యుననుట *
 ౩౧౪ || అ || అఖండతిధినక్షత్రేషుకతా వ్యానివిశేషప్రతానాహా|| మూ || శుక్లే
 భాద్రపదశచ మర్దదివసే భూపుత్ర వారాన్వితే చిత్రాధిష్ఠ్యయుతేష్టఖండ
 తిధిభేసంజ్ఞేషు ప్రప్రతంకుర్యాద్భాద్రపదేనీతే కలినిసేనంతప్రతం శ్రీ
 ప్రసంభాదైవంచనశేవ్యఖండదివసే సూర్యామమేశప్రతం || వ్యా || శుక్లత్రితి ||
 భాద్రపదమాసే శుక్లేశుక్లపక్షే భూపుత్ర వారాన్వితే చిత్రాధిష్ఠ్యయు
 తె చిత్రానక్షత్రయుక్తే పిలఖండతిధిభేః ఖండతిధినక్షత్రే సేతే శుక్లపక్షే-కలి
 దినేన ౧౪ దశాశ్చంద్ర-అఖండదివసే శ్రీవ్రదమైశ్వర్యప్రదమనంతప్రతంకు
 ర్యాత్-భాద్రేభాద్రపదే-పంచదశేషాణామాస్యాం-అఖండదివసే పిల
 ఖండదివసపడమేశప్రతముమామహేశ్వరప్రతంకుర్యాదౌ భేత్ || ***

అ|| అబంధతిధిచక్షుః ములయందాగంభింపదగినవ్రతములజేప్పుచున్నాడు||
తా|| భాస్రపరశున్ధంబున-కుజవారచిత్రానక్షత్రములతోగూడినయఖిజ
చతుర్దిశి ధియందుసద్ధివి నాయక వ్రతంబును - ఆపక్షముననఖిండంబగుచతు
దశియిందనంత వ్రతంబును అట్టిపూణి-మయందుమామహేశ్వరవ్రతంబు
నారంభింపవలయుననితాత్పర్యము||

౩౦౫ || అ|| అభ్యంగిని షేష కాలమాహా|| మూ|| శ్రీ శాద్రాదీమశక్ర భే
షునిశీచేత్వా తేష్టమీ ద్వాదశినం దాపర్వచతుర్దశీ ప్రశీపితృత్రాజ్ఞేమదీయో
స్వపియా శ్రాహేమృతసూత కేకుజకపబ్రహ్మర్షి వారేషు వానాభ్యం
గంశిశువృద్ధిగోగి మయదివ్రవ్యాంతరస్థంశుభం|| వ్యా|| శ్రీ శేతి|| శ్రీ శార్దూ
దిమశక్ర భేషుశ్రవణాద్రాశిస్విజ్యేష్టానక్షత్రేషునిశీ రాత్రా - వాతేవ్య
తీపాతమహాపాతది నేచ- అక్షమీశుక్లాష్టమీ - ద్వాదశీపక్షద్వయగతానం
దాఃపూర్వోక్తక్షిణ మి- పర్వాణిపంచ పర్వాణి-చతుర్దశీశుక్లచతుర్దశీ- ప్ర
తానివ్రతదివాని- శృత్రాద్వాదిగాని - పతేమదీయోమదీయోఽధిష్టపికిం
చయాత్రాహేప్రయాణది నే-మృతసూతకేమృతాశౌచమధ్యే - కుజకపి
బ్రహ్మర్షి వారేషు వాని గారకశుక్రాదిస్యగుగు వాసరేష్వపి - అభ్యంగం
తైలాభ్యంగం - నకుర్యాత్ - శిశువృద్ధిగోగిమవిషయేతు - స్రవ్యాంతరస్థం
యదిగూర్వాది స్రవ్యాంతరముతంచేతైలంశుభంశుభ ప్రదాభజేత్ || శ్లో||
రవౌనూర్వాంగురౌపృష్ఠంభృగౌగోమయమేవచ : బౌమేచ యోజయే
న్మృతానిపైలైదోహవనుజ్జయత్రతిః చనాత్ - శేషేషుశోభనమిశ్యద్ధా
ల్లిభ్యతే|| అ|| అభ్యంగిని షేష కాలముచుజేప్పుచున్నాడు|| తా|| శ్రాశ్రా
అశిష్టజ్యే - ఈరక్షత్రములును - రాత్రియు-వ్యతీపాతమహాపాతలతోచే
రినదినంబులును-శుక్లాష్టమీయు- పక్షద్వయగతద్వాదశీయు- సంతిభులును-
పంచపర్వంబులునుశుక్లచతుర్దశీయు - వ్రతదినంబులును - స్వకర్తృకత్రా
ద్ధదినంబులును - దీయోమద్యదినంబులును - ప్రయాణదినంబునుమృతాశౌ
చమధ్యదినంబులును - కుజశుక్రభానుగురువారంబులునుః|| యందభ్యం
గముజేయగూడదనియు- బాలవృద్ధిగోగులకు భాను వారమునహార్యయు- గు
రువారమునపుష్పంబును - శుక్ర వారమునగోమయంబును - కుజవారము
నమృత్తికయుండై లముతోచేర్చియభ్యంగము జేయదోవంబులేదనియు - నీ
జెప్పినదినములు గాకతక్కినదినంబులు శ్రేష్ఠములనియును తాత్పర్యము, **
౩౦౬ || నిషిద్ధదివ సేష్వభ్యంగివిధిమాహ || మూ|| అభ్యంగంశుభమత్ర

దృష్టసమయే హ్యగ్రం కయోర్వాసుభేస్వానీయుక్తది నైవ్వి షేచబహుళే
 త్రిషేష్వి మృగా తావిషు । పూర్వస్త్రికాదివ సెకవాన్య గయు తే హ్యశౌచ
 పూణేది నేవ త్వాదౌభ్యగు వాసరోర్దిరద లేచేనగ్ధ కామీభవేత్ ॥ *****
 వ్యా॥ అభ్యంగమితి ॥ శుభవివాహూపనయనకాలే - శుభకర్మణీవపయె -
 ఆశ్వంగయోగినసయోర్వా - బ్రహ్మేశ్వయుజమా సేబహుళేష్టపయే -
 స్వానీయుక్తది నేస్వాతీగత్త్రయ క్తదివసే - భూతావిషు చతురశ్శాది
 ముప్రిష్టేవ-రవాన్యగయు తేనుకరసగ క్రమణేసః- పూర్వస్త్రికాదివసేపి
 ఆశౌచపూర్ణదివసేచ-వద్వాదౌచైశ్శుభకర్మణీవపయె- పూర్వస్త్రికాదివసేపి
 రితిధినక్షత్రేచువా-శుభంగుం- శస్త్రనవాభ్యంగంకుర్వాత్ - భ్యగు వాసరో
 ర్దిరద లేనపి ధేవిభ్యగు వాసరోర్దిరద లేవసోత్తరా ర్ధేఅగ్ధకామీభవేన్య
 ది-అభ్యంగంకుర్వాత్ ॥ అని షేదగినములయందుగభ్యంగము జేయవలసి నవి
 ధినిజెప్పచున్నాడు తా॥ వివాహోదిశుభకాలముల యొక్క ఆశ్వంగవినము
 లును-ఆశ్వయుజబహుళంబున స్వాతీనక్షత్రముతోగూడినది ననునగా - ది
 పావళియు-నుకరసంక్రమణయునకుతోవిదిననునగా-భోగిపండుగయు- జా
 తాశౌచపూర్ణదినంబును - సంవత్సరాదియు ఈదినములు పూర్వస్త్రికోక్తని
 పిద్ధదినములతో జేరియుండినను - ఈకాలములయందు- మంగళకరంబగున
 భ్యంగమావాశ్యకముగ జేయవలయుననియు - ధనకాముడగునరుడు-శుక్ర
 వాగనుండునుధ్యాహ్నినంతరంబుననభ్యంగము జేయవలయునని యనుట
 అయుద్ధేనక్షత్రవారలగ్ననిర్ణయమాహ॥ మూ॥ అర్చ్యగ్నేయమఘాసురేం
 ద్రభరణీపూర్వాంబు నాధోరగ స్వాతీత్వప్తృహయేషుకృష్ణవిజయగారిక్తా
 నుపిష్టాః సపి । మాహేయామరపూజ్యమందదినకృద్వారక్షణలగ్నాంశ
 కేయఃకుర్వాత్సమరంసజైత్రవిభవఃస్వాద్విరకగ్నాచిరం॥ వ్యా॥ ఆద్రేతి॥
 ఆర్ద్రాగ్నేయమఘాసురేం ద్రభరణీపూర్వాంబు నాధోరగ స్వాతీత్వప్తృ
 హయేషుఆర్ద్రాశృత్తికామసూమూలాజ్యేష్ఠాభరణీపూర్వాశ్రయశత
 తారాశ్రేషాస్వాతీచిత్రాద్వివీచుచతురశశనక్షత్రేషు కృష్ణవిజయాఃకృ
 ణ్ణపక్షజయతిధయః - రిత్రాఃప్రసిద్ధాః - ఏతాసు చవిష్టాంభ ద్రుకరణేపి-
 మాహేయామర పూజ్యమందదిన కృద్వారక్షణలగ్నాంశ కే మజగుశ
 న్వాదిత్య వాసరేషు- ఎతస్మింబంధిషు యుత్యేషు మేషవ్యశ్చికధనుమీన
 హకరసుంభసింహరావిషుప తేషుచంద్రాశిష్టితేషు- లగ్నేషుపతదం కేషు
 చ-సమంతుద్ధం-యఃపుమాకకుర్వాత్-సజైత్రవిభవఃజయతీవ రాక్ర

మఃసంవిరకాలపీఠికాస్తోత్రమ్॥యన్మమునకుతిథివారసత్వత్రలగ్న
ములనిజాయించుచున్నాడు॥తా॥ఆర్ధ-కృ-సు-మా-జ్యే-భ-పూ-ప-పూ-షా-
పూ-భా-శ-ఆ-శ్రే-స్వా-ది-అశ్వినీ-ఈ-గి-నక్ష-త్రంబులయందును-కృష్ణపక్ష
జయంతిఫలయంచును-రిక్తతిథులయందును-భద్రకరణమునందును-కుజప
రుశనిభానువారములయందును-వీనిసంబంధులగు-మేష-వృశ్చికధనుర్జిత
మకర-కుంభ-సింహ - రాసులలోచంద్రుడండగిలగ్నములయందును-వీని
అంశములయందును-యన్మమునకుబోయినపురముడు-జయశీలపరాక్రమ
వంతుడును-స్థిరశరంబగుశౌర్యముగలవాడునగునుట * * * * *

౩౧౦॥అ॥యమకంటకగుళికార్ధప్రహరస్వరూపమాహ॥మూ॥ భానౌ బాణ
న గాబ్దుయశ్యశిదినేతోయర్దుశైలాః కుజే రామేష్వక్షిబుధేక్షిసాగరశరాజే
వేక్షిత్ర్యప్తమాః॥శుక్రే శైలద్భగ్నయశ్యనిదినే త్వష్టైకషష్ఠాః క్రమా
ద్యామూర్ధాయమకంట కాఖ్యగుళికాఖ్యార్ధప్రహరభిధాః॥వ్యా॥భానావి
త॥భానౌ వివాసరే-బాణన గాబ్దుయః పంచమస్తమచతుర్థాః - అమామార్ధ
మర్ధయామాః-యామార్ధమితీసర్వత్రానుషంగః-శశిదినేసోమవాసరే-తో
యర్దుశైలాః చతుర్ధషష్ఠసప్తమార్ధయామాఃకుజేభామవాసరేరామేష్వక్షి
త్వత్రియపంచమద్వితీయార్ధయామాః-బుధే-అక్షిసాగరశరాద్విత్రియచతు
ర్థపంచమార్ధయామాః-జీవేగురువాసరే-క్షిత్ర్యప్తమాః ప్రథమాశ్వుత్తి
యాష్టమార్ధయామాః-శుక్రేశుక్రవాసరే-శైలద్భగ్నయః సప్తమాద్విత్రి
యశ్చతీయార్ధయామాఃశనిదినేక్ష-అష్టైకషష్ఠాప్తమాఃప్రథమాషష్ఠార్ధయా
మాః-క్రమాత్-యమకంటకాఖ్యాఃగుళికాఖ్యార్ధప్రహరభిధాశ్శభవే
యః-ఏతేశుభకణ-సువర్ణ్యాభిరేషః॥అ॥యమకంటకగుళికార్ధప్రహర
ములస్వరూపమును జెప్పుచున్నాడు॥తా॥ అహః ప్రమాణఘటికల నైమిది
భాగములు జేసిన నాభాగములలో-ఆదివారంబున-౨-౬-౪ భాగములు ఉపకంట
కంబును ౭వ-భాగముగుళికయు-౮వ - భాగమర్ధప్రహరంబును ఈ రీతినసో
మ వారంబున-౮-౬-౭-కుజ వారమున-౩-౫-౨-బుధ వారమున-౨-౮-౬-గు
రు వారమున-౧-౩-౮-శుక్ర వారమున-౭-౨-౩-శని వారమున-౮-౧-౬-ఈ
భాగములకువచ్చెడియర్ధయామకాలము-క్రమంబున-యమకంటకగుళి
కార్ధప్రహరములనంబడునుగాననివిశుభకమకలకయోగ్యంబులగునుట*

౩౧౧॥అ॥అవమాత్రిమ్యస్పృక్తీవిధనవమీస్వరూపమాహ॥మూ॥ ఏకస్త్రి
న్నప్తివారసవతిథయోవ్యాప్తాస్త్రయస్సావమాత్రిమ్యస్పృక్తీమివాస

రేషుచశ్చిత్తచైకాతీనిం ద్యాశుభే । ప్రశ్యతౌనవమీప్రయాణనవమీకా
 గ్యేషుసర్వేషావాయాత్రాధిష్ఠ్యపునఃప్రవేశనవమీతిప్రశ్యన్నత్యుప్రసాః
 వ్యాపకస్త్రిన్దిః॥ త్రయస్త్రిన్దిః-ఏకస్త్రిన్దిః-వాతైవానా-ఏవ-వ్యాప్తాస్సం
 క్రాంతాశ్చైత-తదా-సాతీధిరవమాఅవమానంజ్ఞికాపకాఃధిఃక్రమవాసరే
 షుపవ్యాప్తాయదిసాత్రిన్దుస్పృక్-ఏషాత్రిన్దుస్పృక్-సాఅవమాన-శు
 భేశుభకహాణి-అతీనింద్యాఃఅతిపష్టాస్యాత్ - శుర్వేషుసకలేషుకార్థేషు-
 ప్రశ్యతౌనవమీప్రయాణనవమీద-యాత్రాధిష్ఠ్యపునఃప్రవేశనవమీయా
 త్రాధిష్ఠ్యాన్నవమానక్షత్రేనవమాదిససేవాపుః॥ ప్రవేశప్రవేశనవమీ-ఏ
 తాస్త్రిన్దుస్పృక్ప్రదాఃపుః॥ అ॥ అవమాన్విన్దుస్పృక్స్త్రిన్దుస్పృక్స్త్రిన్దుస్పృక్
 రూపమునుజెప్పచున్నాడు ॥ తా ॥ ఒక వాచమున-3-స్థిభులు వ్యాపిండుయె
 న్నునదితవనాయనియు--3- వారములయందొకతిధివ్యాపించియున్నది
 ద్యుస్పృక్-నియుననంబుం గాననీరెండుతిధులునుశుభ ౩ ర్యములకత్తెం
 తాయోగ్యంబులనియు- ప్రత్యక్షనవమీయు- ప్రయాణనవమీయు-ప్రవేశ
 నవమీయు-నీమూడునుసకలకార్యములకునతిధిన్దుంబులనియునులు॥

3౨౦ ॥ అ॥ పాదచ్ఛాయాఘటికాప్రమాణమాహ॥ మూ॥ యావంత్య
 శ్చరణప్రభాఃప్రదీపంమేషాదిషట్స్వవషడ్భ్యజ్ఞాతైవతులాదిషట్సు
 జ్జగత్ప్రద్యక్షీరామాబ్ధయః॥ అధీకృత్యనినప్రమాణఘటికాన్సప్తాహ
 తానాడికాస్తావంత్యోపరపూర్వయోస్థితగతాయత్పూర్వసంఖ్యాభిధాః ॥
 వ్యా॥ యావంత్యతి॥ ప్రతిదినంప్రత్యహంచరణప్రభాఃపాదచ్ఛాయాః
 యావంత్యోగూపత్సంఖ్యాకాః-తాసుమేషాదిషట్సుమేషాదిషట్సుంక్రాం
 తిషు-క్రమాత్-జలధిత్రిన్దుస్పృక్షీరామాబ్ధయః-జలధిమృతప్రః-తప్రః
 త్రయం-దేవ్యయం అతీణీదేవ-గామాప్తిప్రః-జలయశ్చతప్రః-ఇతిష
 టవట్సుంఖ్యావనయోజ్యాః-తులాదిషట్సుకులాదిషట్సుంక్రాంతిషుచక్ర
 మాత్-ఏతాష్టట్సుంఖ్యావన-యోజ్యాః-తాఃపుభక్స్థాపనీయాః-తతఃదిన
 ప్రమాణఘటికాఃఅధీకృత్య-సప్తాహాన్సప్తగృణీకాఃయాస్తాఃజలధిత్రి
 న్దుస్పృక్షీరామాబ్ధిసంఖ్యాయుతాభిఃపాదచ్ఛాయాభిఃవిభజైవిశిశేషః-తేన
 యత్పూర్వసంఖ్యాభిధాఃపూర్వయోగవత్సంఖ్యాకానాడికాఃతావంత్యో
 గాడికాఘటికాఃఅపరపూర్వయోగినాపరార్థపూర్వాగ్ధయోస్థితగతాః
 స్థితాశ్చగతాశ్చక్రమేణభవేయుః-దినాపరాధేన్ధితాః-పూర్వాగ్ధే
 గతాశ్చకృతాః

అ || పాదచ్ఛాయవలసగుటికాప్రమాణమునుదెలుసుకొనువిధమునుజేప్పుచున్నాడు || తా || తననీడదనలడుగులచేగొలిచి - ఆలడుగులసంఖ్యతోడ - మేషకన్యా - తులూ - మీస - మాసములయందు - ర - ను - వృష - సింహ - వృశ్చిక - కుంభ - మాసములయందు - ౩ - ను - మిథున - కర్కట - ధనుర్వకర - మాసములయందు - ౪ - ను - జ్యేష్ఠి - అహి - ప్రమాణమటికల - ౫ - భాగములుచేసి - యందుక భాగమునేడింటగుణించి - పూర్వోక్తంబగునధికసంఖ్యతో జేరినపాదచ్ఛాయల సంఖ్యచేభాగించగనేర్పినన్నిగదియలసౌధ్య - మధ్యాహ్నమునకుఁబూజుగనైనజరిగినదనియు - మధ్యాహ్నమునకుపిమ్మటనైననున్నదనియునెరుంగవలయుననితాత్పర్యము.

౩౨౧||అ || పూర్వోక్తపాదచ్ఛాయయాదివాభాగేఘటికానియముక్త్యాదిదానింరా త్రాసుటికానిర్ణయమాహ||మూ|| త్యక్త్యాద్విరాగ్యతభానినప్తనిశిచేక్యావంతియభ్యాహ్నభాన్యేకైకస్యతునాడికాద్వయనిగంచోద్వాంఘ్రియుక్తిక్రమాత్ | లగ్ననామపిషట్కమేవనియతంసూర్యోదయాగ్యాలయాహ్నార్య స్యాస్తమయాదిచేన్ని శితధాలగ్నానిషట్పక్రమాత్ || వ్యా || త్యక్త్యేతి||నిశిరాత్రాచేత్ - అర్ధాన్వితభాదిసూర్యాధిష్ఠితనక్షత్రప్రభృతిమధ్యాహ్నభానియావంతినభోమద్యగతనక్షత్రసర్వంతంగణనయామానత్సంఖ్యాకానినక్షత్రాణిభవంతీత్యర్థః - తేషుసప్తధాని - త్యక్త్యాదిహోమ - అవశిష్టానియాని - తేష్యేకైకస్యనక్షత్రస్యనాడికాద్వయం - ఇతంచ - ఊర్ధ్వాంఘ్రియుక్తిక్రమాత్ - సూర్యాధిష్ఠితనక్షత్రచూరభ్య - వక్ష్యమాణాసాదాయంతః తేషామేకైకస్యఅర్ధఘటికానియమేనజ్ఞేయాశ్చతిబావః || నిర్ణయాంతరమాహ || సూర్యోదయాద్యాలయాత్ - సూర్యాధిష్ఠితరాశిమారభ్యలగ్ననామపిషట్కమేవనియతందివసస్యత్రమాణ - నిశిరాత్రాచేత్ - సూర్యాస్తమయాదియధాతథాపునస్సూర్యోదయవర్వంతం - తథాక్రమాత్ లగ్నానిషడేవనియతానిభవేయః || అ || రాత్రియందుగ్రాడ్లుదెలుసుకొనుటకుసాధకమునుజేప్పుచున్నాడు || తా || స్రుతిదివమందునుసూర్యుడున్ననక్షత్రముమొదలుచ్చగలనక్షత్రమువరకుగణనజేసి - అందు - ౨ - నక్షత్రములపిడిచితక్కిననక్షత్రములకునొక్కొకనక్షత్రమునకురెంజేసిగడియలచొప్పుననున్ను - సూర్యుడుతానున్ననక్షత్రమందన్నెవపాదమందుండునో - ఆపాదముమొదలుతక్కినపాదములలానొక్కొకపాదమునకుఁవిగడియలచొప్పుననున్నుగణనజేయుగానేర్పడినమొత్త

మప్పటికిగతిం దినగడియలనియ్య - సూర్యుడున్నరాశిమొదలుసూర్యాస్తమయమువరకు - రానున్నయు - అస్తమయముమొదలుమరునాడుసూర్యోదయమువరకు - రానున్నయునభిప్రాయము.

౩౨౨|| అ||పిష్టిదివాన్యాసా||మూ||రాకాపూర్వకశ్రేష్ఠమింద్రియోర్విష్టిసి తేజోశ్చ దానైః కాదగ్య పిశ్యశ్చ కృత్వ రదలైః పిష్టిశ్చ కథితయోః|| సప్తవ్యత్రచతుర్జీతదియోగ్జాతుః సూర్యాగ్గయోర్విష్టిస్సాద్వైతమీతయోఃపదలైశ్చశ్శేష్యంయోసదా||వా||రాశే || నిశ్చలవత్సైరాకాపూర్ణనా - లప్తనాప్రసిద్ధాభితినియోగినః సూర్య - పూర్వకశ్రేష్ఠాద్వాక్ - విష్టిశ్చక్రకరణంసాత్ సాచాత్మికా - సరితకారీభవేత్ అస్యశుక్లజాత్యసంబంధిసోఽసికాదశీచ - క్షణియోద్ధినియోగి - పరివలైషద్విరాధే - క్షిప్తీస్సాత్ - కృష్ణేబహుశపత్యై - సప్తసివశుభ్రేనియోగస్తుష్టిః సూర్యాపూర్వకశ్రేష్ఠాద్వాక్పిణిజాతాసాత్ - సప్తశ్చక్రపవ - పరివీర్యాత్మకేయేతినియోరపరదలైశ్చైతరాధే - దానగ్దహః పిష్టిస్సాత్ - పిష్టిశ్చాత్మకైశ్చకృత్ - శుభకర్తృస్విలికేవ|| అ|| భక్తకరణవిముఖజేష్ఠుచున్నాడ|| అ|| శుక్లాద్వాక్సూర్యసూర్యుడచక్షుః - శీత్యస్థం పరివేషులసూర్యాధికాంబును - శుక్లాదశీశుక్లచతుర్దశీకృష్ణదశమీశ్చ స్తవృతీయలయత్రాగ్ధనుండును - భక్తకరణముసంభవించుచున్నదిగాననివశుభకర్తృలవిషయామైశ్చాత్మికదమనితాత్మ్యము.

౩౨౩|| అ||హలచక్రమాహ||మూ||స్యాచ్చక్రంహలసాహకంసయచక్షుఃఖంబలిభేచ్ఛేత్ క్రమాదీశాన్తాంబుమిక్షాదిలిభేద్విద్వాదిశాత్పప్తసుగం గాగణామాగురుశ్చసతతంజ్ఞేయంనా హరిత్యభం దద్యాత్పర్లఫలంవిదితుంఽభలంశూమిప్రవేశేకృషా||వా||స్యాదితి||సయచక్షుఃఖంబలితురశ్రంచక్రంవిలిభేచ్ఛేత్ హలచక్రంకంలాంకలంఖ్యంపత్రంసాత్ - అశ్రుశాన్తాంకుశానంశ్చభృతీశ్చర్ధ్యక్రమాత్ అద్భుతవియవముక్తభాదిసూర్యవిష్టంబక్షత్రప్రభృతీయైతాభాగంగాగణానుంధుః - అతురసంఖ్యయాగంత్రీణి - గాత్రీణి - జపంచ - గత్రీణి - మావంచ - గుత్రీణి - రుద్రేష్వవచంశిష్టానిసత్తంశలినడు ప్రాణివిలిభేచ్ఛేత్ - న హరిత్యభంపూర్వీక్షణిసచ్చిమోత్తరానుచశస్త్వంవియున్ధితడు ప్రాణీగర్భః - కృషాకృషికర్తృణివిషయేభూమిప్రవేశేభూగర్భఫలంపూర్ణభాగంసరపంచద్యాదితిజ్ఞేయం - విదితుంశాన్తాన్తేయమైతియుతివాచయమిన్ధికసత్ప్రాణివిభ

లంఘనాభావంకద్యాదితీజ్ఞేయం - దైవజ్ఞైరితి శేషః॥ అ॥ హలచక్రమునుజే
 ప్పనున్నాడు॥ తా॥ సనుచతుర్థోణగుహలచక్రమునువ్రాసి - అందుత
 ఛాలముచసూర్యుడుండివదిలిననక్షత్రముమొదలుగనీశాన్యాద్యష్టదిక్కు
 లను. దునుక్రమంబున-౩-౩-౩-౫-౩-౫-౩ - ౨ - ఈసంఖ్యలప్రకారముగ
 ౨౭ - నక్షత్రముల వ్రాయగా-ప్రాగ్దక్షిణపశ్చిమోత్తరదిశల నున్ననక్షత్ర
 ములయందు-కృషిజేయుటకుఘోషింపబ్ర వేశించినసంపూర్ణఫలంబును- ఈ
 శాన్యాదిపిదిక్కులయందున్న నక్షత్రములలోకృషిభూమిం బ్రవేశించినని
 ప్పలముంగలుగునని తాత్పర్యము, *****

౩౨౮॥ అ॥ సుమిత్రవేశేతీధివారనక్షత్రాన్యాహ॥ మూ॥ మైత్రా
 ర్కత్రయరోహిణీవసుకుఘానస్తోత్రరాంత్యాసురేష్వర్యాంజ్ఞకశేర్దినే
 ఘశుభనోమధ్యస్తువాంద్రేననే॥ త్యక్త్వారిక్తదినాదిదగ్ధదినసాదర్శావ
 మానైర్ధ్యవ్యాపూతవ్యతిపాతపిష్టిదినసాశ్చైషాకృషాశోభనాః॥ ద్యా
 మైత్రేః॥ మైత్రార్కత్రయరోహిణీవసుకుఘానస్తోత్రరాంత్యాసురేష్వ
 ర్మనూకాధానాస్తవిత్రాస్వాతీరోహిణీధనిష్ఠాకుఘాన్విన్యస్తరాత్రయ
 రేవతీమూలేషు-ఏతేషుత్రయోగశనక్షత్రేషుఆగ్యాంజ్ఞకశేగురుకుజబు
 ధసుక్రాణామిశ్యర్థః - దినేషువారేషుశుభదశిశుభఫలదః కృషిప్రారంభత్తి
 తిశేషః - చాంద్రేననేసోమవారేతు- మధ్యోనుధ్యుఫలప్రదః-రిక్తదినాదిద
 గ్ధదినసా-రిక్తాః ప్రసిద్ధాః-దినాదిః ప్రతిపత్-దగ్ధదినసాః-గ్ధతిథయశ్చ - ఏ
 తా-రవ్యోమావాస్యాతివమాపూర్వోక్తావైద్యునివ్యాపూతవ్యతిపాతాః
 ప్రసిద్ధాః - విష్టిగ్భద్రకరణం- ఏతా-దివసా-త్యక్త్వావిహాయ-శేషాస్తే
 ధయః- కృషాకృషికర్తవ్యశోభనాఃఫలప్రదాః॥ అ॥ కృషిఘోషినిబ్రవేశిం
 చుటకుశీతివారనక్షత్రములజెప్పుచున్నాడు॥ తా॥ అనూ-హ-వి-స్వా-రో-
 ధ-మ-అశ్వి-ఉఫ-ఉషా-ఉభా-రే-మూ-ఈ-౩ - నక్షత్రములును-భౌమ-బు
 ద-గురుశుక్రవారంబులును - కృషిప్రా రంభమునకుశుభకరములనియు -
 సోమవారమునుధ్యుమ-నియు-రిక్తతిథులును-దగ్ధ-దులును - ప్రతిపత్తును-
 అనూవాస్యయు - పూర్వోక్తమైరతివచయు - వైద్యునివ్యాపూతవ్యతీపా
 తనామయోగములుచ-భద్రకరణమును - వీనింబరిత్యజించితక్కి-నదిగము
 లుకృషికేమోగ్యములనియును తాత్పర్యము, *****

౩౨౯॥ అ॥ బీజఫణిచక్రమాహ॥ మూ॥ బిందూనామహిసద్వవంశతిమ

జంసంలిఖ్యబిండ్వగ్రతోరేఖాభిస్తిస్మగ్నిః పునఃపునరథోచ్చిర్ధ్వంచతన్మూల
తః । తస్యోక్తే తులిభేద్విలామతదహస్వస్థానుభాద్యణ్యతేనక్షతే వ్యపి
నిత్యచక్రచలనాద్రాహుయార్థతగ్నాదివా॥ వ్యా॥ బిందునామితి॥ ఋజుః
వక్రః, బిందునానాం సప్తవింశతీంసంలిఖ్యబిండ్వగ్రతః ప్రథమద్వితీయస్థానీ
యబిండ్వగ్రమారభ్యేత్యర్థః-లిస్మభీరేఖాభిః రేఖాత్రయేణ- అభ్యంత్రోభాగే
చతుర్థ-బిందుంపరిత్యజ్యసప్తమ-బిందుపర్యంతం- పరివేష్టయేదితి శేషః- త
న్మూలతఃపూర్వంయస్తిః బిందోరేఖాసమాప్తిః తస్య మూలమారభ్య - ఊ
ర్ధ్వమూర్ధ్వభాగే బిందుత్రయం-సంవేష్టయేత్ - అప్తన-బిందుం- హాయ ఏ
తాదశ-బిందుపర్యంతమితి శేషః - ఏవంపునఃపునఃరేఖాసమాప్తిబిందుమార
భ్యంత్రోభాగే ఊర్ధ్వభాగేచ-త్వాదశఃషడశవింశతిచతుర్వింశతీ-బిందుకా
వేష్టయేత్ - బిందుపరిత్యాగకుతోలభ్యతద్యతిచేత్ - వక్ష్యమాణశ్లోకే-బహి
న్మషడపీత్యక్తత్వాత్ - తస్య బీజఫణిచక్రస్యత్రైవ్రళస-బిందోలిఖత్ - రా
హ్వధిష్ఠితనక్షత్రమితి శేషః-తతఃస్వర్గానుభాత్ - రాహ్వధిష్ఠితనక్షత్ర
మారభ్య-నక్షత్రేషుచక్రగతనక్షత్రేషుమధ్యే-నిత్యచక్రచలనాన్నిత్యన
క్షత్రపర్యంతం- విలోమతఃగణ్యతే-నక్షత్రజాతమితి శేషః - యద్వారా
హుః-గాహుసంబంధి-పక్ష్యాదివాముక్తనక్షత్రప్రభృతీవాగణ్యతే.*

అ॥ బిజఫణిచక్రస్వరూపమును జెప్పించు న్నాడు॥ తా॥ ఒక వరుసగ- ౨౭ -
బిందువులనగా-౦-ఇట్టి బిహ్నుములు వ్రాసి-అందు మొదటనున్న మూడు బిం
దువులయందు మూడు రేఖల బ్రారంభించి- ౪-వ- బిందువున వదిలి-ముందు
వ్రాసియున్న రేఖల-౫-౬ - ౭-ఈ బిందువులతో గలిపి మరల-౮వ-బిందువు
ను బరిత్యజించి- ఈరీతి- ౩ బిందువులకొక్కొక్క బిందువుననుసరిత్యజిం
పుచు తక్కిన బిందువులలోను క్తక్రమంబున రేఖల వ్రాయగా బీజఫణిచ
క్రమగును-ఆచక్రంబున మొదటి బిందువునందు రాహువున్న నక్షత్రమునై
నను-తత్కాలమున రాహువు వదిలిన నక్షత్రమునై నను- వ్రాసి- అది మొ
దలుతల క్రిందుగ నన్ని నక్షత్రములను- ౨౭-బిందువులయందును వ్రాయవల
యునని తాత్పర్యము.

౩౭౬-అ॥ చక్రఫలమాహ॥ మూ॥ చక్ర (బీజఫణిం విలిఖ్య ఫణిభా త్తన్మూ
ర్ధ్వి నాశం శ్రయంకం తే శ్రీ ణ్యపి కల్పం చ షత రేఖానిక్ర మాన్వాదశద్రువ్య
శ్చాగ్న సమృద్ధిమత్రకృషితోనిస్తంఘలత్వం శ్రయంపుచ్చేత్ప్రతిభయంబ
హిస్తుషడపీప్రాగ్బిజసంస్థాపనే॥ వ్యా॥ చక్రమితి॥ బీజఫణిం పూర్వోక్తం -

౩౨౫||అ||బీజావాపేతిధివారనక్షత్రాణ్యాహ||మూ||రిక్తావర్షఃప్రప్ర
దోషరహితేవారేశుభానాంగ్యహేషి ప్రస్వాతిహృదుఃప్రవాసురమహావి
ష్ణుత్రయాభ్యోదుఃప్రబీజావాపనమాద్యమేవఫలనంస్యాత్పూర్వసస్యేవ
రేయద్వణః గ్రహవాసరేషుయచివాతద్వర్ణబీజం వపేత్ || వ్యా||రిక్తాఃప్ర
సిద్ధాఃపర్వాణిపంచపర్వాణి-విషాఃవిషఘటికాః - ప్రదోషఃప్రదోషకాలః
ఎత్తైరహితేశ్శిశ్నా-శుభానాంశుభగ్రహణాం - వారేవాసరే-గృహేశుభా
నాంలగ్నే-క్షిప్రస్వాతిహృదుఃప్రవాసురమహావిష్ణుత్రయాభ్యోదుఃప్ర
క్షిప్రాణి-అశ్వినీహస్తపుష్యని-స్వాతీప్రసీద్ధా - హృహని-చిత్రారేవతీహృ
గశీర్దానూరాధాః-ధృవాణి-రోహిణ్యుత్తరాశ్రయం - ఆనురంమూలం-
మహాచ్రసిద్ధా-విష్ణుత్రయంశ్రవణధనిస్తాశతశారాః-ఏతదాఖ్యేషుఏత
త్సంజ్ఞికేషు-ఉడుసునక్షత్రేషుచ-పూర్వసస్యే-అవరసస్యేవా- ఆద్యంత్ర
భనుంబీజావాపనంఫలదమేవస్యాత్యచివాయద్వాయద్వర్ణ గ్రహవాస
రేషు-యావత్త్రోవర్ణోయోగ్రహః-తద్వాసరేషు-తద్వర్ణబీజంవపేత్ - భా
నుకుజవారయోఃరక్తబీజాని-సోమశుక్రవాసరయోః-శ్వేతబీజాని-బుధ
గురువాసరయోః-పీతబీజాని-శనివాసరేషుకృష్ణబీజాని-వపేదివిభావః||**

అ||నిక్షానముజల్లుటకుతిధివారనక్షత్రములజేప్పమువ్వాడు ||తా||రిక్త
శిశ్నాను-వంచవర్షంబులును- త్యాజ్యఘటికలును - ప్రదోషకాలంబును-
పీనింబరిశ్యజించితక్కి-నదిసములయందును-శుభగ్రహసంబంధులగు-వార-
లగ్నములయందును - క్షిప్రసంజ్ఞికంబులగునశ్వినీహస్తపుష్యనక్షత్రముల
యందును-హృదుసంజ్ఞికచిత్రారేవతీహృగశీర్దానూరాధలయందును- స్థిరసం
జ్ఞికంబులగు-రోహిణ్యుత్తరోత్తరాషాఢోత్తరాభాద్రపదయందును-స్వాతి-
మూల-హః-శ్రవణము-ధనిష్ఠ-శతభిషక్కు-ఈశక్షత్రములయందును- వి
త్తనముజల్లినఫలప్రదంబగుననియు - నొకపక్షంబుననేవన్నెగలవిత్తనము
జల్లుటకావన్నెగలగ్రహములవారములుశుభకరంబులనియననుట||***

౩౨౬||అ||బీజావాప్తాలగ్నఫలాన్యాహ||మూ||మేషేచేత్త్యశునాశనంబ
హుఫలంచెక్కరగ్నేచేత్త్యేకుర్యాత్ ప్రాణహృక్షింశ్చసస్య హతణంబ
గ్నేహృగేసస్యదా | సింహేచోరభయంఘటేబహుభయంబజాప్తిరాద్యా
శుభాకన్యాగోరూపయగ్నవృశ్చికధనుష్టేవేతేషుభాన్యప్రదా|| వ్యా|| మే
షధితి||అద్యాప్రథమా-బజాప్తిర్బీజావాపః-మేషే-మేషలగ్నే-చేత్త్యశునా

శనం నడవ్వున్నాశనంకుర్వాత్ కర్మతేచేత్ బహుఫలవాధికలాభంభటేను
 లాయహాప్రభాణమృతింప్రాణనాశనం - వృగేలగ్నేనుకరలగ్నేసర్వదా - స
 స్యహారణం-సింహేసింహులగ్నేచోగభయం - ఘటేసుంభలగ్నేబహుగయ
 వాధికభీతింకుర్వాదితిసర్వత్రసంబంధః- కన్యాగోర్మాషయన్త్యవ్యక్తైకధన
 మ్మపతేఘలగ్నేఘవీజాప్రిశుభాశుభప్రదాధాన్యప్రదాపన్యామిశేషః॥

అ॥విశ్వానముజల్లనారంభించుటకులగ్నఫలము, జెప్పుదుము॥౪౬౬॥

తా॥మేషులగ్నమునందువిత్తసముజల్లుటకారంభించినవశునాశనంబును
 కటకమునందుబహుఫలంబును-తులమునందుప్రాణహానియు-మగరమునందు
 సస్యహానియు-సింహమునందుచోరభయంబును-కుంభమునందధికభీతియు
 కన్యావృషభమీనమిగునవ్యశ్మికగనులగ్నములయందుశుభసంస్కర్షణయం
 థాన్యసమ్మద్ధియంగలుగుననితాత్పర్యము॥౪౬౭॥

యజ్ఞనావేకటాభ్యేనరచిత్రాయాంసతామజే

కాలామృతేష్టకీకాయాంసప్తమోవిందుర్వృద్ధిభూత్

కాలామృతాశ్వార్యస్వమువలబగుబాలావబోధయను

గ్రంథమునందుసప్తమిందువుసమాప్తయను

అనేకదేశములనుండి సేము తెప్పించిరను నేకప్రశులయందుగల

కాలామృతశ్లోకములుసంపూర్ణమగును

